

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Handwritten Latin text at the top of the page, partially obscured by the title block. It appears to be a dedication or a note from the owner.

Handwritten note in the right margin, possibly a signature or a reference.

Quæ in hoc uolumine continentur hæc sunt.

Handwritten note in the right margin, possibly a signature or a reference.

¶ Periocha uiginti librorum Antiquitatis iudaicæ: ab ipso Flauio Iosippo composita: quo lector sine ullo inquisitionis labore admonetur, quid in singulis libris contineatur.

¶ Periocha altera librorum septem de Bello iudaico: continens breuem singulorum librorum: & capitulum adnotationem.

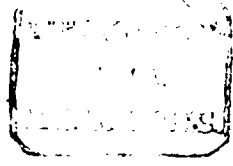
¶ Defensio ipsius historiae de Antiquitate iudaica aduersus Apionem Grammaticum Alexandrinum: in qua ostenditur historicæ ipsius ueritas cum maxima authoris eruditione.

¶ Accedit Egisippi de Bello similiter Iudaico elegantissima narratio. Ex quibus operibus præter ipsarum rerum synceram expositionem licebit tibi lector facile intueri, facundissimos hos uiros copia & rerum & uerborum Liuii inferiores non existere.

Canon. Reg. Anob. Beyharting.
1512.

Handwritten number 1512.

Handwritten mark or signature at the bottom left.

DE ANTIQVITATIBVS TAB VLA

¶ Tabula Rubricarum cuiuscūq; capituli singulorum librorum: tam de Antiquitatibus
q̄ de bello Iudaico secundum numerum librorum.

¶ Liber Primus.

- E creatōe celi & terre: & de opib⁹ sex dieb⁹: & rege diei .vii. Ca. I.
De plasmatione prothoplastorum: & de plantatiōe paradisi: & de
introductione Adam & Eue in ipsum. cap. ii.
De trāsgressiōe prothoplastorū: & de eiectiōe eorū de paradiso. ca. iii.
De interfectiōe Abel p̄ Cain: & de pena qua multatus est Cain: &
de duabus colūnis latericia & lapidea: in quibus conscripserunt filii
Adam omnem disciplinam rerum celestium quā per se adinuenerunt. cap. iiii.
De inundatione diluuii super terram: & ubi Noe saluatus est cum generatione sua
per arcam. cap. v.
Noe post diluuium oblati domino hostiis orat nullam aquarum inundationem ul
terius induci super terram. cap. vi.
Deus annuit p̄cibus Noe: arcū pluuiāle designans ei in testimoniū fcederis. cap. vii.
De morte Noe: & de filiis eius. cap. viii.
De Nembroth filio cham: & de ædificatione turris: & de discordia diuersarum lin
guarum. cap. ix.
De dispersione gentium in uniuersas terras: post ædificationem turris. cap. x.
De filiis Iaphet filii Noe: & de gentibus quæ per eos institutæ sunt. cap. xi.
De filiis cham filii Noe: & de gentibus per eos institutis. cap. xii.
Noe inebriatus: nudatus: irrisus: irrisorem filium maledictioni subdit: fratribus eius
maledictum patris effugientibus. cap. xiii.
De filiis Sē filii Noe: seu de gentibus p̄ ipsos institutis: & de ortu abraæ. cap. xiiii.
Abraam secundum p̄ceptum domini de chaldaea migrat in chananeā. cap. xv.
Abraam fame opprimente chananeam: egyptum ingreditur: ubi dignus & clarus
habetur: disciplinam arismetricā: & astrologiæ contradiens ægyptiis: a quibus iterum
regressus in chananeam: partitur terram cum loth cognato suo. cap. xvi.
Sodomitæ congressi cum assyriis p̄lio uincuntur: uicti captiui abducuntur: cum qui
bus loth captiuius abducitur. cap. xvii.
Abraā irruēs i assyrios: loth & captiuos sodomitarū eripuit: cui regresso occurrit rex
sodomitarū: & melchisedech rex solimorū: deinde accepto p̄misso diuino de posteritate:
genuit ismael: ipseq; circūcisus ē p̄cipiēte domio: & ismael: totaq; domus eius. cap. xviii.
De abraam quō tres angelos suscepit: a quibus audiuit & Saram filiū piturā: & sodo
mitarū euerfionē: & de loth: q̄ & ipse suscepit angelos hospicio: & de euerfioe sodomorū
simul de eruptione loth cū tota domo eius: & quō uxor loth conuersa est in statuā sa
lis: cum respicit ciuitatem pereuntem: & de commixtione filiarum cum patre. cap. xix.
Quomodo abraā migrauit in gerara: & abimelech adamauit Saram uxorem abraæ
sed correptus a domino: reddidit eam ipsi intactam: & de natiuitate ysaac. cap. xx.
Quō abraā monēte sara: & p̄cipiēte domino emisit a se agar cū filio ismaele. ca. xxi.
Abraam accepit mandatum a domino de immolatione ysaac. cap. xxii.
De morte sara & sepultura ipsius post cui⁹ mortē abraā accepit ceturā uxore. ca. xxiii.
Quomodo ysaac quadragenarius duxit uxorem rebeccam. cap. xxiiii.
Abraam moritur: & sepelitur in Ebron cum sara coniuge sua. cap. xxv.
De cōceptu uel partu rebeccæ: & quō Ysaac pegrinatus est i gcrariis tpe famis: & quā

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

cū senuisset: & caligaret oculi eius, benedixit Iacob cū putaret se benedicere Esau. ca. xvi.

Iacob timens fratrem fugit ad laban in Mesopotamiam: ubi filias Laban Lyā & Rachel accepit uxores: cū ancillis earum basā & zelpha: ex quibus filios. xii. genuit: & unā filiam: quā regresso Iacob de mesopotamia ad chananeā: uiolata est a Sichē filio emmor regis sici mor: quare indignati fratres eius totā ciuitatem percusserūt in ore gladii. cap. xvii.

Morē Ysaac in Ebron: & sepultura filijs suis: rebecca uxore prius defuncta. cap. xxi.

¶ Liber Secundus.

¶ Quomodo Esau & Iacob Ysaac filij habitacula diuiserunt: & Esau quidem idumeam tenuit: Iacob autem chananeam. Cap. i.

¶ Quomodo Ioseph iunior filiorum Iacob somniis ei demonstrantibus felicitatem futuram inuidiam sustinuerit fratrum. cap. ii.

¶ Quomodo idem ipse in Egyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in eum: factusque insignis & clarus: ibi fratres habuit subiectos. cap. iii.

Iacob audito quia Ioseph uiueret in Egypto: & clarus ibi haberetur: descendit ad eum cum tota domo sua. cap. iiii.

De morte Iacob & de sepultura qua sepultus est in Ebron a filiis: de morte quoque Ioseph & fratrum eius. cap. v.

De oppressione filiorum israel in egypto per Pharaonem. & de natiuitate Moysi quem educauit filia Pharaonis: & adoptauit sibi in filium: & de sacrorum scriba qui uoluit interficere puerum conculcantem coronam regis: quam puero rex imposuerat. cap. vi.

Postquam creuit Moyses iniunctum est ei bellum ethiopicum: ubi copulata est filia regis ethiopum in matrimonio. Vnde odium & inuidiam magnam contraxit aegyptiorum. cap. vii.

Moyses cognitis insidiis regis egypti latenter effugit & ueniens in mediam: habitauit cum raguele sacerdote: cuius filiam accepit uxorem. cap. viii.

De rubo quod uidebat Moysi quasi arderet: quod tamen non comburebat: ubi audiuit mandatum diuinum ut reuertens in aegyptum: liberaret filios israel de oppressione aegyptiorum. cap. ix.

Moyses regressus est in aegyptum secundum mandatum domini: ubi faciens signa & prodigia maxima eduxit filios israel de aegypto in manu ualida. cap. x.

¶ Quomodo aegyptii poenitentia ducti quod dimisissent filios israel: insecuti sunt eos usque ad mare rubrum: quod diuisum uirga Moysi praecipiente domino: ingressi sunt filii israel: & sicco uestigio transierunt illud: aegyptii autem persequentes ingressi sunt post eos: sed reuertente mare in seipsum: suffocati sunt fluctibus. cap. xi.

¶ Liber Tertius.

¶ Quomodo Moyses populum ex aegypto sumens duxit ad montem Syna: multo itinere fatigatum. Cap. I.

¶ Quomodo pugnantes cum hebreis Amalechite & qui cum eis erant deuicti sunt: & israel praedam hostium perceperunt. cap. ii.

¶ Quia socer suum ietro Moyses ad se ueniētem ad montem Syna libenter excepit. cap. iii.

¶ Quomodo persuasit ei: ut distribueret populum per millenarios & centenarios qui prius inordinatus erat. cap. iiii.

¶ Quomodo haec singula fecit Moyses socero monente. cap. v.

¶ Quomodo Moyses ascendit in Syna montem: acceptasque a deo leges: hebreis dedit. cap. vi.

¶ De tabernaculo quod fecit Moyses in deserto ad honorem dei: ut templum esse uideretur. cap. vii.

¶ De arca qualiter facta sit: in qua tabulas legis collocauit. cap. viii.

¶ De mensa propositionis: in qua omni septimana duodecim panes azimi ponebantur. cap. ix.

¶ De candelabro aureo: & altari interiori & exteriori. cap. x.

Quę sunt uestimenta sacerdotum & pontificis.

cap. xi.

Quo Aaron eligitur in sacerdotē: & quo Moises purificauerit tabernaculum & sacerdotes: & quę admodum de festiuitatibus: & singulis diebus fuerit cōstitutū. cap. xii.

Quia Moises procedens a monte syna cum populo: eduxit eum ad locum qui dicitur elerioth: ubi murmurantibus filiis israel pro desiderio carniū dominus immisit coturnices: & de plaga quę secuta est esum carniū. cap. xiii.

Quo exide Moises duxit pplm ad fines chanāeos: unū misit exploratores. xii. q cōsideraret eorū regiōes & ciuitates: q reuersi post qdraginta dies: terrorē & metū incusserūt filiis israel: qsi nō possent expugnare chananeos: unū illi ī desperationē adducti cōsilio īnitō decreuerūt redire ī egyptū: Moise & Aaron īterēpto: qre iratus nō eos sed filios eorū terrā repromissiois ītratuos: ipsos āt p. xl. ānos ī deserto p̄dixit eē moraturos. cap. xiiii.

¶ Liber Quartus.

¶ Bellū habreorū absq; noticia Moises cōtra chananeos gestū: atq; deuictū. Ca. i.

Seditio chore & plebis contra Moisen & fratrem eius de sacerdotio. cap. ii.

Quemadmodum Moises instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus: & de morte

• Marie & Aaron primi sacerdotis domini: cui successit Eleazarus filius ipsius. cap. iii.

Quemadmodum cōmiserūt seon & ogreges amorreos: bellū: uicēq; eos Moises & filii israel. terras eorum & ciuitates tenentes & hereditate possidentes. cap. iiii.

De balach moabitarū rege: seu de Balaam ppheta cuius asina humana loquela usa est: q post benedictiones qbus benedixit filiis israel cōsiliū dedit balach qualiter seduceret populū p mulieres madianitas: & de ultione quę secuta est: & seductos hebreos: & seductores madianitas: & ubi Moises iosue successorem sibi constituit. cap. v.

Moises alloquitur populum ante mortem suam: & tradidit ei librum legis: & quę admodum ab hominibus est ablati. cap. vi.

¶ Liber Quintus.

¶ Quomodo Iesus duxit habreorum exercitum: & dum pugnasset contra chananeos: & deuicisset terram eorum per sortes funiculorum est partitus: & de morte ipsius iosue: & pontificis eleazari. Cap. i.

• Quomodo moriente duce: filiū israel feliciter aliquāto tempore pygnauerūt contra chananeos. cap. ii.

Quomodo procedente tempore israhelite transcendentis patrias leges ad grandes erumnas deducti sunt: & seditione facta: adinuicem pugnauerunt: huiusmodi causa pro qua deleta est tribus beniamin prater ducentos uiros. cap. iii.

Quo post hanc afflictionē israhelite rursus ipie agentes: opprimunt a chananeis: & a cursato rege assirio: cui seruiunt ānis octo sed postea libertas eis restituta est p Zenizō restituta belī filiū: principāte ānis quadraginta: q apud fenicas dicit iudex. cap. iiii.

Quomodo rursus populus noster annis. x. & octo seruiunt moabitis: & a quodā Aoth nomine seruiture priuatus sit eo principatum annis. lxxx. tenente. cap. v.

• Quomodo chananeis eos ī seruitutem redigentibus per annos. xx. liberati sunt p barachum & deboram: qui eorum principes fuerunt. cap. vi.

Quo pugnātes amalechite cōtra israhelitas uicerūt: eorūq; puinciā afflixerūt ānis septē quos liberauit dominus p gedeon: q sup populū sūt annis quadraginta. cap. vii.

• Quo Abimelech filius Gedeōis ex cōcubina mortuo patre arripuit p̄cipatū: īterfectis cūctis fratribus suis excepto uno: & de pena quā exsolui p fraterna cede. cap. viii.

Quomodo israhelite reliquētes legem dei opprimuntur ab ammonitis: quos liberat dominus per iepte galaaditem qui tenuit principatū per sex annos. cap. ix.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Prænuntiatio natiuitatis Sanson: & fortitudo eius: & quantorū malorum auctor fuerit palestinis. cap. x.

Post mortē Sanson præfuit israelitis beli sacerdos: & de noemi uxore elimelech: seu de ruth moabitide: quā duxit duxorē boos: pater obed patris iesse: patris Dauid. ca. xi.

De ortu samuelis propheta: qui prædixit cladem israeliticam: filiorum beli sacerdotis perditionem. cap. xii.

Quomodo filii israel pugnantes cum palestinis celi sunt: filii beli sacerdotis in bello pereunt: arca dei capta abduci: ipse sacerdos comperto quod factum est: de sella corruens: mortuus est: cum tenuisset principatum. xl. annis. Cōtinet hic liber tempus annorum quadringentorum septuaginta sex. cap. xiii.

¶ Liber Sextus.

Interitus Palestinorum & terræ eorum: per iram dei propter arcam quæ ab eis fuerat capta: & quemadmodum eam remiserunt ad hebreos. Cap. i.

Quemadmodum Palestinorum exercitus super eos uenerit: & de uictoria hebreorum: quam ducatu Samuelis propheta adepti sunt. cap. ii.

Quod Samuel propter senectutē et infirmus: suis filiis res despiciendas iniūxit. cap. iii.

Quod dum illi principatū bene nō regerent: populus per irā petiuit regem. cap. iiii.

Prælium Saul super ammonitarū gentē: & uictoria hostiūque uastatio. cap. v.

Quemadmodum denuo Palestini pugnantes deuicti sunt ab hebreis. cap. vi.

Bellum & uictoria Saul cum Amalechitis. cap. vii.

Quia preuaricante Saul mandata propheta Samuel: alius rex Dauid iubente deo latenter est factus. cap. viii.

Quemadmodum denuo pugnauerunt Palestini aduersus hebreos adhuc regnante Saul & monomachia dauid cum golia: qui palestinorum erat eximius: eiusque peremptio & defectio palestinorum. cap. ix.

Quemadmodum miratus Saul fortitudinē Dauid: ei suā filiam copulauit. cap. x.

Quemadmodum post hæc suspectū Dauid sibi rex Saul perimere festinauit. cap. xi.

Quia sæpius Dauid per Saul periculum mortis passus effugit: & secundo eum super se uenientem habens potestatem noluit interficere. cap. xii.

Quemadmodum castrametantibus Palestinis: iterum hebrei bello deuicti sunt: & rex eorum Saul pugnando mortuus est una cum filiis. cap. xiii.

¶ Liber Septimus.

Quomodo Dauid quidem super unam tribum in Ebron ciuitate regnauit: & super aliam multitudinem filius Saul. Cap. i.

Quia eo interfecto dolo amicorum omne regnum Dauid accepit. cap. ii.

Quo obsidens Hierosolymā Dauid: & capiens ciuitatem: expulit quidem ex ea chaneos: & iudeos in ea constituit: & de amicitia facta inter ipsum: & irā tyn regē. cap. iii.

Quod secundo pugnantes contra se palestinos in hierosolymis uicit: & de arca dei de cariathiarim in hierosolymam deducta. cap. iiii.

Pugna quā habuit Dauid contra Palestinos & moabitas: & adrazarum regem: & damascenos: atque uictoria: & de amicitia facta inter ipsum & thou regem. cap. v.

Quo contra ammonitas: & mesopotamēnos pugnauerit ac prauauerit. cap. vi.

Quoniam Dauid concubuit cū bethsamē uxore uric: & ipsum uriam fecit occidi gladio filiorū amon: & de uerbo nathan ad eū missi pro peccato quod comiserat. cap. vii.

Quoniam ammon filius Dauid mixtus est sorori suæ thamar: pro qua re absolou frater eius interfecit eum: & de fuga absolou: & rouocatione ipsius ad patrem. cap. viii.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quomodo Dauid domesticis contra eum seditionē facientibus a filio sit expulsus: uero dum pugnaret contra suum patrem absolon cum exercitu suo deperit. cap. ix.

Quomodo post mortem absolon Dauid reuersus est ad regnū: & ad sedem regni hierosolimā: & de seditione quā mouit contra eum seba filius bochni. cap. x.

De expiatione sceleris: quod cōmisit Saul in gabaonitas: cuius cā facta est fames i puicia: & de plūis aduersus palestinos foeliciter gestis: seu de fortibus Dauid. cap. xi.

Quomodo rex Dauid iussit dinumerare populum contra mandatū domini: & de plaga: quae secuta est transgressionem. cap. xii.

Rex Dauid foeliciter uiuēs i regno salomoni filio mādauit de edificatiōe templi & quātā materiā ei auri & argēti lapidūq; p̄ciosorū p̄parauit ad tēplī edificiū. cap. xiii.

Quomodo rex Dauid lenex factus & frigidus per adolescentulam uirginem nomine abisag calefactus est & de adonia filio Dauid qui usurpauit sibi imperium: & quoniam Salomon unctus est in regē iubente Dauid patre eius: cui rursus mādauit edificationem templi: dans ei descriptionem & constitutionem edificiū. cap. xiiii.

Rex Dauid sciēs se moriturus: & uocās filiū suū Salomonem: plenius instruxit eum de obseruatione mādatorū dei: & de his quos nouerat poena dignos: post hoc mortuus est & sepultus a filio suo Salomone: & multae diuitiae cum eo sunt reconditae. cap. xy.

¶ Liber Octauus.

¶ Quomodo Salomon suscepit regnum: Cap. i.

De sapientia eius & intellectu: atq; diuitiis. cap. ii.

Quomodo primus in hierosolymis aedificauit tēplum: & de pruaricatione qua pruaricatus est circa senectutem: simul & de obitu ipsius. cap. iii.

Quo subiectorum quendam hieroboā fecerunt sibi regem tribus recedentes a domo Dauid: & in duabns tribubus regnauit filius Salomonis roboam. cap. iiii.

Quo sesach aegyptiorum rex castrametatus est cōtra hierosolymam: & ciuitate deuicta: diuitias eius transmigravit in egyptum. cap. v.

Bellū hieroboā regis israhel contra filiū roboā abiā: & triumphus abiā. cap. vi.

Quia generationem omnem hieroboam quidam nomine Baasa perimens: ipse tenuit principatum. cap. vii.

Bellū ethiopū cōtra hierosolymitas: regnāte sup eos asa: & cedes ethiopū. cap. viii.

Quia generatione baasam perempta regnauit super israelitas amarim: & post eum filius eius achab. cap. ix.

Quomodo regnante Achab prophetauit Helyas: & de signis quae fecit: & quia discipulum elegit Elizeum. cap. x.

De morte naboth & agri ei⁹ possessione iusta: & quia adah damasci & syrie rex scdo zahab pugnauit & uict⁹ ē: & de religiōe seu gloria iofaphat regis hierosolimos. ca. xi.

Quomodo Achab contra syros pugnando deuictus est: & ipse disperit. cap. xii.

¶ Liber Nonus.

¶ Quemadmodū castrametatus est Iofaphat contra moabitas: & domino pugnatē mirabiliter sine praelio uicerit eos. Cap. i.

De ochozia rege hisrahelitarum: seu de mirabilibus heliae ppheta: & quod sublat⁹ est ab hominibus: relinquens discipulum Helizeum. cap. ii.

Rex iorā: rex iofaphat: & rex idumex castra mouētes contra moabitas: depopulati sunt terrā eorum: & de morte iofaphat: seu de mirabilibus helysai propheta. cap. iii.

Castra syrorū & damasci contra iorā regē israelitarū: & quō ipse obsessus in samaria piculum famis & obsidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit: & de morte adezer

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

regis damasci: cui successit azahel seruis eiusq; multis malis affecit israel. cap. iiii.

Quo equocus regis israel iora rex hyerosolimos: rerum apice potitus post Iosaphat & fratres & paternos amicos occiderit: qua faciente iniquitate idumea recessit ab eo: & irruentibus super eum arabis: domus eius uxores & filii pariter corruerunt. post quam calamitatem & ipse mortuus est: cui successit filius qui solus euaserat nomine ochozias. cap. v.

Quia ioram rex israel mortuus est a principe equitatus nomine hieu interfectus: simul & hyerosolymorum rex ochozias: qui hieu mortuo ioram regnavit in samaria: & exterminauit domum abab: & culturam Baal cum sacerdotibus eius: quare accepit re promissum: filios eius esse regnatos usq; in quartam generationem. cap. vi.

Quia abab regis filia nomen athalia: post mortem filii sui ochozie hyerosolimis impetravit: quam interficiens pontifex ioiadas: filium ochozie ioas constituit regem. cap. vii.

Castra azael regis damascenorum super israelitas: & quemadmodum uastata eorum prouincia & ciuitate samaria: rursus post breue tempus castrametatus contra hyerosolimitas: multasq; pecunias ab eorum rege percipiens: remansit in damascum: & de morte helysei propheta: seu de uirtute quam ostendit post mortem in mortuo suscitato. cap. viii.

Quia amasias hyerosolymorum rex castrametatus contra idumeos & amalechitas: deuicit eos: & de contemptu ipsius in dominum. cap. ix.

De uindicta quae secuta est eum per ioas regem israelitarum: qui pugnans deuicit eum: & captum duxit hierosolymam: ubi destructa parte muri: & ablatis thesauris: regem a captiuitate resoluit: & regressus est samariam. cap. x.

Bellum hieroboam regis israelitarum contra syriam: & historia ionae prophetae: & de ozia filio amasie rege hierosolymorum: quod gentes in circuitu positas subiugaret: & quam clarus fuerit: quatenus uendicans sibi honorem pontificali lepra percussus est: & deficiens obiit. cap. xi.

De malis quae prouenerunt israelitis sub diuersis regibus: a diuersis regibus assyriorum: & de ioatham oziae filio rege hyerosolymorum: & de prophetia naum prophetae. cap. xii.

De malis quae passus est rex achazarasin rege syriae: & phaceia rege israel: quare misit nuncios ad regem assyriorum petens ab eo solatium: qui ueniens damascum coepit: regem eius occidit damascenos transtulit: & assyrios in damasco constituit israelitas quoque grauiter afflixit. cap. xiii.

Quia rex assyriorum oziem regem israel fecit sibi tributarium: & de ezechia filio achaz rege hyerosolymorum: qui iustus fuerit & religiosus: & quae spreuit regem assyriorum. cap. xiiii.

Quomodo salmanazar rex assyriorum castrametatus contra samaria: annis tribus eam obsidens coepit: regem eius oziam captum abduxit: decem tribus de terra israel transmisit: in mediam & perfidam gentes alienigenas posuit in samaria. cap. xv.

¶ Liber decimus.

¶ Bellum regis assyriorum Sennacherib contra hyerosolimam: & Ezechiae regis oppressio. Ca. i.

Quemadmodum deperit assyriorum exercitus una nocte: & rex eorum domum reuersus filiorum insidiis interemptus est. cap. ii.

Quomodo Ezechias infirmatus usque ad mortem quoddecim annis adiectis sibi a domino supulxit cum pace degens postea defunctus reliquit successorem regni manassem. cap. iii.

Quia castrametati contra eum chaldei & babilonij reges: & captiui agentes duxerunt in babiloniam: & multo tempore ibidem retinentes: miserunt rursus eum in regnum & de Iosia rege: quam religiosus & iustus fuerit. cap. iiii.

Quomodo aegyptiorum regem Nechaon agentem exercitum contra babilonios: & per iudaeam iter facientem prohibuit rex Iosias: pugnaque commissa uulneratus reductus in hyerosolimam defunctus est: cuius filium ioacham regem hyerosolimitae fecerunt. cap. v.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quemadmodum congressus est Nechaon contra babylonie regem circa Eufrate fluium: & reuertens in egyptum: uocatum ad se Ioachim regem hyerosolimorum filium Iosie uinctum duxit in egyptum: fratrem uero eius Helyachim in hyerosolimis constituit regem mutans ei nomen Ioachim. cap. vi.

Bellum Nabuchodonosor regis babyloniorum contra Nechao regem egypti: quo deuicto: & omni syria sibi subiugata: que ante sub rege egypti erat: uenit hyerosolimam: & regem eius Ioachim fecit sibi tributarium. cap. vii.

Quo tertio anno post discessum regis babylonis: Ioachim denuo egyptios est secutus: cui prophetauit hieremias de perditione sua & ciuitatis futura per regem babylonis: qui & euenit: nam non post multum tempus Nabuchodonosor castrametatus contra eum: & susceptus intra ciuitatem: Ioachim quod peremit: filium uero eius Ioachim constituit regem: & multos captiuos duxit in babylonem: inter quos erat ezechiel propheta. cap. viii.

Quo prima ductus rex babylonis: eo quod ioachim fecisset regem: misso exercitu: eum in hyerosolimis obsedit: qui accepto iureiurando: ut nihil pateretur mali: nec ipse: nec ciuitas matrem & amicos tradidit obfides: sed rex babylonis rupit iusiurandum: nam regem cum matre & amicis: simul et cum omni iuuentute ciuitatis uinctum precepit ad se adduci: patrum uero eius sedechiam regem constituit in hyerusalem. cap. ix.

Quo et hunc audiens egyptus prebere solatia: & amicitias cum eis habere castrametatus contra hyerosolimam: forti eam obsessione cepit: & incenso templo sedechiam & populum migravit in babyloniam: in qua transmigratione fuerunt Daniel: Ananias: Azarias: Misael: uasa quoque sancta: que erant in ministerio templi asportata sunt. cap. x.

Quo Godoliam prefecit provincie rex babylonis: quo percusso a quodam ismaele: timentes reliquie israel regem babylonis: intrauerunt egyptum quod non cessit eis in prosperum: nam rex babylonis post tempus intrauit egyptum cum manu ualida: & subuertit eam: iudeos uero qui illo fugerant: captiuos duxit in babyloniam. cap. xi.

Visio somniorum Nabuchodonosor: & interpretatio eorum per danielem: trium quoque ptherorum in fornacem immissio: sed nulla lesio. cap. xii.

Regem babyloniorum inuicem successio: & per mortem ablatio regni babylonici sub Balthazare per Cyrum & Darium subuersio. cap. xiii.

Daniel sub Dario in lacum leonum immissio: sed nulla lesio honor & claritas Daniel & prophetie eius. cap. xiiii.

¶ Liber Decimus primus.

¶ Qualiter Cyrus persarum rex iudeos a babylonia ad propriam redire terram: & templum reedificare precepit: dans eis pecunias. Cap. i.

Quo prohibuerunt eos prefides regis templum reedificare impeditentes. cap. ii.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambises accipiens regnum interdixit omnino iudeis templum reconstruere. cap. iii.

Quia Darius rex Persarum Istaspis filius honorauit gentem iudeorum: & templum eius edificauit. cap. iiii.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter iudeos tractauit. cap. v.

Quomodo regnante Artaxerxe: gens iudaica pene cuncta deleta est. cap. vi.

Qualiter Vagosus dux Artaxerxis iunioris multa in iudeos iniuriola misit. cap. vii.

Quanta iudeis rex macedonum Alexander bona fecit: postquam iudeam obtinuit. cap. viii.

Liber Decimus secundus.

¶ Ut Ptolomaeus filius Lagi fraude uel dolis capiens hyerosolimam uel iudeam multos migravit ad egyptum. Cap. i.

DE ANTIQVITATIBVS. TABVLA

Qualiter filius eiusdem Ptolomæi qui Philadelphus appellatus est: leges iudeorum in græcam trāstulit linguam: multosq; captiuos eleazaro principi sacerdotum donauit: & ornamenta deo deuouit. cap. ii.

Quemadmodum honorauerunt reges Asyæ gentē iudeorū: ciuesq; multos ex ipsis in subiectis suis ciuitatibus statuerunt. cap. iii.

De infelicitate iudeorū quā postea emendauit Ioseppus filius Tobie: componens amicitias cum Ptolemæo cognomine epiphanem. cap. iiii.

De amicitis lacedæmoniorū factis cū Onia principe sacerdotū iudeæ gētis. cap. v.

Seditio potentium in inimicem iudeorum: quorum quidam trāsierunt ad Antiochū epiphanem leges patrias relinquentes: ipse autem Antiochus exercitū ducens: & hyero solimam ciuitatem templumq; uastauit. cap. vi.

Qualiter uetante Antiocho iudeos patriis urī legibus: mathathias filius Ioannis regem contempsit: & ducem Antiochi interemit. cap. vii.

De morte mathathie: qui ualde senex defunctus: filiis suis gubernationē reliquit: ex quibus iudas machabeus principatum adeptus: adiuuantibus fratribus inimicos a puincia expulit: trāsgressores iudeos puniuit: terrā suam ab oī malo purgauit. cap. viii.

Quemadmodum duces Antiochi Appollonius & Seron congressi cum iuda: uicti interierunt: & quia Antiochus lisiæ cuidam gubernationem regni relinquens: ipse abiit in Persida congregare pecunias. cap. ix.

Quemadmodū Georgiæ uel lyfiæ exercitus contra Iudam ueniens uictus periit: post quem triumphū Iudas ingressus hyerosolimā: templum purgauit: altare statuit: hostias deo imolauit: cum iam tres anni pterissent uiolationis templi sub antiocho. cap. x.

Vt Iudas bellū gerēs cōtra idumeos & cōtra āmonitas triūphas subiecit eos. cap. xi.

Qualiter Symon frater eius militās cōtra Tyros ac Ptolomaidē edomuit eos: & quā ipse Iudas bis congressus cum Timotheo ducē antiochi fortiter triumphauit. cap. xii.

Qualiter antiochus nomine Epiphāes apud persas defunctus est. cap. xiii.

Quemadmodū antiochus eupator successit patri i regnū: quā militiā cōtra iudeos cū lyfiā pducēs iudā i tēplo cōclusit. multoq; obsidiōis tpe trāfacto: audita fama iuasiōis regni sui p Philippū quēdā amicitias cū Iuda fecit: & ita decēter ab iudea discessit. ca. xiiii.

Demetrius Seleuci filius fugiens a roma: & pueniens tyrum: imposuit sibi diademā: interfecto Antiocho eupatore: cum ducē suo lyfiā: & de bachide quem misit Demetrius cum exercitu comprehendere Iudam. cap. xv.

Qualr dux nicanor post bachidē destinatus aduersus iudā: cū exercitu puit. cap. xvi.

Iudas mittēs romā: rogabat p nūcios: romāos sibi auxiliares eē & amīcos. ca. xvii.

Quod rursus post mortē nicanoreis ad iudæam bachides trāsmisus triumphauit: & quemadmodum pugnans prostratus est. cap. xviii.

¶ Liber Decimustertius.

¶ Qualiter Ionathas frater Iudæ: defuncto eo ducatū suscepit. Et quemadmodū bachidē debellans: facere cū amicitias secū: & a prouincia coegit abscedere. Cap. i.

De alexandro epifanis antiochi filio ueniente a syriā: & ducente bellū contra demetriū. Et qualiter demetrius legationem ad Ionatham trāsmittens: cōponit cū eo amicitias: donaq; ei multa prębuit. cap. ii.

Quomodo Alexander hæc audiens: & uincens Demetriū principem sacerdotum Ionathan ordinauit. cap. iii.

De amicitis Oniæ cum Philometore Ptolomæo: p idem factis tempus: & ut edificauit templum quod Oniæ dicitur: secundū illud quod hyerosolimis erat. cap. iiii.

Quemadmodū Alexāder. defuncto Demetrio: accepit regnū Syrię: iuncta sibi i matrimoniū filia ptolemei: & q̄a amicitias cū Ionatha faciēs magnificę cū honorauit. cap. y.

Vt Demetrius Demetrii filius: nauigans in Syriam a Creta cū exercitu conturbauit Alexandrū fama aduentus sui. Et de Appollonio duce Alexandri: qui bellū mouit aduersum Ionathas: ipso tamen Ionatha triumphum obtinente. cap. vi.

De insidiis quas Alexāder parauit Ptolomæo: quas deprehēdens Ptolomęus: iratus ablatā eius matrimonio filiā suā iunxit Demetrio filio Demetrii cū quo et duxit exercitū contra Alexandrum: quo deuicto ipse quoq; perit: Demetrio alyę principatū obtinēte: q̄ & amicitias fecit cū Ionatha: confirmans ei principatum sacerdotiū. cap. vii.

De triphone apameno: q̄ bellans contra demetrium: antiocho filio Alexandri tradidit principatum componens amicitias cum Ionatha. cap. viii.

Quemadmodum Triphon demetrio a parthis captos: contra scēdus fraudibus Ionathan comprehendens interfecit. Fratremq; eius Symonem cui gens iudeorum principatum tradidit: fraudibus circumuēnire uolens minime preualuit. cap. ix.

Quo Triphon occiso ionatha: perfidus exstēs antiocho Alexandri filio: qui Theos nominabat: ipsum interemit: & obtinuit principatū eius: cuius insolentiā declinās exercitus cōtulit se ad Cleopatram uxorem Demetrii: qua uiduata morte eius: fratrē ipsius Antiochū q̄ pius dicebatur: ad nuptias suas & ad imperiū inuitabat. cap. x.

Quo Antiochus cognomēto pius: potit⁹ nuptiis Cleopatrę uxoris fratris sui demetrii: & crescēs indies: exercitū pduxit aduersus Triphonē: quē obsidēs in dora castellos accepit auxiliū & solatiū a Symone principe sacerdotū: & de morte Triphonis. cap. xi.

Quemadmodū Triphonē intercepto: Antiochus oblitus beneficiorū Symonis Cēdebeū cū exercitu misit ad expugnādū eū: quē tñ Symon pugnās fortiter deuicit. cap. xii.

Quod a genere Ptolomæi in conuiuiο dolo peremptus est Symon. Ptolomęus autē inciens uxore: & duos filios eius: principatū ipse tenere conatus est. cap. xiii.

Vt nouissimus filiorum Symonis Hyrcanus ducatum accipiens: obsedit multo tempore Ptolomæum in castello quod dragon uocatur. cap. xiiii.

Quemadmodū Antiochus exercitum ducens contra Hyrcanum: castra soluit: accipiens ab Hyrcano talenta trecenta: & amicitias cum eo composuit. cap. xv.

De Hyrcani militiā post mortem Antiochi apud parthos defuncti cōtra Syriam: & q̄ multas potentes ciuitates obtinuit. cap. xvi.

De amicitias Alexandri Zabinne cognomine cum hyrcano: & quomodo deuictus ab hyrcano Antiochus cizicenus amisit iudeam: & de scēlicitate uel pace iudeorū hyrcano principatum agente. cap. xvii.

Quod defuncto Hyrcano: filius eius Aristobolus suscipiens principatū: primus sibi diadema imposuit: fratribus suis pter Antigōnū in uincula coniectis: q̄ et matrē suam uinculis & penuria consumens: ipsum quoq; Antigōnum fratrē suum quem consortem regni habebat accusationibus inuidorū alienatus ab eo iussit interfici. cap. xviii.

Quemadmodum defuncto Aristobolo: frater eius Alexander succedens in principatu: contra Syriam & phenicem: & Arabiam exercitum ducens: multas gentes subegit: & de ptholomei latini contra Alexandrum pugna & uictoria. cap. xix.

Quomodo pugnans Demetrius eucrus contrā Alexandrū: uicit cum. cap. xx.

Antiochi q̄ liber pater dicebat^r militiā cōtra iudeā: iteq; plūm Arche regis contra Alexandrū quē & deuincens: cū pactis a iudea discessit: & de morte alexandri. cap. xxi.

Quemadmodū post alexandri mortem uxor eius alexandra imperiū per nouem annos rexit: & uiuens cum pace gloriāq; defuncta est. cap. xxii.

DE ANTIQVITATIBVS TABVAL

Libet decimus quartus.

Quemadmodum post mortem Alexandrē nouissimus eius filius Aristobolus: contra Hircanum fratrem pro regno bellauit. cap.i.

De antipatro patrē herodis q̄ iuuabat patrē Hyrcanī: aduersus aristobolū. cap.ii.

Cū suscepisset hyrcanus exercitū: & contra aristobolū produxisset: & in pugna uicisset: ad hierosolimā eū persecutus est: ubi cum exercitu obsidebat ciuitatem. cap.iii.

Qualiter Scaurum ab armenia magnus Pompeius ad partes syrię trāsmisit: & q̄ legati uenientes Hyrcanī & Aristoboli auxilia petierunt. cap.iiii.

Quēadmodū Aristobolus cū intellexisset Pōpei cōsiliū: ad sua discessit: aduersus quē indignatus Pōpeius exercitū pduxit: & Aristobolū in alexādrīū castellū fugauit. cap.v.

Quemadmodū aristobolus grauitē ferēs q̄ p̄ter spē sibi a pompeio euenisset: bellū pauit sed postea penitens pacē postulauit: pecūias offerēs: quas tñ minie soluit. cap.vi.

Qualiter irritatus pōpeius aristobolū ligauit: & ad ciuitatē obsidēdā accessit. ca.vii.

De modestia pōpei & religiositate: q̄a nullatenus passus est tangere tēpli pecuniās: licet multę fuissent: & q̄a aristobolū romam uinctum cum filiis perduxit. cap.viii.

De scauro q̄ militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū absente produxit. cap.ix.

Quēadmodū Aristoboli filius Alexander fugiens Pompeiū ad iudęam puenit: ubi multo exercitu congregato: bellū contra hyrcanū & antipatrum produxit. cap.x.

Quemadmodum cum flexisset Alexandrum mater sua tradere se cum castellis: gabinius alexandrum dimisit. cap.xi.

De aristobolo qui cum a romana ciuitate ad iudęam fugisset: tentus a gabinio: rursus captiuus transmissus est. cap.xii.

De crassi successoris gabini contra parthos expeditione & ascensus eius in iudęam: pecuniarumq; templi depopulatione. cap.xiii.

Vt Cæsar Aristobolum soluere cupiens: & cum duobus agminibus in iudęam transmittere a pompeianis ueneno necatus est. cap.xiiii.

Qualiter scipio alexādrum aristoboli filium securi percussit. cap.xv.

De expeditione cæsaris ad ægyptum: & quemadmodum auxiliū ei Hyrcanus & Antipater dedissent: iudęosq; auxiliares ei fecissent. cap.xvi.

Quēadmodū antipater cū bene pugnaasset: amicitia cæsaris acquisiuit. cap.xvii.

Vt cæsar antipatro tutelam iudęę credidit: & epistolę cum senatusconsulto de amicis tuis iudæorum directę sunt. cap.xviii.

Qualiter antipater filiis suis Hyrcāo & herodī gubernationē habēdā pmisit. ca.xix.

Quemadmodum sextus cæsar cognatus magni cæsaris dona cœpisset ab herode duce galileę & maximum eum inferioris syrię principem ordinauit. cap.xx.

Vt cassius defuncto cæsare cum cōtra iudęam ascendisset: & prouinciā deuastasset septingenta talenta ab eis exegit: & qualiter Herodes pactionē pecuniarum cassio studiosus apparuisset: & mors Malchī: qui contra Herodem seditionē excitauit. cap.xxi.

De morte legatorum iudęarū: qui cū ad Antonium post uictoriā macedonicā: in syriam uenissent: indignantē inuenerunt: q̄ Herodem accusarent. cap.xxii.

De expeditione Parthorum contra Syriam: per quam Aristoboli filius Antigonus regno restituitur. cap.xxiii.

Quemadmodum Herodes cum romam uenisset: multasq; pecunias promississet: & a senatu uel Cæsare rex iudęę pronunciatu est. cap.xxiiii.

De nauigio Herodis ab Italia in iudęam: pugnaq; cōtra Antigonum: militiaq; romana: & Sylano ducę. cap.xxv.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quēadmodū hyerofolimā sollio uei herode obsidētibus: antigonus iteriit. cap. xxyi.

¶ Liber decimus quintus.

¶ Qualiter capta ciuitate per Sollium & Herodem: Antonius quidem Antigoni in Antiochia iterimisset: Herodes autem quadragintaquinque ex amicis illius primates Hierosolymorum reuersus extinxerit. Cap. i.

Quomodo Hyrcanus primus reuudeorum: & princeps sacerdotum a parthorum re gearlace dimissus: ad Herodem reuersus est. cap. ii.

Quemadmodum Herodes Aristobolum uxoris sue mariannae fratrem: principem sacerdotum ordinauit: & paulo post occidit. cap. iii.

De cleopatra: ut iudeorum & arabum regnis insidiata: partem eorum ab Antonio postulauit: & ad iudeam peruenit. cap. iiii.

Quemadmodum Herodes debellasset aretham tempore quo Antonius a caesare in antiochia pugna deuictus est. cap. v.

De terremotu per iudeam facto: & internitiōe hoīum uel iumentorum: & de sermone Herodis quē ad iudeos de instauratione bellī contra arabas fecit. cap. vi.

Quemadmodum herodes necario profecturus ad caesarem uictorem: hyrcanum extinxit. cap. vii.

Qualiter a Caesare regnum accepisset: cui per Syriam in aegyptum eunti aduersus Antonium & Cleopatram susceptionem parabat. cap. viii.

Quemadmodū Herodes cū in egyptū puenisset a Caesare multipliciter honoratus: & de interfectione uxoris sue: uel aliorum de genere hyrcanorum: & de miris constitutionibus: constructionibus: adinventionibus more gentilitiorum: quibus corripit legē iudaicā. cap. ix.

De fame per iudeam & syriam facta: & ut seruauit populos & ciuitates herodes: & rursus mira & clara opera eius seu felicitas: & de esleno quodam qui diuinationis habuit noticiam. cap. x.

Qualiter templū post sexcentos annos deposuit: & aliud duplū condidit. cap. xi.

¶ Liber decimus septimus.

¶ Quemadmodū Herodes filios suos Alexandrum & Aristobolum de Roma in domum suam reduxit: qui reuersi: uindicare cogitabant mortem matris sue in Salome & ceteris quorum accusatione mater earum danata fuit: & quia pater eorum hoc dissimulans: uxores nobilissimas eis iunxerit. Cap. i.

Qualiter Herodes ad Agrippam ueniens: inuitauit eum ad iudeam uenire: & profectio agrippae ad Oniam. cap. ii.

Vt herodes multis nauigationū circuitiōibus secundo uenit ad agrippā. cap. iii.

Interpellatio iudeorum ad agrippam in onia presente herode: de quibus graecos accusabant. cap. iiii.

Quemadmodum agrippa confirmauit eis leges: Herodesque ad propria rediit. cap. v.

Qualiter allocutus est Herodes Hierosolymitas: & quartam partem eis fiscalium praeteriti anni concessit. cap. vi.

Vt perturbatio domus Herodis facta est: Alexander & Aristobolus filii Herodis indignationē habentes aduersus Salome sororem regis: & sorora fratrem eius: propter mortem matris sue: & illi econtra maliuolis in eos accusationibus utentes. cap. vii.

Quemadmodum Herodes indignatus filiis Alexandro & Aristobolo: proposuit eis antipatrum de priuata uxore gentiū: ipsos autem ad Caesarem deducens accusauit. cap. viii.

De Alexandri satisfactioe coram caesare: & reconciliatione cum patre. cap. ix.

Quemadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem caesaris:

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

& mira uel clara opera eius.

cap.x.

Oppressio iudeorum per asyam & libyam: & legatio ipsorum pro hoc ad caesare: exemplar quoque Caesaris & agrippae: quod pro ipsis ciuitatibus scripserunt. cap.xi.

Quemadmodum egens Herodes pecuniis: descendit ad sepulchrum dauid: & terrore imaginum territus: tumultum desuper statuit: & rursus de perturbatione magna domus herodis: qua etiam alexandrum filium suum iecit in uincula. cap.xii.

Vt Archelaus rex Cappadociae reconciliauit alexandrum patri: & ipse ad cappadociam: Herodes autem Romam profectus est. cap.xiii.

Discessio habitantium tracone a regno herodis & uastatio per duces eius: & de transfugis qui de tracone prouincia ad arabiam recesserunt: quos recepit sylleus procurator regis arabiae. cap.xiiii.

Qualiter Herodes a Roma reuersus in arabiam transfugas postulabat: quos cum non obtinuisset exercitum contra eos produxit: arabas quoque debellauit. cap.xv.

Quemadmodum Sylleus accusauit coram caesare Herodem de incursione quam in arabia fecerat & quod indignatus Caesar dura uel grauiora rescripsit ei: quare Herodes placare uolens caesarem: misit romam Nicolaum damascenum. cap.xvi.

Criminationes euricli lacaedemonis contra filios ad patrem Herodem: & quia ligasset eos pater: & ad caesarem scripsisset. cap.xvii.

Vt per Nicolaum accusatione liberatus Herodes est apud caesarem: Sylleus autem accusator Herodis morti adiudicatus est. cap.xviii.

Qualiter caesare patre praebente concilio in beritho hito accusauit filios herodes. cap.xix.

Mors iuuenum & sepultura corporum eorum in Alexandria. cap.xx.

Liber Decimus quintus.

Qualiter Antipater odio habitus est ab omni gente propter interfecionem fratrum suorum. Cap.i.

Qualiter Herodes rex filios alexandri & aristoboli filiorum suorum adoptans: filiam ferorae illis desponsauit & antipatri: & qualiter antipater persuasit patri desponsationem in suos transferre filios: & qualiter Herodes aduersus traconitas uolens munus existeret: zamarim iudeum qui de babilone discesserat: & in antiochia degebat euocans ibi constituit: & utebatur illo opposito aduersus draconitas. cap.ii.

Qualiter Antipater oblectabatur eos qui circa feroram erant: uolens per illos insidiari patri & qualiter agnoscens soror regis Salome: lanculo denunciauit fratri: & de interfecione phariseorum regi aduersantium. cap.iii.

Qualiter rex Herodes precepit fratri suo ferorae: ut excluderet uxorem suam: aut eius regno discederet: & qualiter antipater suspectus patri factus timens eum scribebat amicis in roma: ut scriberent patri eius ac persuaderent: ut mitteret eum ad caesarem cum pecuniis quod persuasum est Herodi filiumque transmisit: & de morte ferorae fratris herodis. cap.iiii.

Accusatio uxoris ferorae a filiis ferorae: quod ueneno perisset: & qualiter Herodes exquirens reperit contra se uenenum peratum a filio antipatro: & perscrutatus antipatri cognouit insidias. cap.v.

Nauigatio antipatri de roma ad patrem: & qualiter a nicolao damasceno herodis amico fuerit accusatus presidentibus in iudicio uarone quintilio & ipso herode cum amicis utrorumque: in quo iudicio antipater multifarie conuincit de facta conspiratione in patre intantum ut uenenum patri a filio preparatum: in medium profertetur quod ad experimentum iussu uaronis bibens unus danatorum: statim moritur. cap.vi.

Herodes antipatrum filium misit in uincula: & legatio missa ab herode ad caesarem

DE ANTIQVITA TIBVS TABVLA

de filio.

cap. vii.

De egritudine Herodis: & seditione iudeorum: & quia desperans omnes optimates iudeorum per cepit occidi in hora mortis sue & quia tempore illo deportati sunt ei littere ab legatis ad Cæsarem missi habentes dānationem Antipatri in arbitrio eius & uoluntate esse positam: & quia luescente egritudine malū purgās: cultro se iteremisset si puentus non fuisset. cap. viii.

Qualiter Antipater putās Herodem defunctum locutus fuerit custodi corporis de dimissione sua: & propter hæc antipatri peremptio. cap. ix.

Testamentum Herodis ad Cæsarem: & distributio inter eius filios: & qualiter Archelaum præfecit deinde mors ipsius. cap. x.

Epistola Herodis ad exercitum: & admonitio fidei seruanda circa filium eius Archelaum qui statim elcuatur in regnum. cap. xi.

Sepultura Herodis in Herodio castello: & fauor Archelai regis ad populum: & populi ad ipsum. cap. xii.

Qualiter populus seditionem mouit aduersus Archelaum in festiuitate azimorum: & qualiter Archelaus tria milia ex eis interemit: ipse uero nauigauit ad Cæsarem: creans regnum Philippo fratri suo. cap. xiii.

Qualiter Archelao romā ascēdente: Sabinus qui erat in syria Cæsaris curator ascēdit in iherosolimā uolēter expetēs herodis pecūias & castella a curatoribus archelai. ca. xiiii.

Qualiter persuaserunt curatores populo arripere arma: & occidere Sabinum uel romanum exercitum in Antonia constitutum. cap. xv.

Qualiter Cæsar testamentum Herodi confirmauit: seruans filiis eius testamentum & diuisio regni iudaici in tetrarchias. cap. xvi.

De eo qui se mentiebatur esse Alexandrum Herodis filium: & qualiter fictio ista deprehensa sit: inuestigante cæsare: & poena qua multatus est. cap. xvii.

Qualiter Archelaus accusator a iudeis apud cæsarem: quē Cæsar indignatus: regno priuauit: & trusit in exiliū apud ueniennā gallie: & somniū uisum Archelao & Glafire. ca. xviii.

• Liber Decimus octauus.

Qualiter Cyrinus a Cæsare destinatur: ut syriam iudæamque conseret. Cap. i.

Qualiter Copinius ex æquestri ordine missus est in iudæam: & quia Cyrinus uenit in iudæam uniuersorum depredaturus substantias: & Archelai redditurus pecunias: & quia iudei moleste ferentes: tandem persuadente Iozaro pontifice passi sunt descriptio nem fieri substantiarum suarum. cap. ii.

Qualiter ludas galonites: & quidam alter persuaserunt multitudinē: ne suas describi substantias paterentur. cap. iii.

Qualiter populi eorum consilia consecuti: seditiones & bella ciuilia: seu latrocinia exercuerunt. cap. iiii.

Quæ sint hereses philosophorum: apud iudeos: uel quibus teneant legibus. cap. v.

Qualiter herodes & philippus ciuitates in honorem cæsaris fabricauerunt: & qualiter tamarite ossa mortuorum in templo iactantes cum festiuitas azimorum immineret populum reddidere pollutum. cap. vi.

Mors Salomæ sororis herodis quodā regis iudeorum: mors et augusti: romanorum secū di ipatoris. Successio tyberii cæsaris sub quo pontius pilatus mittit in iudæam. cap. vii.

Qualiter pontius pilatus uoluit latenter intromittere in Hierosolimam statuas Cæsaris cognoscens autem populus seditionem aduersus illum commouit: donec illas ab Hierosolymis in Cæsaream transmitteret. cap. viii.

De Iesu christo.

cap. ix.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

De facto quod contigit romę in templo ifidi s: & quę iudeis per illud tempus romę puerint: omnibus urbe expulsis per Tyberium: & de seductiōe samaritici populi: uel oppressiōe eius per pontium pilatum. cap. x.

Accusatio samaritorū aduersus pilatum apud uitelliū: & qualiter Vitellius romā eū ad Cēsare ire compulit: ut ibi rationē eorum quę contigerant redderet. cap. xi.

Vitellius ascendens hierosolymam: magnificus & munificus extitit in populos: & qualiter Tyberius Cēsar scripsit Vitellio: ut amicitias cōponeret cum Artabano perthorum imperatore. cap. xii.

Mors Philippi fratris herodis iunioris: & qualiter tetrarchia eius dispensationi syrię regiminisq; coniuncta est: & de simulatione quę cōtigit inter aretham pethreum & herodem: quia eiecit herodis filiam arethę: quā duxerat uxorem: amore captus herodiadis quam subintroduxit loco uxoris: & quia Tyberius prouocatus scriptis herodis mādāt: Vitellio aduersus aretham pugnare. cap. xiii.

De Ioāne baptista ab Herode passio: & Vitelliū pparatio i pugnā aduersus aretham secūdū q; scripserat ei Tyberius: & qā Vitellius ascēdēs hierosolymā fauorabiliter suscipit a populo: descriptio quoq; succincta de uniuersa maioris Herodis pspia. cap. xiiii.

Multiformis calamitas & infelicitas quę prouenit agrippę: adeo ut a proprio liber toromę accusatus: & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus. mors Tyberius: successio caii: solutio agrippę de captiuitate: & coronę impositiō per caium. cap. xy.

Qualiter Herodes tetrarcha ueniens romam: accusatus fuit ab agrippa: & in exiliū missus cum herodia. cap. xvi.

Seditiō iudeorum & gentiliū in alexandria constitutorum & legatio utrorumq; ad Caium. cap. xvii.

Accusatio iudeorum ab Apione legato partis alexandrinorum propter quod statuā Cæsaris non haberent. cap. xviii.

Qualiter iratus Caius mittit Petronium ducē ad syriam cum huiusmodi mandatis: ut congregata manu pugnaret cū iudæis: si nollent eius suscipere simulachrū. cap. xix.

Pestis q; contigit iudæis in babilonia cōstitutis p asineū & anileū fratres: cap. xx.

Liber Decimus nonus.

Qualiter Caius Cēsar infidiis a Cassio cherea extinctus est. Cap. i.

Qualiter Claudius patruelis eius coactus a militibus suscepit imperium: & seditiō senatus & populi adinuicem: & utriusq; partis. cap. ii.

Legatio regis agrippę ad senatum: & qualiter consequentes milites qui erant cum senatu: ad claudium transire: & de morte chereę seu alior; Caii intersectorum: ipsi quoq; claudio repugnantium. cap. iii.

Qualiter Claudius cēsar reddit agrippę omne regnum paternum: adiiciens etiā illi lisanię tetrarchiam: & libertas iudeorum: quę prouenit eis sub claudio: cum prius amississent eam sub Caio: nauigatio quoq; regis agrippę in iudæam. cap. iiii.

Epistola Publii petronii rectoris syrię ad doritas pro iudæis: & qualiter rex agrippa hierosolymorum muros locupletius construens: studium suum imperfectum dereliquit prohibente Cēsare: qui opus ipsum suspectum habuit. cap. v.

De honore quo beritho honorauit: & de aduentu regum ad ipsum in ciuitate tiberiada. cap. vi.

Qualiter processit de ciuitate cum regibus i occursum maris: praefidis syrię uel quali modo uitam finierit: cum non dedisset honorem deo: populo sibi attribuente honores diuinos & non humanos in theatro: quare confestim sensit plagam dei. cap. vii.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Mortuo rege agrippa: cęsarienses uel sebastēni indecenter blasphemabāt defunctū: statuas quoq; filiarum eius diripientes: contumeliose tractauerunt. cap.viii.

Post mortē Agrippę: Claudius cęsar Cuspiū fadū mittit p̄fectū in iudeā: cui ēt iniungit ulcio exercēda in Cęsariēsis: & sebastenos p̄ defuncti Agrippę cōtumeliis. cap.ix.

¶ Liber Vigēsimus.

¶ Quemadmodum Claudius post Agrippę mortē: in Syriā misit successorē Marso Cassium longinum: & quia Fadus mīssus p̄curator iudeę indignatus iudeis q̄ trans fluuiū erant positi: quia pręter uoluntatē suā contra Filadelfenos arma sumpserūt: tres uiros priores ipsorum comprehendens: unum occidit: duobus fugam imisit: & de Ptholomęo principe latronum ad eum deducto & occiso. Cap.i.

Quia Fadus procurator iudeę: & Cassius longinus p̄ses syrię p̄ceperunt iudeorum primoribus ut talarem tunicam & pontificalem uestem in Antonia constituerent sub potestate romanorum sicut & prius. cap.ii.

Quomodo Claudius Cęsar rogatus ab Agrippa senioris agrippę filio: concessit iudę petitiones ipsorum: & Fado rescripsit. cap.iii.

Quemadmodum Herodes frater agrippę defuncti petiit a Claudio potestatem templi & sacerdotum ordinationem: & impetrauit. cap.iiii.

Quemadmodum Helena adiabenorū regina & eius filius iazares solēnitates & ritus zelati sunt iudęorum. cap.y.

De fameque apprehendit ciuitatem hierosolymorum: & mitigata per Helenam reginam adiabenorū & eius filium Iazatem qui de paganismo conuersus fuerat i iudaismum: & de Artabano rege parthorum. cap.vi.

Demago quodā q̄ prophetā se esse asserens plurimos iudęorū seduxit. cap.vii.

Quomodo Tyberius Alexander in iudeam directus administrator: filios iudeę galy lei populum seducentes occidit. cap.viii.

Quō Tyberio Alexandro Cumāus successit i iudeā: & q̄a defuncto Herode fr̄e regis agrippę defuncti: Agrippa iuuenis ei⁹ hūit p̄cipatū: Cęsare sibi Claudio cōcedēte. ca.ix.

Quia aduentu Cumanī p̄sidis in iudeam a Cęsare destinati: sub eo multi usq; ad xx.milia iudęorum perierunt quarta die azimorum. cap.x.

Seditio iudęorum contra samaritas: & quia multi iudęorum extincti sunt per Cumanum adiuantem samaritas. cap.xi.

Quia numidiū quadratus syrię p̄ses audiēs hęc: & ascēdēs i iudeā primates iudęorū atq; samaritanorū romā iussit ascēdere: pariter & cumanū & celerē: ut Claudio cęsari deberēt ex his q̄ fuerāt gesta redderē: & q̄a quosdā iudęorū ipse puniuit. cap.xii.

Quia Claudius audiēs inter eos: iudęos quidem absoluit a culpa: rogatus ab Agrippa rege: Cumanum uero exilio deportauit. Celcrem autem millenarium & samaritanorum primates morte multauit. cap.xiii.

Felix mittit p̄curator i iudeā: & q̄ta ptās adiecta sit agrippę regi p̄ claudiū. ca.xiiii.

Moritur claudius cui successit nero qui matrem uxorem & alios multos generis sui interfecit. cap.xy.

Quia felix missus in iudeam: & inueniens prouinciā a latronibus nimis afflictā: prospexit ut illis interemptis: pacem tribueret regiōi: principem uero latronum Eleazarum uinctum direxit ad cęsarem & de morte ionathę pontificis: cap.xvi.

Quia ueniēte egyptio malefico: & multis iudęorum ab eo seductis: felix aggressus eos multos occidit. cap.xvii.

Quemadmodum iudęos & syros pro equitate ciuilitatis in cęsarca seditioſę concer

tantes: foelix compescuit.

cap. xviii.

Quomodo Portio festo in iudæam misso pro successione foelicis: contigit prouinciã
ficcariis commoueri.

cap. xix.

De porticu interiore tēpli: & quẽadmodũ eã exaltauere iudei: & quia festus ob hoc
indignatus iussit opus destrui: sed iudeis rogantibus: cõcedi sibi ob hoc legatos mittere
ad Neronẽ: concessit miserunt nũcios: quos audiens nero: ueniã gesti operis cõdonauit:
& edificiũ manere p̃misit: & q̃a moriẽte in iudea festo: successor uenit Albinus. cap. xx.

Quia sub eo a nece prouincialium ficcarii cessauerunt.

cap. xxi.

Quia florus ueniens Albino successor: tantis malis iudeos affecit: ut eos ad arma cõ
tra romanos uenire compelleret.

cap. xxii.

¶ Ioseppi Mathathie filii hebrei genere sacerdotis ex hierosolymis de antiquitate iudeo
rũ contra Appionem grammaticum alexandrinum.

cap. i.

¶ Elauii Iosepi de antiquitate Iudæorum ad Epaphroditum Apologia.

cap. ii.

¶ Explicít Tabula Antiquitatis iudaicę.

¶ Rubricę nup̃ editę sup̃ libro Iudaico p̃ Magistrũ Frãcisũ Macerata ordinis minorũ.
Liber Primus.

Valiter Antiochus qui cum Ptolomæo sexto in syria bellum gerebat supera
uit ciuitatem munitissimam: templa spoliat occidit omnes ex optimatibus
deinde superato Bachide p̃posito p̃sidiis antiochi p̃ Mathathia: & occiso exa
ctisq̃ ducibus Antiochi ex finibus iudeę & mortuo antiocho: filius odii Antiochus no
mine congregatis militibus iudeam iterũ inuadit & superato Iuda primo natu ex filiis
Mathathie & interfectis multis ex iudeis Hierosolymam est profectus: & ibi relictis
p̃sidiis: in syriam reliquos milites ad hyemandum traducit.

Cap. i.

Post discessum antiochi: Iuda cũ ducibus eius cõgredit & tãdẽ sup̃at & moriẽ. ca. ii.

Ionata frater Iudæ reconciliatur Antiocho: sed insidiis Antiochi capitur: & iratus
Antiochus quia a Symone fratre Ionathę fuisset superatus Ionatham interfecit. cap. iii.

Symon frater Ionathę iterum gerit bellum cum Antiocho quo superato ob hoc pon
tifex creatur: sed insidiis Ptolomei generi sui captus moritur: capta coniuge cum duo
bus filiis Symonis Hyrcanus tertius filius honorem patris defendens diu cum Pto
lomæo bellum gessit & ob misericordiam matris: & fratrum tantum distulit ut annus fe
riatus ueniret: quo licebat dimitti bellum.

cap. iiii.

Antiochus iterum iratus propter ea quę passus est a Symone irruit in iudæam con
tra Ioannem dictum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit.

cap. v.

Ioannes dictus Hyrcanus inuentõ tempore uindictę quia Antiochus bellum gere
bat contra medos: perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit.

cap. vi.

Gentiles ob inuidiam in ioannem coeperunt agere seditionem q̃ tandẽ deuicti sunt:
& ipse rebus administratis p̃ triginta tres annos moriẽ relinquẽs filios post se hic prin
ceps pontifex & propheta fuit: p̃dixit filios duos maiores non regnatos.

cap. vii.

Aristobolus succedit in regnum patri: cõtendit cum matre quia eam dominam rerũ
reliquerat ioannes: ipsam fame necauit deceptus uerbis matris sue fratrem Antigoniũ
interficere fecit: hoc audito tanto merore confectus ut tandem moreretur.

cap. viii.

Alexander frater Aristoboli rex cõstituit: occidit fratrem pugnat cũ Ptolomæo: occu
pat bõa Theodori a quo oia recuperant: & fere decẽ milia iudeorũ interficiunt: multas

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

PROLOGVS

I

Flauii Ioseppi Mathathie filii hebrei genere Sacerdotis ex Hierosolymis De bello Iudaico in libros septem Prologus per Ruffinum Aquileiensem traductos.

Liber Primus.

Veniā bellum quod cum Romanis gessere Iudei omnium maximum quę nostra atas uidit: quaq; auditu percepimus ciuitates cum ciuitatibus: gentesue commisit le cum gentibus, quidam non quod rebus intuerint: sed uana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes oratorum more perscribunt: Qui uero pre sto fuerunt aut Romanorum obsequio: aut odio iudeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio: partim laudatio continetur: nusquā uero exacta fides reperitur historie. Idcirco ego statui quę retro barbaris antea misit: patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano reguntur imperio exponere Ioseppus Mathathie filius Hebreus genere: sacerdos ex Hierosolymis: qui & in initio cum Romanis bello conflixit: postea gestis: quę necessitas exegit inter fui. Nam cum hic ut dixi motus exortus esset grauissimus, Romanum populum domesticus morbus habebat: Iudeorum autem qui atate ualidi & ingenio turbulenti erant manu simul: ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitudine hos possidendarum spes: illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam iudei quidem cunctos qui trans Euphraten essent: gentiles etiam suos secum rebellatores esse crediderant: Romanos autem & finitimi Galathæ irritabant: nec manus celtica quiescebat: dissentionumq; erant plena omnia post Neronem: & multos quidem Reges tempus adhortabatur, Lucri autem cupidine pars militaris mutationem presentium desiderabat. Itaq; indignum esse duxi errantem in tantis rebꝫ dissimulare ueritatem: & Parthos quidem ac Babylonios Arabumq; remotissimos: & ultra Euphraten gentis nostre incolas: itemq; Adiabenos mea diligentia uere cognoscere unde coepisset bellum: quantisq; cladibus constitisset: quoue modo defuisset. Græcos uero & Romanos qui militiam secuti non essent sigmentis siue adulationibus captos ista nescire: atq; in historias audent ea inscribere: qui præter hæc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sanum referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant: & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quonam pacto magni esse uideantur: qui parua superauerint. Et neq; longi temporis eos pudet: quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum: quam in ex militia labor exercuit. Neq; ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur: si cum multum pro Hierosolymis defudauerint, rebꝫ pereos gestis aliquid deroget. Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem utrorumque sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam: dolori atq; affectioni meę in deflendis patrię cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissentionibus est euersa: & in templum sacrosanctum inuitas Romanorū manus: atq; ignem iudeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit ipse Cæsar Titus per omne bellum miseratus quidem populum: q; a seditiosis custoditur. sepe autem consulto differri passus ciuitatis excidiū: protracto obsidionis spatio: dum belli poeniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos: eorumq; latrocinium accusatorie putet loqui: uel patrię miseriis ingementem calumniari præter legem historie, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quę romano imperio parent: solam nostram ciuitatem

PROLOGVS

contigit ad summū felicitatis gradū procedere eamq; ad ultimos casus deponi. Deniq; omnium post condita secula res aduersas: si cum iudeorū calamitatibus conferantur superatūiri non ambigo. Et horū auctor nullus externus est: unde nec fieri potest: ut a questibus temperetur. Si quis autem durioris misericordiē sit iudex, res quidem tribuat historiē: lamenta uero scriptori: quāquā merito grecorum disertos increpauerim: qui tantis rebus sua memoria gestis: quarum comparatione preterita olym bella exigua monstrantur, iudices resident aliorum facundiē detrahentes. Quorum & si doctrina superant: uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt: ueluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum inscribendo tantum eorum uiribus cedant: quantum sententiē. Erat enim unicuiq; studium, quē uidisset facta scribere: quoniam interfuisset rebus gestis efficaciter quod promittebat impleret: mentiriq; apud scientes inhonestum esse uideretur. Enim uero noua quidem neq; ante cognita memoriae tradere: suiq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Indutius autem habetur non qui alienam dispensationem atq; ordinem transfert: sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historiē. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum essem alienigena, Grecis simul & Romanis gestarū rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis ad questum quidem ora patent: ac lites: lingueq; solute sunt. Ad historiam uero: in qua uerum dicendū est: summaq; ope negocia colligenda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoretur itaq; apud nos historiē ueritas: quē a grecis negligitur. Ab origine quidem Iudeos repetere: qui fuerint: quoue pacto ab egyptiis discesserint: quasq; regiones errando peragrauerint: & quas uel quotiens incoluerint: & quem admodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis: & preterea superuacuum existimaui: quoniam multi ante me Iudeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt: & nonnulli grecorum, quē illi scripserant patria uoce, persecuti non multum a ueritate deuiarunt. Ex inde autem historiē principium summā: quo scriptores eorum & nostri prophetae deficiunt: & bellum quidem meis temporibus gestum latius quaq; potuero diligentia referam. Quē uero atate maiora sunt, summe breuiter percurrā. Quomodo Antiochus cognomento epiphanes deuictis pœnitus Hierosolymis cum per triennium sexq; menses eam tenuisset a Somanei filiis expulsus est. Deinde quod eorum posterī de regno dissentientes ad res suas occupandas populum Romanū Pompeiūq; traxerunt: quoq; Herodes Antipatri filius eorum potentiam deposuerit auxilio Sosii: Quomodo Herode mortuo & Octauiāo cæsare plebis in eos orta seditio est: Augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem Varo in locis degente. Quodq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis erupit: quāq; multa per Sosium acciderint: quantaq; ad primos impetus armis iudaei persuascerint: quoq; modo accolae prœmunierint: & quod Nero propter Cestii peccata summæ rei metuens bello Vespasianum prœposuerit: & quod is cū maximo filiorum iudeam intrauerit: quantumq; romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorum per omnē cœsa fuerit galileā: & q; eius ciuitates quasdam uictoria coeperit: alias deditione. Vbi etiā romanorū in bello disciplinam curamq; rerum: & utriusq; Galileæ spacia: & naturam finesq; Iudæe: nec non & peculiarem terrę equalitatem: lacusq; & fontes: captarumq; ciuitatum mala cum fide si cut uidi: aut pertuli expediā. Nec etiam miseras meas calauerim: cum scientibus eas relaturus sim. Deinde quod iam fessis rebus iudæorum Nero quidem morte obierit. Vespasianus autem in hierosolymam properans imperii causa retractus sit: quaq; signa de hoc ci contigerunt: romeq; mutationes: & q; inuitus a militibus imperator declara

nus sit. & q̄ eo disponendæ reipub. gratia in ægypto digressor: iudeorum status seditionibus agitatus sit: quoq; modo tyrannis succubuerint: eorumq; inter se discordias mouerint. Et q̄ ex ægypto Titus reuersus: his iudeorum fines ingressus sit: quoq; modo exercitum: & quo in loco congregauerit: uel qualiter: & quotiens ciuitatem affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus numerosos & quantos erexit aggeres triumq; murorum am̄bium & magnitudinem siue mensuram & munitionem ciuitatis & sanū templiq; dispositionem. ad hæc ar̄ spacium mensuramq; diligentissime dicam festorum quoq; dierum mores aliquos septemq; lustratiōes & munera sacerdotum. Itemq; pontificis uestes: sanctaq; templi cuiusmodi fuerint sine aliqua dissimulatiōe uel adiectiōe memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem. Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiensq; Titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordia fœdera dissidentes prouocauit. Discordiam uero populi & uulnera & calamitates quamq; multa mala nūc bello: nunc seditionibus: nunc fame perpeffi postea capti sunt. Nec uero aut perfugarum clades aut captiuorum supplicia prætermittam uel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit: quamq; multa sacræ opes flāma raptæ sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quæ præcesserant portenta atq; prodigia uel Tyrannorum captiuitatem: uel qui seruitio abducti sunt multitudinem: aut cui quisq; fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt uicorumq; munimina funditus eruerunt. Titus uero peragrato territorio cuncta restituit: eiusdemq; reuersionem in Italiam ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa perscripsi: neq; uituperatiōes rerum scientibus: & qui bello interfuerunt sustineā: uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicauī. Narrandi autē inītiū faciā hoc ordine quo capitula sunt digesta.

Ruffini Aquileiensis traductio in Ioseppum historiographum clarissimum de bello iudaico Liber primus.

Capitulum Primum.

Vm potentes Iudeorum inter se dissiderent: eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomeo sexto Antioch⁹ qui Epiphanes dictus est am̄gebat. Erat autem illis contentio de potentia: q̄ honoratus quisq; grauius ferret similibus subiugari. Onias quidem de pontificibus postquā præualuit, Tobia filius expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confugerunt petentes: ut semet cum ducibus in iudeā irrumperet. Idq; regi persuasum est iam pridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus: & ciuitatem fortiter expugnatam capit: & maximam eorum multitudinem: quibus Ptolomæus carior erat interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia: ipse & templum spoliauit: & cotidianæ religionis assiduitatē per annos tres sexq; mēses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo: ibi oppidum condidit Hierosolymis simile: templūq; adificauit: de quibus iterū oportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter spem uicta ciuitas: neq; populatio: neq; tantæ cedes satis fuere. sed intemperantia uitiorum: eorumq; memoria quæ in obsidione pertulerat iudeos cogere cœpit: ut abrogato more patrio: nec infantes suos circumciderent: porcosq; super aram immolarent quibus omnes aduersabantur. Optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bachides

LIBER PRIMVS.

præfidiis ab Antiocho præpositus ad naturalem crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans omnimodam iniquitatem excessit cum & sigillatim uiros honorabiles uerberaret: & communiter cotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommo-
 modorum quæ ea patiebantur ad uindictæ audaciam irritauit. Denique Mathathias Asa-
 moni filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomen est moneir cum manu domestica
 (Nam quinque filios habebat) sic his armatis Bachidæ occidit: & statim quidem præsi-
 diorum multitudinem ueritus in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis recep-
 ta fiducia descendit: Commissoque prælio superatos duces Antiochi ex iudeæ finibus exe-
 git. Secundis autem rebus potentiam nactus: suisque uolentibus: ut ab alienigenis cos libe-
 rasset, imperans moritur relicto Iudeæ principatu: qui filiorum suorum natu maximus erat.
 Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflabat
 exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit: Antiochum Epiphancemque ite-
 rum fines suos ingredientem uehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem fer-
 uente uictoria in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim celsa fuerant: habitoque
 conflictu: milites de superiori ciuitate: quæ pars sacra dicitur: ad inferiorem compellit.
 Fano autem potius: & locum purgauit omnem muroque cinxit: & uasa noua diuinis re-
 bus curandis fabricata in templum intulit: ueluti prioribus profanatis: aramque aliam
 ædificauit: & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito moritur
 quidem Antiochus. Regni autem eius in iudeos filius Odii Antiochus heres exigit.
 Quare congregatis peditum milibus quinquaginta: equitum autem prope ad quinque
 milia: octoginta uero elephantes montana iudeæ per partes aggreditur. Et Betheron
 quidem municipium capit. In loco uero cui Bergazzariæ nomen est: qua transitus erat
 angustior: Iuda cum suis copiis occurrit. Et priusquam congredierentur agmina, Eleaza-
 rus frater eius prospecto præter alios excelso elephante turrique maxima: & munimentis
 aureis ornato, illic antiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaque hostili acie ad ele-
 phantem usque peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur: contingere, quod
 multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam super se depo-
 suit: & obtritus interit: nulla re alia gesta nisi quæ magnum opus conatus aggredi post-
 uitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantem priuatus erat. Et si casu fuisset
 Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia: quam ut sola spe præclari facinoris
 mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius totius prælii præsagium fuit. Nam for-
 titer quidem iudei: diuque decertauerunt: sed a regiis secunda fortuna uisus: numeroque præ-
 stantibus superati sunt: multisque interfectis Iuda cum cæteris ignominicam toparchiam
 refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus: ibique dies paucos comoratus
 utensilium penuria inde digreditur: relicto quidem ibi præsidio quod satis esse arbitra-
 batur: cætera uero multitudine ad hyemandum ducta in syriam. Cap. II.

Discessu autem regis Iuda non quiescebat: sed accensione multorum suæ gentis ani-
 matus. aggregatis etiam quos ex prælio receperat apud uicum adasa cum Antiochi ducibus
 congreditur. factisque fortibus in prælio cognitus: multis hostibus interfectis occubuit. Et
 in diebus paucis frater eius Ioanes occidit: insidiis eorum captus qui cum Antiocho sentie-
 bant. Cap. III. Cum autem successisset ei frater eius Ionatha & in aliis quæ
 ad idigenas pertinerent. cautius sese aggeret: suamque potentiam romanorum amicitia corrobora-
 ret: Antiochi quidem filio reconciliat. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum piculum.
 Namque Triphon tyrannus antiochi quidem filii tutor: sed insidiis cum captis: & præter hæc ami-
 cis nudare cupiens Ionathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolomaida uenisset do-
 lo comprehendit. Eoque uicto contra iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus a Symone Ionate fra-

tre quodq; ab eo supatus esset iratus eundē ionathan interfecit. CAP. III.

Simon aut fortiter regēdis reb⁹ intētus Zachen & Iopā & iamnā capit. Evertit aut & Acharan subactis p̄sidiis: aduersus Triphonē antiocho auxiliū prēbuit. quē doris ante militiā quā in melōs habuit obsidebat. Sed regis auaritatē satiare non potuit quanq̄ neci triphonis suā quoq; operā adhibuisset. Non multo enim post Antiochus cēdebcū ex ducibus suis ad uastandā iudāā: opprimendūq; seruitio Symonē cum exercitū misit. Ille aut quanq̄ senior erat bellū: tamē iuueniliter administrat. & filios qdē suos cū ualidissimis p̄misit: patrem uero multitudinis comitatus alio latere aggredit̄: multisq; per multa loca insidiis ēt montana depositis in oībus superat. Clarissimāq; potit⁹ uictoria pontifex declarat̄: & .clxx. post annos iudeos liberata dominatione Macedonū: & hic morit̄ in conuiuiō captus insidiis Ptolomæi generi sui: qui eius cōiuge duobusq; filiis in custodia conclusis certos misit qui Ioannē tertiu cū ēt Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito aut impetu q parabat̄ adolescens ad ciuitatē properabat: multosq; populo fretus & pp memoriā paternę uirtutis & iniquitas Ptolomæi cunctis esset inuia. Voluit aut Ptolomæus ēt alia porta ingredi ciuitatē: sed a populo reiectus est: qui maturius Hyrcanū susceperunt. Et is quidē statim recessit in aliquod ultra hiericuncta castellum quod Dagon uocat̄. Hyrcanus aut paternū honorē pontificis assecutus: postq̄ deo sacrificia reddidit uelociter: Ptolomæū petiit & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellūq; aggressus: aliis quidē rebus superior erat: iusto aut dolori cadebat. Ptolomæus enim quotiens p̄meretur matrē eius fratresq; in murū productos palā ut poscent cōspici flagellabat eosdēq; prēcipitaturū: nisi quā primū recederet minabatur. Unde Hyrcanum quidē plus timor ac misericordia quā iracundia cōmouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus prætendens filium precabatur ne uel suis fractus iniuriis parceret imperio. Sed quidē ipsa sibi mortē a Ptolomæo propositam immortalitate duceret meliorē: dūmodo ille p̄enas eorū quę in domum suā contra fas admisisset expendere. Ioannes aut nunc obstinationē matris cogitans ac p̄ces eius audiens ad irruendū impellebat: modo uerberari eam lacerariq; cōspiciēs effeminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hoc aut diu tracta obsidiōe feriatu annus aduenit. Quē septimo quoq; orbe apud iudeos cessare moris est: exēplo septimorū dierū. Et in hoc Ptolomæus obsidionis requiē nactus fratribus Ioānis una cū matre occisis ad Zenonē cōfugit: qui cotila cognominatus est Philadelphię tyrannū. Cap. V.

Antiochus aut ob ea quę per Simonē passus fuerat iratus in iudāam ducit exercitū: ubiq; assidēs Hierosolymis Hyrcanū obsidebat. Ille aut patefacto sepulchro Dauid quī regum ditissimus fuerat: ablatiq; inde pecuniis plus quā tribus milibus talentorū & Antiocho persuasit: datis ei trecentis talentis ab obsidione recedere primusq; iudeorū priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Cap. VI. Rursusq; tamē quando Antiochus contra medos bello suscepto tempus ei uindictę prębuit: cōfestim contra ciuitates perrexit: uacuas propugnatorib⁹ esse ratus quod uerū erat. Medabā q dem & Samagā cum p̄ximis necnō & Sicimā & Argarizin ipse cœpit: & super his cu theorū genus adiacentia sano loca incolentiū: exemplo eius quod est Hierosolymis edificato. Capit autem idumæ non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Mare sam. In Samariam uero usq; progressus ubi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode rege cōdita ex omni ea parte concludit: filiosq; suos Aristobolum & antigonū obsidioni p̄fecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatē uenerunt: ut ēt insuctā carnē cogerentur attingere. Iḡt Antiochus adiutorē sibi aduocauit sp̄odiū sibi cognominatū. Qui cū ei prompta uoluntate paruisset, ab Aristobolo & Antigono supat̄. Et il

LIBER PRIMVS.

le qđe ad Scitopolim usq; psequētib; cōmemoratis fratrib; effugit. hi uero ad Samariā reuersi & multitudinē tantā intra mūr; cōpellūt: & expugnata ciuitate ipsam qđem diruūt. Habitatores uero eius captos abducūt. Prospere autē ita cādētib; rebus alacritatē refrigescere nō sinebāt: sed cū exercitu Scitopolim usq; progressi: & ipsam peruaserunt: & agros intra carmelū oēs intra se partiti sunt. CAP. VII. Secunda

rum autē rerū Ioannis & filior; eius inuidia seditionē gentiliū concitauit: multiq; aduersus eos collecti non quiescebāt: donec aperto bello deuicti sunt. Reliquū uero tps Ioannes cū fortunatissime uiueret: & optime rebus per annos triginta & tres administratis, quiq; relictis filiis moritur. Vir plane beatissimus: & qui nullam dedisset occasionē: cur eius cā de fortuna quispiā quēreretur. Deniq; tria uel maxime p̄cipua solus habebat. Nā & gentis princeps & p̄tēfex erat: & p̄terea p̄pheta cū quo deus ita loquebat: ut futuror; nihil p̄cēitus ignoraret. Quinetiā de duobus maioribus filiis suis q; rex; dñi p̄ māsuri nō essent: anteuidit atq; p̄dixit. Quor; uitē qui fuerat exitus narrare nō idignū uidet: quantūq; a paterna scēlitate diuerterint. Cap. VIII. Patre nāq; mor

tuo natu maior Aristobolus translato in regnū principatu diadema sibi primus imposuit: quadringentis & .lxxx. annis ac tribus mensibus postq; populus in eam terrā deuenit: seruitio quod apud Babyloios sustinuit liberatus. Fratrem uero a se secūdū Antigōnū (nāq; illum diligere uidebat) in honore pari p̄ducebat: alios uero uinctos custodiē tradidit. Matremq; itidem colligauit: ausam aliquid de potestate contendere. Nāq; hanc rex; dominā Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitas processit ut uinctā fame necaret. Hor; autē facinorū p̄enas Antigonus nihilominus Aristobolo fratri morte p̄soluit: quē plurimum amabat: quēq; regni participē habebat. Nam & hunc iterem adductus criminatōib; per maliuolos regni cōpositis. Itaq; primo quidē Aristobolus dictis fidē nō habebat: quin ut fratrem p̄deret. Pleraq; fingi liuore arbitraret. Sed cū Antigonus ex milicia clarus rediisset: festiuis diebus quos tabernaculis positis deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodē tpe: ut aduersa ualitudo Aristobolū corripere. Antigonus uero circa estor; solenniū finē aramatis comitatus ad eū adorādū q; maxime potuit: plusq; in honorē fratris ascendeat ornatus. Tūq; delatores nequissimi regē adēntes: & armator; pompā & Antigoni arrogantia priuata fortuna maiore esse criminabāt. quodq; maxima multitudine stipatus ut illum interficeret eo uenisset. Nec enī perpeti honorē solū & regnū habere: cui ipsū liceat regnū obtinere. His paulatim: quis inuitus: tñ credit aristobolus. Ac ne uel suspicari quicquā uideretur prospiciens: & ut incerta p̄caueret: suos satellites in quēdam subterraneū & tenebrosū locū trāfire iubet. Ipse autē iacebat in castello bariante: post autē Antonia cognominato ut & inermi qđe parceret. Occideret autē Antigōnū p̄cepit: si cū armis adiret. Nec nō & ipsi antigono q; p̄ciperent misit: ut inermis ueniret. Ad hanc regina satis callidū cū infidiatoribus consiliū capit. Namq; his qui ad eū missi fuerāt p̄suadet: ut mādāta qđe regia taceāt dicāt uero antigono quod frater audisset: arma sibi q; pulcherrima in galilea: ornātūq; bellicosum fabricasse: quē ne sygillatim ispiceret morbū impedimēto fuisse: nūc autē p̄sertim cū alio discessurus sit: libenter eū uideret armatum. His autē Antigonus, ne qđ enī malī suspicaret, fratris suadebat affectus, cū armis uelut ostensurus se ueniēs properabat. Sed ubi ad obscurū transitū qui stratonis pyrgus uocabatur accessit, a satellitibus interēptus est: ceterūq; documentū p̄buit, Omnē beniuolentiā iusq; naturę criminatōib; cadere: nullāq; optimarū rex; affectionē tantū ualere: ut inuidiā perpetuo possit obistere. In hoc autē etiā iudā quis nō recte miret? Effus erat genere qui nūquā diuinando peccauit neq; mēti- tus est. Is Antigono transcūte p̄ templū mox ut eū uidit ad notos q; aderāt, exclamauit.

Nō Paucos aut̃ discipulos papas siue cōsultores habebat. Nūc mibi pulchre est mori quando ante me ueritas interit: mearūq; prædictionū aliquod mendaciū deprahensum est. Viuit enim iste Antigonus qui hodie debuisset occidi. Loc⁹ aut̃ neci eius apud stratonis pyrgū fato fuerat distributus: & ille qdem sexcentorū ab hinc stadiorū intervallo distat. Horū uero diei sunt quatuor: sed uaticinationem tps effugit. Hac locutus senior mesto uultu & mente sollicita secū multa reputabat. Et Paulopost̃ interfectus Antigonus nunciabat̃ in loco subterraneo: qui eodē noie quo maritima cæsarea statiois pyrgus appellabat̃: & hoc fuit quod uatē fefellit. At uero aristobolo confestim sceleris plenitudine morbus ingrauescit: semp facinoris cogitatione sollicitus pturbato aīo tabescebat. Dōc meroris acerbitate uisceribus laceratis subito sanguinē uomeret. Hunc ergo un⁹ seruulis eius miuisterio destinat⁹ foras efferens puidētia diuinitatis errauit: & ubi Antigonus erat occisus super extantes adhuc cedis maculas cruorē interfectoris effudit mire. Ululatu aut̃ continuo sublato ab his qui puerū tāquā de industria sanguinē libasse cōspexerant, clamor regis ad aures puenit: cāmque requirebat: & cū eam prodere nullus auderet ad rescindū magis ardebat. Ad extremū aut̃ minitanti uimque adhibētū uerū quod erat idicauerūt. atq; ille cū lachrymis opplesset oculos: quātūq; poterat igemisset hec dixit. Sperādum certe nō erat ut maximū dei lumē facta mea nefaria laterēt. Nam cito me uultrix cognate cedis iustitia persequitur. Quatenus o corpus improbū fratri matricq; damnatā aīam detinebis? Quādiu paulatim illis libabo sanguinē meū. Simul totū accipiāt: neq; iam meorū uiscerū inferius fortunā derideant. His dictis illico moritur cū nō plus anno regnasset. Cap. IX. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis regē cōstituit Alexandrum: qui etate maior erat: & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestate adeptus fratrem quidem alterū regna appetentē occidit: alterū aut̃ uita contentū ablatiis rebus secū habebat. Prælium ēt cum Ptolomæo cognomento Laziō cōmisit: q oppidū achobin coeperat: & multos qdem peremit hostiū: sed uictoria in Ptolomei parte propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus a matre cleopatra discessit in ægyptū: & Gadara obsidione capit alexāder: & castellū amathūtis oīum maximū: quæ trans iordanē sita erant: ubi preciosissima quēq; bonorū Theodori filii Zenonis habebant. Repēte aut̃ Theodorus aggressus & propria recepit: & sarcinas regis aufert: iudeorūq; fere decē milia interficit. Verū hoc uulnere superior sit alexander. Cōuersus nāq; ad maritimas regiones Rafaim capit & Gazam: itēq; antedonē: quæ post a rege Herode grippias noīata est. his aut̃ seruitio domitus concitat̃ in eū festo die populus iudeorū. Nā plerūq; epulæ seditiones accendūt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere: nisi peregrinos haberet auxilio pifidas & cilicas. Syros mercenarios respuebat pp ingenitā cū iudeorū gente discordiam. Cæsis aut̃ supra quā octo milibus ex turba rebellīū arabicæ manus postea attulit. Ibiq; Sadamitis subiugū missis: tributoq; his iposito ad amathūta regressus est. Cūq; theodorū metus secūdis eius successibus pculisset: castellū sine præsidio repente funditus eruit. Mox aut̃ congressus cum obediorege arabū qui locū fraudi oportunum in galensi regiōe præuenerat, captus insidiis totū amisit exercitū in ualle altissima cōpulsum atq; obtritū multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in hierosolymā olim sibi gētē inferens ad nouarū rerū motus magnitudine cladis accendit. Fit autē ēt tunc superior crebrisq; præsidis nō minus. l. milibus iudeorū per sex annos interfecit. Nequaquā tamē uictoriis lætabat̃: quoniā regni sui uires cōsumeret. Vnde armis omisissis sermone placido cū subiectis redire in gratiā conabat̃. Illi aut̃ inconstantia eius morūq; uarietatē tanto magis oderant: ut percentanti causam quonam pacto eos sedare posset: dicerent si moreretur. Nam uix etiā mortuo daturus ueniam qui multa scelera fecisset. Cap. X.

LIBER PRIMVS.

Simul autē Demetrii auxiliū cui cognomentū Acero fuit accersunt. Qui cū his maior spe facile paruisset: uenissetq; cum exercitu: miscēt cum auxiliis iudaei circa Sicimā. Vtrosq; tunc Alexander mille quidem equitibus: sex autē peditū mercenariorū milibus excepit: cū haberet ex iudeis quoq; prope ad decem milia bene sibi cupientū: aduersae autē partis essent equitū tria milia: peditūq; milia. xl. Et priusq; ueniret ad manus intercedentib⁹ nuntiis & p̄onibus regis transfugia tentabāt. Demetrius quidē alexandri mercenarios: Alexander autē iudaeos: & Demetriū dum sequerent obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; iudaei sacramenta neq; fidem graeci contēnerēt armis iam comminus decertabant. Superatq; plium Demetrius: quis Alexandri mercenarii uirtutē suā multis & animi & manus operibus demonstrassent. Finis autē pugnae prater spem cedit utriusq;. Nam neq; uincētē Demetriū qui eius auxiliū petierant expectare uoluerūt: & immutatae fortunae misericordia sex iudaeorū milia se ad Alexandrū qui in montes effugerat contulerūt. Huius inclinatiois momentū Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidē collectis uiribus bello idoneum esse ratus: oēm uero gentem ad eū commearē mox inde digressus est. Non tamē reliqua multitudo abscessu auxiliorū simultates deposuit: bello autē assiduo tādū cum Alexandro decertabat: donec plerisq; interfectis ceteros in meschim ciuitatē coegit: eaq; uastata in hierusalē captiuos abduxit. Verū imoderata eius fecit iracundia: ut credelitas eius ad impietate usq; procederet. Occingentos .n. captiuorū in media ciuitate cruci suffixis: mulieres earūq; filios in cōspectu matrum necauit: atq; hoc potās: & cum suis cōcubinis recubans prospectabat. Tanta autem populū terror inuasit: ut etiam diuersae partis studiosi proxima nocte octo milia hominū extra totā iudeam profugerint. Quorū exilii mors alexandri finis fuit. Cū eiusmodi factis tādē egreq; regni otium quāsi set ab armis requieuit. Cap. xi. Rursus autem fit ei turbatū initū Antiochus: qui etiam Dionysius dictus Demetrii quidē frater: sed eorum nouissimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc enim timens Arabas paratum bellum pulsare: totum quidem super antipatrida montibus proximū: & inter Iopes littora spatiū: fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murum edificauit excelsum: turresq; ligneas: ut faciles aditus obstrueret fabricauit: nec tamē antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis cum suis copiis transgressus est. Vindictaq; post habita qua deberet: in eum a quo prohibitus erat ulcisci: protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in locis suae nationis comodioribus agens ad pugnam: deinde iopam cum equitatu reuersus: habebat autem numerum decem milium: ex hic iparatos ex improviso antiochi milites inuadit. Forti autem praelio depugnato quādiū quidem superat antiochus durabat eius exercitus: quāsi eum passim arabes trucidarent. Vbi uero procubuit succurrendo enim uictus semper in periculis erat, omnes terga uerterunt: maximaq; pars eorum: tum in acie: tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum annua delapsos alimentorum penuria pire contigit preter paucos. Hinc Damasceni Ptolomeo mēneq; filio infensi arechea sibi sociant: syriae coeles regem constituant. Qui bello illato Iudae postquā pugnauit alexandri pactione discessit. Alexander autem bello capta geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus triplici ambitu circumdatis defensoribus locum pugnando coepit. necnon & Gaulenem & Seleuciam quae antiochi pharanex dicitur sub iugum mittit. Ad haec autem capto gamala castello ualidissimo eiusq; rectore Demetrio multis criminibus inuoluto in iudeam regreditur: expleto in militia triennio: Letusq; a gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitio-nibus fatigabatur: depulsum iri ualitudinem credens si rursus animum negeciis occu-

passet, intempestiuis militiæ laboribus sese dedit: & ultra uirum efficaciam corpus impellens inter ipsos tumultus trigesimo & septimo post regni anno moritur: idq; Alexander coniugi suæ reliquit: iudeos eius uel maxime dicto obediens fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans & iniquitati resistens beniuolentiam sibi populi comparasset. Nec spes eum fecellit. Nāq; opinio pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe morem gentis probe norat patrum: & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur: Hyrcanum Alexandra mater regem constituit: cum autē duos filios Alexandro generatos haberet natu quidē maximū Hyrcanum & propter atate declarat pontificem: & quod præterea segnior esset quā ut potestate regia molestus cui quā uideretur regem constituit. Minore autem Aristobolum priuatū uiuere maluit: q; feruentioris esset ingenii. Iungit autē se eiusdem mulieris ditioni quoddam iudeorū collegium. Pharisei qui præter alios pietatem colere putarentur: & peritas leges exponere. ob eam causam proprius eos aspiciēbat. Alexandra diuinæ religioni superstitiose deserta ens. Illi autem paulatim feminae simplicitate decepti: omnes pro sua libidine sumouendo: deponendo: itemq; uinciendo ac soluendo quos uellent iam procuratores habebantur: Prorsus ut ipsi quidem regiis cōmodis fruerentur expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaq; agēdis copiis semper intenta duplicem conflauit exercitū neq; pauca peregrinorū parauit auxilia quibus non modo statū suæ gentis roborauit: sed etiam metū reddidit externæ potentia. Imperabat autē aliis uerum phariseis ipsa ultro parebat. Deniq; Diogenem quendā in signem uirum qui Alexandro fuerat amicissimus interficiunt eius factū consilio criminant octingenti quos supra memorauī regis iussu tollerentur in crucē. Nihilominus autem Alexandræ suadebant ut & alios quibus authoribus Alexander in eos fuisset excitatus occideret. Cūq; his nimia superstitione nihil abnuendū pararet: quos sibi libuisset ea spem trucidabant: donec optimatū quisq; ad Aristobolum cōfugerit: quorū periculum agebatur. Atq; ille matri persuasit: ut his propter dignitatē parceret: ciuitate autem pelebat quos nocentes existimaret. Illi quidem data sibi copia per egros dissi sunt. Alexandra uero in Damasco cōmisso exercitu quoniam Ptolomæus sine intermissione ciuitatē premebat illam quidē nulla re memorabili gesta suscepit. Regem autē armeniorum Tygranē qui admoto Ptolomaiden milite cleopatram circūferebat pactionibus donisq; sollicitabat. Sed illū domesticarū turbarum metus ingresso in Armeniam Luculo iamdudū inde traxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante: minor eius filius aristobolus cū seruis suis quos multos habebat: oēsq; pro ætatis feroce fidiissimos uniuersa castralla obtinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem se declarauit. Ob hoc miserata querelas Hyrcani mater coniugem aristoboli cum filiis includit apud castrum quod a septentrione sano adiacens baris antea uocabatur ut diximus postea uero antonia cognominata est imperante antonio quēadmodū augusti & agrippæ noīe Sebaste: & agrippias alię ciuitates appellata sunt. Ante tamen alexandra moritur: quā in aristobolum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quē deici regi curaauerat: quod ipsa nouē annos administrauit: & heres quidem omnium sit Hyrcanus cui regnū etiā uiua cōmiserat. Verum aristobolus uiribus atq; autoritate præstabat. Habito autē inter eos circa hiericunta de rerū summa conflictu: pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad aristobolū. Hyrcanus aut cum reliquis fugiens peruenit castellū antoniā: ibiq; salutis obfides natus: erat aut coniunx aristoboli cū filiis: priusq; graue quid fieret ea lege in concordiam rediit: ut regnū quidē aristobolus haberet. Hyrcanus uero excederet quasi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modo in sano reconciliati cum in conspe

LIBER PRIMVS.

etu circūstantis populi benignissime alter alterq; ualere iussissent. Domus permutant: & aristobolus quidē recedit in regiā: Hyrcanus autē in aristoboli domo: Metus uero & alii os eius inimicos prater spē dominationis occupat: & maxime antipatrū iam dudū aristobolo inuisum. Erat autē genere idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumq; rerū copia gentis suæ princeps. Cap. xii. Is igitur & Hyrcanū ut ad aretā regē arabie confugerē eiusq; auxilio regnū repeteret hortabatur: & ipse arete ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat: multa detrahēs aristoboli moribus multisq; Hyrcanū laudibus prædicans. Simulq; admonebat quod eū decet regno clarissimo præsentē iniquitate oppressis manū portigere. Hyrcanū autē iniuriā pati qui principatu iure successiōis sibi debito caruisset. Sic instructis & preparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod petra dicitur Saulus euasit. quod regni sedes esset arabie. Ibi postquam Hyrcanum in manu regis arete tradidit: multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet quo in regnum deduceretur efficit. Erant autem peditū equitūq; milia cētū quinquaginta quibus nequaquā restitit aristobolus. Sed primo impetu superatus in Hierusalem fugere cogitur: atq; omnino captus esset: nisi dux Romanorū Scaurus aduersis horum tēporibus imminens soluisset obsidionem. Nāq; is ex armenia quidem in Syriam missus erat a Pompeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi Damascus uenit recens a Metello & Lolio captam reperit: his inde summotis cognitoq; in iudæa quid ageretur: illuc uelut ad questum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eū ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiumentum esset orantibus. Sed trecentis talentis quæ aristobolus ei miserat iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & arabes legatos dirigit. Romanorum eius & Pompeii nomen intentans: nisi obsidione desisterent. Itaq; & aretas ex iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus & Scaurus damascū rediit. Cap. xiii. Aristobolus autē quod captus non esset: satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis congregatis persequeretur hostes: & circa locū quē Pampirioma uocant prælio commisso supra sex eorū milia cecidit in quibus erat Phallion frater antipatri: Hyrcanus uero & antipater arabum priuatū auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cū Pompeius Syriā transgressus damascū peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantū quibus apud aretam usi fuerant allegantes magnopere prædicbantur ut aristoboli uiolentiam odio dignam putaret: regnoq; Hyrcanum restitueret: cui tam ætate quam moribus deberetur: sed nec aristobolus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis: neq; ferendum existimans abiectius quam regem deceret: utilitati deferuire a Diospoli segregatur. Ob hoc iratus Pompeius etiam Hyrcano eiusq; sociis hoc precantibus post Aristobolum periit: & Romano simul exercitu & Syriorum instructus auxiliis. Cū uero pellam & Scitopolim prætergressus coratas uenisset unde iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus. Cognito aristobolum in Alexandrum confugisse. Id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratū mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius q̄ parere. Sed populum uidebat phorrescere: & amici monebant ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consiliis obediens descendit ad pompeium quodq; iuste regnaret multis persecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre ac de suis iustitiis cū eo concertasset: denuo regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter spem timorēq; mediū: & ueniebat quidā uelut exoraturus pompeiū ut sibi cuncta permitteret ad montem uero reuerte

batur ne quid regiae dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum pompeio cedere placebat. Ilq; prepositos monere litteris ut absisterent quibus praeceperat ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussus quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloq; iam congregati cum pompeio cogitabat.

Ille autem nec enim tempus aptaret: nec initiandum putauit statim consequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat circa Hiericuntam mitridatis mors nuntiata. Vbi pinguis hydumēa regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius incisio lapidibus acutis robore stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobolus supplex occurrit: pecunia pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeiū mitigat seuentē. Nec tamē quicquā eorum quę promisit effectum est Gabinium. n. q. ad suscipiendā pecuniā missus fuerat: nec in oppidū quidē Aristoboli socii receperunt. His cōmotus Pōpeius Aristobolū in custodiā collocat: ad ciuitatem profectus explorabat qua facilius esset accessus. Nā & muros eius firmitatē oppugnari posse facile nō uidebat. Vallemq; pro moenibus horribilē fauūq; illic cernebat proximum: adeo tutissima munitione circumdatū: ut etiā si ciuitas caperet: secundum esset hostibus profugium. Cap. xiiii. Hoc autem diu quid faceret hesitante: seditio intra ciuitatem orta est. Aristoboli quidē socii belligeri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cum hyrcano sentirent pōpeio portas aperire: Metus autem hos plures faciebat romanorum constantiā respicientes. Deniq; uicta pars Aristoboli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimū usq; resisteret instruebatur. Cum autem alii romanos recepissent in ciuitatem his q. demū regiā tradidissent: ad hac obtinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intromittit. Hisq; presidii in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit. Omnia quę circum erāt expugnare parabat: hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda: & ad efficiēda quę iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septentrionales fossamq; uallēq; replebat omni genere materię per milites comportato: cū per se opus esset difficillimū propter immensam altitudinē: & praeterea iudaei modis omnibus desuper obfisterent. Mansissetq; opus imperfectum nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudaeos ab omni opere manus abstinere cōpellit per eos aggerem cumulare praecepisset inhibitis a prelū militibus. Pro solo. n. corpore iudaeos ē p. sabata pugnare licet. Cap. xv.

Igitur iam ualle repleta: & impositis aggeret turribus admotisq; machinis cito portis moliri tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turrets obsidentium magnitudine simul & pulchritudine prestantes uim repugnantium sustinerent. Verū tamen romanis tunc plurimum defatigatis: Pompeius iudeorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & praecipue q. nihil de superstitionis suzeritu intermedia tela pereuntes derogati passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret: & quotidie sacrificia & uictimas omnemq; dei cultum diligentissime celebrant: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suę muneribus abstinerunt. Mense namq; obsidionis tertio uix una turre deiecta fanum irruptum est. Cap. xvi. Primus autē murū transcendere ausus est cum suis agminibus Sylle filius Faustus Cornelius & post eū centuriones duo Furius & Fabius cū suis agminibus. Et circumspecto undiq; fano alios confugientes uel etiā paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quāq; hostes strictis gladiis irruentes uidebāt intrepidi tamen in peragendis rebꝫ diuinis p̄suerabāt: & in ipso libandi templū adolēdi ministerio mactabant sa

DE BELLO IYDAICO

Iuxta quoque preferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studio se trucidabant plurimi semetipsos in rupes precipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione & succensis pariter conflabant. Itaque iudeorum quidem milia. xii. occubuerunt romanorum uero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade iudeorum genti uisum est: quam sanctum illud arcanum neque cuiquam prius uisum alienis esse directum. Denique Pōpeius una cum suis comitibus templum ingressus ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat: quae intus erant candelabra cum lychnis & mensas in quibus libare atque adolere moris erat: uascula ex auro cuncta prospexit: congestaque pigmentorum molem sacraque pecuniae prope ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid habere sordidum edituos iussit: & solemnia sacra celebrare. Ipse autem hyrcano pontifice declarato. quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset: promptaque ad bellum agrestium multitudinem ab aristobolo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius quam timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus aristoboli socer idemque patruus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuisset securi percussit faustum uero & qui una fortiter fecerant preclaris praemiis donat: & in hierosolymis tributum indicit: ablatas autem gentilitiam quas in syria coeperat ciuitates romanorum qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisque tantum terminis circumclausit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii gaderensis etiam gadara quam iudei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates eorum de potestate liberauit quas praeventi non exciderant hyrcanum & scitopolium & pellam & samariam & marissam: itemque azotum & iamnia: maretulam: necnon & maritimas garam & iopam & doram & pridem stratonis pyrgus uocabatur. Post autem ab herode clarissimis edificiis transformata caesarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas uiri provinciae syriae non iunxit. Huius autem & iudeae cunctorumque administratione ad egyptos fines & flumen euphratem cum duabus cohortibus scauro permissa Romam ipse per ciliciam properauit captiuum ducens aristobolum cum familia. Erant autem filique totidemque filii: quorum unus alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus romam uectus est. Cap. XVII. Interea scaurus in arabiam ingressus ad petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant omnia uastabat: multis & in hac malis afflictus. Nam exercitum fames comprimebat. Cui tamen hyrcanus per antipatrum uictui suppeditabat necessaria. Quae uelut arete familiare etiam scaurus ad eum allegauit: ut bellum pacificatione deponeret. Itaque persuasum est arabis. cccc. talentis decedere: atque ita scaurus ex arabia transduxit exercitum. Alexander autem aristoboli filius qui pompeium fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata hyrcano grauius imminere iudeamque populabat. Quam quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque a popeio murum hierosolymis renouatum esse confidebat nisi gabinus in syriam missus qui scauro succederet: cum in aliis fortem se praebuisset tunc etiam in alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus: & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum: & mille quingenti equites: uillasque opportunas muris hoc est alexandrum & Hyrcanum & Macherunta non longe arabiae montibus muniebat. Igitur gabinus cum parte militum praemisso Marco antonio ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliaque iudeorum multitudo quorum Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marco antonio uiribus suis alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinus. alexander autem cum quidem in unum confertam hostium multitudinem sustinere non

poterat abscessit. Cūq; hierosolymis propinquasset coactus prēliū suscepit. Amīssiq; sex milibus quoq; tria uiua capta sunt tria uero prostrata cū reliquis effugit. Gabinius autē ubi alexandriū uenit quia multos deseruisse castra cognouit, pmissa delictor; uenia conabat' sibi eos ante plurimū coniungere. Cū autē illi iūhil mediocre cogirarent: plerisq; interfectis: reliquos in castellū cōcludit. In hoc prēlia dux marc' antonius multa praelare gessit: & quāuis semper & ubiq; uir fortis apparuisset: tamen tunc etiā suū uicit exemplū. Gabinius autē relictis qui castellum expugnarent ipse ciuitates adire: & intactas quidem confirmare: subuersas autē erigere curabat. Deniq; iussu eius scitopolis habitare coepit: & Samaria & Antedon: & Appollias: & lamnia: & Arabia: & Marisfa: & Dora: & Cadara: & Azotus aliaq; multę latis ciuib' atq; icolis ad eas cōcurrētibus. Is at recte dispositis regressus ad Alexandriū uehementius urgebat obfidiū. Quare territus alexander oibus despatis legatos ad eū misit: & ignosci delictis orans & quę sibi parerent castella macherunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: quinetiā Alexādrium ei' potestati permisit. Quę quidem Gabinius oīa consilio matris Alexādri funditus eruit: ne rursus belli alterius receptaculū fierent. Aderat at quo suis Gabiniū palparet obsequis uiro suo ceterisq; captiuis metuens q; Romā fuerant adducti. Cap. xviii.

Post hæc uero Gabinius Hyrcāo Hierosolymā deducto: eiq; fanī cura mandata ceteris reip. partibus optimates pręfecit. Omnēq; iudeorū gentē in cōuentus quinq; diuisit. uno Hierosolymis: altero Doris: itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat: de stinatis quarto hyerico: & quinto sophoris Galileę ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebant'. Verumtamen nō multo post euenit: ut turbatum his qui fieret initiū elapsus Roma Aristobolus qui magna iterum iudeorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat: primum occupat Alexādriū: idq; recingere muro tētabat. Deinde cognito q; Gabinius Sisennā & Antonium & seruilium duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit. uulgiq; ibellis onere deposito solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pitholaus secundarum partiū rector cum mille uiris & Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur: habitosq; conflictu aliquam diu cum suis Aristobolus fortiter dimicando perseuerabat: donec ui Romanorum subacti: cæsa sunt uiroꝝ quinq; milia. Prope uero ad duo milia in quendā tumultum confugerunt. Ceteriq; mille cū Aristobolo perrupta Romanorū acie in macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset: sperabat quidē aliam se manum per indutias belli posse contrahere: castellumq; bene munire. Impetū autē Romanorū supra quam poterat per bīdium remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio q; romę secum fuerat uinctus ad Gabiniū atq; inde Romā perductus ē. Sed illum quidem senatus custodia coercuit. Filios uero eius in iudæam remisit quia Gabinius scripserat per Epistolas id pro traditione castellorum coniugi Aristoboli spondisse. Parato autem Gabinio bellum parthis inferre Ptolomæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat egyptum Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quę militię necessitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento: Antipater auxiliis adiunxit. Et iudæis in ea parte uias quę pelusium ducerent obseruantibus transmittere Gabiniū persuasit. Alia uero Syria discessu Gabiniī commota & iudeos iterū alexander Aristoboli filius ad discessionem reduxit: & maximā multitudinē conflata Romanos oēs qui per omnē terrā degerent obtrūcare decreuerat. Quā rem Gabinius metuens iam. n. ex Egypto redierat. Hoc tumultu instāte nōnullis dissidentū premissio Antipatro concordia p̄suasit. Cū alexandro autē milia. xxx. remāserant: & ille ad bellū p̄m

DE BELLO IYDAICO

ptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrunt autem iudei & circa mentem itabinum congressi: decem milia sternunt: ceteram uero multitudinem fugus disperfit. Et gabinius in hierosolymam regressus. id. n. antipater uoluit reip. eius composuit. deinde hinc perfectus Nabatheos pugna superat: & mitridatem & orphanem a parthis per fugas clam dimittit. eosque militibus aufugisse firmavit. Cap. xix. Interea crassus ei successor datus syriam suscepit. is in parthis militie sumptum & omnem aliud aurum templi quod Hierosolymis erat abstulit: & a quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quo non est huius temporis commemorare. Post crassum autem parthos in syriam properantes cassius inhibuit receptus. Prouicia autem fauore eius quesita in iudeam festinabat: captisque taricheis prope ad tria milia iudeorum adducit in seruitum. Occidit autem etiam pifilaum seditiosos aristoboli colligentes: cuius necis suator erat antipater. Cap. xx.

Huius autem nupta fuit ex araba nobilis foemina nomine Cypris: unde filios. iiii: phaselum & regem herodem & iosephum & pheroram & Salome filiam habebat. Cum autem omnium quibusque potentes essent amicitia hospitium familiaritates conquiret: precipue regem arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusque fidei commedans filios suos ad eum misit. quoniam bellum cum aristobolo gerendum susceperat. Cassius autem compulso ad orium per conditiones alexandro ad euphratem reuersus est parthos transitu prohibiturus de quibus alio loco referemus. Caesar autem post senatus & pompeii fugam trans mare ionium rebus omnibus romaeque potius solutum uinculis Aristobolum cum duabus cohortibus uelociter in syriam misit: & hanc facillime & cuncta iudeam proxima per illum subiici posse ratus. Verum & spem caesaris & aristoboli alacritatem precessit inuidia. Nam ueneno peremptus a pompeii studiosis aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat: corpusque mortui seruabatur melle conditum. Donec ab antonio iudeis iussum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem alexander quoque filius eius a scipione securi percussus antiochae secundum pompeium litteras accusatione pro tribunali prius habita super his quae in romanos admiserat. Ptolomaeus autem manei filius qui apud calchida sub libano morabatur captis eius fratribus filium suum philippionem qui eos accerferet: mittit ascalonem atque ille abstractum ab aristoboli coniuge antigonem eiusque sorores adducit ad patrem. A more autem minorem earum coniugio suo copulat: eamque postea causam a patre occidit. Accepit. n. ptolomaeus in matrimonium alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia fratris eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem pompeio iam mortuo in clientelam caesaris sese contulit: & quia mitridates pargamenus ab accessu pelusi prohibitus cum exercitu quem ducebat in egyptum apud ascalonem morabatur. Non solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit. Verum & ipse armata iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem praesidio syria quoque potentes & incolam libani ptolomeum etiam plicum & ptolomeum quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus mitridates auctis propter antipatrum copiis pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur ciuitate obsidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto. n. ex parte sua muro primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit. & pelusium quidem capta est: ulterius autem progredi non sinebant: iudei & aegyptii terrarum incolae qui appellantur onium. Quibus tamen antipater non modo ne obstarent uerum etiam ut uictui necessaria praeberent militi persuasit. Unde factum est ut nec mephite in manus ueniret: ultroque sese traderent mitridati atque ille delato peragrato pugnam cum ceteris commisit aegyptiis in loco cui nomen est iudeon straton pedon: cumque in acie omni dextro cornu periculo liberauit antipater circumgressus fluminis ripam. Leuum. n. cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui mitridatem prosequerent multos occidit:

tamdiu quę reliquos fugientes angebat: donec etiam castris eorū potitus est. lxxx. tantum de suorū numero amissis. Octingentos autē fere mitridates cūfugerat perdidit. Præter spē uero seruatus ex plio uacuis inuidia testis reꝝ ab antipatro gestaꝝ fuit apud cæsare. Vnde ille tūc quidem antipatrū petiit laudibus incitatū ad subeunda pro se pericula reddidit prōtionem. In quibus oībus bellator audacissimus cōprobatuꝝ: multaq; per pessus uulnera toto corpore gerebat: signa uirtutis disertæ. Postq̃ autē rebus in ægypto cōpositis ad Syriā rediit & Romana cū ciuitate simul & irimunitate donauit: aliisq; rebus honorando amicissimeq; tractādo dignū emulatione cōstituit: eiusdēq; gratia etiā pontificatū cōfirmauit hyrcano. Cap. xxi. Eodēq; tpe Antigonus quoq; Aristoboli filius cū uenisset ad cæsare maioris præter opinionē scēlicitatis cām præbuit Antipatro. nam qui de patris morte queri deberet pp inimicitias pōpei: ueneno quantū putabat perempti: & crudelitatis in fratre accusare scipionē: nullūq; inuidie dolorē admiscere miseris. Vltro hoc Hyrcano & Antipatro criminabat̃ ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent: multisq; gentē iniuriis afficerent: dum mō sociarent̃ q; q; in ægyptū auxilia ipsi cæsari nō beniuolentia: sed timore ueteris discordiæ miserint: & ut amorē pōpei deprecarent̃. Ad hæc Antipater ueste proiecta multitudinē uulnerum demonstrabat: & qua fide quidē cæsare coluisset uerbis non esse opus dixit. Nā corpus ē se tacente clamare: antigoni autē mirari audaciā: qui cū hostis Romanorū sit filius & fugitiui Romanorū nouarūq; reꝝ studiū uotūq; seditiosum patris habeat apud Romanorū principē alios accusare conet̃: boniq; aliquid adipisci tentaret quē hoc solū oportet amplecti: quod uiueret. Nāq; cū tam nunc propter inopiā desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent iudæorū seditiones accēderet. Quæ ubi cæsar audiuit Hyrcanum quidē pontificatu digniorē esse pronunciauit Antipatro autē cuius uelit potestatis detulit optionē. Qui pmissa dignitatis mēsurā ipsi qui daret iudæꝝ procurator declaratus est. Ex præter hoc impetrauit subuersa patrię mēnia renouare sibi licere. hos qdem honores cæsar incidendos in capitolium misit: ut iustitię suę uirtutisq; signum Antipatri memorię traderet̃. Antipater uero ubi de Syriā cæsarem prosecutus est in iudæā reuersus ante omnia patrię muros a pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrādo ne quid in illis regionibus turbatū esset: nunc in terminando: nunc etiā suadendo curabat unū quēq; ad inonens: q; si cum Hyrcano sentirent in otio atq; opulentia uicturi essent: fortunis suis & omni pace potituri sint spe uana ducerent̃: eorū qui priuati quęstus gratia res nouas optarent. Se quidē non procuratorem sed dominū omnium Hyrcanū uero tyrannum pro rege: itēq; romanos & cæsare hostes pro amicis & rectoribus habituri: neq; enī passuros huius potestati labefactari: quem ipsi regē constituissent. Sed quam uis hoc diceret tamen etiā per se quoniam Hyrcanum segniorem uideret: nec tam efficacem sicut regni posceret sollicitudo: statim prouincię componebat. Et sic phaselum quidem natu maximum filiorum suorum militi prapositū Hierosolymis eiusq; territorio præfecit. Herodem uero etate posteriorem nimisq; adolescentem galileę destinat sī milia curaturum: qui cum natura strenuus esset cito materiā ubi ad magnitudinem exerceret inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam quem præclari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit: ipsumq; aliosq; latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syriis: ut per uicos & opida caneretur herodes ueluti per eū pace reddita & possessionibus restituta. Ex huius deniq; operis gloria sexto etiam cæsari propinquo magni Cæsaris & Syriam tunc administranti est cognitus. Cap. xxii.

Quin & phaselus fratris indolem contentione bona superare eccebat augēdo erga se beniuolentiam hierosolymis habitariū. n atq; illam quidē ciuitatem possidens nihil

DE BELLO IYDAICO

autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc antipater & obsequiis regalibus ab ea gente colebatur: & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri non potest ut liuore quisque in secundis rebus effugiat. Namque hyrcanus quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria maxime rebus ab Herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta praedicantibus augebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adherere solent: quibusque antipatri eiusque filiorum probitas officiebat instigabatur: dicentibusque Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit ut in se reges producat. Nec enim eos uel simulare iam procuratione: sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis praeter iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet: sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere ratione tam ipsi regi quam patriis legibus redditurum: quare indemonstratos occidi non sinerent. His paulatim accedebatur hyrcanus. Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus causam dictorum herodem iubet accersiri: atque ille & patriis monitis: & quod ei fiduciam res gestae daret munita prius galilea praefidiis ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterva ne uel derogare uideretur hyrcano: si plures duceret uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem caesar adolescenti metuens ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret ad hyrcanum mittit: qui ei manifeste denuntiarent: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum diligere: per se quoque id cupiens absolutionem decernit. Atque is subito rege fugisse ratus damasum recessit ad sextum: nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumque a nequissimis irritabatur hyrcanus firmitatem herodem abiisse firmitatibus: & ut se contra eum instrueret properasse. Haec autem rex uera esse existimans quid ageret nesciebat: quoniam potentiores inimicum uidebat. Cum uero a sexto caesare dux militum per Syriam itemque samariam declaratus esset herodes: neque solum propter gentis fauorem: sed etiam uiribus suis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: iamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque herodes intentatae sibi occisionis iracundia: conflatam militum multitudinem hierosolymam ducebat: ut hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset nisi pariter egressi pater & frater fre-gissent eius impetum deprecantes ut & ipse ad uindictam ministranda: solaque indignatione mitigaretur: regi autem parceret sub quo ad hoc potentiae processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset indignaretur quia tamen absolutus est gratias ageret: neque tristibus quidem paria referret saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur iniquitatem militiae consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret qui cum rege congressus esset una secum educato: & saepe quidem benemerito: seu autem nunquam: nisi quod maliuolorum consiliis impulsus umbram ei tantum iniquitatis admo- uisset. paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere: suasque uires demon- strare nationi. Cap. xxiii. Et inter haec discordia Romanorum circa appamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cecilius bassus fauore Pompei sextum caesarem dolo necauerat: eiusque militem occupauerat. Illi uero caesaris duces mortis eius ulciscen- dae gratia cunctis uiribus bassum petebant. Quibus cum tam interempti quam supersti- tis caesaris causa ambobus esset amicus antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur ex italia quidem successor antedicti sexti uenit Marcus. Cap. xxiiii. Eodem tempore bellum inter romanos conflatur: dolo Bruti & Cassii Caesare interfecto: Postquam triennium septemque menses tenuit principatum. maximo autem motu cadis eius gratia concitato: & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad

id quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit occupaturus Militem qui Apameam circumsedebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliavit: simulque obsidione liberauit Apameam. ipse uero exercitum ducens stipedium ciuitatibus indicabat: nec modus erat exactionum. Cum autem iudeos septingenta quoque talenta iussisset inferre, minas eius uetus Antipater filiis suis & aliis amicis maturae pecuniae cogendae curam distribuit. & iter eos malicho cuidam ex inimicis necessitas adeo urgebat. Primus autem herodes cassii fauorem promeruit: qui ex galilea parte sua centum talenta portauit: proptereaque iter eximios amicos numerabat. At uero ceteros tarditatis arguens cassius ipsis ciuitatibus irascebat. Eoque Regusnam & Tamaum & duas alias ex uilioribus depopulatus: ibat quidem quasi malichum interfecturus: quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & ceterarum ciuitatum interitum repressit antipater centum illico talentis cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post obitum cassii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipsi quem sepe uero seruatore fuisse sui nouerat periculum moliebat iniquitatis suae impedimentum abolere festinas. Itaque antipater & uires eius & calliditate metuens: flumen trans iordanem abiit ad ulciscendas insidias congregaturus exercitum. Deprehensos autem malichus antipatri filios imprudentia superat. Nam & phasellum apud hierosolymam praesidis appositum: & herodem qui custodias curabat ad murum multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit: ut ipsis intercedentibus reconciliaret antipatro. atque ira denuo per antipatrum exorato Marco tunc in Syriam militem regente seruatus est: qui malichum statuerat occidere: quod nouis rebus studuisset. Caesare uero adolescente: & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus: marcus & Cassius exercitum de syria confecto: quod magna per ubi usus poscit Herodes fuisset: ipsum quidem totius Syriae procuratorem praeficiunt equitum illi manu peditumque attributa. Si autem bellum desisset: regnum quoque iudee cassius se eidem delaturus esse pollicitus est: Euenit autem ut antipatro & spes & fortitudo & filii causa mortis fieret. Horum nam metu malichus ministro quodam regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiae Malichi palma fuit: post conuiuium mortuus uir ad alia strenuus rebusque administrandis idoneus: & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano Malichus infensum propter suspicionem ueneni populum purgatio placabat: simulque ut ualidior esset: armatoque sibi copias conquirebat. Nec nam Herodem cessaturum arbitrabatur: quin etiam mox cum exercitu necis paternae ultor adueniret. Sed phaseli fratris consilio qui eum palam minime persequendum esse dicebat: ne uulgi seditio concitaretur: & purgationem se tunc Malichum patienter admisit: & suspicionem liberum esse concedens clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam & ciuitatem composuit seditione turbata: per quae dies festos in hierosolymam remeabat praemissis comitibus armatis: nam timens impetum compellebat Hyrcanus. Malichus autem alienigenas introduci super indigenas quod dies festos ageret prohibebat. Herodes autem & ipsi quoque parebat causisque contemptis nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum ueniens antipatrum flebat. Contra quod ille se falli cum uix dolore peremeret simulabat. & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est. Cui praeterea Malichus iussus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceret ei scripsit: sed etiam chiliarchis: quibus ut in causa iusta herodis opererent occulte precepit. Et quoniam capta laodicea undique ad herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id tyri forte suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem statuit subducere: & in iudeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat: ut etiam maiora cogitaret nam & iudeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit: dum bello aduersus cassium Antonium occupabat: deiectoquoque hyrcano facillime regnatus. Sed

DE BELLO IYDAICO

perfecto irridebat eius spem fatale decretum. Et enim quo intenderet animū suspicatus herodes & ipsum hyrcanū prope astantē ad cenā uocat. Deinde seruos quendā instruendi conuiuii specie introiit. Sed res erat ut chiliarchis prädiceret ad insidias egredi: atq; illi præceptorū cassii memores ad litus ciuitati proximū armati gladiis exierunt. Ibiq; circūseptū malichū multis uulneribus interficiūt. Hyrcanus autē statī cōcidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta herodē percunstabat: quis malichū occidisset. Et cum ex chiliarchis unus respondisset cassii præceptū, plane inquit & me & patriā meam cassius seruabit incolumē: qui amborū insidiatorē peremit. Vtrum autē id inuidia dixerit: an q; timore factum probaret, incertū est. Sed enim in malichū hoc est modo uictus herodes. Postq; uero cassius excessit e syria, iterum hierosolymis orta seditio est. Cū Fœlix in phasellum mouisset exercitum: & in herodem fratris pœna uellet necem malichi uindicare. Casu autē herodes cum Fabio romano duce apud damaschū habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediabant. Interea tamē phasellus etiā sine cuiusq; præsidio superauit Fœlicem: probrūq; ingrati obiiiciebat hyrcano: qui & fœlicis studiuisset: fratriq; malichi castella occupanti coniurauerat. Iam enim multa tenuerat: omnīq; tutissimū masadā. Nec tamen ei quicq; contra uim herodis potuisset sufficere: qui mox ut conualuit alia recepit. Et illū ex masada supplicem dimisit: & Marionem tyriorum tyrannum ex galilea pepulit. Triennīū castella possederat: tyriisq; quos coeperat uitam cōcessit omnibus: nonnullos etiā donatos abire permisit: una & sibi ciuitatis beniuolentiam: & tyranno comparans odium. Marion autē a cassio quidē meruerat tyrannidem: qui tot syrię tyrannos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiā Antigonū & Aristobolū secum ducebat & ptholomeum ppter fabianum quē antigonus pecuniā sibi sociatū adiutorē incepti habebat. Cuncta uero socer ptholomeus antigono subministrabat. Contra quos herodes instructus in aditu iudeę commisso prælio uictoria potitur. Fugatoq; antigono redit in hierosolymam: pro merito geste rei omnibus carus: ut etiā quibus antea despectus erat: tunc in eius familiaritatem sese dederint propter hyrcanī affinitatē. Namq; is herodes iam pridē ex indigenis habebat uxorem non ignobilem quæ Dosis uocabatur: & antipatrū ex ea susceperat filium. Tūc autē dux erat alexandri: cuius pater fuit aristobolus: filiā mariāne hyrcanī neptē ex filia atq; ide regi familiaris erat. Sed ubi cassio circa philippos interfecto Cæsar in Italiā: & Antonius in syriam discesserunt: & legatis ab aliis ciuitatibus ad antoniū missis in bithyniam etiā iudeorum optimates accusatū ueniunt phasellū & herodē. q; illis rerum summā ui possidentibus nomen tantum honorabile superesset hyrcano. Atq; herodes qui præsto erat magna pecuniā placatum sic Antonium affecit: ut ne uerbū quidē inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidē ita digressi sunt. Cum autem denuo iudeorum principes centum uiri antiochię proximam daphriem ad antonium uenissent iam amorī cleopatraz seruientem delecti a cæteris qui eloquentia & dignitate præstabāt aduersus fratres accusationem proponūt. Respondebat autem Messala causæ defensor astante etiam propter affinitatem hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus antonius percontabatur hyrcannin: qui nam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is herodem eiusq; fratres aliis pratulisset, uoluptate repletus (Nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeq; ab antipatre susceptus eo tempore quo in iudæam cum gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarate totius eis iudeæ procuratione permitta. Legatis autem id egreferentibus. xv. eorum correptos carceri tradidit: quos etiam pœne occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deinde mille legati iterum tyrum missi sunt: ubi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irrūcere.

Et contra eos uociferantes magistratus tyriorum directus: data ei licentia ut quos comprehendisset, occideret: preceptoque ut eorum potestate confirmare curaret: quod tetrarcha ipse essent antonii suffragio constituti. Ante hoc autem herodes usque ad litus cum hyrcano progressus multis eos admonebat: ne & sibi interitus & patriae belli causa fierent: dum incōsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferētib⁹, Antoni⁹ missis armatis multos occidit: multos et uulnerauit. Quorum & faucios cura: & mortuos sepultura hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo quod effugerant, quiescebant: perturbando enim ciuitatem antoniu irritabant: ut et quos in uinculis haberet, occideret. Brazaphane autem parthorum satrapa Syriae biennio post cum regis filio Pacoro detinēti Lysanias patris sui mortui successor Ptolomei matris filii mille satrapae talenta pollicitus: & mulieres quingētas: ei persuadet ut Antigonus in regnum induceret: hyrcanumque deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorus ipse quidem per maritima loca perrexit. Barzaphanem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimi mox tyrii pacorum excluderunt. Cum ptolomeus eum: & sidonii receperunt. Ille autem quendam regium ministrum cognomine suum: equitatus ei parte attributa ad iudeos iussit accedere: & exploraturum hostium consilia: & ubi usus exegisset, praesidio futurum antigono. Plurimi autem eorum qui carmelum populabantur iudei, ultro ad antigonum currunt ad irruendum acriter animati. Ille autem ad locum qui drimas dicitur occupandum, eos permittit: ubi commissa pugna: depulsiisque hostibus & fugatis, hyerosolimam cursu petebant: auctique multitudinem usque ad regionem processerunt. Excepti autem ab hyrcano & phaselo, forti acie in foro confligunt. Ibique hostes in fugam uersos: pars herodis in fanum concludit: custodisque his sexaginta uiros apponit: praedes proximae collocatos. Sed hos quidem infensior fratribus post ignem consumit. Herodes autem iracundia peremptor, congressus cum populo multos obtruncat: inque dies singulos inuicem se per insidias incurfantibus assidue caedes erant. Instante uero die festo qui pentecoste uocatur: omnia circa templum: totaque ciuitas plebe rustica repleta est: & pleraque armata. Et phaselus quidem muros: herodes quidem cum paucis domum regionem custodiebat. Inuasitque de improviso hostibus in suburbium complures quidem peremit: omnes autem in fugam conuertit. Et hos in ciuitate: alios in fanum: alios in extremum uallum concludit. Cap. xxv. ¶ Interea pacis arbitrum pacorum Antigonus & petit & admittit. Exoratus autem phaselus & ciuitate & hospitio eum equitibus quingentis parthum recepit: sed ante quidem specie concordiae uenientem. Re autem uera ut adiuuaret antigonum. Denique phaselum dolo perpulit ad Brazaphanem legatos de compositione mittere: quamuis multa dissuadente herode: atque ut insidiatorem occideret. Ne uel se eius fallacis dederet: ac monente n. natura barbaros fide negligere. Exiit et pacorus cum hyrcano quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud herodem: quos eleutheros uocat: cum ceteris phaselum persequeretur. Sed ubi ad galyleam uenerunt: indigenas quidem dissidentem atque armatos offendunt. Satrapam uero conueniunt satis callide: & officiis amicitiae dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit rediitibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti cui nomen est edipon: fraude intelligunt. Ibi. n. de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerumque mulieres ex his quas ipsi haberet inter quingētas partes deuouisset: quodque sibi semper a barbaris perstruerent insidias. Olim. n. capti essent nisi mora fuisset: dum hierosolymis caperet herodes: ne sibi praesciens quae de his agerent caueret. Haec iam non uerba erat solum: nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen phasel⁹ hyrcanum deserre non passus est: quamquam cum sepius moueret ut fugeret: cui Saramalla synorum tunc dirissimus dixerat: quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit atque mox exprobrare: quod se insidiis appetuisset: ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset: cum plus ipse pro salute daturus esset: quam pro regno promississet antigonus. Ad hoc

DE BELLO IYDAICO

parthus subdola satisfactioe: iurisque iurandi suspicionem deprecatus perrexit ad pacorum. Statimque a parthis qui remanserant: quibus iussum erat phaselus atque hyrcanus comprehenderentur: per iniuriam simul ac per inuidiam execrantes. Et interim minister ad hoc missus herodem capere moliebatur. Eumque fallere ut extra murum procederet: sicut sibi mandatum fuerat conabatur. Ille autem suspectos habere solitus ab initio barbaros: & tunc minime dubitans in hostes incidisse litteras: quae insidias proderent indicare nolebat: quamquam satis idoneam causam pacorus pretenderet: epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim aut ab hostibus esse captos: aut quicquam de insidiis: sed quae phaselus gessisset his contineri. Iam dudum autem ab aliis audierat herodes fratrem suum phaselum esse corruptum: & hyrcanum filiam Mariamne prudentissimam foeminae: multis cum precibus ne proderet orabat: neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum sociis deliberante: quonammodo clam pararet insidias: nec enim fieri posset ut tantae sapientiae uir ex aperto circumueniret. Nocte herodes cum propinquissimis sibi personis ad idumeam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito parthi eum persequerantur. Et ille matrem quidem fratresque suos: desponsatamque puellam cum matre: minimosque fratres praeterdere iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus intereptis: ad castellum Masada properabat. Grauiiores autem in fuga parthis iudaeos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent: a sexagesimo tamen ciuitatis studio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi herodes uictoria potitus cum multos interfecisset: ipsumque locum in memoriam clari facinoris edificatum locupletissima exornauit regia: arcemque in eo munitissimam condidit: ac de suo nomine herodion uocauit. Et tunc quidem cum fugeret multi se applicabant. Postea uero quam de idumea uenit occurrit ei frater Isippus: turbamque sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse multitudinis Masadam. Erat autem supra quam nouem milium multitudo. Itaque paruit herodes eius consilio: & impares quidem necessitati per idumeam dimisit cum uaticis: lectissimos autem maximeque necessarios tenuit: atque ita in castellum receptus. Deinde octingentos qui mulieres defenderent: itemque comensu qui satis esset obsessis ipse in petram ciuitatem arabiae prexit. Parthi autem apud hierosolimam praedam uersi: in fugientium domos ac regiam intruebant: solis hyrcani pecuniis obstricti: quae .ccc. talenta superabant: aliorum uero spe minores inueniebant. Quoniam herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspiciens: quicquid erat in opibus preciosum idumeam multo ante comportauerat: eiusque locorum itidem quicquid fecerat. Verumtamen postquam praeda potiti sunt parthi ad hoc iniuriae processerunt: ut operentem terram illam bello implicato repleant: Masadam quoque ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent: uerum etiam phaselum & hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille hyrcanum quidem auriculas detribus truncat: ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute preueniens est. Qui cum nec ferri copiam: nec manus liberas haberet: ad saxum fracto capite intemit: atque ita probato quod uerus herodis frater esset: hyrcanusque degenerasset uiriliter uita functus: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud quod ex illa quidem plaga resipuerit: sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoque illum paeto peremerit. Vtrumuis autem uerius sit: praclarum habet initium. Denique aiunt eum priusquam efflaret animam: cognito ex quadam muliercula quod herodes euasisset dixisse. Nunc beno animo decedam: qui ultorem inimicorum uiuum reliquerim. Ille quidem sic moritur. Parthi autem quamquam mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tamen cum Antigono apud hierosolimam compositis: uinctum in partem hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in arabiam uelut adhuc uiuus fratre suo festinabat: ut pecunias ab rege acciperet.

ret quibus solis exorata iri pro phaselo sperabat avaritiam barbarorum. Etenim reputabat si arabs minus memor fuisset paternę amicitia: animoq; liberali parcior: uel mutuū ab eo sumere: quod redēptionis causa pręberet: pignori opposito ipsius filio quę redimeret: Secū enim habens fratris filium septē annis natum. ccc. quę talenta dare decreuerat interpositis precatiōe tyriis. Sed profecto studiū fortuna pręuenerat: & phaselo mortuo ne qcq; fratrem diligebat herodes. Non tamen uel apud arabas saluā esse amicitia repperit. Deniq; Malichus rex eor; premisissis qui hęc admonerent quā primū reuerti eū a finibus suis iubet: simulatione quidē parthos per legatos petisse: ut herodē arabia pelleret. Certa uero causa fuit q; uicem Antipatro debitā negare pposuerat. Neq; beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratię rependeret consolatione egentibus. Impudentię uero suafores habebat qui antipatri uellent obiurare. Deposita erant autē circa cum potentissima. Proinde herodes quidem ubi arabas ex ea cā hostes esse deprehendit: unde amicissimos existimabat: ea; respondit nuntiis quę dolor imperabat: ægyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddā agreste sanū dū post ueniētes recipiebat tendit. Postero autē die cū rinocururā peruenisset: fratris ei mors nūtiat. Accepitq; tanto luctu quanto curę deposuit: ibat ulterius. Itaq; arabā sero facti pēnituit: & qui reuocarēt eū quę contumeliose tractauerat uelociter misit. Herodes autē etiā tūc in pelusium puenerat: ibiq; transitu prohibitus: ab eius rei speculatoribus rectores addit: & illi eum famā uiri dignitatēq; reueriti: alexandriā prosequuntur. Transgressus autē ad ciuitatē a Cleopatra honorifice susceptus est: ducē sibi militū fore: eū ad ea quę parabat existimante. post habitis autē reginę precib; neq; hyemis asperitatē: neq; marina discrimina: quominus nauigaret romā extimuit. Circa pamphiliam uero periclitatus maiore oneris partecere ēta: uix in rhodum uehementer bello cassū sollicitante saluus euadit. Amicorum autem suorum Ptolomei & Saphini receptus hospitio: licet rei pecuniarię permeretur inopia: maximam tamen ædificat nauem triremem: ea; cum amicis delatus Brundisium: atque inde continuo Romam profectus: familiaritatis paternę gratia primum conuenit Antonium: ei; tam suas q; totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello at obsidione derelictis ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tātę miserationis casum miseratus Antonius: & memoria quidem iunctę cum antipatro dexterę: tūc uero ipsius qui erat contemplatione uirtutis: etiam tunc regem cōstituere proposuit iudæorū: quoniam ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus autem quam fauore herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enī & seditiosum & romāis inimicum esse arbitrabat. Casarem quidem habebat multo quam ipse paratius renouantē Antipatri expeditiōes quas in egypto cum eius patre pertulerat: & hospitiiū & in rebus cūctis beniuolentiā: cū pręter hęc ipsius quoq; herodis efficaciam cerneret. Verūtamen & senatū cōuocabat: ubi Messala: & post eū Attratinus astante herode patris eius merita: & ipsius circa populū romanū fidē persequebant: quo simul & hostem antigonū demonstrarent: nō solū q; in tra breue tēpus bis dissidere capisset: uerum etiā q; antea quoq; populo romano despecto parthor; suffragio regnū curauisset accipere. His autē cōmoto senatu cū Antonius bello contra parthos gerēdo: utile esse dicebat herodē regē creati oēs assentiunt. Dimisso consilio Antonius quidē & Cęsar egrediebant mediū stipantes herodē. Consules autem cū aliis magistratibus antecedeant cæsuri hostias: decretūq; senatus in capitolio deponituri. Primo autē die regni herodis apud Antonium cœnatū est. Cap. xxvi.

Eodem uero tēpore Antigonus apud massalda inclusos obsidebat: aliis qdē uictu necessariis abundātes: aquę autem inopes. Vnde Iosephus quoq; frater regis eum ducentis familiaribus suis ad arabas confugere cogitabat: audito q; eor; quę in herodem con-

DE BELLO IYDAICO

miserat malichum penitiret: castellumq; reliquisset: nisi circa noctem qua egressurus erat plurimū imbrum contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa nō erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multosq; nunc aperto p̄lios nunc insidiis neci darent: non tamen illis oīa pro uoto cedebant: sed ipsi quoq; interdū cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis uentidius prohibitū missus parthos a syria post illos in iudaea uenit: uerbo quidē ut iosephos & qui una obsidebant ferret auxiliū: re aut uera ut pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ab hierosolymis tetēdisset questu expletus ipse quidē cum plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cum paucis ne furto deprehenderetur si oēs abduxisset reliquit. Antigonus autē sperans iterū parthos sibi adiūmēto fore, Silonē iterim placabat: ut p̄dēte spe nihil inquietaret. Iam uero nauī ex italia in ptolomaidā deuectus herodes: non parua manu coacta extraneosq; atq; gentiliū per galyleam aduersus antigonū properabat uentidii & filonis fultus auxilio: quibus delius ab antonio missus ut herodē in regnū adducerent persuasit. Horū aut uentidius q̄busdā turbas in ciuitatib⁹ quē p̄pter parthos eueniant componebat. Silonem uero antigonus in iudaea mercede corruerat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enī singulos quo magis iter promouebat: augebant eius copię. Præter paucos enim omnis ei galylea cōsensit: & propositū habebat præmiū necessariū masadā ut primū affect⁹ suos obsidiōe liberaret: sed ipedimēto fuit ioppe. Hęc n. pri⁹q; hostilis esset eximēda uidebat: ne dum ipse peteret hierosolymā tutamē a tergo aliquod inimicis relinqueretur. Etia filio iungit agmina iuuisse gaudens resistendi occasionēq; cum persecutio premeret iudeorum. Hos aut herodes paruę manus excussione perterritos mature in fugam uertit: & filonem male repugnantē periculo eripit. Deide capta ioppe suos deliberaturus ad masadā festinabat: cum indignarum alios amicitia paterna si bi sociaret: alios ipsius gloriā: nōnullos utriusq; uicissitudo debita beneficiis: plurimos tamen spes ut a rege certissimo. Iamq; uallidissimas quasierat militū copias: & antigonus iter eius ipediebat: loca insidiis oportūa p̄ueniēs: unde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentū. Herodes autem facile receptis ex masada pignorib⁹ suis & reb⁹: a castello in hierosolymā perrexit. Cui se tam filiois milites: q̄ ceteri de ciuitate iunxerūt: uirum eius timore p̄culsi. Castris aut positis in occidua regiōe oppidi castodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebāt. Ab aliis uero per cuneos excurrentib⁹ primę frontis acies tētabant. Herodes aut primo circa muros p̄conaria uoce declarari iussit: populi se bono & ciuitatis aduenisse: p̄cenasq; ab nullo quāuis manifesto inimico repetiturū: sed discordissimis etiā offensarū obliuionē daturum. Deinde cū allocutionibus cōtrariis pars antigoni obstaret: quominus aut p̄cones exaudiret: aut uoluntatē mutare q̄ piā posset quod reliquū erat suis imperat uirosq; defensores aduiscit: atq; illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugā uerterūt. Ibiq; tunc filonis detecta corruptio est. Multis enim militū subornatis qui rebus egere se necessariis acclamarēt: pecuniāq; alimentis poscerent. atq; hyemadi gratia in loca oportuna dimitti. Nam ciuitati proxima desertæ erant. Ita omnibus ab antigono ante prouisis & incitabat exercitū: & ipse recedere conabatur. Herodes aut nō solū rectores qui filoni parrent: sed etiā milites ubi essent plurimi cōueniēdo rogabat: ne se destituerent quē scirent a cēsare & Antōio & senatu deductū in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc precat⁹ ipse in agros abiit: tantāq; his copiā cōmeatus exhibuit: ut filonis oēs causatiōes pimeret: simulq; p̄spiciēs ne uel in posterū ministrare desinerēt: accolæ samarię per epistolas admōebat. Nā ciuitas eius seclietelæ dederat: ut alimēta & uinū & oleū & pecora i hiericūta deferret. Hęc ubi audiuit antigonus statim qui frumēto hostes p̄hiberēt atq; insidias quibus opprimerēt

tur per agros dimittit. Illi: iussis obediunt: & magna iam manus armatorum super hiericunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant: si qui exportaret victui necessaria speculantes. Non tamen herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus: quoniam romanorum & quoniam iudeorum: quibus permixti erant et mercede conducti. CCC. pedites ac prater ea paucis equitibus hiericunta peruenit: & ciuitatem quidem uacuum habitatoribus repperit: quingentos uero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina: & hos quidem captos dimittit. Romani autem in reliqua ciuitate irruunt eamque diripere: cum plenas domos offendissent omnium conditionum. Rex autem apud hiericunta praesidio collocato reuersus est roanumque militem in his quae sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumaea & galylea & samaria hyematurum dimisit. Antigonus quoque filonis corruptione meruit: ut exercitus partem loddis susciperet in antigoni gratiam. Et romani quidem armorum cura soluti rebus omnibus abundabant. Herodes non quiescebat: sed idumeam duobus milibus peditum & quadringentis equitibus: misso etiam fratre suo ioseppo commouit: ne quid noui cum antigono fieret. Ipse autem matrem cum aliis quos ex masada liberauerat affectibus suis in samariam translata: ibique tutissime collocata: ut ceterae Galyleae subueniret atque antigoni praesidium expelleret proficiscitur. Cumque semphorim licet uerbemissime ningeret peruenisset: facillime ciuitatem capit: custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia comeatus aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incursantes: non minoribus quam belli cladibus afficiebant. Premissis autem tribus peditum cohortibus unaque ala equitum in uicem arbella: ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere: sed armati obuiam procedebant peritia bellatoris fidei & ferocitate latronis. Denique proelio commisso: dextro ipsorum cornu sinistrum herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus uelociter subueit: & suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequentium refrenabat: donec a fronte pugnantis uiolentie concesserunt: qui tamen eos usque ad iordanem cadendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans flumem disiecti sunt: & galylea metu est purgata: nisi quod in speluncis latitantes reliquerant: eorumque causa diutius ibi morandum fuit. Quam ob rem primum laboris fructum militibus rependebat. CL. numerum drachmas singulis diuidendo: eorumque rectoribus multiplicata summam ad hiberna mittendo. Pheronem autem fratri minime scripsit: ut & foro uenaliu consulere: murosque castellum alexandrium cingeret: quae ab illo curata sunt. Itaque circum athenas uersabatur antonius. Ventidius autem ad bellum contra parthos filonem atque herodem accersit: mandato eis per epistolas: ut iudee statim ante componerent. Sed herodes libenter ad uentidium filone dimisso: ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem speluncam in praeiunctis montibus erat undique inaccessa: transuersosque tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab eorum fronte usque ad fauces altissimas pertinebat: rectum uallibus imminens: ut aliquandiu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem placuit ut munimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque dimissis arcibus exponebatur in hostium speluncarum. Hi quoque cum familiis eos macabant: ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet herodes: ut ad se accederet uocem precoriam edixit. Sed illorum neque uoluntarium se quisque ei tradidit. Sed quos uis coegerat: multi eorum morte captiuitati pretulerunt. Vbi et senior quidam septem filiorum pater orantes cum matre pueros ut egredi sibi ad foedera promitteret occidit hoc modo iussit singulis exire: ipse ad hostium stabat: & prodeuntem quemque filiorum trucidabat. Herodes autem specula haec perspicies: & dolore conficiebatur: & ut filiis peccaret: semper dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus: insuper uelut hu-

DE BELLO IYDAICO

milis animi contempsit herodē. Et post filios occidit uxorem; deiectisq; desuper mortuis
 postremo semetipsum percipite misit. Speluncis & qui in his erāt ita subactis. Herodes
 relicta exercitus parte quantū ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur: eiq; pto-
 lomeo preposito in samariā rediit: armatosq; quidē tria milia: sexcentos uero equites in
 Antigoni ducentes. Tūcq; propter eius abscessum nacti licentiā qbus galyleā turbare
 mos erat. Ptolomeū uero militū rectorē aggressi uel opinantē interficiunt. Agros autē
 uastabant in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes ma-
 ture succurrit: & magnam quidē multitudinem morte consumit. Omnibus autē castel-
 lis obsidione liberatis huius mutationis causa multam exigit a ciuitatibus centū talēta.
 Iam uero parthis expulsis occiso etiā pacoro Ventidius Antonii litteris mōitus equitū
 mille auxilia duarumq; cohortum aduersus Antigoniū mittit herodi. Eorum autem du-
 cem Macheram ut se adiutum ueniret per epistolas rogauit antigonus & de uita hero-
 dis multa cōquestus: & pecuniā dare pollicitus. Sed uentidius nec enī a quo missus erat
 negligendū putabat cum praesertim plura daret herodes proditiōne quidē ei non paruit
 simulata uero amicitia res Antigoni exploratū prexit nō admissio herodis cōsilio dissua-
 dentis id fieri. Antigonus autē quia praesentit quid cogitaret ciuitatē ei clausit: & tanquā
 hostē ex moenib; ueliscēbatur. Donec macherā incepti puduit & in Amatuntam ad he-
 rodē recessit. Iratus autē q; res aliter cesserat quoscūq; iudeos offendisset interficiebat:
 nec uel herodianis parceret; sed Antigonianis oībus abutebatur. Hec cū agere ferret he-
 rodes in macherā quidem iudicare uoluit: tanquā in hostē iracundiā uero repressit: & ad
 Antonium appropinquabat: apud eum accusaturus macherē iniquitatē. Ille autē delicta
 sua reputans uelociter regē consequi: utq; in gratiā secum ualeat multis precibus effi-
 cit. Neq; tamen herodes a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cū
 audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatā iuxta Euphraten ualidissimā ciuita-
 tem acrius festinabat. Opportunū hoc tempus esse prospiciēs demonstrāda uirtutis: &
 ut magis magisq; placeret antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit finem detulit obsidio-
 ni multis barbaris interfectis. Magnaq; praede parte destinata: ut Antonius quidē quā
 quā eius uirtutem ante mirabatur: tamen etiā tunc magis eandem opinionē haberet:
 multūq; ad honores eius spemq; regni adderet Antiochus uero tradere Samosata coge-
 retur. Dū hec agerētur: res herodis in iudea fractae sunt. Reliquerat enim iosephū fratrē
 qui omnia procuraret cum mandatis huiusmodi: ut ne quid ante reuerfionē suā aduer-
 sus antigoniū cōmoueret: quia non firmū esset auxilium Macherae quantum delictis su-
 perioribus probaretur. Verum iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor
 praepetorū hiericuntha cum quinq; cohortibus a Machera secum missis petit: ut matu-
 ro messium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per montana atq; aspe-
 ra loca oppressus & ipse cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriā consecutus: & om-
 nes romani milites pereunt. Decem enim lecte de syria cohortes erant: nec ueterum mi-
 litum quēquā permixtū habebant: qui belli posset ex operibus opitulari. Antigoni⁹ au-
 tem uictoria minime contentus: sed eo processit iracundiē ut mortuum quoq; Iosephum
 uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorū etiam caput ei⁹ ante abscidit: quam .l. talē-
 ta pheroras frater eius precium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post antigoni
 uictoriā galylee res occupauit: ut qui partibus eius magis fauerent productos optima-
 tes herodis studiosos lacu summergerēt multaq; in idumēa mutarentur: ubi macheras
 castelli cuiusdam instaurabat moenia cuius nomē est tongitha nec horū qdē quicq; hero-
 des audierat captis enī somosatis antoni⁹ & preposito syrie sossio iussu quoq; ut herodē
 aduersus antigoniū adiuuaret discessit in egyptū. Sossius autē duabus cohortib; in iudeā

premissis quorum herodes uteret^r auxilio ipse cum cetera manu militū sequebat^r. Herodi autē prope degenti apud Daphnen antiochiæ mortem fratris somnia manifesta significauit. Cūq; turbatus p̄siliisset stratis ecce nuntii cladis intrabāt: quare pro dolore patululum quæstus maxima preluctus delata in hostes properabat ultra uires iter accelerās. Et ubi ad libanū uenit octingentos motis accolat assūmit auxilio: nāq; his iungit romanorum cohortē. Cum quibus non expectata luce in galyceam ingressus est: hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit: & assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed priusq; id caperet: asperima hyzme coact⁹ in uicos p̄ximos recepit exercitū. Paucis autē diebus post auctus etiā alteri⁹ p̄sidio cohortis: quā Antonii⁹ miserat: tanto hostib⁹ terrori fuit: ut castellum nocte desererēt. Iamq; per hiericūtha properans ibat: ut quamprimū interfectores fratri sui posset ulcisci. Vbi etiā mirabilis ei mōstroq; similis casus euēit. Vnde p̄ter spem liberatus: & opūionēq; deo carus esset adeptus est. Nam cū multi honorati uespera illa cenauissent: postq; dimisso cōuiuiū oēs egressi sunt: confestim coenaculū concidit. Id autē cōmune sibi tam periculorū quā salutis indicium quātum ad futurum bellum pertineret esse coniiciēs: mane primo castra cōmouet: hostiūq; sex milia circiter de motibus decurrentes prima tentabāt agmina: & manū quidem cū romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dūmodo plurimos sauciarēt eminus appetebant. Vbi herodes quoq; ipse p̄teriens: latus iaculo uulnerat^r. Antigonius autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudine superiorē uidēri cupiens: pappum quendā ex contubernalibus suis: cū manu militū in samariam mittit. Quibus quidem Macheras erat palma uictorie. Herodes uero terram peruagat^r hostilem: & municipia capit. Duoq; habitatorū milia consumit. Exustisq; donib⁹ ad exercitum redit circa uicū qui appellatur Camacome tendentē. In dies autē singulos magna ei multitudo iudæorū: uel ex ipsa hiericuntha: uel ex aliis regionibus accedebat. Cū hos odium moueret Antigonius: alios ipsius herodis p̄clara facinora. Enimvero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autē congregi festinante pappi milites neq; multitudinē hostium neq; impetu perterriti: acriter ad pugnā ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: ceteri quidē paulisper restiterūt. Herodes autē fraternæ cedis recordatione periculosius dimicans: dūmodo ulcisceretur authores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentū strages: cum alii quidem in uicū unde uenerant compellerentur. Nouissimus autē ipse instaret: atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum oēs quidem armatorū domus essent refertę: plenaq; propugnatorū desuper tecta: & quoniā foris deprahensos facillime superabat: disturbādo ædes intus abditos extrahebat: alios cōuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruīnam cum gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerū per omnes uias multitudo congregata est: ut etiā uictorib⁹ ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagā hostes adeo non tulerunt: ut confluentū turba conspectisq; in uico peruissent: fuga discederēt. Statimq; successu fret⁹ herodes ad hierosolymā perrexisset: nisi eū hyemis asperitas p̄hibuisset. Hæc enim perficiendę uictorię fuit impedimentū. Et ne poenitus opprimeretur antigonius obstitit: qui ciuitatē iam deserere cogitabat. Herodes autē ad uesperā cum lassos amicos reficiendī corporis gratia dimisisset ipse adhuc ab armis callidius: more militis lauātū ibat. Siquidē un⁹ tantū per eum sequebatur. Et priusq; in balneū perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerāt armati ex acie in balneum: sed perculsi etiam tum metu: ac latitantes ut regē uiderūt: illū quidem stupore de

DE BELLO IYDAICO

bilitati ac tremores: cū inermis esset prætereunt. Exitus uero qua fugerant cursu pete-
 bant. Itaq; cum alius casu qui eos comprahenderet nullus adesset. Herodī autē nihil pa-
 ti satis fuisset: oēs effugiunt. Postero autem die pappum quidē Antigoni militū ducē
 abscisso capite obtruncat. Id pherore magistro exercitus fratri suo mittit in perēpti fra-
 tris ultionē. Nāq; pappus erat qui Iosephū interfecerat. Vbi autē rigor hyemīs cessit in
 hierosolymā profectus est: murisq; admoto milite annus autē tertius agebat ex quo ro-
 mæ rex fuerat declaratus: pro tēplo castra posuit: qua facilius erat expugnatio: & antea
 pōpeius cœperat ciuitatē. Exercitu autē in opera distributo suburbanis diuisis tres qui-
 dem leuare aggeres: & super eos turres adificare iubet. Relictis autē qui operibus insta-
 rent efficacissimis amicis: ipse in samariā uadit uxore accepturus alexādrī filiū aristobo-
 lī filiam sibi despōsatā: ut diximus: & domū obsidet qui subcisiua opera nuptias curatu-
 rus quippe iam hostē despiciēbat. Igitur ubi eā duxit ad hierosolymā rediit auctus mili-
 tū copiis eiq; fossius cū magna manu equitū peditūq; sociatur: quē mediterrāco itinere
 præmissa per phœnicē ipse remeauit. Vniuerso autē exercitu congregato ad peditū legio-
 nes undecim equitūq; sex milia præter auxilia syriis non pro minima parte ducenda:
 prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse quidē herodes senatusconsulto frē-
 tus: quibus rex fuerat declaratus. Fossius uero antonio a quo milites quibus præerat sci-
 ret missos herodis auxilio. Iudeos autē intra ciuitatē agētū populus uarie turbatus erat.
 Nam circa templū infirmior multitudo conueniens furore agebatur: multaq; uelut diu-
 nitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent in collegio conglobati multis
 modis latrocīnabātur: maxime: & locis oppido proximis uictui necessaria diripiētes: ne-
 q; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorū autē constantiores obsidentib;
 oppositi e muris opus aggerū prohibebant & contra instrumenta oppugnantū semper
 nouū aliquod obstaculū moliebātur. In nulla autē re sicut in cuniculis superabāt. Rex
 autem aduersus latrocīnia quidē occultas excogitauit militū insidias quibus eorū repri-
 merentur excursus: inopiā uero alimentorū longinquis transuectionibus adiuuare dispo-
 suit: ac pugne intenti quāuis omnem modū audaciæ supergrederent: romanos tamen
 peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte proposita confligebant.
 Ex iprouiso autē romanis per medios emergentibus in cuniculis priusq; muri aliqua pars
 dirueretur: alteram eius uicem muniebāt. Prorsus neq; manibus neq; machinis deficie-
 bant: quoniā usq; ad ultimū repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circūsedēte
 per quinque menses obsidium tolerauerūt: donec quidam ex his quos lectos habebat he-
 rodes ausi murū transgredi ciuitatem irrupere: & post eos fossii cēturiones. Igitur ante
 omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mox capta erant ro-
 manis quidem propter obsidionis moras iratis. Herodianus uero manu iudaica summo
 intenta studio: ne quis pœnitens ex aduersariis resideret. Maētābātur autē quā plurimi:
 & per angustiores uicos oppidi: & in domos compulsi: uel si ad templum etiā confu-
 gissent: nec ulla erat aut senectutis aut mulieribus infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex
 ubiq; dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed uelut furen-
 tes omnem persequēbantur etatem. Ibi tunc etiam Antigonus: neq; priorem neq; præ-
 sentem fortunam cogitans domo descendit: & ad pedes fossii prosternitur. Ille autem ni-
 hil eum tantæ mutationis causa miseratus: & intemperanter direxit & Antigona appē-
 lauit. neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut femineā. Itaq; ille quidē uinchus
 asseruabat. Herodes autem quoniā hostes uicisset: ut externa quoq; auxilia sub iugum
 mitteret providebat. Visendi enim templi sanctorum quē eius studio omnis multitudo
 peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis alios precibus nō nullos armis etiā

refrenabat: acerbiorē q̄ si uictus fuisset existimans fore uictoriam si quod uideri nephas
 esset: culpa sua uisum fuisset. Mox autē etiā rapinas in ciuitate prohibuit: multa iucius
 in Sossū: si uacuefacto uiris & pecuniis oppido romani regē solitudinis reliquissent: qui
 pro tanta ciuiū cæde totius orbis terræ imperium uile precium iudicaret. Illo autē iustū
 esse dicente: ut pro labore obsidionis prædru licentiā milites haberent: ipse de suis fa-
 cultatibus mercedem singulis distributurū esse firmavit. Atq; ita redemptis patriæ reli-
 quiis pmissa compleuit. nanq; militū quēq; liberaliter & pro merito duces: ipsumq; sos-
 sum regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Post hæc sossius aurea coro-
 na deo dedicata ex hierosolymis remeauit: antonio uinctū antigonū ducens. Et illū qui-
 dem uana spe cupidū usq; ad ultimū diem ignauia digna securis excepit. Rex autē Hero-
 des discreta multitudine ciuitatis: suarū quidem partiū studiosos quo magis beniuolos
 faceret sibi honorificet tractabat. Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunię de-
 fecissent: quicquid ornamentorū haberet, diuisum Antonio eiūq; comitibus misit. Non
 tamen omnino uequid pateretur ademūt. Iam enim Antonius Cleopatram amore corru-
 ptus: in omni re cupidini cesserat. Cap. xxyii. Etenim Cleopatra ubi totam co-
 gnationem suam sacuitia persecuta est: ut neq; propinquus ei sanguine superesset: cardis
 rabiem contulit in extraneos: syriorūq; optimates apud Antonium criminando suade-
 bat interfici: ut eo modo cuiusq; possessiones domino suo facile quæreret. Postea uero q̄
 in iudæos atq; arabas usq; extendit auaritiā ut reges eorum herodes & Malichus in-
 terirent occulte moliebatur. Deniq; cum uel in parte præceptorum resipuisset antonius
 occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniustum esse dixit: q; autem his morte pro-
 prius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum præcisa finibus: &
 quod erat in hiericuntha palmetum quo Balsamum gignitur: ciuitates præter Tyrum
 & Sidonem cunctas intra flumen eleutrum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Eu-
 fratem usq; parthis bellum inferentem: secuta Antonium per Appamiā & Damascū
 in iudeam uenit. Atq; hic Herodes licet magnis muneribus infensum eius animum mi-
 tigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi
 locari. Ipsamq; omnibus obsequiis placans: in pelusium usq; duxit. Nec multum iterea
 tempus & Antonius ex parthis aderat: captiuūq; Artabazen tigranī filium dono
 cleopatram ducebat. Nam cum pecuniis omniq; præda parthus illi statim condonatus
 est. Concitato autē bello actiaco herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat.
 Et aliis per iudeam turbis liberatus: & hyrcania potius quem uicum Antigoni sorore te-
 nebat. Verumtamen Cleopatra callide ne periculi antigonī particeps fieret: inter-
 chusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodī comit-
 teret persuadet antonio. Quos si uicisset: arabie domina: sin autem uictus esset: iudæę do-
 mina constitueretur: alterūq; potentatum per alterum perfunderet. Sed hæc eius uolun-
 tas ad herodis cessit arbitrium. Nāq; primū pignoribus hostiū captis maximū quē con-
 flauerat equitatum: circa diospolim in eos imittit: & quāuis fortiter resistentes supera-
 uit. Cum autem iam uicti essent maiore motu arabes suscitantur: & infinita manus in ui-
 cum syrię celestcanthan congregata expectabat iudæos. Vbi rex eos herodes cum exer-
 citu aggressus: bellum consultius administrare tentabat: castraq; muro cingi præcipie-
 bat. Non tamē ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima
 coitione in fugā uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur herodes: uici
 Nanathan indigenis ab Athenione dimissis: qui ex Cleopatram ducibus semper ei fuerat
 inimicus. Nāq; horū incurſu recreati arabes pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa
 saxosa loca & deuia herodis militem fugat: plurimis cede pstratis. Qui uero ex plio seruatū

DE BELLO IYDAICO

sunt: in uicem Ormizam confugiunt. Vbi etiā castra eorū cum hominibus circumgressi arabes sicut erāt plena ceperunt. Neq; multo post accepta clade herodes aderat cū auxiliis serius q̄ usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit p̄positorum militibus cōtumacia: q; iussis obedire noluerint. Non enim repentino cōmisso praelio ullū Athenō infidiā di tēpus habuisset. Rursus tamē ultus est arabas: assiduīs eorū fines incurssiōibus inquietans: quodq; semel uictus est: saepe reuocauit. Sed dum inimicos persequit̄: incurrit ei di uinitus alia calamitas: septimo regni anno & actiaco bello feruente. Nāq; ueris initio terremota infinita quidē pecorū: triginta uero hominum milia peremit: cum exercitus mansisset incolumis: quoniā sub diuo tēdebat: ibiq; tamen arabas in maiore ferociam fama sustulit: tribus nuntiis grauius semper aliquid affigēs. Vnde uelut omni subuersa iudea terrae obtinēda spe: quia neminē superesse credebant: in eam ruunt legatis prius interfectis qui ad se uenerant a iudeis. Herodes autē aduentu hostiū perterrita suorū multitudinē tanq̄ magnitudine quā assiduitate calamitatū fractam ad repugnandū in ciuitate tentabat. Hęc dicens rationē habere non uidetur: cur non p̄sens formido pertulerit. Nam diuinę quidem indignationis plagas merori uobis esse non miror. Ignauum est autē perpeti enim idem: cum incursus hominum impellendi sunt. Ego autem tantū estimo ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderent. Non enim tantū manu armisq; freti quantū nostris calamitatibus ueniunt. Fallax autē spes est quę non suis uiribus nititur: sed alienis aduersis. Neq; uero uel secundae res uel contrarię apud homines certę sunt: sed in utranq; partem uideas fortunam mutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabūt. Nam per praelia superiora uictores: post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantū existimare licet illi capientur uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaq; mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiduciam suggerit. Nam cum ferociiores quam opus erat fuissetis: & p̄ter uoluntatem meā in hostes egressi estis. Athenon infidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra contentio & minus alacer animus: ut uidetur: certam mihi uictoriam sponder. Conuenit autē ante praeliū sic esse affectos in ipso autem opere uirtutem erigere: cōsceleratisq; hostibus planū facere q; neq; humanum aliquod malum: neq; ira cēlestis unquā deprimat fortitudinem iudaeorum: donec sp̄ritū uitae ducant: uel eorū quisquā in bonis suis arabas dominari patietur: quos aliquotiens poene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerū uirgula carentiū metus: neq; arbitremini terrę cōcussionē alicuius fortunę esse uel cladis potentum. Naturalia nanq; sunt elementorū quoq; uitia: nullumq; damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenit. Nam pestilentia quidem uel famis uel terremot⁹ signū aliquod tardius fortasse p̄cefferit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudine finiuntur. Ceterū quod nobis amplius quā terrę concussio bellum nocere poterit etiam uictis? Imo enim uero maximum imminētis exitiū monstrum non sponte sua neq; alienis manibus inimicis accedit: qui legatos nostros p̄ter omnium hominū legis crudeliter imolauerunt. ralesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictaq; dexterā. sed continuo poenas dabunt: si primo repleti sp̄ritu in uindictā uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisq; nō pro cōiugibus neq; pro liberis aut pro patrię periculis pugnaturi: sed legatorū cedis ultores. Illi melius q̄ nos qui uiuimus exercitū regent: uobisq; mihi obediētib⁹ piclitor ipse p̄ ceteris. Pro certo enī sciatis fortitudinē uestrā sustineri nō posse nisi temeritate ledat. His adhortat⁹ milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrauit. Deinde cū exercitu iordanē fluuiū trāsgressus ē. Castris autē philadelphic positis: haud p̄cul ab hostibus quasi de interiori cēte castelle cōtēderet:

pugnam eminus irritabat: quāprimū cupiens congredi. Nam & hostes permiserant quī castellū occuparent. Sed illos quidē regi facile repulerunt: collēq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prēliū milite: instructaq; acie arabas laceſlebat. Cum autē nemo contra procederet: quādā enim eos uehemens formido tenebat: & ante multitudinem dux Alchinius timore obrigauerat: uallū eorū disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnā confusis ordinibus: mixteq; cū peditibus equites egrediuntur: & si multitudine superiores a iudeis tamen alacritate impares: quasi audaciores eos faceret uictoriae desperatio. Et quamdiu quidem steterint: non magna eorum cedes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudeis: multi a semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt: ceteraq; multitudo in uallum cōpulsā est. eoq; statim circumseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium: tamē aque penuria uehementer urgebat. Cū rex arrogantius eorū legatos despiceret & talenta quingēta pro redēptione offerentibus magis instaret. Deniq; ardescēte siti: cateruatim exeuntes ultro se iudeis tradebant adeo ut quinq; diebus quatuor milia uincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnā desperata salute pcederet. Quibus congressus herodes iterū septē milia circiter sternit: tam magna plaga ultus arabiam extincto uirorū eius spiritu tantum profecit: ut etiam patronus ab ea gente optaret. Mox autē illū excepit presumptarum sollicitudo: ppter amicitiam Antonii post uictoriā caesaris apud actium. Verum tamen plus timoris habebat quam ipse patiebat. Nec enim caesar uictum iudicabat antonium: donec herodes cum eo superesset. Itaq; rex piculis decreuit occurrere: rhodumq; transmissus ubi caesar eo tempore morebatur: adit cum sine diademate: ueste quidem cultiq; priuato: sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate corā hęc dixit. Ego caesar rex factus ab Antonio: fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neq; dubitauerim dicere q; omni modo armis quoq; me gratū expertus esses: nisi arabes prohibuissent. Verūtamen & auxilia ei prouinibus meis misi: & multa frumētī milia: sed nec accepta apud actiū. plaga: bene de me meritū deserui. Nā cum auxiliū minus cōmodarem: optimū ei consiliū unā esse dicens cleopatraz mortē aduersorum correptionē. Quam si occidisset: & pecunias ei & muros ad tuitionē: & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebat. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores: & deus qui tibi uictoriā donare: obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum: & regni coronā cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni: spem salutis de uirtute presumens: & ne in examen adducerer propitius: qualis amicus alicuius fuerim. Ad hac caesar: imo uero saluus esto inquit: & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amicitia tanta fide tuearis. Experire autē ut etiā foelicionibus fidus permaneat. Siquidem ego preclarissimā spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit antonius qui magis Cleopatraz quā tibi paruū. Te namq; lucrati sumus propter eius dementiā. Prior ab officiis autem cepisti quātum appareat: cū ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatē regni prebeo. Experiat autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere: ut non queras Antonium: huius sermonis humanitate regem ne quid poenitus de amicitia sua dubitaret hortatus: & diadema illi imposuit: & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudē locutus est. Ille autem prius eū mulieribus delinītum rogabat: ut alexandrum quendam supplicem ex amicis antonii iubet absolui. Sed uicit iracundia caesaris multa illum & grauiā pro quo rogabat admisisse dicentis: quib⁹ repulit deprecantem. Postea uero ad egyptū euntē per syriam caesarē herodes cūctis acceptis regni diuitiis: tuncq; primū cum eo militē inspiciente: circa ptolomaida equo uectus est: cenāq; illi cū oibus amicis exhibuit: atq; insup exercitū epulis cūcta distribuit.

DE BELLO IYDAICO

Prospexit enim ut per arida loca proficiscētib⁹ ad pelusiū atq; inde redeuntibus aqua
 nū copia nō deesset. Nec defuit cuiq; utensiliū quod desideraret exercitus. Pro his deniq;
 meritis parū esse herodis regnū tam cēsar quā milites aestimabant. Ideoq; postq; uenit
 in ægyptū iam Cleopatra & antonio mortuis, non solū ceteros eius honores auxit: ues;
 etiā regno pte finiu addidit: quā Cleopatra dempserit. Et præterea gadaran hippon sam
 mariā: maritimarūq; insuper ciuitatū gazam & Archedonā: & ioppen & pirgon strato
 nis: & ad hæc satellites quadringētos galathas ei donauit: quos antea Cleopatra stipa
 tores habebat. Nulla res autē magis liberalitatē cēsaris incitauit quā magnus animus
 accipientis. Post primam uero atiadam etiā regionē quæ tracon uocat⁹ eius ditioni sub
 didit: eiq; continentē Baraniā: itemq; aurantē. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui do
 mus lisariē conductor erat non cessauit unquā ex regione quæ tracon dicitur: latrones
 damascenis immittere. Illi autē ad uarronem tunc rectorem syriæ confugerunt: eūq; depre
 cati sunt: quo suas misērias cēsari declararet. Cēsar autem his cognitis ei rescripserat: ut
 latrocinium pœnitens curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspe
 cta expurgauit latronib⁹ terram ipsam zenodoro abstulit. Quā cēsar ne latronum de
 nuo contra damascum receptaculū fieret, herodi dedit: eumq; præterea totius syriæ pro
 curatorē constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā: ne quid eo in cōsul
 to procuratorib⁹ liggeret administrare præcepit: ac zenodoro mortuo terram omnē quæ
 inter draconem & galyleam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exi
 stimabat herodes a cēsare quidem post agrippam amabatur: ab aggrīpta autē post cē
 sarem. Hinc ad summū felicitatis euectus: & ad maiorem subleuatus animū: maximā
 prouidentiaē partem obsequio pietatis impendit. Itaq; anno regni sui quintodecimo &
 templū instaurauit: & duplum terre spatium quam fuerat circa templū muro ample
 xus est: ingenti sumptu & munificentia singulari. Augumento erant in ambitu sani ma
 gne porticus: eiq; iūctum a septētrione castellum: Et illas quidem a fundamentis erexit.
 Hoc autem nulla re minus: quam regni sedes esset largis opibus renouatum, Antoni
 am uocauit in honore Antonii. Qui etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis ex
 tructa duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas: quibus ne templū quidem usq; con
 ferri posset edificauit: easq; amicorum uocabulis unā Cæsariam: Agrippiū alterā no
 minauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit: sed in to
 tas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaratica regione oppidū
 muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatū sebasten appellauit: deductis eo sex mi
 libus colonorum terraq; fecundissima his attributa. Vbi templū quoq; maximū inter
 edificiā collocauit: & circū id aream triū semis stadiorū cēsari dedicauit: eiusq; oppidi ha
 bitatorib⁹ præcipua legum beneficia præstitit. Insuper his alterius terre adiectione do
 natus a Cēsare aliud templum circa iordanis fontē candido marmore posuit: qui locus
 appellatur panium. Vbi montis quidam uertex in præcellum æditus propter subiecti
 lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profunda altitudinis rupes ad immensum
 liquentis gutte receptaculum concuatur: & stagnantis aquæ copia dimittentibus ali
 quid donec terram inueniat longitudo nulla sufficiat. Foris autem de speluncæ radici
 bus oriuntur fontes: & ut quidā putant: hoc est iordanis principiū. Sed ueri fidem im
 posterioribus indicabimus. Quin & apud hiericūta inter castellum cyprū & priores do
 mos regias: meliores alias: & quæ cōmodiorem usum præberēt aduenientibus fabrica
 tas eorū dē amicorū nominibus uocitauit. Prorsus nō est idoneus regni locus: quē hono
 re cēsaris nudū reliquerit. Postea uero quā fines suos tēplis repleuit in puincia quoq; ho
 nores suos effudit & multis ciuitatib⁹ tēpla quæ cēsaria uocat⁹ instituit. Cū aut inter ma

rimas ciuitates uidisset una uetustate fessam quę Stratonis pyrgus uocabat: & p loci natura munificentia suę capacē. Totā eam cādidissimo saxo reparatā clarissima regia decorauit: & in ea maximā inuātā sui animi magnitudinē demonstrauit. Nam inter doram & ioppen: quarum media ciuitas sita est, Omnis ora maritima adco fuit impertuosauit omnes qui ad Egyptū ex Phoenicē nauigarent in salo fluctuare cogerētur, minas Africi metuens: Cuius etiam mediocris aura tantas undarū moles ad scopulos erigit: ut remeante gurgitis paliquantū spatiū maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura pyreo maiore portū fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quāquā omnis ei locus aduersabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quēdā structurę nequaquā mari cederet. Pulchritudo uero tanta esset: quam uulla res ardua perpedisset ornatū. Metitus enim quantū diximus portui spatiū per uiginti ulnas in profundū saxa demisit. Quorum pleraque pedū quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouē: & latitudinis decem. Nonnulla uero etiā maiora fuerunt. Expleto autē spacio quod unda celabat: in ducentorū pedū murū dilatauit. Ex quibus centū repellendis erant fluctibus ante constructū unde etiā procymia dicebatur: Carteri autē saxeo quo portus cingitur muro subiecti sunt magnis turribus interpositis: quarū maxima atq; pulcherrima ex parēte Cęsaris drusum cognominata est: Crebri autē fornices ad ducēda quę portus haberet proq; fornicibus: & circum eos pila saxea & lata quę naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorū enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad hostiū uero statuę siue colossi tres utrinq; fulti columnis: quarū a leua quidē intrantibus stantis solida turris sustinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & partis aduersa turris magnitudinē superantes. Domus autē portui connexe candido itidē lapide: pariq; mensura spatio ciuitatis uice tendentis iu portū. Contra hostiū uero portus in colle cęsaris tēplum magnitudine simul & pulchritudine pręcipuū: statuq; in eo cęsaris siue colossus non minor quam iouis apud olympiā: cuius ad exemplar factus Romano autē par & Iunoni quę argis est. Oppidū autem prouincię dedicauit: rebusq; aduectitiis portū cęsaris uero conditoris honorē: unde ciuitati cęsarię nomē imposuit. Quinetiā cętera opera forū theatrū amphitheatrū digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto nomen ei cęsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima pręmia proposuit: ut non solū uictores: sed & proximi & tertii successores eorū regalibus diuitiis potirētur. Anthedona quoq; reparatā: quā bella subuerterant Agrippiū uocauit: nimiaq; beniuolentiā nomen amici etiā portę inscripsit: quā ipsi in tēplo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquā dilexit: nam & patris monumento optimo regni cāpo ciuitatē condidit: fluminum arborūq; ditissimam: eāq; antipatridam nuncupauit. Et super hiericunta castellū natura tutum & pulchritudine pręcipuum muro cinxit: atq; in honorē matris Cyprum uocauit. Fratriq; phaselo turri cognomine hierosolymis dedicauit: cuius habitus & in magnitudine claritas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatē in regione qua de hiericunta in boreā itur phaselum nominauit. Cognatis autē & amicis eternę glorię traditis: nec sui quidē fuit imemor: sed castellum contra montē arabicilateris propugnaculo permunitū de suo nomine Herodum uocauit: tumulumq; asta idem qui manu factus stadiorū sexaginta spatio ab hierosolymis aberat: similiter nominatū munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitū autem compleuit edibus regiis liberalissime exornatis: ut non solum interna membris facies clarior esset: uerū etiam foris parietes ac macerię tecta q; largis infusa diuinis clucerent. Aquam enim plurimā ingenti

LIBER PRIMVS.

sūptu ac labore ex longo interuallo induxit: perq̃ ducenta gradus marmoris candidissi-
mi fabricauit ascensum. Erat autē totius collis manufactus & clementer excelsus. Qui
& aliam circū radices eius regiā ac diuersoria quę sarcinas & amicos recipere possent
edificauit: ut pro rerū quidē omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellū uero domus
regalis circumscriptione: tantis autē constructis ædificiis animi sui magnitudinē in plu-
rimis etiā externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud Tripolim & damascū & pto-
lomaïda publicas balneas quę Gymnasia dicunt. bibli autē murū: exedras uero & por-
ticus fora: quę & tēpla briti ac tyri: necnon & sidonē apud & Damascū theatra condi-
dit. Maritimis autē laodicēsis aque ductū: apud Ascalon uero Nympha siue lacus
ornatissimos & balneas. Itemq; peristilla tam opere quā magnitudine miranda consti-
tuit. Sūt qbus etiā lucos portusq; præbuit. Multę ciuitates ab eo tanq̃ regni socię agris
quoq; donatę sunt. Ad exhibitionē uero Thermarū aliis redditus annuos ac perpetuos
delegauit: quemadmodū comis ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hęc frumenta
cunctis ministravit egentibus: & insulis rhodiorū ad instruendā classē pecunias sape:
multisq; in locis præbuit: incensum quę Pythiū in meliorē formā reparauit sumptibus
suis. Quid dicā eius in Lichios aut Samos libertatē: quę per omnē ioniā eorū quę defi-
derasset quisq; largitiones. Nonne Athenienses & lacedemoniū & Nicopolitani: & in
Misia pergamus Herodis sunt plena donariis. Nonne Antiocheniū syrię platheā cū
plena coeni eēt ab oibus uitaretur per uiginti stadia prolixam statuit: polito marmore
declinandisq; imbribus quā longa esset ornauit. Sed hæc quidē propria quis dixerit il-
lorū quibus ea detulit populorū. Quod autē elidensibus præstitit: non solum Achaię cō-
mune: sed etiā totius orbis terrę munus esse uidetur: per quē Olympiaci certaminis glo-
ria diffunditur. Nā cum hos deficere sumptuū uideret inopia: quodq; solū ex ueteri gra-
cia restabat effluere: nō solum Agonistheta ipse factus est: eo lustro q̃ cum romā nauig-
aret offendit: sed perpetuos pecuniarū quæstus instituit: ut nūquā eius memoria agoni-
sthetę munere fungi defineret: inextricabile opuserit debitorū remissiones exponere: si-
cut phaselitas & balaonetas. Alia quæ circa Ciliciā municipia leuauit annuis pensioni-
bus: licet multū eius animi magnitudinē timor fregerit: ne quam pateret inuidiā uelu-
ti maius aliquid aucuparetur: si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quam qui eas
haberent. Quin & corpore usus est quod animo conueniret. Cūq; summus uenator ef-
set: in hoc tamē ipso equitandi peritiā quę cuperet assequebat. Deniq; uno die quondā
quadraginta feras subegit. Est autē aprorū alitrix illa regio: sed magis ceruis & onagris
frequētatur. Bellator autē erat qui sustineri non posset. Itaq; multos etiā in exercitatione
terrebat: quibus & torquēdo iaculo directissimus: & sagittarū librator uidebat egregi-
us. Præter animi autē corporisq; uirtutē: fortuna quoq; secunda usus est. Raro autē con-
tra uotum eius belli cessit euentus. Et si quando id accidit: non ipsius culpa: sed aut pro-
ditione quorundā: aut temeritate militū factum est. Vt uero publicā ei foelicitatem me-
mores inuidere domestici: & aduersi casus ex muliere coeperunt: quā maxime diligebat.
Nam quia regis meruit potestātē: repudiata quā priuatus acceperat uxore ex hierosoly-
mis genus ducente quę dosis uocabat. Mariannē sibi coniunxit Alexandri filiā Aristo-
boli filii: unde domus eius in discordiā uēit. Et ante quidē maxime uero postquā roma
egressus est. Nam primum Antipatrū ex doside filiorū causa: quos de marianne suscepe-
rat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commicandi facultate concessa. Deinde auum
coniugis Hyrcanū ex parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit.
Quē captum quidem occupata syria Barzaphranes adduxerat: miserati uero gentiles li-
berauerunt: qui ultra euphraten colebant. Et si monitis corū paruisset ne ad Herodem

transiret: non interisset. Verū mortis eius fuit illecebra neptis matrimoniū. Hoc enim fretus multoq; amplius patriam desiderans uenit. Herodē autem cōmouit non q; regnum affectaret: sed q; ipsi iure deberet. Quinq; aut filiorū quos ex Marianne suscepit: duæ foemine ceteri mares erant. Horūq; minime romæ in studiis mortuo: duos maiores & propter matris nobilitatē: & q; iam regnanti sibi fuissent geniti regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: quæ in dies singulos proficiēs succendebat adeo herodē: ut eorū nihil sentiret: quæ propter dilectā sibi dolerent. Tantū namq; in eum Mariānes erat odium: quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidē ipsis inimicitiarū probabiles causas: ex amore uero fiduciā meo ei quæ Hyrcano auo suo fecisset obiciēbat: quæq; in fratrē ionathen egisset. Nec enī uel huic quicquā qui puer erat parcebat: quē pontificem in decimo sexto ætatis āno creatū: post honorē statim occidit. Atq; ille quidē cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in hiericūtā: ibi sicut mandātū fuerat lacu submersus a galathis interiit. Hęc igitur Herodi Mariāne probro dabat: sororemq; eius & fratrē maledictis atrocioribus debonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autē indignatione mulier sequebatur: & quo maxime cōmoueretur herodes insimulabat eum adulterū. Præter alia multa quæ uerisimilia fingerentur hęc accusantis: q; in ægyptū imaginē suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine absentem se properasset ostendere uiro mulierū cupidine insaniētis: & qui uim posset afferre. Id ueluti fulmē aliquod emissum perturbauit herodē: maxime quidem amoris causa cōmulatione successum. Deinde etiā cogitante Cleopatraz sauitiā: cuius gratia & lisanias rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enim cōiugis amissionē: sed morte sua periculū metiebat. Itaq; profecturus romā Iosippo Salomē sororis suæ uiro quē fidum habebat: & pro affinitate beniuolū commēdabat uxorē: mandato ei clam ut eam interficeret: si etiā se occidisset Antonius. Verū Iosippus non maligne: sed regis amorē mulieri cupiens demonstrare: q; ab ea neq; mortuus pateret diuelli: secretum ei sermonē aperit. Et illa reuerso Herode multaq; inter fabulas de affectu iurante: quodq; nunq; esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit amor nos tuus mādatis Iosippo comprobatus est: quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat amens erat herodes ilico: nec unq; Iosippū mādata sua proditura fuisse ratus: nisi eā corrupisset præ dolore insaniebat. Cūq; stratis exluisset in regia spaciā: ibiq; tunc Salomē soror eius accepto tpe criminandi suspitionē de Iosippo confirmauit. Vnde Herodes immoderato æmuli dolore furens confestim utrūq; iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postq; iracundia cōcidit: amor iterum calecebat. Tanta uis autem cupidinis erat: ut ne mortuā quidem putaret eam: sed egritudine quasi uiuam alloqueretur. Donec processu tēporis funere cognito mororis magnitudine quā superstitem dilexerat equauit affectū. Maternę autē iracundia succedūt filii: & immanitatē sceleris reputantes: non aliter suspectū patrē quam si hostis esset habebant. Idq; & antea quādiu romæ in studiis erant: & multo magis postquā in iudeam reuersi sunt. Siquidē cum atatibus eorum mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi cōiugio unus amitę suę Salonies quę matrem amborū accusauerat filiā duxit: alter Archelai cappadocum regis. Vnde accessit etiā libertas odio: & occasiones ex eorū confidentia delatoribus datæ sunt. Itaq; apertius quidam cū rege loquebatur: q; ei per utrūq; filiū instruerentur in fidię. Alter quidē ultrices materni exitii simul cū fratre armaret manus. Alter uero hoc est Archelai gener socero fretus etiam fugā pararet: ipsum apud Cēsarē accusaturus herodē. His igitur criminationibus repletus Herodes ueluti propugnaculo sibi futurū

LIBER PRIMVS.

aduersus filios adducit Antipatrum ex doſide ſuſceptū. Hiſq; illū proponere modis omnibus coepit. Qui cum hanc mutationē tolerabilē non putarent: ac priuata matre æditū proficientē uiderent: indignationē cohibere pro ſua nobilitate non poterant: ſed in ſingulis quibus offenderentur iram prodebat. Et illi quidem in dies ſingulos magis magiſq; negligebantur. Antipater autē ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres ſuos calumnias conferebat: quēdam ipſe dictās: amicos uero ſuos ad alia uulganda ſubmittēs: donec omnino ſpēm regnī abſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe quoq; aperte iam ſucceſſor fuerat declaratus. Deniq; tanquā rex etiā ad cēſarem miſſus eſt: cultuſq; regio & cæteris obſequiis præter diadema utebatur. Tempore autē ſequenti ualuit ſuā matrem in cubile Mariānes inducere: duobuſq; armorum generibus in fratres uſus: blanditiis & opinationibus regi obrepiſit: ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrū quidem ſecū romam pater abſtractū: ueneni ſibi dati reum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autē uix deplorandī compiam naſtus: & licet imperitiſſimū iudicem tamen Herode & Antipatro prudentiorem: delicta quidē patris uerecunde repreſſit: in ſe uero delata crimina diluit: periculorūq; ſocio fratre purgato: mox de Antipatri calliditate & de ſuis iniuriis queſtus eſt: cū præter innocentiae conſtantiā eloquentia iuuaretur. Erat autē accerrimus indicendo. Poſtremo prolocutus q; eos pater libēter occideret: auxit facinus & lachrymas quidē cūctis excuſſit. Verū Cæſarem ſic affecit: ut eorum accuſationibus ſpretis Herodem ſtatim reuocauit in gratiā. Hac autē lege reconciliatio facta eſt: ut adoleſcentes quidē patri in oībus obedirēt: ille autē relinqueret regnū cui uellet. Poſtea rex roma reuerſus: licet ſoluſſe criminibus filios uideretur: nondum tamē erat ſuſpitionibus liberatus: quoniā argumentum odii ſequebatur antipater: & ſi uerecundia reconciliatoris palā proferre inimicicias non auderet. Cum uero Siciliā præternauigans Eleuſinam ueniſſet: ſuſcepit eum benigneſſime Archelaus: pro ſalute generi gratiā referens: & reintegratę concordiae cauſa lectus: quippe nihil moratus amicis romę ſcripſerat: ut in cauſa dicenda ſuffragarentur alexandro: & uſq; ad zefiriū deduxit talentis triginta donatū. Poſtea uero quam hieroſolymam peruenit herodes: populo conuocato tribuſq; filiis prope ſe ſtantibus cām reddit profectionis: multaq; deo gratias agit: multas etiā cēſari qui domus ſuæ perturbationē ſedaſſet: quod regno maius eſſet: cōcordiam filiis præſtiſſet: quā ego inquit arctius cōpilabo. Nam ille quidē me regni dominū & ſucceſſoris iudicē conſtituit: Ego autē cum mea cōmoditate gr̃as illi refero: treſq; filios meos reges diſigno: huiuſq; ſentētiae me ſociū primum dominū fieri precor: deinde uos. Nanq; huic ætas: illis nobilitas ſucceſſionem regni cōciliat quidē magnitudo eiꝯ etiam pluribus ſufficit. Quos autē Cēſar uinxit: pater conſtituit obſeruare. Non iniuſtis eos neq; diſparibus: ſed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cū lēticia qui præter etatē obſequitur: quantū ei quem deſpiciet doloris infliget. Quos autem ſingulis coniunctos eſſe oporteat: propin quos atq; amicos ego diſtribuā: & concordiae ſponſores illos conſtituā: pro certo ſciēs ſeditionū contentionumq; cauſas ex cōtubernalium naſci malitia. Hoſq; ſi boni fuerint affectione ſtueri. Rogo autē ut non ſolū iſti: ſed etiā primates ordinū exercitus in me ſolum ſpē habeant in præſentia. Non enim regnū: ſed regni honorem filiis meis trado: & iocunditatē quidē quaſi rectores potientur: pondus autē rerū tametſi nolim meū eſſe. Conſideret autē quiſquis ueſtrū ætatem meā: uitæq; inſtitutū nec nō etiā pietatē. Nam neq; ſenex adeo ſum ut de me cito deſperetur: neq; uoluptatibus aſſuctus: quæ adoleſcētium quoq; uitā ſpacio breuior concludunt. Diuinitatē uero ita colimus: ut in longum uos quū progreſſuros eſſe credamus. Quod ſi quis in cōtemptum meū filiis meis pla

cere maluerit: etiā pro illis mihi supplicium dabit. Ego enī non q̄ inuidiam de me genitis honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hęc adolescentibus studia ferocię nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicant: bonis quidē apud me paratū esse premiū: seditiosis uero apud ipsos quibus lenocinabunt: instructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecū hoc est cū filiis meis sentirent. Nāq; his expedit me regnāte neq; his eē concordem. Vos autē o boni filii sacram primū retinentes mente figurā: cuius affectiones inter feras bestias saluę sunt. Deinde Cēsare qui nos reduxit in gratiā meq; tertiu qui ea qua iuberet liceat rogē fratres permanere. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumq; oro conseruare iudiciū meum si concordēs eritis. Hęc locutus singulos benigne cōsalutauit: populumq; dimisit alia conueniētia dictis eius optantes qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidē se quicquā simulantes: fratres autē dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio degressi sunt. Namq; Alexander & Aristobolus ægre ferebant confirmatū esse antipatro meritū. Antipater autē succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tñ ille prouarietate morū & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentē. Et multi quidē his instigandis operā dabant: plures autē amicorū sese explorandi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrū statim apud Antipatrū erat: & ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferabatur. Nec uel similiter aliqd̄ prolocutus: adolescens innoxius habebat: sed cuncta eius uerba in crimina uertebant: maximāq; minimis asfingebat: sic ubi liberior paulo fuisset. Semper autē qui eum irritarent submittebat antipater: ut mēdacia sua ueras occasiones haberent: multisq; falso uulgatis unum quid cōpbatū fidē oibus faceret. Sed huius qdē amicorū q̄sq; aut natura taciturn⁹ erat: aut muneribus parabat: ne quid occultū expromeret negasset aliquis si antipatri uitā malitię dixisset arcanū: Alexandri uero familiares aut pecūia corruptos aut impulsos blanditiis q̄bus expugnauit oīa: proditores ac fures eorū quę contra se dicerentur: siue agerent es fecerat. Cū caute uniuersa cōmitteret: astutis etiā criminationibus aditus ad Herodem moliebat: fratriq; personā gerens aliis delatoribus utebatur. Si quid in alexandrū nuntiaissent fauore simulato id quidē primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiā prouocabat: omniaq; ad insidias referebat: & ut necē patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiore fidem calumniis suggerebat quā si eum purgaret antipater his accensus Herodes quantū in dies singulos de affectu adolescentiū detrahebat: tantū adiciebat antipatro. In eandē uero partē inclinati sunt etiā qui regno parebant: hi uolentes aliū pro imperio sicut Ptolomæus amicorū carissimus: regisq; fratres ac tota progenies: omnia nanq; in antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum cuncta in eorū perniciem matris antipatri cōsilio gerebant. Nouerca enim sequior erat: multoq; plus q̄ priuignos oderat: quos regina mater ediderat. Sed quāquam omnes ut Antipatro magis obsequerentur spes inducebat: non minus tñ pręcepta regis quenq; ab adolescentibus separabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad Aristobolū uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: nō solis enim regalibus erat formidini: uerū etiā externis. Nulli enim regū tantum potestatis Cæsar dederat: ut fugitiuos suos quis ex ciuitatibus non subiectis elicere educere. Adolescentes autē delata in se facinora nesciebant: hisq; propterea capiebant incautius. Nullus enim palā incausabatur a patre: sed affectu refrigescēte paulatim intelligentes dolorē asperius excitabantur. Eodē autem modo etiā Pherorā patrum & Salomei amicitia cōtra illos cōmouit antipater assidue: uelut cū uxore sermocinando: quibus in eos instigare. Huius autē inimicitias conspi

LIBER PRIMVS.

rabat Alexandri quoque uxor Glaphira multa de sua nobilitate commemorans: cunctarumque se quae in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus a temeco: matrem ab Dario histaspis filio ducere: multumque ignobilitate despiciens sororis & uxoris herodis: quarum quarumque propter formam non propter nobilitate esset electa. Nam multas eisuisse diximus uxores: quod licet & iudeis more primo plures habere: quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphirae inuisus erat Alexander. Salome autem aristobolus: & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit: & ante quidem propter maledicta Glaphirae sequentem: & frequenter ei humilitatem generis obiciiebat uxori quaeque ipse plebeia: regiam uero frater suus duxisset alexander: hoc Salomes filia cum fletu matri nuntiavit. Addebat autem quod aliorum quoque fratrum matres idem alexander & aristobolus si regnum obtinuissent: retrices cum ancillis facere minitarentur ipsos quoque uicorum scribas scilicet irridentes quod litterarum studiis operam darent. His commota Salomes quod iracundiam cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebantur contra generum dicens. Et praeter haec alia quaedam criminatio diuulgata est: quae succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobolum crebro matrem implorare: casumque eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sepe illum quaedam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solitos esse quod cito per regalibus delitiis eas factis uestibus idueret. His de causis Herodes licet praestantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correctionis eis absunderet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus pluribus quasi pater monuit: rogauitque ut fratres diligerent promissa priorum peccatorum uenia si post haec meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando fictas eas esse dicebant: purificationisque suae fide rebus ipsis posse constare: uerum quoque ipsum debere omnia facilitate credendi aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desore: dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placuissent: qui ut patrem praesenti metu reiecto: de post futuris moerere ceperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam: & patruum pheroram: utrique autem sequi & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidem regni praeter diadema socius erat: proprios autem redditus habuit. c. talenta totiusque trans iordanem fructus ipse caperet a fratre sibi dono data. Quin etiam Tetrarcham eum fieri beneficio Caesaris idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignatus erat: sorore uxoris suae nuptum ei collocata. Et post illius mortem desponderat ei filiarum suarum maximam. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale coniugium pheroras ancillae amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiam quidem nuptum dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo pherore uenia data indignationem remisit. De hoc etiam erat opinio quod uiua regina herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut quis amantissimus frater esset herodis: fide tamen eorum quae audisset adduceret ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita questione postremo ad pherore amicos uenit: quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio: sed quod amita suspecta in parthos cogitasset effugere prodiderunt. Huius autem consilii & fuge conscium esse Aristobolum Salomes maritum cui rex eam tradidit. Postquam superior adulterii causa pemptus est: sed nec Salomae criminatione libera manserat. Nam & hanc pheroras accusabat quod cum Sillaeo procuratore obedire regi Arabum de nuptiis constituisset quem inimicissimum Herodes habet: conuicta autem & in hoc & in omnibus: quae pheroras detulerat indulgentiam meruit: atque ipsum etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in alexandrum transiit: totaque capiti eius incubuit. Tres erant cunuchi regi carissimi: & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura: alteri cenam apponere: tertius autem dormitum

eum collocabat: & cū ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexāder cupiditati suae subiecerat. Itaq; postquā regi haec sunt indicata uī tormentorū coacti & stuprū confessi sunt: & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander nullā in herode spē habendā esse: improbo sene commemorans: & qui capillos inficeret: nisi ob hoc solū eum etiā adolescentē putarent: uerū se colū oportere: qui etiam inuito eo regni eēt futurus successor. Neq; multo post ab inimicis poenas repeteret: fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret ac prae ceteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parare: militūq; rectores. Itemq; ordinū principes occulte ad eū cōuenire dixerūt. Hęc Herodes adeo primum: ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctūq; submittens dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaq; regnū eius acerbissima iniquitate repletū est. Nam p suo quisq; odio uel inimicitias calūnias fingere: multiq; regis iracūdia cedis cupida cōtra aduersarios abutebantur: & mendacio qdem cōfessum fides habebatur. Erant autē criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur q modo accusauerat: & cum eo qui ante iustus eēt ducebatur ad poenā. De uita nāq; periculū regis quaestiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc autē sequitā processerat: ut nec eorū quamq; humanitus aspiceret: qui accusati nō essent: uerū etiā amicis inimicissimum sese preberet. Itaq; multis ē regno interdixit: & in quos potestatem nō haberet in eos dictis asperis sequebat. Accessit malis Antipater collectaq; amicorū caterua nullū criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua regē cōmentisq; delatorū timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrū. Deniq; subito & ipsum correptū in uincula coniecit: & in amicorū eius tormenta perrexit: multi autē taciti moriebantur: nulla uitę supra conscientiam proditi. Alii uero qbus mēdacium impatientia doloris extorsit: de patris eum insidiis cū fratre Aristobolo cogitasse dixerunt tēpusq; obseruare: ut illo dum ueniretur occiso romā profugerent. His tametsi uerissimilia non erant: sed necessitate cruciatus ex tēpore fingeantur: libenti tamen animo rex credebat pro consolatione accipiens uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verū Alexander suspicionē patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur: ultro malis assentiendū putauit ac digestis aduersus inimicos. iiii. libris fatetur insidias: eorūq; se plurimos socios habere proscribit: ante oēs autē Pherorā & Salomen. Hanc enim etiā stupro sibi quondā esse mixtā: cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erāt herodis: multa & grauiā de optima tibus fere clamantes cū mature in iudaeā Archelaus uenit metuens genero simul ac filię quibus etiā prouidentissimo cōsilio succurrit: regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cū eo cōgressus ubi nam est? clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam? quod meis manibus ipse lacerabo: addāq; filiam meā bono marito nouo. Nā & si consilii particeps non est: quia tñ eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patientiā tuam cuius periculū agitur q; adhuc uiuit alexander: ego namq; ita ex cappadocia properans ueniebam: ut qui & illū olym reperirem dedisse suppliciu: & de filia quaestione tecū haberem: quā uitę atq; contēplationis dignitate illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendū est: licet nimis pater sis: & ad puniendū insidiato rem filium minus fortis. Permutemus dexterās: & alter alterius iracundię uicaria succedamus. Talibus increpans quis pertinacē fallit herodē. Itaq; quos Alexander pscrisperat libros legendos ei praeber singulisq; capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasione sui consilii nactus Archelaus paulatim causas in eos qui scriptis continebant: & in pheroram contulit. Cū autē sibi credere regē uideret: considerandū est inq; ne forte adolescentulus tot nequissimorū insidiis circūueniatur: non tu ab adolescentu

LIBER PRIMVS.

lo: nec enim apparere cām cur in tantum ruerit scelus: qui & nunc regno potirēt: & successione regni speraret nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores: qui ad sinistra partem lubricū ætatis impellerent. Ab eiusmodi nāq; hoibus non solū adolescentulos falli: uerū etiā senes domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Cōsentiebat dictis herodes: iramq; paulatim remittebat in alexādro: & in pherorā excitabatur. Nāq; hoc erat librorū quatuor argumentū: qui ubi propensiorē esse regis aīum sensit: & in oībus apud eū amicitia Archelai prēualere: quā honeste non posset ex impudentia salutē quē fuit. Relictoq; Alexandro cōfugit ad archelaū. Et ille nō inquit uidet quo se pacto eximat tātis criminibus inuolutū: qbus manifeste cōuinceret regē insidiis uoluisse decipere omniumq; malorū præsentiū adolescenti cā fuisse: nisi malit omīssis artibus callidis & negandi pertinacia qbus insinularet oīa confiteri: & a fratre p̄sertim cū dilectus eēt ueniam perere. Nāq; ad hoc ei modis oībus sequoq; opē laturū. paruit Archelaopheroras: atraq; ueste cū lachrymis: ut quā miserabilis appareret instructus ad pedes herodis accessit: sicq; meruit ueniā postulans: & se qdem sceleratū esse fatebat. Nāq; oīa quasi bi obīcerent fecisse. Horū autē causam esse dicebat diminutionē mentis atq; infaniā ex mulieris amore conceptā. Itaq; postq̄ stetit pheroras semetip̄se accusator ac testis tunc eū iam Archelaus excusando herodis iracundiā mitigabat propriis uisus exēplis. Etenī se quoq; a fratre multo grauiora p̄sum. Naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ quippe in regis uelut in magnis corporibus sp̄ aliquā partē pondere ipso tumescere: q̄ recidi qdē nō oportet: leniter uero curari. Multa in hūc modū locutus archelaus. Herodē quidē pherorē placidū reddidit: ipse autē Alexandro tādīu manebat iratus: filiāq; ab eo distractā secū abductusq; eē firmabat: donec Herodē compulit ultro pro adolescentulo dēpcari: ut iteq; ei filiā dēsponderet. Satis autē cum grauitate archelaus cui uellet eā prater Alexandro collocari promisit: maxime enim impendere quæ iura iter se affinitatis inuiolata permaneant: rege autē sibi filiū ab eo donatū iri firmate nisi matrimoniū dēremisset: q; & liberos iam haberent: uxor quoq; ab adolescentē diligere: quæ si remaneret: peccatorū foret obliuio: si uero discederet cā de oībus desperandi molliorē nāq; fieri audacia: si domesticis affectionibus distrahatur. Vix tandē cessit: unaq; & ipse rediit cū adolescente in gratiā & patrē eius reduxit. Proculdubio tamen eū Romā mitti debere: ait cū casare collocatus: de oībus enim sese litteras ad eū fecisse. Consiliū quidē Archelai quo genē periculo liberauit peractū erat: & reintegrata gratia in epulis & humanitate cōuictus familiariter uersabant. Abeuntē autē muneribus talentorū septuaginta: solio quoq; aureo gēmis ornato. Et eunuchis & cōcubina donat herodes quæ panichis uocabat. Itēq; amicorū eius quēq; pro merito: quin & cognati regis oēs iussu eius Archelao dona dederunt: eūq; tam ipse quā optiātes eius Antiochiā usq; persecuti sunt. Non multo autē post qdam in iudāā uenit Archelai cōsiliis multo potentior: q non solum reconciliationē gratiæ Alexandro quē sitā fecit irritam: uerū etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere noīc Ericles ad regni desiderium amore pecūiæ corruptus. Iam enī luxū eius regia tolerare nō poterat. His amplissimis donis herodī oblati: uelut torū quē aucuparetur ille cebra: cū statim multiplicata recepisset imaculatā liberalitatē nihil eē ducebat: nisi regnū sanguine cōparasset. Itaq; regē adulatione falsiq; de ipso laudibus: & sermonis calliditate circūuenit: matureq; prospecto eius ingenio dictis simul & factis quē illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nā & rex & oēs eius comites liber ciuē sparthæ patriæ cā prācipuo dignū honore ducebant. Ille autē postq̄ fragilitatē domus animaduertit: fratrumq; inimicias: & quē admodū pater ī singulos esset aiatus: Antipatrique qdem hospitio prēuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexan-

drū olym se & Archelai sotiū esse mentitus: quo etiā citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobolo cōmendatus est. Pertentatis aut personis oībus aliā alio modo subibat. ac primū sit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illū ex probando castigans q; cū fratrū sit maximus spei suę negligit infidiatores. Alexandrū uero q; regina creatus & regię coniugis uir filiū priuatę mulieris pateretur regno succedere. Presertim cū habebat magnā occasionē Archelaū quę quidē adolescenti uera fide suadere uidebatur: q; amicitia simulasset archelai. Vndenec Alexander quicq; metuens: & de antipatro quę se mouerent apud eū querebatur. & q; nihil mirū faceret herodes si cū matrem illoꝝ interemī: ipsis quoq; regnū auferret. quoz; causę Euricles & misereri eos & dolere pariter simulās etiā aristobolum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis ī patrē utroq; deuicto referens ad antipatrū secreto discedit: afflicto infidias: quoq; mendacio quas ei fratres firmasse parabat: ac pene iam strictis gladiis in eū irruere. Ob hoc autē multa pecuniā donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrē: & ad extremū necis alexandri: & aristoboli redēpta opera ipse accusatoris partibus fungebat. Cūq; adiūisset Herodē uitā ei se repeudere beneficiis sibi prodelatis: & lūmē referre dixit hospitio. Hāq; olym alexandrū exacuisse gladiū & cōfirmasse dexterā: a se scelerī tāto fuisse impedimento q; societate facinoris assimulasset. Alexandrū enim dicere nō bene secū Nerodē actū putare: q; regnū obtinisset alienū: & post matris eoz; necē principatū eius dilacerasset: nisi ēt degenerē coaptaret heredē: autūq; ipsoꝝ regnū antipatro spurio propinaret. Proinde semet hyrcani manes & Mariānes ultū iri. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cede suscipere: multis enī rebus ad hoc excitari quotidie: q; nihil sibi oīno loq sine calūnia liceret. Nā si de nobilitate alioꝝ fiat mētio si ne ratione se contumeliis affici patrē dicente solus generosus alexāder: & cui pater sit p ignobilitate dedecori inuentionibus quoq; offendere si taceat. Si uero laudet cauillatorē appellari prorsus ubiq; immitē sibi patrē offendere: soliꝝ antipatro indulgentē: ob quę uelle mori non recusare: nisi ex uoto infidias successissent: sin eum occidisset: primum salutis occasionem fore archelaum socerum suum ad quem facile possit effugere. Deinde caesarem qui nunc usq; ignoraret mores herodis. nec enim sic ei astaturum ut antea patris pręsentia formidando: nec de suis tantū criminibus locutus: sed primū totius gentis erūnas: & quos ad necē usq; tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in qbus delitiis qbusq; actibus parte sanguine pecunię consumptę sint: & qui uel quales ex illis fuerint locupletati. qua cā ciuitates plagatę: ibi aut quęsiturū: & auī & matris necē: oīaq; scelera regis retexturę: quib⁹ cognitis nemo se iudicauerit parricidā. His Euricles in alexādrum falso delatis antipatri laudes prosequebatur illū solū qui patrē diligeret esse cōfirmans. quicq; adhuc infidias retardasset. Rex aut nondū pręteritę suspicionis dolore cōpresso intolerabilis iracūdię feritate turbatur. in hoc tēpus nactus antipater alios accusatores fratribus subornauit: qui eos dicerent cū iocundo & tiranno clā colloqui solitos esse equitū regis olym principibus: tunc uero propter qualdā offēsiōes ordinibus motas. Hac deniq; indignatione succensus: confestim eos tormētis Herodes subdidit. Illi autē nihil eorum se quę crimini darentur scire confessi sunt. sed oblata est quēdā uelut ad propositū castelli alexandri ab alexādō scripta epistola depcante: ut cum Aristobolo fratre se in castellū reciperet: si patrē interfecissent: tam armis quam aliis subsidiis eos uti permetteret: hanc alexander diophanti cōmentū esse dicebat: qui regis erat notarius homo audacissimus: & cuiuslibet manus litteras imitari pcallidus. Itaq; multis scpe falso cōscriptis ob hoc postremo occisus est. Torto aut castellū quoq; prapósito: nec eius indicio quicq; Herodes eorum quę delata erant uera esse cognouit. Sed quīs nullū do-

LIBER PRIMVS.

cumentū ualidū proferret: filios tamē interim absolutos asseruari præcepit. Euriclea uero domus suę pestē ac totius sceleris fabricatorē bene de se meritū datoremq; salutis appellans: talentis quinquaginta donauit. Ille aut priuſq; certū fama nūciaret ad Archelaū properat: aususq; dicere: q; Herodē reconciliaſſet alexandro: ab illo quoq; pecunias capit. Deinde in achaiā tranſgreſſus ad ſimilia facinora malequeſitis abusus est. Postremo apud Cęsarē accusatus q; diſſenſionibus repleuiſſet achaiā & ciuitates ſpoliaret: inde fugatur: atq; hoc eum mō poene Alexandri & Ariſtoboli perſecuta ſunt. hoc loco dignū est Coumeuaristū huic ſpartiatę conferre. Nāq; is cū amiciffimus eſſet alexandro: eodēq; tēpore quo Euricles ibidē erat adueniſſet: percōtanti regi ſuper his quę ille inſimularet: iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe firmauit. Nec tamen id quicq; miſeris profuit apud herodē ſolis maledictis aures paratiſſimas aperientē eumq; gratioſiſſimū ſibi iudicantē: qui ſecū eadē crederet: hiſdēq; moueretur. Incitabat præterea Salōe crudelitātē eiꝯ in filios: Nāq; hanc Ariſtobolus quo periculis inuolueret: quā & ſocrū habebat: & amitā monitū miſerat: ut ſaluti ſuę conſuleret: quaſi rex eā decreuiſſet occidere iterum inſimulatā quorū antefuerat accusata. q; enim Sylleo arabi nubere cupiēs quē ſcīret eiꝯ inimicū: occulta illi ſecreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremū quo tanq; tempeſtate oppreſſi adoleſcentes: non ſocus ac turbine peſſundati ſunt. Salomę enim protinus contendit ad regem eiꝯ monita ariſtoboli prodit: atq; ille ulterius durare non paſſus: utrūq; filiū uinxit: & ſeparatos aſſeruari præcepit. Deinde uolūmū militię mağiſtrū: & ex amicis ſuis olympū deſcripta ſerētes indicia proficiſci iuſſit ad cęſarem: poſtq; Romā nauī delati ſunt: regiſq; litteras reddiderunt: uehementer quidem cęſar in adoleſcentes exarſit: uerū etiā poteſtatē in filios a patre auferendā eſſe nō duxit. Deniq; reſcribit ei ut ipſe ſui dominus eſſet arbitri: melius tamē facturum dicens: ſi in cōmuni cōſenſu propinquoꝝ ſuorū puinciaq; rectorē de inſidiis quæreretur: eoſq; ſi delato crimini reperiret aſtrictos occideret. Si uero fugā tantū eſſe meditatoſ mediocri ſupplicio cōtentus eſſet. Parit ſcriptis herodes: cūq; Berytū quo cęſar iuſſerat perueniſſet cogit iudiū. Preſederūt autē iudicio rectores: quibus a cęſare ſcriptū fuerat: Saturniꝯ & Penaiꝯ legatī: & cū hiſ uolumniꝯ procurator. Itēq; proquinqui regis & amici: necnon & Salomę & Pheroras: & poſt hos optimates Syrię præter Archelaū regem. Nāq; hunc Herodes q; Alexātri ſocer eſſet ſuſpectū habebat. Sed filio quidē ſatis prouido cōſilio in iudiciū non produxit: ſciebat enim q; ſi tantum uixi fuiſſent oī mō ad miſericordiam cunctos impellerent: ſi uero etiā dicendī copīa naſti eſſent facillime alexandrū obiecta diluere. Igit̃ illi quoq; cuſtodiebantur in platene uico ſidoniorū. Exorſus aut rex ueluti cum pſentibus ageret cōmouebatur: & inſidias quidē timide obiciēbat. Nā probationibus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias: & peccata plurima in ſe admiſſa pſequebatur: eaq; morte grauiora eſſe cōfeſſoribus demonſtrabat. Poſtremo cum nemo cōtradiceret ſemetipſum argui miſerabiliter quaſtus: acerbāq; uictoriā uincere ſingulos ſententiā rogat in filios: & primus ſaturniꝯ condēnandos eſſe adoleſcentulos: ſed non morte pronūciauit: nec enim fas eſſe cū tres ipſe aſtantes habet filios mortē alienis decernere. Idē etiā duobus legatis uſum ē: eoſq; nōnulli alii ſecuti ſunt. Triſtē uero ſententiā primus uolūniꝯ dixit cunctiq; poſt eū Herodis emulatione uel odio: neq; indignatione quiſq; necandos eſſe adoleſcentes iudicauit. Tunc aut uniuerſa iudaea & Syria ſuſpēſa quidē opperiebatur huiꝯ tragœdiæ finē: ſed nemo eſtimabat herodis crudelitatem ad paricidiū uſq; proceſſurā. Ille tantū filios tyrū traxit: atq; inde nauī Cęſareā deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidā regis miles Tyro noīc: qui & filiū habebat Alexādro aſſuetū atq; amicū: & ipſe diligebat adoleſcētū

los: præ nimia indignatione mentis in postremo hos circūiens clamitabat conculcatam esse iusticiā: ueritatem periisse: naturā esse confusam: uitamq; hoīum iniquitatis esse plenam: & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset: deinde ipsum et regem ausus adire: mihi uero itiquit omnium uideris esse infelicitissimus: qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios habent: quos sape ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq; aduersus hoc eos agerent iustis successoribus destitutus cum solo remaneas antipatro capi facile regem optantes. Verūtamen cogita ne ille quoq; militibus odiosus sit propter cēdem omnium fratrum Nullus enim est qui non adolescentium misereatur: Principum aut plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hac diceus simul eos: quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; cum aliis quidam regalis tonsor nomine Tripho: nescio qua exagitatus infania semetipsum indicans prosilit: ac mihi quoq; Tyro inquit iste persuasit ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magna q; alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis herodes: & tyronem eiusq; filium: & tonsorem subdidit quæstioni. Cūq; illi pernegarent: tonsor aut amplius nihil diceret tyronem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius patris miseratione commotus cuncta se regi: si eum sibi condemnasset indicaturum promissi. Eoq; relaxato ipse occidendi patrem suum habuisse uoluntatem: dixit impulsus ab alexandro: Hoc autē quibusdam factū ab adolescente uidebatur: quo tormentis ei periret patrem. Nonnulli uerū esse firmabant. Herodes tamē & militum principibus & tyrone pro contione accusatis ita in eos armauit populum: ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in sebastem missos: quos non longo a casario interuallo distaret: effocari præcepit: ea q; re mature perfecta in castellū alexandrium mortuos asportari cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis quidem aristobolo & alexandro uite fuit antipatro cum iam sine controuersia successorem regni speraret: intolerabile gentis excepit odium cunctis scientibus illum oēs fratribus suis cōseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat censente sobole peremptor. Erant enim alexandro ex Glaphira filii duo Tygranes & alexander: itemq; aristobolo ex Beronice Salomes filia herodes & agrippa & aristobolus filiq; Herodias & Mariāne. Sed Glaphirā quidē Herodes cū dote sua in Cappadociā dimisit postq; alexandrum interfecit. Beronicē autem aristoboli coniugē auūculo antipatri nuptū dedit: qui ut Salomen quā offensam hēbāt sibi reconciliare istas nuptias excogitauit. Idē uero et pheroram muneribus aliisq; obsequiis atq; amicos præterea casaris ambiebat: magnas romam mittēdo pecunias. Saturniū enim cum aliis oībus apud Syriam donis expleuerat hoc aut magis inuisus erat cunctis quo plura dōabat: uelut opes tātās nō munificentia largiretur: sed metu cōsumeret. Itaq; eueniebat ut nec accipiendū beniuolentia quicq; profecerit quibusq; nihil dedisset acerriores inimicos haberet. In distributionibus munerū quotidie largior erat: cū præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumq; illū peremptorū cedis pœniteret prolis eorū miseratione significari. Conuocatis enim p̄pinq̄is ac amicis suis: & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos dixit: horū quidē mihi patres fortuna quædam tristis eripuit ipsos aut orbitatis misericordia cū natura cōmmendat. Experiar itaq; ut si pater infortunatissimus fui: auus tamē sim p̄uidentior: & a q̄bus post me regantur amantissimos mihi reliquā. Despondeo igit̄ filiā tuā Pherora maximo filicq; alcrādri ut ei curator sis necessarius. Tuo uero antipater filio aristoboli filiā: eris enim hoc modo pater orbat. Sororē uero eius meus Herodes accipiet: & pōtifice auo materno p̄natus. Et de his quidē sit iudiciū meū: neq; priusq; dirimet quin me amabit. Precor autē deū etiam

DE BELLO IYDAICO

bono regni mei: meorumq; nepotum copulare nuptias: atq; hos pueros placidioribus: quam patres eorū oculis aspicere. Postq̃ hæc locutus effleuit & pueros dexteris iunxit: benignissime consalutatis singulis dimisit consiliū: statim dirigit antipater quantūq; dolore affectus esset neminē latuit pupilloꝝ. Nāq; honorem apud patrē quoq; sibi derogatum existimabat: iterūq; de rebus cunctis periculū fore: si alexādrī filius præter archelaum ēt pheroram adiutorem haberet. ad hoc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua tota gens flectebatur quāto uiuentiū puerorum studio: & quanta memoria mortuorū ipsius scelere tenerent iudæi. Itaq; omnimodo dirimere sponsalia studuit: & callide quidem patri surripere timuit sciēti: acriterq; uigilanti ad suspicandū. Palā uero eum supplex adire ausus est coramq; deposcere: ne se honore priuari quo dignus esset iudicasset: nudūq; regis nomen habere uellet: regni autē substantiā penes alios esset nec enim posse reꝝ obtinere dominatum: si præter auum Archelaum ēt Pheroras alexādrī filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur: q̃a numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem nanq; regi uxores erant: sed harum septē unde filios susceperat ipsum antipatrū ex doſide: herodem autē ex Marianne pontificis filia: itemq; antipan & archelaū ex Marthace samaritide filiāq; Olympiadem: quā frater eius Iosephus habuerat: ex hierosolomytide uero Cleopatram Herodem & Phylippū: necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autē filias quoq; alias Bosamen & Salomen: unam ex Phēdra: & alterā ex Iopide: duasq; uxores sine filiis consobrinam & sororē ac præter has alexandri & aristoboli sorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia superesset aliter nuptias iungi postulabat antipater. Rex autem perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filioꝝ quos interfecerat calum reputās formidabat: ne ēt hi quandoq; criminationū antipatri præmiū fierent: sed tunc quidem senioribus dictis protelat. Postea uero blanditiis eius abductus sponsalia reformauit: ac primū ipsi antipatro Aristoboli filiam collocat: filiū uero eius iungit filiē pheroræ. Hinc licebit aduerrere quantū antipatri ualuerit adulatio: q̃ ipsi in simili cā impetrare salome non potuit. Hanc enim quāuis soror esset: atq; hoc sepe intercedente Iulia uxore cæsarīs postulasset, arabū regi nubere nō passus est: sed inimicissimā sibi fore iurauit: nisi ab hoc studio destitisset. Posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimoniū dedit: eiusq; filiarū unā alexandri filio: alterā antipatri auunculo tradidit. Natarū autem Mariannes una sororis filium habebat Antipatrū: Altera fratris phaselum. Sic interrupta pupilloꝝ spe antipater & pro sua cōmoditate affinitatibꝫ iunctis expectatiōe certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia nequaq̃ erat tolerabilis: nā quia singuloꝝ odiū uitare nō potuit, securitatē sibi extorquere querebat. Cū præterea pheroras ei ueluti iā cōfirmato regi obsecūdarer: quin & mulierū conflata in aula cōflictiō nouas turbas excitabat. Etenim pherorę uxor cū matre ac sorore sua: necnō & matre antipatri multa in regno insolenter agebat: ausa etiā duas regis filias cōtumeliose tractare: cui rei maxie ab antipatro erat obiecta. Itaq; cū illi inuisē eēt: alias qdē morigeras habebat: sola uero salome aduersabatur eorū cōcordiæ: q̃q; nō bono regis cōirent apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delatiōe mulieres quodq; herodes ægre tulisset apto qdē cōuentu & familiaritate abstinerūt: cōtra uero ēt discordare iter se rege audiēte simulabant. Cū his adeo colluderet antipater: ut palā pherorę minie dubitaret offendere: occultos at̃ coctus & nocturnas cōmestrationes habebat: earūq; cōfessionē fecit obseruatio firmiorē: cū horū nihil ignoraret Salome. sed herodī cūcta nūciaret. Ille at̃ ardēs iracūdia maxieq; cōtra pherorę cōiugē q̃ eā præ ceteris accusaret salome cōuocato cognatoꝝ amicoꝝ cōsilio: & talia multa mulieris & filiarū cōtumelias crimini dedit: quodq; phariseis mercedē cōtra se præ

buisset: fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum uenenis. Postremo conuersus ad pherorā: utrum ait se fratrem an uxorem uellet optare. Cumque ille se citius uita dixisset quam coniuge cariturum, incertus quid ageret ad antipatrum sermonem contulit: ac ne cum pherora: uel eius coniuge: aut quouis alio qui ad eam pertineret unquam colloqueretur edixit. Verum ille palam praecepta custodiens in occulto cum his pernoctabat. Metuensque observationem salomes per amicos in italia degentes ut romam proficisceretur effecit: ipsosque per latis litteris ubi antipatrum aliquanto post tempore ad caesarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus eum misit cunctisque usui forent magnaque pecunia liberaliter instructum. Testamentumque una portandum ei dedit: in quo Rex ipse antipater inscriptus erat. Et antipatri successor Herodes ex Mariannepontificis filia procreatus. Quin & Syleus arabs itidem Romam neglecto caesaris praecepto nauigauit. De his cum Antipatro certaturus de quibus cum Nicolao causam antedixerat. Non leue autem cum areta rege suo certamen habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & Senium in petra oppido potentissimum: redemptumque Phabato dispensatore caesaris fautore utebatur etiam in herodem. Sed maiore pecunia data herodes phabatū a silleo remouit: ac per semetipsumque caesar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud caesarem phabatū dispensatorem esse dicens: non quare ipsi: sed quare herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam phabat? adhuc autem apud herodem maximus habebatur: secretorum fillei proditor factus ē regique indicauit: quod Sil leus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset: eumque asseruari oportere: neque rex id facere dubitauit: quoniam corinthus iste licet in aula regis esset educatus: ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi: sed et duos alios Arabas iussit apud eum repertos unum fillei amicū: alterum philarchum. Qui subditi questionem magna pecunia corintho ut herodem occideret, persuasisse confessi sunt. Illi quidem et a Saturnino rectore syriae interrogati Romam transmissi sunt. Herodes autem pherorem uehementius iminebat: ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret excogitabat quia multas in ea odii causas haberet: donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem aequo animo accepta iniuria in tetrarchiam suam recessit: iuratus unum suum exilium finem sibi fore mortem herodis. Neque se ad eum reuersum esse dum uixerit. Denique nec agrotum quamuis saepe accitus fratrem uisere uoluit cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem praeter spem conualuit. Postmodum autem pheroras in morbum incidit: tumque herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum & humanis fune curatum uoluit. Sed morbum superare non quiniuit: in diebus enim paucis est mortuus. Quem licet ad ultimum uitae diem dilexisset Herodes: tamen quod illum quicquid ueneno peremerit fama uulgatum est. Verum eius corpore in hierosolymam portato luctum maximum cunctae genti deuuntiauit: clarissimaque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfectores Alexandri & aristoboli hunc exitum uitae sortitus est. Transiit autem in Antipatrum auctorē poena sceleris ex interitu pherorem nata principium. Quidam enim ex eius libertis cum regem tristes aduissent, ratem ipsius pheroram ueneno interemptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum. uenisse autem ante biduum matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam mulierculam ex Arabia: ut uenenum pherorae conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum fillei consilio. Namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex: ancillas & nonnullas libertinas questionibus subiicit. Ibi tum exclamat aliqua doloris impatiens. Deus coeli terraque rector in matrem Antipatri quae horum nobis malorum causa est, uindictet. Hoc rex iudicium nactus persequabatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri fa-

DE BELLO IYDAICO

militantem cum pherora eiusque uxoris & occultos eorum conuentus: aperuit quoque pheroras & antipater redeuntes a rege tota cum illis nocte potare soliti essent seruis oibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinaque hoc indicauit. Cum autem ancillae separatim: singule torquerent: patuit omnium dicta congruere: qua de causa romam quidem antipater ex copposito pheroras autem trans flumen recedere curauisset. Nam saepe illos in sermone dixisse quod post alexandrum & Aristobolum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parcere: quod marianne eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse ab hac bestia: quam longissime fugere. Saepem autem dixisse matri antipatrum conquerentem quod cum ipse iam canus esset pater in dies singulos iuuenesceret seque fortasse priusquam regnare inciperet moriturum: aut nunquam ille decesserit quando autem istud fret: uoluptate sibi successione omnino fore breuissimam. Pullulare praeerea hydre capita hoc est Alexandri & aristoboli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quinquam post mortem suam regni successorem: sed Mariannes filium scripsisset herodem. Qua quidem in re prorsus cum senectute delirare: si testamentum suum standum arbitraret. Te namque ut ex eius progenie nemo superesset: curaturum. quinetiam cum omnes patres quibus inuisumquam filium fuerint odio uincat. Plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum pherora colloqueretur. c. talenta donasse atque cum pheroras diceret quid enim per nos ledabatur: respondisse Antipatrum utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos relinqueret. uerum hoc nequaquam fieri potest ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat: sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte inquit conuenimus: licebit autem aperte si uiroque spiritum manusque habeamus. Haec in tormentis ancillae prodiderunt: & quod pheroras cum illis petram fugere cogitasset: ut omnibus autem dictis herodes crederet. c. talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat. Igitur ante alios in dosiden antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu quem illi donauerat spoliata multis comparato talentis expellit. Deinde ita deposita pherore mulieres a tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat & ad omnes suspitiones excitabatur multosque innocentes metu ne quem nocentium pretermitteret in tormenta ducebat. Hinc ad famam se conuertit antipatrum qui procurator erat antipatri: & ex illius commentis compertit necandi sui causa ex aegypto antipatrum uenenum malum petiisse per aliquem antiphili collegam: idque ab eo antipatri auunculum accepisse hestione ac pherore tradidisse. cui mandasset antipater: ut Herodem occideret: dum ipse romae abesset: ac suspitione careret: pheroram uero uenenum uxori suae dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa de tecto se precipitem dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerba preueniret. Sed dei prouidentia sicut apparet quae ab antipatro poenas repeteret non in caput: sed in alteram delatam partem periculum mortis euasit. Portataque ad regem ubi respiscere potuit. Nam casus eam perturbauerat: & quamobrem se precipitasset interrogata iurante rege: quod uera dicenti remitteret omne supplicium: si non falsa promere maluisset: corpus eius tormentis absumeret. Neque sepulture quicquam relinqueret: paulisper tacuit. Deinde quod inquit secreta custodio cum pheroras obierit Antipatro qui nos omnes perdidit seruatura: Audi rex & tecum de testis ueritatis qui falli non potest. Cum pherore morituro lacrymas afflueret: tunc ille me ad se uocauit: & multum inquit de muliere fratris erga me animus sum deceptus. Nam qui sic me diligeret inuisum habui: & necare cogitauit: quod tanto nunc mihi licet nec dum mortui: dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietatem precium fero: tu uero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro uenenum huc asfer propere: meque uidente consume: ne ad inferos quoque ulticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attulit: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudit: modi

cum uero mihi per dubios casus & quæ te metuerè referuau. His dictis illa quidem oïno paululū quiddam ueneni habētem pixidem profert. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit questionē. Verum hic quoq; antiphilum ex egypto attulisse pixidem ferebatur: illumq; uenenū a fratre apud Alexandria exerceente medicinā accepisse dicebant. Totū autem regnum circūcūtes Alexandri & Aristoboli manes ipsi erant incertarū rerū exploratores atq; indices: & a suspicionib⁹ rēotissimas approbatiōes trahebāt. Deniq; etiam pontificis filiam mariannē consciā esse maleficioꝝ patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratū est. Rex autē matris audaciā filii quoq; penuria coecruit. Nam quē illa pepereat herodē Antipatri successorē scriptū ex testamento deleuit. Post hæc et Batillus nouissima consilioꝝ antipatri fides documentis accessit. Namq; is erat quidem libertus eius: aliud autem uenenū ferens: hoc est aspidum uirus: aliorūq; serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum: hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutē patris audaciā uelut operam subscisurā habebat epistolas aduersum fratres cōpositas ab Antipatro. Erant autē romæ in studiis archelaus & philippus iam adolescētuli magniq; animi regis filii quos antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinans: quasdā in eos litteras ipse finxit amicoꝝ nomine romæ degentiū. Nonnullis autē corruptis scribere persuasit. q; multis patrē maledictis caperent: Ac de Alexandri & aristoboli nece manifeste quærentur: seq; accitos esse grauitat: iam enim pater eos redire præceperat: idq; maxime sollicitabat Antipatrū. Quintiā priusquā pficiscerēt in iudæa cōstitutus Antipater: eiusdem modi contra eos romæ litteras mercabatur: patrem ad cundo uitandā suspicionis causa fratres purgare simulabat: quædam falsa scripta: quædam uero adolescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo q; dem tempore scriptorib⁹ epistolarū quas in fratrum perniciē simulabat: plurimis pecuniis datis sumptum cōfundere tentabat indicia. uestem preciosā: uariāq; stragula: poculaq; argentea: necnon & aurea cōparando: aliaq; plurima instrumēta: ut precioꝝ magnitudine mercedes falsariis erogatas celaret. Deniq; .cc. talenta retulit expēsa & maxima fuit occasio causa fillei. Vniuersis autē malis eius tunc minoribus maiore cōceptis: cum omnia quidem tormenta de parricidio: epistolę uero de iteratis fratricidijs conclamarent. Nemo tamen ex iudæa uenientiū: quo in loco fortunæ domus essent nunciāuit: quāuis inter scelus probatū & eius reditum septem mensū interualla fluxissent. Ira erat inuisus omnib⁹. Fortasse autē etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectoꝝ fratrum manes obmutescabant. Deniq; Romam litteras misit continuo se cōuenturū esse: quodq; honorifice dimissus esset a casare nuntians. Rex autem insidiatorum manus tenere desiderans: timensq; ne si quid præcissent forte cauerent ipse quoq; litteris benigno lentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionē suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suæ quoq; offensionē posset componere: quā expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidē de morte pherore acceperat epistolam apud tarentū eumq; uehementer luxerat: id autē nonnullis de patruo laudabile uidebat: sed quātum intelligi datur causa doloris erat q; insidię pro uoto non cesserant. Neq; tam pheroram flebat quā maleficioꝝ ministrum. Præterea metus cum quidā ob ea quæ confecerat occupabat: ne quando forte deprehenderetur uenenū: Tum autē in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorau: statim quidē festinabat: sed postq; in celenderim delatus est: subit cum quædam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem conueneret: quā pro certo cognosceret. quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namq; timere ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes & uisenda pa-

DE BELLO IYDAICO

trix cupidi magis quā q. antipatro esse utile cōsiderantes ut properaret mouebant: ne ex ipsa mora & patri causam prauae suspitionis & calūniam praeberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec enī presente illo quēquā id aut surū fuisse. Absurdum quīm uideri propter suspitiones incertas certis bonis carere. Neq. enim mature se patri reddere: ab eoq. regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna trāsmisissq. in sebastum cēsariē portū defertur. Occurrit autem illi preter opinionē maxima solitudo: cum oēs eum deuītarent: nullusq. auderet accedere. Nam & si semper eque inuisus erat odio tamen ut proderetur: tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido: quoniā cunctas iam ciuitates de antipatro fama repleuerat: solusq. de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquā deductus est: cū romam nauigaret: uel ignobilius inde susceptus est. Enī uero clades ille domesticas itelligēs calliditate celabat: metuq. poenē mortuus uultu cōfidentia simulabat. Et neq. fugē spes ulla erat: neq. ex circūstantib. malis emergere poterat: certūq. nihil ei de domo ne ibi quidē nūciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdū etiā spes cū pertentabat hilarior: aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset. Hoc sese ipudentia sua diluīturū ac dolis quē sola instrumēta salutis haberet. Itaq. his armatus sine amicis in regiā uenit q. a prima ianua cū iniuria sunt repulsi. Forte autē Varus syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrē confirmatusq. audacia uelut eius salutadi cā. ppius accedebat. Cū ille obiecta manu & capite declinato exclamabat. & hoc parricidæ est ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptū habes impiū caput: neq. me attingas priusq. criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudiciū & iudicē qui opportune praesto est uarum. Vbi & quemadmodū te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupēfactus Antipater quia respondere nihil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor cunctas enim probationes exposuerūt. Tumq. recepta mente quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex exhibito propinquo: atq. amico: consilio antipatri quoq. amicos uocat. Ipse autē cum Varo residens: cūctos iudices iussit adduci in quibus erant serui matris antipatri quidā pridem comprehensi qui ab ea litteras ad eum portauerunt huiusmodi. Quoniā illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum uenias: nisi aliquod auxiliū a casare impetraueris. Itaq. is una cum aliis introductis ingredit. Antipater. Cumq. pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit pater ne quid de me præ iudices: sed integras aures satisfactioni meę præbeas. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autē magna ei uoce impetrato silentio ad Varum locutus est: q. & tu uare & quilibet iustus iudex antipatrū morte dignum iudicauerit certe scio. Vereor autē ne mea quoq. tibi sit inuisa fortūa omniq. calamitate dignū deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserādus uideri debeat: q. erga tam scelestos indulgētissimus pater fui. Nā illis prioribus adhuc adolescētulis regnū detulerā eosq. romę educatos amicos casaris fecerā. Sed quos aliis inuidendos Regibus æmulandosq. cōstitui, meę salutis hostes iueni quoq. tamē iteritus Antipatro magis profuit. Isti enim q. adolescens & successor meus futurus esset maxime securitas querebat. At uero hic adolescētulus belua patientia mea plusq. necesse expletus in me satietatē suā profudit: eiq. diu uere sum uisus. meaq. senectutē grauiter tulit rexq. fieri nō nisi parricidio passus est: quare quidē nō pfecto iniqua rōne cogitauit: q. ex agro abiectū reduxerit: & exclusis quos mihi regina ppercat filiis regni mei uicariū declarauerim. Equidē tibi uare cōfiteor meę mētis errorem. Ego illos cōtra me filios irritauī qui antipatri gratia spes eoꝝ iustas abrupi. Quid enim tantū de illis quantū de isto benefum meritis: cui uiuus ēt potestātē meam

pene concessi. aperte aut regni successionē testamento reliqui : & præter destinatos ei se paratim quinquaginta redditus talentorū sumptum passim mea pecunia subministravi : ac nuper Romā quoq; nauigaturo dedi . ccc. talenta quēq; solum ex omni familia mea tanq̃ patris seruatore celari cōmendavi. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt : quod ne de his habui tale iudiciū quales demonstraui huius infidias : at et probo qui ausus est aliquid parricida rursūq; ueritatem dolis quærat obtegere : quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui : & quā sit uerisimilia dicturus : iam nunc prospicio fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat ut uiuum Alexandrum cauere. neq; meum corpus omnibus credere. Hic est qui usq; ad cubile meū solebat ingredi & circūspicere ne quis mihi pararet infidias. Hic somni mei custos erat. & securitas dator qui consolaretur somniū peremptor : & uiuentium fratrum beniuolentiā diū dicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentē uenerit : & quemadmodū singula simulasset uix me credo uiuere tanq̃ grauē infidiatorē quo pacto effugerim miror. Verūtamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam mihi amicissimi semper infensi sunt : ego quidē factorū iniquitatē flebo : & mecū ipse solitudinē gemam. Nemo aut qui meum sanguinē furerit ebibetur : etiā si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hęc dicens ipse quidē interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao aut uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hęc aut. Antipater sublato capite : cum prostratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semp seruatorē te habuisse cōmemoras. Aut si ficta ut dicis simulataq; mea pietas fuit. Cur in aliis tam callid⁹ in hoc adeo demens fuit : ut non intelligere q; si homines lateret tanti sceleris cogitatio : celestē latere iudicē omnino non posset : qui ubiq; presto esset : & cuncta conspiceret. An fratrum exitum ignorabā : quos ob ea deus ultus est : quæ de te male tractauerant. Quid autem fuit cur me tua salus offenderit. Spes regni. Sed regnabā. Odii sospitior. Sed diligebat. An ex te metus aliquis. An quia tui seruans aliis timēdus erās. Sed egestas causa fuit : multo minus. Quis enim magis expensarū habuit præcem. Si aut oīum hominum perditissimis essem : immanisq; bestię animū gerere : certe mansueti patris beneficiis uinceret : quē sicut tu dixisti reduxeris : totq; filiis anteposueris uiuulq; Regē declaraueris : aliorūq; bonorum magnitudine reddideris inuidendū. O me miserū acerbissimamq; peregrinationem meam : quam longum laboris tempus : magnumq; infidiantibus spatium præbui. Sed tantum tibi pater tuisq; rebus aberam : ne Silleus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis : & princeps orbis terrę cæsar : qui me patris amatorem sepe uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminationibus ueriores : hisq; me defendo. Hac affectus erga te mei argumēta certissima recordare : quā in grate hinc nauigantē scis : latētes in regno cōtra me inimicitias nō ignorantē. Tu pater inuitus me pdidisti : tu cōpulisti ut dare accusandi tempus inuidi. Verū ad indicia ueniā. Ecce adsum terra mariq; nihil usquā parricida perpeesus. Sed nondū me hoc argumēto diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatū me esse scio. Condēnatus deprecor ne aliorū tormētis fidē habeas in me feratur ignis : p uiscera mea pergāt instrumenta poenarum : ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum tormētorū expers mori nō debeo. Talia cū lachrymis atq; ululatu uociferans : & omnes alios & Varum ad misericordiam puocauit : solum autē Herodem quo minus fletet iracūdia continebat documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus & misericordiæ spem sustulit : & accuratissimam accusationem instituit : cuncta quidem regni maleficia illi ascribens : maxime uero fratrum interitum : quos ipsius

DE BELLO IYDAICO

calumniis interfecos esse demonstrans etiam superstitionibus eū infidiari quasi successiōis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenu parasset multo minus a fratrib⁹ abstineret. Cū autē ad ueneni probationes uenisset: per ordinē proferebat indicia etiā de phœnora crimen exaggerans ueluti illum quoq; antipater fratricidam fecisset: corruptisq; regis amicissimis scelere oēm domū repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis exprobratis potauit. Vanus autē cum respondere iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocētiæ meæ: filius iaceret: uenenu peti: idq; alicui damnatorū capitis ex custodis bibendū dedit: atq; statim mortuo quedam in secreto cū Herode sermocinatus gesta in concilio cesari scripsit. Posteroq; die idē discessit nihilq; minus Rex Antipatro uinculis tradito cladis suę nuntios ad cesarem misit. Post hæc etiam Salomē apertis infidiis arguebatur Antipater. Quidā enim de senis Antiphili Romā uenerat epistolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ iulię. quibus ad regē scriptis idicanerat Salomes epistolas inter litteras iulię repertas clā ei beniuolentię causa missa. Ipse autē Salomes epistolis & maledicta in regē acerbissimas: & accusatio maxima cōtinebatur. Sed omnes antipatro erant fictæ. Isq; acmen pecunia corruptā ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculę ad ipsum scripta id prodidit cui⁹ uerba hæc sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi: & illas epistolas misi: certo sciens regē sorori suę minimē posse parcere: si eas recitauerit. Bene autem facies si consumatis oibus pollicitationū tuarū memor fueris. Hac epistola & quę in salomē sunt cōposita deprathēsis regē subiit cogitatione sorte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus. quodq; pene sororem ppter Antipatrum occidisset anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret oīum causa supplicium: sed ne propofitis satisfaceret graui morbo impediens est. De acme tamē ancilla & in salomen factione cōflata dedit litteras ad cesarię propterea testamēto mutato exemit nomē Antipatri regemq; scripsit ex arche lao & philippo natu maiorem. Nam & hos antipater infimulauerat. Cesari autē post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemq; amicis ex libertis prope. l. ceteris omnibus agrorū: & pecunię non parum distribuiri: ac sororē salomē clarissimis donis honorauit. In testamento quidē ista correxit. Morbus autem ingrauescebat q; cū senectus pariter ac mœror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filiorū cladibus animū adeo habebat afflictū. ut nec in bona ualitudine quicq; iocunditatis admitteret. Acriorē autē faciebat egritudinē q; Antipater uiueret. Hūc enim nō opere superuacuo: sed cū ipse conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit ēt populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistę duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per oēm gentē maxima gloria prædicabantur: iudas fili⁹ sepherci: & alter magnali mathias. Hos nō pauci adolescentium sectabantur: cum leges exponerent: & in dies singulos puberū exercitiis congregabant. Qui cum regem audissent mœrore ac morbo tabescere: apud notos loquebant oportunitatem iam tēpus esse ut deus uindicaretur: fabricataq; aduersus leges patrias opera destrueretur. Siquidem in tēplo nefas firi imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrū haberi. Hoc ppter rea dicebatur q; supra maximā portā templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant sophistę ut collerent pulchrū esse dicentes: etiā si quod inde periculum imineret: pro legibus patris mori nō recusare. Sic enim decedētibus & aiām immortalē & bonarū rerum sensum manere perpetuo: minus autem sortes: & sapientiæ suæ nescios amare animā: imperitiā magisq; morbo cupere quam uirtute defungi. Dū hoc illi differerent rumor subito peruagat⁹ regē fere iam mori. Vnde ēt confidētius adolescentes conamen adorti sunt: ipsoq; meridie cum plurima multitudo uersaretur in tēplo: crassiss di-

missi funibus aquilā ex tecto aureā securibus abscedebant. Quare statim regis duci nūciata: non parua ille manu comitatus ad templū cucurrit: & prope ad quadraginta iuvenes cōprehensos regi exhibuit. Qui primū interrogati an aquilā ipsi auream concidere ausi essent fecisse confessi sunt. Deinde quo iubente lege patria respōderunt. Cū uero qd exultarent tantū: quibus mors immineret ab his quæreret: quia post mortē bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaq; rex cōmotus magnitudine morbū superat: atq; in contionem pcedit. deinde multū in eos quasi sacrilegos inuectus: & q; occasione legis patrię quædam maiora tēraissent uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populū autem metu ne per multos quęstio iret precabatur ut primū facinoris suatoribus deinde in eo comprahēsis pene subditis ceteris indignationē remitteret. Tandem igitur exoratus: & ipsos rex qui funibus demiserant cum sophistis uiuos incēdit. Et reliquos qui cōprehensi sunt: obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totū corpus morbo occupatū uariis doloribus afficiebatur. Nā febris quidē non mediocris erat: prurigo autē intolerabilis habebat oēm corporis superficiē. Assiduus enim uexabatur colli tormētis: pedesq; tanq; ex intercutis uicio tumuerant. Quin & inflatio uētriculi putredoq; testiculosq; uermiculos generans: ac præterea creber anhelitus: & irrupta eum suspiria: membrorūq; omniū contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatē referrent pœnas eas esse dicerent sophistarū. Ille autē quamuis cum tot uitioꝝ cruciatibus luctaretur: uitæ tantū cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Deniq; iordanē trāsgressus apud calliroen aquis calidis utebatur: quę in lacum feracem bituminis quæ asphaltidis uocatur effluentes pro dulcedine potui sunt. Vbi autē corpus eius q; medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenā demersum ita dissolutū est: ut et lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorē quidē illorum respicere iussus est. Desperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamq; pecuniā rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autē rediens & ad hiericunta uenisset, atraiam bilī correptus: & pene ipsi mortī minitabatur: factum nephariū excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici & oi iudæa nobiliores in locum cui nomen est hippodromo cōcludi præcepit. Deinde salome sorore & Alexandro marito eius ad se uocatis scio inq; mortem meam festis gaudiis celebraturos esse iudeos. Verū per alios lugeri potero & præclarissimos honores sepulturæ consequi si quę præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia cum aiām efflauero statim militibus circumdatos occidite: ut etiam in uita omnis mihi iudæa: omnisq; domus illachrymet. Et simul his mandatis legatorū quos romam miserat epistolę sunt allatę: quibus acmen ancillā iussu cęsaris interceptam: & antipatrum morte damnatū esse iudicabat. Qui & si pater eum in exilium dare mallet: id quoq; permisisse cæsarem scriptum erat. Herodes autem paululū hoc nuntio recreatus doloribusq; rursus uictus. Nam inedia tussisq; pariter uiolentia distendebatur fatū præuenire conatus est: sumptoq; malo etiam eultellum poposcit: scētum enim comedere consueuerat. Deinde circūspecto ne quis arbiter impediret: tanq; se percussurus dexterā sustulit. Cum uero Aciabus consobrinus ei s aduocauisset: manūq; cōtinuisset: ululat⁹ maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoq; propere audito Antipater fidutiā repetit: Letusq; iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se soluerent atq; dimitterent: quod corū princeps non solū nefieret obstitit: sed etiam regi uelociter nunciauit. Ille autē fortius exclamans q; uirēs egrotantis ualebant, continuo satellitibus missis occidit antipatrum: mortuūq; sepeliri præcepit in hyrcania. Deinde rursus corrigi testamentum: & successorē quidē Archelaum natu maximum Antipę fratrem scripsit: tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinq; diebus exa-

DE BELLO IYDAICO

his mortuorum quidem trigintaquattuor ex quo interfecit Antigonū regno potitus triginta & septem postq̄ rex a Romanis declaratus est. Et in aliis qdē oibus secūda fortuna usus est ac si quis alius. Regnū enim quod priuatus sibi quēsierat ranto cōseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autē domesticis infelicitissimus fuit. Salome autē an requā rescisceret mortē regis exercitus cum marito progressa uinctos absoluti: quos occidi mandauerat; ipsum dicens mutasse consiliū & unumquemq; iussisse domū dimitti. Atq; ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contione cum alia turba in Amphiteatrum apud hiericunta collectis. Ptolomæus auuuli regis custos; quo signare solitus erat; & fortunatū illū esse cepit dicere; & multitudinē consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolā recitauit in qua multū rogabat; ut beniuolo animo successorē suū fouerent. Deinde post epistolam testamentū legebat; in quo philippū quidem heredem trachonidis proximarūq; regionū, Tetrarcham uero sicut supradiximus Antipam Regem autē Archelaum scripserat; eidēq; anulū ad cæsare ferre mādauerat; obsignatamq; regni administrati notitiam. Omnīq; nāq; dispositionū suarū dominum & cōfirmatōrē cæsarem esse uoluit; cetera uero seruari iuxta superius testamentū. Quo perlecto confestim clamor secutus est oīum Archelao gratulantiū; militesq; per cuneos & populos aduētes suamq; pmittebant deiq; beniuolentiā precabantur. Hinc ad sepeliendū regem operā contulerunt. Nihil autē munificentia pratermisit Archelaus; sed omnē ornatum extulit regium ī funeris pompa ducendū. Lectus quidem totus erat gemmis atq; distinctus; thorax autē purpura uariatus; corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositū. Corona uero desuper aurea; sceptrūq; ad dexterā; & circa lectū filii cū propinquis. Præterea satellites agmenq; tetrarchium; germaniq; & galathæ uelut ad bellū instructi oēs antecedeāt. Cetera uero militū manus armata duces suos ordinūq; principes sequebantur. Quingēti autē serui ac liberti odores ferebant corpus aut per .cc. stadia portatū est in castellū Herodion ibiq; secundū ipsius regis mandata sepultū est. Et Herodis quidem hic finis fuit.

DE BELLO IYDAICO. LIBER SECVNDVS INCIPIT.

Capitulum Primum.

Urbas; autem nouarū principiū fuit Archelao romā pficiscendi necessitas. Diebus enim septē in lugendo patrē consumptis: epulisq; feralib; plixē populo exhibitis. Hic autē mos apud iudeos necessarios multos ad inopiā redegit. Nā qui cū neglexerit impius estimabit; cādida ueste indutus pcedit ad tēplū. Ibiq; uariis fauoribus except; a plebe ipse quoq; in excelso tribūali solioq; aureo residēs humilissime uulg; admittit; eisq; & q; sepulturā patris sedulo curauissent gratias egit; & q; sibi quasi certo iā regi magnos honores adhibuissent. Ver; se tñ ait nō potestate solū ire rim; sed et ipso regis noīe tēperare; donec a Cæsare sibi fuerit cōfirmata successio; qui et testamēto rex esset oīum dñs constitutus. Iccirco enī se apud hiericūtha uolūtati exercitus restitisse cū sibi diadema uoluisset imponere. Ceterū alacritate ac bēiuolentiā aque militibus et populo plenā se uicissitudinē relaturū si ab his quorū etiam imperiū certus rex declaratus esset; studiūq; sibi esse; ut erga illos rebus omnibus patrē melior appareret. His gauisa multitudo statim eius mentē magnis tētare petitionib; cepit. Nāq; alii tributa leuari; alii uectigalia tolli; quidā solui custodias acclamabant. Cūctis autē postu

latis in gratiā populi facile annuebat archelaus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat in epulis. Ecce autē subito post meridiē congregati non pauci notariū rerū studiosi: ubi cōmunis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiūt flentes eorū calum quos propter abscessam ex porta tēpli aquilā aureā Herodes morte damnauerat. Dolor autē nō occultus erat: sed clarissimis quāstibus fletuq; iusto & plāctu ciuitas psonabat uiro- rum causa uidelicet: quos pro tēplo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorū autem mortis poenas ab illis quos Herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant: ac primū quē his cōstituerat pontificē reiiciendū: aliūq; pietate pręstantē: magisq; pu- rum cooptari debere. Quibus & si mouebatur Archelaus ad ultionē: tamē eum profe- ctionis festinatio cōtinebat metuens ne si multitudinē reddidisset inimicam: motu eius impendiret. Quamobrē monendo magis quā uī experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militū ut quiescerent rogabat. Sed illū seditionis authores ubi ad templū ue- nit: priusq; uerbū faceret: lapidibus perturbarūt: & aliis post eū mulcendi sui gratia mis- sis: multos enim allegabat Archelaus iracunde oīa responderūt. Neq; si numero aucti fuissent: ociosi fore uidebant. Itaq; instante azimorū die festo. qui apud iudeos pascha uocatur: plurima uictimarū copia plenus: iūfinita qdem ad tēplum ex agris multitu- do religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant: in tēplo consisterent nutri- menta seditioni quērentes. Hoc autē metu archelaus anteq; omnē populū morbus iste corrūperet: cohortē militum & chiliarchum q etiam seditionis principes comprehende- rent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Sautius uero Chiliarchus uiuē elabatur. Et illi quidem statim ueluti nihil mali actum es- set ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cēde iam multitudo compri- mi posse nō uidebatur. Quamobrem totum illis inniuit exercitum pedites per ciuita- tem simul oēs equitesq; per cāpum qui cū sacrificiis occupatos singulos inualissent: p- pe ad .ix. milia hominum occidunt: reliquā uero manū per muros proximos deiecerunt. Precones autē sequebant Archelaū iussu eius unūquemq; ut domū rediret admonen- do. Itaq; oīes neglecta diei festiuitate abiēre. Ipse autē cū matre necnon & popla & Ptolomæo & nicolao amicis ad mare descendit relicto Philippo regni procuratore: itē q; rerum familiarū curatore. Vna uero egressa est cū filiis suis Salome fratrisq; regis fi- lii generq; specie quidē uelut Archelao ad successionē firmandam adiumento futuri: cer- tā uero causa quæ contra leges in templū admissa fuerant delaturi. Interea fuit illis Cę- sariē obuiam fabinus syrię procurator ad iudeam ueniēs ad pecunias custodiendas he- rodis. Quē ulterius progredi uariis inhiuit multis accitus Archelai precibus interce- dente Ptolomæo. Et tunc quidē fabin⁹ in gratiā Vari neq; ad accas uenire properauit: neq; thesauros paternæ pecunię clausit Archelao: sed usq; ad cognitionē Cęsarē se otio- sum manere pollicitus apud cęsariā commorabatur. Postea uero quā sibi obstantium unus Antiōchiā petit: alter hoc est Archelaus romā nauigauit: mature profectus in hie- rosolymā regiā tenet: custodūq; principibus idēq; dispensatoribus euocatis: rationes pe- cuniarū discutere conabatur: & accas occupare tentabat. Non tamen immemores Ar- chelai mandatorū custodes erant sed in obseruando singula quęq; perseuerabant: cām custodiē magis Cęsari quā archelao tribuentes. Cū hoc autē antipas quoq; de regno certabat: posteriore superius herodis testamentū firmus esse defendens in quo res ipse antipas fuerat scriptus: eiq; tam Salome q; multi alii cognati qui cum archelao nauiga- rent suffragio esse promisscrāt. Ducebant autem secum fratrē matrēq; nicolai Ptolomæi in quo pro fide apud herodē probata non nihil uidebat esse momenti. Nanq; illi fuerat amicorū carissimus. Oratori autē hirinio ppter dicendi acrimoniā plurimū confidebat

LIBER PRIMVS.

unde etiā qui se mōnerent ut archelao pro etatis merito & secūdi testamēti uoluntati cederet audicndos esse non censuit. Romę uero migrauerunt ad eū cunctōrū studia p̄ pinquorū quibus inuisus erat archelaus : quiq; p̄cipue liberī omnes sui; iuris esse cupiebāt; & aut rōano magistratu administrari aut si hoc nō ipetrarēt antipā regē hēre ad hoc etiam sabini ope nitēbas. Antipas qui archelaū per epistolas accusauerat apud caesare: antipā uero multū laudauerat. Itaq; digesta crimina salome & ceteri qui cū ea senti rent caesari tradiderunt & post eos Archelaus gestorū suorū perscripta capitula patrisq; anulū per Ptolomeū rationesq; administrationis intromisit ad caesare. Ille aut̄ p̄meditatis eis quę ab utraq; p̄te dicerentur tibi & regni magnitudinē multitudinēq; reddituū animaduertit: Atq; insuper herodis familiā numerosam: p̄lectis etiā uari ac sabini lit teris optimates romanorū ad cōsiliū uocat. In quo tūc primū ex agrippa quoq; ac fi lia sua natū Caiū sedere iussit filium adoptiuū: atq; ita partibus p̄sequendi copiā dedit. Igit̄ Salomes filiū antipater: Nanq; eis erat orator acerrimus corū qui aduersabant̄ ar chelao : accusationē p̄posuit infimulās archelaū quasi uerbis quidē nunc de regno ui deretur contendere: re autē uera iā dudū rex esset effectus: & apud aures modo Caesaris cauillaretur: quē iudicē successionis expectare noluisse. Nam post Heredis mortē q̄ busdā ut diadema sibi imponerent subornatis regis eū more in solio aureo residentem partim ordines militię permurasse: partim condonasse promotiones: & insuper hīs oīa annuisse populo: quę uelut a rege impetrāda petiisset: maximorūq; reos criminū quos pater suus uinxerat absoluisse quiq; ista fecisset: modo regni umbrā a domino postula turus uenisse: cuius sibi corpus ipse rapuisset: ut nō rerū: sed uocabulorū dominū esse cę sare demonstraret. Ad hęc ei q; etiā luctum patris assimulasset obiiciebat: cū iterdū quidē personā componeret in mœrorē : noctu uero ad commellationes usq; potaret. Deniq; seditionē uulgi ex hac indignatione cōflatā esse dicebat: totius aut̄ orationis suę uires corū multitudine qui circa templū cęsi fuerant abstrucebat. Hos enim ad diem fe stū quidē uenisse: ad hostias uero quas ipsi mactauerant crudeliter esse iugulatos: tan tumq; in tēplo funerū esse congestum quantum nullū ab externis illatū bellū impla cabile cōgessisset. Itaq; huius crudelitatis Herode p̄scio ne spe quidē regni unq; eū di gnum esse uisum: nisi cū sanę mentis inops erat : auiua deterius agrotante q̄ corpore: & quē in secundo testamēto successorē scriberet ignorabat: p̄sertim qui priore testamē to scriptū incusare nihil posset: sed incolumi corpore omni; uitio purgata mente fecis set. Vt tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitriū ipsū se Archelaū ab dicasse regia dignitate: multis in eam cōtra leges admīssis. Nam qualē fore si acciperet a Cesare principatū: qui anteq̄ acciperet tantū populū peremisset? Multa in hunc mo dum persecutus Antepater multis ex numero circumstātiū propinquorum in singula crimina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autē nicolaus defensor Archelai & ante oīa cēdem in templo necessario factā esse perdocuit. Nā quorū necis argueretur: non re gni solū sed etiā ipsius iudicis idest caesaris hostes fuisse : aliorū autē criminum suasores aduersarios demonstrauit. Secundū uero testamētū iccirco ratū manere postulabat: q; Herodes in eo successoris sui firmatorē Caesare constituisse. Nā qui tantum sciret ut rerum domino potestate sua cederet. Nec unq; in herodis errasse iudicio: sed sano corde quē constitueret elegisse: qui per quē constitui deberet non ignorauit. Cū autem omni bus expositis etiā Nicolaus perorasset in mediū p̄gressus Archelaus ad genua caesa ris accedit ocus. Quo benigne a Cesare erecto eo q; paterna quidē successionē dignus esset: ostendit: certū uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso consilio: secū ipse de co gnitis deliberabat: utrum ex hīs qui testamēto cōtinerentur aliquem regni oporteret cō

Stitui successores: in totā familię distribui principatum. Multitudo enim personarū ege-
 re subsidio uidebatur: sed anteq̃ de his quicq̃ statueret a cæsare mater archelai marcha-
 ce morbo corrupta moritur. Et uarię litterę de syria prolatae sunt iudeos defecisse nun-
 ciantes q̃, uanus ferre prospiciens Hierosolymā postq̃ Archelaus nauigaret ascendit ut
 incensores seditionis cohiberet. Ex quia multitudo cessatura nō uidebat̃ ex tribus quas
 e syria duxerat secū cohortibus unā in ciuitate reliquit: atq̃ ita in Antiochiā ipse remea-
 uit. At sabinus cum postea in Hierosolymā uenisset causas nouarū rerū iudeis prębuit
 modo uim custodibus ut Acras sibi idē arces traderent adhibendo: nunc maligne re-
 gis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus frētus erat sed etiā
 feruorum suorū multitudinē: quos etiam omnes armatos auaricia ministros habebat.
 Festo autē quinquagesima dieq̃ penthecoste a iudeis uocatur: septies septē diebus ex-
 actis rediens ex eorum numera uocabulū nacta nō religionis solemnitas populū sed in-
 dignatio congregauit. Deniq̃ cōcurus insuit̃ multitudinis ex galilea idemq̃ idumea
 & hiericus: transiordanemq̃ positis regionibus factus est: cū indigena ex ipsa ciuita-
 te populus iudeorū & numero simul & alacritate pręstaret: & tripartita manu roma-
 castra collocauerunt: una in septentrionali regione templi: altera in meridionali Hip-
 podromū uersus: tertiāq̃ in occiduo prope regiā tractu circumfessosq̃ Romanos undiq̃
 obsidebant. Sabinus autē multitudinē pariter torq̃ spiritū petternus: crebris quidē
 Varū nuntiis precabatur ut q̃ mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si qd̃ mo-
 re intenuisset. Ipse uero in altissimā castelli turrimq̃ Phaselus uocabat̃ euadit fra-
 tris Herodis cognomine: quē Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hostes
 irruerent signū dabat. Nā prę timore quibus ipse pręerat descendere nullus audebat.
 Eius autē pręceptis milites obediētes in templū uolanti uidentiq̃ cum iudeis pug-
 na configunt: in qua dum nemo desuper aduaret impetitos bellī peritia superabāt.
 Postea uero quā multi iudei porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant: plu-
 rimi conterebantur: & neq̃ ex alto iaculātes ulcisci facile poterant: neq̃ cominus dimi-
 cantes ferebant. Ab utriq̃ tamen afflicti succendunt porticus: opere magnitudine atq̃
 ornatu mirabiles. Ibiq̃ cum multi flamma subito cōprehensi aut ea cōsumebantur: aut
 in hostes desilientes ab ipsis occidebant̃: alii introsum cedentes pręcipitantur ex mu-
 ro. Nonnulli desperata salute incendiū periculū suis gladiis pręueniebant. Qui tamē ex
 moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetū metu attoniti nullo negotio subī-
 gebantur: donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus
 destituto manus milites attulerunt: & quadringēta ex eo talenta diripere. Quorumq̃
 furto sublata non sunt congregauit Sabinus. At iudeos multo plures: magisq̃ pugnan-
 tes tam uirorū quā opum interitus in romanos contraxit. Obsessaq̃ regia minitabant̃
 exitium: nisi quamprimū inde secederent. Sabino si uellet una cū cohorte militum abe-
 undi copiam pollicentes. Quibus opitabantur regaliū plurimi qui ad eos sponte trās-
 fugerant. Pars tamen bellicosior. Erat sebastenorū tria milia. Hisq̃ rufus & gratus prę-
 positi unus peditū rector: at uero equitū rufus. Quorū uterq̃ uir corporis atq̃ pruden-
 tia: etiā si nullam manum obediēte haberent: magnū tamen momentū bellī romanis
 addidissent. Itaq̃ iudei quidē instare obsidioni simul: & castelli moenia tentantes & ad
 Sabinum clamātes: ut nullo impediēte discederet: habituros tanto post tēpore patriā
 libertatem. Sabinus autē quāq̃ optaret euadere: fidē tamen pollicitationibus non ha-
 bebat: sed eorum lenitatē insidiarū esse illecebram suspicabatur: simulq̃ auxiliū uari spe-
 rans obsidionis periculū perferebat. Eodē tempore per iudeam plurimis locis tumultus
 erat multosq̃ ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumea quidem duo

LIBER PRIMVS.

milīa ueteranorū qui sub Herode militauerunt cōgregati armis instructi cū regalib⁹ decertabant. Quibus Aciabus regis consobrinus ex uicis munitissimis repugnabat cāpestre praeliū declinando. Inferiori autē galileæ iuda filius Ezechiae latronū principis ab Herode quodā rege capti; qui tunc illas regiones uastauerat: non parua multitudinē collecta raptisq; regis armentariis: & omnibus quos circa se habebat armatis cōtra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simō quidā ex regalibus seruis pulchritudine simul & uastitate corporis frētus iposito sibi diademate cū latronibus quos congregauerat ipse circūiens: & apud hiericunta regiā: & multa alia magnifica diuersoria igni corripit: facili sibi prādā ex incendio cōparans. Omnesq; habitationes in quib⁹ aliquid decoris erat concremasset nisi gratis regionū peditū rector ex Trachone sagittarios: itemq; sebastenorū pugnacissimos ducens properasset occurrere. Vbi peditū quidē in pugna multi consumpti sunt: ipse autē Simonē compendio praeuenit ardua uale fugientē: & ex transuerso percussus in uertice deiecit. Incensae sunt autē & quaecunq; Iordanī proxima fuerunt sedes regiā apud Becherantes quorundā aliorū manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiā pastor quidā cui nomē erat Atrunga eo regnū affectare ausus est: quod ut speraret ui corporis animaq; fiducia mortē contemnētis impulsus est. Ac praeterea fratrum sibi similiū robore quorū singulis tanquā ducibus & Satrapis attributa manu armatorū ad incursus utebatur. Ipse autē ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tū quidē sibi etiā coronā imposuit: non paruo autē post tēpore cū fratribus suis uastando territoria & occidendo praecipue romanos itemq; regios perseuerauit: cū nec iudaeorū quisquā effugeret: qui lucrū aliquod ferens uenisset ī manus. Ausi sunt autē apud Amathontā cōpertum romanorū agmen obsidere: qui frumenta cohorti atq; arma portabant. Vbi ariū quidē centurionē: & .xl. fortissimos iaculis confecere. Cateri uero in periculo cōstituti similia sustinendi auxilio grati qui cū sebastenis aduenit elapsi sunt. Multis in hunc modum cōtra indigenas itemq; alienigenas per omne bellū gestis post aliquod tēpus tres ex his comprehensi sunt nati quidē maximus ab Archelao. Duo uero qui aetate sequebantur in manus grati ac ptolomaei delati. Nam quartus Archelao pactione cōcessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autē latrocinali bello cunctam inflammabāt iudeam. Varus autē acceptus sabini & principiū litteris totī cohorti metueus opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis cohortibus & quatuor aliis equitū in ptolomaida profectus eodē regum atq; optimatū auxilia conuenire iussit. Adhuc ab Eriiciis etiā cum per eorum trāsiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptolomaidem tam cetera manus auxiliorū quā propter herodis inimicitias arctas rex Arabū non cum exiguo numero equitū peditūq; peruenit. Statim exercitus partē in galileā quē ptolomaidi propinquior erat dirigit amici sui galli filio his rectore praeposito. Qui mox & aduersus quos ierat omnes in fugā uertit: & sephore ciuitatē captam ipsam quidē incendit: nicolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autē ipse cū omni exercitū samaria potius ciuitate quidē abstinuit: q; inter aliorum turbas nihil eā mouisse deprahendit. castris autem ad uicū positis qui appellatur Aron ptolomei possessionē ppter ea direptā a barbaris: & ab amicis herodis qui ptolomeo insensī erant. Inde sapho progreditur alterum uicū tutissimū: quem similiter oēs q; redditus sibi repertos fuerant depopulati. Cedis autē ignisq; plena crāt omnia: nec praedē Barbarorū quicq; obstabat. Exulta est autē emaus iussu uari necessarii ceterorūq; indigne ferētis habitatoribus eius fuga dispersis. Hic progressus ad hierosolymā cū exercitū solo uisu iudeorū castra disiecit: & alii quidē per agros abiire fugientes. Qui uero intra ciuitatem debebant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant: nihil qui

de se poenitus nouisse dicentes sed propter diem festum receptā necessario multitudinē in ciuitate obsessos esse potius cū romanis quam cū seditiosis conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus Archelai consobrinus: & cū grato rufus agentes exercitū regium & sebastenos: & ex romana cohorte milites ornatos ornatu consueto. Sabinus. n. nec in eos Vari uenire passus iam dudū ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autē dispartitū aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitū: multisq; sibi exhibitis: quos minus turbulentos inuenisset custodię tradidit: maxime uero nocentiū prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autē super idumcam superesse decē armatorū milia nuntiato. Confestim Arabas domū redire iubet: quia eos non auxiliantiū more uti militia: sed pro sua libidine & ultra quā ipse uellet agros uastare perspexit: & suis autē conuocatis agminibus in aduersarios properabat. Verū illi se Varo antequam in manus uenirent Achiabi consilio tradiderunt. Varus autē multitudinē uenia data duces eos interrogandos misit ad cēsaem. At ille cū ignouisset ceteris: nōnullos regis cognatos: erant enim quidā inter eos herodis propinqui: supplicio subiugari pręcepit quia omnino contra regem suum arma accepisset. Varus autē hoc modo rebus apud hierosolymā compositis eadinq; cohorte quę dudū in pręsidio ciuitatis fuerat ibi relicta Antiochiam abiit. Romę autē Archelao alia rursus cū iudeis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari legati exierant: ius genti suę liberū petitori. Erant autē numero quinquaginta qui uenerant astantibus una cū populo qui romę degerent octo milibus iudeorū. Itaq; cōuocato a cēsaie optimatū romanorū amicorū concilio in palatini Appollinis templum quod priuatū ipsius erat edificium admirandis opibus exornatū: multitudo quidē iudeorum constitit cum legatis cōtraq; Archelaus cū amicis. Cognatorū autē amici ab utraq; parte secreti aderant. Nā & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant: & cū accusatoribus conspici pudore cēsaie prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex causis pręmissus a Varo ut & Archelao subueniret: & si regnū herodis nepotibus distribui placuisset: partē aliquā mereretur. Iussit autē accusatores exponere quę nam contra leges fecisset herodes: primū nō se regē sed omniū qui usq; fuissent: tyrannū crudelissimū tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse superstites ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solū eum lacerasse corpora subiectorum: sed etiā gentis suę ciuitatibus deformatis ex terras ornauisse: populisq; alienis iudeę sanguinem condonasse. Pro antiqua uero sceleritate ac patriis legibus nationē suam tanta egestate simul ab eo: atq; iniquitate repletā: prorsus ut plures ex herode clades paucis annis sustinuerint: quā oī quo maiores sui postquā ex babylone discessere perpessi sunt. Xerxe tunc regnante ad discordiā concitati. Verū se tamen ad hanc mediocritatē & aduersę fortunę consuetudinē processissent etiā successionē uoluntariā acerbissimę feritatis subirent qui & Archelaum tantī tyranni filiū patre mortuo regē appellassent: nihil morati: & una cū eo luxissent mortem herodis: ac pro eius successore uota celebrassent. Illū autē quasi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex cēde triū miliū cuiū regni sumpsisset primordia: & quia principatū meruit tot immolasse deo hoīum uictimas: tot festo die templū cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos q de tantis malis superessent: aliquando respexisse calamitates suas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora prębere: atq; ab romanis p̄cari: ut iudeę reliquias misericordia dignas existimarent: ne ue quod ex ea natione restaret his obiceret a quibus crudelissime lacerabat: sed patriam suā coniungi syrię finibus ac per iudices romanos administrari decerneret. Hoc enim modo probatū iri iudeos: qui nūc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehēduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudeorū

LIBER PRIMVS.

quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cū autē surrexisset contra Nicolaus primū criminibus quę in reges erant proposita dissolutis: nationē cepit arguere: quia neq; gubernari facilis esset natura quę regibus uix pareret. Vna uero etiā propinquos Archelai qui se accusatores cōtulerant infimulabat. Sed tunc quidē partibus Cēsar auditis cōuentum diremit. Paucis autē diebus post mediā regni partem sub tetrarchę noie dedit Archelao: etiā regem si se dignū prębuisset factus: esse pollicitus. Reliquā uero dimidiā in duas tetrarchias diuisit: duobusq; aliis Herodis filis attribuit: unā Philippo: alterā illi qui cū Archelao de regno certauerat. Huius autē parti cesserat trans flumē regio quaz; ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero & Tracon & auraites: & quę dā pars domus zenouis circa Iammā uicū Philippo destinata sunt quę talentorū . c. redditus ministrabant. Archelai uero ethnarca idumeā omnēq; iudeā & samariā habebat: quarta tributorū parte leuata pro munere quia non rebellasset cū ceteris. Ac ciuitates qbus imperaret & ei tradite sunt Stratonis Pyrgus & Sebeste & Ioppe & Hierosolyma. Gręcas uero Gazā & Gadaram & Hioppon regno auulsas Syrię Cēsar adiecit. Erant autē redditus archelai. cccc. talenta. quin & Salomę pręter illa quę testamento regis ei relictā erant iānie dominā & azoti & phaselidis idē Cēsar constituit: regiamq; apud Ascalonā largitus est ex quibus omnibus talentorū . lx. redditus colligebant. Domū uero eius Echnarchię subiugauit archelao. Cū autem ceteris herodis propinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecunie donauit: easq; nuptū pherorę filiis collocauit. Diuiso autē Herodis patrimonio etiā sibi relictas ab eo facultates ad mille talentū: hisdem distribuit: exceptis suo nomine quibusdā rebus uilissimis propter honorē defuncti. Cap. ii. Interea quidā iuuenis natione iudeus apud aliquē libertinū romanorū in fidoniorum oppido educatus: illum se format similitudine quę Herodes necauerat. Alexandrum esse mentitus fallendi spe Romanū uenit. Huius autē facinoris habebat sociū quendā gentilem suum: oēs regni actus optime scientem: a quo instructus affirmabat eorū se misericordia qui sui atq; aristoboli occidendi cā missi fuerant similibus corporibus subditis mortē esse subreptos. Deniq; his multos iam iudeos scellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus Miletūq; inde transmissus ibiq; ampliore quęstu cumulatus etiā hospites suos magna uerisimilitudine romā secum nauicare pellexerat. Postremo delatus inde in Acasiā multisq; muneribus ab iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei procellerat formę similitudo: ut qui Alexandrū illū uiderant: planeq; nouerant hunc eū esse iurarent: igitur oēs etiam romę uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocūq; referebatur conueniebant. Tanta nāq; dementia multos coeperat ut illū sella portarent: ac regale obsequiū propriis eius sumptibus exhiberent. Sed Cēsar alexandri uultū optime sciens: accusatus enī fuerat ad eū ab Herode: & si priusq; uideret hoīem: fallaciā similitudinis aiaduenterat: hilariori tamen animi spe nō nihil indulgendū putauit: & ladū quendam q Alexandrū bene cognosceret misit: ut ad se adolescentē adduceret. Quo ille conspecto statim personę differentiā coniectura deprehendit. Maxime autē ubi corporis eius duritiā & seruilē formam cōsiderauit: intellexit omne cōmentum. Satis autē cōmotus est dictorū eius audacia aristobolū pcontantibus saluū quidem illū esse memorabat cōsulto uero non adesse: quia apud Cyprū degeret cauendo infidias: minus enim se circūueniri posse distinetos. Itaq; ladus ei ab aliis separato uita dixit a Cēsare primū fore tantę fraudis si prodidisset authorē. Id autē se facturū pollicitus ad cēsare sequitur: & iudeum indicat: q formę suę similitudine abusus esset ad quęstū. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singu

lis abstulisse docuit: quanta uiuus alexander accepisset. Risit his Cæsar & falsum quidē alexandrū propter habitudinē corporis remigū numero inseruit: suatorē uero eius iterfi-
ci iussit. Melius autē sumptū detrimentū pro amētīæ p̄tio satis esse indicauit. Ethnarchia
uero suscepta memor discordiæ supioris archelaus nō solū iudæis: sed etiā samaritentib⁹
crudeliter abusus est. Non oq; p̄cipatus sui anno legatis cōtra se ab utrisq; ad Cæsare
missis: ipse quidē in exiliū pellitur. Viennā gallicę ciuitatē: patrimoniu uero eius the-
sauris Cæsaris adiudicatur. Quē quidē priusquā euocaretur ad cæsare huiusmodi som-
nium uidisse cōmemorauit. Nouē aristas plenas: & maximas a bobus comedi somnia-
uit. Accitos deinde uates chaldeorūq; nonnullos quidā illo putarēt indicari somnio cō-
suluerat. Aliis autē aliter interpretantibus Simon quidā esseus genere dixerat. Aristas an-
nos arbitrari bouesq; rerum mutationes: eo quia agros arando uerterent ac mutarent.
Ideoq; regnatur⁹ esse tot annis quot significasset numerus aristarum: uarias autē rerum
mutationes expertū esse moritur⁹. His auditis quinq; diebus post idē archelaus ad cau-
sam dicendā est euocatus. Dignū autē duxi memoria etiā coniugis eius Glaphiræ som-
niū Archelai filiē Cappadocū regis referre. Qua cum alexander primus habuisset uxo-
rem: frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus est: sicut iā desi-
gnauimus post illius mortē. Iube regi libyę nuptā: eoq; defuncto domū reuerfam: do-
mūq; apud patrē in uiduitate degentē. Ethnarches Archelaus ubi cōspexit ad hoc amo-
ris accensus est: ut eā statim repudiata coniuge sua Mariāne sibi copularet. Hęc igitur
in breui tēpore postq; in iudeam rediit: uidere uisa est instantē sibi Alexandrum dicere.
Satis fuerat tibi libycum matrimoniū: sed tu illo nō contenta rursus ad meos penates
reuerteris audacissima uirī tertii quodq; grauis est: fratris mei iuncta matrimonio. Equi-
dē non dissimulabo contumeliā: te quę licet inuitā recuperabo. Atq; hoc exposito som-
nio uix biduū superuixit. Igitur Archelai finibus in puinciā circūscriptis procurator eq-
tum apud romanos componius a Cæsare missus est ea sibi a cæsare potestate mādada.
Hoc disceptante Galileus quidā Simon noie defectionis arguebantur: quia indigenas
increparet: si tributū romanis pēdere paterentur: dominosq; post deum ferre mortales.
Erat autē proprię sectę sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud iudeos ge-
nera philosophię. Horū unū pharisei profitentur: alter⁹ saducci: tertiu autē qd & proba-
bilius habetur Essēi colūt: gēte quidem iudæi. Verum inter se mutuo amore coniunctis
fini & qui p̄ter cēteros uoluptatē quidem quasi maleficiā uitare. continentia uero ser-
uare neq; cupiditati succēbere: uirtutē maximā ducere. Itaq; nuptias quidē fastidiunt:
alienos uero filios dum adhuc molles sunt erudiunt: traditos pro cognatis habētes suis
moribus diligenter instituunt. Non quia cōiugia uel humani generis successionē cense-
ant p̄menda: sed quia cauendam putent intēprantiam scēminaz: nullā eaz: unī uiro si-
dem seruare credentes. Quin & diuitiaz: contemptores sunt: rerūq; apud eoz cōicatio
admirationi habetur: neq; inuenias alteri alterū opulētia p̄stare legēq; sibi dixerūt: ut q
disciplinā suā sectari uellent: bona contubernio publicarent. Ita enim fore ne uel pau-
pertatis humilitas: uel diuitiarū dignitas appareret: sed permixtis facultatibus ueluti
inter fratres unum esse omniū patrimoniu. Probo autē ducunt oleū: & si quis uel inuit⁹
unctus fuerit: mūditiis corpus abstergere: quoniā squalorē decori putant dūmodo sem-
per in ueste sint candida. Designatos autē cōium rerum procuratores habent: & ad usus
oīum singulos indiuisos. Non est autē illis una ciuitas certa: sed in singulas multi domi-
cilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectę suę professoribus quid habeant prom-
ptū exhibent quasi propriū. Deniq; tanq̄ suetissimi ad eos ingrediuntur quos nunquam
ante uiderunt. Hinc est quia cū peregrinantur propter latrocinia tantū armant: neq;

LIBER PRIMVS.

præterea quicquid ferunt. In singulis aut ciuitatibus ex eodẽ collegio specialis curator hospitum cõstituitur: qui eorũ uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus aut cultusq; corporis oibus pueris in metu & sub cura magistri agentibus par est. Nec uero uestitũ siue calceos mutant: nisi aut oĩno concisis prioribus: aut lōgi tēporis: usu cõsumptis. Nihil aut inter se mercantur aut uendunt: sed egenti quisq; quod habeat prabens refert ab eo quod ipse nō habeat. Quauis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deũ religiosi sunt. Nāq; ante solis ortũ nihil profani loquuntur: sed ei patria quẽdā uota celebrant: quasi ut oriatur p̄cantes. Deĩde ad quas uenerunt singuli artes a curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horā quintā studiōse fuerint operati rursus in unũ cōgregantur: linteisq; præcinctis uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione in eadẽ secreta coeunt: quo neminẽ alterius sectæ hoĩem aspirare concessum est: ipsiq; purificati: uelut in sanctum quoddā templũ in cēnaculũ conueniũt: quibus cū silentio sedentibus pistor q̄dem panes ordine: unum aut uasculũ ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deĩde uoce cibũ sacerdos anteuenit: neq; gustare quẽquā fas ē: nisi pri⁹ deo celebratur oratio. Post finẽ quoq; prandii uota repetunt. Nā & cum incipiunt & desinunt quasi dato rē uictus deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis usq; post meridiẽ ad opera se cōferunt. Reuersiq; inde similiter cenant cõsidentibus etiā hospitibus si quos fortasse interuenisse repererint. Neq; uero clamor unq̄ tectum illud: neq; tumultus inquietat: cum etiā loquendi ordine aliis alii cedant: eorumq; silentiũ extra tectũ constitutis arcanũ quoddā uideatur horribile. Cuius quidẽ rei perpetua sobrietas causa est: quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinit. Sed quamuis aliquarũ rerũ nihil sine precepto faciunt curatoris: tamen in his duob⁹ hoc est i iuuādo & miserẽdo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cum opus est suo arbitrio cuiq; licet atq; indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus iter dictũ. Eidem iracundiẽ moderatores iusti sunt: indignationẽ cohibent: fidẽ tuetur: paci obsecundant: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum autẽ iusiurandũ quasi periurio deterius uirāt. Iam enim mendacio condẽnatum arbitrantur: cui sine deo nō creditur. Summũ autẽ studiũ ueterũ scriptis adhibent ea maxime inde: quẽ animẽ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborũ remedia stirpes medicas quāq; uim propria singuli lapides habeant rimatibus conquiruntur. Sectæ uero suẽ studiosis non statim cū eius una collectio: sed per annũ integrũ extrinsecus cōmoranti cuiq; eundem uictus ordinẽ tribuunt. Dolabram quoq; & quod prædictũ est perizoma & albā uestẽ tradentes. Cū uero processu tēporis experimentũ cōtinentiæ dedit: accedit etiam ad cōmunem cibũ: & purioribus ob castificationẽ scilicet aquis participat: neq; tamen in conuictũ assumitur. Post ostensionẽ quippe continentiaẽ duobus annis aliis mores eius probantur. Cūq; dignus apparuerit tunc demũ in cōsortium assumitur. Prius uero quā incipiat cōmunem habere cibũ magnis execrationibus abiurat se priũ quidẽ colere deũ: deinceps quoq; erga homines seruare iustitiā: & neq; propria sponte nocere cuiquā: neq; ex præcepto obesse: quinimmo iniquos omnes odisse: & cū labore semper iustitiæ sectatoribus fidem omnibus seruare maxime uero principibus. Neq; enĩ absq; uoluntate dei cuiquā cõsentire posse ad principatus potentiā accedere. Si uero ipse ceteris præsit nunquam abuti nunquā se ab usum uiribus potestatis ad cōtumeliā subiectoꝝ: sed neq; ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere: ueritatẽ semper diligere: & habere propositũ conuincere mentientes. Manus uero a furto & animā puram seruare ab iniustis cõpendiis: & neq; aliquid de mysteriis consecratos cẽlare. Neq; profa

nis eorū quippiā publicare: etiam si inrentata quīpiam morte cōpellat. Super hęc autē addunt nihil se de dogmatibus aliquid quā ipsi susceperint tradere. Fugere autē latrocinia: & conseruatū in similitē dogmatis sui libros: angelorū nomina his quidē execrationibus explorant: & quasi prēmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condēnatus miserabili plerūq; morte consumitur: illis quidē sacramentis: ac ritibus obligat⁹: neq; capere ab aliis oblatū cibū potest. Herbas uero pecudū more decerpens: & fame exarsa membra corrūpuntur. Ob q̄ etiā plurimos plerūq; miserati: & extremū spīritū agētes receperūt sufficientē pro peccatis eorū: quæ usq; ad mortē adduxerat pœnam fuisse censentes. In iudiciis uero sunt diligētissimi atq; iustissimi. Disceptant autē non minus quā centū in unum coacti: quod aut ab his decretū fuerit immobile manet. Veneratio quoq; apud eos post deū magna legis est: ita ut si quis eū blasphemauerit morte dānet. Scribis uero obedire: & plurimū quorūq; deprobabile arbitratur officiū: cum simul deniq; sederint. x. nullus unus nouē loquitur iuitis. Expuere quoq; in medium eorū: uel in dexterā sui partē quīq; denūtat. Sabbatis quoq; operationē aliquam contigisse oībus iudæis diligētius cauēt neq; cibū sibi solū pridie pręparant: ne uidelicet illo die ignē accendāt: sed neq; uas aliquod transponere pręsumunt imo nec aliū purgant. Aliis autē diebus fodientes foueam uno uerbi gratia pede altā cū illa dolabra quā tradi nuper accedentibus diximus de missa ueste sese diligētissime contegentes: ne scilicet splendori diuino iniuriā faciāt: in eadem fouea ab onere uentris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant reddunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & nempe cū naturalis sit ista purgatio: nā hilominus tamen solēnem habent ut quasi ab immunditia diluantur: decernūt autē inter se secundū susceptę abstinentię tēpora in ordines. iiii. cātumq; hi qui iuiores sunt iseriores pręcedentibus estimātur ut si aliquos eorū contigerit quasi a cōtrectu alienigenę diluant. uiuunt autē quā longissime: ita ut plurimū eorū usq; ad centenariā pręferāt etatē propter simplicitatē. s. uictus: quod eis nimirū accedere puto propter institutionē bene in omnib⁹ ordinatā. Sunt autē aduersorum cruciatus siquidē uincunt firmitate consilii. mortē uero si cū decore obeunda sit iudicant et immortalitate meliōrē. prodidit autē eorū in oībus negociis animos bellū gestum cū romanis. Tunc siquidē per artuū confectiones & ignes ac per tormenta omnigena trāscentes: ut uidelicet in legislatores aliquid loquerentur iniuriā: uel ciborū quippiā quos nō solent ederent: ad neutrū horū potuerūt impelli: sed neq; deprecari suos tortores: aut ipsa ferre supplicia i mediis quinimmo cruciatibus subridentes: & eis qui tormenta admouerant: illudentes constātes animos cū quadā hilaritate reddebāt. s. quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio qppe apud illos firmata consistit: corruptibilia quidē esse corpora: materiāq; eorū non esse perpetuam: animas autē immortales semper manere: & de ethere subtilissimo cōmeantes quasi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cū uero fuerit a carnalibus releuatę uinculis quasi de seruitute longissima liberatas ita illi cōlatari: eas sublimēq; ferri. Et quidē bonis concinētes in hoc graecorū sententiis pronunciant ultra Oceanū degere: ubi eis sit imposta perfructio: illic quippe esse regionē: quę neq; imbris: neq; niuib⁹: neq; estibus aggrauetur: sed quā Oceano oriens zephyrus & leniter aspirans amenet. Malis autē animabus procellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendarum sine fine pēnarum. Videntur autē mihi secundū hanc ipsi intelligentiā gręci quoq; fortibus suis quos Heroas & Semideos uocant beatorum insulas sequestrasse: improborū autem animabus locū apud inferos impiorū: in quo et cruciari quosdā cōmetati sunt: sisyphos uidelicet & tātalos & ixiōnes & tityos

LIBER PRIMVS.

principio quidē immortales esse animas existimantes: ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationeq; nequitia bonos quippe fieri in huius uitę cōuersationē meliores per spē bonorū etiā post lucem redibendorū: improborū autē impetū retardari existimatiū: quoniam & si huius uitę spatiolauerint: post obitū tamen sint immortalia tormenta passuri. Hęc sunt ergo: quę Essei de diuinitate animę philosophantur. Plane illecebrā inuitabile eis qui semel deorū sapientiā gustauerit reponētes. Sunt autē in eis qui etiā futura nosse promittant: sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus: prophetarūq; dictis a primis ætatibus adherentes: raro autē accidunt: ut prædictiōes eorū: frustratio consequat. Est at̄ aliud etiā Esserum collegiū cibos quidē & mores legumq; similia cū prioribus habēs. Distat autē opiniōe cōiugii maximā siquē uitę hominū partē successionē. s. amputare eos: qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandē uelint ire sententiā: defuturūq; confestim genus humanū fore. Nihilominus tantū ipsi tanta moderatione conueniunt ut per trienniū explorent ualitudinē scēminarū. Et si constanti purgatione apparuerint idoneę partui ita eas in matrimōia adfiscunt. Nemo tamē eorū cum pregnantē concūbit: ut ostendant: quia non uoluptatis nuptias: sed causa inierint liberorū. Lauantib⁹ autē scēminis: ita ut uiris perizomarū inest amictus: tales mores huius collectionis duo aut priorū quasi ordines sunt. Ex quibus pharisei dicuntur qui certiorē legalium rituum notitiā profitentur: & hi primū dogma hēnt: ut in armene & deo uiuersa deputent: & quidē uel agere quę iusta sunt uel negligere secundū maiore partē esse beniuolentię: in hominibus profitemur adiūuare tantū in singulis & in armene: animā autē quidē omnem incorruptā esse: transire autē in alia corpora solas bonorū: improborū autē interminabili supplicio cruciari. Saducei porro. i. secunda collectio in armene oī fariā negant: & deum extra oēm malī patrationē inspectionemq; constituunt. Aiunt autē electioni hominum uel bonum uel malum esse propositū: & secundum uoluntatem propriam alterutrum unumquemq; coniungi. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores: & pharisei quidem sociabiles: & qui studeāt se mutua dilectione compleri. Saducei uero & inter se feris moribus discrepantes: & conuersatio eorum ita circa participes ut erga exteros inhumana: hęc sunt quę de iudeorum philosophis dicenda repperi: nunc ad inceptum reuertor. Cap. iii. Archelai regno in ordine prouincię iam decedente reliquit idest Philippus & herodes qui cognominabatur antipater tetrarchus suas regebant. Salome autem moriens Liiuie augusti coniugi regionem quā rexerat: & iam niam & in phaselide palmitam testamento reliquit. Delato autē ad Tyberium Liiuie filium romano ip̄erio post mortē. s. augusti qui p̄fuit rebus annis septem & quinquaginta mēsibus sex diebus duob⁹ manētes in tetrarchiis suis: Herodes. s. ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos: de quibus iordanis flumen exoritur in pania da cōdidit ciuitatē: quā cęsariam uocitauit: aliamq; inferiori gaulanite: quā Iuliadē nominauit. Herodes uero in galylea Tyberiadā ip̄erio autē cognomine Iulie. Missus autē a Tyberio in iudeā Pilatus qui curandā acceperat regionē nocte itempesta opertas in hierosolymā itulit imagines cęsaris quę res postridie grandē inter iudeos suscitauit tumultū: nā q̄ aderāt stupore p̄moti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nullū enim fas esse dicūt collocari in urbe simulachrū. Ad querelā autē eorum qui in ciuitate erāt: subito ēt de agris multitudo cōfluxit. Euntē autē illico Cęsariam ad Pilatum intētissime deprecabant: ut ab Hierosolymis auferrentur imagines: & eis iura patria seruarentur. Pilato autē supplicantibus abiunte circa domū eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens in studio magno conuocat multitudinem iudeorum quasi qui eis uellet dare responsum cū subito milites

accepto signo: sic enim fuerat preparatū: armati circumsteterunt iudæos: circumdataq; triplici acie. Iudæi quidem stuporis erant pleni uidētes insperatā rerum faciem. Tūc Pilatus denuntiāns trucidaturū se oēs nisi imagines Cæsaris suscepissent: ānuīt militibuss; ut educerent gladios. Iudæi autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerūt: & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt uociferantes uniuersi magis se interfici uel le quam legem. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri: deinde uero cōturbationē alteram cōmouebat: erat apud eos sacer thesaurus quem Chorboan dicunt: hunc ad inductionē aquarū iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadiis. ccc. ad hoc itaq; uulgi oriebantur quere lē ita ut etiam pilati qui hierosolymā uenerat cū clamore circūdarent tribunal: ille autē prouiderat: sed quidem tumultū eorū populo permisit armatos milites: qui tunc essent priuatorū uestibus induti. Precepit gladiis quidem non uterentur: fustibus autē acclamātes ferirent. Sicq; cōpositis rebus dat ex tribunali signū confestimq; cadebantur iudæi: quorū multi quidem perierunt plagis: multi uero se inuicem trucidātes in fugam misera cōtritione uersi sunt. tūc ad calamitatem interfectorū stupens multitudo cōticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ agrippas fuit filius aristoboli: quē pater herodes interfecit: ad Tyberiū uenit. Illo autem non suscipiente accusationē residens romę ad aliquorū quidem potentiū notitias ambiebat. Maximis autem colebat officiis germanici filium Caium cū adhuc esset priuatus. Et quodā die inter copiosum epularū apparatū quibus cū demerebatur: ad ultimū extensis manibus aperte deum cōcepit precari: celeriter illum mortuo Tyberio dominū cunctos uidere. Hoc cum quidā de familiarib; eius Tyberio nunciasset statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandisrumna usq; ad mortem Tyberii in carcere per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnū annorū duorū & uiginti dierū trium succedens imperiū. C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis & Tetrarchiam Philippisiam enim iste decesserat ei tradidit: regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnū agrippas: Herodis tetrarchæ cupiditas per inuidiā suscitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias uxor: exprobrans ei fccordiā & dicēsq; a per id quod noluerat ad Cæsare nauigare careret potestate maiore: nam cū Agrippā ex priuato regem fecisset: quomodo dubitaret illū ex Tetrarcha eodem honore donare. His adductus Herodes uenit ad Caium: a quo ob auaritiā uehemēter increpatus ad hispaniam fugit: secutus eum qppe fuerat accusator agrippas: cui etiā Tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes qdem in hispania peregrinante secū etiā uxore decessit. Caius uero cæsar in tantū contumeliose abusus est fortuna ut etiā & deum se putaret: & uellet uocari. Patriam quoq; suā multorū nobilium cede truncauit. Extendit autem impietate suam etiā in iudeam: Petroniū deniq; cum exercitu hierosolymas direxit: præcipiens ut in templo statuas eius leuaret: quod nisi susciperent iudei contradicentes quidem ex his interficeret: reliquā uero multitudinē captiuaret: permouebat autē hoc profecto deum. Et Petronius quidē cum tribus cohortib; multisq; de Syria habitatoribus properabat in iudeam de antiochia. Iudeorū uero quidam non credebant famæ preliū nuntiāti. Qui uero credebant nihil de resistentib; poterant cōminisci. celeriter autē in omnes peruadit metus: nam iam ptolomaidā peruenerat exercit⁹. Est autē hec ciuitas Galyleę littore in magno composita: circumdatur autē montibus ab orientali plaga p sexaginta stadia dissepat: sed ad Galyleā ptinētib; a Meridiāo at Carmelo qui abest stadiis centū uiginti: a septentrionali quoq; mōte q est altissimus: quē uocāt et incolę scalā tyriorū: & hic at distat stadiis. c. ab ea at urbe quasi ab duobus stadiis præterlabit fluius quē uocāt beleū exigū prfusus: cui prope est sepulchrū mennonis hñs iuxta se. c. fere cu-

DE BELLO IYDAICO

bitorū spatium continētē: sed admiratiōe dignissimū: est aut species uallis rotundę uitreā emittens harenā: quā cum exhausserint multę naues pariter accedentes: locus hīdē rursus impletur. Ventī liquidē quasi dedita opera conuehūt de circūstātibz superciliis harenā istam utiq; cōem. Locus autē metalli statim metalla in uitrū quę suscepit mutat. Mirabile quoq; mihi illud uidetur: quoniā cōuersę iam harenę in uitrū quę cūq; p̄ super margines loci ipsius fuerit iacta in cōem harenā denuo cōuertitur. Igitur loci eius natura talis est. Iudei autē cum mulieribus & filiis collecti in campū in quo est sita ptolomais Petronio supplicabant p̄cipio ob patrias leges: deinceps uero etiā pro suo statu: ille autē ob multitudinē precantiū & precum inflexus exercitū quidē & statuas in ptolomaidē reliquit: procedens autē in galyleā & conuocans in tyberiade tam populū iudeorū quā oēs eorū nobiles: & uim romani exercitū cōcepit expōere: & minas cęsarīs. His addens: quoniā & contumeliosa esset supplicatio iudeorū: cum oēs liquidē gentes quę p̄rerēt imperio ro. in suis urbibus inter reliquos deos: imagines quoq; Cęsarīs locauissent soli iudei istud abnuerent. Siquidē quasi ab imperio deficere esset etiā cum iniuriā p̄sidentis. Illis uero contralegē moresq; patrios allegantibus: & quia ne dei quidē simulachrū nedū hominis: neq; solū in templo: sed neq; in prophano aliquo totius regiōis locofas sibi esset locare: arripies dictū Petronius respōdit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe trāsgrediar uobisq; p̄cam iuste animaduersionē subito ipugnabit sane uos: non petronius: sed ille a quo sum directus: liquidē ita & ego uos cogā implere quę iussa sunt. Ad hoc oīs multitudo succlamauit ante legis temerationē oēm se libēter subire perniciē. Sedato autē eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus Cęsarem estis parati? Responderunt iudei pro cęsare quidem & populo ro. nobis semper per dies singulos usus est offerre sacrificia: si autem in templo imagines astitmet collocandas debere cum totam iudaorū gentē primitus innouare: p̄bere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei qui interficere uoluisset. Ad hęc admiratio Petronium miserationeq; peruasit intuentē & insuperabilem religionē uiroꝝ: & tantum uulgus ad mortē constanter paratū. Et tunc quidem infectis oībz recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorū priuatim uirūmq; cōpellans: populū quoq; publice alloquēs: tunc quasi consulens admonebat. Interdū etiā minabatur extollens & uirtutē romanā & indignationē cęsarīs inter hęc etiā suam necessitatem cui essent exequenda p̄cepta: sed illi ad nulla horū experimēta cedentibus: cū uideret etiā semētē regiōis intercepti ipsū quippe annī rēpuserat: & quinquaginta p̄cne diebus multitudo in urbe otiose morabatur ad ultimū conuocatis omnibus ait se etiā piculosam rem uelle aggredi. Aut enim deo coooperante placabo cęsarē: ac uobis cum saluabor libēter: aut illū in ultionē irritabo: pro tanta multitudinē impendo animam meam. Atq; ita dimissis turbis multa pro eo uota facientibus Antiochiā ab Ptolomaida reuocauit exercitū: atq; illinc confestim misit ad cęsarē referens: & quo apparatu in iudeā irruisset: & q; tota gens supplicasset: quibus si abnuendū putaret: nosset cum uiris etiā prouinciā perdendā. Seruare liquidem ipsos legem patriam: & nouis p̄ceptis uehementer obfistere. His epistolis respondit Caius immodice cōminans petronio mortē: quoniā iussionum suarū segnis executor fuisset. Sed scriptorū taliū uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestateretineri. Alii autē exitium. C. cęsarīs nūtiantes prospere nauigauerunt: deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit finē cęsarīs indicantes quam illi peruenirent: qui cōminantia scripta portabant. Caio per dolū interēpto: qui regnauerat annis tribus mēlibz sex rapit in regnū ab eo exercitū qui romę erat claudius. Senatus autē referentibus cōsulibus ignatio Saturnillo & Pōponio secundo mandat tribus legio

nibus ut essent p̄sidio ciuitati: & ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter immanitatem caii bellum agi cum Claudio decernebat: uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olym fuerat ad regendum dignissimum eligerentur. Accidit autem ut agrippas adueniret: quem cum senatus in consilium & in castra Claudius euocasset: ut. s. co strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus cesarem ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad senatum misit indicantem suum propositum: quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit iniquum esse se militum erga se studium tam religiosum deferere iam tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis esse quod in regnum uocatus sit. Deinde administratum ire paratum esse in rempublicam. non ut aliquis tyrannus sed ut p̄sul benignus sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis communem omnium stare sententiam. Nam & si non natura esset modestus: & locuples tamen moderandę potestatis exemplum Caii morte esse propositum. quem cum detulisset agrippas respondit curia: quasi quem exercitum & bonis consiliis fideret nolle se subire uoluntariam seruitutem: sed accepto patris responso Claudius rursus misit Agrippam iungere eis: quoniam non posset adduci ut eos proderet: quorum concessu in imperium esset accitus inuitum autem se inuitum esse pugnam aduersus eos cum quibus conflagrare minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo conflagrarent: neque enim sanctum esse propter illos peruersitatem patriam civili cade scelerari. Et Agrippa quidem ista senatui nuntiavit. Cap. iiii.

Inter hæc autem unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Com milites inquit quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus: & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo culpare possimus & ad quem cum iustis magis allegationibus: quam cum armis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egressus est curiam: omnibus se militibus consecutis hoc exemplo optimates deserti in magno metu esse coeperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersionem tutam non esse iter secuti militum ad Claudium transierunt: occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi qui fortunę regis ambiciosius adulabantur: & poene accidit: ut progressi quinque interficerentur: ante. s. quam militum impetum cesar agnosceret: nisi præcurrens Agrippas imminenti ei facinoris periculum nuntiasset: dicens quoniam nisi coercuisset exercitum iam in sanguine ciuium furentem confestim missurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium: fieretque solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius continuuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum: & indulgenti honore complexus: egressus cum patribus confestim obtulit deo uictimas: ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio patrimonio: omnia adiciens ei: etiam illa quem Augustus Herodi dōauerat: traconitiden scilicet & aranitiden. Præter hæc autem aliud quoque regnum quoddam Lyfanie uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patribus autem præcepit: ut incisæ eris tabulae in capitolio collocarentur. Donat autem ei etiam fratrem suum Herodem qui genus eiusdem erat berenici iunctis regine Chalcidis. Opinione autem Celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur: sed talem morum hierosolymis circū dare coepit: qualem si potuisset absolui inefficacem prorsus obsidionem romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impletet opus decessit in caesaria. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiam regeret: aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit uero filias quidem tres de cypro natas Berenicen. mariannem atque drusilam: filium autem ex eadem ipsa coniuge nomine agrippam: qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciā redegit: in cuius procuracionem missus est Cestius fustus. Post hunc autem Tyberium Alexandrius

DE BELLO IVDAICO

qui nihil de consuetudine patria imutantes gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquens de sorore sua Berenice filios duos. Bermocianum & Hircanum: de priore autem marianne Aristobolum: cuius frater mortuus fuerat aristobolus priuatus: relicta filia iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi aristoboli: qui fuerat herodis filius. Alexander autem & aristobolus nati fuerant herodi de marianne: quos ipse patres interfecit. Alexandria autem posterius in maiori Armenia regnauerunt. Cap. v. Post obitum autem herodis qui regnauit in Chalcide claudius agrippam filium agrippæ in auunculi sui regno constituit. Alterius autem provincie suscepit curam post alexandrum cumanus: sub quo oriri coeperunt tumultus: & denuo iudeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azimorum in hierosolymam stante legione romana super porticulum templi armati quippe milites semper custodiebant festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem iudeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota coepit multitudo conqueri: ita ut circumstarent cumanum ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam profaliebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc uentus cumanus ne totius in eum uulgi impetus fieret plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus imissi metus grauis incidit iudeis. Statimque in fugam uersi relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressum de constipatione obtritio facta est: ut concalcatione mutua super. xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas & planctus per domos singulas personabat. Cap. vi.

Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta bethoro quippe circa assensum publicum stephanus quidam seruus cesaris suppellestem quadam uehebatur: quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos qui in proximis uicis essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut conquisitos latrones in uincula conicerent. qua occasione quidam militum in uico aliquo libros sacre legis offensos discidit atque combustit. Iudei autem quasi totam religionem inflammata uiderint undique confluerunt: & uelut machinamento aliquo: ita uel superstitionis attracti omnes ad unam conuocationem ad cumanum cesariam concurrunt precantes ut militem qui tantam contumeliam deo legisque eius intulisset: non relinqueret impunitum. Ad hæc enim ille uidebat multitudinem nequaquam quieturam: nisi aliqua esset satisfactione sedata, adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit adduci: sicque iudei placatis animis recesserunt. Cap. vii.

Denuo autem galyleorum & samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim: quem gemmam uocant qui est in magno samariæ conpositus: quidam galyleus de numero iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex galylea regione conuenerunt ut cum samaritis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt in cumanum rogantes: ut antequam grauis calamitas oriretur transiret in galyleam: & in eos qui authores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones sine affectu precatores emisit. Nunciato igitur homicidio hierosolyma omnis multitudo commota est: & relicta dici solennitate in samariam uulgus impetum fecit sine duce: nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes: latrocinio autem eorum & tumultu quidam Dinei filius Eleazarus & alexander preerat: qui in crabetene regionis terminos inuidentes promiscuam dedere cedere a nullius ætatis exitio temperantes: uicos autem inflamauerunt. Cumanus autem hæc audiens adduxit secum unam equitum alam quæ uocatur sebastianorum ut auxilio his qui uastabantur esset: sicque eorum multos quod Eleazarus erat secuti comprehendit: plures quoque in

terfecit. Ad reliquā aut multitudinē quā in uastandos samaritanorū fines irruerūt: p̄ci-
pes gentis de hierosolyma cōcurrerūt: optiq; ciliciis: & asplis cinere capitibus precaban-
tur: ut ab icēpto desinerēt: nec pp exercendā in Samaritas ultionē ad hierosolyma p̄ni-
ciē romanos cōmouerēt: miserentur aut patriē suē atq; tēpli filiorūq; & cōiugū ppriarū:
neq; oīa pariter in discrimē adducerēt. Neq; ob unius galylei uindictā cūcta dispderent.
His acq̄scentes iudaei a negotio recesserūt. Cap. viii. Multi aut per idē tēpus in
latrocinia cōspirabant: sicut uere solet insolentia crescere rebus quietis: per quē oēm regio-
nē agebantur rapinē: & audaces quicq; reliquis uim afferebant tūc samaritarū primates
ad domitiū quadratū qui Syriā prouinciā pcurabat tyrū uenerūt uindicari de his qui re-
gionem eorū depredati fuerint postulantes. Praesto aut fuerant ēt iudeorū nobiles: & io-
nathas filius ananiae princeps sacerdotū abiecta diluens allegabat: initiū quidē tumultus
samaritas fuisse: qui primū homicidiū ppetrassent: cām tamen calamitatū postea se-
curarū prēbuisse cumanū: qui inter principia in authores cedis nolisset ulcisci: tūc qua-
dratus utrāq; partē interim distulit dicēs. Quoniā cū ad ipsas regiones uenisset diligen-
ter singula ingreret: deinceps uero pcedens cesariā oēs quos cumanū uinctos reliquerat
in crucē sustulit. Inde cū Liddā uenisset denuo audiuit samaritanorū querelas & iudeorū
decem & octo uiros quos cognouit pugne fuisse p̄cipes securi percussit: duos aut ex su-
mantū pontificū sacerdotem Ionathā & ananiā eiusq; filium ananū: & nonnullos alios
iudaeos nobiles cesariā destinauit: similiter autem & samaritarū nobilissimos quosq;. Prae-
cepit quoq; cumano & celeri tribuno romā nauigare redditurus claudio rationē pro his
quē in regno gesserat. His ita compositis alidda ascendebat hierosolymam & inueniēs
multitudinem festiuitatem azimorū celebrantem sine ulla conturbatione Antiochiā re-
diit. Romae aut cāsar auditis allegationibus cumani & samaritanorū aderat aut Agrip-
pas iudeorū cām magna intentione deffendēs: siquidem & cumanū multi potētū cede-
rant pronuncians aduersus samaritas tres eorū nobilissimos iussit interfici. Cumanū aut
iussit urbe discedere. Celerē uero tribunū uictum hierosolymā mittens iudaeis ad suppli-
cium dedit: ut per urbem tractus capite cederet. Post hēc Felicē Palantis fratrem destina-
uit ad iudeos: q & eorū puinciā cū Samaria & Galyleā & pereā curaret. Agrippam uero
de Chalcide in regnū mauis trāstulit: tradēs ei illā quoq; puinciā quē Felicis fuisset. Erat
aut ista traconidis & Batanea & gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyfaniae &
tetrarchiā quā Varus rexerat. Cap. ix. Ipse autem per ānostredecim: mēses octo:
dies triginta administratio ip̄erio decessit successorem regni Neronem relinquens: quē
suadelis agrippinae uxoris suē in imperiū cooptauerat: & quidē cum leḡptimum ha-
beret filium britannicum ex Messalina natum priore scilicet coniuge: & Octauiam fili-
am: quam ipse priuigno collocarat Neroni Susceperat autem ex agripina antoniam. Et
Nero quidē quēadmodū per magnitudinē sc̄licitatis: & opus abusus sit fortuna: &
qualiter fratrem suū atq; uxorem matrēq; interfecerit. Post quos in omnes proxios ima-
nitatem suam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenā-
q; perueniret: quoniam scio esse & narrationem molestam tacitus praterire melius pu-
to. Conuertar autem ad narranda: quae ab eo aduersus iudaeos gesta sunt. Cap. x.
Minorem igitur armeniam regnādā aristobolo dedit herodis filio. Regno aut agrippae
quatuor urbes addit cum agris ad singulas pertinētibus imperia scilicet regione Abel-
lam & Iuliam: in Galy'ica autem Tancheam & Tyberiadam. Reliqua autem iudeae
felicis procurāda dedit. Hic principem latronū Eleazarum: qui per uiginti annos regio-
nē depredat⁹: aliosq; multos cepit: uinctosq; romā direxit: aliorūq; quos in crucē: sustu-
lit latronū: uel in cōmunionē sceleris dep̄hensoz popularium, fuit poene innumerabi-

DE BELLO IYDAICO

lis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in hierosolymis oriebatur. Hi autem ficarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus festiuis imiscebantur uulgo: & ficas sub ueste gestantes. His diuersos quosq; interficiebāt ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant: diuq; latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cadebantur: atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circūspiciebant autem eminus quosq; appropinquantēs: & neq; amicis suis fidere poterant: dum tantum in mediis suspicionibus atq; custodiis nihilominus interficiebātur. Tanta erat latrocinantiū temeritas & ars quædam latendi. Ad hæc aut alia est malorū collectio facta est cæde quidem abstinentium: sed consiliis magis impiorum: quæ pars non minus q̃ ficariorum felicem urbis statum corruptit: seductores quoq; homines & circūuentores sub specie religionis nouādis rebus studentes uulgus insanire fecerūt: nam in solitudines egrediebantur promittentes deū signa eis ostensurū libertatis. Cōtra quos Felix (uidebant quippe semina seditionis esse) mittēs eques atq; pedites armatos magnā multitudinē interfecit. Cap. xi.

Maiore autē plaga iudeos afflixit egyptius quidā pseudo propheta: adueniens quippe in prouinciā magnus cum esset prophetę opinionē sibi arrogans. xxx. ferme milia hominū congregauit quos uana seductione deceperat: & circūducens eos de solitudine in montē qui uocatur oliuarū: inde hierosolymā nitebatur abscondere: depulsoq; romanorum præsidio in populares exercere dominationē utebatur sane stipatoribus qui ad facinus conuenerant: prauidit sane eius impetū felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis quos etiam iudeorū reliqua multitudo iuuabat iniit conflictū. Et egyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autē qui cum ipso fuerant cōprehensi: atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cōpressis porro his etiam sicut in egro corpore: rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionē inducebant: & quasi ad libertatē uocabant: mortē aptissimam cōminantes his qui romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo bipertitam regionē diripiēbant quorūq; potentium domos: eosq; insuper trucidabant: inflāmabant etiā agros: ita ut desperatione eorū tota iudea protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter autē tumultus ortus circa cæsariā inter iudeos scilicet qui ibi p̃mixti habitabant: & syros cōmotione facta. Hi siquidem poscebant ut eorum fieret ciuitas iudeum eius fuisse conditorē dicentes: erat autē rex herodes. Aemulū uero conditorē quidem cōfitentur iudeum: ipsam uero ciuitatē fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas & sanā potuissē constitui si ad iudeos eam cōditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procedebant autē usq; ad arma cōtentio: & quotidie ad confligendum audaces quicq; partis alterutre proflicebant. Neq; enim iudeorū seniores cohibere tumultus gentis suę poterant: & græcis turpissimū uidebatur a iudeis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidē diuitiis & corporū uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidē pars romanæ manus de Syria illo fuerat cōgregata. Et quasi cognati ad auxiliandū parati erant syris. Præfecti autē militū curabant cōprimere tumultū: & pugnaces quosq; cōprehendētes taureis ulciscēbāt: ac uinculis. Neq; tūc supplicia cōprehensorum impedimentū aut timorē reliquis inferebant: imo magis hoc ipso seditionis irritabantur argumētū: tūc demum felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentiū autem immissis militibus interfecit non

paucos quorū etiam substantiæ direptę sunt. Post hæc quoq; cum uideret seditionem manere nobiles utriusq; partis elegit: & suscepta legatione misit ad Neronē pro his quæ si bi cōpetere arbitrarentur acturos. Successit autem ei Cestius & hos qui maxime infestabant prouinciā sollicitè persecutus: latronū plurimos comprehendit atq; interfecit.

Cap. xii. Verum successor huius Albinus nō eodem more negotiis præfuit. Neq; enim fuit aliqua malignitatis species quā ille præterierit. Deniq; non solū ciuib; furabatur: & diripiebat substantiam singulorū: neq; solum tributorū addita mentis in cōmune gentē grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatū cōprehenderunt: uel quia prioribus iudiciis in custodiis erant relictī accepta a cognatis eorū pecūia liberauit. Et is solum qui nou dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tēpus eorū quoq; qui res nouare cupiebant: in hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitiōe redimebant: ut eis tumultū mouentibus non indignaretur. pars autē popularis quę non satis gaudebat: quiete Albini participibus iūgebatur. Vnusquisq; improborū cohorte ppria circumdatus ipse quidē quasi princeps latronū: & tyrannus eminebat. Scipatoribus uero suis ad direptionē mediocriū abutebatur. Ita fiebat: ut hi quidē quorū uastabantur domus tacerent. Illi autē qui extra incōmodum stetitissent metu ne similia patrentur querelis deterrebantur: imo & officiis ambiebant eos quos cōstabat dignos esse suppliciis. In cōmune autē oīum fuit intercepta fiducia. Et erat tūc multiplex dominatio: & semina captiuitatis futurę iam ab illo tēpore spangebantur. Cum sane eiusmodi morū fuisset albinus: tamē succedēs ei Cestius Florus optimū cum per cōparationē suā fecit uideri. Ille siquidē plura occulte & cū fraude nocuerat Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentē tam palam quā si gloriaretur exercuit. ac uelut non ad regendā prouinciā: sed ad damnatorum pœnas carnifex missus neq; rapinaz ullū morē nec afflictionum prætermisit. in miseris autē crudelissim⁹ erat: in turpibus uero impudentissimus: neq; enim quis illo amplius offēdit fallacia ueritatē neq; cōmentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidē uiritim illatis dispendiis lucra quare re exiguū uisum est: sed totas simul despoliauit urbes & labes populis inferebat solū nō uoce per totā regionē edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse prædarum acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiā contigit totam pœne deseri regionem ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouincias cōmigrarent donec autem in Syria cestius gallus prouinciā regebat neq; ausus quispiam iudæorū est aduersum florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante azimorum solemnitate ipse Hierosolymam uenisset occurrens multitudo quę facile tricies centum milium fuit precabatur: ut gentis suę calamitatibus subueniret: & pestem illam prouincię florum: ut eiiceret clamitabat. Qui tātum cum sub populi ore esset: & gallo assisteret: non solum nihil mouebatur sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tantū compescens impetum populi & edicēs quod deinceps placatiōe eis florum redderet: regressus est antiōchiā. Deduxit autē eum usq; ad Cæsaream florus illudens mendaciis: & iudæorum genti bellū sedulo commiscens: quo scilicet solo iniquitates suas occultū iri posse credebat. Pace siquidem permanente habitaturum se apud cæsarem accusatores. Iudæis uero defectionem negociatus fuisset maiore ut quę malo abducēdam a se esse inuidiam peccatorū minorū. Igīt ut gens ab romano abrūperet imperio sedulo indidē augebat calamitates. Cap. xiii.

Per idem tps apud Neronē cæsarienses uictores extitere. Decretūq; istud cōtestantes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni Neronis: septimo decimo autem regni Agrippæ mense maio. Ad magnitudinem autē excitatorum de eo malorū: nequaquā idoneas causas habuisse deprahenditur. In

DE BELLO IVDAICO

caesaria siquidē habitantes iudaei habebāt synagogā: prope agrū cuius erat dominus gētilis quidē cesariensis & frequenter quidā egerant: ut ad illos: ius illa possessio iungeret: multis partibus maius preciū quam res meruerat offerētes. Dominus autē loci non solū preces eorū despexisse cōtentus. Sed ad maiore dolorē aedificauit in loco tabernas ita ut angustū eis transitū reliqueret. Primū igitur feruētiores aliqui iuuentū profiliētes ēdificationē uetabant. cum uero florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes iudaeorū nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes telones inflectunt florū oblatione octo talentorū: ut ēdificationem uetaret. Ille autē ob capiendā tantūmodo rem promittēs se cū cetera facturū accepta pecuniā statim de caesaria egressus est: abiitq; in Sebaſte: seditiōi tribuens facultatē quasi qui pugnat spacium iudeorū primatibus uendidisset. Sequētī autē die quē apud iudeos sabbatum est: cum plebs ad synagogā coisset seditiōsus quidā cesariensis uassamū ante ingressum eorū ponens alites imolabat. Hoc factū iudeos incoercibiliter accendit & legem suam quippe contumeliā pertulisse locū ipsum dicebant fuisse pollutū. Pars autē iudeorū quae erat cōstantior atq; moderatior denuo iudicibus esse conquerēdū querebatur. Seditiōsi autem & iuuentute turgentes iudaei effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendū parati etiam caesariensiu tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro synagogae foribus imolaret. Sicq; continuo ex pugna cōmissa. Interueniens autē iocundus: qui ad prohibendū erat relictus praefectus equitū. uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri & tumultū sedare pergebat. cum uero superatus esset praecaeſariensiu uiolentiā iudei statim libros legis rapientes secesserūt in nabata. regio quēdam eorū hoc nomine appellatur: dirēpta a caesaria stadiis. lx. Primates autē eorū duodecim cum Ioanne in sebaſte ad florum uenerunt: de his quae acciderant conquerentes: & ut auxilio esset rogabant: quis reuerentur tunc eū & de octo talentis admonentes. Ille uero illico cōprehensos eos uinciri iussit: arguēs cur leges de caesaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verumtamen adhuc indignationē suam frenabāt. Florus uero quasi ad hoc operā suam locasset: ut bellū inflammaret misit ad sacrum thesaurū: ut inde decem & septem talēta auferrentur: quasi eam pecuniā impensē cesaris flagitaret. Tūc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templū maximis uocibus nomen caesaris appellabant: ut a tyrannide flori liberarentur: orantes. Quidam autē seditiōsos in florū maledicta iacebant ultima & canistrū circumferētes stipē eius nomine postulabant: quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autē omnibus nihil est a cupiditate deterritus: sed multo magis ad depredandū irritatus est. Deniq; cum debuerat caesariā ueniens ignē belli illic nascentis extinguere: causasq; tumultuū submouere: pro quo et pecuniam acceperat pactus: tantū cum exercitu equitū atq; peditum hyerusalē contendit ut romanis ad quae uolebat uteretur: ac timore & minis urbē nudaret. Tūc populus lenire eius impetū uolens obuiam militibus processit: cum solitis utiq; fauoribus & florū honorare officii paratus. Ille uero praemittens cū equitibus. L. centurionē nomine capitonē discedere eos iussit. Neq; eum in quē tam grauiā maledicta iecissent: falso denuo honore deluderent. Opportere quippe eos si uiri sunt fortes animisq; cōstantes etiam in praesentē effundere contumelias: nec solū eos in uerbis: sed etiā in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo simul etiam equitibus: qui cum capitone uenerant: in medium uulguſ irruentibus diffugerunt: anteq; florū salutarent: aut militibus officia cōsuecta redderent. Discedentes igitur in domos cū metu atq; humilitate peruigilē duxere noctē. Florus at tūc qdē deguit in regia. Postridie at aduersum eos extructo tribūali sublimis resedit: cōuēietesq; sacerdotū principes & ciuitatis uniuersa nobilitas aſiterūt tribūali. His

præcepit florus: ut oēs qui maledicta in eū succlamassent protinus dederent edicēs in ipsos esse: nisi eos pduxerint uindicandū. Ad hæc respōdent iudei: populū quidē pacifica quēq; sentire: illis uero qui errauissent in uerbis ueniam cōferendā postulabant. In tanta siquidē multitudine nihil esse mirandū offendi aliquos temerarios: & per etatē insipientes: esse autē ipossibile eorū qui deliquerint discrimē agitari: cū & singulos nimirū peniteat: & per timorē ad negandū sint parati. Debere tantū illū si consulcret gentis quieti: & uellet romano imperio seruare urbē. Magis propter multos innoxios dare ueniā etiā paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos perturbare multitudinem tantū bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus militibus exclamauit: ut forū uenaliū quod erat in superiori parte diriperent: ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupiditatē addita auctoritate rectoris: non solum illum diripuerunt locū in quē fuerant immissi: sed in uniuersas insipientes domos interficiebant habitatores. Fuga autē erat per angiporta omnia & cedes eorū qui cōprehendebantur: direptionis quoq; nulla species pretermittebat. Multos autem etiam nobiliū comprehendētes adduxerunt ad flog: quos ille uerberibus laniatos in cruce sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorū die cum paruulis: & mulieribus neq; enim lactātib; pepercerāt fuit ducētī & .xxx. grauiorē autē faciebat calamitatē uideri nouitas romæ calamitatis: q; enī nemo unq; prius tūc florus ausus est ut uiros. s. equestris ordinis p tribūali flagellis cederet ac patibulis affigeret. Quorū & si origo iudea tñ romana dignitas erat. Cap. xiiii.

Per idem tempus rex quidē Agrippa alexādriā erat profectus: ut alexandrū qui egyptū procurabat: missus a nerone iure hospitis cōueniret. Germanā autē suam beronicam hierosolymis inuentam & iniquitatem militum uidentē grauis pro hac angor inuaserat: & frequenter quidem præfectos equitum suorū: custodes corporis mittēs ad florum precabatur: ut a sede desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorum: neq; in nobilitatem peccatricis: sed tantum in lucra sua: quē de rapinis congregarentur aspiciens contempsit abnuere: impetus autem militum in reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quoq; multabant: sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam interficerent. ibi autē peruigilem nocte cum intenta custodia egit uerens utiq; irruptionē militum. Venerat autem hierosolymam ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel aliis necessitatibus implicantur: mos est orare per triginta dies anteq; immolent hostias abstinere quoq; uino & capillos radere. Quem morem beronice Regina exercuit diebus: nudipes etiā ante tribunal stetit deprecans florum: & preter quod nihil honoris habita est & etiam de uita sua periclitata est. Cap. xv. Hæc autē facta sunt sextodecimo die mensis maii. Postridie autē conueniens multitudo in forum quod erat in superiori parte ciuitatis confluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebantur. Porissimum autē inuidiosē in flog: uoces erant q; ueriti primates quicq; & pontifices disuptis uestibus & uiritim singulos comprehendentes postulabant: ut ab his uerbis quorū causa mala tanta pertulerant desinerent neq; in maiorem indignationē florum mouerent. Sicq; sedata est multitudo: tam reuerentia precantiū quam spe q; nequaq; florus ultra in eos seqūret. Ille autem uidens multitudinē esse sedatam angebatur: & denuo eam inflammare cupiēs pontifex cum nobilibus aduocauit. itaq; unum ait argumentū fore q; nihil ulterius de nouādis rebus populus cogitaret: si obuīā procederet militibus de cesaria uenientibus. ueniebant autē duæ cohortes: qui cū uocasset populū ad occurrendū mandat centurionibus: ut nullā salutationē redderēt obuīatibus iudais: Ad quod si offensi petulāter qppiā essent locuti statim in eos uterent armis. Pōtīfices ergo collectā multitudinē in tēplo precabant ut occurrerēt romani: & ante graue incōmodū cohortes solēuites

DE BELLO IYDAICO

salutarent. His hortatiōibus seditiosi quicq; abnucebāt: & ob interfectōrū dolorē reliqua multitudo iungebat̃ audacibus. Tunc uero & omnis sacerdos omnesq; leuitę sacra uasa proferētes: ornatūq; tēpli: citharistę etiā & cantores cū musicis organis procedebant ante multitudinē: & obnixissime precabant̃ ut illū tēpli honorē custoditū esse uellēt: neq; ad direptionē uasorū sacrorū romanos cōtumeliis incitarēt. Erat autē uidere ipsos sacerdotū principes sparsis cinere capitibus: & pectora diruptis uestibus nuda mōstrātes nominatim singulos quosq; nobiliū cōpellare: ac denuo in cōmune multitudinē precari: ne ob modicū peccatū patriā suā proderent his qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatē uel militibus esse de iudeos: saluatione tribuendā: uel illis quę acciderāt correptionē si in pręsenti prodire cessassent. Ac cōtra si officiosę suscepissent solemniterq; uenientes, auferri Floro occasionē pugne: ipsos uero saluare patriā suā & prouidere, ne quid ultra quā pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificū consiliū suā debuerint auctoritate transferre. Tali hortatu multitudinē inflectentes: etiā ipsos seditionis auctores quosdā quidē minis: quosdam autē sui reuerentiā mitīgauerunt: ac deinceps pręcedentes cū quiete omni populo sequente militibus obuiā prodierunt. Iamq; cōminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondentibus seditiosi iudeos: aduersum Floro: cuius hęc fierent consiliis succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos cedere sūlibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corrucebant autē multi quidē cum a romanis cederentur: plures autē cum se mutuo propellerent. In ipsis autē portis grauis facta est compressio: & unoquoq; alterū pręuenire cupiente, tardior fuga cūctis fiebat. Collabentiū uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conflatu miseri disperibant: & neq; ad sepulturā quisq; proximis suis cognoscendus remanebāt. irruebant autē pariter milites immoderate eos quos comprehendissent cēdentes: & per ingressum quāberethā uocatur detrudebant multitudinē transire cupientes: ut antoniā & templū obtinerent. Quos etiam florus consecutus eduxit de regia eos qui secū erant: & in arcem trāfire nitebatur. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit: & per tecta euadentes obruebant saxis romanos. Qui cum superne sagittis uincerentur uenientibus: nec possent defendere multitudinem quę per angustos arctabatur ingressus: ad reliquū se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes ne superueniens denuo florus tēplum occuparet per antoniā ex templo ascendentes porticus ad templum per antoniā continentes interciderūt: quaten⁹ auariciā flori desperatione cōpescerent. Nam cū diuinis inhiaret thesauris proq; hoc in antoniā transgredi niteretur: ubi intercitas porticus uidit: ab impetu cōquieuit. Et cōuocans sacerdotū principes: atq; cūiā se quidē ait urbe digredi: præsidiū tūc apud eos relinquare quantū ipsi uoluissent. Ad hęc illis respōdentib⁹ nihil nouandū fore si unā tm relinqueret apud eos cohortē. Dum tantū non illam quę cum ciuib⁹ pauloante conflixerat ob ea si quidem quę pertulere populū illis militibus insensum: cohortē sicut precabantur mutata cum reliqua manu Cæsariā regressus est. Cap. xvi. Aliud autem denuo pugne consiliū cōminiscēs rettulit ad Cestium: & iudeos defectiōis criminat⁹ impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quacūq; eos pertulisse constabat. Nec sane principes hierosolymorum tacuerunt: sed & ipsi & beronice ad Cestium de his quę inique in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis litteris partis utriusq; quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidē uidebatur cū exercitū in iudeā cestiū ire debere: & aut uindicare defectionem si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudeos: eorūq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliqū de suis pręire: qui & ne

gocia & cōsilia iudeorū possit ei fideliter nunciare. Direxit eō tribunū Neapolitanum q ab alexandria reuertēti agrippa circa iamniā occurrens: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudeorū etiam pontifices reliquiq; nobiles eorumq; curia adesse curauerant: ut regē circa scilicet officia nouarent. Postea uero quā congrua humanitate coluerūt cōquesti sunt quā potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis: & inhumanitatē flori explicauerūt. Quā licet argueret Agrippas tamē ut ducis auctoritati cōpetebat inuentionem suā in iudeos transulit: quorū maxime miserabatur uolēs scilicet frenare eorū motus: ut p hoc ipsum quod uiderentur nihil passi iniurię ab uliōis definereut appetitu. Ad hęc ergo quicumq; egregii erant: & propter sua pradia defiderabant quietem: intelligebant regis redargutionē esse plenā benignitatis. Populus autem hierosolymorū sexaginta stadiis obuius progressus officiose agrippā & neapolitanū suscepit. Lamentabant tamen interfectos cōiuges mulieres: quarū plangoribus reliquū quoq; populus ad lamēta conuersus precabatur agrippā ut genti consuleret. Succedebāt etiā neapolitāorū ingredere urbē uideretq; quæ essent a floro gesta: & ita ostēdebāt forū quidē desertum domosq; uastatas. Deinceps uero per agrippā suadere neapolitano ut is cū uno tantum famulo usq; ad filoa totā circuiret ciuitatē: quatenus ipsis cognosceret oculis iudeos quidē omnibus aliis parere romāis: soli autē floro aduersari ppter magnitudinē in eos crudelitatis. Ille igitur cū circūisset urbē & mansuetudinis populī sufficiens documētum teneret: ascendit in tēplum quo etiā multitudinē cōuocauit: & plurimis uerbis fidē eorū cum circa romanos collaudasset: multa etiā ad cōseruationē pacis hortatus adorauit deū eiusq; sancta in eo tamē cōsistens loco in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad cēstū est. Vigus autē iudeorū ad regē pontificesq; cōuersus petebat: ut legati aduersum Florū ad neronē mitterētur: neq; de tanta cæde tacētes suspitionē suæ defectionis præberent: uisum iri quippe eos principes capiēdorū armorū fuisse nisi præuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordiū. constabat autē multitudinem nō esse quieturā si legationē aliquis impedisset. Ad hęc agrippa ordinari quidem legatos qui florū accusarēt inuidiosum putabat: despiciere autē iudeos in bella cōmotos neq; sibi expedire cernebat. Cap. xvii. Aduocata igitur contione in xistū: & in suggestu cōstituens germanā suā beronicē in Asameorum domo (ea siquidē xisto imminēbat contra superiorē partē urbis: Nam xisto templū erat ponte coniunctū) eiusmodi orationem habuit. Siquidē noui uidere uos omnes ad pugnā cum romanis esse cōcitatos. neq; populi puriorē sincerissimāq; partē pacē uelle seruare, eq; processissem ad uos: neq; cōsulare confusus essem: superuacua quippe de utilibus oratio quando omnīū habitatorū cōspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidē ætas malorū belli nescios facit. Quosdā uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit & in cōfusione rerum capiendū de minoribus luctum quemadmodū ipsi ab hoc errore corrigantur: & non per paucos improba cōsilia etiā boni dispereant, existimaui oportere: ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerē quæ arbitror expedire. Perstrepet autē nemo si non ea audierit quæ ipse fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irruocabiliter incitati: licebit etiā post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autē etiā ad illos qui audire cupiunt intercipiētur oratio: nisi ab omnibus uobis silentiū præbeatur. Noui quidē quam multi & iniurias procurantiū prouincias & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autē anteq; discutiam qui fitis & contra quos pugnā suscipere tentetis, primū separabo causas quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci: cur libertatē magna laude sustollitis. Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidē uel moderatiss

LIBER PRIMVS.

sine agentibus: nihilominus turpe erit seruire. Considerate autē sigillatim & uidete quā
 exigua sit materia bellorū. Et primū quidē ipsa rectorū consideranda sunt crimina. Co
 lere siquidē officiis: non exasperare oportet iurgiiis potestātē. Cum uero modicorū pecca
 torū exprobrationes maximas facitis: aduersum uos profecto eos: quibus infertis contu
 melias irritatis. Relinquētes quippe & q̄ ante clāculo: & cū quadā uerecūdia nocebāt
 palam uos confidenterq; populantur. Nihil at̄ ita plagas coercet: ut patiētia: & uiolato
 rū quies quē uiolantibus indicit pudorē. Fac autē eos qui a romanis in prouincias diri
 gant̄ esse grauiter molestos, non tamen etiā romāi omnes uiolant uos: neq; ipse cæsar
 aduersum quē pugnare uultis. Neq; enī ex p̄cepto illorū improbus ad uos quisq; uēit:
 neq; possunt illi quæ in oriente geruntur positi in occidēte conspiciere. Sed neq; facile ea
 quæ hic fiunt: illic audiūtur. Est autē importunissimū & propter exiguas causas tātis: &
 ea de quibus querimur nesciētibus, uelle conflagrare. Et quidē nostrorū criminū cito erit
 futura correctio. Neq; enim unus idem prouincię semper curā tenebit: & successores eius
 credibile est modestiores futuros. Motū autē semel bellū neq; deponere facile est absq;
 magnis calamitatibus: neq; sustinere. Libertatis uero dona sitientibus prouidendū atq;
 certādum est: ut principio nō ea careant. Molesta enim est nouitas seruitutis: quā ne uti
 q; subeas, iustū suscipi certamen uidet̄. Qui uero semel subiectus est: & deiceps deficit,
 contumax magis serutus quā amator libertatis ostendit̄. Tunc igitur oportuit oīa agere
 ne susciperent̄ romanī cū in puinciā Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorūq; re
 ges pecūia: corporibus: animis multo uobis meliores exigūq; partī uirtutis Romæ ob
 sistere nequiuērunt. Vos autē qui hereditariā obedientiā suscepistis: rebus autē omnib;
 ab illis qui primū paruere quā longissime inferiores estis, contra omne romanū regnum
 obistere arbitramini. Et Atheniēses: quidē qui ob gręcorū libertatē patriā suā quondā
 ignibus tradidere: qui superbissimū illū Xerxē per terrā nauigātē: per mare uero ambu
 lantē: & cuius classē nō caperet amplitudo pelagi: latiorē autem Europa duceret exer
 citum, hunc inq; cum una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt. Circa paruam autē
 salaminā: qui tantas opes alię confregere, nunc tamē seruiunt romanis: & illā regiā grę
 ciā ciuitatē administrātitalię iussiones. Lacedemonū quoq; post thermopylas: & plate
 as: & Agēfilā a siam perscrutatū eodē dominos uenerantur. Macedones uero qui ad
 huc p̄ene imaginantur philippum uidere cum alexandro promittentem sibi orbis im
 periu, serunt tamē rerū mutatiōem: & adorāt eos ad quos fortuna migrauit. Alię quoq;
 multę gentes ad libertatē fiducia subnixę: & multo maiores cesserunt tamē & obediūt,
 uos autem soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta. Cui milī
 tię: quibus confiditis armis. Vbi classis uestra quę peruagetur romanorū maria. Vbi
 autē qui expensis possint sufficere thesauri. Contra ægyptios forte aut arabas existimatis
 uos bellum mouere. Non circūspicitis romanorū imperiū. Non metimini uestrā imbe
 cillitatē. Nonne scitis uestrā ciuitatem a cōterminis gentibus frequēter esse superatam.
 illorum autē uirtus p̄ totum orbē inuicta percurrit: immo etiā hoc orbe plus aliquid quę
 fierūt. Neq; enim sufficit eis ad orientē quidem totus euphrates: ad septentrionem uero
 Ister: neq; meridiētis solitudine libya perscrutata: neq; in occidēte gadira: sed ultra occa
 num aliū quęsierunt orbē. Vsq; ad britannias inaccessas prius arma & exercitū transule
 runt. Quid ergo. Vos ne ditiores gallis: fortiores germanis: prudentiores gręcis. Postre
 mo plures estis oībus in toto orbe degentibus. Quæ uos fiducia aduersum romanos eri
 git. Sed dicit aliquis seruire molestissimū est. At quāto magis id gręcis: qui uniuersis sub
 sole habitantibus uidebant̄ p̄stare nobilitate: & tā latam quondā prouinciā possiden
 tes: tunc bis ternis fascibus romanorū obediunt. Paribus autē macedones obsequuntur:

qui certe multo vobis iustius deberent libertatē tueri. Quid autē quingentæ asiæ ciuitates: Nunquid nō absq; ullo præsidio unū tantūm mō rectori parēt: & fascibus cōsulis obsequuntur. Quid autē pergam enumerare heniochos: & colchos: & taurorum gentem: bos phoranos quoq; & habitātes circa ponti littora natiōes: meorūq; gentes: Apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dominus noscebat. Nunc uero militū subiiciuntur tantū tribus milibus: & quadraginta naues longē in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta Bithynia: & capadocia: & pamphyliorū gens: lydi quoq; & cilices pro libertate dicere ualerent: Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem thraces: quinq; quidē diebus in latū: septē autem in longū cōmeabilem prouinciā possidēt: asperiorēq; multo quā uestra est: ac multis partibus fortiorē: altissimōq; gelu eos qui intruerint retardantē duobus milibus romanorū in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos illyrii usq; ad dalmatiā: & istro tenus incolentes duabus tantū legionibus obediūt: cum quibus & ipsi impetus cōpescunt dacorū. Ipsi quoq; dalmatæ: qui tam multa de libertate conati sunt: sæpiusq; capti: rursū cū maioribus opibus rebellarūt, nunc sub una romanorum legione agunt quietē. Verumtū si aliquos magnę causę ad defectionē incitare deberent: gallos potissimū oporteret assurgere: quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab oriē tali quippe plaga alpiū montibus: a septentrionali rheno flumine: a meridie pyreneis montibus: ab occidente uero oceano. Sed tali munitione gaudēt trecentis & .xv. gentibus nūero si fontes autē: ut ita dixerim: felicitatis domesticę habēt: omnibusq; bonis totū pœne orbē irrigantes: serunt nihilominus uestigales esse romanorum: ac felicitatē suā in eorū felicitate reponere. Idq; sane ipsum: nō per animorū molitiem: nec propter ignobilitatē parentum: quippe octoginta annos pro libertate pugnauerunt: sed romanorū admirati sunt: horrueruntq; cū uirtute fortunam: qua illi plura sepe obtinere quā bellis. Deniq; sub mille & .cc. militib; seruiūt: quib; pœne plures hērant ciuitates. Neq; Iberis nascēs in agris aurū ad gerēda pro libertate bella sufficit. Neq; tm̄ terrarū marisq; spacia Rōanis. dirēptæ gētes Lusitani: scilicet & cātaborū armania: Nec uicinus oceanus: etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uincētibus romanis: sed ultra columnas herculis protulerunt arma: & ipsas nubes pyreneorum montium egressi uertices ditioni suę subdiderunt romani: atq; ita pugnacibus gentibus: tantoq; ut prædixi: spatio dirēptis legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germāorum: uirtutem quoq; & magnitudines corporum ut arbitror sepe uidistis. Siquidem ubiq; romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spatii regionem incollentes: spiritus autem maiores corporibus gerentes: & animā quidē contēptricem mortis: indignationes autem uehementiores feris, nūc autem limitē rhenum habent: & octo romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt: reliqua autem uerū gens uniuersa salutē in fuga nō in armis reponit. Cōsiderate ēp Britānorum muros qui Hierosolymorum cōfiditis muris. Illos siquidem circūdatos oceano: & pœne nō minorem quam noster orbis est habitantes romani nauigantes redegerūt inditionem suā: quatuorq; legiones tātę magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere: cum etiā Parthi bellicosissimū genus tantis prius populis imperātes: & tā magnis opibus cūdati, obsides tamen mittūt romanis: estq; cernere sub specie pacis seruientē in italia præcipuam orientis libertatē. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt romanorū arma uenerantibus uos soli bellū geretis: Neq; carthaginensiu cōsiderabitis finem: qui magno illo Hannibile gloriantes & ex nobili phœnicum stirpe uenientes tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neq; cirenci lacedemone oriundi: neq; marmaridarū genus usq; ad dipsadē protentū: neq; terribiles etiam audiētibus

DE BELLO IYDAICO.

Syrtēs: Nāfamonēs quoq; & mauri: & innumerabilis multitudo nomadū uirtutes impe-
 diere romanas. Sed tertiā partē orbis terrarum: cuius neq; numerare quidē natiōes faci-
 le est: quē. s. atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrum mare infinitos nume-
 ro & locis ethiopes continet: totā tamē susceperunt armis: & prēter fruges annuas qui-
 bus romanā multitudinē octo mensibus pascūt, alia quoq; uestigalia pendunt. Expen-
 sas quoq; deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quæ iubentur: sicut uos cōtume-
 liosum putantes. Equidē una cum illistantū legio cōmoratur. Sed quid opus est longe
 petitis exemplis potentiā explicare romanā? cum eam possitis de uicina uobis aegypto
 diligēter inspicere. Hæc enim cum usq; ad æthiōpas porrigitur opulentāq; arabiam:
 contigua quoq; sit indiæ: quinquaginta & septingenta centena millia incolarū habens
 prēter alexandrinorum plebem, tñ uestigalia quorum magnitudinē de censu singulorū
 capitum estimari licet: deuotissime penditans, romanū non dedignatur imperiū. Et cer-
 te quā magnū stimulū defectionis habēs: alexandriā scilicet multitudine & diuitiis abū-
 dantem: magnitudine quoque non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia
 xxx. in latitudine uero nō minus quam decem: tributorum uero multo amplius p men-
 ses singulos infert: quam uos toto anno penditis: & prēter pecuniā. iiii. mensiū roma-
 nē plebi annonam ministrat. Munitur autē undiq; aut incommēabili solitudine: aut im-
 portuoso mari: aut fluminibus: aut siluosis paludibus: quorū tamen omniū nihil roma-
 na fortuna fortius fuit. Duæ etiā legiones ciuitati insidentes profundā aegypto cum illa
 macedonum nobilitate frenant. Quos igitē in bella de solitudinibus aliquibus socios as-
 sumetis? Siquidē omnes qui in orbe habitabili degūt romani sunt. nisi forte quis uestrū
 spes suas ultra Euphratē porriget: & Adiabēnorū regionē gentiles suos estimet adiuto-
 res. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam
 probroso operi assensum dabunt, parthus tamē sineret. Est siquidem ei cura tuendē cū
 Romanis amicitia: & Arbitrabitur foedus esse temeratum si quis de his qui subiecti
 sunt ei imperio aduersum romanos in bello procedat. Superest ad diuinum confugias
 auxiliū. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibile esset imperium
 tale consistere. Considerate autem quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionē immo-
 deratio: etiam si cū longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum sit uobis
 difficillima: atq; eadem trāsgrediendo offendatis deū: per quē cum auxiliaturū putatis.
 Si enim seruetis sabbatorū consuetudinē: & ad nullū actū moueamini, facile pfecto
 capiemini. Sic quippe etiā maiores uestri experti sunt hos dies Pompeio ad bellū desti-
 nante: in quibus scilicet hi qui oppugnabant otia gerebant. Transgredientes autem in
 bello legem patriā nescio propter quid in reliquū dimicetis. Vna siquidem nunc uobis
 intentio est: ne quid de patriā institutione soluatur. Quemadmodū autem aduocabitis
 ad adiutorium deum, si cultū indebitum sponte uiolētis? Assumūt autem singuli quicq;
 bellū uel diuinæ uirtutis: uel humanis opibus cōfidētes. Cum uero utraq; hæc quantū ad
 ipsam pertinet cōsequentiam deserunt, in manifestam utiq; captiuitatē uolētes pugna-
 re prosiiliūt. Quid autē prohibet propriis manibus filios uestros coniugesq; laniare: &
 pulcherrimā inflammare patriā. Erumpētes siquidē i furorē lucrabimini uel ignomi-
 niam superatorū. Bonum est o amice bonū est: cum adhuc stat nauis in portu præcaue-
 re tempestatem futurā: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas nequiq; tre-
 pidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint superest: ut indigni uel miseratio-
 ne uideantur: qui uero se in apertū discrimen iniecerūt etiā exprobratiōibus onerentur.
 Nisi forte aliquis uestrum estimet secundū pacta: cōflictum ire: romanos autem postq;
 uicerint mediocriter uobiscum acturos: & non in exemplo aliarū gentium sacram hanc

urbem inflammaturos: interfecturos aut uniuersum uestrū genus. Neq; enim qui super fueritis armis usq; locum fugę habebitis: uniuersis. s. gentibus: uel iam habentibus romanos dominos: uel habere metuētib; . Periculū aut non solum in uos manebit: sed et in reliquis ciuitatib; habitantes iudeos. Neq; enim est in toto orbe populus: in quo nō uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus cæde crudelissima diuersi quicq; conficient: & propter paucosq; uirorum praua consilia: uniuersę urbes iudaico sanguine redundabunt. Manet aut uenia eos qui talia patraueruntq; sint nimir; uestro uitio congregati. Si uero eadē exequi suplederint, considerate quā impiū sit aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat aut uos mīlēratiō: & si non filiosq; uestrorū atq; coniugum, saltem istius ciuitatis: quę mater urbiū uestre regionis uocat. Parcite moenibus sacris: parcite uenerabilibus adytis: templumq; uobis & sancta sanctosq; seruate. Neq; enim ultra uictores romani his abstinebunt: quibus primo parcentes nullā receperunt gratiā. Protestor autē ego quidē sancta uestra: sacrosq; angelos dei: patriamq; cōmunem quoniam: nihil eorum consiliorū quę uobis uiderim expedire subtraxerim: uos autem decernentes: quę oportet mecū in pace degetis. Si uero ptuleritis iras absq; me periculis subdemini. His dictis astāte etiā sorore lachrymauit: & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autē non se aduersum romanos: sed aduersum Florum: ob ea quę pertulissent, pugnā gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inq; talia sunt: qualia aduersum romanos pugnantū. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis: & antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis: si & porticus denuo cōstruatis: & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc pręsidium est: aut pecuniam floro dabit. His consultis populus acquieuit: & cum rege ac Berenice ascendentes in templū porticus ædificare adorti sunt. Per uicos & regiones principes decurio nescq; dispersi uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas eo tunc tēpore agrippas cōpescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat: ut parerent floro: donec successor ei a Cæsare mitteretur. Ad quam orationē multitudo accēsa nec a uerborū in regē contumeliis temperauit: sed protinus eum urbe pepulerūt: auiq; sunt nonnulli seditioforū et saxa in eum iacere. Rex autē uidens tumultuantū irrevocabilem impetum: & conquerentem q; contumeliis eēt affectus, principes quidē eorū una cum aliis potētibus misit ad florum cēsariam: ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uestigal exigerent. Ipse uero discessit in regnum. Cap. xviii. Per idem tempus quidā eorum: qui bellū maxime mouebant, congregati iruebāt in quoddā castellū: quod uocabatur Masada: & occulte eo perualo: romanos oēs interfecerunt. Alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quoq; hierosolymorū Eleazarus quidā filius Ananię pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militū persua sit his qui sacrificiis ministrabant: ut nullius munus aut hostia qui non esset de iudeorū gente susciperetur. Id autem erat romani bellis semen atq; materia. Reiecit siquidē hostias Cæsaris: quę pro romano populo offerri solite erant. plurimum autē super hoc pontificibus: aliisq; nobilibus deprecatis ut nō pręterirent eum morem: quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerūt: non parū qdem & sue multitudinī confidentes. Robur siqdem omne res nouare cupientū eorū uolūtate s iuuabat: maxime aut aspiciēbant ad Eleazarū: qui per idem tempus ut dixi: princeps erat. Conuenientes igitur potentes quicq; cū pontificibus: & pharisęisq; nobilissimis: & uidentes q; grauib; malis pergerent subiicere ciuitatē, decreuerunt seditiosę animos experiri: & ante portā quę arca uocat, contionē aduocantes (erat autē in interiori parte templi posita quę respicit ad solis exortum) ac primo qdem multa de temera

Eleazarus filius Ananie

DE BELLO IYDAICO.

ria eorū defectione cōquesti: & q̄ tam breuiter bellū patrię cōmouerent: Deinceps irrationabilitatem causę ipsius arguebant dicentes: maiores quidē eorum ornasse templū ex magna parte de muneribus gentiū: semperq; eorum qui foris essent populorū munera suscepisse: & nō solum nō prohibuisse aliquorū hostias (id siquidem esse impiūssimū) sed etiā eas quę uiserentur permanerentq; ad præsens usq; tempus oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui romana arma irritarent: & desponderent eorum bella nouum statuere morē religionis: atq; cū periculis etiā ream facere ciuitatē impietatis uideri: siquidem ea sit in qua præter solos iudeos nullus alter imolet externus: neq; ad orandū sinatur accedere. Et siquidē circa unius alicuius priuati personā lex fertur eiusmodi, possit nimirū iure nos inhumauitatis arguere. Nunc autē despiciuntur romani: & iudicatur Cēsar prophanus. Vnde uerendū est: ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquū etiā pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatq; uere extra principatum ciuitas: nisi celerius resipiscences reddiderint hostias: ac priusq; ad eos: in quorum contumeliā idem tentatū est, huius ausus fama perueniat. simul autē ista dicentes producebāt in medio scientissimos morū paternorū: sacerdotes quosq; narratu ros quomodo omnes eorū maiores exterarū gentiū semper sacrificia suscepissent. Atten debat autē nemo res nouare cupientiū his quę dicebantur: sed procedebāt in medio altaris ministri ut belli materiā præpararent. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse: ut eorum non possit autoritate compesci: & romanorū armorū periculum se primos esse mansuros, inquantū poterant cōsulentes amoliri causas parabāt: & legatos quidē ad florum miserunt quorū erat princeps filius ethei Symon: alios autē ad agrippā: inter quos nobilissimi Scylus & Antippas & Costobarus erant qui etiā regē propinquitate tangebant. Precabant autē utrūq; ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem: & seditionem opprimerēt priusq; ea intolerabilis fieret. Et floro quidē malum istud quasi bonus nuntius fuit: uolēs q; inflāmare bellum nihil respondit legatis. Agrippas autē piter utriq; parcens. s. deficientibus uel iis: aduersū quos bellū mouebat: uolēs q; & romanis cōseruare iudeos: & iudeis templū atq; patriam: ad hęc autē nec sibi conducere talem conturbationē sciēs misit in auxiliū equites duo milia. Cū his autē erat præfectus equitū darius: dux uero agminis iachimus Philippi. His uero uenientibus optimates quiq; cum pontificibus: & omni multitudine quę optabat quietē superiorem occupabant ciuitatē. inferiorem siquidē & tēplum seditiosorū manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinentibus utebantur & cōtinua erat emissio sagittarū ex utraq; . s. parte. Erat autē quando ex insidiis procurentes cōminus dimicabant. Præstabant autē audacia quidē seditiosi: belli uero scientia regii pollebāt. Et his quidē erat propositū maxime templū obtinere: prophanatoresq; eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazarō agebant ut præter ea quę obtinebant etiā superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusq; partis cēdes fiebat: & neutri de eo loco quē tenuerant depellabantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate quę Xilophorias dicūt: in qua mos est omnibus grandē lignorum materiā cōuhere ad templū: quatenus nunq; ignis deficiat esca. semper enim inextinguibilis perseuerat: quosdam quidē cura religionis exclusit. inter infirmiores autē uulgū multi irrumpentes sicariorū (sic enim uocāt latrones gladios in sinibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regii autē audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserūt: cū isti protinus irrumpentes Ananię pontificis domū: & Agrippę ac Berenices palatiū inflammauerūt. postq; ignem archiuo intulerūt uolentes omnia creditorū documenta disperdere: ne esset unde ratio creditę pecunię pateret: atq; omnis ad eos debitorū sciungeret multitudo: & ad

uersum locupletes quasi metu libertatis haberent insurgendi liberā facultatē. Fugientibus ergo chartarū publicarum custodibus ignem edibus iniecerunt : atq; ita succensis ciuitatis neruis hostibus irruerant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidam in cloacis quidem latuerunt: quidā uero cum regiis in superiorē regiam confugerunt: portas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā uos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidē & inflammatione contenti cessauerunt. Cap. xix. Postridie autē. xv. scilicet die augusti mensis fecerunt impetū in antoniā: & oēs in eo p̄sidio agentes per biduū obseclos ceperūt atq; interfecerunt: p̄sidiūq; incenderet. Postea uero transierūt in regiam: ad quā confugere Agrippę milites: & in. iiii. partes agmen suū diuidentes muros moliebant. Eorū uero q̄ intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinē oppugnantū. Distribuant autē propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter quidē latrones sub muris cadebant. Nec diē autē conflictus: nec nocte cessabat: seditionis uidelicet estimatibus in desperationē cogi eos qui in p̄sidio erant propter inopiā uictus: regiis uero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autē erat Manaimus unus de filiis iude galyleę callidissimus rhetor: qui etiam quondā sub Cyrino exprobrauerat iudais: quoniam post deū subiicerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdā nobiliū perrexit in Masada ubi armamentarium Herodis erat. Eorū perrapto populares aliosq; latrones diligenter armauit. Hisq; utens stipatoribus ueluti rex Hierosolymā reuertitur: factusq; princeps seditionis oppugnationē disponebat. Machinamentorū autē inopia erat: & nec poterat palam suffodere muros: superne hostibus tela iacētibus. Funiculū igitur longe ceptum sub unā turrim agentes suspenderunt cū materię subiecta: ac postea in sustinentia ligna ignem immittens agressi sunt. Sicq; subiicibus exustis turris quidē ex templo emota est. Alter autē murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum p̄sentientes fore etiā de concussione turris, alium sibi murū celerius edificauerunt. Inter hoc autē hi quidem qui oppugnabant & statim se uictōres credebant cum uidissent alium murū stupore defecti sunt: regii tamen ad Manaimū aliosq; seditionis principes mittebant: precantes ut eis descendere liceret: idem regiis eiusq; reliquis. Quod cū Manaimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autē qui soli relictī erant grandis animi: occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantā multitudinē pares erant : & precari ut exire liceret ignominia iudicabant: quamq; & si tribueret nequaquā tutum putabāt. Derelinquentes igitur inferiorē locū qui Stratopedon uocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias cōfugerunt: quarū una appellabatur Hippicos: alia phaselus: tertia Mariannes. Hi uero qui cū Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eorum cōprehenderunt trucidantes omnē reliquū apparatus diripiētes Stratopedū incenderūt. Hęc igit̄ acta sunt sexto die mensis septembris. Cap. xx.

Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regia domui latēs capitur: & a latronibus interficitur cū Ezechia fratre. Circūsedentes autem turres seditionis custodiebant ne quis militū posset effugere. Manaimū autē & munitorū locorum destructio: & pontificis Ananię mors in crudelitate crexit: & neminē parem sibi in negociis arbitrās intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autē duo de sociis eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a romanis desiderio libertatis recedentes eandē populari suo prode re: dominūq; ferre: & si non uiolentū: tamen seipsis humiliorē. Nam si oporteat cunctis aliquem p̄cesse: quēuis magis alium quā illum deceret. Atq; ita pacti adoriūtur eum in templo. Sobarus enim adoraturus accesserat. regali habitu indutus : & studiosos sui in armis habebat. cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illū profiluissent: reliquos

DE BELLO IVDAICO.

uero populus rapiens saxa interfecit sophistā: estimantes quoniam illo perempto tota sedicio solueretur. Paululū autē stipatores manaimi resistentes postquā uiderunt totā aduersum se multitudinē irruere quicquid potuit diffugere & cædes quidē eorum qui comprehensi sunt: pscrutatio autem latentium sequebatur: paucique ex eis latentes in Masadā perfugerunt. cum quibus & Eleazarus filius Arri propinquus genere manaimo. Qui postea etiā in masadā tyrannidem egit. Ipsum autem Manaimū cum confugisset in locum qui atlans uocatur: atque illic humiliter delitesceret capientes extraxerunt in publicum: multisque suppliciis affligentes interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes precipuumque tyrannidis adiutorem eius absalomō nomine. Et populus quidē sicut dixi in his adiutor fuit: suspicans aliquā totius seditionis correctionē futurā. Hi uero nō ad cōprimendam pugnā: sed ut cum maiori licetia bellum agerent interfecerunt manaimum. Denique cum populus multū precaretur ut oppugnationē militum relaxarent, uehementius insistebant donec ulterius resistere nō ualentes, Inutilius. s. (Hic enim erat romanorū prefectus) & reliqui mittunt ad Eleazarum dicētes: ut solas eorum paciscere animas: arma autē & reliqua quę haberent ipsis tradentibus sumerent. Qui precationē illico rapientes remittunt ad eos Curionē nitodemi filium & Ananiam seduci: & iudam ionathę: sed eis dextras & sacramentū daturus. Quibus actis deducebat milites Inutilius: sed quādiū romanī arma retinebāt, nō aduersus eos seditiosos fraudis aliqd molit⁹. Postea uero quā secundum pactiones omnes scura gladiosque posuerunt: neque quicquam ulterius suspicantes descenderunt, facto in eos impetu stipatores Eleazarī comprehensos trucidabant: neque resistentes neque supplicantes: solas autem pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt præter Inutilium. Hunc enim deprecantem & usque ad circūcisionē iudaizare se promittentē tantūmodo seruauerunt. Detrimentū autē romanis quidem erat leue de potetia siquidē amplissima pauci fuerunt interempti: iudeorū autem captiuitatis illud exitum probat. Videntes autē graues iam stare causas belloꝝ, urbem autē tali facinore fuisse resperfam: ex quo uim mirum diuina indignatio imminabat etiā si a romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice: & iustitia ciuitatis premebatur. unusquisque autē mediocrium quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur. Siquidē sabbato illā cædem cōtigerat perpetrari in quo s. die propter religionē a sanctis quoque operibus agunt quietē. Eodem autē die: eademque hora quasi ex aliqua celesti prouidentia cæsarienses quoque iudeos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super. xx. milia hominū cederetur: & cunctis iudeis truciata cæsarea remaneret. nam & eos qui effugerant cōprehendens florinus uinctos in arcuam deduxit. Cap. xxi. Post cæsariensium uero plagam tota gens efferata est. Diuisique iudei syrorū uicos eisque continentes rurales protinus uastauerunt: iidem Philadelphiam & Gebdeonitē & Gerasam & pellam & Scythopolim. Deinceps uero intruerunt in Gadara & loppem & Gauarnitidē. & alia quidē subruentes loca: alia uero inflāmantēs etiā in Cadalam tyriorū & prolomaidam: Gabam quoque Casariamque tendebant. Obstitit autē eorum incursui: neque Sebaste: neque Ascalon: sed his quoque inflāmatīs Anthedona & Gazaram euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur: uici scilicet & agri eorū qui capiebantur. uirorū immensa cædes fiebat: neque tamen syriū minore numero multitudinē de iudeorū uastabant: sed etiā eos qui in ciuitatibus erant comprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium: sed ut & discrimen imminens preuenirent. Grauis ergo cōturbatio totā syriam peruascerat: & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaque alterutris salus erat: si anticipassent alteros cæde faciendā. & dies quidē ducebātur in sanguine. noctes autē molestiores formi

do faciebat. nam licet uiderentur amoliri iudeos: tamen etiā de alijs gentibus iudaizantes cogebantur habere suspectos: & per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguū: neque temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant: prouocabant autē ad cedes diuersorum etiā illos qui prius fuerāt mansueti auaritia si quidem substantias caesorum passi diripiebant & quasi uictores eorum pradam quos trueidauerant in domos alias transferebāt. Gloriosior autē erat qui plura collegisset: quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis & inhūatos passim iacere cum paruulis senes. foeminas autē neque uerecundia contectas: & omnis quidē prouincia plena erat inenarrabilium calamitatū. maior autē his metus audendorū malorū: ipsis quē acta erāt facinoribus imminēbat: & haecenus quidē iudaeis aduersum alienigenas cōflictus erat. Incurrentes autē in scythopoleos fines etiā iudaeos qui illic habitabant: experti sunt hostes. Hi enim cū scythopolitis conspirassent: & cōsanguinitatē utilitati propriae postponentes aduersum iudeos cum gentilibus dimicabant: suspecta tamē eorum ipsa belli fuit aueritas. Denique scythopolitae ueriti ne ciuitatē noctu adirent: & magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem, dixerunt eis: ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem: transirent cum omnibus famulis suis in proximae locum paludis. Quibus quē fuerant iussa sine suspicionē facientibus diebus quidē secutis duobus quieuerunt scythopolitae. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt: subitoque omnes interfecerūt qui fuerunt. xiii. milia. Postque eorum substantiā cunctā diripuerunt. Cap. xxii. Dignum autē etiā uidetur Symonis interitum enarrare. Hic enim saulī cuiusdā nō ignobilis uiri filius erat. Fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suae gentis abusus multos siquidem iudeorum appropinquantē scythopolim cotidie obtruncabat: & frequenter integros cuneos fudit: ita ut totius aciei mora & momentū solus existeret. Compræhendit autē eum digna ciuili interfectione poena. Nam cum scythopolitae circumfusi eēnt iudeis: & in paludem præcipites agerent educens Symon gladiū in nullūqdem hostiū impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitudine promoturū uidebat. Exclamans autem miserabiliter digna inquit scythopolitae his quae gessi patior: quippe qui tam multa cede ciuium meorum benignitati erga uos nostrae fidei feci. Digne enim nobis externa gens infida est: qui in nostrum genus tanta impietate delinquimus. Morior ergo quasi prophanus propriis manibus: neque enim dignū est hostibus subiacerē. Iste autē ipse finis: & mihi sceleris digna poena: & aut uirtutis idoneū decus erit: ut nemo. scilicet. hostium de meo interitu gloriē: neque insultet cadenti. Haec dicens miseratibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suā. Erant autē & uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. Ille quidem patrem trahens caesarie & eū superstans ense penetrauit: post quem non sane inuitā matrē interfecit. Super hos autē coniugi & filiis intulit ferrū singulis fane horum pene occurrentibus gladio & hostes puenire cupientibus. Cū uero oēm suam necessitudinem trucidasset celsus superstans extendit dexterā: ut neminē posset latere: & totū in uiscera sua ensē demersit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem. Ceterū quantū ad fidem quam alienigenis præstitit digno sine consumptus. Ad cede autē quē in scythopoli facta est, reliquae quoque urbes iudaeis apud se habitantibus irruēbāt: & duo milia quingentos ascalonite: ptolomais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrii: multos quidem trucidauerunt: plures autem uinctos custodibus tradidere. Hippinei quoque & Gaddiri similiter audacissimos quidem amoliebantur: terribiles autem sollicitē obseruabant. Reliquae quoque urbes aduer-

DE BELLO IYDAICO.

sum iudæos singulę: & put habebant plus uel timoris uel odiū mouebantur: soli aut antiocheini & sidonii & apamei suis cohitoribus pepercerunt: & neq̃ interfecere quemq̃ iudæorum neq̃ uinculis tradiderunt. Forte autē & propter multitudinē suam despexerunt: eorum si qui motus fuissent: mihi autem uidetur magis erga eos miseratione moti quos utiq̃ nihil moliri uidebant. Geraseni autē neq̃ in eos qui apud se remanere delegerunt quicq̃ gesserunt mali: & egredientes usq̃ ad fines suos deduxerunt. Cap. xxiii.

Excitata est autē etiam in regno agrippæ aduersum iudæos pernicies. Ipse siquidem perrexerat ad cestiū gallum antiochiā: relicto sup̃ negocia sua quodā ex sociis noīe Varo issemo qui regi genere erat propinquus. Venerunt ad eū de Batanea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuiū suorū p̃stantissimi poscendi p̃sidiū gratia: ut si q̃ scilicet apud eos quoq̃ motus fieret, haberent idoneā custodiam: per quā possent insurgētes quosq̃ cōprimere. Hos uarus quosdam armatos de regiis p̃mittēs interfecit in itinere oēs. Ausus autē est tale facinus propter consiliū Agrippę & propter nimiam auaritiā impie in gentiles suos agere nō recusans regnū omne corrumpit: persequens. si post talē principatū in totū genū exercere iniquitatē. Dōc discussis Agrippa rebus aī aduertere quidē in uarum ueritus est propter propinquitatem isseomi. Procuranda tamen eū regione summouit. Seditiosi autē comprahēdentes p̃sidiū: quod appellatur cyptus imminens sinibus hiericunthæ custodes uero quidem interfecerūt: munimenta autem destruxerunt. Cap. xxiiii. Per eosdem dies etiā in macherunte multitudo iudæorum persuadebat in p̃sidio relictis romanis deferere castellum cisc̃ tradere. Illi autē q̃ rogabātur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suā & accipientes fidem tradunt p̃sidiū quod diligenter cœperūt macherunte custodiis optinere. In Alexandria autē semper quidē erat iuiculis aduersum iudæos seditio. Iam ab illo tempore: ex quo strenuus Alexander cōtra Aegyptios usus iudæis p̃miū societatis tradidit eis: & habitandi apud Alexandriam facultatē & ius urbis equale cū gentibus. permanebat autē eis honor iste apud successores quoq̃ Alexandri. Deniq̃ & in parte ciuitatis locum eis propriū deputauerūt: quatenus haberent cōuersationē per omnia mundiōrē a cōmunionē. i. gentium sequestratā p̃stiteruntq̃ eis ut etiā macedones appellaretur. Deinceps uero cum in possessionē Romanorū ægyptus uenisset: neq̃ Cēsar primus: neq̃ post eum quispiam honores quos Alexāder iudæis decreuerat minuit. conflictus autē eorum aduersus gręcos pœne continuus erat: & ducibus multis quotidie ab utraq̃ parte lucrum reuehentibus seditio accendebatur. cap. xxv. Tunc uero cū apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cū Alexandrini in concionē uenissent ut ordinarēt pro certis negociis largitionē ad Neronem ferendam cōcurrere in amphiteatrū permixti græcis plurimi iudæorū. Quos cum uidissent emuli extēplo clamare coeperunt: iudæos hostes: & exploratores esse ac deinceps insulentes intulerunt eis dēmauus: & reliqui quidē fugiētes dissipati sunt: tres ex his uiros comprahēdentes trahebant quasi uiuos incēsurī. commota est autē omnis terra iudæorum ad ultionē ferendā: & primū quidem in gręcos saxa iaciebant. postea etiā uero facibus raptis in amphiteatrū impetū fecerunt: cōminantes q̃ in ipso loco tantū simul populum cōcremarēt & pene minas implessent rebus: nisi iras eorū compressisset Tyberius alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principiū ab armis sumpsit: sed nobiles eorum quosq̃ summittens hortabatur ut desinerēt: neq̃ aduersum se militiā romanā cōmouerēt. Seditiosi autē benignā deprecationē ridētes Tyberiu cōtumeliū impetebant. Qui post q̃ uidit absq̃ calamitate tumultuosos nō posse cōpesci, inmisit in eos duas romanorū legiones: quę in ciuitate erant. Cum his alios quinq̃ milia equites casu ad iudæorum inte-

ritū de libya uenientes: præcepitq; ut non solū interficerēt: sed etiā substantias corū diriperent domosq; inflāmarent. Qui protinus cōcurrentes in locum qui uocatur delta: illo quippe erat iudæorū multitudo collecta exquebantur strennue iussiones: nec sane sine cruenta uictoria. Collecti qppe in unum iudæi & eos qui de suis optime armati erant ante reliquā multitudinem statuētes aliquādiu resisterunt. Postquā uero in fugā inclinati sunt: passim trucidabantur: & erat eorū grandis iteritus. Tū quē sibi mādāta fuerāt exequūtur. Conglobati enim iudæi his quos melius armatos habebāt in fronte positis aliquādiu quidem resisterunt. Semel infugam uersi mactabantur: nec unius exitiū medus cum aliū sub duo atq; in cāpo deprehenderentur: in edes autē aliū concluderentur: & eas quoq; incenderent romani una etiā diripiēdo quæ in his reperissent: neq; illos aut isantiū misericordia aut reuerētia senectutis moueret: sed in omnes ætates parī cede seq̄rēt. Vnde totus quidē ille locus sanguine redūdabat. Quinq; uero cōgesta sunt milia mortuorū: nec tamē saltem reliquæ remāssissent: nisi ad preces se cōtulissent: eorūq; miseris Alexandrē romanos iussisset abscedere. Sed illi quidē quibus erat consuetum obedire fceptis primo eius nutu discedūt: populares autē alexandrini propter odii magnitudinem difficulter ab icēpto reuocabant: uixq; a corporibus distrahebātur. Apud Alexandria quidem talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur in senis ubi q; iudæis: sed duodecimā legionem integrā ex antiochia secum ducens: & ex reliquis binā milia lecta peditum: & .iiii. alas equitū isuper regum auxilia: hoc est antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes Agrippæ uero tantūdem peditū & equitū mille: cū & cestius sequeretur .iiii. milibus cōcītatus: quorū tertia pars eqtū erat: pluresq; sagittarii: ptolomaida progressus est. plurimi autē ex ciuitatibus auxilio conuenere: peritia quidem militibus inferiores: q; uero scientiē deerat in iudæos, odio iūdemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; agrippa cestio: & eorum quē conducebant simul & itineris principes: ibi tum adducta exercitus parte cestius inualidissimam galileæ ciuitatem contendit zabulon: quæ appellatur uiros. & ab iudæorum finib; ptolomaida discernit. Cūq; offendisset eam ciuib; destitutā (in montes enim multitudo refugerat) Joigenum autē rerū plenam, illas quidē militibus diripiendas cōcessit: ipsum uero oppidū quīs admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similis ut apud Tyrum & Sydonā & Beritū edificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, qcquid inuenisset obuiam depopulatus inflāmat: etiam circum eam positis uicis in ptolomaidā regressus est. Syris autē adhuc prædæ inherētib;: & præcipue biritis, recepta iudæi fiducia: cestium enim recessisse cognouerant, repente in eos qui remanserant irruunt: & prope duo milia morte cōsumunt. Cap. xxvi. Cestius autem ex ptolomaida reuersus ipse quidem Casaream peruenit: in ioppam uero partem præmisit exercitus: cum præceptis huiusmodi ut oppidum custodirent si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quā ceterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque ioppem facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent: nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis: direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadriugenti fuerunt. Simili modo & finitimam samarię nabathirē. Nam Thoparchiam non paucos direxit equites: qui & partem finium uendicauerunt: magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis etiam uicos igni dederunt. CAPITV. XXVII.

In galyleā quoque misit Celsiū gallum ductorē duodecimę legionis: cique tantam militū manum attribuit: quantam genti expugandę sufficere posse credebatur: & cum

DE BELLO IYDAICO

ualidissima galyleæ ciuitas sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudēs consiliū secūte ciuitates alię quiescebant. Qui uero seditionibus & latrociniiis operam dabant, in galyleæ montem undiq; mediū recessere: qui est contra sephori & uocat' asamō. Aduersus eos gallus ducebat exercitū. Illi autē quādiu superiores erant, facile romanos ad se ascēdentes ulciscébantur: & ex his plures quā ducentos interfecerūt. Vbi uero eos uiderunt circūactō itinere ad celsiora progressos, mature uictoriā concesserunt: & neq; pugnam cominus armato ferebant: Neq; si terga dedissent, equitū poterāt manus effugere: adeo ut pauci locis aspersis delitescerent: amplius uero quā duo milia trucidarentur. Gallus quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud galyleam uideret, cēsariā cum exercitu remeabat. Cestius uero cū omni multitudine reuersus in antipatridē perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinē iudeorū in turrim: quæ apheci uocabatur, esse collectam: qui & his cōgrederetur prēmisit. Sed priusquā in manus uenirēt iudei metu dissi sunt: eorū q; castra iam desolata milites adorti cum uicis circūpositis incenderūt. Ex Antipatride autem cestius in liddā profect' uacuum uiris ciuitatē offendit. Nam propter Scenopheriorū dies festos in Hierosolymā populus oīs ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis exustq; oppido ulterius procedebat perq; Bethiron profectus in quodā loco cui nomē est Gabao castra ponit distante a Hierosolymis stadiis quinquaginta: Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellū uiderent, omissis dierū festorū solemnibus ad arma pperabant: satisq; freti multitudine incōpositi ad pugnam & cū clamore profiliebāt: Ne dicere quidē septem habita ratione scriatorū. erat enī sabbatū quod apud eos religione maxīma curabat'. Idem autē furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nāque impetu romanos aggressi sunt: ut eorū & aciem pertumperent: uiaq; aperta cēdibus in medio ruerēt: ac nisi ei militū parti quæ nec dum locū amiserat eqtes ex circuitu subuenissent: quiq; non satis defecerūt pedites, in periculo totus cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autē quingēti & quindecim romani milites ex quibus quadringenti pedites: ceteri eqtes erant: iudei uero uiginti duos quorū fortissimi uidebant' Monobari regis Adiabena: ppinqui: Monobazus & Cenedecus: & post hos Peraita Nigercet & syra babylonius: qui ad iudæos ab Agrippa rege transfugerant: cui pridem militabant: A fronte qdem repulsi iudei ad ciuitatē reuertebātur. Romanos autē ad Bethorō ascendētes Gioræ filius Symon inuadit: multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cū sarcinis capta in ciuitatē reduxit. Cestio uero in agris triduo cōmorāte iudei locis superioribus occupatis obseruabāt ei' transitū neq; cessaturos eos certū erat: si romani proficisci cōpissent. Cap. xxviii,

Itaq; dum Agrippa cū infinita hostiū multitudine montes amplexa ne romanos quidem a periculo tutos esse perspiceret, uerbis iudeos experiri decreuit: uel omnes sibi parituros existimans: ut bello desisterent: uel si qui aduersarētur seuocandos esse: qui ab eorum snia discreparent. Misit igit' ex comitibus suis Poreatū & Phebū quos illis sciebat esse notissimos: & a cestio fœdus amicitie: certamq; a peccatis populo Ro. ueniam pollicerentur: si proiectis armis secum sentire uoluissent. Verū seditiosi metu ne cuncta multitudo spe securitatis ad agrippam sese cōferret, legatos obtrūcare statuerūt: & phebū quidem priusquā uerbum faceret, peremerūt. Nam poreatus uulneratus effugit: populares autē id indignē ferentes factum cēdendo sustibus atq; lapidib' in oppidū cōpulerūt. Cestius uero quia intestinam eorum discordiam opportunū ad irruendū tēpus inuenit, totū in eos duxit exercitū: inq; fugā uersus usq; Hierosolymā profectus est. Castris autē in loco positus qui appellatur Scopos itruallo septē stadiorum a ciuitate discedens: nihil per tridū aduersus oppidū conabatur: sperans fortasse itus degētes aliqd

Symon filius Gioræ

remissuros. In uicos aut circa ciuitatem nō paruā militū manū ad rapienda frumenta dimisit. Quarto aut die qui tricesimus mēsis erat octobris ordinatū in oppidū introduxit exercitū. Populus quidem a seditiosis custodiebatur: ipsi aut romanorū disciplina territi exterioribus cessare partibus ciuitatis: & in partē interiorē templūq; refugerunt. Cestius uero transgressus Pedestā: quē sic uocatur: & cenopolim: & forum quod appellatur Dacon incendit. Deinde cum ad superiorē ciuitatem uenisset prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumpere, ciuitatē ilico possedisset: bello q; finem dedisset. Sed Tyrānus praepositus castris & priscus & plures equitū magistri a foro pecunia corrupti conatū eius auertere & iudeos intolerādis malis repleri cladibus q; contigit. Cap. xxix. Interea plurimi popularium notissimi Ananus Ionathē filius cestium quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autem & ira fastidiēs: & quod nō satis ei credendum putaret, tādū id neglexit donec prodicione comperta seditiosi ananū quidem cum ceteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere compulerunt. Ipse uero per tures dispositū murum tentantibus repugnabant: per dies quidem quinque romanis undiq; conatibus inexplicabilis erat impetus. Sexto aut die Cestius cum plurimis eisdēq; sagittariis a septentrionali tractu templum aggreditur iudeis ex porticu resistentibus. Qui repente quidem romanos ad murū adeuntes auertere. Postremo autē repulsi telorum multitudinē recesserunt. Itaq; romanorū qui anteibant scutis suis muro nixi: & qui eos sequebantur aliis ac per ordinē aliis similiter adiunctis: quae sic appellatur: testudinē contexuerunt. Vnde sagittae in eam delatae irritae delabebantur & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templūque portas incendere moliebant. Vchemens aut seditiosos stupor inuaserat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti cōtinuo eaperetur. His aut populus alacrior efficiebat: & quātū nequissimi cōdebāt: tātū ut ipsi portas aperirēt: Cestiumq; tanq; de se optime meritū reciperent appropinquabāt. Et profecto si paululū in obsidione perseverasset: statim ciuitatē obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis: eiusq; sancta illo die finē bello dare prohibuerunt. Deniq; cestius neq; aīs populi: neq; obsessorū desperatiōe perspecta militē reuocat: & sine ulla spei repulsa incōsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga latronū fiduciā recreauit: infecit nouissimos aliquos equitū peditūq; peremere. Et tunc qdē cestius incastris quē apud Scopon munierat tendit: altero aut die ulterius recedendo magis hostes prouocauit: tanq; postremis appositū multos necabant: cum utraq; itineris parte uallata in transuersa tela iaciebant: & neq; in eos seretorquere: a quibus a tergo sauciabantur notissimi audebant quandam infinitā multitudinē insequ existimantes. Et a lateribus instatiū uim repellere minime sufficiebāt: cum ipsi qdem graues essent: ordinēq; interrumpere formidarent: uiderēt aut iudeos leues & ad excurrendū faciles esse. Vnde coniebat ut multa mala perpererēt: cū nihil etiā inimicis nocerent. Tota igit uia perculsi deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis in quibus erat priscus sextae legionis dux: & Longinus chilarchus: & Emilius iocūdu alax praefectus uix in gabao perueniunt: ubi castra prius posuerāt: multis istrumētis amissis. Hic aut cestius biduo cōmoratus inops cōsiliū qd ageret: cū tertio die maiore hostiū uidisset numerū & oīa circū loca plena iudeis, tarditatē sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurū. Itaq; pro compendio fugae cuncta quē militibus impedimēto erant, amputari praecipit. Occisq; tunc mulis atq; asinis aliisq; iumentis: praeter illa quae sagittas & machinas ferret. Hec. n. uelut usui futura seruabat maxie quae timebat ne iudaīs cōtra se capta pdescent. Bethoron uersus antecedebat exercitū. At iudei latiorib; qdē locis minus instabant: contractos uero in angustias atq; descensus: q discessisset ab exitu prohibebāt. Alii postremo super agmen im-

DE BELLO IYDAICO

pingere: fusaque omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operuit. Vbi et pedibus quo pacto sibi subueniret haesitantibus equum periculum promptius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi poterant obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equestribus inui. Lateribus autem rupes ac ualles: in quas deiecti: qui aberrassent, consumebant. Nullusque locus aut fugiendi: aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus quos desperati solent: fletusque conuersi sunt. Quibus resonabat iudeorum cohortatio cum clamore latantium pariter ac sequentium. Totusque pene qui cum cestio fuerat perisset exercitus: nisi nox aduenisset. Qua romani quidem in becho non confugerunt: iudei uero obsessis circum omnibus locis eorum transitus custodiebant. Denique ibi cum cestius aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosque ad quadringentos omnium fortissimos milites tectorum fastigiis imposuit. Hisque precepit uigilum qui in castris excubant signa clamare: ut eo modo iudei omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum ceteris otiose usque ad triginta stadia progredire. Unde mane cum iudei locum in quo romani tetenderant desolatum uiderent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt: & illos quidem sine mora iaculis consecrunt: mox autem cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregrisset, die uehementius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites machinas siue tormenta muralia: itemque ballistas: multaque alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablati iudei rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem romanos antipatridam usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes: & machinas secum asportantes: mortuosque spoliarunt: & praedam quae remanserat collegerunt: & peana canentes in metropolim remeant: suis quidem paucis amissis. Romanorum autem auxiliorum quinque milibus pedum ac trecentis uicque noningentis & octuaginta equibus interemptis. Hac quidem nouembris mensis octauo die gesta sunt: anno duodecimo Neronis principatus.

Cap. xxx. Post cestii uero casus aduersos, nobilium multi tanquam e nauis pessum itura ex ciuitate enatabant. Denique castabarus & Saulus una cum Philippo iachanis filio qui princeps erat exercitus regis Agrippae: inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus antipapas fuga despecta quemadmodum a seditionis peremptus sit, alias iudicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaiam ad Neronem misit: & propriam necessitatem indicaturos: & belli causas deriuaturos in forum. Sperauit enim & iram in illum excitatum iri: & sua pericula summovenda. Tunc autem Damasceni corde romanorum cognita, iudeos apud se degentes perimere studuerunt: & cum eos in publicis terminis collectos haberent: namque id olim propter suspensiones meditabantur, facile quidem sui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mulieres suas fere omnes praeter paucas iudaizantes: & eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudeorum autem decem milia quippe in angusto loco atque omnes inermes aggressi: una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero cestium fugauerant, in hierosolymam reuersi: quos adhuc romanorum studiosos inuenissent: partim ui partim blanditiis sibi etiam sociabant. Et in templum congregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosippus curionis filius & pontifex ananus omnia quae in ciuitate gerenda essent imperaturis: maximeque ut ciuitatis muros erigerent. Filium namque Symonis Eleazarum romanorum quamuis praedam & creptas cestio pecunias: & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet: tamen nullis necessitatibus praeposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uideret ferri: cuiusque studiosos siue imitatores satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniae: itaque astutia psuasit populo: ut in omnibus sibi parceret. In iudeam uero quos mitterent alios militum duces optarunt

Hiesum filiū asapha unū ex pontificibus: & Eleazarū pontificis filium: Nigro autē mandauerūt: qui tūc iudumeā regēbat: ex regiōe trans iordanē posita genus ducēs: unde partēs cognominabātur ducibus obtēperare. Sed ne alias quidē regiones omittēdas putabāt. Nāq; in hicricūta Iosippus filius Symonis: & Manases trās flumē thapna: & Ioannes effesus Topchias administraturi directi sunt. Huic at lidda & ioppe & āmanum erāt aditē. Cophinitie at & accabatine regionibus ioānes fili⁹ annē rector erat designatus: & utriusq; galylex ioseppus mathathia filius. Hui⁹ administratiōi iūcta erat & gamala munitissima ciuitatū: quē ibi fuere aliorū quidē rectorū pro alacritate ac prudentia sua quisq; res sibi creditas administrabat. Iosippus autē cum in galyleā uēisset primū curē habuit idigēti sibi cōciliare beniuolentiā: multa sciēs ea cōfici posse licet in aliis peccauisset. Deinde cōsiderato q; potētissimos quidē amicos habebit: si eos participes potestatis fecisset: oēm uero multitudinē si pluraq; per indigenas & cōsuetos fieri prēciperet. Lxx. de senioribus eius gētis prudētissimos elegit: eosq; rectores totius galylee cōstituit. Septem uero per singulas ciuitates minorū litum iudices ordinare maiora negocia cauēdasq; capitales ad se referre iussisset iam. lxx. dispositos per ciuitates: quo iure inter se uerentur: et quē admodū extrinsecus uisi essent aiaduertit: certusq; in galyleā romanos eē uenturos opportuna loca muro cingebat: hoc est iotapata & bersabex & seloim necnō & caphe recho & iaphac & sicophoh: mōtē cui nomē est itabirio & tharice & tiberida: ad hanc etiā circa generalcth lacum speluncas in ea quā inferior galylea uocabatur muniuit. Superioris autē galylee achabaron & petrā quā sic dicitur ninetimero in gaulanītidem uero seleuciā: & sogennā gamala munitiōe circumdedit. Solis autē scphoritīs permisit ut murū sibi metipsis fabricarēt: quia eos pecuniosos esse: & ad bellū promptos ēt sine prēcepto uideret. Similiter autē etiā giscalam iosippi iussu per se murū cinxit ioānes ceteris autem castellis oībus ipse iosippus intererat iubendo: simul atq; opem ferendo. Quin & exercitū ex galylea supra centum milia uiroꝝ cōparauit: quos oēs undiq; collatis armis ueteribus instruebat. Deinde reputās hoc maxime romanorū inuictā esse uirtutē q; edicto essent audiētes rectoribus suis: & exercitationi operam darent, doctrinā qdem urgente necessitate despexit: parendi autē facultatē ratus regentium multitudine posse contingere ita ut romani solēt diuisit exercitū: pluresq; fecit agminū principes. Diuersisq; militū generibus ordinatis, alios de cadarchis: alios chiliarchis subdidit: & in sup his rectores maiorū reꝝ administratores. Docebat autē signorū disciplinās & prouocationes reuocatiōesq; buccinā: & principia cornū & circundationes: & quemadmodū oporteret laborantibus succurrere fortiores. & circū defatigatis partiri pericula: quāq; ad fortitudinē animi corporisq; tolerantia pertinerent instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū: usquequaq; Romanorū referens disciplinā: & q; cū uiris essent praeliaturi: qui & uiribus corporis & animi obstinatione totū pōne orbem superassent. His addidit quo pacto belli tēpore suis essent parituri prēceptis: iam nunc periculū fore nisi consuetis delictis hoc est furtis & latrocinis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus fraudem facerent: aut consuetissimorū damna propriū quēstū putarent. Illa enim bella optime administrari: quorum milites bonā conscientiam gererent. Qui uero per se prauī fuissent, his non solū inimicos: sed etiā deū hostem futurū. Multa in hunc modū admonendo perseuerabat: & iam qdem quantum prēlio paratū esset cōflatū erat. Nam septuaginta peditū milia & .cc. xl. equites ac prēter hos ēt mercenarios qb⁹ maxime fretus erat habebat quattuor milia. d. necnō & sexcētos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autē mercēariis, facile ceteri milites a ciuitatib⁹ alebāt. Nāq; singulq; quas enūerauim⁹ cū mediā sui multitudinē mitterēt in militiam: reliquos ad com-

DE BELLO IYDAICO

*Iohannes Lefim filius
giscalonius*

parandum eis uictū tenebantur pars armis pars faciēdi opis dirimeretur: & armati secūritatem rependerent suggerētibz cōmeatū. Iosippo autē hoc modo administranti galyileam insurrexit quidam insidiator patriæ Giscalon ortus Lefim filius nomine iōānes callidissimus: ac dolis plenus & nequitia quidē nobilissimus oīum: antea uero parumper & aliquantū malitię suę impedimentū passus inopia: facile mentiri paratus: mirusq; ad fidē adhibere mendacio: & qui fallaciā uirtutem putaret: eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis: & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidē imoderata concupisset: spem uero leuionibus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius: deinde comitatū inuenit audacia: primo quidē paruum ampliōrē autē proficiscēs. Curę autē habebat neminē ignarū asciscere: sed qui & habitudine corporis: & animi magnitudine: bellorūq; peritiā pręstaret hos eligebat: donec quadringentorū uirosq; ceterā cōgregauit: quorū plures ex Tyrionum finibus & uicis erant. Isq; oēm galyileam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudū regendi milites cupientē: & maiora desiderantē diu pecunię retardabat inopia. Cū autē uideret Iosippum sua uiuacitate letari, persuadet ei primū fabricādī muri patrię sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua re questus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita uelut oleo quod non a gentilibus suis tractatū esset uti cauerēt oēs apud syriā iudæi: ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nūmosq; tyrio qui. iiii. atticos faceret emptis. iiii. amphoris eodē precio amphorę dimidiū uenundabat. Cūq; galylea ferax esset olei: maximeq; illo tēpore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitam summā pecunię cōgregauit. Qua mox in eum usus est: qui hoc sibi beneficiū pręstitisset. Deniq; existimās iosippū disposuisse rectorē se esse galyleę futurū, quibus pręerat latronibus imperauit: prędas uehementius exerce re q; multis rebus nouis per regiones excitatis autē insidiis alicubi rectorem perimeret si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret. Ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iam dudū autem rumōrē dissipaueratq; res galyleę Iosippus prodere cogitaret: multa q; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Cap. xxxi. Itaq; illo tempore cum quidam ex uico damaritarū in magno campo custodias agentes ptolomæū agrippę & bereniciis procuratorem aggressi: omnes quas ferebat sarcinas abstulissent: in qb⁹ erant non paucę uestes pretiosę: plurimaq; argenti pocula: & sexcenti aurei: neq; hanc prędam occulte administrare possent, omnia taricheas ad Iosippum comportarunt. Ille autem reprehēsa uiolentiā quā regiis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximū ei⁹ periculum comparatum est. Namq; raptores earum & quia prędę nullam partem accipissent: agre ferētes & prospicientes quod Iosippus cogitauerat laborem suum regibus condonare: per uicos nocte discurrunt: omibzq; indicant Iosippum prodidisse: eodem q; tumultu ciuitates proximas repleuerunt: adeo ut centum armatorū milia contra Iosippum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Taricheas congregata plurima per iracundiam conclamabat: partim deponi partim concremari uociferans proditorem. Plerosq; incirabat iōānes: & cum eo filius taphnam & iesus quidam. Tūc magistratus tyberiadis iosippi quidē amici & satellites tantę multitudinis icursu perterriti omnes pręter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope cum iam ignis admoueretur exurgens: & monentibus eum. iiii. qui remanserant: neq; solitudine sua: neq; illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus: in conspectu eorum profiliit ueste discissa infusq; capite puluere: auersisq; post tergum māib⁹ suorū: ceruici gladio annexo. Hęc autem amiciores ei maxime taricheatas ad misericordiā cōmouerant. Rustica ue

ro plebs & finitimorū quibus molestior uidebatur: nō sine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias: & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur nī hīl eorum de quib⁹ nata fuerat suspitio penitus negaturū: & ipetrandę uenīę causa fecit se oīa quę misericordiam prouocarent. At illius ista hūilitas consilium perstruebat: & cōtra se indignantes arte circūueniens: ut super his unde irascerētur inter se ipsi discordarēt: omnia cōfessus est. Deinde sibi loquēdi facultate cōcessa: ego inquit has pecunias neq; agrippę remittere cogitabā neq; in propria lucra cōuertere: absit enī ut amicū putem unquā qui uobis sit inimicus: aut quātū ex re capiam quę uos cōmuniter lēderet. Sed quā uidebā otaricheatę maximā ciuitatē uestrā mōitionis egere: & ad extruenda mœnia minus habere pecūię: timebamq; tyberiensem populū & alias ciuitates raptas pecunias inhiātes: pedetentimq; eas retinere decreui ut uos muro circundarē. Si hoc non uidetur pfecto quę oblata sunt & diripiēda ppono. Si recte consului: bene de uobis meritū coerctis: hęc taricheatę quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberienſes uero cum aliis deprauādo insuper etiam minitabantur: utriq; autē relicto iosippo iter se litigabāt. Ille autē fretus iam secū sentiētibus: erant enī prope ad .xl. milia taricheatar: cū multitudine liberius loquebatur: multū in eorum temeritatē inuectus: ex pręſenti quidē pecūia taricheam ait esse muniendā. Curę autem sibi fore similiter ut etiam ceterę tute sint ciuitates. Nec enim pecunias deſore ſi cōcordare uelint in eos unde parandę sunt: & non in eum moueātur qui parat. itaq; cū alia quidē multitudo quę decepta fuerat quāuis irata recederet duo uero armatorū milia impetū in eū fecere. Cūq; ſe ille teſto ante recepisset inſtabant ei minitātes. Iterum aut iosippus in hos altera fraude nitit. Cūq; ad faſtigiū culminis euasisset cōpreſſo dextra ſtrepitu: neſcire ait ſe quid peterent ſibi preſtari: uoces enī ſe nō exaudire cōſulas. Omnia uero quę iuberent eſſe facturū ſi aliquos intro miſiſſent: qui ſecum otioſe colloquerent. Hiſ auditis illico nobiliores cum magiſtratib⁹ ad eum ingrediunt. Quos ille in adiū partes iuctos clauſa ianua tādū uerberauit: donec eorū inteſtina nudata ſunt. Circūſtabat at interim populus exiſtimans eos prolixis allegationibus concertare. Cum ſubito iosippus foribus patefactis cruentos eos dimiſit. Vnde tāto terrore qui minabatur affecti ſunt: ut proiectis armis auſugerent. Ob hoc ioannis etiam atq; etiā creſcebat inuidia: aliaq; nihilominus iosippo moliebatur inſidias: morboq; ſimulato per epiſtolam poſtulauit: ut ſibi medicīnę gratia tyberienſibus ei aq; calidis uti permitteret. iosippus aut nondum ei ſuſpectus erat iſidiator ad preſectos ciuitatis litteras fecit: ut hoſpitiū & utēſilia ioanni preberent. Quibus ille potitur bi duo poſt cuius rei cauſa uenerat agebat. & hiſ fraude circūuentis: aliis uero pecuniā corruptis ut iosippum deſererent perſuaſit. Hiſ cognitis ſylla quem iosippus cuſtodie prepoſuerat: ppere de inſidiis ei ſcripſit: atq; ille accepta epiſtola noctuq; itiere maturato matutinus ad tybetiādā peruenit. Et cetera qdem multitudo obuīam ei proceſſit. Ioannes aut quāuis eū contra ſe ueniſſe ſuſpicaretur: tamen direpto quodam ex notis infirmitate ſimulata q; lectulo detineretur obſequio ſe deſuiſſe mandauit. Tyberienſibus autē a iosippo in amphitheatri ſtadium cōgregatis ut eos quę ſibi ſcripta fuerant alloqueret miſiſ armatis ioannes iuſſit eū interfici. Quos cū iam nudare gladios perſpexiſſet populus exclamauit: atq; ita conuerſus ad eius uocē iosippus ubi ferrum prope iugulo ſuo imine re proſpexit in litus diſiluit e tumulo excelſo cubitis ſex: in quo uerba faciens cum populo ſteterat: aſcenſaq; nauicula cum duobus ſatellitibus ſuis quę illic applicuerat in mediū lacū refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra iſidiatores irruebāt. Mox autem ueritus iosippus ne bello inteſtino ſuſcitato propter paucorum inuidiam ciuitas cōſumaretur, nunciū ſuis miſit: qui eos moneret: ut propria tantū ſaluti conſulerēt. Neq;

DE BELLO IYDAICO

uero quemq̃ occiderent ad arguerent noxiarum. Et illi quidem dicto parentes conque-
 uerunt. Qui uero circum ciuitatē per agros habitabant auditis infidiis & quis earū fabri-
 cator fuisset, cōtra iōannē ueniebant. Sed ille primus in Giscala patriam suam fuga rece-
 ptus est. At galylei totis iam ciuitatibus ad iōsippū confluebāt. Et cum multa essent ar-
 matorū milia congregata: qui se aduersus iōannē cōmunē infidiatorē adesse clamabant:
 unaq; cum eo ciuitatē quā illum suscepisset ignibus tradituros: ad ea iōsippus probare
 quidē se eorum beniuolentiā impetū autē cohibendū esse dicebat prudentia magis ini-
 micos uicere cupiēs quā pinnere. His uero qui de singulis ciuitatibus cū iōanne rebella-
 sent nominatim exceptis quippe alacri aīo suos quisq; populus indicabat præconū uoce
 denunciabat intra quinque dies eorū qui iōannē non reliquissent patrimonias diripiendas
 domosq; eorū cum familiis exurēdas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui p-
 fugi ante pedes eius arma proiecerūt. Cum reliquis autē iōannes prope mille uiris sy-
 ris fugitiuis transtulit se iterum in occultas infidias ex apertis ac per nuntios in hyero-
 lymā clam directos iōsippum accusabat q̃ magnū exercitū collegisset: iamq; nisi pteue-
 niatur uī tyrānus metropoleos uēturus esset. Verū ea populus quidē præsciens negligē-
 bat: liuore autē potētes nonnulliq; magistratū clam pecunias ad cōparādos mercena-
 rios milites misere iōanni: ut per eos bellum cum iōsippo gereret. Decretūq; inter se con-
 ceperunt: quo idem iōsippus militū administratiōe decederet. non tamen id satis esse cre-
 debant: ideoq; duo milia & quingētos armatos & quatuor nobiles uiros iūrisperitos si-
 lium iōsandrum & Ananiam sadduci & Symonem & iudam Ionatioēs eloquētia ualē-
 dissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iōsippo beniuolentiā multitudinis. Et
 siquidem ipse sponte sua ueniret, paterent eum rationem reddere. Sin remanere conten-
 deret: uelut hoste uterentur. Amici autē iōsippi militem quidē ad eum uenturum esse
 perscripserat: causam uero non iudicauerunt quoniam secretū fuit inimicorū eius cōsiliū.
 Unde factū est ut quod præcauere non potuit: quatuor statim ciuitates ad inimicos post
 quā uenire deficerēt. Hoc est sephores & gabra & giscala & tyberias: quas tamen conti-
 nuo sine armis recepit. Captos autē quatuor duces consiliis armatorumq; fortissimos re-
 misit ad hierosolymā: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus: ipsos
 & a quibus permissi fuerant occidisset: nisi ante fugissent. Cap. xxxii. Iōannē uero
 iam intra muros Ascalon iōsippi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebel-
 lauit tyberias: habitatoribus eius Agrippam regem implorantibus. Et cum ille cōstituto
 die ad eos non uenisset: pauciq; romani equites ibi tum cōparuissent: iōsippo alienati
 sunt. Hisq; apud taricheas cognitis statim: defectio consecuta est. Cum uero cunctos iō-
 sippus milites misisset frumentatum: neq; solus egredi contra destitutores: neq; se conti-
 nere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret ante in ciuitatem regii transgredirentur.
 Nec enim postero die obstantē sabbato q̃q̃ facere poterat. Dolo autē qui se deserue-
 rant circumuenire cogitabat. Et portas quidem tarichearum claudi iussit: ne quis cōsiliū
 suū illis proderet contra quos suscipiebat. Omnibus autē scaphis quas in lacu rep-
 perit congregatis: ducentæ autē & triginta fuerunt: quaterniq; nautæ non amplius
 singulis inierant: mature ad tyberiada nauigat. Cūq; tanto ab ea distaret spatio unde
 facile uideri non posset: inanes scaphas in salo relictas septem ipse solus iuermes satelli-
 tes secum habens propius ut cōspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicē-
 tes ei ex muro conspexissent: metu perterriti: & scaphas armatorū esse plenas existiman-
 tes: arma proiciunt: manusque supplices agitanes ut ciuitati parceret precabantur. Iō-
 sippus autē postq̃ multis eos minis & castigationibus exprobrauit: primū q̃ bello cō-
 tra populū romanū suscepto: intestinis dissensionibus uires suas ante cōsumeret inimico

rum uota cōplerent. Deinde q̄ securitatis suę curatorē de medio tollere properaret ciuitatemq; non erubesceret sibi claudere: q̄ eam muro cinxisset non repudiatur: se ait: si quī sibi satisfacerent: quibusq; interueniētibus amicitia cū ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decē tyberiensiu potētissimū descenderūt. His aut in unam receptis nauiculā piscatoriā: & p̄cul abductis alios quinquaginta curiales uenire iussit maxime notissimos: uelut illi quoq; fidē sibi prębere deberēt. Deinde nouas causationes excogitās: alios insup atq; alios obtentu fœderis euocabat: ut mature taricheas recurrerent gubernatoribus nauiu impletarū impabat: quosq; auxissē in carcerē collocaret. Donec oēm curiam quę sexcentos haberet uiros: duoq; milia populariū cōprehēsa in taricheas scaphis abduxit. Relictis aut uociferantibus clitum quendā esse maxime defectiois authorē: iramq; ipsius poena illius precantibus satiarī: illū quidem iosippus nolebat occidere. suosq; uero satellitum quendā leuī egredi iussit: q̄ cliti manus abscinderet. Cū uero is prę timore solum se globo inimicorū cōmissurum negasset: eaq; causa indignari iosippum stantem in scapha clitus cerneret: ipsumq; uelle descendere ac de se suppliciū sumere: ut saltē unā manū sibi cederet orabat. Neq; hoc abnuēte iosippo: dummodo alterā sibi met clitus pręscideret: educto ille dextera gladio leuā sibi truncauit: tātus eum timor iosippi inuaserat. Ita tunc iosippus uacuis scaphis & satellitibus septē populo capto rursus tyberiādā sibi sociauit. Paucisq; diebus post cū ēt sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eā depredari permisisse: omniaq; inde lecta popularibus dedit ēt sephoritis. Nam & captos rapinaz dāno corrigere uoluit: & redibitione rez rursus eos ad beniuolētiā reuocare. Hactenus apud galyleā motus: iamq; ab intestinis dissensionibus gescētes aduersus romanos instruebant: hierosolymis aut Ananias pontifex & potētiores q̄ non cum Romanorum parte sentiret muros instaurabant: multaq; bellica instrumēta perq; omne oppidū sagittaz aliq; arma fabricabāt. Exercitationibus aut iussis man⁹ iuuenū operā dabat. Erātq; uniuersa plena tumultus: magnaq; tristitia mediocres occupauerat. multiq; futuras clades prospicientes fletū cohibere nō poterāt: infestaq; pacē cupiētibus omnia uidebant. Belli aut incētionibus quaz illis placerēt ex tēplo refingebant. Statusq; iam tūc quasi peritura ciuitatis erat: anteq; romani uenirēt. Anano aut apparatū belli negligere cura fuit: & studiosorū quos amulatores uocabāt amentiam ad ulteriora cōuētere. Vī tamen uir ēt⁹: & q̄s illi⁹ finis fuerit posteriorib⁹ explanabim⁹. Attin acrobatēa toparchia agiorū filius symon: multis nouaz rez cupidis cōgregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamq; tūc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit: ibiq; manens donec ananus & alii eius inimici perempti sunt: idumeā cum ceteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cēdium multitudinem & prędarum assiduitatem collecto milite uicos pręsidiis tuerentur: & idumeaz quidem res ita se habebant.

DE BELLO IYDAICO. LIBER. III. INCIPIT.

CAP. I.

Eronē aut ubi res apud iudēā nō prospere gestas accepit, latēs qdē quod necesse fuit cū stupore timor iuadit: apte atq; superbā simulās: ultro ēt indignabāt: magisq; ducis negligētia: q̄ uirtute hostiū quę cōtingerāt esse dicebat. Decre se putās pp pōdus īpenī tristiora cōtē nere uidēriq; malis oibus supiorē aiū gerere. Verūtāmē curis angebat mētis eius pturbatio, cū deliberaret cui nā motū crederet oriē

DE BELLO IYDAICO

tem qui una & iudeos rebellantes ulcisceretur proximāq; his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianū his necessitatibus parem & qui tā tū belli magnitudinē sustinere posset uirum ab adolescentia usq; ad senectutē bellis exercitatum; & qui populo romano iam pridem pacasset hesperia germanorū tumultu concussam armisq; ante illud tēpus incognitā britāniam uēdicasset. Vnde patri quoq; ipsius claudio praehteratur sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his uelut oībus fretus uero: etatemq; illius cū peritia stabilem cernēs obfidesq; fidei liberos: eorūq; florē munus esse paternae prudentiae iam tū fortasse de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eū ad regendos exercitus in syria cōstitutos: multis pro tēpore blandimētis atq; obsequiis animatū qualia necessitas impatere consueuit. Ille autē protinus ex achaja ubi cum Nerone fuerat: Titū quidē filiū suū dirigē alexandriā ut inde quintā item decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad hellespontū terreno itinere sic syriam peruenit ibiq; romanas uires multaq; a uicinis regibus auxilia cōgregauit. At iudaei post malam cestii pugnam insperata felicitate sublati: animorū ipetus cohibere nō poterant. Sed tanquā fortuna eos exagitante perciti bellū ulterius producebāt. Deniq; omni quanta fuit manu pugnacissima cōgregata Ascalonē petierūt. Ea ciuitas antiqua est septingentorū & xx. stadiorū spatia ab hierosolyma distans: & iudaeis semper inuisa: quae res fecit ut etiam tunc primis eorū incurfib; prior uideret. Tres autē uiros aggressionis duces hēbant: & corporis uiribus & prudentia praestantissimos: Nigrū perastā: & syllā babylonīū: & Ioannē Eusem. Ascalon enim ualidissimo quidē muro cincta erat: sed uacua poene praesidiis. Vna enim cohors eam peditū & una equitū ala tuebatur: quibus praefectus erat antonius. Illi quidē ira multa uelocius itinere peractō: quoniā ex propinquo uenirēt praesto erant. Antonius uero nec enī eorū fore ipetum nesciebat equites iam de ciuitate duxerat & neq; multitudinē ueritus uel audaciam: primas hostiū cohortes fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudaei q; cū petitionibus imperiti: & perditēs cū equitibus cū stipatis: aut inordinati leuiterq; armati cū instructis plusq; indignationi quam consilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris oīa facientibus dimicantur: facilis erat aduersariis labor. Nam ut semel eorū primae ab equitibus turbatae sunt acies fugam petunt: & mox uersus se a tergo urgentib; cedētes suimetipsi hostes erant: doneq; omnes incurfib; equitū uicti per totū campū dispersi sunt: qui fuit plurimus totiusq; habilis equitantib; quod quidē romanos iuuat: ut magna quidē strage iudeos prosternerent. Nam & fugientes praeuertendo torquebant: & quos occupassent curriculum transfigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocūq; se uertissent circūdatos exagitantes facile iaculis opprimebāt. Et iudeis quidē propria multitudo per desperationem salutis solitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci essent: rebus tamē secundis animati etiam superfluere sibi uidebantur. Et illi quidē res aduersas superare certabant dum cito pudet fugere: mutariq; fortunā sperant. Romanis autem in his quae prospere agerent minime laborantibus: ad maiore usq; diei partem pugna protracta est: donec iudeorum quidē perempta sunt. x. milia: duoq; duces ioannes & Sylā. Ceteri uero & pleriq; sauii cū Nigro qui unus restabat ex ducibus: ī ciuitatē idumae quae chalis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam romanorū ī illo prelio uulnerati sunt. Sed nō iudeorū spiritus clade tāta sedatus est: multoq; magis eorū dolor incitauit audaciā & concitantes quantum ante pedes mortuorū iaceret: pristinis rebus feliciter gestis ad plagam alterā illiciebātur. Deniq; paruo tpe intermisso q; ne curādis quidē uulneribus satis esset: cūctisq; aggregatis uirib; maiore cū indignatione multoq; plures ascalonē recurrebāt: ea de se preter imperitiā: aliaq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cū antonius qua trāsi

tūri fuerant posuisset insidias ex improviso in eas dilapsi & ab equitibus circumdati: priusq; se ad pugnam cōponerent: iterum super octo milia procubuerunt: ceteri uero oēs aufugerunt. Cūq; his niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis: & quoniam hostes instaret in turrim quandā tutissimā compelluntur alicuius uici: cui nomen est baldezel. Antonius uero cū suis ne uel moras circum turrim quē in expugnabilis esset diu tenerent: uel ducē hostiū fortissimū uiuū relinquerent: ignē muro supponunt: turriq; inflammata romani quidē exultantes recedunt: quasi etiā nigro cōsumpto. Ille autem in castelli specus iutimū ex turri saltu demissus euadit: triduoq; post fortis cum fletu eum ad sepulturā inuestigantibus: sese ostēdit: gaudioq; ī sperato repleuit omnes iudeos: tanq; dei puidētia dux eis in posterū reservatus. Cap. ii. Et uespasianus antiochiam exercitū ducens quē syrię metropolis est: magnitudine simul aliaq; sceleritate sine dubio tertium iter omnes quę in romano orbe sunt locū obtinens: ubi etiam aduentu suo regē agrippam cū omni manu propria offenderat pręstolari ad prolomaidam properabat. In hac autē ciuitate occurrunt ei sephori ciues oppidū galyleę colentes: solii mēte pacata: qui tam suę salutis prouidentia quā romanorū uirium gnari etiam priusq; Vespasianus ueniret: Sentio gallo fidem dederāt: dextraq; iunxerunt: & pręsidium militare susceperant. Itaq; & benignissime a duce suscepti alacri animo etiā contra gentiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscētibus equitum peditūq; tantum numerū tradidit: quantū obstare posse arbitrabatur incurribus: siquid iudei cōmouere tentassent. Non enim minimū esse uidebatur futuri belli periculū: auferri ciuitatem sephorim Galyleę maximū & in loco tutissimo cōditam: totiusq; gentis futurā pręsidio. Cap. iii. Duę sunt autē galyleę quę superior & inferior appellātur: easq; phenice & syria cingunt. Discernit uero ab occidente ptolomais territorii sui finibus quondā & galyleorum: Nūc autē mons tyriorū carmelus cui cōiuncta est gaba ciuitas hippeon hoc est equitū quę sic appellatur ex eo q; equites ab herode rege dimissi coloni deducebant a meridiē autē samaritis & scytropolis usq; ad flumen iordanē: ab oriente uero ioppa & gadaris: sed & gaulanitide diffinitur quę etiā regi agrippę fines sunt. Septētrionales autē eius tractus tyro itemq; tyriorū finibus terminatur. Inferiores quoq; galyleę fines quā longi sunt ex tyberiade ad zabulon cui uici na est in locis maritimis ptolomaiensium ciuitas propagatur. Latitudine autē patet ex uico salochi qui in magno campo situs est usq; ab bersaben: unde etiā superioris galyleę latitudo icipit usq; ad Baca uicū qui terrā dirimit tyriorum. Longitudo uero eius a talla uico iordanis proximo usq; ad berothe tenditur. Sed cum tanta sint utreq; magnitudines: tantisq; gentibus alienigenis cinctę: semper tñ omnibus belli periculis resisterunt. Nā & pugnaces sunt ab infansia galylei: & omni tempore plurimi: neq; aut formido unq; uires aut eorū penuria regiones illas occupauit: quoniā totę opimę & fertiles sunt: omniumq; generū arboribus confite: ut etiam minime agri colendi studiosos ubertate sui prouocent. Deniq; exultę sunt ab incolis totę: nec pars ulla est otiosa: quin & ciuitates ibi crebrę sint: ubiq; multitudo uicorū propter opulentiam populosa: ut qui sit breuissimus supra. xv. milia colonorū habeat prorsus: ut etiā si quis magnitudine minorem galyleam direxit quā trans fluuiū regionē uiribustamen eam prętulerit. hæc enim omnis est in opere assidueq; fructuū ferax: ut illa q; trans flumen est licet multo maior sit: pleraq; tamen aspera atq; deserta est: & nutriendis fructibus māfuetis inhabilis. Galyleę uero mollicies & ingenium fructuosum cāpos hēt cū uariis arboribus confitos: tū maxime oliuetis ac uinctis & palmetis exultos. Irrigatur autem abunde mōtanis torrentibus ac fontibus aquę perēnis: quotiens illi siccio astuante defecerint. Et longitudo

DE BELLO IYDAICO.

quidem eius est a macherunta in Pellā. Latitudo uero a philadelphia usq; ad iordanē. Et pella quidē quam supradiximus septentrionalis eius est tractus. Occiduus uero iordanis: meridians autē moabites regio terminat. Ab oriente autē arabia & salbonitide necnon & philadelphia: itemq; geraside clauditur. Samarientis autem regio inter iudæam quidē & galyleam sita est: incipiēs enim a uico in planicie posito: cui nomen genanię in Arabatenam definit toparchiā: sed natura nihil ab iudæa discrepat. Nā utraq; montuosę sunt & campestres agroq; colendo molles atq; opimę: necnon & arboribus plenę: pomisq; tam siluestribus quā mansuetis abundāt: eo q; nunq; natura sunt aridę imbrimq; satis habent. Dulces autē pereas multimodis aquę sunt: boniq; graminis copia. præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximū uirtutis atq; opulentię specimē est utraq; uiris referta est. His autē finitimis Anunath uicus q; etiā borceas appellatur iudęę limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in lōgitudine metiare adiacenti uico arabū finibus terminatur: cui nomen est iordano. At iudęę latitudo ex iordane flumē usq; ad ioppen explicatur: mediā uero ciuitas eius est hierosolyma. Vnde quidā non sine ratione umbilicū eius terrę id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis quidē delitiis caret a ptolomaida usque locis extenta maritimis. in. xi. autem sortes diuisa est, quarum prima est regnū quod optinet hierosolymorū ciuitas præ cæteris inter omnes accolas emīnens uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchię sunt distributę. Cosna est secunda: & post eam atrabata est. Deinde theana: & lydda: iteq; amineus: & pelle: & idumeas: & angadra: & herodium & hiericus post quas iānia & ioppe finitimis præfunt: & præter hanc gamalitica & gaulauitis & bathania & traconidis quę etiam regni agrippę partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte libano & fontibus iordanis: usq; ad tyberiadis proximū lacum latitudine pandit. Ex uico autē qui appellatur pharphasus qui ad iuliadam oppidū tendit latitudinē & habitatur ab incolis iudęis una syrisq; permixtus. Cap. iiii. De iudæa qđem & quibus esset cincta regiōibus, quā maxime potui breuiter exposui. Quod autē Vespasianus miserat auxiliū sephoritis: hoc est equites milles sexq; milia peditum: placido eos regente chiliarcho castris in magno campo positos bifariā diuidūtur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendę causa: equitatus uero in castello degebant. Vtrinq; autē assidue prodeundo & circum eas regiones loca omnia incurfando. magnis incommodis iosippū eiusq; socios quos quietos afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus depredabātur: eorumq; conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Sed iosippus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit: sperans eam posse capere quam ipse auteq; a galyleis disisteret ita muris cinxerat: ut romanis quoq; esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit: cum & uis & suauis infirmior sephoritis fuisset inuentus: magnūq; in iudæa bellum accendit romanis indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agroq; depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitiū capiebant. Ignis uero & sanguis galyleam totā repleuerat: nec qđ expers eius acerbitatis aut cladis erat: unā salutis spem fugientes habebāt in ciuitatibus quas murorum ambitu iosippus communierat. Cap. V.

Titus autem alexandriā transmissus ex achaia citius quā per hycmen sperabatur matrum qđem militum cuius causa directus fuerat suscepit: contemptoq; usus itinere mature ad ptolomaidam peruenit. Cūq; ibi patrem suum reperisset duobus quę ille secum habebat agminibus erant autem nobilissime qnta & decima legiones: iunxit etiā quas ipse adduxit qntam & decimam. Eas autē sequebantur etiam decem & octo cohortes quibus accessere ex cęsaria cum unaquaq; ala equitum & alę qnq; syriorum itidem equitū

Decem autē cohortū singulæ mille pedites habebāt: in optentis uero tresdecī sexcenti pedites: & ceteri uiceni eques erāt. Satis autē auxiliorū ēt regibus congregatū est. Antiochus enim & Arippa & senus bina milia peditū & sagittarios equites mille præbuerūt: cum Arabiæ quoq; rex malchus præter quinq; milia peditū equites mille misisset: quosq; pars maior erāt sagittariarū tota manus cōputata cū regiis .x. milia circiter peditū equitūq; colligeret præter calones q plurimi sequebantur: & meditationi bellicę assueti nīhil a pugnacissimis aberant:q; tempore quidē pacis dominorū exercitationibus interfessent: belli autē pericula cū ipsis experiretur: & neq; peritia neq; uiribus a quoquam nisi a dominis uincerentur. Cap. vi. Qua quidem in re nimis admirandā quis existima uerit romanorū prouidentia ita seruos instituentiū: ut nō solū uitæ ministerio: sed bellī etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam: profecto cognoscat tantū eos imperiū non fortunę mūere: sed propriā uirtute quęssisse. Armis enim uti non ex bello coeperūt: neq; solum si necesse sit manus mouēt: & cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes nullas capiūt exercitationis indutias: nec tempora præstolantur. Meditationes eorū nihil a uera contentione discrepāt: sed in dies singulos militū quisque oībus animis tanq̃ in procinctu positus exercetur: quo etiam facillē prælia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a cōsuetā dispositione dispergit: neque metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut sp̃ superent quos non itidē confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorū meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine: contraq; prælia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus: sed quocunq; in hostilem terram iruperint ante castrorū munitionē nunquam præliū sumunt. Quę qdem non leui opere neque in quo loco erigunt nec omnes inordinate describunt: sed si quidē ineq̃uale solum fuerit cōplanatur. iiii. uero angulis eorū dimensio designatur. Nam & fabrorū multitudo & feramentorū copia quę usus extructionis poscit: sequitur exercitum: & iterior qdem pars castrorum tabernaculis distribuitur: ambitus autē eorū extrinsecus muri faciem præfert ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quasq; interualla telis atque ballistis aliisque machinis saxa iacentibus omnibus instrumentis missiliū complent: ut cuncta scilicet iaculorū genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tā iumentis aditu faciles quam ipsis siqd urgeat intro currentibus latas: intus autē castra uici spaciis interpositis dirimunt mediaque rectorū tabernacula collocant: & inter hæc ducis maximī mediū templo simillimū prorsus ut quasi repentina quędam ciuitas existat forumque & opificum statioēs & sedes militum primatibus ordinūque principibus ubi si quę sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quę in eo sunt multitudine simul & scientia fabricatū opimione citius cōmunitur. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis. iiii. parique spatio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: oīaque ab his ordinate etiā alia caute quę per cōtubernia expediunt: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumēto. Nec enī cocina uel prandiū cum uoluerit in præte cuiusque est. Simul autē oībus somnus & excubię & uigilandi tpa buccina significant. Neque enim est omnino qcq̃ quod sine dicto geratur. Mane autē milites quidē ad centuriōes: illi uero ad chiliarchos conueniunt salutatū: cum qbus ad summū oīum ducem uniuersi ordinum principes. Ille autē his signū aliaque dat ex more p̃cepta perferenda subiectis: quę quidē etiam cum in acie sunt agentes citius parent: ut si res exigat incursum eius itemque reuocationibus uniuersi piter obsecudent. Cum autē castris egrediendum est turba indicū facit: nemoque ociosus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligunt: oīaque ad profectionem in-

DE BELLO IYDAICO.

struunt. Deinde iteq; turba ut sint pati significat. Illi at cum multos & iumēra sarcinis onerauerint uelut in curruli certamine signū expectant. Castra uero incēdunt & q; sibi alia munire facile sit: & ne quādo hostibus eadē usui sunt. Ex tamen tertio quoque tubę signo indicant: ut exeatur: urgēdo aliq; ex causa morantes ne quis ordinem deserat. Dextraq; duci pco astans ter si ad bellū parati sunt: uoce patria percontatur. Illiq; toties ala cri & magna uoce paratos esse se respondēt: interrogantēq; pueniunt & martio quidē spiritu repleti cū clamore dexterās erigunt. Deinde ociose: & cū omni decore pgreddientes ambulant suū quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidē thoracibus & galeis septi: & ex utroq; latere sicas ferentes. Leuius aut gladius multo est longior: cum dexter mensurā palmā non excedat. Qui uero ducē stipant lecti pedites scuta & lanceas portant: cetera manus hastas & clypeos longos seramq; & corbē & sarculū & securim & habenam & falcē & catenam triduiq; uaticū ut parum interfit inter onusta animalia & pedites. Equitibus autē ad dexterā gladius est longior: & cōtus in manu: trasuersusq; ad equi latera clypeus ternaq; super pharetrā uel amplius dependent lata cuspidē iacula nihil ab hastis magnitudinē differentia. Cassides uero & thoracas pedibus habent similes: nulloq; armorū genere discrepāt: & in his equitū lecti qui circum ducē morātur. Agmen autē semper cui sorte id obtigerit antecedit. Talia quidē sunt romāorum itinera & mansiones: iteq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prēliis incōsultum aut subitum agunt: sed oīa semper sequuntur facta sententia: opusq; adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint facilis est errati correctio. Fortunę autem successibus meliores consiliōrum etiam si aliter cesserit arbitrantur euentus: quasi bonum quidē fortuitū illiciat: ut diuina prouidentia nō esse credatur. Quę uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendū ne idem rursus eueniat & bonorū quidē fortuitorū non is author sit cui contingerint: totum uero quā innoxii acciderint: saltē q; rectum consiliū coeperint, uideatur cē solatio. Armorū quidem exercitatione comparāt: ut non modo corpora: sed animi quoq; militum fortiores sint. Maior tamen illis est ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non desertionis solum: uerū etiam minime negligentia sunt capitales: ducesq; magis quā ipse leges terribiles. Nāq; bonos honorādo redimūt: ne in coercēdis noxiis sint crueles. Tāto at obsequio rectorib; pēnt: ut & in pace ornamento sint: & in acie corpus unū toti cōspiciat exercitū. Sic eorū copulati sunt ordies: ita circūdūci sunt mobiles: & acutis aurib; ad pcepta: oculisq; ad signa: & ad opera manib; unde facere qdē semper strenui sunt: pati uero tardissimi. Nec est ubi prēliantes aut multitudinem hostiū ut cōsilia sentire ducum: aut difficultatē regionum: sed ne fortūe quidem succubere. Nā & eam certiores putant esse uictoriā. Quorū igitur actus ex consiliis incipiunt deliberatibus: adeo strenuus paret exercitus: quid mirū si euphrates ab oriente & oceanus ab occidente: itemq; a meridiano tractu libyę fertilissima regio: & septentrione rhenus atq; isther sunt imperii limites: cum minore esse possidentibus possessionē recte quis dixerit. Hęc ego profectus sum nō tam proposito laudandi romanos: quam solatio deuictorum: & ut nouarū rerū cupidos deterrem: fortasse autem ad experientiā proderit bonarum artium studiosis romanę instituta militiæ: nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Cap. vii. Vespasianus quidem una cū Tito filio suo in ptolomaida interim degens ordinabat exercitū. At uero q galyleam puasrat placidus ubi maximā eorū quos comprehendisset multitudinē interemit: hac aut fuit galyleorū imbecillior turba animisq; deficiens: pugnacissimos autē uidit sp in ciuitates cōfugere: quas Iosippus cōmunicat: in iotapata quā oīum tutissima erat impetū uertit: existimans eam repentino aggressu fa

cillime captum iri: magnâq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriâ comparâdam: & illis cōmodum ad reliqua maturius explicanda: quasi metu celsuris aliis ciuitatibus: si quæ ualidissima esset occupatâ uidissent. Multū tunc opinione deceptus est: Iotapataz enim cū eius impetū præsensissent prope ciuitatem aduenientē excipiunt: egressiq; cum romanis ex improuise plurimi & ad pugnā parati: necnō & alacres quippe ut p salute patriæ: item coniugū liberorūq; dimicantes: in fugā eos uertunt multosq; sautiant: septē solum interfectis: quia neq; solū inordinate pugna discessere: septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cū iudei magis quoq; eminus iaculari quā manus conferere inermes cum armatis confiderent. Ex ipsis autē iudæis tres ceciderūt: paucis præterea fatiatis. Placidus quidem q; impetu suo languidior inuentus esset aufugit. Cap. viii.

Vespasianus uero ipse galyleā cupiens inuadere: ex ptolomaide proficiscitur ordinato militū itinere: sicut romani cōsueuerūt. Auxiliatores uero qui leuius armati essent: itemq; sagittarios præire iussit ad repentinos incursus hostium cohibendos: & ut suspectas atq; oportunas siluas insidiis scrutarentur: cum quibus etiā erat romanorū armata portio. Eos autē sequebatur de singulis hecatontarchis. Deinde equites peditesq; armaturam suā ferentes mēsurasq; castrorū. Post hos stratores uiarum ibant: qui aggeris mala ligna corrigerent: ac deuiā complanarent: siluasq; obstantes præciderent: ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas itemq; subiectorū sibi rectorū sarcinas: & tuitionis causā multos cū his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat: lectos pedites eq; tesq; necnon & lancearios secum duces. Equitumq; præterea suorū agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centū & uiginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde rectores: itemq; præfecti cohortibus: chiliarchi stipati lectis militibus. Et post hos circū aquilam signa alia: quæ oībus apud Romanos agminibus præest: quod & uniuersarū auum regnū habeat: & sit ualidissima. Itaq; illā & principatus insigne putant: omēq; uictoriæ quodcunq; bello petierint. Sacras uero signorū effigies: itidē sequebantur cornicines: & post eos acies in latitudinē senis digesta militibus. Hisq; adhebat ex more quidam hecatontarchus: disciplinæ atq; ordinis custos. Serui autē singulorū agminum cuncti cū pedibus erant: mulis aliisq; iumentis aduehentes militū sarcinas. Omnium uero agminū postrema erat mercenaria multitudo: eamq; armorū coactis sequebantur armati pedites equitesq; non pauci. Itaq; pacto itinere Vespasianus cum omni exercitu ad fines galyleæ peruenit: ibiq; positis castris quīs promptos ad bellū milites continebat: una & ostendendo exercitū quo hostes metu percelleret: spatiumq; indulgēdo penitudinis: si quis ante præliū uoluntatē mutaret. Nihilominus autē murorum istuebat oblidium. Itaq; multos quidē rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metū uero uniuersis inculsit. Iosippus enim eiusque socii qui nō longe a sephorī castra posuerūt: ubi bellū appropinquare cognouerunt: & iam iamq; romanos plio secum cōgressuros non modo ante pugnā: sed antequā hostes omnino conspicerent fuga disiecti sunt. Cū paucis autē relictis iosippus ubi se aduertit: neq; ad excipiendos hostes sufficientē manum habere: iudæorūq; animos concidisse: ac si fides his haberetur: plerosq; libēter ad hostes defectum ire. iam tum qdem bello omni q̄sebat quam longissime autē periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant intiberiada confugit. Cap. ix.

Vespasianus autē gadarensium ciuitatē aggressus primo impetu capit: q; eā pugna cū multitudine uacua repperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam pueros interfecit: cū romanos odio gētis & cladis memoria quam pertulerat celsius nullius ætatis misericordia cōmoueret. Incendit autē nō solū ciuitatē: sed etiam oēs circum

DE BELLO IYDAICO.

uicos & municipia quædã penitus desolata. Nonnulla uero quorũ habitatores ipse coepisset. Iosippus aut̃ quam tuitionis cã optauerat ciuitatẽ ipse metu repleuit. Nã tyberienſes nuſq̃ eum niſi de cõ bello deſperaffet in fugã uerſum iri credebãt: neq̃ in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudeorũ quorũ euaderent: unamq̃ illis uiam ſalutis eſſe ſi propoſitũ mutauiffent. Ipſe uero quãuis adhuc ſperaret a romanis ueniã tribuendam mori cũ ſpe uoluiffet quã prodita patria cũ dedecore adminiſtrationis ſibi creditẽ apud illos ſcõliciter ageret cõtra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur hieroſolymam primatibus quẽadmodũ ſeſe res haberẽt cũ fide perſcribere: ne uel nimis extollendo uires hoſtiũ timiditatis poſtmodũ argueretur. Vel minus aliquid nũciando fortaffe coepti etiã poenitentes ad ferociã reuocaret: atq̃ ſi ſcõdus eis placeret cito reſcriberent: aut ſi bellandũ eſſet dignũ ei contra romanos exercitum mitterent. ille quidem hac epiſtola ſcripta mature dirigit qui in Hieroſolymam litteras ferret. CAP. X.

Veſpaſianus aut̃ iotapata excindere cupiẽs: nam in eã plurimos hoſtiũ refuſiſſe cognoueratt & præterea ualidiſſimũ hoc eorũ eſſe receptaculũ præmittit pedites cũ equitibus qui montanũ iter coæquarent ſaxis aſperũ ac peditibus quoq̃ difficile: omnino uero equitibus inuiũ. Et hoc quidẽ quatrĩduo fecere quod iuſſum eſt: latãq̃ apuere exercitui uia. Quinto aut̃ die Iosippus qui menſis maii uigeſimus & primus erat: prior in iotapata ex tiberiada uenit: abiectosq̃ iudeorũ ſpiritus erigit. Cũ uero tranſitũ eius Veſpaſiano quidã tranſfuga nunciaſſet: utq̃ mox ciuitatẽ peteret incitaret: uel uti cum ea totã iudeã capere poſſet: ſi iosippũ ſubiugaffet. Hoc ille nuncio proxima ſcõlicitate perſepto dei prouidentia factum ratus: ut qui hoſtium prudentiſſimus uideretur: ultro ſe et̃ in cuſtodia traderet uoluntariã: ſtatim q̃dem cum equibus mille placidum præmittit: unaq̃ ducẽ primũ Ebuciũ tam manu quã prudẽtia uiſ: in ſignẽ circũuallare ciuitatem iuſſos: ne clam inde Iosippus elaberet. Poſtero aut̃ die cuncta manu cõmitatus ipſe cõſeſquitur. & poſt meridiẽ uſque acto itinere ad iotapata peruenit. Abduetoque in ſeptẽtrionalem eius partẽ exercitu in quodam tumulto caſtra ponit diſtante ab urbe ſtadiis. vii. conſulto aut̃ quam maxime cõſpici ab hoſtibus affectabat: ut uiſu attoniti mirarentur. Quod etiã factum eſt eoſq̃ tantus cõtinuo ſtupor inuaſit: ut muris egredi nullus audeſſet. At romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatẽ ſtatim aggredi piguit ob eandẽ cãm duplici acie circumdato oppido: tertiuẽ extrinſecus agmẽ equitum poſuere: oẽs iudeis exitus obſtruẽtes: ſed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaq̃ poſtridie impetu in muros facto iudæi primo quidẽ locis ſuis manentes: romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebãt. Poſtea uero quã Veſpaſianus & ſagittarios & fundibulatores: omneq̃ iaculorũ multitudinem adhibitam: miſſilibus in eos permiſit uti: atq̃ ipſe cũ peditibus in aduerſum collem unde murus expugnabilis erat niti cẽpit, tunc ciuitati metuens iosippus & cum eo cuncta iudeorũ proſiluit multitudo: omneſq̃ in romanos pariter irruentes: procul a muris eos detertere multa manu ſimul & audacia patrandõ facinora: neq̃ minora patiebantur tunc quã faciebant. Nam quantũ ipſos ſalutis deſperatio tantũ pudor incendebat romanos. Et hos quidẽ pitia cum fortitudine: illos autẽ duce iracundia ferocitas armabat. Deniq̃ cum toto die pugnatũ fuiſſet: præliũ nox diremit: in quo romanorũ plurimis ſauciatis treſdecim interfecti ſunt: iudeorũ autẽ cum ſexcenti cẽnt uulnerati ſeptẽ & decem ceciderunt. Nihil quoq̃ minus romanis poſtridie iterũ irruentibus: occurrũt: multoq̃ fortius reſiſterũt: ex eo ſcilicet fiduciam naſti: q̃ eos pridie præter ſpem ſuſtinuerũt. Sed eos quoq̃ pugnationes experti ſunt: q̃ eorũ iracundiam pudor incenderat: uinẽi credentium niſi cito uiciſſent. Itaq̃ per dies quinq̃ romanis minime ab aggreſſione

cessantibus: iotapatenorum excursus angebant. muriq; fortius oppugnabantur. Et neq; iudei vires hostiū formidabant: neq; romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim iotapata paulominus tota rupes est: ex aliis quidē partibus undiq; uallibus im-
 mensis præcepssut earū altitudinē oculis deprehēdere cupientū aspectus ante deficiat. Ab una uero tantū boreę parte adiri potest. ubi per transversum latus definentis mon-
 tis edificata ē. Quod quidē ipsum muro ciuitatis Iosippus fuerat amplexus: quo iacces-
 sa essent hostibus superiora cacumina. Aliis uero circū montibus tecta priusq; in eam p-
 ueniretur: a nullo poterat conspici. Iotapata quidē sic erat cōmunita. Vespasianus autē
 & cū natura loci simul certandū putans: & cum audacia iudeorū incipere obsidionem
 acriter statuit: aduocatisq; sibi subditis de aggressu deliberabat. Cūq; aggerē fieri pla-
 cuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad comparandā materiā misit exer-
 citum: oppidoq; propinquis montibus excisis: magnaq; tū lignorum & lapidum cōgre-
 gata: scutisq; minoribus siue ancilibus ad euitāda iacula desuper missa per ualles dispo-
 sitis: sub eorū defensione aggerem cōstruebant. Nulla autē noxa uel minima telorum
 erat quę de muro iacerent. His autē alii terrā ex propinquis tumulis eruentes sine inter-
 missione suppeditebant: cunctis trifariā distributis, nullus erat ociosus. At iudei sup eo-
 rum tegmina saxa ingentia & omne telorū genus immittere: quę licet minime penetra-
 rent: magnos qdem crepitus dabant: & horribile impedimentū erat operantibus. Tūc
 igitur Vespasianus machinis missiliū circūpositis: erāt autem oēs. clx. in eos qui sup
 murū astarent iussit tela contendī: simulq; ex balistris lanceę purrebant: saxaq; tormē-
 tis ingentia mittebant: ignisq; & sagittarū frequentissima multitudo: quę non solū mu-
 rum: sed etiam tutū intra iactū earum spatū iudeis inaccessum fecere. Arabū uero sagit-
 tariorum manus & iaculatores: itēque fundibulatores & oēs machinæ telis operaban-
 tur. Neque tū his iudei prohibiti ne desuper ulciscerentur quieti erant: sed excurrendo p-
 cuneos more latronū tegmina operantiū dissipabant: nudatosque feriebant: uel si quā-
 do illi cessissent aggerē dissipabāt: uallorūque munimēta cum ancilibus igni tradebāt:
 donec Vespasianus cognito huius incōmodi causam ex distributione operū contigisset
 q; interiecta spatia iudeis locū aggrediendi præberent, adunauit tegmina: cōiunctisq;
 pariter uiribus obreptiones hostiū præpedite sunt. Erecto autē prope agere: pauloq; mi-
 nus equato propugnaculo indignū esse ratus Iosippus nihil cōtra moliri quod oppido
 saluti foret: conuocat fabros: murūque altius iubet extolli. Cum illa iam multis obstan-
 tibus iaculis minime edificare posse firmarent: hac eis defensionē excogitauit. Sudibus
 fixis per eos boum coria extendi præcepit: quæ missos tormentis lapides firmata suscipe-
 rent: quibusque repulsa tela cetera dilaberent: & ignis humore lāguesceret. hisque atq;
 fabros oppositis illi murū diē noctuque operādo: ad uiginti cubitorū altitudinē erexe-
 runt crebris etiā turribus in eo cōstructis: minisque ualidissimis aptatis: quę quidem res
 romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum somnium cōparauit: tam io-
 sippi molitione quam oppidanorum obstinatione perterritis. CAPITV. XI.

At Vespasianus certis & calliditate cōsiliis: & hostiū audaciā magis irritabat: quo-
 niam recepta ex munitione fiducia romanos ultra incurfabāt: inque dies singulos plia ca-
 teruatim & cuiuscūque modi latrociniales doli & eorū q̄ casus obtulisset rapinę aliorum
 que incēdia fiebant: donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuita-
 tem: ut eā usui necessariorū penuriā caperet. Aut. n. coaptos inopia sibi supplicaturos:
 aut si ad finē usque in eadē p̄tinaciā durauissent fame cōsumendos eius habitatores pu-
 tabat: multoque faciliores pugne fore: si post interuallū rursus anxii incubuisset. Ita que
 oēs exitus eorū asseruari p̄cepit: illi aut frumētū qdem aliarūque omniū rerum intus ha-

DE BELLO IYDAICO.

habitoribus rara est in illo tractu aestiuis mensibus pluuia. Quo tēpore obsessi etiā hoc uehementius afficiebantur: quod arēde siti fuerat excogitatū quodq; fieri ac uelut omnis aqua iam defecisset egre ferebant. Iosippus enim & cū ciuitatē uideret abundare aliis rebus fortēq; animo uiros esse quo longiorē romanis obsidionē faceret: quā sperabant, iam tunc potus mensurā ciuib; ministrabat. Illis autē conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatē mouebat q; ius bibendi liberū non haberent: ac uelut ad extremā sitim peruentū essent, labori cedebant. Hoc autē modo affectos romanos latere nō poterant: qui eos ex aduerso colle trans murū in unum confluere locū: & aquę mensurā accipere prospectabant. Quo etiā balistarū perueniētib; talis plurimos occidebāt. Vespasiani quidē non multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosippus autē ut hanc eius spē frangeret, iussit quāplurimos per murorū minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere: ut omnes repente aqua perfluerent. Ex quo moror simul romanis ac timor erat: cum tantum aquę uiderēt eos ludibrio cōsumere quos potus indigere credebāt. Deniq; dux belli etiā ipse quia penuria ciuitatē posse capere desperasset: iterū consilium ad uim atq; arma cōuertit: iudeis id quoq; maxime cupientibus. Nāq; nec se nec ciuitatē saluam fore credebant priusq; fame uel siti perirēt mortem bello optabant. Iosippus tamē preter hoc aliud consiliū quo sibi copia pararetur per quandā uallē deuā: propterea q; minus curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudeos extra ciuitatē degētes ab his omnia usui necessaria: & quę in ciuitate defecerant accipiebat mandato cōmeatibus ut plerūq; ad excubias repararent terga uelleribus tecti: qui si eos nocte uidissent canū similitudinē mētirentur. Idq; factitatum est donec eius fraudē uigiles persenserunt: uallēq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosippus non diu ciuitatē sustinere posse prospiciens: suamq; pariter salutē si uellet remanere desperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verū id populus sensit: & circūfusus ne sese negligeret precabatur: in quo solo recūberent. Ipsum enī saluti esse ciuitatis manentē: uelut oēs eius causa alacri eēnt animo certaturi. Quod si etiā capiātur eundem solatio esse. Decere autē illū nec inimicos fugere nec amicos deserere: aut quasi ex nati tēpestate oppressa desilire qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersus esse ciuitatē cū iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui confiderent. Iosippus autē quod sibi caueret occultans illorum cōmodo se exitū parare dicebat. Nā intra ciuitatē manendo neq; seruatis grāde aliquid se esse profuturū: & si caperetur una cū his esse frustra periturū. Obsidione uero liberatus extrinsecus maxio eius emolumento fore. Mature. n. congregatis ex territorio galyleis alio bello romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. tunc autē non uidere quod apud eos residens utilitatis afferret: nisi q; romanos ad obsidionē magis incitaret: ut se caperent magnipendentes. Quē si fugisse cognouissent, multū eē de obsidionis impetu remissuros. Non flexit his populum iosippus: sed hoc circūstare se magis incendit. Deniq; pueri & senes itēq; mulierculę cū infantibus flentes ad pedes eius accedebāt: eumq; oēs complexi tenebāt: & ut fortunę socius sibi remaneret cū ululatibus supplicabant. Non inuidia salutis eius quātum ego arbitror: sed propria spe. Nihil enim se mali remanente iosippo existimabant esse passuros. Ille autē siquidem paruisset hęc preces esse ratus: custodiam uero si per uim cogeretur: multū enim ex intentione discessus etiā querelarū misericordia fregerat remanere statuit. Cōmuniq; desperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus est dicens pugnam incipere: cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese cōuertit.

LIBER TERTIVS

L

Cum pugnacissimis egressus disiectis custodibus usque ad romanorum castra excurreret: & nunc pelles aggeribus impositas sub quibus tendebant discerpere: nunc operibus igne immittere. Posteroque die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando non laborabat. Sed Vespasianus romanos his incursumus male affectos aspiciens. nam & terga dare iudeis pudebat: & fugientes insequi armorum pondere tardabatur: cum iudei semper aliquid agentes priusquam paterentur in civitatem refugerent, armatis imperat ut eorum impetum declinarent: ne cum hominibus mortis avidis manum confereretur. Nihil tamen fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus si proposito careat quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere romanos cautius quærere victoriam augere possessionis causa: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autem arabum & syriarum & fundibulatores: perque saxa tormentis emissa plerumque repellebat iudeos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: verum eminus missa inter iactum subeuntes seuius romanis instabant: cum neque corpori: neque animae perirent: sed per utrumque pugnant: suorum quisque laboribus subuenientes. CAPITV. XII.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incursumus obsideri: cum prope iam muris aggeres equaretur: arietem admoueri precepit. Est autem aries immensa materia malo navis assimilis: cuius summum gravi ferro solidatum est in arietis effigie fabricati: unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia velut ex trutina palis utrinque fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna viroque multitudinem repulsus: hisdemque simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam valida turris: aut muroque ambitus adeo latus: ut et si priores ictus fortiter sustinuerit: assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci romano transire placuit: ut capere oppidum properanti: quoniam perniciose videbatur obsidio iudeis minime quiescentibus. Itaque romani quidem balistis ceterisque missilibus machinis ut facilius ferirentur: qui de muris obstare tentassent, adhibitis utebantur: neque sagittarii aut fundibulatores longius aberant. Cum vero ea causa muros nemo auderet ascendere ipsi arietem applicabant gradibus desuper: itemque pellibus septum tam pro sui defensione quam machinæ. Ex primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum velut iam capti essent maximus factus est. Iosippus autem eundem locum feriri: neque multo post murum disturbatum iri prospiciens: quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitavit. Saccos enim paleis refertos: quos semper impetum arietis feriri uideret, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent: aut etiam excepta vulnere laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum romanis moræ attulit. Nam quocumque hi machinam conuertissent: contra illi qui super murum stabant paleas traducetes saccos ictibus supponebant: nihilque murus percussione lædebatur: donec etiam romani aduersus huc aliud machinati sunt. proceris enim contis exhibitis: in his summis falces quibus saccos inciderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens edificatus erat ictibus cederet: quod reliquum erat Iosippus: eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt accensumque totum quod aride fuit materia: tribus ex locis pariter inflammare: unaque machinas & propugnacula romanorum & aggeres concremarunt. Illi vero non sine malo subueniebant audacia simul eorum territi: & ne adiumento essent flammis præuertentibus impediti: quæ aridum noctem fomitem & præterea bitumen ac picem: necnon etiam sulfur opinione citius uoluitabatur: operaque romanorum multo labore curata unius horum spatio possiderat. Ca. xiii.

Hic etiam uir quidam iudeus predicatione ac memoria dignus inuentus est Addeci filius Eleazarus: cui Salab galylea patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum tanta uis super arietem ex muro dimisit: ut machinæ caput obrumperet: idque ex mediis hostibus

Aries quid

DE BELLO IYDAICO.

salu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad muꝛ. Postremo tanq̃ signum quo tela mitteret hostibus positus nudo corpore quinq; sagittas; uulneribus fixus est: earūq; nulla respecta ubi murum ascendit unde uideri ab oībus poterat eius audacia ibi cōstitit: cōpunctusq; dolore plagas; cū ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterūt duo fratres Vethiras & Philippus de uico Roma galylei. Qui cum super milites decimae legionis profuissent tanto ipetu uiq; transgressi sunt: ut & aciem romanorū; perrūperēt: quosq; aduersum ierant oēs infugā uerterent. Prater hos Iosippus quoq; & cetera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cū opibus q̃ntē itēq; decie & eius quē terga dederat legionis incendunt. Ceteri autē qui mox cōsecuti sunt & instrumenta & omne genus materiae obruere. Cap. xiiii. Rursus autē romani post meridiē erectū arietem ad eam muri partē quē pridē quassata fuerat appulere: ibiq; defensorū eius quidā Vespasianū plantam sagitta percussam leuiter uulnerat: quia uis teli spatio defecisset. Maximam tūc id romanis perturbationē fecit. His enim qui prope aderant uiso sanguine p̃teritis p̃ omnē fama cōcurrūt exercitū: relictaq; obsidione plariq; cū stupore atque formidine ad ducē belli concurrebant: & ante omnes tātus aderat metuēs patri. Vnde contigit ut & beniuolentia circa rectorem: & filii trepidatio cōfunderet multitudinē. Facile tunc pater & timore filiū & perturbatione liberauit exercitū. Superato enim dolore uulneris & ab oībus qui sui causa pertimuerunt cōspici studēs bellū in iudaeos sanū incitauit. Tam uelut ultor ducis quisq; omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes murū petebant. Iosippus autem cū suis sociis licet assiduis balistarum itēq; tormentorū ictibus caderent, nequaquā tamen deterrebātur a muro: sed flammis & ferro & saxis eos oppetere q̃ arietē protecti palmis impellerent. Nihil autē aut parum proficiebant cū sine intermissione procūberent in conspectu hostium positi: quos ipsi contra uidere nō possent. Namq; & suis ignibus collucescentes tamquam si dies esset & certū erat hostibus signū quo tela dirigerēt: machinisq; procul nō apparētibus missilia cauere nō poterant. Ergo propterea non tam balistas; quam iaculoꝝ; uel simul multi trāssigebātur: missaq; machinis saxa & muroꝝ; mīas auferebāt & frāgebāt angulos turriū. Viros; aut nulli tā fortiter constipati erāt: ut non usq; ad extremā aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autē aliquis huius machinarū quantum ualeat ex his quae illa nocte cōtingere in muro cuiā ex circūstantibus. iosippo caput auulsum est: eiusq; ad tertiū stadiū ueluti funda excusa caluaria. interdū quoq; pregnantis foeminae secto utero ad dimidiū stadiū infans abactus est: tanta tormēto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missiliū strepitus. Crebri autē mortui cum per muros deicerentur sonabant & acerbissimus quidē intus excitabatur mulierū tumultus: extrinsecus autē occumbentiū gemitus cōcrepabat: totusq; ambitus muri: ad quē pugnebatur sanguine cōfluebat: iamque ascendī poterat congestione cadauerum. Montibus autem resonantibus multo amplius horror is ex clamoribus accedebat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorē posset icutere. Plurimi quidē pro iotapata decertantes fortiter ceciderūt: plurimi etiā sauciati: & tamen uis circa matutinas uigilias murus assiduis machinas; ictibus cessit. Cūque illi quidē corporibus atque armis septi eā partē: quē deiecta fuerat priusquā romāi pōtes apponerēt mūire. Cap. xy.

Mane autē Vespasianus ad occupandā ciuitatē iam ducebat exercitū ex nocturno labore paululū recreatum. Idēque cupiens de cōuulsa muri parte alio ppugnatores adducere, equum q̃dem fortissimos equis dispositis trifariā collocat ut tecti armis dirutum latus undique obsiderēt: cūctosque prae manibus ferret: q; si pōtes admoueri coepissent: ipsi plures introirent. Post illos autē pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero

equitum multitudinē secundū muri spatium per montana loca distendit: ne quis fugiēs excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos. Fundibulatores quoque similiter & appositos machinis. Alios autem integris muri partibus scalas applicare precepit: ut qui hos prohibere tentassent de iecte partis defensionem relinquerent: ceterique omnibus simul telis oppressi uiolentia irumpentium cederent. Iosippus autem hoc consilio cognito per murum quidam integrū labore fatigatos: itemque senes posuit quasi ledi non possent. In parte uero colapsa ualidum & potentissimum quemque senesque ante omnes uiros in quibus & ipse fuit ad pericula subeunda: sortitus est: hisque precepit ut agminū ululatu ne metu quaterentur aures obstruerentur: contra sagittarum uero multitudinē cōmuniti protegerentur desuper scutis paulatimque recederent donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes a romanis apponerentur, ipsos praesilire mandauit: atque hostibus per sua & eorum instrumenta resistere: unumquemque uero ita certare debere non quasi conseruandam tueretur: sed quasi perditam iam patriā uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes: ac liberos: cōiugesque suas propemodū ab hostibus capi: iamque futuræ cladis iram nunc collectam in aucthores eius effunderent: ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autē uulgus otiosum mulieres ac pueri postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum: nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis strictisque gladiis ad partem muri deiectam hostes instare: armisque montana omnia desuper collucere: atque arabum quendam sagittariis tela suggere: tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt: non ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare Iosippus mulieres ne misericordia suorum animos effeminent intra domos cū interminatione concludit filere iussas: ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transit: & pontes quidem applicantibus animū non intendit: sed tantū speculabatur impetū sagittarum: simul autem ac tubinices uniuersorum agminū congregati sunt pariter & grauiter fremuit exercitus: signoque dato missis undique sagittis lux obscurari coepit. Iosippi socii memores preceptorum: & aduersus clamorē obstructis auribus: & contra sagittarū uulnera corporibus cōmunitis cū admouerentur potius machinæ, ipsi eas cursu: & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prelio deterrebant uaria manu: itaque animis facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur: hi qui sine periculo fortes contra illos se esse curabant. Nec prius a romanis diuellebantur quam uel caderent uel occiderent. Qui romanis defiliantibus conflictu iam liberi facillime tela dirigebant. Cap. xvi. Itaque iudeis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutaret propugnatores haberent: defessis autē Romanorum assidue substituerentur: proque his quos uiolentia repulissent, alii succederent, iuicem se adhortati latera copulantes: prectique desuper longioribus scutis inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo iudeos in muro iam pedem ponebant: cum Iosippus his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cū desperatione stimulatus. Feruenti oleo profundi milites iubet scutosque cōiunctione defessos. Id autē iudei multi qui & parati herent: & plurimū, cito romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. hæc res romanorum ardentium aciem dissipauit: & cū dorole scruissimo deuoluebatur a muro. Siquidem facile a uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carnemque non secus ac flamma depalcebat: quod natura facile calefceret: seroque pro sui pinguedine refrigeret. Thoracibus autē & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem salientes: nunc incuruati dolore de potibus decidebant. Ad suos autem tuto recedere contra nitentes non poterant: quoniam facile ab insequentibus capiebantur. Sed neque romanis uirtus in rebus aduersis: nec iudeis prudentia defuit: romani enim

DE BELLO IYDAICO

licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur praecedente quisque incurfando tanquam ipse impetum retardaret. Iudaei uero progressum eorum dolo altero deceperunt cum foeno graeco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur: & neque fugientium quisquam neque aggredientium firmo posset entium uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur: multi uero super aggeres deicerentur: & qui cecidissent a iudeis feriebantur: qui romanis defilientibus conflictu iam liberati facillime tela dirigebant. Cum autem multi milites mala in hoc prope paelio dux uideret: post meridianas eos horas a pugna reuocat: quorum non paucis obtruncatis plures sunt uulnerati. Et iotapata uero sex uiris mortuis: plures quam trecenti sauii transfati sunt. Hoc autem modo pugnatum est iunii mensis die uigesimo. Cap. xvii. Et Vespasianus eorum causa qui occiderant consolatus exercitum postquam ita uidet accensum neque tam exhortationem quam opus deposceret: aggeres quidem altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro undique rectas: & ut pondere stabiles essent: neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat iaculatoribus & sagittariis: itemque leuiorum missilium machinis plenas fundibulorum quoque fortissimis. Qui cum non conspiceretur propter altitudinem turrium & lorica: ipsique eos qui super murum astarent facillime cernerent: telisque appeterent: cum illi neque a uertice uenientes sagittas facile declinarent: neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante ferro aut quo erant sepe flammis obstat. Ob hoc igitur defensionem muri deserunt: magisque aggredi tentantibus occurrebant. Et iotapateni quidem ita resistebant: quousque multi in dies singulos occuberent: neque contra mali quicquam hostibus faceret: quod eos sine periculo ledere non poterant. Cap. xviii. Hisdem autem diebus Vespasianus ad finitimam quamdam iotapatem ciuitatem euocatus cui nomen est Aphaca nouas res affectantem: & propterea quod iotapatenos praeter spem restitisse audierat insolescentem, mittit eo Traianum decime legionis rectorem: dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem nouissimum repperisset: nam praeter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur: habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse prelium cum his committit: eosque paulisper reluctatos in fugam uertit: quos uestigiis consecuti romani exterioris muri ambitum quo confugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui claudere ciuitatem metu. scilicet ne cum his rursus hostes intrarent: profecto autem deus galyleorum clades romanis dabit: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum manibus propriis ad interitum hostibus dedit apudissimis cediis. Multi enim simul ruentes ad portas multumque nominatim prepositos inclamantes inter ipsas preces immorabantur: quibus hostes unum murum alterum ciues clauferant & iter medios coacti muro: ambitus: multi quidem sociorum suis gladiis transfigebantur: infiniti uero a romanis interficiebantur: ne uel ad ulciscendum quidem recepta fiducia. Nam praeter hostilem metum etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur non romanos sed iudeos execrantes: quoad omnes interiire numero hominum. xii. milia. unde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnantibus reputans: & si qui adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existimans, praeter timorem impatori excidium reseruauit. Missisque nuntiis ad Vespasianum petit: ut filium Titum dirigeret sine uictoriae impositum: ille autem laboris aliquid superesse ratus cum milite filium misit: hoc est quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum: ut in leuo quidem latere Traianum constitueret: ipse uero in dextrum obsidioni preesset. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus: cum paulisper desuper galylei obstitissent continuo munera reliquerunt. Titus uero comitesque saltu demissi maturam ciuitatem

tem obtinuerunt: tuncque uehementius cum his qui se intus congregauere pugna commissa est. Nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis: nunc foeminis ex rectorum culminibus quae forte inuenissent tela iactantibus. Et hoc quod modo usque ad sextam horam sustinere conflictum. Assumptis autem bellatoribus cetera multitudo & sub diuo & per domos senes pariter ac iuuenes mactabant. Denique uirilis sexus praeter infantes nullus remansit: qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate & in primo congressu numerus fuit quinquaginta milium: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Haec galyleis clades contigit quinto & uigesimo die iunii mensis. Cap. xix. Sed ne samaritae quidem alieni a calamitatibus remanere: hi namque in monte garizin qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spem haberet uidebatur: nec saltem uicinarum malis corrigebatur: sed inconsulta suarum uirium infirmitate secundis romanorum rebus exterriti: prona in tumultum uoluntate pendebat. Vespasiano autem placebat motus antea pereorundum impetus praeuenire: nam & si praesidiis tota samaritica regio cincta erat: tamen eorum multitudo qui coierant: & conspiratio timebatur. Ea quoque causa cereale quintae legionis rectorem cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere praeterea congressi nequaquam tutum esse duxit: quoniam hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montis radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autem aquae tunc indigentibus samaritae etiam graues accendi estus: erat. n. tempus aestatis: neque se rebus necessariis uulgi instruxerat: adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur: multi uero eiusmodi morti seruitium praeferebant ad romanos transfugere: ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perseverarent malis infractos montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto primum eos a dextera parte hortabatur: atque ut salui esse mallent rogabat si arma proiecissent tutos fore promittens. Denique quia persuadere non posset aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Haec iunii mensis uigesimo & septimo die gesta sunt atque his calamitatibus Samaritae usi sunt. Cap. xx. Iotapatenis autem diu durantiis: & praeter spem aduersa tolerantibus quadragesimo quidem ac septimo die romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit paucitatem ciuium & infirmitatem enuncians: simul quoque diuturnis uigiliis: praeterea assiduus consumpti minime quidem ulterius uim ferre possent: uerum dolo etiam caperentur si quis instaret. Circa extremam namque uigiliam quando & malorum requiem habere uiderentur: & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat dormire eos dicebat eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem qui fideri noscet iter se iudeorum quantaque superbia poenas contenerent transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit: & cum ne flammis quidem coactus quid intus ageretur hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortasse quidem illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum asseruari hominem iussit: & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quae fuerat indicata ociose ibat ad muros: primusque incedebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio sabino paucis ex quinta decima legione comitatus: interfectis autem uigiliis in ciuitatem ingrediuntur: & post eos sextus quidam Caluarius chiliarchus & placidus subiectos milites introducendo. Arce uero occupata cum hostes in medio oppido uersarentur: iamque plane dies esset: nec tunc quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium sentiebant multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quidem euigilasset: nebula uisus eius hebetante: quae casu tunc plurima se circum oppidum funderet: donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exfusci

DE BELLO IYDAICO

tati morietesq; demū se pisse crediderūt: romāos autē memores quē obsidionis tpe pertu-
lissent: neq; parcēdi cuiquā neq; miserēdi quēquā rangebat cura. Sed ex arce plebē ad p-
na cōpulsam facillime trucidabāt: ubi loci difficultas pugnacib⁹ negaret copiā resistēdi.
Circūuiarum nāq; angustis pressi ac per decliua dilabētes fluētē desuper bello obtege-
bantur: id multos etiā qui circa iōsippū lecti erāt ut māib⁹ ppriis liberarētur imutauit:
nā cum se uiderent romanorū neminē posse occidere ne romanorū manib⁹ oppeteret pre-
uenerūt: & in extrema parte ciuitatis cōgregati semet interfecerūt. Quicūq; tamē uigi-
lum primi captā ciuitatē senserūt in quadā turri septētrionali fuga recepti aliquādiu qui-
dē resisterūt. Deinde circūclusi hostiū multitudine sero dextras dederunt: hisq; instatibus
mortē suam a quo alio praeberūt. Potuissent autē incruētē romanī obsidionis sine gloria
riri: nisi unus ex ipsis occidisset Hecatonarchus Antoni⁹ peremptus insidiis. Nā quidam
ex his qui ad speluncas cōfugerāt (erant autē plurimi) rogabāt antoniū dextrā sibi por-
rigere ad fidem salutis ac praesidiū quo tutus ascēderet. Cūq; his manū porrexisset scau-
te super ille hasta praetū in inguine perculit: statimq; cōfecit. Illo die quidē imāissimā
multitudinē peremere romanī. Postea uero secutis dieb⁹ scrutādo latebras per cūculos
& speluncas oēm ulciscēbātur atq; praefer infantēs ac foeminas. Itaq; captiui quidem
mille ducētī cōgregati erant: quadraginta uero milia cōnumerata sunt excidiū tēpore pu-
gnisq; superiorib⁹ mortuorū. At uespasianus ciuitatē ipsam excindi iubet: castellaq; eius
omnia adhuc exurit. Iotapata quidē ita deuicta est tertiodecimo imperii Neronis anno
calendarum iuliarum die. Cap. xxi. Romani uero iōsippū regrentes & propriē in-
dignationis cā: & quod imperatori operē precium uidebatur: captus enim maxima pars
belli esset: mortuos itemq; abditos rimabātur: ille autem in exitio ciuitatis fortunē quo-
dam usus auxilio per medios se hostes surripuit: & in quendā profundum puteum saltu
demissus est: cui amplum specus adiunctum erat: in latere quod supra scrutantes uidere
non possent. Vbi. xl. quidē insignes uiros latitantes offendit: rerumque utilium appara-
tum: qui non paucis diebus sufficerent. Hostibus autem omnia complexis interdū qui-
dem se occultauit. Nocte uero ascendens uigilias explorabat ut fugeret. Cūq; omnia
uindiq; ipsius causa maxime custodirentur: neq; fallendī spes esset, in speluncam iterum
descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die capta quadam muliere quae cum ip-
sis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasian⁹ propere duos chiliarchos Paulinum: & Cal-
licanum iussos pacem dare Iosippo & bene hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus
tamen ille rogantibus postquā ad eum uenerunt: fidemq; pro salute dantibus minime
paruit. Ex his autem magis quae pati ueritus esset qui plurima commisisset: quam ex na-
turali mansuetudine rogantium suspicionem colligēs uelut ad poenam euocaretur time-
bat: donec Vespasianus tertium quoq; chiliarchum Nicanorem iōsippi notū: atq; olim
consuetum direxit: Is autē quam dulce in eos romanorum esset ingēium: quos semel sub-
iugasset referens: quodq; ipse Iosippus uirtutis causa magis admirabilis quā inuisus du-
cibus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere: quod etiam
sine deditione sibi liceret exigere: sed conseruare poti⁹ uirum fortem. His addebat q; ne
Vespasianus si quid dolo moliretur amicū ad id mitteret: ut in re optima pessimam hoc
est perfidiā praetexeret amicitia: neq; semetipsum illi ut amicū falleret obtemperatu-
rum fore. Verum Iosippo etiam post Nicanoris dicta haesitare, milites quidē irati spelū-
ca ignē submittere pperabāt. Sed retinebat eos belli ductor uiuū iōsippū capere pluri-
mi pendens. Nicanore autem uahementer instante: ubi et hostilis multitudinis mias cō-
pit Iosipp⁹, nocturna somnia retiniscit: qbus ei de⁹ & futuras iudicorū clades: & quae ro-
manis essent cūctura picipib⁹ ostēdit. Erat autē interpretadis quoq; somniis idone⁹: & cō-

icetare quæ ambigue diuinitus diceretur, sciebat. Qui & sacros prophetarum libros nouerat: quod & ipse sacerdos esset: & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus: & recentium somniorum quæ uiderat, horrenda simulachra mente complexus occultas preces deo offert. Et quia iudeorum inquit labefactari tibi rem placuit: fortuna uero ad romanos tota migrauit: animamque meam: quæ futura prædiceret, elegisti, do quidē man? sponte romanis & uiuo. Testor autem quod non proditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis Nicanori consentiebat. Verum qui una confugerat iudeorum postquam intellexerunt iolippum rogatibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant. Certe plurimum gemitere leges patrie ubi sunt quæ iudeis deus annuit: quibus mortem continentes animas indidit. uita iolippe captus es: lucemque pateris intueri seruientem. quam cito tui oblitus es: quam multos pro libertate mori persuasisti? Falsam profecto opinionem fortitudinis habebas: falsamque prudentiam si salutem apud eos sperat cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt ab illis tamen te seruari cupis. Sed quis te romanorum fortuna tui obliuione perfuderit: & nos tamen patrie glorie consulentes: & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu uero siquidem sponte mori dux iudaorum: sin uero, inuitus proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt: & intentatis ei gladiis occidendum illum cominabantur si romanis pareret. Timens igitur impetum iolippus: & se dei preceptorum proditorum esse ratus: si ea non enunciaisset morte praeventus, argumentis eos philosophice necessario tractare incipit. Et quod enim tantopere inquit o locum propriæ cedis animi sumus: aut cur amicissimas inter se res corpus & animam in dissensionem uocamus: mutatum me esse quispiam dicet. Sed romani hoc sciunt optimum esse in bello mori: sed lege belli hoc est a uictoribus trucidari: proinde siquidem romanorum ferrum deprecor uere meo gladio meaque manu sum dignus. Sin illi hosti parcendum putat: quam iustius nos ipsi nobis peperimus? Quippe stolidum est eadem circa nos admittere pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor: pugnando tamen & illorum manibus qui eam priuere: nunc autem neque prelio nobis obstat: neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus qui mori non uult cum opus est: & qui uult cum non oportet. Preterea quod nos metus prohibet ad romanos accedere: neque mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certum ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicet aliquis: Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: immo uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto: qui tempestatem metuens ante uim turbinis naue sponte submergit. Quin et propria manu perire a cunctis omnium animalium natura discrepat: eoque modo in creatorem nostrum summum scelus admittitur. Nullum est animal quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem nature lex ualidissima ut uelint uiuere in omnibus sita est: ideoque & qui nobis adimendum id putant hostes decimus & insidiatores poena persequimur. Deum uero indigne ferre non arbitramur: cum domum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desineremus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero semper immortalis est: denique pericula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Sic dei depositum ex proprio corpore qui eiecerit, eum se latuisse quem laeserit aestimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci iustum creditur: quis nequaquam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes: & optimum deum impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege nature uita exiit acceptumque deo debitum soluunt, cum id qui dedit recuperare uoluerit perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: pure autem & quæ iuocantes exaudiuntur animæ remanent locum in celo adeptæ sanctissimum atque inde rursum uoluntibus seculis casta corpora iubetur incolere: quorum uero manus in seipsos infanierunt, eorum animas tenebrosior orchus suscipiet. Pater autem illarum deus auctor

DE BELLO IYDAICO

res iniuria per nepotes ulciscitur. Hinc & deo iniustum est: & a sapientissimo legis nostrae conditoris coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum in sepultos abiici decretum est: cum et hostes sepeliri fas esse ducamus apud alios etiam dextra iubentur abscindi cuiusmodi mortuorum quae in ipsos armatae sunt: quoniam ut corpus ab animata manu esse a corpore aliena existimaret. Pulchrum est igitur o socii iusta sentire: ne quod humanis cladibus addere creator omni impietate ledamus: si salui esse volumus salui simus. Nec enim salus apud eos ignobilis est: quibus tantis uirtute opibus demonstramus. Sin mori placet ab his occidi pulchrum est qui nos coeperint. Non migrabo ego in hostium locum: ipse mei proditor fiam. Multo enim stolidior sum: quam qui ad hostes ultro profugit. Siquidem illi salutis causa id faciunt: ego uero interitus & quidem mei romanorum tamen insidias uotis expeto. Nam si me post uinctas dexterarum premant, magno animo paratoque moriamedacii perfidia pro uictoriae solatio mecum auferes. Cap. xxii. Multa quidem in hunc modum Iosippus ut a caede propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione qua se iam dudum morti deuouerant concitantur: & alius aliunde cum gladiis accurrentes ignauiam exprobrabant: & quasi cum mox percussurus quisque adorniebatur. Ille autem cum alium notatim uocaret alium uultu ducis intueretur: alteri dextera praehederet: alium precibus exoraret uaria mentis affectione: ut in tali necessitate potuit distractos, ferrum omnium a caede sua prohibebat: non secus ut fere bestiae circumclusae ad eum semper: qui se contingeret ora conuertens. Illorum autem qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putarent, debilitabantur dextrae: gladiique de manibus labebantur: multi sponte cum manus ei afferrent, frameas dimittebant: Iosippo autem non defuit in ea desperatione consilium: sed fretus dei providentia salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est inquit: agite: cedetis mutuas fortia: & cui obtigerit: manus sequentis occubat: atque ita omnium fortuna perambulet: neque sua dextera quisque subiaceat. Iniustum est enim ceteris interemptis ex aliis quicquam si potuerint salui esse. Visus est uera dicere: & quod persuasit agitur: sors cuique obtigit parata ei: qui sequeretur necesse sua prebeat quasi mox etiam duce perituro. Cum Iosippo enim pereunda dulcius aestimabant. Remansit autem ipse cum altero siue fortuna dici poterat siue dei providentia. Consultoque perspicuus ne uel forte grauaret: uel si nouissimus recessisset gentilis caede pollueretur, illi quidem fide interposita ut uiueret persuasit: ille quidem hoc modo & romanorum & domestico bello liberatus ad Vespasianum pernicantorem ducebatur. Omnes autem romani uiuendi eius gratia occurrebant: & cum se circa ducem peremeret multitudo, uariis tumultus erat. His exultantibus quod captus esset: aliis minitantibus: nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius erant hostem interficiendum esse clamabant. Qui uero propius erant: facta eius reputantes mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit: qui licet irascere nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero praeter alios & fortis Iosippi animus in calamitatibus: & aetatis eius misericordia capiebat: qualisque praedixisset in praeliis reminiscere: & qualis nunc sic in hostium manibus intuentem. Libebat intelligere quanta esset fortunae potentia: quamque uelox belli momentum: humanae autem res nihil firmum: atque perpetuum: quam multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse ut Iosippum miserarent, affecit: plurimaque salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen quasi missurus cum caesari ut cautissime custodiretur precepit. Quo audito Iosippus aliquid soli se dicere uelle ait. Sumotisque ab illo omnibus aliis praeter filium Titum: aliosque duos amicos, Tu quidem inquit Vespasianum tantum hoc putas Iosippum te habere captiuum. Ego autem maior ad te nuntius uenio praemissus adeo ut iudeorum legem uiderem: & quemadmodum duces exercituum mori deceret ad Neronem me mittis. Quid ita? quasi qui Neroni usque ad te successuri sunt mancant. Tu & Caesar & Vespasiane & impe

rator: atq; hic filius tuus nūc me aut colligatū arctius tibi asseruato: nam dominus quī dē non mei solum es tu Cēsari: uerū etiā terræ marisq; ac totius hoīum generis. Me autē ad maiore pœnā custodiri oportet, si ex tēpore aut subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidē fidem non habere uidebatur: eaq; iōsippū existimabat salutis grātia cōminisci. Paulatim uero ad credendū īpellēbatur: iam pridem illum exci tante ad imperiū deo sceptraq; multis prāmōstrante portētis: sed & in aliis ueracē esse iōsippū deprehēderat. Altero nāq; amicorū qui secretis intererāt admirari dicente quē admodū nisi hęc deliramenta sint: neq; iotapatenis dē excidio: neq; sibi de captiuitate quicquā diuinasset ut a se iram depelleret. Iōsippus iotapatenis ait se prēdixisse q; post diem septimū & quadragesimū eos maneret exitiū: quodq; ipsum romanī uiuum essent in custodia retēturi. Hęc in secreto quæ sita Vespasian⁹ ubi uera esse cōperit a captiuis, etiā quē de se dixisset credibilia cōperat existimare: sed neq; custodiā iōsippo nec uincula remittebat: uestimētis autē aliisq; munerib⁹ cū donare benignissimēq; fouere non desinebat: etiam Tito magnam honori eius operam cōmodante. Cap. xxiii. Quarto autē die mensis iulii Vespasianus in ptolomaīda reuersus: inde in loca maritima cēsaream peruenit: iudeæ maximam ciuitatē: & quē maiore incolarū partem grēcos haberet: igitur & exercitū & rectorē indigenē omni fauore ac benignitate suscipiunt: affectu quīdem quo romanos diligere plus autē illoꝝ qui excisi fuerant odio: unde etiam multi q; dem simul ut de iōsippo suppliciū sumeret cum clamore precabantur. Vespasianus autē de ista qdem petitione uelut ab inconsulta multitudīne oblata nihil respōdendo dissoluit. Legionū uero duas qdem hyematum apud Cēsaream posuit: q; oportunam uideret esse ciuitatem. Decimā uero & quintā Scitopolim misit: ne totius exercit⁹ molestia Cēsaream premeret. Erat autē illa quoq; aprica per hyemē quantū æstatis calorib⁹ estuosa ut in planitie sita atq; maritima. Cap. xxiiii. Dum hęc autē agunt collecta non exigua multitudo quæ uel ab hostibus seditione defecerant: uel ex ciuitatib⁹ euerfis effugerant ioppam sibi receptaculo renouant seditionē quam ante uastauerat Celsius. Et quia terra quā uastauerat arcebant: migrandum in mare censuerunt ac piraticis nauib⁹ fabricatis in Syriam & phœnicē: itēq; in egyptum cōmeantes plurimos latrociniis prædabantur: omnib⁹q; nauigiis inuium faciebant illaq; partium pelagus. Sed uespasian⁹ cognito quid cōstituisent equites in ioppam necnou & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatē q; incustodita erat ingressi sunt. Eius autē habitatores postquā irruptio præsens erat ne tunc romanos arcerēt metu deteriti naues fuga petierunt: & in his ultra contiguū sagittæ spatiū pernoctauere. Cum uero ioppa natura esset importuosa: nāque in asperum: cæteraque arduū litus definīt: ac summis utrinque cornibus leuiter incuruū quæ uaste sup sunt & ingentibus procellis pelagus turbant. ubi ēt nunc Andromede catenarū signis extrātib⁹ fabulæ ueteris fides ostendit. Aduersus at aquilo seriēs littora summos in obiectas cautes fluctus affligit: eo q; solitudinē in tutiorem efficit stationem: in eo salo fluctuantibus ioppenis prima luce uiolentus: quē illac nauigātes melāboriā uocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter se: alias uero collisit in scopulos. Multę autē cum magna uī aduerso æstuniterentur ad pelagus. Nā & litus saxis infestū: & hostes i eo cōstitutos timebāt sublatę in sublimi gurgite mergebant. Et neque fugæ uspiā locus erat: neque manētibus spes salutis: cū & mari uentorū: & ciuitate romanorū uiolentia pellerentur. Itaque multi ululatus collissis nauib⁹ audiebātur: & multi crepit⁹ fractis: ioppe norū autē fluctibus pars obruti: pars naufragiis īplicati moriebant. Nonnulli at ferro se interficientes ueluti fatius esset mori præueniebāt: plurimi at euecti fluctib⁹ scopulis carpebātur: ut & pelag⁹ sanguine redūdaret: oīsq; ora maritima cadaucib⁹ oppleret: cū

DE BELLO IYDAICO

etiam ad litus apullos in eo stantes romani milites trucidaret. Eiectorum autem corporum quatuor milia ducta fuerunt. Ira captam nullo praelio ciuitatem romanis funditus eruit. Ioppa quidem hoc modo breui tempore bis a romanis excisa est. Vespasianus autem ne rursus eo piratae confluerent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes eadem castra defenderent: equites uero omne circum territorium peragrans ad fines tyoppe uicos & municipia simul eximerent. Illi quidem preceptis obediens in dies singulos incurfando excindebant totas regiones atque uastabant.

Cap. xxv. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nunciatus est: Primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis: & quod nemo qui se uidisse diceret quem iactabantur aduenerat, non credebant. Nec enim uel nuntius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium predicabat. Vnde permatura tristitia paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud omnes ambiguitate certior habebatur. Quinetiam rebus gestis pluraque facta non erant effingebant: & excidio ciuitatis iterptus dicebatur esse iosippus. Quae res maximo luctu repleuit hierosolymam. Et per singulas domos itaque cognationes amicorum quisque lugebatur a suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidem hospites: alii propinquos amicos: alii nonnulli etiam fratres flebant. Iosippum autem uniuersi: adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent: magnaque mercede conduceretur tibicines naniarum. Tempore autem ueritate releuata: ubi de Iotapata quidem ut res habebat: fictum uero quod de iosippi morte uulgabatur: eumque uiuere & cum romanis esse copertum comprobatum est: ac supra captiui fortunam a ducibus honorari, tantam in eum uiuum iracundiam: quantam prius cum mortuum crederent beniuolentiam conceperunt. Et ab aliis quidem ignauie: apud alios proditoris arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione: atque conuictis. Vltro autem his uulneribus excitabantur magisque accendebantur rebus aduersis & offensus quem prudentibus ne similia perferant: cautionis & custodiam causam prebet ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum quae semper accipiebantur ex fine principium. Denique maiorem in romanos impetu ferebantur: uelut in iosippum pariter uindicaturi Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur. Cap. xxvi.

Vespasianus autem studio uiuendi regnum Agrippae. Nam & ipse rex inuitabat rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis ac per eos egras partes regni compescere: motis ex caesarea maritima castris in eam quem Philippi dicitur caesarea demigrari: ibique per dies. xx. milite recreato: Ipse quoque rex gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam uero Tyberiadem quidem nouas rescupere ac rebellare Taricheas audiuit ad regnum autem Agrippae utraque pertinebat decreto apud eos undique iudeos excidere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere: simul ut Agrippae hospitio uicem rependeret potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Caesaream ut inde militem Scitopolim traduceret mittit. Haec autem ciuitas decem ciuitatum maxima & Tyberiadem uicina est. Quo cum ipse uenisset: ibi filium praestolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus ad trigessimum a tyberiade stadium in quadam mansione conspicua rebellantibus cui nomen est Enabris castra ponit: atque hinc Decatharcum Valerinum cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur & ad fidem inuitaret. Audierat enim quod pacem populus desideraret nullis autem ad bellum eum cogentibus seditione pateretur. Itaque Valerinus ubi muro appropinquauit & ipse de equo disiluit: & suos comites idem facere iussit: ne laceffendi prelii causa potius uenisse uideretur. Sed prius uerbum faceret armati excurrere in eum: seditiosi qui erant ualidiores rectore quodam nomine iesu Tобыe filio latrocinialis agminis principe. Valerinus autem neque preter mandata ducis praelio congregi tutum ratum est si de uictoria certum pugnareque periculosam esse: si cum mul

tis pauci & instructis imparati confligerēt. Inopinata præterea iudeorū stupfacta audacia: & ipse pedes refugit: & quinque aliis similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socii ueluti pugna non insidiis captos læti in oppidū adduxerūt. Id aut ueritū seniores & qui præstare populis uidebātur in romanorū castra p̄fugiūt: adhibitoque sibi rege ad Vespasianū genua suppliciter accedūt: ne se despiceret obsecrātes: neue quæ paucorū esset totius ciuitatis infaniā existimaret: sed populo parceret qui semp amica romanis sentiret: magisque ultū iræ defectionis authores: a quibus ipsi olim ad fœdus uēire p̄perātes nūc usque ne id facerent asservati fuissent. His eorū precibus quāquā toti ciuitati propter equorū rapinā insensus esset idulsi. Nam & Agrippā uidebat ei⁹ oppidī causā trepidare. Fide aut per eos populo data Iesus eiusque socii tutū sibi non esse ratī apud tyberiada cōsistere: ad taricheas effugiunt. Cap. xxvii. Posteroque die Vespasianus in arcē pramittit cū equitibus Traianū: qui multitudinē an omnes pacem cuperent experiretur. Cognito autē populū cadē sentire quæ supplices, ad ciuitatē ducebat exercitū. Illi aut portis ei⁹ patefactis cū laudationib⁹ obuiam prodeunt: salutis datorē ac benemeritū acclamantes. Cū uero militem angustī aditus remoraret: muroque partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit: eoque pacto dilatauit ingressum: ut præda tamē & iniuriis abstinerent in gratiā regis edixit: eiusdemque cā muris pepercit: spondentibus habitatoribus eius. Post hæc cum reliquis fore concordēs: aliisque modis malis affectatā ciuitatē ex dissensione recreauit. Deinde ab ipsa digressus: inter ipsam & taricheas castra posuit: muroque firmavit: belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatū copiens multitudo ad taricheas conflueret: munitione confisa ciuitatis: & lacu gēnesar qui ab idigenis sic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut tyberias sub monte positam qua lacu non alluebatur undique muro ualidissimo: sed minore quā tyberiada iosippus cinxerat. Nam illam quidē in principio defectionis pecuniarū itemque uirium copia cōmunierat. Taricheis uero largitatis eius reliquiæ profecerūt. Scaphas aut plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet si terrestri prælio uincerent refugerēt: simulque ad nauale bellū si opus esset instructas. Romanis autem castra muniētibus, Iesus eiusque socii neque multitudinē hostium: neque disciplina militiæ perterriti: cursu in eos irruūt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus ac parte aliqua edificiū dissipata: ubi armatos cōgregari uiderūt: antequā aliquid paterentur ad suos refugiūt: eosque inscuti romani ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantū puecti unde romanos contingere missilib⁹ possent anchoras iaciūt: & sic ut acies assolēt deuſatis inter se nauibus aduersus hostes in terra cōstitutos nauali plio decertabāt. Cap. xxviii. Audito aut Vespasianus magnā eorū multitudinē in proxima ciuitati planitie congregatā: filium suū cum sexcentis equitib⁹ lectis eo mittit. Qui cū infinitū hostium numerū reperisset, patri quidē maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse uero equum plerosque etiam priusq subsidia uenirēt alacres esse uidens: cum non nulli eorū multitudinē iudeorū formidarent: unde exaudiri posset constitit: & o Romani ait pulchrū est nāque in principio sermonis admonere uos generis uestri: ut qui cum quibus pugnaturi sumus sciat: nostras enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit: iudei uero ut et pro his dicamus aliquid ad hoc usque tempus uicti non defatigantur. Itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus: et nos in secundis perseverātius laborare. Aperta quidem fronte uobis plurimū alacritatis inesse conspiciens gaudeo: Veror aut ne cui uestrum tanta timorē multitudine hostium latenter incutiat. Igitur quisque itaque cogitet qualis cum quibus decertabit: quod iudei licet satis sint audaces mortemque contemnāt, incompoti tamē bellorūq imperiti sunt: & uulgus recte potius quam exercitus appellādī. De uia uero peritia atque ordinatiōe referre quod opus ē. Nempe iccirco soli armis

DE BELLO IYDAICO

exercemur pacis etiā tempore: ut ne in bello nos cū hostibus nūero cōferamus: nā quod erat perpetuę militię cōmodū si pares cū rudibus cōgrediamur: quā reputate q̄ armati cū inermibus & equites cū peditibus & duces tuti cōsilio cū uagis neq̄ rectorē habentibus decertabitis: quodq̄ nos hęc uirtutes multo plures efficiant. Multū autē uitia de hostiū numero detrahant: nec sola hostium multitudo quāuis pugnacissimi fuerint in bello obtinet: sed etiā si uel in paucis sit fortitudo: hi enī & ordinari faciles sunt & sibimet subuenire: numerosę autē copię plus incōmodi ex semetipsis quā ex hostibus capiūt: itaq̄ iudas audacia & ferocitas ac despatio siue mētis sequitia ducūt. Quę rebus secūdis aliquātū ualent minimis offensionibus extingūtur. Nos autē uirtus regit & morigera uolūtas: iteq̄ fortitudo: quę & in p̄spera fortūa uiget: nec ad finē usq̄ inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt quā iudeis causę certānis: nā si illi p̄ libertate ac patria belli picula sustinēt: qd est nobis iclita fama p̄stantius. Et ne post orbis terrę imperiū uideam⁹ hostiū aduersarioꝝ loco iudeos habere. Pręterea cōsiderate q̄ ne patiēdi quidē alicui⁹ itolerabilis malī metus est. Multos enī nos in p̄ximo adiutores hēmus. Rapere at̄ uictoriā possumus: & quos a patre mitti nobis speram⁹ auxilio cōuenit antecapere ut & maior sit: & sociū nō habeat uirtutis effectus. Equidē puto nūc de me ac patre meo uobisq̄ pariter iudiciū fieri. Siquidē ille rebus ante gloriōsa gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius: uosq̄ milites mei: nā illi uincere cōsuetū ē. Ego uero reuerti ad eū non ppetiar uictus. Quo pacto autē uos nō puduerit: duce uestro piculis occurrente nō supare? Appetā enī pericula mihi credite: primusq̄ in hostes irūpā. Nemo autē uestrū a me discesserit: persuasum habēs ipetum meū sustētari opere diuino: & manifestissime p̄sumite q̄ multo plus mixti hostibus efficiemus q̄ si extrinsecus pugnaremus. Postq̄ hęc locutus est Titus diuina quēdā alacritas militibus incidit. Et q̄a traianū aduenire cū trecentis eq̄tibus ante preliū contigit egre ferebant tanq̄ si minueret uictoria societate. Misit autē Vespasianus Silonē & Antoniū cū duobus milibus sagittarioꝝ: ut occupato mōte: qui ex aduerso erat oppido muros propugnatores repellerēt. Et ab illis qdē ita ut p̄ceptū fuerat circūuerti sunt ex ea parte subuenire tentantes. Titus autē primus perrexit citato equo in hostes & post eū ceteri cū clamore pro tanto spatio fusi quantū aduersa acies occupauerat. Vnde multo et plures quā erant apparuerūt. Iudei uero licet incurſu eorū & disciplina cōterriti paulisper qdē prius sustinere cōgressus. Perculsi autē cōtis equorūq̄ impetu deturbati cōculcabant: atq̄ ita multis passim perēptis dispergunt: & in ciuitatē ut qsq̄ uelocitatis habebat effugiūt. Titus autē aliquos tergo instās alios per trāsfrū occidebat: nōnullos cursu ancapiēs ictu ora trāsuerberabat. Multos at̄ aliū sup̄ aliū lapsos iuolues cōficiebat: omnesq̄ ad moenia cōfugiētes pueniēs detorquebat ad campum: donec suę multitudinis elapsu in oppidum cōfugerunt. Excepit autē illos acerba dissensio. Nāq̄ indigeis & fortunę suarū & ciuitatis gratia: & ab initio bellū gestū maxime q̄ male pugnātū fuerat non placebat. Sed populus aduenarū qui plurimis esset uim adhibebat: & inter se discordantiū clamor erat: quasi iam arma caperēt. Quibus auditis nec procul a muris aberat Titus exclamat: hoc tps est. Quid moramur cōmilitones? Deo nobis dante iudeos: suscipite uictoriā. Nō auditis clamores q̄ manus nr̄as euadere discordat: habemus ciuitatē si modo pperamus. Verūtamen cū uelocitate animis opus ē. Nihil enī magnū effici sine periculo cōsueuit: nō solū autē hostiū concordia quos cito necessitas in grām reuocabit: sed et nostros auxiliā puenire debemus: ut prater uictoriā quantas copias pauci superamus et ciuitate solī potiamur. Simul his dictis incendit equū atq̄ ad lacum decurrit: & per eum propere ciuitatē ingredit̄ quem ceteri cōsecuti sunt. Pavor autē eius audacię muros defensores inuasit: & pugnare quidem uel prohibere uenientem

nemo sustinuit. Relictis aut excubiis Iesus quidē cū sociis in agros effugit: alii uero de currentes ad lacum: in manus hostium cōtra uenientium incidebant. Mactabantur alii cum scaphas scanderent: itēque alii cū iam prouectas assequi natando conarentur: plurimāq; per ciuitatē agebatur hominum cedes: aduenarū quidem resistentiū qui non effugissent: indigenarū uero sine pugna: quoniā spes eos foederis & cōscientia: quod belli consilium nō habuerant praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum cōfugerant ac ciuitatē captā uiderunt quā longissime ab hostibus recesserunt. Cap. xxix. Titus uero missis equibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis q; necesse fuit & filii uirtute ad modū letus & facinoris claritudine. Maxia. n. belli ps uidebat exēpta: tū qdem statim circūdari ciuitatē custodibus iussit: ne qs ex eadē subterfugeret: neq; a cēdibus tēperaret. postero aut die cum descendisset ad lacū rates aduersus illos qui eo refugerant fabricari iussit. Quē tā māteriarū copīa: q; artificū multitudie mature cōtexte sunt. cap. xxx.

Lacus at Genesara qdē a terra cōtinēte appellat. Quadraginta uero stadiis in latitudine patens centumq; in longitudine aquae dulcis est atq; potabilis. palustri enim crassitudine tenuiores habet satīces & undiq; in littora & arenas defluens purus est: ac praeter hoc temperatus ad hauriendū & fluuiū quidem siue fonte leuior. Semper enim frigidior quam lacus diffusio patitur, manet: aestiūq; noctibus eius aquae sub diuo perflat nequaquā aestibus cēdūt: id enim facere indigenis moris est. Variāq; sunt in eo pisciū genera: ab alteri⁹ loci piscibus tā sapore quā specie discretā: mediūq; fons ē ī fluuiū iordanē panium nominē: qui terra conditus fertur ex ea quae uocatur phiale. Hae autem est quae in traconitidi ascenditur ad centesimū uigesimalū stadium casariae: non longius in dextro itineris latere & propriae ex rotunditate phiala dicitur lacus rotae speciem praefereus. Semper autem inter eius labia cohibetur unda nunquā deficiens uel exuberans. Cūq; interim hoc esse iordanis pricipiū nesciretur a tetrarcha quodam traconitidis philippo deprehensum. Is namq; missis in phialem paleis inuēit eas apud panium redditas unde ante fluuius nasci credebatur. Naturalis quidē pulchritudo Panii regis opibus & Agrippae diuitiis magnificentis accurata est. Manifestum autē flumē iordanis ex hoc antro incipiens semecumitidis quidē lacus paludes secat & margines: centum autē. xx. aliis praeteritis stadiis post oppidū noliada Genesara lacum mediū transgessit. Deinde multam per solitudinem in Asphalidē lacum exit. Ad Genesara uero lacum eiusdē nominis terra praetenditur natura simul & pulchritudine admirabilis: nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbutum totaq; plantis conseruare cultores. Celi uero tēperies etiam diuersis aptissima est. Noces enim q; arborum maxime frigoribus gaudent infinitae florescūt: ubi etiā palme quas nutrit calor aestiuus: has iuxta ficus & oleae quibus aura mollior destinata est ut naturae magnificentiam hanc eē qui dixerit uim adhibentis ut in unum cōueniant inter se repugnantia anniq; temporū contentione bona uelut singula peculiari studio terrae fouerent. Non enim solū nutrit praeter opinionem poma uaria: sed etiam seruat egregia: quidē & quodammodo regnaria. Vuas & carices sine intermissione .x. mēsibus suggerit: ceteros uero fructus anni spatio senescentes. Nāpter aeris lenitatē & fonte quoque irrigatur uberrimo: qui capharnaū ab indigenis appellat: Eum nōnulli uenā esse. Nihil fluminis opinatur q; similes coracino sicut lacus generat pisces. Longitudo aut regionis eque ac littora cognominis lacus. xxx. stadiis extēditur & latitudo. xx. Horū quidē natura eiusmodi est. Cap. xxxi. Vespasianus aut perfectus ratibus iposita manu miliū quanta in eos: qui lacu effugerant satis esset, una puchitur. Illi aut neque cōpuli ad terram euadendi facultatē habebāt infestis om

Ozigo Jordan⁹

DE BELLO IYDAICO.

nibus: neq; nauali bello pari cōditiōe pugnādi. Nā & scaphę parue atq; piraticę aduersus rates infirmę erāt: & cū pauci singulis ueherentur, cunctis astātibus romāis appropinquare metuebāt. Verūtamen circū rates nauigādo: nōnunq; etiā prope accedēdo lapidibus romanos eminus appetebāt: aut cōminus ēt irritando feriebant plus autē ipsis utroq; mō nocebatur. Nec. n. saxis qcq; prater crebros sonitus agebāt: quoniā cōtra se ptos armis iaciebātur cōtiguq; sagittis eorū efficiebātur. Etsi accedere ppius ausi fuissent priusq; facerēt aliqd patiebant: cūq; his nauigiis mergebant. Multos autē uulnera ferretentantiū q pilis cōtingi possent: alios desiliēdo in scaphas romani gladiis transfigebant: Nōnullos cōcurrentibus iter se ratibus ī medio dephenfos cum nauiculis capiebant. Submersorū autē q capita sustulissent aut sagittis pueniebant: aut ratibus occupabant: & si despatione cōpuli inimicis adnare tētaissent: eis uel manus uel capita trūcabant: plurimūq; passim ac uariū erat iteritus eorū: donec in fugā uerfi ceteri terrę appulsi sunt: circūclusis nauiculis suis. Effusi autē multi quidē in ipso lacu talis cōfigebantur: multos uero in terrā egressos pemerūt romani. Mixtū autē sanguine plenūq; cadaueribus cerneret totū lacū. Nullus. n. saluus euasit. Acerbus autē secutis diebus odor illam regionē oppsit & facies. Nā littora quidē naufragiis simul plena erant & corporibustumidis. Calefcētes autē ac tabefacti mortui cœli tractū corrūpebant: ut non iudeis solum ille casus miserabilis uideret: uerū etiā factoribus ipsis eēt inuisus. Iste qdē illius plū naualis exitus fuit, perierunt cū his q pridem in ciuitate cecidere sex milia & quingenti. Cap. xxxii. Et Vespasianus pugna peracta pro tribunali apud Taricheas residens aduenam populū ab idigenis secernebat: qui author belli extitisse uidebat: & an hi quoq; seruādi eēt cū rectoribus deliberabat. Tunc autē affirmātibus eorum liberationem detrimento futurā. nec. n. dimissos quiescere posse hoies: qui & patriis carerent uimq; adhibere ac bellū iserre possent ad quos cofugissent, Vespasianus salute qdē indigne eos: cōtraq; fuatores suos nouerat euasuros: sed de eorū mortis qlitate cogitabat. Nā si ibi occideret nō ppeffuros suspicabat idigēas tot apd se supplices obtrūcari: fide q; iterposita deditis uī pigebat afferre. uox ab āicis supabat: nihil ī iudeos cōmitti posse dicētib9. quodq; utile eēt hōesto debere ppoere: cū utrūq; obtinere nō posset. Indubitata igit cōcessa licētia solo eos itiere qd tyberiada duceret exir pmisit. cūq; illi facile his que cuperēt credidisset: & qā iussū fuerat cōitati: neq; pecūiis suis qcq; metuētes abirēt totā qdē a tyberiada usq; uia rōani ne qs euaderet occupauerūt: cosq; ī ciuitatē cōclusos mox illeutos Vespasian9 oēs ī amphiteatri stadio cōstituit. Et seniores qdē cū bellib9 q milie ducētī erāt iussit occidi: iuuenū autē ualidissimos sex milia lectos ad isthmō nerōi trāsmisit. Cæterā uero multitudinē. xxx. milia & qdrigētos uēdidit: pter alios quos agrippē dōauerat. Nā his q ex ei9 regno eēt facere qd uellet ipse pmisit. Vex & istos rex uēdidit. Reliquū tamē uulgus q erat tracōide & Gaulanite & coppeni: pluresq; & Cadanite seditiōsi: & fugitiui: & qbus pbra pacis bellū cōciliāt. Capti sunt at sexto id9 septēbris.

DE BELLO IYDAICO. LIBER. III. INCIPIT. CAP. I.

Vicūq; autem iudæi iotapatīs excisis a romanis defecerant, hi se ad eos postquā taricheare superati sunt, applicabant: oīaq; romāi castella & ciuitates coeperāt: prater iscala: & qui montē itabirium occuparāt. Cū his autē rebellarat gamara ciuitas cōtra taricheas posita supra lacū: quæ ad fines pertinebāt Agrippę: itēq; Sotaniū & seleucia. Et hę quidē gaulanidis regiones erant ambę. Sotaniū

superioris partis: cui nomē est Gaulana: & inferioris gamala. Seleucia uero ad lacum semecoli. xxx. latum & lx. stadiis longum. paludesq; suas ad daphnē usque tendentē. Quae regio cū alias sit delitiosa praecipue tamen fontes habet qui minorē quem sic appellant iordanem halātes sub aureo iouis tēplo in maiorē deducunt. Sotaniū quidē ac seleuciā colentes in principio defectiōis agrippa sibi foedere sociauerat; Gamala uero ei non cedebat freta locorū difficultate amplius quā iotapata. iugum uāq; asperū ex alto monte deductum mediā certicē erigit: & ubi supereminet in longitudinē tenditur: tantū cōtra decliue quantū a tergo ut cameli similitudinē praeferat: unde nomen etiā duxit: nisi q; expressam uocabuli significationē indigenae seruare non possunt. Et a fronte quidē ac lateribus in ualles inuias scinditur. Post uero quā de monte pendet paululū difficultate refugit. Verū & hanc partē per obliquū excisa fossa indigenae deuiam fecerant. Domus autem crebre: & uicissim p;prona erant aedificatę: & nimio p;cipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiē uergens. Australis uero collis immēsa editus altitudinē usum arcis sine muro ciuitati p;rebebat: rupesq; superior ad profundā pertinens uallem. Fons autē intra muros erat: in quē oppidum definebat. Quāuis autē natura nō expugnabilis eēt ciuitas: tamē etiam Iosippus cum muros; eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit fortiozem. Eius autē habitatores natura quidē loci cōfidentiores erāt quā iotapateni: sed multo pauciores minuscq; pugnatōres: situsq; freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nā plena erat ciuitas: multisq; in eam q; esset turissīma confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; p;termissis ad obsidionē per menses septē restitere. Vespasianus autē profectus ex amathunte ubi pro tyberide posuerat castra: Amathus autem si quis nomen interpretatur aque calidę uocatur: ibi enim eiusmodi fons est sanandis corporū uitiiis idōeus: Gamala peruenit: & totā quidē ciuitatē ita ut diximus: positam custodia circūuallare neqbat. Qua uero fieri posset excubias collocauit: montemq; occupat superiorē. In quo milites castris ita ut assolet muro circumdati opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidē orientis summo supra ciuitatē loco turris erat: ubi & quintadecima legio: necnō & quinta cōtra mediā ciuitatē operabantur: fossas autē decima repleuit & ualles: & inter haec agrippā regē cū accessisset ad muros eorūq; defensoribus de traditione loqui tentaret: fundibulorū quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidē propterea familiaribus suis circūseptus est: romanos autē ira simul ob regē suūq; metus ad obsidionē protinus incitauit nullū iudaos crudelitatis modū in alienigenas atq; hostes p;termissum ire credentes: qui circa gentile suū & eos; quę ipsis conducerēt suā lorē tam imanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudinē: operisq; cōsuetudinē cito p;fectis machinas applicabāt. Cares autē & Iosippus: namq; ipsi erant oppidanorū potētissimī: armatos quidē licet metu p;culos ordinaueret & quāq; non diu obsidionē posse sustinere arbitrabātur: quib; aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerēt, adhortati tamen eos ad moenia produxerūt. Et paulisper qdem machinis aduenientibus repugnarūt. Balistis autē tormētisq; perculsi in oppidū recesserunt. Itaq; romani tribus ex locis aggressi muros arietibus quatuiūt: & qua deiectus fuerat insulsi magno cū armorū strepitu ac turbarū sonitu: ipsi quoq; insuper ululantes cū oppidanis cōfligebāt. Illi autē ad primos aditus interim p;tinaces romanis: ne ultra progredirentur obstabāt. Ceterū ui multitudinis superati uindiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertētes instātibus sibi hostibus incūbunt: eosque impingendo per decliua locorū difficultate & angustia depresso interficiebant. Romani autē cū neq; a uertice iminentibus repugnare: neq; in partē aliquā euadere possent pronos cos urgentibus sociis in domos hostiū plano contiguas refugiebant. Sed repletae labebantur q;

DE BELLO IYDAICO.

pondus sustinere non poterāt. Vnaq; deiecta multas inferiores: item ille alias deturbabant. Ea res plurimos romanorū morte consumpsit. Incerti. n. quid facerēt quāuis subfide tecta uiderent: tamen eo cōuolabant atq; ita multi quidē ruīnis opprimebant. Nō pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant: Plurimi autē puluere suffocati moriebātur. Sed ea gamalenses p se fieri existimabāt: propriaq; incōmoda negligētes magis instabāt: hostesq; in tecta sua labentes sustērando cōpellebant. Qui uero per angustos uiaꝝ cliuos cecidissent, eos telis desup missis interficiebāt. Et ruīnē quidē lapidū copiam: ferrū uero mortui hostes eis dabant. Cēsorū enim gladios auferentes his cōtra semineces utebātur: multis iam procumbētibus tectis semet proiciendo moriebantur: tergaq; dantibus ne fuga quidē facilis erat. Viarū nāq; ignorantia & caligine pulueris alius aliū non agnoscētes pererrabāt: & circa se sternebant. Sed illi quidē uix reperto exitu ab oppido recesserunt. Cap. ii. Vespasianus autē qui laborātibus semp inter fuit: scētissimo dolore pcussus cum super militē ruere ciuitatē uideret: propriē tutionis oblitus clam paulatim supiore oppido locū prendit: ibiq; inter media picula cū paucis oīno relinquit. Nec enim aderat tunc ei filius Titus ad Mutianū pridem Syriā missus. Et dare quidē terga neq; tutū neq; honestū sibi putabat. Rex autē quas ab adolescentia gesserat: ac ppiē uirtutis memoria quasi deo repletus corpa sociorū atq; arma cōdens: & cū his bellū una a uertice deuoluens sustinebat. & qui neq; uiros: neq; telorū multitudine formidans māebat: donec eius animi obstinationē hostes diuinā esse reputātes impetū remiserunt. Illis autē iam infirmius oppugnātibus ipse pedem referens nō prius terga ostendit quā extra muros egressus est. Plurimi qdem romanī milites in ea pugna ceciderūt & inter eos Ebutius decatharcus nō eo tamen pralio quo perit: sed ubiq; antea fortissimus cōprobat: qque plurimis malis iudaeos affecisset. In ea pugna Gallus quidā nōle Ecatōtharcus cū. x. militibus in quadā domo latuit. Eius autē habitatores dū cernerent quod in romanis fuisset consiliū populis inter se fabulātibus. Hoc audito: nā & ipse Syrus erat: & hi quos secū habebat nocte illos aggreditur: oībusq; maētatis ad romāos saluus cū militibus euadit. Cap. iii. Vespasianus autē mōerere exercitiū ad uersis casibus uidens: qque nullā interī tantā experti fuerāt cladem: huiusque rei magis eos pudere q; solū ducē in periculis reliquissent cōsolandos putabat. De se qdem nihil dicēs, ne quē uel initio culpasse uideret. Oportere autē inquiens quē cōmunia essent fortiter ferre naturā belli cogitantes: q; quē nūquā eueniat sine cruore uictoria: iterūque habeat fortuna regressum. Multis tunc iudaeorū milibus interfectis exiguam pro his stipē sepe pendisse fortunē. Atque ut iactantiū eēt nimis secūdis rebus isolescere: ita esse ignauorū in offensionibus trepidare. uelox. n. esset in utrūque mutatio: & ille uir fortis. s. maneat cuius sobrius erit & animus in rebus quoque infelicitē gestis ut idē habeat rectis cōsiliis peccata restituens: quāq; ea q nunc acciderūt neque mollitia uestra: neque iudeorū uirtus effecit. Nā & illis pugne melioris: & nobis deterioris cā fuit difficultas locorum. Qua in re nimis q; reprehenderit alacritatis uestrę temeritatē. Nam cū hostes i exceliori loco refugissent, māus cōtinere debuistis: neque summo uertice cōstituta seq picula: sed capta inferiori ciuitate: paulatī eos q refugerāt ad tutiorē uobis & stabilem pugnam reuocare. Nunc autē imoderata festinatioē uincēdī quā id incaute fieret non curastis. Incōsultus autē & furibundus ipetus belli a romanis alienus est: q cūctā ordine peritiaeque pficimus: barbarisq; cōueniens & quo iudaei maxie possident. Oportet igitur nos ad ppiā uirtutē accurrere: atque indignitati offensionis irasci potiusque mōerere. Optimum autē q; de sua manu solaciū quarat. Ita enim fiet ut & amissos ulciscamur: & in eos a quibus perempti sunt uindicemus. Ipse autem ita ut nunc feci experiant

neque ac tios pugnandi prius ad bella pergere: & nouissimis inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitū. At gamalēses benegesta re paulisper aīos crexere: quę nulla ratioē magnificę puerat. Mox autē reputātes ablata sibi esse foederis spē: quodq; minie possent effugere nā. n. uictus eos defecerat: ueremēter dolebāt aīosq; remiserant. Nec tñ quatenus ualebant salutē suam negligebāt: sed rā disturbatas ptes muri qui erāt fortissimi quā integras ceteri āplexi custodiebāt. Romāis autē cōstruētibus aggeres iterumque tentantibus irruptionē multi ex ciuitate p ualles deuias qua nulli custodes erant: & p cloacas diffugiebāt. Hosq; metu ne caperent ibi remanerēt inopia cōsumebat. Solū autē undiq; alimenta qui pugnare possent congeriebāt. Sed illi quidē in huiusmodi cladibus pdurabant. Cap. iiii. Vespasianus autē inter curas obsidionis succissuum opus aggreditur aduersus eos qui montē itabiriū occupauerāt inter campum magnū & Scitopolim sitū: cuius altitudo quidē. xxx. stadiis cōsurgens septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autē uiginti stadiorū planities patet tota muro circūdata. Hunc autē totum ambitū q̄draginta diebus edificauerat Iosippus: & alias ei materias & aqs suggerentibus locis inferioribus. Solā. n. incolę pluuiā habebāt. Magna igit in eo multitudine cōgregata Vespasianus Placidū cum sexcentis equitibus dirigit. Huic autē subeundi quidē montis ratio nulla erat. Multos autē foederis ac uenię spe hortabat ad pacem: & descendebāt ad cū ipsi quoq; insidias molientes. Nā & placidus eo studio mitissime cū his loquebat ut eos in planitie caperet: illique tanquā dictis obediētes ad eū ueniebāt ut incautū aggredere. Vicit autē astutia placidi. Cepto enim a iudæis pralio assimulata fugā: & postquā insequentes ad magnā ptem cāpi bellum exiit: reflectit in eos equitum manus plurimiq; in terga uersis aliquos interfecit. Semotā uero multitudinē ceteram ab ascēsu coercebat. Itaq; alii itabirio relicto in Hierosolymā refugiebant. indigenę autē fide accepta q; eis aqua defecerat & se & montē placido tradiderunt. Cap. v.

Apud gamalā uero degeniū audacissimi q; dispersi latebāt. Imbelles autē fame corrumpebant. At uero pugnantiū māus obsidionē sustinebat donec euenit secundo & uigesimo die mēsis octobris: ut tres ex quāta legione milites circa matutinas uigilias aditissimā prę ceteris turrim q̄ in sua parte fuerat subiret: eāq; occulte suffoderent cum apppositi ei custodes neq; adeūtes eos: nox. n. erat: nec postquā adiere sensissent: idē milites cauēdo ne strepitus fieret quicq; saxis durissimis euolutis resiliūt. Subitoq; cū magno sonitu decidit: unaq; custodes p̄cipitantur. At uero qui p alias custodias erant pturbati fugiebāt multos euadere ausos pemere romanū. Inter quos etiā ioseph super dirutā muri ptem quidā iaculo percussus interfecit. Intus autem ciuitatē degenibus sono cōcussis nullus erat pauor atq; discursus tanquā oēs eēnt hostes ingressi. Tuncq; Glares agrotus & iacens defecit cū timoris magnitudo morbū eius plurimū iunisset ad mortem. romanū autem tūc temporis peccati memores usq; ad uigesimalā & tertiā diem supradicti mēsis oppidū non sunt ingressi. Titus autē aderat indignatiōe uulneris quod romāos se absente perculerat ducentis equitibus pręter pedites lectis ociose ciuitatem introiuit. Eoq; prętergresso uigiles quidē ubi senserūt ad arma properabant. Cognito autē intus constituto eius ingressu, alii raptis liberis trahentes etiā coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcē refugiebant: alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabātur. Qui uero prohibiti essent in arcē recurrere nesciū quid facerent romanorum pręfidiis incidebāt. Vbiq; autē isinibus morientiū gemitus: perq; prona loca effusus cruor totū oppidū diluebat. Cap. vi. In eos qui arcē occupauerāt oēm Vespasianus iducit exercitum. Erat autē saxosus & accessu difficilimus uertex in immēsum editus: & undiq; circum hostiū multitudinē pręcep̄s. Vnde romāos ad se adeūtes: alios telis & pręte

DE BELLO IYDAICO.

rea saxis deuolutis ulciscabantur iudei cum ipsos excelso loco positos nulla sagitte con-
 tingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quidam turbo exoritur romanorum:
 quidem tela in eos ferens: ipsorum autem a romanis pellens & obliqua traducens ut neque
 in praeceptis consistere propter uolentiam flatus possent cum nihil esset immobile: neque
 hostes ad se accedentes uidere. Itaque supergressi romani eos circumueniunt: & alios quidem
 repugnantes ante capiebant. In omnes autem uehementius secuebant illorum memorias
 quos in primo congressu perdiderant. Multi autem undique circumclusi desperatione salu-
 tis filios & coniuges & semetipsos in ualle precipites dabant quae sub arce in profundum
 patebat. Euenit autem ut ipsorum in se qui capti fuerant immanitate lenior existeret ira
 eundem romanorum. Ab his enim quatuor milia perempta sunt. Qui uero se precipitau-
 erunt quinque milia sunt recepti. Neque quisquam praeter duas mulieres saluus euasit: quae sorores
 erant philippi filiae: qui philippus iacuno genitus esset insigni uiro & qui sub agrippa
 rege tetrarches fuerat. Seruatae sunt autem quae excidii tempore romanorum imperium latuere.
 Nec enim uel infantibus pepercere quorum multos singuli raptos ex arce praecipiebant. gama-
 la quidem hoc modo excisa est tertio & uigesimo die mensis octobris: quae. xx. & primo die
 mensis septembris coepit rebellare. Cap. vii. Iamque solum giscalia municipium galy-
 lae restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur: quae erat pleneque agricolae
 specieque suam semper in fructibus collocauerat. Non parua autem manus latrociniali permix-
 tione corrupti erant quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem
 impellebat Leui cuiusdam filius iohannes homo ueneficus & fallax: uariisque moribus & imodera-
 ta sperare proptus: miroque modo quam sperasset efficiens atque omnibus iam cognitus quod affectan-
 da sibi potentiae causa bellum amaret. Huic apud giscalia seditiosorum turba perebat: quorum causa
 populus etiam legatos fortasse de traditione missurus romanorum: tamen congressum in parte bel-
 li postolabatur. Et uespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille decimam uero legio-
 nem circa Scitopoli mittit: cum reliquis autem duabus Caesarea ipse regreditur: dadam his ex
 labore continuo regem putans ex ciuitatum copiis eorumque corpora: itemque aios ad futura cer-
 tamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de hierosolymis pre-
 uidebat quod & regalis esset ciuitas: & cunctae nationi postaret. His autem quae ex bello fugissent
 in eam confluentibus etiam naturalis munitionis: itemque murorum eius constructio non minima ei soli-
 tudinem comparabat: cum uirosque spiritum & audaciam & sine muris inexpugnabile esse co-
 gitaret: ob eamque rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autem
 giscalia: equitando. non ad eam accesserat aggressionem capi facilis uidebatur. sciens tamen quae
 ea uicinia passim a militibus populus absumeret. Namque satius erat ipse iam cedibus
 miserans multitudinem etiam sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem: pacatione
 magis subigere ciuitatem uolebat. Itaque plenis hominum muris: quorum plerique perditae sa-
 ctionis erant mirari se ait quoniam freti consilio cunctis iam ciuitatibus captis illi soli Ro-
 manorum arma operirentur: cum uiderent multo quidem munitiora oppida uno impetu suis
 se submersa: securos autem fortunae suis potiri qui Romanorum dextris credidissent. Quas
 quidem etiam nunc illis ait se porrigere. neque ob insolentiam succensere: quia spem libera-
 tis ignoscendam putaret. Non tamen etiam si quis impossibilia uellet perseveraret. Quod
 si dictis humanissimis non paruissent fidem dextris habuissent expertum iri arma crude-
 lia iam cognituros esse mentis sua ludum fore machinis Romanorum: quibus confidentes soli
 sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis popularium quidem neminem non
 quidem respondere: sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones praeuene-
 rant & custodes erant portis appositae ne quis uel ad sedem perdiret: uel equitum quemque
 in ciuitate reciperet. Ioannes autem & ipse compositis conditionibus ait ita aut persuasus: aut ne

cessitatem belli renitentibus adhibitus. Illum tunc diem iudeorum legi oportere cōcedis quoniā sicut arma mouere: ita etiā de pace cōuenire nephas esse putaretur. Nam & romanos scire q̄ ab omni cessarent opere dierū septem circuitu. Quam si temerassent nō minus coactos: quā qui cogerent piaculū cōmissuros: ipsumq; Titū nullum sibi ex mora dispendiū formidandū. quod enim unius noctis spaciū prāter fugę consiliū cōperis: prāsertim cū id obseruare circūsedenti nemo prohibeat. sibi autē magnū esse lucrū nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulget: legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantū pro septimi diei religione quātum pro sua salute sollicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam ī nocte ac fuga uitę spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolymorū Ioānem saluum esse cupientis factum est: ut nō solū iudei: causationē Titus admitteret: uerū ēt in supiori parte ab oppido castra pōeret ad diāsam qui mediterane⁹ est Tyrionū uicus ualidissimus galyleis semper exosus. Nocte autem Ioānes cum nullas Romanorū excubias circa oppidum uideret, at repto tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigēsimū quidē stadium fieri posse uidebatur: ut mulieres ac pueros aliamq; multitudinē secum duceret homo quem captiuitatis itemq; salutis metus urgeret. Ultra uero procedēte eo relinquebatur: & oriebatur atrox remanentiū fletus. Quanto enim quisq; procul a suis aberat: tāto propiorē se hostibus credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes necessario pauitabāt: & ad crepitū quem ipsorū cursus faciebat assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebāt & circa uiam plurimos certamen prācedentium cōterrebat. Misericabile autē fœminarū & infantium erat excidium: Aut si quę iactare uocem nōnulli uiros aut propinquos ut se operirent orabant. Sed ioannis exhortatio supabat ut seiplos seruarent inclamantis eoque confugerent. unde remanentibus etiam si raperentur pœnas a romanis peterēt. Multitudo quidē eorum qui fugerant ut cuiq; uirum fuit cito dispersa est. Luce uero Tytus ad muros aderat fœderis causa. populus autē portis ei patefactis cum cōiugibus adēntes tanquā benemerito: & qui custodia ciuitatē liberasset laudibus prādicabant. simulq; Ioannis fugā significantes ut & sibi parceret obsecrabāt: & eos qui nouarum rerū cupidī reliqui superessent uisceretur: ille autē precibus populi postulatus equitum partē ut ioannē persequeretur dirigit. sed eum quidē occupare nequiuerit: q̄ antequā uenerant, in Hierosolymā sese receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimūt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circūactos reducunt. Titus autē indigne ferebat non statim a ioanne pœnas fraudis exactas. Irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans captiuorū & qui trucidati fuerāt multitudinem in oppidū cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimā muri partem iure possessionis abrumpere minitando magisq; puniendo reprimebat perturbatę ciuitatis auctores. multos enim propter odiā domestica uel proprias inimicitias delatores innocentie fore credebat: si dignos pœna discerneret: melius noxiū relinqueret metu suspensum: quam immeritū quemq; cum eo perdere gratius existimabat. Illum enim fortassis modestiorē futurum: uel metu supplicii: uel quod erubesceret prāteritorū criminū uenia: sine causa utro morientiu pœna nullo modo corrigi posse. Præsidiis tamen ciuitatē circūdedit: quę tam nouarū rerum studio sos compescerēt quam propace sentiētes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firment. Galylea quidē tota post quā multo sudore romanos exercuit hoc modo subacta est. Cap. viii. Apud Hierosolymam uero ad ioānis introitum omnis populus erat

DE BELLO IYDAICO.

effusus: & circa singulos qui una cōfugerēt numerosa turba collectū: quos fines cladis experti eēnt percōtabantur: illorū autem seruens anhelitus necessitatē significabat. Verum tunc in malis quoq; sibi arrogabāt. Non romanorū tīm fuisse dicentes sed sponte uenisse: ut cū his ex cautioni loco pugnarent. Inconsultorū enim atq; inutiliū esse hominum incaute pro giscalis & inualidis municipiis periclitari: cum arma uigorēq; oporteat pro metropoli suscipere atq; seruare: significando tamen excidiū giscalorum etiam quā dicebant honestā discessionem suā ut primi fugam esse intelligerēt prodiderūt. Auditis autem quæ captiui pertulere nō mediocris populū perturbatio tenuit: magnumq; id esse argumentū proprii reputabāt excidii. At iohannes qui eorū quos reliquerat cā minus erubescibat: singulos aut circuiens spe ad bellū incitabat: infirmitatē romanorum asserens: ppriamq; uirtutē extollens: & iperatorū ea cauillatione inscitā decipiens: q; etiā si pennas sumerent: nunq; hierosolymorū murū transgredērētur romani: q; pro galy leorum uicis tāta mala pertulissent: atq; in eorū muris machinas cōtriuissent. His eius dictis magna qdem corrūpebatur iuuenū manus. Prudentiorū aut atq; seniorum nemo erat q non futura prospiciens uelut iam perditā ciuitatē lugeret. Et populus quidē in ea cōfusione tūc erat. At uero p territoriū manus agrestiu ante seditionē quē hierosolymis orta est discordare iam cēperat. Titus. n. a giscalis cæsareā. Vespasianus aut a cæsareā Lamnū & azotū pfectus utrūq; subegit: ipositisq; illic pfdiis reuertebatur: maximam ducens eorū multitudinē qui se federe sociauerāt. Singulas aut ciuitates tumultus bellū que intestinū exagitabat: quantūque a romāis respirassent in se ipsos manus uertebāt: cum inter amatores belli ac pacis cupidos eēt scæua cōtentio! dudūq; concordii pertinacia primo intra domos accēderetur. Deinde inter se amicissimū populi dissiderent: & ad similia uolentes quisq; cōueniens aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidē apud oēs erant. nouitatis aut armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; audacia prestabāt. primo aut indigenarū singuli pcedari cēperunt. Deinde ex cōposito cōfertis cuneis per territoriū latrocinebant: ut quod ad crudelitātē atque iniusticiam spectat nihil a romanis gentiles abessent: atque ab ipsis q; uastabātur illatū a romanis excidiū leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes p̄tim quia defatigare pige ret: partim odio nationis aut nulli aut minimi erant male affecti auxilio: donec rapinarum societate undiq; congregati collegiorū latrocinaliū principes atq; in agmen conflati hierosolymis irrūpunt. Quē ciuitas a nullo regebatur: & more primo gentiles oēs sine obseruatione recipiebat: tunc p̄cipue existimantibus uniuersos q sup influerent ad iumento & beniuolentiā uenire. Quæ qdem res etiā sine dissensione ciuitatē postea p̄fundedit: eo q; iners & inutilis multitudo quæ pugnacibus sufficere possent alimēta cōsumpsit. Hisq; p̄ter bellum etiā seditionē famēq; cōparauit: aliiq; latrones ex agris eo transgressi ac multo scatuiores quos intus inuenere sociati nullū atrox facinus intermittebant. Nec. n. rapinis & expoliationibus metiebātur audaciā: sed usq; ad cedes ruinæ fiebāt: non clam neq; per noctē aut quolibet hoies utrū luce palā nobilissimos quosq; adorando. Nā primum Antipā regii generis uirū & adeo potentissimū ciuiū ut etiam publicos thesauros fidei suę p̄missos habere cōprehensum custodiē tradiderunt. Post hunc etiā Leuiam quendā insignē uirū & Pheriā filium Ragetī & ipsum Ragetū regalis similiter utrūq; familiæ oēs q; p̄terea qui p̄stare aliis uidebātur. Grauis aut metus populum possidebat: & uelut occupata ciuitate salutē propriā quisq; curabat. illi aut clau forum uinculis non suere cōtenti: neq; tutū arbitrabātur e potentia uiros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorū non paucos uiros frequētare ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos & p̄terea rebellaturū: fortasse populū iniquitate cōmotum. Decreto

igitur eos occidi mittunt quendā de suo numero iōannē ad cēdes promptissimū: qui līn-
 gua patria Dorcadis filius dicebatur: eūq; alii decē armati gladiis secuti ad carcerē: ibi
 quos reperissent interficiūt. Fingebant aut huius imāissimī sceleris cām cum romanis
 eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse: cōisq; libertatis peditores interemisse dice-
 bant: prorsus ut audacia sua tanquā seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriaren-
 tur. Euenit aut populū qdem ad hęc hūilitatis ac formidinis illos uero insolētiē progre-
 di: ut in eorū esset arbitrio etiā pontificū designatio. Deniq; familiis abrogatis unde per
 successionem pontifices creabātur, incognitos atq; ignobiles cōstituebāt: ut impiorū fa-
 cinorū socios haberent. Nā qui supra meritū summos honores adepti, his obediebāt ne-
 cessario q sibi eos pstituerant quoniā & dignitate peditos uariis machinis fictisq; sermo-
 nibus cōmittebant opportunitatē ex eorū qui se phibere poterāt cōtentione captātes:
 donec hominū persecutiōe faciat in diuinitatē contumelias trāstulerunt: peditusq; pol-
 lutis in sanctū locum introire coeperūt. Iamq; populo cōtra eos concitato: nāq; author
 erat Ananus aūo maximus pontificū itemq; sapientissimus: & q fottassis ciuitatē con-
 seruasset si insidiatorū manus potuisset effugere, illi tēplum dei aduersus populū turbam
 castellum ac profugiū sibi fecere: quod pro domiciliō habeāt tyrānidis. Acerbis autem
 admiscebatur etiā cauillatio: quē prae ceteris eorū factis erat dolori. Tentando. n. quāto
 metu populus teneret suasq; uires explorando sortē pontifices creare conati sunt: cum
 his: ut diximus: ex familiis successio deberet. Huic aut fraudi mos antiquitus obtende-
 batur. nam & solū sorte pontificatū deferri solitum fuisse dicebant. re aut uera legis id
 erat ab rogatio firmioris atq; his ad potentiā qui sibi designandorū magistratuū licen-
 tiam cōpararent. Itaq; una sacrata: tribuū accita quae Emathin appellat pontificem
 sortiebātur: casuq; locus exiit hominī per quē maxime eorū iniquitas demonstrata est.
 Fani cuidā filio Samuelis ex uico Apatha non solū non ex pontificibus orto: sed aper-
 te qd esset pontificatus pp rusticitatē penitus nesciente. Deniq; inuitū eum rure abstra-
 ctum ut in scēna fieri solet: aliena ornauere psona: indutumq; sacra ueste qd facere de-
 beret subito instituebāt: ludūq; & iocū esse tantum nefas arbitrabant. Ceteri cuidē sa-
 cerdotes procul spectantes ludibrio legē haberi lachrymas uix tenebant: honoresque sa-
 crorum solui grauiter ingemebāt. Populus tamē hanc eorū audaciam non tulit: sed oēs
 quasi ad deponendā tyrannidē aīos intenderāt. Nā qui prestare ceteris uidebātur Gor-
 gion Iosippi filius & Symeō gamalielis tam singulos circūeuntes quā simul uniuersos
 in cōtionibus hortabantur: quotādem aliquādo libertatis corruptores ultum irent: san-
 ctūque locum hoibus sceleratis purgare pperarent. Pontifices etiā probatissimi Gama-
 la qdem filius Iesu: Anani aut ananus populū frequēter in cētibus exprobando eius se-
 gnitiem contra zelotas excitauerūt. Ita. n. scipsi uocabant: uiri bonarū pfectionū amu-
 li: ac non qui pessimā facinorum immanitatē superassent. Itaque in contionem populo
 congregato: cūctisque indignātibz occupationes sanctorū: itemque rapinas & cēdes:
 nondū aut promptis ad ulciscendū propterea q; inexpugnabiles. id enim uerū erat, ze-
 lotae putabātur: stans inter eos mediū ananus: & ad legē crebro respectans cū lachry-
 mis opplesset oculos. Magis ait mihi mori satis est antequā dei domiciliū uideam tan-
 tis refertū doloribus atque in accessā & sancta loca sceleratorū pedibus frequentari. ue-
 rum sacerdotali ueste amictus: & sanctissimum uenerabilium noīum fretus uiuo: atque
 aīe amore teneor ne pro senectute quidē mea morte sustinens. gloriose igitur solus ibo:
 & tanquā in solitudine aīam meam solā dabo pro deo. Nunquid opus est uiuere in po-
 pulo clades suas minime sentiēte: & apud quos malorū presentium defensio interiit. Si
 quidem rapti patimini ac uerberati reticetis: & ne gemitu qdem aperto quisquā proseq

DE BELLO IYDAICO.

tur interemptos. O acerbā cōminationem. Quid de tyrānis q̄rar? Nunqd non a nobis n̄ra potētia nutriti sunt? Nūqd non despectis q̄ mecū ierant cū adhuc pauci essent, uos dum tacetis plures eos fecistis: atque illis armatis q̄scentes in uosmetipsos arma uerti stis: cū primos eorū conatus oportuisset ifringi: quādo cognatos conuitiis appetebant. Vos autē negligendo ad dep̄dationem noxios irritastis: quia uastatis domibus nulla rō ducebatur. Itaq; iam domini ipse rapiebatur: ei; cum p̄ mediā ciuitatē traheretur nemo erat auxilio. Illi autē a nobis p̄ditos etiā uinculis affecere. Non dico q̄les & quantas sed quot accusatos indēnatos nemo audiuit. Restabat eosdē uidere trucidare. Hoc etiā uidimus uelut e grege brutorū aialium: quē p̄cipua ducitur hostia ne uocē q̄dem quī quā emisit: nedū dexteram moueret. Patiēmini ergo patiēmini etiā sancta cōculari uidentes: Cūq; oēs audaciē gradus nephariis hoībus subieceritis, eorum p̄stantiā reuermini: Nunc. n. p̄fecto ad maiora procederēt: si quid maius quod euerterēt inuenirēt. Tenetur q̄dem munitissimus ciuitatis locus: nunc autē phanū appellat arcis arx quādam siue castellū. Tanta igitur contra uos tyrānide munita & inimicis sup̄ uerticem positis: ut uidetis, qd cogitatis: aut qbus sentētiis applicatis? An romanos expectatis ut sanctis nostris opitulentur? Ita q̄dem se nostrē ciuitatis habēt res: eoque iam calamitatum uentū est: ut misereat nostrī etiā hostis. Non exurgetis o laboriosi: respectisq; uulneribus uestris, quod etiā feras bestias facere uidimus uō ultū ibitis in hos q uos percussere. Non suas quisq; recordabit clades: & ante oculos positis quē ptulerit ad ultionem aīos acuetis. Perit apud uos (nisi fallor) affectionū oīum carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis. Seruitutis autē ac dominorū amātes facti sumus tanquā subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi q̄dem multa & maxia bella ut in libertate uiuerēt ptulerunt. Nec autē egyptiorū aut medorū potentiē cessere: dūmodo nefacerent quē iuberent. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipm bellū quod cum romanis nunc gerimus, utq; cōmode an cōtra incōmode non referā palam, qd habet causā nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire nō patimur, gentiles nostros serimus tyrānos. Quamquā externis obedientes ad fortunā semel id referūt: cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suorū cedere, ignauorū est & cupientium seruiendi. Ad hēc autē quia romanorū mentio facta est: nō uos celabo quid dum loquor iteruenerit mētemq; retraxerit. Quod etiā si ab his capti fuerimus (absit autē dicti huius piculum) nihil acerbius experiemur quā isti nos affecere. Quo pacto autē non lachrymis dignū sit illorum quidē in tēplo donaria cernere? Gentiliū uero spolia qui nobilitatē huius maxime oīum ciuitatis cōpilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri: quibus etiā illi post uictoriā obtemperassent. Et Romanos quidē nunquā transgredi ausos esse limitē prophāorū aut sacratē q̄c quā cōsuetudinis p̄terire. Sanctorū autē ambitum quāuis procul aspectum phorrescere, quosdam uero in his locis natos ac sub nostris moribus educatos: & q iudæi uocarētur inter media sancta deambulare manibus adhuc suis gentili cēde calentibus. Quis igit̄ externum bellū metuat ex cōp̄ratione domestici: multo nobis equiores inimicos. nam si proprie rebus sunt aptāda uocabula, repiretur legū quidē conseruatores nobis fuisse Romanos: hostes uero intus habere. Vex̄ hos ifidiatores libertatis exitio debere: neq; facinorum eorū dignū excogitari posse supplicium. Certum est idēq; oībus uobis & ante orationē meam cē psuasum atque ipsi uos rebus q̄s pertulistis in eos esse cōmotos. Plarique autē fortasse multitudinē eorū atque audaciam reformidant: & p̄terea q̄ in loco sup̄iore cōsistunt. Sed hēc ut uestra negligentia cōflata sunt: ita nunc magis p̄ficiēt si morabimur. Nā & numerus illorum in dies singulos alit̄: eo q̄ nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciā plus accendit: quod nullum adhuc eius impedimentū

interuenit locoq; superiore utuntur: & quidem cum apparatis his tēpus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus: humiliores erunt mihi credite: cōscientiā celsioris loci beneficium ratio perdet. Fortasse autē dci spreta maiestas in ipsos tela retorserit suisq; misilibus consumantur impij. Videant nos tantūmodo & deiecti sunt: q̄q̄ pulchrum est ut etiam si quod periculū imineat pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus: pro deo tamen eiusq; sanctis animas pfundamus. Præbebo autē manum atque iniām: & neq; consiliū uobis ullum deerit ad cautionē: neq; me corpori meo parcere uideritis. His Ananus contra zelotas populum hortabatur: non quidem nesciēs iam expugnari uix posse pp multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciā multoq; magis ppter conscientiam cōmissorum. Nec enim concessuros extremam ueniam his quæ perpetrauerant sperabant. Verū tamen quid uis perpeti præstabilius existimans q̄ in tanta rerum pturbatione tumultum cohibere. Populus autē duci se clamabat in eos contra quos rogabatur: & ad subeunda quiscq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad præliū zelotē cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui oīa sibi nūtiarent habebant) in pontificē cōmouentur: ac modo per cuneos simul uniuersi profiliunt neq; obuio cuiq; parcebatur. Cito autē & Ananus populum congregauit: multitudine quidem superiorem. Armis uero constipatis non erant zelotæ inferiores. Alacritas uero qd deerat in utrisq; cōplebat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant quis multitudine maiore audaciam. Quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur nisi zelotē exirent. hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse suppliciū. Manus autem conseruere pro ducibus obediētes motibus animoz. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo cminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebantur. Cumq; plurimi sauiarent multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur a suis. Zelotarum autē qui cunctq; uulneratus fuisset in templum ascendebar: sacram humum cruore perfundēs: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidē latrones ex currendo ingressibus praualebāt. Irati uero populares proficiēte quotidie numero suo cum defides increparent quicq; a tergo sequebantur non aperiēdo fugientibus uiam inuitos eos reptugnare compellerent: uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. Illis autem quia uim ferre non poterant paulatim ad templū recedentibus irrumpit una cū sociis Ananus. Vnde factū est ut eos q; ambitu exteriori caruissent metus inuaderet. ideo q; in murum interiōrē fuga recepti mature ianuas occluderent. Verū Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat: hostibus quoq; desuper tela torquētibz nefas esse existimans etiā si uicisset non lustratū prius populū itroductere. Ex omni autem sua multitudine sex fere armatorum milia sortitus custodes eos in porticibus collocat. His aut qui succederent in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autē honestoz ab optimatibus ad id electi mercede cōductos pauperes uice sua præfidiis destinabant. Fit autem his omnibus exitū cā Ioānes: quem ex giscalis effugisse prædiximus. Is enim dolis plenus & acerbissimā dominationis cupiditatē mente circūferens iam dudum rebus cōmunibus moliebatur infidias. Itaq; tunc eadem quæ populus sentire se simulans aderat Anano tam diebus cū proceribus capienti consiliū q̄ noctibus peragranti custodias. omniaq; secreta zelotis renuntiabat: nullumq; populi consiliū non priusq; caperetur inimici sciebāt eius indicio. Immoderatis uero & Ananū & populi principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitione ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in cōtrarium uertebatur: Erat enim ex adulationum uarietate suspectior eoq; ipso q; etiam non

DE BELLO IYDAICO

accitus assiduus erat: arcanorum proditor habebatur. Et cum pspiceret Ananus oēs qui ad se concurrerent intelligere quæ Ioannes faceret suspicionem nūtiationis hēbant. Submouere autē illum non erat facile neq; possibile q; malitia praualeret ac prater hoc multorum non ignobiliū qui sūmis rebus adhibebātur patrociniū succinctus erat. Vt sum est igitur ab eo sacramentū beniuolentiæ cā pcti: nihilq; dubitās & fidem populo se seruaturū iurauit: & neq; factum eius inimicis ullum neq; consiliū pditurū: una q; deponendis rebellibus & manu & uoluntate opcam collaturum: Itaq; Ananus eius q; sotiū qm iurato crediderunt nulla iam suspicionē suis eum consiliis adhibebāt: moxq; ab eis concordia cā legatus intromittitur ad zelotas. curæ nāq; habebant ne phanum culpa sua pollueretur: neue quisq; in eo procuberet iudæorū. Ille autem quasi zelotis ac non contra pro beniuolentiā iurauisset egressus ad eos mediū constitit: & sape quidē se illorum cā in magno periculo fuisse dixit: ne quid secretorum ignorarent: quæ in eos Ananus cum sotiis cogitasset. Nunc autem ingēs cum ipsis oībus subiturum esse discrimen nisi diuinū quoddā præsto fuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidē populo ad Vespasianū legatos mittere: ut ad capiendam ciuitatē q̄primū uenire properaret. Indixisse autē lustrationē postero die ut religione simulata intromissi uel etiam in prælio manus confererent. Se autem non uidere q̄diu aut custodias sustinebunt: aut cum tanta manu acie congregiautnr: Ad hæc addebat q; ipse dei prouidentia transactionis esset cā legatus. Hac enim spe Ananum his pponere: q; nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaq; oportere si quis habendam uitæ rationem duceret aut custodibus supplicare aut foris quidem præsidium petere. Quos autem si uicti essent ueniæ spes foueret: immo res esse audaciæ suæ credere: aut simul ac factores pœnituerit admissorum: in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocētium quidē sape inuisam etiā pœnitudinem fieri. Læsis autem iram in licentiam sequorē: imine re autē illis ait interfectorū amicos atq; cognatos tantumq; populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantē. Vbi ēt si qua pars misericordiæ fuerit maior cā irascentium turba celabit. Talia quidem uariabat Ioānes terrorem incutiens multitudinis. Externum uero auxiliū aperte quidem indicare qd diceret non audebat idumæos autem significabat. Vtiq; p̄cipes zelotarum priuatim ēt cōmoueret: crudelitatis Ananum arguebat ipsis eum minitari cōfirmans. Cap. ix. Erat autem Eleazarus Gionis filius: qui etiā prater alios idoneus esse uidebatur & recte consulere: & quæ consulisset efficere: Itemq; Zacharias filius Amphetali uterq; a sacerdotibus genus ducens Hi prater cōmunes etiam priuatīs i terminationibus cogniti: quodq; anani factio potētiæ sibi cōparandæ cā romanos accerseret. Nā & hoc Ioānes affinxerat: diuq; qd agerēt dubitabāt angustī t̄pis festinatiōe cōclusi: Populū. n. haud multo post eos aggredi patū esse cogitabāt. Externi uero subsidii facultatē īsidiaq; sibi celeritate p̄reptā prius fore ut oīa paterent: q̄ ut auxiliorū q̄q; ista cognosceret. Ad uocari placuit idumeos: scriptaq; breuiter eplāq; circūuēto pplo ananus uellet rōanis metropolī p̄dere. Ipsi at p̄ libertate dissidētes i tēplo custodirent: minimiq; t̄pis spē salutis sibi p̄mittere. Ac nisi mature subuenirēt, ipsosq; dē anano atq; inimicis: at uero ciuitatē rōanis ilico subiugādā. Et plēraq; nūtiis ad rectores idūcorū referēda mādabat. Ad hoc ēt lecti sūt uiri strenui & dicēdipitissimi: & ad psuadēdū satis idonei: quodq; his reb; cēt utili; ipetū uelocitate p̄stātes. Nā idumeos cōfessi parituros certū erat: q; turbæ cupiēs & icōdita cēt natio: spq; ad motus facilis atq; suspēsa: & res mutatiōib; lata: minimiq; petētū blāditiis ad bella p̄mptissima: & uelut ad festorū quādā solēnitatē sic ad plia p̄perās. Celeritatē at nūcius exigebat: ad quā istis nihil deerat alacritatis. Vterq; aut ananias uocabant. Itaq; re

etores aderāt idumeorū. illi autē simul ep̄la mādatisq; attoniti q̄si furibūdi circūcursare gē
 tē militiāq; denūciare coeperūt. itaq; n. ox & dicto citius multitudo cōuenerat: oēs q; p
 libertate metropolcos arma rapiebāt. Cōgregati autē ppe ad uiginti milia cū ducib⁹ q̄t
 tuor hierosolymā ueniūt: hoc est ioāne & iacobo, ioseph filio: & p̄terea Symone thacci &
 phīea cusothe filiis. Ananū autē p̄fectio legatorū itēq; & uigiles ei⁹ n̄ latuit: nec nō & ipet⁹
 idumeorū. Hoc. n. añ cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Nō tñ uisū
 est bello cū his cōgredi: sed uerbis eis añ p̄suadere cōcordiā. Stans ergo in aduersa turri
 post ananū Iesus quo pōtificū lōgissimus. Cū multē inq; & uariē turbē tenuerit ciui-
 tatē, i nulla re sic mirāda fortuna ē: ut in eo q; pessimis ēt iēpinata cōspirant. Etenī p̄di-
 tissimis hoībus cōtra nos auxilio uenistis tāta cū alacritate: quāta nec i barbaros aduo-
 cāte uos metropolē uenire decuisset. Et si qdē uidere cōsensionē uestrā similē esse horū
 hoīum q; uos rogauerūt, nō existimare ipetū capere rōnē. Nihil. n. ēque ac morū cogna-
 tio cōcordiā firmat. Nūc uero illi si qs eorū singulos explorauerit, mille mortib⁹ digni
 reperirent. Nā ludibria & purgamēta totius rusticę plebis luxu absumptis p̄monis
 suis postq; i uicis & ciuitatib⁹ p̄ximis audaciā exercuere, postremo i sacra ciuitatē clam
 ifluxere ut latrones: solūq; religiosum imanitate polluerūt sceles: eosq; uideas sine me-
 tu iter scā ebrios: & auditate uētris perēptorū spolia cōsumētes. Vestra uero multitu-
 do armatorūq; talis apparatus est q̄lē deceret esse: si publico uos cōsilio metropolis iuita-
 ret i alienigenas laturos auxilia. Quid igit hoc ē q; dixerit: nisi fortunę iniuriā: cū pro
 neq̄ssimis cōuenisse itēgre natiōis uestre arma uideant cōspirare. iā dudū qdē repetire
 nequeo qdā fuerit qd uos tam cito cōmouerit. Nec. n. sine magna cā fieri potuisset: ut
 arma p latronib⁹ aduersus cognatū populū caperetis q; romanos audistis & p̄ditionē.
 His. n. qdā uestrū obstrepebāt nūc liberādę metropolcos cā uenisse dicētes. Vñ mirati
 sumus p̄ter alia noxiōrū tale cōmentū. Viros. n. naturalis libertatis amatores aliter con-
 tra nos efferare nō poterāt: eoq; cū externis hostibus pugnare patissimos, quā si uasta-
 tē libertatis p̄ditione mentita. Sed. n. uos considerare oportet q; nos insimulauerint: si
 demq; in nos ueritatis ex rebus cōibus: nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi
 nūc demū nos dederem⁹ romanis cū ab initio licuerit aut ab his nō deficere: aut q; de
 fecim⁹ cito uenire in gratiā: priusq; circa nos oīa uastarent. Nāq; iam ne uolētib⁹ qdē
 nobis trāsactio facilis ē: cū & supbos eos effecerit galylea sub iugū missa: morte q; gra-
 uiorē afferat turpitudinē appropinquātes placare. & qdē qd in me ē: pacē morti ante-
 pono. Semel autē bello appetit⁹ postq; pugna cōmissa ē: gloriosam morrē uita captiui
 existio potiorē. Sed utrū nos populī principes aiūt clam misisse aliquē ad romanos: an
 ēt totū populū cōi suffragio: Siquidē nobis dicant quos amicos miserim⁹: q; serui fuerit
 p̄ditionis mīstri. Cū iret aliq; deprehēsus est. Rediēs capt⁹ ē: lras nacti sunt. Quēadmo-
 dū aut ciuiū multitudinē latuerim⁹: cū qbus oī hora uersaremur? Paucis ēt atq; his in-
 clusis q; de tēplo ne in ciuitatē qdē p̄dire possent quo pacto sunt cognita quę occulte
 extra ciuitatē fierent? An uero nunc cognouere: qn̄ auroz p̄cenę reddende sunt? Donec
 aut sine metu fuere neminē nostrū proditorē suspicabant. Sin ad populū causam refe-
 runt, publicū habuit nempe consiliū. Nemo aberat cōtioni: ideoq; manifestior ad uos
 nūcia hui⁹ fama p̄perasset. Quid aut opus erat legatos mittere, cū certa nobis esset de
 trāsactōe snia? Et qs designat⁹ sit dicant: Sed hę qdē male perituros: & istātes p̄cnas
 euitare cupiētū causatiōes sunt. Quin ēt si ciuitatē manētē p̄di fors afferet: id quoq; ip-
 sos q; nos criminant, auroz: quoz audacię unū malum uidet deesse p̄ditio. Vos aut
 oportet: q; semel cū armis adestis, primū id qd ē iustissimū adiuuare metropolē: & una
 nobiscū tyrānos eximere p quos iudicia dissoluta sunt: q; calcatis legib⁹ iura suis gladiis

DE BELLO IYDAICO

permisere: Deniq; nobiles uiros nō inculatos ex medio raptos foro primū uinculis cruciati: Deinde nō uoce neq; prece eorū morati neci tradiderūt. Licet aut uobis nō belli lege igressis horū uidere argumentū quē dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias perēptorū: & p totā ciuitatē ululatus & fletus. Nullus. n. nō psecutionē exptus est ipiorū. Qui ad hoc isaniē prupere: ut latrocinālē audaciā nō solū ex agris atq; alienis ciuitatib⁹ in hāc quæ & caput & facies gētis ē: sed in phanū ēt ex ciuitate trāsferrēt. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad pfugiū elegerūt: isq; fiscus illorū est quæ in nos cōparant: & locus toti orbi terræ uenerabilis: quicq; ab uniuersis alienigēis ab extrēo limite mūdi ueniētib⁹ honorat⁹, per has quæ apud nos pternate sunt bestię cōculcat⁹. Exutis aut reb⁹ despatis populos cōmitti populis & ciuitatib⁹ ciuitates gētesq; in sua uiscera delectū habere: cū debueritis qđ factū esset optimū ac deceret nobiscū nocētes eximerē: atq; hanc ipsam fallaciā ultū ire qđ auxiliū uos aduocāt ausi sunt: quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hoīum pces reuerēdas putatis: attē licet uobis armis depositis cognatorū habitu itroire ciuitatē: mediocq; inter hostes atq; auxiliatores suscepto noīe de nrīs discordiis iudicare: quāq; reputate qđ habebūt cōmodi: cū de māifestis ac tātis criminib⁹ apud uos cām dicturi sunt: q; hoīb⁹ nō accusatis ne uerbū quidē facere pmisere. Ferāt igit hanc ex uestro aduētū grām. Si uero neq; nobiscū i dignari neq; iudicare uultis: tertiu restat: ut relictis utrisq; ptibus nec nostris cladib⁹ insultetis: nec cū insidiatorib⁹ metropoleos maneatis. Nā & si maxie quēq; nostrū suspicāmini romanis collocutū: obseruare uobis itinera licet: tūq; demū tueri metropoli cū factū aliqd huiusmodi patuerit: quale delatū est: & in auctores ei⁹ si cōuicti fuerint uindicare. Nō. n. uos puenirēt hostes iuxta ciuitatē sedib⁹ positis. Sin horū nihil uobis gratū aut mediocre ur̄, ne portarū claustra miremini q̄tenus arma portabitis. Cap. X.

Hac quidē iesus loquebat⁹. Idumeorū aut neq; multitudo alium appēdebat ardēs iracūdia: q; nō paratū habuisset itroitu proq; armis iter se duces idignabant captiuitatē esse existimātes si ea qbusdā iubētibus deposuissent. Vnus aut Symō fili⁹ cathla uix placato suorū tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pōtificib⁹ posset nō iam mirari se ait: si libertatis ppugnatores in tēplo custodirent⁹ inclusi: cū illi cūctę genti cōem clauferit ciuitatē. Ex romanos quidē fortasse coronatis ēt portis recipe sint pati: Idumeos aut ex turrib⁹ alloquant⁹: captaq; iubeāt pro libertate arma proicere: cognatisq; nō credētes custodiā ciuitatis: iudices eos discordiā fieri uellēt: & alios accusarēt qđ idēnatos ciues occiderint: ipsi totā dānant ignominia nationē. Deniq; urbē oībus alienigenis religiōis eā patentē, nūc domesticis praelusistis. Valde. n. cōtra uos festinabam⁹: & ad gerēdū eū gētilibus bellū: qui ob hoc adesse pperauim⁹ ut uos seruaremus liberos. Nēpetalia uos ēt hī quos obsidetis læsere tanq; uerisimiles puto suspitiōes in illos quoq; colligitis. Deinde q reip. defensores itus in custodia tenētes genere cōiunctissimis gentilib⁹ simul uniuersis ciuitatē pclausam tyrānidē praeferre dicitis: cū tam cōtumeliosis nos iubeatis obtēperare pceptis: nomēq; potētiā aliis qui uos tyrānos patiunt⁹ ānectitis. Quis cauillationē uestri sermonis tulerit cum reorū repugnantia uideat? Etenim uobis etiam nunc idumeos excludentib⁹ ciuitate: nāq; ipsi nos patriis sacris arcetis, recte qs eos inculcauerit qui custodiunt⁹ in tēplo? Quod cum ausi essent plectere pditores quos uiros nobiles & inocentes pro societate facinoris dictitatis: nō a uobis incepterint sūmaq; proditiōnis mēbra praeiderint. Sed licet illi molliores quā res poscebat iuenti sunt: nos tñ domiciliū dei seruabimus idumei: & pro cōmuni patria popugnabimus: tanq; foris irruentes quā intus insidiātes hostes pariter ulciscemur. Hic aut manebim⁹ pro muris armati donec aut uos rōani aspiciēdo laborēt: aut ipsi recuperata libertatis cura mutemī. Ca. xi.

His dictis idumeorum quod multitudo clamore consensit. Iesus aut tristis recessit cum nec idumeos quocumque sentiri moderatum: & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec idumeorum tumor & spiritus quiescebat indigne ferentium quod essent ciuitate prohibiti: & quod zelotas uires esse infirmas crediderat erubescendum postquam nihil eos sibi auxiliari posse uideret iam uenisse poeniteret. Pudor aut nulla re poenitus gesta redeundi poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit uentique uolentia cum imbribus ortis & crebra fulgura horrendaque tonitrua concussaque terrae uasti mugitus: certumque erat apud omnes hominum exitio mundi statum esse turbatum neque paruum quid res haec signa portendere. Vna uero idumeis & oppidanis erat opinio. His quidem irasci deum militum causa existimantibus: neque se posse euadere si aduersus metropolim arma mouissent. Ananiam autem eiusque sociis et sine plinio uicisse: deumque pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum: & qui sui passuri essent contra hostes fore diuinabant. Vix idumei quod cateruatim defatis corporibus iuicem se defendebant scutis contextis protecti capita minus pluuia ledebant. Zelotes autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur. Collectique deliberabant: si quam repere subsidii machinam illis potuissent. Horum autem ardentioribus uidebatur uel armorum custodes iuadere: atque ita in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire. Nam & custodes ex improbis: & quod plures inermes ac belli expertes essent facile turbatum iri & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quam domi quisque prope hyemem contineret. Quin & si periculum aliquid interueniret quibus subire quam negligere tot copias sui causa turpiter pituras. Atque prudentiores erant: uim quidem adhiberi dissuadebant. Non enim sui tantum causa custodes ampliari: sed et ciuitatis murum uidebatur pro idumeos diligenter custodiri: & ubique adesse. ananiam omnibus horis iungere custodias existimabant: sed hoc aliis noctibus ita huerat. Illa uero non sua desidia reuerat: sed ut & ipse & custodum manus intro iteriret. Namque iam nocte praecerta & gliscere hyeme custodes in porticum dispositos opprimit sonus. Accedit zelotis consilium subito: ut seris templo sacratis portas uerbes secaret. Affuit autem illis ne exaudiret crepitum uentorum sonus & crebra tonitrua: phanorque egressi ad murum clamulo ueniunt secretaque portam quam ad idumeos erat aperitum. Illi autem primum ananiam conari aliquid suspicari unusquisque idumeorum ad gladium quasi rebellaturi se applicat mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quod si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent nihil obstabat quoniam totum populum iteriret tanta ira ferebatur. Vix zelotes primum eximere custodias festinabant: illis quoque multum precantibus qui eos reciperet ne despiceret malis obsessos: quorum gratia uenerat: neque his acerbius periculum importaret. Captis enim custodibus faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent iam illos contineri non posse: cum si senserint congregarentur & per ascensus nitentibus se opponeret. Idem igitur idumeis uisum est: itaque in templum per ciuitatem subibant: cum suspensi zelotes aduentum eorum perstolarentur. Denique his ingressis et ipsi confidenter ex iterio in phano progressi sunt: mixtique idumeis in custodes irruerunt. Cessis autem nonnullis quos sonus opprimerat: omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est: raptisque armis ad ulciscendum non sine stupore praecedebat. At primum quod zelotas solos conari aliquid suspicantes quasi eos superari numero confidebant. quibus uero foris alios circumfundere uidere idumeos irruere sentire. Et maior quod pars eorum armis propter scutisque depositis in quibuslibet erat. Pauci uero iuuenum fortiter communi occurrendo idumeis aliquandiu seigniore multitudinem protegebant: alii cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat: cognito idumeos irrupisse. Sed ipsi quoque irrita uociferantes cum fletibus respondebant: plurimusque mulierum ululatus suscitabatur: siquidem custodum quisque in periculum aliquod incidisset. Quin & zelotes idumeorum clamorem germinabant magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autem idumei procreare quod natura crudelissimi ad caedes erant & hyeme grauius

DE BELLO IYDAICO

afficiēbant: ppter ea q̄ his q̄ se excluderāt ut inimicis utebant̄ tanq̄ supplicatib⁹ q̄ repu-
gnantibus isēsi. Multos ēt cognationē referētes: utq̄ cōe phanū reuerentē orātes gla-
diis trāffigebāt. Null⁹ at̄ fugiēdi loc⁹ neq̄ spes salutis erat. Cōpuli at̄ circa se magisq̄
ui oppōsi laniabant̄: cū recedēdi spaciū nō daret̄ nec īterfectores a cēdib⁹ tēperaret̄. In
certi at̄ qd̄ agerēt ī ciuitatē se p̄cipitabant̄: miseri ut mihi uir. eo q̄ fugiebāt uolūtariū sub
eūtes exitiū: donec tēplū exterius sanguine redūdauit. Octo at̄ milia quingētos dies mor-
tuos iuenit. Nec tñ his idumcorū ira faciata est: sed uersis ī ciuitatē manibus oēs domos
diripiēbat: quēq̄ fortuitu iuenissent morti dabāt. Et certe qdē multitudinis mortē sup-
uacua esse ducebāt. Pōtīfices at̄ pūctigabāt & ī illos plariq̄ ferebant̄: statimq̄ cōpre-
hēsos obrūtāt: astātēq̄ sup̄ eos: cadauera nūc anano ppli beniuolētiā: nūc iclu q̄ de
muro dixerat exprobrabāt. In hoc at̄ ī pietatis p̄gressi sunt: ut ī sepultos eos abiecerint:
cū p̄ferti iudaris tāta sepulturæ cura sit: ut ēt iudicio cruci suffixos occasu solis deponāt
atq̄ sepeliāt. Et qdē nō erraueri si anani mortē dixerō excidii ciuitatis fuisse p̄cipiū: &
ex illo die muros euerfos: rēq̄ publicā iudeorū p̄isse: quo pōtīficē rētorēq̄ suū iugula-
tū ī media ciuitate uiderūt. Erat at̄ & als uir laudabilis atq̄ iustissimus: & p̄ter nobilita-
tis ac dignitatis & honoris quo erat p̄ditus amplitudinē īfinis amabat equari. Liberta-
tis at̄ maxie fautor erat & q̄ ppli affectaret īperiū. Cōmodis aut̄ p̄p̄is cōes sem p̄ utili-
tates anteponebat: sup̄ oīa pacis studēs. Sciebat. n. romanos nō expugnatū iri ac p̄spi-
ciebat ut si pacifici utiliter nequissent iudei uel inimici sup̄assent ut breuiter dicā cū Ana-
no ad transactionē uenissent. Mirus. n. dicere: mirus p̄suadere q̄ uellet. Iā uero īpediētes
bellatēq̄ subegerat. Plurimū. n. morē sub tali duce attulissent rōanis. Huic iūctus erat
ab utraq̄ Iesus illo qdē cōparatione īferior: sed p̄stans ceteris utpote q̄ tātam uiolatam
ciuitatē perire flāmis purgarēq̄ scā uellet: cōsulto defensores eorū & q̄ eacariissima duce-
ret āputasset. Itaq̄ paulo añ sacris idumētis amictos ac toto orbe celeberrimæ religiōi
auctores: q̄q̄ undiq̄ ciuitatē cōmeatibus uenerabiles hēbant̄ iacere nudos p̄dā canib⁹
ac feris uideres. Quos qdē uiros īplā puto gēuisse uirtutē tñ licuisse uitis flētē. Ca. i.

¶ Flauii Ioseppi De bello Iudaico Liber. y. incipit.

Nano qdē & Iesu cuiusmodi finis uēit. Post illos tā zelotæ q̄ idumci
passim plebē q̄si nefandorū a salū gregē irruēdo mactabāt. Et uul-
gus qdē ī quolibet loco dephēsum necabatur. correptos at̄ nobiles
& adolecētes uinctos ī carcerē cōcludebant spe: nōnullos eorū sibi
posse lociari nece dilata. Vex: hac nullū mouebāt: sed cūcti mortē
p̄optauerāt dūmō ne aduersus p̄riam cōm neq̄ssime cōspirarent:
scariissima tñ ante cēdē uerba sustinebāt exulcerati plagis atq̄ tormētis. Cūq̄ iā cor-
pus nō sufficeret cruciatib⁹ tandē gladiū mercebātur. Quos aut̄ die cōpissent eos ī cu-
sto. iā nocte ducebāt: extractosq̄: īde si quos mori cōtigisset abiiciēbāt ut uinctis alijs lo-
cus esset. Tātus at̄ pauor occupauerat atq̄ formido ut ne flere qdē palā q̄sq̄: siue sepeli-
re p̄p̄iū funus auderet. Sed erāt occultæ clausorū ēt lachrymæ & ne qs̄ inimicorū audi-
ret circūspectantes gemebant. Paria nāq̄: his q̄ lugebātur ēt q̄ luxissent illico patiebā-
tur. Exiguā uero nocte sublatā terrā manibus corporibus iniiciebant̄: & nōnunq̄ die si
quis fuisset audacior. Duodecim aut̄ milia hoc modo nobiliū perire. Illi aut̄ iam cēdis
exosi nullo pudore iudicii uim & cognitiōis cauillādo imitabātur. Itaq̄ cū illustriū quē-
dam zachariā Baris filiū īterficere decreuissent (irritabātur. n. q̄ neq̄ssimis inimicus ni-
mis erat & p̄bis amicus: itēq̄ locuples) nō solū fortunæ eius direptionē spe optarent.

sed et remotū iri uirg; ad se abiiciēdos potēte septuagita plebeiōz; honestissimos ex p̄cepto cōuocant iudicū spēm p̄ferētes & apud eos zachariam q̄si res p̄deret romanis accusant: q; q; ad Vespasianū p̄ditionis cā misisset. Sed neq; argumentū: neque ulla p̄batio criminis erat. ipsi at̄ misisse dixerunt & hoc hēri p̄fide ueritatis uolebāt. Zacharias at̄ ubi nullā spēm salutis ibi relictā esse uidit p̄ insidias nō in iudiciū sed in carcerē ducto uitae suae desperationē libertate nō priuauit: sed exorsus ueri quidē similitudinē obicctorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. i. accusatores aut̄ rōne cōuersa oēs eoz; iniquitates p̄secutus est: multa q; de p̄turbatione rez; querebat. zelotē uero obstrepētes uix a gladiis tēperabant: spēm cauillationēq; iudicii sui usq; ad finē p̄manere cupiētes & p̄ter hoc uires experiri an periculi sui tpe iustitiā memores forent. igitur oēs. lxx. p̄ eo sniam ferūt. & p̄ eo mori quā sibi ascribi eius iteritum maluerē. illo uero absoluto zelotaz; clam tollitur & uniuersi qdē iudicibus irascebant: q; simulationē datae sibi potestatis nō intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariā in mediō tēplo iterficiūt: & illudēdos habes inquit & a nobis de absolutione sniam certiorē: eūq; statim in subiectā uallē de tēplo p̄iciunt. Iudices uero cōtumeliā cā uersis gladiis feriētes templi ambitu pepulere. Cadi. n. eoz; pepercerant ut disiecti p̄ ciuitatē nūciū fierēt apud oēs seruitutis. Idumeos iam uenisse p̄cētebat: neq; his gesta placebāt. Quib; collectis zelotaz; qdā secreto idicabat uniuersa: & q̄cūq; hi q; eos aduocauerāt scelerate fecissent oīa demonstrabat arma qdē coepisse eos quasi romanis a p̄tōficib; metropolis p̄deretur: reperisse at̄ nullū p̄ditionis inditiū. Illos uero q; tutari cā simularēt: & belli facinora auos & tyrānidis ab initio quidē p̄hibēdos fuisse. Ver; q; a semel in societate itestinae cedis incidissent finē delictis adhibēdū neq; uires oībus suggerēdas morē patrū destruētibus. Nam & si q; portas grauiter ferrēt: sibi atq; in oppidū aditū esse p̄clusum p̄enas ab his q; phibuerant esse repetitas: & ananū quidē perēptū una uero nocte pplm totū p̄cene cōsumptū. Quaz; rez; multos quidē suos p̄cēnitere sentirēt: eoz; aut̄ uiderent a qbus rogati essent crudelitātē imensam: ne ipsos quidē p̄ quos salui erant erubescentiū: in oculis. n. auxilia toz; pessima facinora cōmittere: illorūq; iniuria idumeis iputari q̄tenus ea nō phibeant neq; ab his separētur. Debere igitur qm̄ p̄ deditiōe q̄ dicta sunt calūniā fuisse patuisset: nullusq; romanorū ipectus timeretur: aduersus ciuitatē uero iexpugnabilis esset potētia corroborata: illos domū recedere: malorūq; societate uitādo cūcta diluere flagitia: quorū nō spōte sed decepti participes extitissent. p̄suasum est idumeis. Et primū eos q; erant in custodiis soluūt p̄pe ad duo milia populariū: statimq; relictā ciuitate ad Symonē ueniūt: de quo paulopost cōmemorabim;. Deīde domū ex hierosolymis abiēre. Euenit at̄ eoz; discessum utrisq; pariter iopinātū uidere. Nā & ppl̄s nesci; p̄cēnitudinis paulū fiducia recreatus est uelut inimicis leuat; & zelotaz; creuit isolētia quasi nō auxiliis caruissent: sed iis essent liberati: quoz; pudore ac reuerentiā criminibus tēperabant. Deīde nulla iā erat facinorū mora neq; cūctatio: sed festinatis qdē cōsiliis i reb; singulis utebant;. Quaz; uero placuissent ipsa cogitatiōe citius peragebāt. Maxime at̄ in uiros fortes atq; i signes cedibus scēuiebāt: cū iuidia nobilitatē assumerēt metu uirtutū: unāq; cautiouem putarēt nullū optimatū supeffe. Itaq; occisus ē & cū multis aliis girion dignitate simul & genere p̄stans & plus posse pplm gaudens: plenusq; spū libertatis amator ut nullus alius iudeorū: quē tñ libertas p̄ter alias uirtutes p̄didit. Sed ne p̄ abdita qdē Niger eoz; manus effugit: bellis cū romanis gestis uir strenuus cōprobat; q; ēt sc̄pe uociferans & cicatrices ostēdēs p̄ mediā ciuitatē trahebat. Ductus uero extra portas desperata iā salute ne sepultura careret supplicabat. Illi at̄ prius iterminati q; humū ei quā desiderabat cōcessuri nō essent: mox et̄ mortē iulere. Qui tñ cū occideret romanos eis ultores ipre

DE BELLO IYDAICO

catus est: famēq; p̄ter bellū ac pestilētiā & ad hęc cōsa ipsorū mutuas man⁹ eaq; uniuersa cōfirmauit apud ipsos deus: & qđ iustissimū esset effecit: ut audaciā suā quāprimū experirentur iter se dissidētes. Niger quidem occisus quos hēbant de oppressiōe sui metus leuauit. Pars autē plebis nulla erat: cui nō ad iteritū excogitabatur occasio. Nāq; alii q; iā dudū aliis restitissent interficiebant: quero nihil offenderant subitas pacis tpe excipiebant cās: & qui oīno libere eos nō adissent p̄ contēptoribus: qui uero cōsequētes p̄ iūdiatoribus hēbantur: unaq; maximorū criminū & mediocriū p̄cena mors erat. Neq; erat sit quisq; nisi aut ignobilitate aut fortuna phumilis. Cap. ii. Romani autē oēs qđē alii duces ad ciuitatē aīos intēdebant hostiū dissensionē lucrū sibi esse censentes: At uespasianū penes quē summę rei ptās erat, icitabant diuinā p̄uidētię firmātes auxilio ī se met hostes esse cōuersos. Verūtamē uelox esse momētum & iudeos cito in cōcordiā redituros aut ītestinis malis defessos aut redactos ī p̄cēnitudinē. Ad quos Vespasian⁹ ait. Plurimū eos qđ fieri cōueniat ignorare tanq̄ ī theatro cupiētes quātū armis ac manib⁹ possent ostētare potius cū piculo quā secū ipsi qđ eēt utile reputātes. Nā si statī ciuitatē aggredereť ipsos cām hostib⁹ fore cōcordię ac uires eorū: ēt nūc uigētes ī se p̄uocatu ros. Sin opirent̄ pauciorib⁹ ac moderatiorib⁹ his ufuros domestica seditiōe cōsumptis. Dcū nāq; meli⁹ q̄ ipsi disponere q; sine labore iudeos Romanis traderet: nulloq; piculo exercitui uictoriā cōdonaret. Proinde manib⁹ p̄priis itereūtib⁹ inimicis maxioq; malos: hoc ē seditiōe turbatis oportere se magis piculoꝝ spectatores esse debere quā cū hoībus mortē appetētib⁹ atq; ītestina rabie īsanitib⁹ manu cōfligere. Si qs at̄ putauerit uictoria gloriā sine p̄lio fieri uiliore, sciat inq; armorū īcerto exitu cōmodius eē cōmode p̄ficere qđ itēdit. Neq; n. manu p̄claros eē min⁹ laudabiles q; paria gesserint moderatiōe atq; prudētia. Simul at̄ dū hostes īminuētur ēt milites ex laborib⁹ assiduis recreatos ualētiores ductū īri. Prēterea nō id eē tps ut mature occupāda uideat̄ uictoriae claritudo. Nec n. armis cōstituēdis aut muris uel auxiliis cōgregādis iudeos operā dare: atq; iō moras differētib⁹ nocituras: sed bello domestico ac dissensionē ruidos misfabiliora pati quotidie q̄ ipsi eos captos afficerēt intromissi. Proinde siue qui studiose cōsideret sinēdos esse q; se met assumerēt siue facti ad gloriā clariore nequaq; manus ītestino morbo laborātib⁹ afferēdas. Siquidē rōne recta dicet̄ nō ipsorū sed discordiā fuisse uictoriam. Cap. iii. Hęc Vespasianus eiꝝ dicēti rectores militū cōsentiebāt: moxq; apparuit quā utile fuerit eius cōsiliū. Nāq; ī dies singulos multi ad eū ueniebāt fugiēdo zelotas. Erat autē fuga difficilis q; oēs exitus custodib⁹ obfidebant̄. Et si qs ibi q̄libet ex cā dep̄ensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet īterficiebat̄. Qui tñ eis dedisset pecuniā saluus abibat: & q; nō dabat solus p̄ditor hēbatur. Restabat igit̄ pecuniosus fugā redimētib⁹, solos pauperes iugulari. Mortui uero p̄ oēs uias cōgregabant̄ īnumeris: multiq; ēt trāffugere cupiētū rursus ī ciuitate perire p̄optabāt. nā spe sepulture ī p̄ria mori tolerabili⁹ uidebat̄. Illi autē ad hoc crudelitatis deuiauerāt: ut neq; itus: neq; p̄ itinera occisus humū cōcederēt: sed uelut cū patriis legibus ēt naturę iura disturbare pepegissent: suaq; in hoīes iniūstitia diuinitatē quoq; polluerēt: ita sub sole putrescere mortuos relinq̄bāt. Sepeliētibus at̄ suorū funera idē qđ trāffugis īminebat suppliciū mortis: statiq; sepultura īdigebat q; hanc alteri p̄stitisset. Et ut breuiter dicā nulla tam bona q̄ misericordia perierat ī illis claudibus mētis affectio: hisq; irritabantur noxii q̄ miserranda uidissent a uiuis in mortuos: a mortuis ī uiuos iracūdiām transferētes. Modū autē excedēte metu superstitis mortui adepti regem beatiore uidebant̄: & q; erant ī custodiis cōpatiōe sui cruciatus ī sepultos quoq; fortunatissimos demōstrabāt. Omne qđē ab illis ius hoīum calcabat̄. Ridebat̄ ēt diuinitas p̄phetarū: q; respōsis tanq̄ uulgaribus fabulis illudebat̄. Cū uero multa cōtē

pſiſſent de uirtute ac uitiis ſtatuta maiorꝫ et q̄ i p̄ia olim p̄dicta fuerāt uero exitū p̄ba
 uere. Vetus. n. qdā ſermo ferebat tūc deinū ciuitatē captū in ſancta quoq; flammis exu
 rēda eſſe cū lege belli ſeditio fuiſſet exorta: phanū dei p̄prię manus añ uigilaſſent. Qui
 bus zelotę nihil de eorꝫ fide dubitātes miniſtros ſe p̄bucrant. Cap. iiii. At Ioānes
 iādudū tyrānidē affectans parē cū ſimilibus honorē hēre dedecus exiſtimabat: paulatī
 q; ſibi neqores adiūgēs ab eorꝫ affectiōe ſepatur. Semp at aliorꝫ decretis nō obediēdo:
 ſuaq; iubēdo ip̄erolius: q; ſolus dñari cuperet nō latebat: ciq; ſociabātur nōnulli metu:
 alii grā. Mirus. n. erat orōne atque fallacia p̄ſuadere q̄ uellet. Multi uero p̄pterea q; ſibi
 tutū eſſe ducebāt priore delictorꝫ cās uni potius aſcribi q̄ oībus. Ad hęc q̄ manu ſtren
 nuus erat & bonus cōſilio: ſatellites nō paucos hēbat: & ſi magna p̄s eū cōtrarię factio
 nis reliq̄rat. Apud quos et liuor nō nihil ualebat graue putātes ut pauloante pari ſuccū
 berent. Plus at metus eos ne ſub unius ptāte uiuerēt agitabat. nec. n. facile ſperabāt cū
 ſi ſemel obtinuiſſet deici poſſe: occaſionēq; in ſe hituz; timebāt q; i p̄icipio reſtituiſſent:
 Proinde q; bello q̄duis pati decreuerat: quā ſpōte ſeruiens mancipiū loco perire. His q
 dē ſeditio diuiditur & Ioānes i cōtraria diſſentiētibus parte regnabat. Sed iter ip̄ſos mu
 nita oīa erāt cuſtodibus: nihil aut parū agebatur ſi qñ armis plū laceſcebant. In pplm
 uero uel maxime cōtentionē ſulceperūt ecquis maiore p̄dā caperet utriq; certabāt. Cū
 tñ ciuitas triū malorꝫ ingentiū tēpeſtate laboraret: hoc eſt belli: dominationis: itēq; ſedi
 tionis, eorꝫ cōparatiōe bellū popularibus mediocrius uidebatur. Deniq; relictis ſedibus
 patriis ad alienigenas p̄fugiebant: & romanorꝫ beneficio ſalutē quā iter ſuos deſperaue
 rant aſſeq̄bantur. Cap. v. Quartū p̄terea bellū cōmotū eſt gentis exitio. Haud p
 cul ab hieroſolymis caſtellū erat ualidiſſimū reponēdis opib; ad momēta belli tutan
 diq; corporibus ab antiqs regibus ædificatū: qd meſſadū dicebatur. Id occupauerāt q
 uocātur ſicarii q; a rapinis amplioribus timore cōtinebant. Hi cū romanorꝫ exercitum
 ocioſum eſſe uiderēt: apud hieroſolymā uero iudeos dñatione atq; diſcordia ſeceſſiſſe i
 maiora faciora aggrediūtur. Die feſto azimorꝫ q apud hebreos ad memonā ſalutis quo
 ex egyptiorꝫ ſeruitio liberati i terrā p̄riam deueniūt ſolēniter celebraſ; nocte deceptis
 q ibi erāt oppoſiti municipiū quoddā galaad p̄aſere: ubi pugna qdē iudeos ante p̄ue
 tos atq; diſperſos quā arma caperēt ſiue cōcurrerēt ciuitate pepulere. Eos uero q i fuga
 deſecerūt: mulieres uidelicet ac pueros ſupra quā ſeptingētos iterfecerūt. Adib; de
 ide cōpilatis fructus quoq; iam maturos depopulati i meſſada portauerūt. Et illi quidē
 oēs circū caſtellū uicos totamq; regionē populabant: nō paruo undiq; perditorꝫ ad eos
 numero in dies ſingulos cōfluēt: Simul aut cōcitati ſunt et per ſingulos iudeę tractus
 in latrocinia: q interim geſcebāt. Ac uelut in corpore ſi qñ p̄cipale mēbrū timor affi
 cit oīa pariter ægrotare neceſſe eſt: ita p̄pter ciuitatis tumultū atq; diſcordiā et q ſoris
 erant neq̄ſſimi p̄daz; iuenere licētiā. Singulis uero uicis p̄pius dilaceratis deide iſo
 litudinē recedebāt. Cōgregati at & per collegia cōiurantes exercitū qdē pauciores: plu
 res uero q latrocinialis cōſpiratiō in tēpla & oppida ferebātur. Et ſeq̄batur qdē ut in bel
 lo fieri ſolet: ab his eos male affici quos petiuiſſent. Vex; p̄ueniebat ultio mox cū latro
 nes a p̄dā refugerēt: nullaq; pars erat iudeę q nō una cū hieroſolymis p̄cellentiſſima ciui
 tate interiret. Cap. vi. Hęc Veſpaſiano a trāſſugis indicabātur. Nam licet oēs exi
 tus a ſeditioſis cuſtodirētur: & cum qs ad eos acceſſiſſet iterficeretur: tñ erant qui ad ro
 manos clam p̄fugerent: ducēq; romanorꝫ opem ſerre ciuitati & reſeruare populū reliqas
 hortarētur: multos. n. q; bene romanis uellent periſſe: multos adhuc i periculo dicebāt
 eſſe ſuperſtites. Ille aut iam tū miſerans eorꝫ calamitates p̄pius ad eos uelut hieroſoly
 mā obſeſſurus accedit: re aut uera ut ciuitatē obſidione liberaret: ſpe aut ante reliq; ſubi

DE BELLO IYDAICO

gendi nullūq; impedimentū extrinsecus obsidioni relinquēdi. Cū igit̃ uenisset in gadara trāsmaricæ regiōis metropolim ualidissimā mēsis martii q̃rta die ciuitatē īgredit̃. Iā. n. optimates ignorātib⁹ seditiosis legatos ad cū de traditiōe misceant tā pacis desiderio q̃ suis p̃moniiis metuētēs. Multi. n. apud Gadara locupletes habitabāt: quorū legationē inuimici nesciebāt nisi q̃ Vespasiano appropinquāte id cognouerūt. Et ciuitatē qdē se retinere posse despabāt: q̃ ītestinis inimicis numero īferiores crāt: neq; p̃cul abesse uidebāt a ciuitate Rōanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguīe id facere nullaq; a noxiis p̃cēna repetita nō honestū sibi putabāt. Itaq; Dolesum cōphensum: nāq; is nō dignitate solū ac nobilitate citatis princeps hēbatur: sed ēt legatiōis auctor erat īterficiunt: nimiaq; iracūdia mortuo uerberato extra ciuitatē dilapsi sunt. iam uero p̃pius accedēte Romano exercitū gadarēsiū populus, Vespasiano cū laudibus ī ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: eq̃tūq; & peditū p̃sidia cōtra fugitiuorū excursus. Muros. n. priusq; Romanī peterēt ipsi destruxerāt: ut eo sibi fides esset q̃ pacē diligerēt si bellū gerere ne uolentes quidē posse uiderētur. Cap. vii. Vespasianus at̃ misso Placido cū eq̃tibus ac tribus milibus peditū aduersus eos q̃ ex Gadaris fugerāt ipse cū ceteris militū copiis Cæsareā regredit̃. At fugitiui postq̃ eq̃tes repēte a tergo īsequeutes uidere priusq; ī manus uenirent in uicū quēdam cui nomē est Bechanabrin se recepere. Vbi reperta nō paucorū iuuenū multitudīne his quā partim uolētibus partim ui armatis specietenus contra placidū eiūq; milites p̃siliunt. illi aut̃ primo īperu paululū recesserūt ea simul arte ut eos a muro lōgius puocarent. Deīde loco opportuno circūdatos talis agētes eminus sauciabāt. itaq; fugiētes qdē ab eq̃tibus p̃ueniebant iudai. Qui uero manus cōseruisset a peditibus corruēbāt: nihil plus audaciæ demōstrantes: cōdēlos. n. aggrediēdo rōanos armis nō secus ac muro septos: Qui ipsi qdē talis aditū nō iueniebant neq; sufficiebant aciē rūpe. illoq; at̃ transfigebant sagittis & imanisimīs feris similes rucbāt ultro ī ferrū & decidebāt: alii gladiis ora p̃cussī: alii ab eq̃tib⁹ dissipati. qm̃ cura erat placido cursum eorū a uico ītercludere assidueq; p̃tercurrēs ea parte: cedētēsq; reflectēs una ēt libratīs sagittarū ictibus utebatur: hisq; p̃ximos īterficiebat. Metu uero lōge fugiētes reuocabat: donec uidelicet lapsi q̃ fortiores erāt ad muros effugere. Eius aut̃ custodes qd̃ agerēt nesciebāt. Nec. n. excludi gadarēses suorū cā patiebātur: & si eos recepissent una cū his perituros esse uidebāt qd̃ ēt cōrigit. Illis. n. cōpulsis ad murū p̃cēne cū his romanorū eq̃tes īrrupere. portis aut̃ ante p̃clusis admoto milite placid⁹ post meridiē usq; acerrimo certamine muro pariter ac uico potitus est. ibiq; tūc uulgus qdē iners occidebat: fortiores uero fugā petebāt. Domus uero a militibus diripiebant̃ & uicus igni traditus. Qui uero īde euaserāt totā secū illā regiōē ad fugā incitarūt & extollēdo p̃prias calamitates ī maius totūq; romanorū exercitū aduētare dicēdo metu oēs undiq; cōmouerūt: plurimī aut̃ numero aucti ī hiericūtha secesserūt. Hęc enim ēt tūc eorū sp̃e salutis fouebat: q̃ cēt ualida & populosa. Placidus uere eq̃tibus rebusq; ante p̃spere gestis frctus eos īsequēbat̃ & usq; ad iordanē quidē semp quos occupabat morti dabat. Oēm uero ad flumen coactā multitudinē fluminis īpetu p̃hibitā qd̃ auctū īmbribus uadū trāsire nō poterat apto p̃lio cōgreditur. itaq; necessitas eos ad pugnā cōpulit q̃ fugā locū nō hēret: p̃tentiq; ad ripā lōgitudinē tēla eq̃tū & īncursus excipiebant. A q̃bus multi p̃culsi ī flumine ceciderūt. Nā qui manibus eorū īteriēre tresdecim milia fuerūt. Alii cū uim sustinere nō possent: ī iordanem sponte defilierūt. Erat aut̃ numerus īfinitus. Et p̃terea capta sunt p̃pe ad duo milia uiroꝝ: ducētī cū p̃da maxima ouīū & asinorū: itēq; camelorū & boum. Iudeis quidē hoc uulnus īflictū quis par superioribus maius: tñ seipso uisum ē & nō solū q̃ eam totā regiōē quā fugerāt cēdes repluerāt: sed q̃ erat refertus mortuis

iordanis peruius nō erat. Et asphaltidis quoq; lacus repletus erat cadaueribus q̄p multa flumina deuoluta sunt. Placidus aut̄ secūda fortuna ulus ī uicos p̄ximos & municipia cōtēdit. Caprisq; Adila & Iuliade & Belcmoth oībusq; ad lacū asphaltiden idoneos extrāfugis ubiq; collocat. Deīde milite scaphis īposito eos q; ī lacū refugerāt subegit. Et trās fluuiū qdē tota regio rōanis cessit: ubiq; oīa usq; ad mecherūta dūcta sūt. Ca. viii. Dū hęc aut̄ agūtur motus circa Galaciā nūciat̄: & q; Vindex una cū optimatibus īdigenarū a Nerone defecisset: de qbus alibi diligētius scriptū est. Vespasianū uero ad īpetū belli q̄ nūciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia totiusq; īperii picula p̄spicientē: cū se partes oriētis ante pacasset minus italię metuendū existimaret. Obstatē aut̄ hyeme p̄ subactos īterim uicos atq; oppida p̄sidia collocabat & decatarchos ciuitatibus opponēs multa ēt q̄ uastata fuerāt instaurabat. Prius t̄m comitatus militū copiis q̄s cēsareā adduxerat ī autipatridē uenit: ibiq; p̄ bīduū ciuitate cōposita tertiā die uastādo īflāmādo: oēs q; subuertēdo circū Tānan toparchias ī Liddā & Lāniā p̄cedebat. Et cū sese utraq; tradidisset cōstitutis illic hīratorib⁹ idōeis ī amathūta puenit: occupatisq; ad metropolim eorū oībus uicis castra muro circūdat. Quintaq; ī his relicta legiōe cū cætera manu ī Belep̄hō toparchiā p̄ficiscitur: ea q; ex uicina regiōe iteq; circū idumēā igne cōsumptis castella qdē locis opportunis muniuit. Captis at̄ duob⁹ uicis ī medio idumearū positis: hoc ē begabri & caphartophrā plusq; decē milia hoīum peremit: p̄p̄e at̄ ad mille cœpit. Exactaq; īde cætera multitudine nō paruā militū suorū partē ibi cōstituit: q; oīa montana loca īcursādo uastabāt. Ipse aut̄ cū reliquo exercitu ī Iamniā rediit: uñ p̄ samaritidā ac p̄ neapolim: q̄ dicebat̄ ab īdigenis marbota secūdo iunii mēsis die ī Coreā descēdit: ibiq; positis castris pestridie hiericūtha puenit. In qua un⁹ ei rectorū Traianus quē locis ulteriorib⁹ ducebat militē iūgit cūctis sub iordanē deuictis. Sed ex hiericūtha qdē multitudo ante rōanorū aduentū ī aduersam hierosolymis mōtanā regiōē diffugerat: nō pauci at̄ q̄ remāscere perimunt̄. Desolatā uero offenderat ciuitatē: cui ī planicie sitē nud⁹ mons ac sterilis īminet: idēq; longissim⁹. A septētrionali .n. regiōe usq; ad scitopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & asphaltidē lacū terminus extendit̄. Nō totus aut̄ īneqlis ē: & q; nihil gignit nō habitat̄. Huic adiacet circa iordanē mons alius īcipiēs a iuliade a septētrionali regiōe plix⁹ at̄ ī meridie usq; ad bacca q̄ petrā distermiat arabia ciuitatē. In hoc ē ēt ferre⁹ mōs appellat⁹ ad moabitidē usq; lōgus. Inter duos at̄ mōtes regio q̄ magn⁹ cāpus uocabat̄ a gēnabra uico ad lacū asphaltidē usq; patēs habet ducetorū & trigita stadiorū lōgitudinē: latitudinē uero centū & uiginti: mediūq; ab iordāe diuidit̄. Sunt at̄ illic duo lac⁹ asphaltides & tyberienfis natura cōtraria. Nāq; alter salus ac sterilis ē. Tybericēfis uero dulcis & foecūd⁹: æstatif q; tpe illa planicies ardore solis icēdit̄ & uitis opprimē aeris tractu oībus circū aridis p̄ter iordanē. Vñ euenit ut palmę q̄ ī ripis sunt magis floreāt & fertiliores sint. Min⁹ at̄ q̄ lōge remotæ sunt. Ad ipsā uero hiericho largissim⁹ fons ē: rigādifq; aruis uberrim⁹: iuxta ueterē scaturiēs ciuitatē: q̄ Iesus naue fili⁹ hebraorū ductor primā ī cananeorū terra bello possederat. Hūc fontē ferūt nō solū terrę atq; lignorū fruct⁹: sed ēt scēmiarū ptū obtūdere solitū: cūctaq; p̄ter morbo ac peste corrūpe. Postea māfucuisse atq; saluberimū ac feracissimū cē scēmi ab Heliseo quodā p̄pheta: q̄ helia not⁹ fuerat atq; successor. Recept⁹ .n. hospitio ab hiericūtis hīratorib⁹ q; hūaniores eos expt⁹ erat: ip̄os & oēm illā regiōē p̄petua grā remūerat⁹ ē: p̄gressusq; ad fōtē lagenā futilē salis plenā ī p̄fluentē aq̄ misit. Iustā deīde ad ccelū d̄xterā tēdēs: fōtiq; iuergēs blāda libamīa ip̄m qdē p̄cabat̄ ut fluēta lēiret: ac dulciores aq̄rū uēas ap̄iret. Deū uero ut foecūdiorib⁹ auris flumina tēparet orabat: itaq; ubertatē fructuū q̄ successionē plis daret īdigēis. Nec eorū gēitrix

DE BELLO IYDAICO

filiorū aq̄ deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex discip̄lina manib⁹ multa opat⁹ fontē imutauit: & q̄ antea cā erat his orbitatis ac famis: idē uict⁹ ac foecūditatis auctor ē effect⁹. Deniq; rigatiōis ei⁹ tāta potētia ē: ut si attigerit mō terrā lapidior sit aq̄s diup seueratib⁹. Vnde eo q̄ largius abutunt⁹ exiguū emolumentū hnt: quero p̄cius plurimū. Amplius tñ quā ceteri fontes spatiū rigat. Et septuagita quidē stadiis longā .xx. aut la tā planitiē p̄meat. Optios aut in ea padifos ac densissimos educat palmarūq; irriguarū genera tā sapore quā nominib⁹ uaria. Quarū pinguisimā calcib⁹ pressæ plurimū mel lis emittūt: nō multū alio melle deteri⁹: quāq; & mellis altrix ē illa regio & opobalsami ferax: q̄ oīum carissimus ē fructus: ibi nascentiū. Itēq; Cyprū mirobalsamū gignit: ut q̄ diuinū esse illū tractū dixerit nō errabit: ubi & larga & opima generant⁹ q̄ sunt carissimā. Sed nec in aliis ei fructibus aliq̄ facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatū qd̄ satū ē reddit. Cuius rei causa mihi ur̄ esse aquarū uis lēta. Aeris calor: cū hic puocet quæ nata fuerint atq; diffundat, liquor aut firmis singula radicib⁹ stringat uircq; suggerat: æstiuo tpe quo perusta ē illa regio: ut nihil facile p̄cedat ac pulueriaq; tñ si antefo lis ortū hauriat: auræ spiritu refrigescit: naturāq; cōtrariā aeris sumit. Hyeme uero cōte p̄scit: eaq; merlis mitissima efficit. Tāta est aut cœlitēperies: ut quo tpe in alia iudeæ regiōe ningit: lino illic tñ idigenæ uestiunt. Distat aut ab hierosolymis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexagita: totūq; habet ab hierosolyma spatiū desertū atq; saxosū: ad iordanē uero & lacū asphaltidē licet humilior: æq; tñ incultū ac sterilē. Cap. .ix. Sed de hierico quā sit fortunatissima satis dictū ē. Cōmemoratiōe aut dignū puto Asphaltidis quoq; naturā exponere lacus. Is .n. sterilis ē: nimia uero leuitate et quæ grauissima sunt in eū iacta referūtur. Demergi aut q̄s in pfundū nec de industria facile pōt. Deniq; Vespasianus q̄ eius uisendi causa illuc uenerat: iussit quosdā natandī iscios uinctos post terga manibus in altū p̄ici: & cūenit oībus tanq̄ ui spirit⁹ sursum repulso de sup̄ fluat. Adhęc mirabilis ē coloris atq; mutatiō: ter q̄ in singulos dies superficiē uertit & solis radiis uariata resplēdet. Multis aut locis uomit nigras bituminis glebas: q̄ superundā & habitu & magnitudīe tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas aut cū lacus exercitatores accesserint: nacti qd̄ aggestū est ad naues trahūt: & quia lentū est repletas eas abrūpere nequeūt: sed quasi replicata scapha pendet a cumulo: donec mēstruo mulieris atq; urina soluat. Est aut utile nō modo ad cōpagines nauū: sed ad corporū etiam curationē multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo ē quingentorū & octoginta stadiorū: qui a zoara usq; ad Arabiam tēditur. Latitudo aut. cl. stadiis patet: q̄ sodomitæ terræ uicina ē. Olim quidē tam fructibus q̄ substātia ciuitatū fortunata. Nunc aut oīs exusta atq; habitatorū ipierate fulminibus cōflagrasse memorat⁹. Deniq; adhuc in ea diuini reliq̄as ignis & oppidorū quinq; uidere licet imagies: & renascētes in fructibus cineres: q̄ colore quidē sunt eclulii similes: carpentiū uero manibus in fumū dissoluūtur & cinerē. Terræ qd̄ sodomitica fabula eiusmodi sinē habet ex facie. Cap. .x. At Vespasian⁹ hierosolymorū habitatores muniri undiq; cupiens apud Hyerico & Armulā castellis erectis utrobq; auxiliatorū pariter ac Romanorū p̄sida collocat. Mittit aut Gephasson Luciū Annīū: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenes: q̄ ne fugerent prauenti erant iterficit: familias capti uas ducit: bona militibus p̄dari pmittit. Incensis deinde domibus p̄ximos petit: erat at fuga potentiū & interius infirmorū: quodq; occupatū fuisset flāmis dabat: oībusq; tam montanis locis q̄ tota planicie bello oppressis apud Hierosolymā degētes excūdī copiā nō hnt cū transfugere quidā cupientes a zelotis asseruarentur. Eos uero qui etiam tunc a romanis dissidebant undiq; ciuitate uallara cohiberet exercitus. Cap. .xi.

Vespasiano aut Casarea reuerso & cum oibus copiis in ipsam Hierosolymam perficisci parati nuntiatus Nero peremptus cum per annos tresdecim & octo dies imperasset. De quo refertur quomodo admodum dehonestatus imperium: nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino & indignissimis libertorum: promissa reperi: quod quod horum captus infidiis ab oibus suis senatoribus destitutus cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit ibique semet occiderit: & quod multo post tempore quod eum deposuerat poenas dederint: bellumque per Galaciam quo pacto defierit: & quod Galba creatus imperator Romam redierit ab Hispania. & quemadmodum inculatus a militibus tanquam humilioris esset animi in medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit imperator: eiusque militiam in Vitellium duxisset exercitum necnon & Vitellii turbas & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum uel Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint uel germanorum agmina bellum civile sedauerint. Hanc omnia recusavi narrare cum fide: quod & a multis grecorum itemque romanorum & a cunctis copiose prescripta sunt. Ordines autem continuandi gratia ac ne inter cetera perdat historia summatim singula designabo. Cap. xii. Igitur Vespasianus prius quidem in hierosolymam militiam differebat expectans quo nam uergeret imperium post Neronem. Deinde ubi Galbam impare cognouit nihil conari decreuerat priusquam ille quoque ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul: & ut de iudeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia quod hyems erat longis nauibus peruehant interfici Galbam contigit septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium: ac tres menses rempublicam gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deterretur Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu ex Achaia ad Syriam nauigat: & mature inde Casarea uenit ad praesentem. Suspensi autem de oibus quasi nutante romano imperio iudeorum militiam negligebant. Patria quoque metuens aggredi alicuius generis inopportunum esse arbitrabantur. Cap. xiii. Interea tamen bellum aliud in hierosolyma excitatum. Erat Symon Diores filius patria gerasenus aetate iuuenis: sed calliditate posterior Ioanana: qua quo iam pridem ciuitas possidebat: uiribus autem corporis audaciaque praestantior. Ob quam ex agrabathena quoque Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pontifice ad latrones peruenit: quod Massada occupauerant. Is autem prius quidem ita suspectus erat: ut eum ad inferius castellum cum mulieribus quod secum adduxerat transire permitterent ipsi excelsius incolentes. Rursus autem propter necessitudinem morum fidelis esse uidebatur. Nam & ductor erat praedatum excubitis: & cum ipsis territorium Messadae populabatur: nec tamen eos ad maiora exhortanda metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorumque appetens quia mortem Anani contempnit in montana discessit ac uoce praedonum seruus libertate promissa: itemque liberis praemio cunctosque qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio montanos uicos diripiebat. Semp autem accedentibus pluribus eius sociis: audebat et in humiliora loca descendere: & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium uis eius & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat: sed multorum et popularium tanquam regi parebat obsequio. Excursus autem agebatur Agrabathenam Toparchiam & in maiorem usque Idumeam. Vicum. n. cui nomen est Aiam muro amplexus ad tuitionem suam pro castello habebat. In ualle. n. quae appellatur Pharagata occultas quidem dilatauit speluncas: multas uero patas inuenit: atque in conditorum praede receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaque collegia diuersabantur: neque dubitabatur quod in hierosolymis copiis & apparatu plunderet. Unde infidias ueriti zelotae ac peruenire eum qui contra se cresceret cupientes plerique cum armis egrediuntur. His autem Symon occurrere commissosque praefecto multos occidit & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus ab obsidione deterretur. Prius autem Idumeam subiugare conatus est. Itaque cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumeorum autem principes mature ex agris quicunque fere milibus pu-

DE BELLO IYDAICO

gnantiū ciuiū cōgregatis: plurib⁹ at q sua seruarēt domi dimissis pp Sicariōz q Messa
dē uersabant ī cursu: Symonē in finib⁹ p̄stolabantur: ubi cōflictu habito ac p totū diē
tracto p̄lio: neq; uictor neq; uict⁹ abscēsit. Et ipse qdē in Aiam uicū: idūei uero domū
regressi sunt. Nō multo at post Symō cū maiorib⁹ copiis eorū fines petebat: castrisq; in
quodā uico cui nomē est Theris positis ad custodes Herodii qd nō longe aberat de so
ciis suis Eleazar: misit: ut castellū sibi traderēt p̄sualuz: quē qdē sine mora suscepē
custodes causa nesciī cur uenisset. Mox at de traditiōe p̄locutū strictis gladiis p̄sequeban
tur: donec fugæ locū nō reperīēs de muro in subiectā uallē se p̄iecit: & ille qdē hoc mō
statim moritur. Idumēis aut uires Symonis formidantib⁹ placuit priusq; bello cōgrederen
tur explorare hostiū copias. Huic at se ī ministrū obtulit pato aīo Iacob⁹ qdā e rectori
b⁹ cogitās p̄ditionē. Deniq; p̄fect⁹ ab Aluro: ī hoc. n. uico tūc idumēorū collect⁹ erat
exercit⁹: ad Symonē uenit: primūq; se patriā suā tradituz: eē pacific⁹ accepta fide q; sp
ei carissim⁹ foret. Mox ē de tota idumēa op̄erā pollicet. Ob q̄s res hūanissime apd Sy
monē cenat⁹ clarissimisq; p̄missionib⁹ aiatus ubi ad suos redit: priō Symōis exercitū
multiplici numero mentiebat esse maiore. Deinde rectorib⁹ et paulatim multitudinē uni
uersa p̄teritis ut Symonē reciperēt suadebat: eiq; sine pugna rex oīum p̄mitteret prin
cipatū. Simul aut & hoc agēs & Symonē p̄ nūcios euocabat disiectuz: se pollicet⁹ idū
meos qd & p̄stitit. Nā cū iā appropinq̄ret exercit⁹: equū prim⁹ inscēdit & cū locis cor
ruptiōis effugit. Pauor at occupat uniuersam mltitudinē: ac priusq; ad man⁹ ueniret do
mū qsq; suā soluti ordie recesserūt. Symō prater opinionē sine sanguine idumēā itroiuit:
primūq; aggressus ex iprouiso Cebro municipiū capit: ī quo maxia p̄da potit⁹ est: mul
tosq; fruct⁹ diripuit. Cebro aut idigenæ ferūt nō eiūsmodi terrē ciuitatū: uez et ægyptia
mēphi antigorē. Deniq; duo milia & trecēti eius cōnumerant anni: hæc aut fabula est.
Abraā quoq; parēti iudeorū fuisse domiciliū: posteaq; Mesopotamiæ sedes reliq; eiūsq;
posteris hinc ad ægyptū esse p̄fectos. Quorū ē nūc monumēta extant in eadē ciuitate
pop̄tio marmore liberaliter fabricata. Cernit⁹ aut sexto ab oppido stadio arbor maxia
Terebint⁹: eamq; memorāt ab initio mūdi creati nūc usq; durare. Hinc totā Symō per
ualit idumēā: nō modo uicos eius & ciuitates depopulando: sed excidēdo et territoria.
Nam p̄ter armatos q̄draginta eū milia seq̄bant ut his nec uictu qdē necessaria satis es
sent. Ad has aut necessitates accedebat eius crudelitas īsup iracūdia quo magis uastari
cōtingit idumēam & quēadmodū post locustas silua cerni solet frondib⁹ spoliata: sic et
q̄ Symonis transisset exercit⁹ a tergo solitudinē relinq̄bat: & aliqua qdē cōburēdo: alia
diruēdo: & qcqd in ciuitate uel in agris natū eēt cōterendo calcibus aut depascēdo dele
bant perq; quā terram cultā iter agēdo faciebant eam steriliore: prorsus ut ne signū quī
dē uastitatis relinq̄ret qd aliquñ fuisset. Hæc oīa rursus zelotas icitauerūt: & apto qdem
bello cōfligere p̄timuere: īfidiis uero p̄ itinera collocatis uxore Symonis rapiunt: eorūq;
p̄terea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde tanq̄ Symonē ipsum cœpissent: in ciui
tatē exultantes recedūt. Cōtinuo namq; sperabant armis eū depositis p̄ uxore sibi sup
plicatuz. Illū aut nō misericordia sed ira cōiugis raptæ perualerat. Cūq; ad muros Hie
rosolymorū uenisset ut fera sautia q̄ p̄cussores p̄dere neq̄set: ita ī quos reperisset effun
debat īfaniā. Deniq; olez: sarmētorūq; causa p̄gressos ad murū īmberbes pariter ac se
niores correptos uerberabat ad necē ut animi īdignatiōe id solū abesse uideret: q; nō ēt
uesceret corporibus mortuorū. Multos aut abscissis manib⁹ dimittebat in ciuitatē una
per terrefaciens inimicos & populū reuocare cupiens a nocētibus. Hisq; mandabat ut
diceret q; īraret. Simō per deū q cūcta regeret: nisi cito sibi redderet coniugē suā muro
prærupto oībus q in ciuitate essent similiter uteret: neq; cuiq; atati p̄ceret: aut ab inocē

tib⁹ discerneret noxios: donec his eius mādatis nō modo popul⁹ sed et Zelotæ metup-
culsi remiserūt ei mulierē: atq; ita delinī⁹ paulisp ab assidua cæde regeuit. Ca. xiiii.
Nō solū aut p iudæā erat seditio bellūq; ciuile: uerū et p italiā. In medio nāq; romanorū
foro Galba perēpto: creat⁹ Otho impator cū Vitellio iperante pugnabat: quē germa-
norū tūc man⁹ elegerat. Habito aut apud Bebriacū galacię plio cū Valente & Cinna
Vitellii ducibus primo die Otho superauit: altero Vitellii milites: multisq; trucidatis &
aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellū semet occidit: postq̄ biduum tres-
q; menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipse
iā Vitellio romā cū exercitu ueniebat. Cap. xv. Dū iterea Vespasian⁹ quinto die
iunii mēsis Cæsareā pfect⁹ ē: eas q̄s nōdū subuerterat idumeæ partes petiuit: & in mō-
tana regione quo primū ascēdit Toparchias duas zophaniticā & Acrabatenā subegit.
Deinde post has Vithrega & Euphre municipia: ibiq; præfidiis collocatis usq; hierosoly-
mā egtabat. Multos uero tūc dep̄hesos necabat: multosq; capiebat. Rectorū at un⁹ ce-
realis cū egtū parte ac peditū superiorē q̄ dē uastabat idumeā: & Capherā qdē pseudo-
municipiū aggressiōe captū incēdit. Alterū uero qd capharin dē admoto milite obside-
bat muro satis ualido cinctū. Diut⁹ aut ibi se moraturū sperati subito portas aperuerunt:
& cū p̄cib⁹ adorantes ei se tradidere. Quib⁹ subiugatis cerealis in chebrō alterā ciuitatē
antiquissimā tēdit: sicā (ut dixi) iu mōtanis locis haud pcul ab hierosolymis. Vi aut in-
tromissus in eā, reliq̄ multitudinē quā ibi offendit cū puberib⁹ iteremittit: oppidū uero ip-
sum exurit. Omnibusq; iā captis pter castella Herodiū & Messada & Macherūtha q̄ a
latronib⁹ tenebant, sola iā hierosolyma rōanis an oculos erat: q̄ expugnāda restabat.
Symō aut ubi uxore suā a Zelotis recepit, ad reliqas iudeæ regredit⁹ psequēdas: & un-
diq; circūacta natiōe hierosolymā cōpulit plerosq; fugere: eū ipse quoq; ad eā sequerē.
Deinde cū muro eius obfesso oparios ex agris adeūte multitudinē cœpisset, interficie-
bat. Eratq; populo foris Symō rōanis terribilior: int⁹ zelotē utrisq; seuiore: quos et ga-
lylei nouis inuētis & audacia factionū corrūpebant. Nā & Ioānē ad potētiā ipsi pue-
xerāt. Et Ioānes ex potētia quā sibi cōparauerant: uicē referēs oīa quē desiderarēt ut fa-
cerent pmittebat. Infatiabilis autē rapinā: cupiditas erat: domorūq; locupletū p̄scru-
tatio. Cēdes aut uiros & foeminas: & iniuriæ p ludo habebant: p̄damq; cū sanguine
deuorantes sine aliquo metu: post satietatē muliebri libidīe tabescebant: cōptiq; crines
ac foeminarū ueste iduti lotiq; unguētis: & ut forma placeret oculos illiti nō solū orna-
tū: sed ipudentiā quoq; mulierū imitabant: & obscenitate nimia nepharios coit⁹ exigē-
tes ut i lupanari uersabant: ciuitatēq; totā ipuris facinorib⁹ pphanabāt. Effoeminātes
aut uultū dextras ad cēdē prōptas habebant: delicatoq; īcessu enervati subita īcursione
bellatores fiebant. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis: casu obuios trans-
uerberabant. Eos aut q Ioannē fugissent excipiebat seuior i cedib⁹ Symō: quicq; ītesti-
nū euasisset tyrannū: ab eo q ppe erat occidebat. Oīs aut fugē uia transire cupiētib⁹ ad
rōanos abscessa spes erat. Inter Ioānis aut copias quantū erat idumeorū dissidebāt: sepa-
tiq; ab aliis aduersum tyrannū tā liuore potētiē quā crudelitatis eius odio armanē. Deī
de pugna cōgressi multos zelotas: perimūt: ceterosq; i aulā regiā cōpellūt: quā Grapte
ædificauerat. Hęc at fuerat cognata Sīzæ regis adiabenorū. Vna uero irrupe iudei atq;
ide zelotæ i phanū pulsi Ioānis pecunias p̄dabant. In aula .n. supradicta & ipse dege-
bat: tyrānidis spolia deposuerat. Inter hęc aut zelotas q p ciuitatē disp̄si ad illos q in tē-
plū fugerāt aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus pplm & idumeos educere cogitabat.
Istis aut nō tā ipet⁹ eorū metuēd⁹ erat: cū pugna plus possent quā confidentia: ne de tē-
plo nocte subreperēt: seq; pariter occiderēt: atq; oppidum cōcremarēt. Cap. xvi.

DE BELLO IYDAICO

Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant: quonam pacto impetum p̄cauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deicerent: Symonem recipere statuerunt: & cum precibus alterū sibi tyrānum imponere. Itaq; decreto obtēperatur: missiq; Mathia pontifice rogant Symonē ut ad se introiret: quē saepe timuerant. Cū his autē p̄catores erant: et qui zelotas ex hierosolymis fugerant: domus quisq; suae desiderio & fortunaru. Ille autē nimis supbe se dñm fore pollicitus uelut ciuitatē liberaturus ingredie: cum salutis eum datorē ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cū suis copiis itroiiit: mox de p̄pria potētia deliberabat: nec minus eos a qbus rogatus erat quā eos cōtra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioānes autē cum multitudine zelotarum ī templo exire p̄hibitus amissis ēt quā in ciuitate habebat. (Nam statim res eorum Simō cum sociis diripuerat) salutē iam desperabat. Templū tñ adiuuante populo Symon aggreditur. Illi autē in porticibus perq; ppugnacula stantes impetum repellebant: multiq; a Symonis parte oppetebant: multi sauiū referebātur: qm̄ zelotae ad dexterā superiores erant: eoq; ictus impenetrabiles habebāt. Et quis loco plus possent: turres tñ quattuor maximas fabricauerant: ut ex alto uidelicet missilia torquerēt. Vnam ad orientālē angulum: & septentrionalem alteram: super xistun tertiam: in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorū condita erat: ubi moris est unum de sacerdotib⁹ astantē post meridiē qd̄ septimus qsq; dies iciperet tuba significare: rursusq; uesperī qd̄ defineret nūc ferias populo: nūc ut op⁹ faciat denūciantē. Per turres at̄ dispositi fuerūt balistas saxorūq; tormēta & sagittarios & fundaq; scietes. itaq; tūc Symō pign⁹ ad ip̄etus mouebat: cū plariq; mollescerēt: amplioribus tñ copiis fretus p̄pius accedebat. Machinarū enim missilia delata lōgius multos pugnatiū p̄mēbāt. Cap. xviij. Per idē tēpus romanos quoq; scēuiora mala circūueniunt. Aderat. n. ex germania Vitellius cū exercitū aliā p̄terea ingentē multitudinē secū trahēs. Et cū eū destinata militi spacia nō caperēt, totā urbē pro castris habebat: oēmq; domū repleuit armatis. Illi autē cōspectis romanorū diuitiis oculis insuctis: & auri argētīq; stupore pfusi uix cupidinē cōtinebāt: adeo ut in rapinas se cōuerterēt: & eos q ob̄stare conarent, occiderent. & in italia quidē ita res erāt. Vespasian⁹ aut postq̄ Hierosolymis proxia depopulat⁹ Caesareā reuertebat, audiit romanorū tumultus & Vitelliū principē. Hoc autē licet ipse imperiū pati sicut bene īperare nosset ad indignationē pductus est: dñm dedignabat eū qui ueluti desertū inuasisset imperiū. Dolo autē saucius cruciatū ferre nō poterat: neq; aliis uacare bellis cū patria uastaret. Verumtñ quantū ira impellebat ad ulciscēdū: tantū longinq; tatis cogitatio reprimebat. Multa. n. fortunā posse noua facere priusq; ad italiam p̄fertim hyemis tpe ipse trāsiret: plusq; crescentē iracūdiām cohibebat. Rectores autē cū militib⁹ cōuenientes apte iam de mutatione tractabāt: & cū indignatione uociferātes incusabant Romae cōstitutos milites & in delitiis agētes: q ne famā quidē belli sustineant: qbus libuerit decernere principatū: & spe quaestus impatores creare. Se autē laboribus tot exactis sub galeis senescentes aliis cōdonare potestātē: cū apud se digniorem habeant īperio. Cui si hanc amiserint, quā iustiores uel qn̄ referrent erga se beniuolentiā gratiā. Tanto autē Vespasianū quā Vitellium dignius esse principē fieri: quanto illis qui eū declarassent ipsi praestarent. Non. n. se minora pertulisse bella: quā qui ex germania uenissent: neq; illis qui tyrannū inde ducerent in armis deteriores esse. Nullū autē in creando Vespasiano fore certamē. Non enim senatū populumue romanū Vitelli libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannū: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tuta

men uerā in iperatore pstantiā. Ergo siue peritiā senectutis debeat iperū: hēre se uespa-
sianū: siue adoleſcētiā uiribus Titū: ex amboꝝ ætate qđ erit cōmodū temperabit. Nō
solū autē se ministraturos declarati iperū uires: q tres legiones regūq; habētes auxilia cō-
seruassent oīa ad orientē atq; ad Europā Vitellii timoribus sepata: sed et qui essent i Ira-
lia propugnatores Vespasiani fratre atq; aliū filiū: quoz; alteri multos dignitate pditos
iuuenes sociatū iri spectarēt: alteri uero et urbis eēt cōmissa custodia. Quæ ps ad iperū
principia nō parū ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatū fortasse declaraturū: cū prin-
cipē quē cōseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loq;bant.
Deinde adhortati se inuicē Vespasianū iperatore appellāt: eūq; ut in periculo constitutū
iperū cōseruaret: orabāt. Illi autē olim qđē rez; oīum cura fuit: nequaquā uero iperare uo-
lebat. Dignū quidē se factis existimans: priuatæ autē uitæ securitatē clarioris fortunæ pe-
riculis anteponēs. Recusanti autē rectores magis instabant: & circūfusi milites cum gla-
diis mortē ei minitabant nisi uiuere uellet ut dignus eēt. Diu tñ reluctatus q; renuebat
iperū. Postremo cum his q se defignauerant minime dissuadere posset: accepit. Mutia
no autē cæterisq; q eum ad iperū iuitauerant: & exercitu alio uociferante ut se i hostes
oēs duceret, prius res alexādrinas pcurandas putauit: sciens ægyptū plurimā esse par-
tem iperū ppter frumētariam functionē: eaq; si potius esset ui quoq; si perstaret Vitel-
lium deiciendū sperabat. Nec enim perpeſsurū esse populū fame oppressum. Simul et
duas legiones: quæ apud Alexandriā degerent sibi cupiebat adiūgere. Cogitabat. n. et
ppugnaculo sibi fore illā regionē aduersus incerta fortunę. Nā & terra difficilis accessu
marisq; iportuosa est: & ab occidēte qđē aridā libyam hēt obiectā: a meridie uero limitē
qui Sienē ab æthiopia dirimit: nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. Itēq; ab oriē-
te mare rubrū ad Copton ciuitatē usque diffusum. Septētrionale uero munimentū hēt
terrā usque ad syriā: & qđ dī ægyptium pelagus totum portibus carens. Hoc qđē mo-
do ægyptus ex oī parte tuta est. Inter pelusium uero & Sienē per duo milia stadiorū por-
rigitur. Ex plinthe autē ad Pelusium nauigio stadiorū trium milium & sexcentoz;. Nil-
lus autē ad Elephantinē usq; nauibus ascenditur. Nāq; ulterius pgrēdi ut supra dixi
cataractæ non sinunt. Capit. xviii. Portus autē alexandrinus et in pace nauibus
aditu difficilis est. Nā & hostium perangustū habet: satiq; latētibus a directo cursu de-
flectitur: & leua qđē pars manufactis brachiis cingitur. A dextera uero pharus obiecta
insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentē: ut
quā longissime difficultatē applicandarum nauium praeueant. Circum hanc autē flu-
lam opere instructo ingētes muri sunt: qbus afflictū pelagus & auersis obicibus fractū
asperiorē facit meatū: eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tñ portus ipse tu-
tissimus est: & triginta stadiis magnus. In quem tam quę defunt illi terrę ad beatitudi-
nem deuehuntur: quā quę superant ex bonis domesticis & idigenis in totum orbem di-
uisa exportātur. Itaque non sine ratione Vespasianus alexandrinarū rerum cupidus: ad
totius imperii firmamētum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit:
qui ægyptum & alexandriam regebat: indicans militū alacritatē: quodq; ipse quod ne-
cesse fuit, suscepto munere principatus operā atque adiumentū eius assumeret. Alexan-
der autē simul ut Vespasiani legīt epistolam prompto aio: & legiones eius sacramēto ro-
gauit & populū: utriq; autē libentissime paruere uirtutē uiri ex pxima administratione
sciētes. Et ille quidē permīssa sibi potestate: oīa quę imperii usus exigeret aduētui quoq;
principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratū in oriēte Vespasianū
iperatore ubiq; fama nunciauit. Et uniuersę qdem ciuitates festos dies hēbant: nuntiūq;
lēti p eo simul & sacrificia celebrabāt. Agmina uero apud Mesia pānoniāq; degētia: q

DE BELLO IYDAICO

pp Vitellii audaciam paulo antefuerat cōcitata: iusiurandū Vespasiano maiore gaudio
 pbuerunt. Vespasianus aut cēlareā reuersus iā Beritū uenerat: ubi multę qdem e Syriat
 multę uero ab aliis puiciis legatōes aderāt obuiā ei corōas & gratulatoria decreta a sin
 gulis ciuitatibus offerentes. Affuit aut rector ēt puincię Mutianus: populorū alacrita
 tē iurataq; p ipsum principi sacramēta renūcians. Vbiq; aut Vespasiani uotis obsecū
 dante fortuna: rebusq; ad eū plurima ex pte iclinatis cogitare cepit: q; nō sine dei pu
 dentia sumpsisset imperiū: sed iusta qdā fati rō ad eius ptātem circūduxisset rerū oium
 principatū. Recordatus aut signa: & alia. multa enim sibi cōtigerant imperiū premon
 strātia: & Iosippi dicta: qbus eū Nerone uiuo ausus fuerat appellare impatorē. Admira
 batur autē uirū quē adhuc hēbat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis & rectori
 bus aliis: primo quā strēnuus fuisset Iosippus: quantūq; in Iotapatis expugnādīs pp eū
 laborasset exponit. Deīde uaticinatiōes eius q̄s ipse qdē timoris cā suspicaret esse figmē
 ta: tēpus autē diuinū fuisse ut rerū exitus pbauisset. Tumq; ihonestū esse ait: ut qui sibi
 augurasset imperiū uocisq; dei minister ac nūcius extitisset, adhuc captiui loco hēretur:
 fortunāq; sustineret aduersam. Vocatūq; ad se Iosippū solui iubet. Hoc aut facto alii q
 dē rectores ex ea gratia quā alienigenę retulisset, pclara ēt de se sperāda esse arbitaban
 tur. Titus uero q cū patre aderat: iustū est igt pater una cū ferro ēt pbro Iosippū solui.
 Erit aut tanq; nec initio uinctus sit si nō dissoluerimus: sed iciderimus catēnas. Nāq; id
 agi solet in his q nō recte fuerint uincti. Eadē Vespasiano placebant: & qdā interueniēs
 securi catēnas abruptit. Iosippus quidē p his q̄ predixerat p̄mio famę donatus & de fu
 turis iam dignus cui iam credendū esset hēbatur. Cap. xix. Vespasianus aut
 respōso legatiōibus reddito: iusteq; & p meritis administratōibus ordinatis Antiochiā
 uenit. Et quo primū tēderet cogitans Alexadrino itinere p̄stabilius esse duxit quā Ro
 mæ agerent curare. Alexandriā. n. stabile esse: romanas āt res a Vitellio pturbari. Mit
 tit igit in italiā Mutianū cū multis eq̄tum peditumq; copiis. Qui tñ pp hyemis asperi
 tatē ueritus nauigare p cappadocias & Phrygias ducit exercitū. Inter hęc aut Antoni⁹
 primus aduocata legione tertia ex his quę apud Mesiā morabantur (illā enim regebat
 puinciā) bellum gerere cum uitellio pperabat. Vitellius āt cū magna manu Cecinam
 comū obuiā ei mittit. Is autē roma p̄fectus quāprimū circa Cremonā Gallię Antoniū
 conseqtur: quę cōfinis Italię ciuitas est: ibiq; cōspecta hostiū ordinatiōe ac multitudine
 plio qdem cōgredi nō audebat. Discessum āt piculosum reputans de pditione delibera
 bat. Conuocatis aut Ecatōtarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transirent ad Antoniū
 suadebat. Vitellū qdē rebus detrahēs: Vespasiani aut uires extollēs: & alteq; nomē ipe
 riū: alterū uirtutē hēre cōmemorans: ipsis quoq; melius esset si id gratū faciāt: qd ne
 cesse est. Cūq; se multitudine supatū iri sciant uolūrate piculū puenire. Nā Vespasianū
 qdē idoneū esse ēt sine ipsis ad reliq; uindicāda: Vitellū uero nec cū ipsis qdem p̄sentia
 posse seruare. Multa i hūc modū qd uoluit psuasit: & cum milite trāffugit ad Antoniū.
 Eadē uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius si uicisset a quo missi fuerant oc
 cupauit: ductisq; gladiis cecinā obrūcare uoluerūt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliar
 chi supplicassent. Quāobré cēde qdē se abstinerūt: uinctū aut quasi pditorē Vitellio
 trāsmittendū hēbant. His auditis primus cōtinuo Antonius suos monet: eosq; armis i
 defectores ducit. Illi aut istructi ad plū paulisp qdē restiterūt. Mox āt loco pulsi roma
 ni Cremonā fugerūt. Primus āt comitatus eq̄tib⁹ cursus eorū puerit: & p ciuitatē circū
 clusam plerāq; multitudinē peremit. Aggressus āt reliquos oppidū militib⁹ pdari pmi
 sit. In quo multi qdē hospites mercatores: multi uero idigenę p̄pere. Tot⁹ Vitellii exerci
 tus uiroz trigita milia & ducētī. Quin & Antoni⁹ eorū quos d Mesiā adduxerat q̄tuor

milia & quingētos amittit. Solutū autē uinculis Cecinā rex gestarū nūciū ad Vespasianū dirigit. Qui ad eū itromissus & collaudat⁹ est: & p̄ditoris dedec⁹ īperatis p̄texit honorib⁹. Rōq̄ at̄ Sabinus ubi Antonīū appropinq̄re cognouit fiducia recreat⁹ est: collectisq̄ uigiliū militū agminib⁹ nocte occupat capitolīū. Luce uero scā multi nobiliū sociati sunt ei: & Domitian⁹ fratris filius p̄s īgens obtinēdā uictoriē. Sed Vitelli⁹ de priō qdē minus curabat. His autē iratus q̄ cū Sabino defecerāt & nobiliū sanguinē p̄ īgenita crudelitate siciēs imittit capitolio quā secū adduxerat militū manū. Vbi multa ab hīs iteq̄ aliis q̄ tēplū tenebāt pugnātib⁹ audacter admissa sunt. Postremo at̄ germani q̄ multitudinē supabāt collē obtinuerūt. Et Domitian⁹ qdē cū multis Rōanorū uiris īsignibus diuina qdā rōne salu⁹ euasit. Reliq̄ uero multitudo tota laniat⁹. Et Sabinus qdē ad Vitelliū duct⁹ occidit⁹. Milites at̄ direptis donariis tēplū īcēdūt. Tūq̄ postero die cū exercitu uenit Antonius: eūq̄ Vitelliū milites excipiūt: & trifariō cōmissio ītra urbē p̄lio oēs iteriere. Procedit autē ebrus de palatio Vitelli⁹: & ut assolet ī extremis lōgiore luxu p̄dīgē mēse refertus. Tractus autē p̄ populū uariorū uerborū gñe dehonestatus ī media urbe iugulat⁹: octo mēses ac dies qnq̄ potius imperio: quē si uiuere diutius cōtigisset: ut op̄ uorū eius luxuriē minime sufficere potuisset impiū. Aliorū uero mortuorū supra quinquaginta milia numerata sunt. Hęc qdē gesta sunt die tertio mēsis octobris. Cap. xx. Postero autē die Mutianus cū exercitu romā īgredit⁹: & Antonii militib⁹ a cede rep̄ssis (adhuc. n. hospitia p̄scrutādo: & Vitelliū milites & ex populo plurimos q̄ cū illo senserant, occidebāt: examinatiois diligētia iracūdia p̄ueniētes) Domitianū p̄ductū populo rectorē īsinuat usq̄ ad patris aduentū. Populus autē iam timore liberatus imperatorē p̄dicat Vespasianū: simulq̄ & illū cōfirmatū: & Vitelliū eē deiectū festa lētitia celebrabat. Cū autē Vespasianus Alexandriā uenisset: gesta ei romē nūciata sunt: & legati ei ex toto orbe cōgratulātes affuerūt. Cūq̄ maxima post romā ciuitas esset: angustior multitudinē p̄babat. Firmato autē iā totius orbis īp̄iorebusq̄ populo p̄ter sp̄e cōseruatis, Vespasianus ī iudea reliq̄as intēdit aiūm. Et īpe qdē exacta hyeme romā p̄ficisci parabat: resque apud Alexādiā mature cōponere p̄ponebat. Filiū uero Titū cū externis copiis ad liberādā hyerosolimā dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim usq̄ p̄gressus ab Alexādiā ciuitate uiginti stadiorū īteruallo distantē, īde militē lōgis nauib⁹ īponit: Ilq̄ Nīlo flumine post emēsū tractū Thymū usque uehit⁹. Hīc at̄ egressus ī terrā apud Thānim ciuitatē diuertit. Vñ scda ei māsiō fuit ciuitas Heraclea. & Pelusiū tertia. Hīc at̄ milite p̄biduū recreato tertio die pelusiī fines trāsit: unāq̄ māsiōnē p̄fectus p̄ solitudines ad Cassii iouis tēplū castra posuit. Posteroq̄ die apd̄ Ostracinē: q̄ māsiō aque īops est ob quā cām aduēticia utunt⁹ indigenæ. Hīc apud Rīnocolurā requiescit: & īde p̄gressus ī quartā māsiōnē Rasiā uenit: q̄ prima occurrit, Tyriæ ciuitatē. Gaza uero quarte mansionis castra suscepit: & postea ī Ascalonē atque hīc Iamuiā: deinde Ioppā: & ex ioppa Casareā puenit: decreto apud se alias militū copias cōgregare. Cap. i.

¶ Ioseppi de bello Iudaico Liber. vi. incipit.

Itus quidem ad eum modum quem prädiximus emēsa ultra aegyptum Syria ad solitudinem Cēsaream uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādiā una cum patre imperiū quod nuper eis deus permiserat disponēte, contigit etiā seditionē: quæ apud hierosolimā erat aucta, trifariā diuidi: & aliorum partem ī alteram uerti. Quod ī malis optimū quis dixe-

DE BELLO IYDAICO

rit factumque iustitia. Nam zelotarum quidem in populum dominatio quae auctor erat excidii civitatis: unde coeperit & per quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non errauerit quisque dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera exter-
narum penuria in sua uiscera sequi solet. Sic Eleazarus Symonis filius qui & ab initio zelotas in templum a populo separauerat: uelut indignari simulans ob ea quae in dies sin-
gulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a caedibus quiesceret. Re autem uera sese poste-
riori tyranno subiectum esse minime ferens summa rei desiderio propria potestate cupiditate
ab aliis defecit. Ascitis et iuda Chalia filio & Ezenonis Symonis potentissimis: praeter
quos erat etiam Ezechias chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotarum non exigui
sequebantur. Occupatoque interiore templi ambitu super eius portas in sacris foribus arma po-
nunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppete-
bat nihil ipsorum existimationibus paucitati uero suorum timores plerumque in locis suis ociosi ma-
nebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabat: ho-
stesque habens a uertice: neque sine metu conabatur incursus: & praeter iracundiam cessare non pote-
rat. Plus autem mali proferens quam Eleazarum partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fie-
bant impetus & missilium iactus totumque polluebatur caedibus templum. Filius autem Giorae
Symonem quem rebus desperatis iuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilium populus introduce-
rat: & superiorem civitatis retinens partem & inferioris plurimam partem aiosus iam Ioannem
eiusque socios adorabat: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus
erat sicut & illi superiorum. Et Ioannem eveniebat duplex plium perferentem laedi pariter ac
laedere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus ledebat. Symone
cellior constitutus: cum inferiores aggressus est sola manu sine labore prohiberet. Desuper
uero ex phano iaculantes machinis detereretur. Quippe balistis & non paucis lanceis ute-
bantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabantur: sed multos etiam sa-
cra celebrantium perimebant. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur:
tamen eos qui sacrificare cuperetur recipiebant cum suspicionem & custodibus indigenas percu-
tando. Hospites enim et qui exorassent eorum crudelitatem post exitum subcivium seditionis
opera consumebantur. Missilia namque uel ad aram usque: templumque peruenientia in sacerdotes
sacra celebrantes cadebant: ac multi qui propterantes ab ultimis finibus terrae ad sanctissi-
mum locum uenissent ante ipsas hostias percubuerunt: aramque uniuersis graecis & barbaris
adoradam suo sanguine imbuerent. Indigenis autem mortuis alienigenae ac sacerdotes cum
prophanis miscebantur: perque atria diuina stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis.
Quid tamen passa es miserrima ciuitas a romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flam-
mis introire. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum sa-
cra sepulchrum: & quod phanum ciuili bello tumultum constitueras poteris autem denuo fieri: po-
teris si unquam uastatorum tui deum placaueris. Sed eum reprimenda sunt quae dolent lege
scribendi: quod non domesticus luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem
seditionis facinora cetera. Capitulum. Ergo diuersis trifarie insidiatoribus Eleaza-
rus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannem ebrii ferebantur. Qui
uero huic parerent plebem diripientes in Symonem rebellabant cum ipsi quoque Symoni con-
tra diuersae partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur utraque parte patieba-
tur Ioannes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeuntes missis ex portibus telis de
templo uero iaculantes machinis ulcisciebatur. Quotiens autem desuper instantium molestia ca-
ruisset: frequenter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Symonem eiusque socios
quam pluribus irruerat. Semp autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos ades fru-
menti plenas omniumque utensilium incendebat: idemque hoc illo egrediente Symonem insecutus

agebat: ueluti prorōanis oīa consilio corrūperent q̄ ad obsidionē ciuitatis erant prapara-
ta: suarūq; uiriū neruos abscinderent. Deniq; contigit una exuri oīa circum templum
& inter pprias acies solitudinē atque aream pugnae fieri ciuitatē concremari aut paulo
minus omne frumentū quod nō paucis annis sufficere potuisset obsessis. Deniq; fame
capti sunt q; minime quiuissent nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; aut insidiatori-
bus & cōfinibus oppugnātibus ciuitatē medius populus quasi aliquod magnū corpus
lacerabatur. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae pro romanis uota facie-
bant: externūq; bellum: quo domesticis malis liberarent, expetebant. Grauis aut me-
tus ac terror foedissimus occupauerat: & neq; consilii capiendū tēpus erat ut uoluntatē
mutarent: neq; pactionis aut fugae spes cupientibus. Etenim custodiebant oīa: dissiden-
tesq; latronū principes quoscūq; romanis pacatos esse uel trāsfigere ad eos uelle senti-
reut, quasi cōes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis cōcordes erāt. Et
pugnantū quidē nocte dieq; clamor ppetuus oriebat: sed metu acerbiores erāt lugen-
tiū questus. Et assiduas quidē lamentationis cās calamitates pbebant: timor aut inclu-
debat ululatus: atq; obmutescēte dolore praeformidine tacito gemitu cruciabant: neq;
iam aut reuerētia uiuis apud domesticos erat: neq; mortuis cura sepulturae habebatur.
Quorū ambob; haec cā erat: q; quisq; de se sperabat. In omni. n. re alios remiserāt: qui cū
seditionis nō erant: quasi cōtinuo modis oībus morituri. At uero seditiosi cōgesta in tu-
mulū cadauera cōculantes dimittebāt: & ex mortuis haurientes audaciā quos sub pe-
dibus occiderēt imanius sequebant: semperq; aliqd in se pnciosum excogitantes: & quod
uisum fuisset sine miseratione facientes: nullā cedis aut crudelitatis uiam prēmiseret
adeo ut et sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioānes abuteretur. Nā cū
olim falcire templum populo itemq; pontificibus placuisset: idq; uiginti cubitis altius
aedificaret: rex qdam Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis sumptibus
& labore deuexit: hoc ē ligna & magnitudine simul & directā proceritate spectabilia.
Interuentu aut belli opere interrupto Ioānes his sectis q; sufficere longitudinē credidit:
turrea edificauit & aduersus eos cōstituit q; desuper a templo pgnaret. Post muri am-
bitum contra exedram occidentalē admotis qua solū poterat q; alia partes ratibus ex
longinquo fuerunt occupatae. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum
iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit: & priusq; in his qcq;
poneret romanos adduxit. Etenim Titus postq; partē ad se collegit exercitus: aliis uero
ut ad Hierosolymam occurrerent scribit, Caesaream profectus est. Erāt autē tres legio-
nes quae pridē sub eius patre iudaeam uastauerāt: & duodecima quae olim cum Cestio
male pugnauerat: quaeq; licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorum et me-
moriam quae pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum qdē quintā legionē
iussit sibi per Emaus occurrere. Decimam uero ascendere per ierichū. Ipse quidē cū
ceteris regressus est: quos regū quoq; subsidia plurima quāduū multiq; syri auxilia-
tores comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus
electum cum Marciano miserat ī italiam: ex his qui cum Tito accesserāt. Duo nāq; mi-
lia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur: & ami-
corū spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia Tyberius alexander: q; antea qdē
aegyptum administauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudica-
tus q; primus incipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertae fortunae so-
ciatus est: idēq; cōsultor in usus bellicos etate ac peritia p̄cipuus aderat. Cap. iii.
Progredientem uero in hostilem terrā Titum antecedebat regia oīaq; auxilia post eos
uiarum stratores castrorumq; metatores. Deinde rectorū sarcinae atq; armati. Post hos

DE BELLO IVDAICO

ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quos agmē equites sequebātur. Hi uero ante machinas ibant: & fm illos una cū lectis Chiliarchi & pfecti cum cohortibus. Post aut circum aquilā signa: & ante signa tubicines: deinde acies senū uirosq; ordinibus dilatata. Seruile aut uulgus a tergo cuiusq; agminis: & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarii eorūq; custodes coactores armosq;. Procedēs aut decēter exercit⁹: ita ut mos est romanis in Susnā per Samaritidē uenit: quā & prius ab eius patre fuerat occupata: & tunc p̄sidiis tenebat. Ibi aut unā moratus est uesperā: mane inde p̄fiscit⁹: peractaq; in die mansionē: castra ponit in loco quē iudai sermone patrio Achantonulo na uocitant: iuxta uicū quēdā Gabe Saul noīe: quod significat uallem Saul: distantē ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcētis p̄pe lectis eq̄ibus comitatus perrexit in ciuitatē q̄ tuta esset: iudaeorūq; aīos exploraturus: si forte se cōspecto priusq; ad man⁹ ueniret metueret. Audierat enim quod erat uerū: a seditiosis & latronibus oppressum populū desiderare quidē pacē: sed quod rebellātib⁹ infirmior esset nihil conari. Quādiu quidē mane per uia quā ad murū duceret equitabat, nemo aut portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrim saxēā declinato trāuersum agmen equitū duxit, infiniti subito p̄siliunt: quā muliebres turres uocātur: & per eā q̄ cōtra monumentū Helena porta est egressi equitatū intercīdūt: atq; alios ēt tunc uia currētes: ne cum his qui diuerteret sese iungeret, a frōte oppositi phibuerūt. Tirū uero cū paucis sepant. Ille āt ultra qdē mīnus progredi poterat: a muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erāt hostes: multisq; maceris impedita. Ad suos aut in aggere cōstitutos recursus intercīdēte hostili manu desperabat. Quorū pleriq; imperatoris periculū nesciebāt: sed existimātes eum secū reuertī ipsi ēt fugiebāt. Titus aut in sua tm fortitudine sitā esse p̄spiciens spem salutis fleēt equū: & ut sequeretur cum clamore comites adhortatus i medios hostes irruit uī ad eos trāsire festinans. Quo quidē tēpore maxime intelligi potuit & belli momēta & ip̄e ratorq; pericula dcū curare. Tot. n. aduersus Titū missilibus quom neq; galea neq; torace septus esset (nō bellator. n. sed explorator: ut dixi: p̄cesserat) nullū in eius corpus delatū est: sed tanq̄ ne eum ferirent ex industria mitteretur oīa p̄teruolabant. Gladio uero semper a lateribus instātes dirimens multosq; ante ora subuertēs super cadētes agebat equū. Illorū aut clamor erat p̄pter audaciā Caesaris ut eum aggrederetur cohortatio. Fugaq; & discessio repētina quocūq; diuerteret cursum. Huic aut se periculo participes cū a tergo & a lateribus foderetur adiūxerant. una enim erat cuique spes salutis uia cito patefacere priusq; circūuentus opprimeret. Denique duo ex minus pertinacib⁹ alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iā cum ceteris in castra saluus euadit. Iudaeis qdē q̄ aggressiōe prima superiores fuerāt incōsultra spes aīos extollit: magnāque his in posterū fiduciam momentū tēporaneum cōparauit. Ca. iiii. Cesar aut postq̄ ex Emaus agmē sibi sociatū ē nocte: luce idē digressus ad locū qui Scopos appellat⁹ accedit. Vnde iā & ciuitas & clara tēpli magnitudo cōspici poterat: quā parte septētrionalē regionē cōtinens ciuitas humilior proprie Scopos noiatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ibique duabus legionibus simul: quātā uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet: Labore nāque nocturni itineris attritos milites p̄gredi uisum ē ut sine formidine murg strueret. Mox āt cōcepto ædificio decima quoque legio per hiericūtha aderat a Vespasiano p̄occupata: ubi quēdā pars armatorum in p̄sidio fuerat collocata. His autem p̄ceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere quā in parte mons qui appellatur Elacon contra ciuitatē ab oriente situs est atque interiacēte ualle discernit⁹: cui nomen est Cedron. Intra ciuitatē uero sine requie cōfugientiū dissensionē tum primū ingēs subito bellū foris interueniēs

refrenauit: & cū stupore seditiosi romanorū castra inspectātes trifariā distributa malā inter se iniere cōcordiā: rōnemq; inuicē regrebāt qdnā expectarēt: qd ue ppeffi tres muros cōtra uitā suā paterent opponi: bellaq; tanta se fundente licētia tanq; spectatores bonorū operū sibiq; utiliū residerēt moenibus clausis remissisq; armis ac manibus in nosmet ipsos pfecto exclamat aliq; tantūmō fortes sumus: romanorū autē lucro ex nostra seditiōe sine sanguine oppidū cedit. His alios atq; alios cōgregātes exhortabātur: raptisq; armis subito in legionē decimā ruunt: perq; uallē facto impetu cū ingēti clamore mūrē edificātes romanos aggrediunt. Illi autē in opere distributi armis ob eā cām plātiq; de positis: nec. n. excursum iudeos ausuros esse credebant: & si maxime uellent aīos eorū seditiōe distractū in arbitrabant. Præter opiniōē perturbati sunt atq; opere q; derelicto cōfestim alii recedere. Multi autē ad arma pperātes priusq; se i hostes corrigerēt feriebantur. Plures at iudeis spadiiciebant eorū freti uictoria q; pcesserant: & q; cū pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebant: q; secūda fortuna uterentur. Romani autē maxime ordinari cōsueti cū decore atq; pceptis bellū gerere sciētes ex perturbatione trepidabāt. Vnde tunc quoq; puenti aggressiōe cedebant. Siq; n̄ tñ sese cōuerterent ab insequētibus occupati & a cursu reprimebant iudeos & ob ipetū minus cautos feriebāt. Semp̄ uero excursionē gliscēte magisq; turbati postremo castris pulsi sunt: totaq; legio in piculū uētura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nūciatō Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauitiā & suos a fuga reuocasset: iudeosq; a latere ipse cū his irruens quos circa se habebat electos: multos q; dem occidisset: plures uero sautiasset. Oēs autē in fugā uertisset: atq; in uallē præcipites cōpulisset. Illi autē in prono loco multa mala ppeffi postq; i aduersam partē euasere, flectunt se iterū & ualle itercedēte cum Romanis dimicabant. Igitur ad mediū diem bellatū est. Paulo autē post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis: aliisq; cohortibus aduersus excurrētes oppositis: reliquū agmen ad murū in summo mōtis edificandū remisit. Iudeis autē hęc fuga esse uidebatur. Cūq; speculator quē in muro posuerāt amictu agitato signū dedisset: frequentissima multitudo tāto impetu piliuit eorū cursu immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantiū nemo impetū sustinuit: sed tanq; machina pcussum agmen cōtinuo dissipatū est: pulsiq; in mōtē refugiūt. In ascēsu at medio Titus cū paucis relictis: multūq; monētibus amicis q; p impatoris reuerētia cōtēpto piculo pdurauerāt ut mortē apptētibus iudeis cederet. Neq; p his i discrimē ueniret: quos ante ipm saluos eē nō oporteret: sed potius fortunā suā reputaret: q; nō militis officio fungeret: ueq; & belli & orbis terræ dominus esset: ne in fugā uerti uideret: in quo oīa niterētur. Hęc autē ne audiret simulās & ad se recurrētibus obstabat: eosq; in ora feriēs cū ui obniterētur occidebat: & in galeā repēte incūbens multitudinē repellebat. Illi autē & uiribus eius & obstinatioe pterriti: ne tū quidē in ciuitatē fugerēt: sed i utrūq; latus ab eo declinātes rursū fugiētes isequēbātur. Quos tñ aggressus a latere ipsorū quoq; ipetū ppediebat. Dū hęc aguntur ētillos q; superiora castra muniēbāt: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totūq; agmen dispergitur suspiciatū: excursū qdē iudeorū ferre nō posse. Titū uero in fugam uersum. Nec. n. unq; illo manēte alios fugituros fuisse: & tanq; laruali terrore circūdati alius alio ferebātur: donec qdam cū i medio bello uersari impatorē uidissent: plurimū metuētes uniuerso agmini suorū eius periculū cū clamore nūciauerūt. Itaq; pudore reuocati & fuga maius aliqd sibi exprobrātes q; Casarē deseruissent: totis uiribus in iudeos utebantur: & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliuiā. Illi autē in pedē recedētes pugnabant. Cūq; romani plus possent: eoq; superiores erāt: in uallē oēs coacti sunt. Titus autem cōtra se positus iminebat: & legionem quidem ad

DE BELLO IYDAICO

muri fabricā redire iubet: ipse uero cū his qbus antea resistēdo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addēt oblego neq; iuidia detrahēt uerū dicere oportet: ipse Caesar bis tota legio nem periculo liberauit: atq; ipse castra muniendī copīa militibus p̄buit. Cap. v. Remisso aut paulisp̄ bello externo: iterū intestinū seditio suscitauit. Azimorq; instāte die qui est aprilis mensis q̄rtusdecimus. (Hoc. n. se primū tpe opinātur iudaei ab agyptiis esse liberatos) Eleazarus quidē cū sociis portā lubaperiēs introire cupiebat ex populo qui tēplū adorare cuperēt. Ioānes aut die festo ad p̄tegēdas insidias ausus est: & suorq; quosdā ignotiores armis sub ueste latētib; instructos. Quorq; plariq; de industria aggressi erant occulte: inter alios phani occupādī gratia submittit. Illi aut postq̄ iurauere uestimētis abiectis: subito armati apparuerūt. Magna uero statim turba circa tēplū ac tumultus erat: cū alienus quidē a seditiōe populus oībus discrimē imputaret. Zelotae uero sibimet solū insidias cōparatas. Verū hi quidē relictā portarq; custodia & alii ex p̄pugnaculis defiliētes priusq̄ manus cōfererēt in tēpli cloacas cōfugere. Populares autē ad arā delatī & circū tēplū appulsi cōculcabantur: cū lignis passim ferroq; caderentur. Multos ociososq; inimici priuato odio quasi diuersae factiōis socios interficiēbāt. Ex quicūq; ante hāc insidiatore aliquē offenderat tūc agnitus quasi Zelotes ducebāt ad mortē. Sed qui atrocitate magna inocentes afficeret indutias cōcessere nocētibus: progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi aut intērius templū & oēs eius apparatus tenētes cōfidentius oppugnabāt Symonē. Seditio quidē hoc modo quā tripartita fuerat i duas partes diuisa ē. Titus at castra p̄pius ciuitatē trāfferre cupiens de Scopocōtra excursus quidē lectos eqtes ac pedites quos satis esse arbitrabāt alii uero exercitū iussit totū qd erat usq; ad muros spaciū cōplanare. Cūctis igitur materiis ac sepib; disruptis qbus hortos ac lucos incolae p̄munierant oīq; opposita: quīs māsueta filua: excisa, repletū ē qcqd erat cauū & uallibus ipeditū. Saxorq; aut eminentissimis ferro truncatis humiliorē totū illum tractū a Scopocōtra usq; ad Herodis monumēta fecerūt: serpentū stagnū cōtinentia q̄ Colibethara uocat. Cap. vi. His deniq; diebus iudaei romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiososq; audacissimi extra muliebres quae sic appellantur progressi turres simulatoq; pacis eos studiosos pepulissent: eo q; timerent impetum romanorū: ibidem uersabantur & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populumq; se esse simulantes clamore pacem implorabant: foedusq; poscebant portasq; se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra suos ueluti portis eos abigerent lapides iaciebant. Illiq; se uiperrumpere aditus uelle simulabant & ciuib; supplicare. Cūq; ad romanos sepissime ire conarentur: reuersiq; perturbatis similes uidebantur. Verum hāc eorum calliditas apud milites quidē fide non carebat: sed tanq̄ hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusq; aggredi festinabant. Tiro autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet. Cap. vii. Pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Ioseppum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc milites manere loco suo praecepit. Iam uero quidā operibus oppositi raptis armis ad portas excurrere cōeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur: primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portē propinquabāt cursu eos circūueniūt & a tergo psequantur. Qui uero i muro stabāt lapidū his multitudinē oīgenūq; talorq; simul ifundunt: adeo ut multos qdē necarēt: pluriōs qdē sauiarēt. Nec. n. facile erat a muro diffugere: aliis retro uolēter istātib;. Et p̄ter hoc pudor q; rectores peccauerāt: itēq; metus i delicto pseuerare suadebat. Quāobre hostes diu decernētes multis uulnerib; acceptis neq; pauciorib; redditis. Postreō eos a qbus circūuēti fuerāt repulere. Quos tū recedētes usq;

ad Helenæ monumentū iudæi urgendo iaculis sequebant. Deinde insolenter fortunæ maledicētes & romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant: & cum læticia uociferabant. Milites at̄ iterminatio principū & Cæsar iratus huiusmodi oratione corripuit. Iudæi quidē quos sola regit desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudētia: fraudes & insidias cōponēdo: eorūq; dolos fortuna p̄sequit: q; sunt morigeri: sibiq; iuicē beniuoli ac fideles. Romani uero qbus ob disciplinā & cōsuetudinē obediēdi rectoribus fortuna famulatur, nunc cōtrario peccāt & intēperantia manuū debellātur: quia oīum est pessimū p̄sente cæsare sine rectore dimicātes. Certe inqt plurimū igemiscēt militię leges: plurimū p̄r cū hoc uulnus audierit. Ille qdē cū bellādo senuerit nunq̄ isto modo peccauit. Leges aut̄ si cū in eos q minimū aliqd̄ p̄ter ordinē mouerint mortē uindicerent, nūc totū deseruisse exercitū uideant. Modo at̄ scituros esse q arrogāter egeret: q; apud romanos ēt uincere sine p̄cepto ducis ifamię ē. Cap. viii.

Hęc Titus ad rectores locutus cū indignatiōe: certus erat qua lege in oēs erat usus. Et hi qdem abiecerūt aīos quasi iamīaq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titum p̄ cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatē cōdonari cunctoz; obediētię p̄cābantur emēdaturos peccatū. n. p̄sensituræ cōpensatiōe uirtutis. Placatus est cæsar utilitate simul ac p̄ciis. Nāq; unius hoīs aīaduersionē usque ad factū pmouendū putabat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus qdem recōciliatus est multū monēs: ut post hęc prudētius agerent. Ipse uero quēadmodū iudēoz; ulcisceretur ifidias cogitabat. In teruallo quod usq; ad muros ciuitatis erat p̄ quadriduū coequato sarcinas aliāq; multitudinē cupiēs tuto traducere militū ualidissimos a septētrionali tractu in occiduū septenos p̄ ordinē cōtra mūrē p̄tēdit altius ualle dep̄ssa. Peditibus aut̄ i fronte ac post eos eq̄tib; acie terna dispositis: cū singuli ordines septenos haberēt: semoti sagittariī stabant. Excursibus at̄ iudēoz; tāto agmine circūclulis impedimēta triū legionū: itēq; alia multitudo sine timore trāsiit. Ipse qdem titus cum p̄pe duobus stadiis adesset muro: ad angulū eius partē cōtra turrim quæ appellatur p̄sophines castra ponit. Ad quā muri ambitus ex aglone pertinēs flectitur ad occidentē. Altera uero pars exercitus eam turrim uersus: quæ appellatur hippicus muro circūdatur. Dum stadios; spacio similiter a ciuitate descendens. Decima tñ legio in Cleonos mōte ubi erat manebat. Ciuitas aut̄ trino muro circūdata erat: nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea nāq; parte unius muri habebat ambitū: & ipsa quidē super duos colles erat cōdita cōtrariis fontibus semet inspicītes interueniēte ualle discretos: iū quā domus creberrimę definebant. Collū uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excelsior & in p̄lixitate directior: adeo ut qm̄ tutū erat castellū quondā a Dauid rege uocaretur. Is pater Salomonis fuerat: qui primus tēplū ædificauerat. A nobis aut̄ for̄ superius ædificatū est. Alter autē qui appellat̄ Acra: inferiorē sustinet ciuitatē: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut̄ tertius collis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verū postea qua tēpestare Samonei regnabāt: & uallē aggeribus repleuerūt: ut tēplo cōiungerent ciuitatē: & Acra altitudinē cæsam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū supereminēs cerneretur. Vallis autē quæ Propeon appellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collē dirimi, ab inferiori usq; ad Siloam p̄tinet. Ita. n. fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris aut̄ ciuitatis duo colles p̄fundis uallibus cingebant: & utrinq; obstātibus rupib; nulla ex parte adiri poterāt. Triū uero muroz; uetustissimus quidē p̄pter ualles iminentēq; his desuper collem quo erat cōditus: facile capi nō poterat. Ad hoc aut̄ quod loco p̄stabat etiā firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; iterea regū largissimis impēsis operi sumptibus decore. Hac uero parte incipiēs a turri cui nomē est Hippico: & ad

DE BELLO IYDAICO

eam que dī Xīstus pertinens. Deinde curia cōiunctus in occiduā templi porticū definebat. Parte autē altera ad occidentē ex eodē loco ductus: per eū q̄ uocatur Betiso descēdēs in Essenorū portā. Deinde supra fontē Siloam ī meridiē flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua stagnū Solomonis est & usq; ad locū pertinēs quē Ophilan uocant: cū oriē tali porticu tēpli cōiungit. Secundus autē murus ex porta qdē hēbat initiū quā Genethā appellabant. Hic autē fuerant muri prioris. Septētrionalē uero trīmodo tractum ambiens usq; antoniā ascendebar. Tercio muro turris Hippicos prīcipium dabat unde ab Beroe tractū pertinēs. Deinde ad Sephīriam turrīm ueniens cōtra monumentū Helenē q̄ Adiabenorū regina fuerat Azitē regis filia: & per spelūcas regias in lōgū ductus: a turri quidē in angulo posita flectebatur cōtra phullonis quod dī monumentū. Cū uetere autē ambitu iunctus in Cedronā uallē q̄ sic dī definebat. Hoc muro eā partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs ante nuda. Exuberans. n. multitudi ne paulatim extra moenia serpebat: tēpliq; septētrionali regione colli proxima ciuitate adiuncta nō paululū pcesserat: quin & quartus collis incolebat: cui nomē est Abisade: situs qdē ex aduersum antoniē: fossis autē altissimis sepatus: q̄ de industria ducti sunt ne antoniē fundamentis colli adherētibus & accessui facilis sit & minus editus: un̄ ē fossā altitudo plurimū turrib⁹ celsitudinis adiūciebat. Nomīata ē ps addita ciuitati uoce indigena Zabathana: qd̄ græco sermone dī noua ciuitas. Eius autē ptes incolis ptegi desideratibus pater huius regis eodē noīe Agrippa mūr: qdē: ita ut p̄diximus: inchoarat. Veritus autē Claudiū cēsare ne magnificētiā cōstructionis ad nouarū rex ac discordiē suspicionē traheret, fundamētis tantuū mō iactis ab ope destitit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si perfecisset muros ut coeperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decē lata cōtegebantur: q̄ neque ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hicq; murus dilatabat: pfecto autē trī altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificētiā q̄ edificium aggreffus erat minime fuisset inhibita. Rursus at idē murus ē iudæorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus quidē binis cubitis: ppugnacula uero trinis hēbat: totaq; altitudo eius ad uiginti quinq; cubitos crigebatur. Mūr autē supereminēbat turres: uiginti qdē cubitis in altitudine: uiginti uero in lōgitudine q̄dratis angulis structē sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidā uiginti cubitis elatā: cellę desuper ac cœnacula erāt: aquarūq; pluuiālū receptacula & tortuosi latiq; singulorū ascensus. Eiusmodi qdē turres nonaginta tertius murus hēbat. A turris autē iteruallo cubitos ducētos. Medius uero murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erāt. Omne autē ciuitatis ī gyro spatiū trigintatribus stadiis finiebat. Cū autē totus admirabilis esset tertius murus admirabilior sephīnē turris ad septētrionē occidentēq; surgebat ī angulo: qua pte Tītus castra posuerat. Ex ea nāq; per septuaginta cubitos edita sole orto Arabia p̄spici poterat: & usq; ad mare: itēq; ad ultima finīū hēbreorū. Erat at octo angulis. Cōtra eā uero turris Hippicos & iuxta duē: q̄s Herodes rex ī antiquo muro edificauerat. quēq; magnitudine siue pulchritudinē ac firmitate uniuersis q̄ toto orbe essent p̄stabant. Nā p̄ter naturalē animi liberalitatē rex p̄ amore ciuitatis opē excellentiā p̄priis affectibus idulgebat: psonisq; tribus carissimis: quarū noībus turres appellauit fratri & amico & cōiugī memoriā dedicādo. Illi qdē: ut dixi: amoris cā peremptę. His at bello amissis cū fortiter decertassent, Hippicos qdē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Singulę at. xxv. cubitos in latitudine. itēq; lōgitudine hēbant & excellē triginta cubitos erāt usq; inanes supra soliditatē saxi q̄ adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiēdis. Super hūc at duplici tecto domus uiginti quinq; cubitis alta: ī q̄ uaria

membra diuisa: & desuper eam minæ quidē binis ppugnacula uero ternis cubitis ambiebant: & oīs altitudo ad octogintaquinque cubitos numerat. Secūda uero turris quā fratris noīe Phaselon appellauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidem aut cubitos in pilæ modū facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decem cubitis ædita porticus erat instructa brachiis: iteq; ppugnaculis septa. In media uero porticu supereminēs alia turris stabat in mēbra magnifica & balneas: neqd regalīs ei usus uideret deesse. In summo aut ppugnaculis minisq; erat ornata: cum oīs eius cel situdo prope ad nonaginta cubitos tolleret: & specie qdē uidebat assimilis Phari turri: q̄ alexandriā nauigantibus ignē pcul ostēdit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tūc aut tyrānicū domiciliū existerat Symoni. Tertia uero turris mariānes: sic. n. regina uocabatur usq; ad uiginti cubitos facta: p uiginti alios patebat in latitudinē tendebat & magnificētiora cæterisq; ornatiōra diuersoria sustinebat: cū id ppriū seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris noīe appellata turris plus haberet pulchritudinis q̄ quæ uiroꝝ nobis uocitata sunt: sicut ille hac munitiores erant cui scemina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. ly. cubitos erigebat. Sed quāq; tres turres tantæ magnitudinis erāt: ex loco tñ quo erant sitæ multo uidebant esse maiores: nā ipse antiquus murus ī quo crāt excello loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut qdā uertex altius ppe ad. xxx. cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis ēt fuit lapidum magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quæ hoīes ferre possent: uerum secto marmore cādido & singulis p. xx. cubitos lōgis latiq; .x. ac per quinque altis erant ædificata: quæ ita inter se copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderent. Sic aut manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nulq; iunctura cōpaginis appareret. His autē in septétrionali pte politis intus aula regia cōiungebat narratione oīstāntior: nec enī uel magnificētia uel structura operis aliq; ex parte superabat: sed tota qdē muro per triginta cubitos ædita cincta erat. Aequalis aut ambitu turribus ordiuatissimis ambiebat: iteq; muroꝝ receptaculis ex cœnaculis lectoꝝ centū capacibus. Inenarrabilis autē fuit saxoꝝ uarietas: collectisq; ibi plurimis q̄ ubiq; rara uidebant: & fastigia simul pceritate trabiū & ornamentoꝝ claritudine mirabilia. Mēbroꝝ aut multitudo & innumeræ spēs ædificiī plenaq; oīa suppellectilis cū pleraq; ī singulis ex auro essent atque argēto. Ad hanc multæ porticus alia per aliā ī circulū flexę colūneq; ī singulis: & q̄ iter eas sub diuo patebant spatia cū essent utiq; uiridia: siluisq; uariata: cū plixas ambulatiōes hēbat altis euripis cinctas: & cisternis ubiq; signoꝝ æneoz; plenis: qbus aqua effundebatur: multeq; turres māsuetaz; circū latice colūbarz;. Sed. n. neq; p merito exponi regiā q̄lis fuerit pōt. Habet memoria cruciatū referēs quātas res latrocinalis flāma cōsumpsit: nec. n. hęc a romanis incēsa sunt: sed ab infidiatoribus itestinis: ut supra memorauimus ī principio dissensiōis. Et ab antonia quidē oīa corripuit ignis: trāsīt at ī regiā triūq; turriū tecta corripuit. Phanū aut cōditū erat: ut dixi supra durissimū collē. Et initio quidē uix tēplo atque areę sufficiebat: iacens ī sūmo planicies: q; undiq; pceps erat atque decliuīs. Cū aut rex Salomon qui ēt tēplū ædificauerat: muro eius partem ab oriēte cinxisset: una portic⁹ aggeri est iposita: & manebat ex aliis ptribus nudū q; a saculis posterioribus semp aliqd aggeris accumulāte populo coeq̄tus collis effectus est. Perrupto at septétrionali quoq; muro tñ assumpserē spatiū q̄tū postea totius phani ambitus icluserat. Triplici at muro colle circūdato sepe maius opus extructū: ī quo lōga sēcula cōsumpta sunt oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerāt tā ī supiore ābitu q̄ īferiore tēplo ædificatis: cui⁹ qd̄ hūillimū fuit trecētenis cubitis munierāt. In qbusdā uero locis plurib⁹ nō tñ oīs altitudo fundamētoꝝ uidēri poterat multū uallib⁹ obru

DE BELL O IYDAICO

tisut angustas uías oppídí coæqrēt. Saxa uero q̄dragenū cubitorū magnitudínis erant. Nam & pecuniarū copia & populi largitas maiora dictu conabat: quodq; nunq̄ posse pfici sperabat: diuturnitate ac pleuerátia explicabile uidebat. Tantis at fundamētis digna erāt opa iposita duplices porticus. Omnes q̄s colūne sustinebāt quis & uicenis cubitis altæ de singulis saxis marmore candido & laq̄aria cedrina ptegebāt. Quorū naturalis magnificētia quodq; ligno rasili erāt apteq; cohærebant operepretiū spectātibus exhibebāt: nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus ornabant. Latē aut p xxx. cubitos erāt: oīsq; gyros earū sex mēsurā stadiorū cum antonia cōcludebat. Totum at sub diuo spatiū uariabat oīum q̄dem generū lapidibus stratū: qua uero ad fm tēplū ibatur cācellis septē saxeis ad tres cubitos altis: nimīūq; grato ope factis: ubiq; eqs depositæ iteruallis colūne stabāt: legē castimonie pmonētes alię grēcis alię latinis litteris in sanctū locū transire alienigenas nō debere. Sanctū. n. uocabatur altæq; phanū & quatuordecim gradibus ascēdebatur a primo: quadratūq; sursum erat & pprio muro circū datum. Cuius exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surgeret tñ gradibus tegebatur. Interior uiginti quinq; cubitis erat: qm̄ in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars iterior cernebat colle obrecta. Post quatuordecim aut gradus spaciū erat usque ad murū. ccc. cubitis planū. Hinc rursus alii qnq; gradus & scalæ ad portas ducebāt: a septētrione q̄dē ac meridie octo quateruæ utrinq; uidelicet: duæ uero ex oriēte. Necesse sario uāq; pprius locus religionis cā mulieribus destinatus muro discernebatur: altera quoq; pte opus esse uidebatur. Cōtra primā uero secreta erat ex aliis religiōib⁹ una porta meridiana & una septentrionalis: qbus ad mulieres introiebat: per alias enim trāsire ad mulieres nō licebat. Sed nec suā portā interiecto muro trāsgredi licebat. Patebat. n. locus ille piter idigenis & hospītib⁹ scemīs religiōis cā ueniētib⁹. Occidua uero ps nullam portā habebat: sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas aut porticus a muro intro prope ad thēlauros aduersę magnis ac pulcherrimis colūnis sustinebantur. Erant autem simplices ac prater magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autē aliæ q̄dem auro & argento undiq; tectæ erant itemq; postes ac frontes. Vna uero extra templum ære corinthio quę multum argento inculas & inauratas honore superabat. Et binę fores quidem i singulis ianuīs erant tricenīs cubitis altę: qnīdenis ēt latę. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenīs utrinq; cubitis exedras habebant exemplo quidem turriū longas: & latas: supraq; uero quadraginta cubitis cellas. Singulas autem binę colūne duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidē portarum magnitudo par fuit. Quę uero supra corinthia posita erāt quo mulieres cōueniebāt ab oriente aperiebatur. Porta tēpli sine dubio maior erat: quinquaginta. n. cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat: ornatumq; magnificentiorē: quoniā crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem nomen portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quīdecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Nāq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quinq; gradibus erant breuiiores. Ipsum uero tēplum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum duodecim gradibus ascēdebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo cētenos cubitos habebat: pœne autē quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdam humeris utrinq; uicenum cubitorū producebātur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: & uiginti quinq; lata: neque fores habebat: cœli enim secreta q̄ interclusa erat significabat. Erantq; totę frontes inauratę: ac prima edes oīs per lucebat extrinsecus auro: circū phani portam splendida cuncta cernētib⁹ occurrebāt. Cum aut iterior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacēs ei prima porta patebat i altitu

dinē perpetuā perq; nonaginta cubitos tollebat cū longa quadraginta cubitis esset ac
 uiginti transuersa. Ipſius uero aedes tota inaurata erat: ut dixi: & circū eas saxcus paries.
 Deſup autē habebat aureos pampinos unde racemi ſtatura hominis dependebant: & q;
 duplex tectū erat templi exteriori humilior uidebat: & fores habebat aureas quinquagi
 ta & quinq; cubitis altas: ſexdecim uero latas. Et ad hęc aulē longitudine pari: hoc eſt
 uelū Babylonū hiacyntho & byſſo & cocco & purpura uariatū mirabili ope factū: neq;
 rationis inopia colorū p̄mixtionē: ſed uelut oīum rerū imaginē praeferens. Cocco. n. uide
 batur ignē imitari: & byſſo terrā: & hiacyntho aerē ac mare purpura. His quidē colori
 bus: byſſo autē ac purpura natiuitatē: qm̄ byſſum quidē terra: mare autē purpurā gignit.
 Eratq; in eo p̄ſcripta oīs cœli ratio p̄ter ſigna. Introgreſſos autē in templū planities exci
 piebat: cuius altitudo habet quidē ſexaginta cubitos & lōgītudo totidē: ac latitudo uigi
 ti. Rurſus autē quadraginta cubitis diuiſi erant. Et prima quidē pars ad quadraginta cu
 bitos auulſa. Hac tria mirabilia & p̄dicanda opera cūctis hoībus habebat. Cadelabrū
 & mēſam & thuribulū. Septē uero lucernæ ſtellas errātes ſignificabāt. tot. n. ab ipſo cā
 delabro diuidebant. Duodecim uero panes in menſa poſiti ſignorū circulū atq; ānum.
 Thuribulū autē per .xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hoſpito & inhabitabili
 deſignabant oīa dei eſſe deoq; ſeruīre. Intima uero templi pars uiginti cubitorū erat. Diſ
 cernebat autē ſimiliter uelo ab exteriorē nihilq; prorsus in ea erat poſitū in acceſſa uero
 & inuoluta & inuiſibilis oībus habebatur ſanctūq; ſanctū uocabat. Circa latera uero
 inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto ſuſpenſa: & ad utrūq; latus
 ad eam introitus a porta patebat. Deſup autē pars eadē membra nō habebat: quo min⁹
 erat anguſtior: ceſſior autē .xl. cubitis nec ita ut inferior ambitioſa. Colligitur enī ad .xl.
 cubitos oīs cœlitudo: cum in ſolo centū cubitos habebat. Exterior autē facies nihil quod
 aīus aut oculi mirarent nō habebat. Cruſtis. n. aureis grauiffimis undiq; tecta ultra pri
 mos ortus igneo ſplendore lucebat: ut cum intuerent̄ contendentiū oculi quaſi ſolis ra
 diis auerterent. Hoſpitibus quidē adeūtib; procul monti niueo ſimilis uidebat. Nam
 ubi deauratū nō erat templū candidiſſimū erat. In ſummo autē aureis uerubus horrebat
 acutiſſimis: ne ab inſidentibus aībus pollueret. Non nullosq; aut ſaxorū eius longitu
 do. xlv. cubitis erat: altitudo quinq; & latitudo ſex. Ara uero pro templo quindecim cubi
 tis alta. lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; ſtans uelut cornutis angu
 lis eminebat: & a meridie aſcenſus in eam clemēter arduus reſupinabat. Sine ferro autē
 cōſtructa erat: nec unq; eam ferrū tetigerat. Templū autē aramq; cingebat ex pulcherri
 mo ſaxo lorica gratiſſima uſq; ad cubitū ſurgens: q̄ populū a ſacerdotibus ſegregabat
 Canorutos hoc eſt ſemine fluentes itēq; leproſos tota ciuitas arcebat: & ſceminis men
 ſtrua ſoluētibus clauſa erat. Prædictū autē limitē ne puris quidē mulieribus tranſgredi p
 mittebat. Viri autē q nō per oīa caſti fuiſſent: ab interiori aula & q puri eſſent a ſacerdo
 tibus phibeant. Qui uero ex origine ſacerdotū genus ducētes cecitatis cā munere nō
 fungebant cū incolumnibus intra limitē aderant p̄terq; generis conſequebant: ueſti
 bus tñ utebā tur plebeis: qm̄ ſacerdotali ſolusq; ſacra celebrabat amiciebat. Ad altare
 uero templumq; accedebāt carentes omni uitio ſacerdotes ueſte quidē amicti byſſina:
 maxime uero mero abſtinentes ac ſobrii religionis cauſa ne qd res diuinas faciendo pec
 carent. Pontifex autē cum ipſis nō tamē ſemp aſcendebat: ſed diebus quibuſq; ſeptimis
 & per ſingulos meſes calendis: uel ſi qñ prima feſtiuitas atque ānua ab omni populo
 agebatur. Et ſacrificabat uelamine præcinctus eoq; tectus femora uſq; ad genitalia: lin
 theū uero habens intriſecus demiffum uſq; ad pedes: hiacynthinū deſuper indumentū
 rotundū: ex equo ſimbriæ pendebant aurea tintinabula malaq; granata ſuſtinētes tinti

DE BELLO IYDAICO

nabulis quodē tonitruatmalis uero fulgura designatibus. Pectoris autē tegmentū uitte cingebat. y. uariata coloribus hoc ē auri & purpuræ cocci byssi & hiacinthi: quibus etiā uela templi dixim⁹ esse cōtexta. Habebat etiā chlamydē temperatā: i qua plus auri erat: habitu quidē indumento thoraci similis uidebat⁹. Duabus autē fibulis aureis aspidū specie uinciebat⁹: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardonices: scripta tribuū gētis iudeæ nomina pferentes. Ex altera uero parte. xii. pendebant alii lapides in quatuor partes terni diuisi: hoc ē sardiū: topaciō: smaragd⁹: antrax: iaspis: saphirus: achatis: amethystus: ligurius: onix: berillus: chrysolithus: quorū singulis singula iterū cognomina erant scripta. Caput autē byssinus thiaras tegebat hiacynthiis coronatis & circa eā alia corona erat aurea scripta ferēs sacras litteras: quę sunt quatuor elemēta uocalia. Ea quidē ueste post tēpus: minus autē ambitiosa utebat⁹: si quā adyta introibat. Solus autē atq; semel in āno itrabat quod die cūctos ieiunare deo mos erat. Cap. ix. De ciuitate quidem ac templo iterū & moribus & legibus diligētius referemus. Nō. n. pauca sup his exponēda sunt. Sed antequā quidē in angulo duarū porticuū sita erat prioris templi quod ad occidentē septentrionēq; spectarent. In saxo autē fuerat extructa. l. cubitis alto & undiq; prupto: quod opus Herodis fuit: ubi maxie ingenii sui magnificentia demonstrauit. Primū. n. a radicibus saxūq; ipsum leuatis crustis obtegebat⁹: quo & decus aderat operi & facile dilaberent⁹ qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres ædificiū murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium antonia in. xl. cubitis erigebat⁹. Intus autē regiæ latitudinē ac descriptionē habebat diuisam in omnē usum habitationē & genera & species: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut quantum ad usum necessariā pertinet ciuitas uideret⁹ magnificentia uero palatium: instar uero turris toto habitu formata quatuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarū ceteræ. l. cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianū orientalemq; angulū sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tantum templū uideri potuisset. Qua uero porticibus iungebat⁹ in utrinq; descensus habebat unde custodes cōmeabāt. Semp nāque in ea romani milites residebant: & cū armis circa custodes positis ne quid populus festis diebus noui cōmitteret obseruabant. Castrū enim erat impositū oppido & oppidum quidē templo: templū uero antonia. In hac autē porticu custodes erāt & superioris ciuitatis aliud castellū regiæ Herodis erat. Besatthe autem collis: ita ut dixi: ab antonia separabat⁹: qui cum oīum esset altissimus etiā parti nouæ ciuitatis cōiungebatur: temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidē ac muris eius iteq; scribere plenius cupiens i prasentia satis dixi. Cap. x. Pugnacissima quidē maxieq; dissentiens multitudo circa Symonē erat hominū decem milia præter idumeos. l. uero. x. milium duces quibus ipse quasi dñs oīum præerat. Idumæi autē qui erant eius partiū cum essent numero quinque milia duces. x. habebāt. Horū autē principes uidebant⁹ Sofiæ Iacobus & Catia: filius Symō. Ioānes autē qui templū occupauerat: sexq; armatorū milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autē illi accesserant etiam zelotarū depositis discordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerāt & Symone Arimīni filio utebantur ducibus. His autē: ut diximus: bellū inter se gerentibus populus erat præmiū & plebis pars quæ non eadem quæ ille cōmitteret ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Symon quidē superiorem ciuitatem murumq; maiorem usque ad cedrō: & antiquioris muri quantum a Siloa flectitur ad orientālē & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is autem rex est Adiabane gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autem etiam frontē Acra: quæ inferior est ciuitas usque ad Helenæ regiā: quæ Monobazi fuerat mater. Ioānes autē templo & circum tēplum aliquatenus icēsis oībus itemq; Ofla & ualle quæ Cedron appellatur & aliis quæ interiacebant mediū

bello quod inter se gerebant spaciū aperuere. Nec. n. castris romanorū ppe murū positis intra ciuitatē seditio quiescebat: sed ad primū eorū impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbū pristinum redire. Rursūq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: oīa faciēdo q̄ obsidentes optarent. Nihil. n. ipius a romanis passi sunt: quā ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliqd nouæ calamitatis experta est. Sed illa qdem grauiores casus pertulit anteq̄ subuerteretur. Qui uero eam debellarāt maius aliqd perfecere. Dico. n. q. seditio ciuitatē romanū uero seditionē coepere: q̄a multo erat mētib⁹ tutior. & res qdem aduersas suis: iusticiā uero recte q̄s romanis ascribit. Intelligit aut̄ quod dies cuique suggererit. Verūtamen his intra ciuitatē ita se habētibus, Titus cū lectis equitibus foris circuiens qua muros aggredieretur explorabat. Hæsitātī aut̄ q̄a nec ab ea pte adiri poterat pedib⁹ qua ualles erant & ab alio latere prior murus instris siue machinis firmior uidebatur placuit ad Ioānis pontificis monumentū. Hæc. n. tm̄modo & prius humilior erat nec secūdo muro cōiūgebatur inuadere. Neglecta enim munitio ppter ea q̄a nō satis noua ciuitas frequētabatur. Sic in tertiū murū facilis aditus illac erat: pcrq; superiorem ciuitatem & per antoniā templū capi posse cogitabat. Hoc eo collustrante qdam ex amicis eius Nicanor noīe ad humerū laeuū sagitta percutitur: cū propius una cū Iosippo accessisset: pacēq; in muro stantibus: dicēdi enim peritus erat: suadere tentaret. Vnde cognitis eorū conatibus Cæsar ex eo q̄ nec ad salutē se hortantibus abstinere excitatur ī obsidionē simulq; suburbana militib⁹ uastare permittit. Collectaq; oīa materia iubet aggerē cōstrui. Tripartito aut̄ exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios cōstituebat: & ante eos balistas aliasque machinas atque tormētas: qbus & excursus hostiū ī opera prohiberet: & qui ex muris obstare tēarent. Cæsis aut̄ arboribus momēto suburbana spoliata sunt. Collectis autē lignis in aggeres cū totus operi intētus esset exercitus nec iudæi segnes erant populū qdem in rapinis & cadibus cōstitutū fiduciā tunc hēbat q̄ respiraturus esset. Illoꝝ aduersus hostes distractis existimantē pœnas se ab noxiis repetiturū si romanī superassent. Ioānes aut̄ quis ī externos socii sui reuera pperassent: metu tm̄ Symonis manebat. Veq; Symō quiescebat. pxim⁹ enim erat obsidioni missilibus per murū dispositis: q̄ pridē romanis abstulerat: cum p̄sidiū quod apud Anīā fuerat: coepit. Sed hoꝝ possessio ppter īperitiā plarib⁹ non erat utilis. Pauci aut̄ a trauffugis docti male utebantur instris. Sed cum lapidib⁹ & sagittis aggerē iaciētibus militibus iminebant: per q̄ cūcos excurrētes manus ēt conferebant. Operantes autē minora scuta super uallum exposita ptegebant: oībusque agminibus excursus cōtra erāt machinæ cōparatæ mirabiles. Præcipue uero decimæ legiōis balistæ uehemētiore & tormēta saxoꝝ: quibus nō solū irruentes: sed ēt super murū stātes euergebantur. Nam & singula saxa talēti pondus æquabant & ultra stadii modū torquebātur. Ictus aut̄ non solū primis quos offendisset: sed aliqñ posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi primo qdem cauebāt a lapidibus q̄ erant cādidi: nec tm̄ sono ac fremitu noscebant: sed ēt claritudine pspiciebant. Deniq; speculatores in turribus p̄sidētes p̄dicebāt qñ impelleret machina saxūq; ferretur: patria lingua clamātes filius uenit: ita que p̄sciebant in quos ueniret atque ante uitabant: & hinc ueniebat ut illis declinātib⁹ lapis irritus itercideret. Proinde romanī cogitabant atramēto decolorare lapides. Tūc enim missi nō similiter īcertos ictus hēbant multosq; simul unius impetu corrūpebāt. Sed ne male qdem affecti iudæi aggeris instruēdi copiam dabant. Omnī uero molitiōe atq; audacia die noctuq; phibebant. Perfectis aut̄ operibus plūbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri q̄derat ad murū spatiū metiūtur. Nec iam aliqd fieri poterat qm̄ desuptelis petebant. Cūq; pares interuallo arietes iuenissent eos applicant p̄priusq; disposi

DE BELLO IYDAICO

tis machinis, Titus ne ex muro arietes phiberentur ex tribus partibus murus pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitate clamor ingens ciuium sublatu est: itaque seditiosos paupor inuasit. Et quia periculum communi utrisque uidebatur, contra iterum repugnare cogitabant. Vociferantibus inter se discordibus: quia omnia pro commoditate hostium facerent cum non si perpetuam concordiam deus illis prebeat saltem in presentia contra romanos oporteat conspirare. Symon autem preconem missum uolentibus ex templo ad murum aggrediendi copiam fecit: idemque et Ioannes ne minus crederet misit. Illi autem obliti odiorum ac discordiarum suarum in unum corpus conuincunt: murum amplexi facies inde quam plurimas iaciebant contra machinas romanorum contraque impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebant. Audacissimi uero catervatim persilientes machinarum tegmina dissipabant. Hisque appolitis irruentes peritiam quidem paucam: plura uero audacia perficiebant. Semper autem erat adiumento laborantibus ipse Titus: et iuxta eas machinas equibus ac sagittariis ordinatis ignem quidem ferentes phibebat: iacula uero a turribus reprimebat nocendi tempus arietibus faciens et tamen murus ictibus non cedebat: nisi quod quanta legio aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim statim cum turri periculum sensit quam multo altius eminebat: nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paulatim quiescentibus obseruato romanos per opera et castra dispersos: quia labore et formidine iudeos discessisse arbitrantur excurrunt omnes qua turris erat hippicus porta late: ignemque operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoque munimenta in romanos animati precedebant. Horum autem periculo mature et qui erant propius excitati sunt: et qui perculi aberant conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audacia iudeorum: et quos prius offenderant in fugam uersis aliis qui colligerent instabant. Grauis autem circa machinas pugna commissa est illis incedere his incendiis phibere certantibus. Incertusque clamor utrinque tollebat: et multi qui in fratre steterant ceciderunt. Sed iudei confidentia superiores erant: ignisque opera tetigerat. Incensaque omnia cum instris peritus essent: nisi lecti de Alexandria restitissent plerique propter opinionem sui uiriliter dimicantes. Nam gloriosissime in hoc bello preliati sunt: donec impator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit: et ipse quidem. xii. repugnatores peremit. Metu autem cladis eorum cetera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna unum ex iudeis uiuum capi contigit: cuius Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui hoc spectaculo territi concederent. Post eius uero discessum et dux idumcorum Ioannes dum ante muros cum noto milite loquitur a quodam arabe pectus sagitta percussus continuo perit: magnusque et iudeis luctus et seditiosis mororem reliquit. Nam et manu promptus erat et sapientia nobilis.

Cap. xi.

Nocte uero quae secuta est incredibilis tumultus romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenu cubitorum construere precepisset: ut his per aggeres singulos positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum sponte sua nocte itepestula lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid iudeos suspicati ad arma currebant: eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. Cumque nemo quid accidisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis requirebant tanquam idumei castra iam possiderent: latualique terrore capti uidebantur: donec Titus cognitis quae res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo numero conquieuit. Iudei quidem cetera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus et iaculatoribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum equare ipsi poterant celsitudinem: et turres excidendi spes non erat. Cumque euertere propter grauitatem: neque incendi propterea quod ferro tegebantur facile non possent, ultra iactum teli fugientes arietum impetum non uitabant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid perficie

bant. Itaque muro iam cedēte magno arietī romanorū: quē iudei Niconā uocabant q̄ oīa uinceret: quis & antea defessi erant pugna & uigiliis cū lōge ab oppido pnoctarēt: tū ē negligētia uel q̄ male cōsulcerent murū sibi superuacuū esse credētes: quibus alia duo munimēta suessent lassatiq; plurimī recessere. Cap. xii. Cum autē romani q̄ primū murū Niconas pertruperat ascēdissent, ad fm omnes iudaei relictis custodibus refugerunt. Portis autē romani q̄ transierūt patefactis exercitū recepere. Et hi qdē hoc modo potiti muro die. xy. mensis Maii & partē eius maximā diruūt: ad septētrionalē ciuitatis regionē: quā ante Cestius uastauerat. Titus autē notato q̄ assyriorū castrū est, milite trāffert: occupato enim qd̄ inter cedrona fuerat spatium: & ultra sagittē iactū a secūdo muro separatus expugnationē statim ingressus est. Tunc igitur partiti murū iudaei fortiter restiterunt. Et Ioānes qdem eiusq; socii ex antonia & septētrionali porticu tēpli ab Alexādri monumēto pugnabant. Symonis autē manus iuxta monumentū Ioannis adiutū clauserant usque ad portā qua in Hippico turrim aqua inducebat. Sape at̄ proflīētes e portis comin⁹ dimicabāt: fugatiq; a muris in cōflictu qdē rōanorū disciplina pp̄ imperitiā uincebat: in murali at̄ certamine supabant. Eos at̄ fortuna atque scia: iudeos uero ē audacia quā timor aleret sustētabat: q̄ natura erat in calamitatib⁹ duri. Ca. xiii. Ad hanc autem & istis suberat spes salutis: & romanis citē uictoriē. Neutros autē lassitudo fatigabat: sed aggressiōes murorūq; oppugnationes & excursus crebri p̄ cuneos diebus totis agebant: nullaq; p̄eliorū spēs aberat cū a prima luce incipiētia utrisque in somnibus & die grauior nox dirimeret. His qdē occupatū iri murū cōtinuo metuētib⁹: illis uero ne iudaei castra puaderent: itaque in armis pnoctātes prima luce utriq; pugnae parati erant. Et iudaei qdem certabant q̄s esset p̄mptior ad p̄iculū: eoq; modo grā emineret a ducibus suis. Maxie uero Symonis eos metus ac reuerētia cōmouebat: illū singuli subiectorū colebant: ut ad semet quoq; iterficiēdos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos at̄ ad uirtutē hortabat cōsuetudo uincendi: & quia uinci nō assueuerāt crebraq; militiē: exercitatiōesq; p̄petuē: & impiū magnitudo. Ante oīa uero Titus semp ubiq; p̄sens. Nam & inertia spectāte atque opitulante Casare grauissimū facinus uidebat: & ei q̄ bñ decertasset testis aderat q̄ repēderet p̄miū. Præterea fructus erat uel cognosci solū p̄icipi uirū fortē: iccirco multorū malorū reb⁹ alacritas demonstrata est. Cap. xiiii. Deniq; istis ipsis dieb⁹ ualidissima iudeorū acie instructa p̄ moenibus telisq; utrinq; missis qdam lōgius de numero eqtū ex acie romana p̄gressus in mediā acie iudeorū irruit: hisque deiectis hoc ipetu duos fortissimos perimit unius obuiā tendētis ore percussor: alterius eodē t̄lo: qd̄ priori extraxerat trāffixo latere refugiētis: & ex mediis hostib⁹ ad suos prios occurrit. Ille qdē ob uirtutē insignis erat: x̄muli at̄ eius fortitudinis multi extiterūt. Et iudaei qdē negligētes qd̄ paterent tantūmō q̄liter afficerēt cōsiderabant: morsq; his leuissima ducebat: si quo interfecto hoste cecidissent. Titus at̄ nō minus salutē militis q̄ uictoriæ cōsulebat & temerarios ipetus despationē dicēs: solā uero eē uirtutē si q̄s p̄uideret & caute sine p̄prio icōmodo fortiter faceret in ea re potius q̄ p̄iculū nō hēret diros esse p̄cipiebat. Cap. xv. Itaq; septētrionali parte mediæ turri applicat arietē: in q̄ iudeus qdā uersutus ac subdolus castor noīe cū. x. aliis militibus suis delituerat fugatis ceteris formidie sagittarū. Hi cū pauidi sub toracibus aliquādiu quēssent cōcussa turri surgūt. Extētisq; manibus castor ueluti supplex casarē iplorabat: & uoce miserabili ut sibi p̄ceret obtestabat. Cui Titus p̄ simplicitate sua credulus iāq; iudeos existimās belli p̄cēniteret: arietes qdē ipulsione cessare iubet ac sagittarios supplicibus p̄hibet. Castor at̄ qd̄ uellet eloqui p̄mittit. Cūq; ille respōdisset ad foedus uelle descendere: Titus gratulari se ait si oēs eadē sentire uoluissent: patoq; aio fidē pacis ēt ciuitati daturū. Sed cū

DE BELLO IYDAICO

ex illis .x. castoris sociis quique itidem supplices esse simularēt: ceteri uero se romanis seruituros clamāt dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigētibus cessabat expugnatio. Castor autē interea Symonē per internūcios admonebat: ut dū uacūū esset tempus de rebus urgētibus consiliū caperet: paulisper enim se illudere impatori rōano. Simul autē hoc agens ad pacē rogare cōtradictēs socios uidebat. Illi autē uelut hęc refrētes in thoracas nudos fixere gladios hisque percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusque socii obstupere tāta eorum pertinacia cū ex inferiori loco quod factū erat uere uidere nō potuissent: mirabāturque simul audaciā & calamitati miserebant. Interea castorē ad natē quidā sagitta percutit. Tumque ille telū extractū impatori ostēdens inique se peti querebat. At Titus inculato quod hoc emiserat astantē iossippum dirigit ut castori dextrā porrigeret. Verū is neque se iteque nihil enim sanū supplices cogitare rōdit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidā ex profugis Aeneas iturū sese dixisset ad eū & inuitāte Castore ut ēt quod secū ferret argentū aliqd susciperet. Ad hęc cū ille studiose apto sinu cucurrisset: ille super eum saxū demisit. Et ipsum quidē quomōdo pauerat ferire nō potuit: alterū uero milite qui aderat uulnerauit. Cēsar uero fallaciā reputās intellexit misericordiā in bello nocere: minusque decipi calliditate scēuitiā: arietis impulsioibus iracūdia fraudis uehementius utebat. Castor autē eiusque socii turrimictibus iam cedentē incendunt: perque flāmas in eiusdē missi cuniculis iteque magni animi opinionē apud rōanos habuere tanq̃ se ignibus tradidissent. Capit autē hac pte murū titus die quinto postq̃ primū coeperat: fugatisque inde iudeis intro cū lectis mille transiit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanę uenditores erāt: fabrique erarii: uestiūque mercatus: & ad murū angustę uię transuersę tendebant. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximā pte uel q̃ coeperat lege bellī uastasset: nullū credo damnū uictorię fuisset admixtū. Nunc autē iudeos male tractando exorātū iri sperans cū liceret capere facile discessioni aditū nō dilatauit. Nec enim quibus consulebat insidiatores sibi putabat. Cap. xvi. Denique postq̃ ingressus est: neque occidi quemq̃ pmisit eorum quod cōprehēdebant neque domus incendi sed tā seditiosis si pugnare uellent sine populi detrimento copiā dabat q̃ ipsi populo fortunas proprias se redditusq̃ pollicebat. Plurimi namque petebāt sibi ciuitatē seruari: templū uero ciuitati. At. n. populū quidē ad ea q̃ hortabatur & antea patū habebat bellicosi aut pro inertia ducebant humanitatē. Titūque imbelli alio quod ceterā ciuitatē tenere nō posset has proponere cōditiones putabant: mortē populo denūciantes: & si uerbū quisq̃ de traditione fecisset pacem uel noīasset mox interficiēdū eū esse minitātes. Romanis quod introire alii per uias angustias obstabant: alii ex aedibus alii mure per superiores ptes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserāt relictis turribus in castra recessere. Clamor autē audiebat militū intra ciuitatē quod ab hostibus cingerent: foris autē degentiū clausis cōtubernalibus metuentiū crescēte numero iudeorum: & per locorum peritiā uiarūque sciam pualente multiq̃ rōanorum trucidabant: & ab incubentibus pellebant cū magis necessitate resisterent. Nec. n. multi simul fugiendi copia per angustias muri patebat: oēsque poene quod trāsierāt perēpti fuissent nisi Titus eis opē tulisset. Dispositis enim per sūma uiarū sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astant missilibus hostes abigebat: & cū eo Domitius Sabinus uir bonus ēt in illo plio cōprobat: durauitque tādiu sagittis eos prohibens irruere: donec oēs milites recessere. Rōani quidē ita secūdo muro potiti ad extremū pulsi sunt. Oppidanis uero quod pugnaces erant spiritus creuit & secūdis rebus amētes erant: neque rōanos aufuros esse ad ciuitatē accedere suspicantes: neque uinci se posse si ad plium pcessissent. Nā quia inique erant officiebat eorum sententiis deus: & neque rōanorum uel multo maiore illa quod pulsa fuerat superesse cernebat: neque famē iamāque spēnre. Ad

huc.n.malis publicis alebantur:& sanguinem ciuitatis bibebant: pp bonos aut continebatur exitum& penuria uictus iam multi defecerant:populi tñ interitum seditiosi pro uelamine sui ducebant:& solos eos q pacē nō pbarent saluos esse cupiebant quicq; uiuere cōtra rōanos optatēt. Cōtrariā uero multitudinē uelut onus quoddā cōsumi gratulabātur:& ita quidē circa suos affecti erant. Rōanos aut q ciuitatē iteq; ingredi conabātur, armati p hiberūt difiectis muri partibus obiectu corporū pmunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto aut die Titum uehementius aggressum neq; ferre potuerūt: sed ui coacti rursus quo antea refugerūt: ille aut interim muro potitus totā eius septentrionalē partē statim deposuit. In meridiana uero perturres pfidia collocauit: iāq; tertiū murū aggredi cogitabat. Videbatur aut breuissimi tēporis eius obsidio: spatiūq; consilii seditiosis esse dandū si quid disturbance secūdi muri aut famis metu dimitterent. nec.n. diutius eis p̄das posse sufficere:& ipse otio cōmode utebatur: nā cū dies aduenisset quo militibus oportebat alimēta distribui in cōspicuo hostib; loco iussit duces ordiato exercitu pecunia singulis numerare. Illi aut platis armis: ex iuolucris & uaginis septiq; pcedunt eq̄ibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana p multū spatiū auro argēto q; lucebant: illo aut spectaculo nihil aut iocūdus suis aut horribilius hostibus uidebat. Spectantibus.n.& uetera plena erāt moenia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret: nullāq; ciuitatis partē nō infusa multitudo regebat. Metus aut quis audacissimos coeperat oēm simul exercitū armorūq; pulchritudinē cōspicientes:& ordinationē uirorū. Et fortasse ad illā speciē seditiosi aīos mutauissent: nisi malorū immanitate q̄ in pplm cōmiserāt dandā sibi ueniā a rōanis desperassent: imminente at si destitissent morte supplicii bello mori p̄stabilius esse ducebant. Præualebat et factū qd innocentibus: & ciuitatē cū seditiosis perire decreuerat: quadriduo p singulas legiones alimēta consecuti sunt. Quinto aut die cū oīa faciēs Titus nihil iudeos pacatū cogitare sensisset, bifariā diuiso exercitu Antoniā uersus ad Ioānis munimentū aggeres inchoauit: ista pte superiore ciuitatē captū iri cogitās & per Antoniā templū. Nā q; hoc nisi coepisset: nec oppidū quidē tutū erat obtinere: in utraq; aut parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta munimentū qdē opantes a iudeis: & Symonis sociis instantibus phibebantur: ad Antoniā uero ab Ioānis sociis cū multitudine zelotarū uō solū quā de superiore loco pugnabant: uerū et quā machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus cotidianus aluit peritiā: hēbant aut balistas trecentas:& quadraginta tormēta saxorū: qbus difficiliore aggerū extructionē romanis efficiebant. Titus aut sibi saluam fore fortunā sciēs & periturā esse ciuitatē, una & obsidioni uehementē instabat: nec pcenitudinē iudeis suadere cessabat: consiliūq; factis admiscens:& orationē sepe armis efficaciorē cognoscēs tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate q̄ iam capta uideretur: quā & Iosippū allegabat patria lingua uerba facturū: sperans eos hoīs gentilis monitu aliqd remissuros. Cap. xvii. Itaq; Iosippus murū circūiens simulq; extra teli iactum stans unde exaudiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent: tēplo ac patriē neue cōtra hēc fierēt alienigenis duriores. Romanos.n. sancta reuereri cum qbus nulla sibi societas esset: manusq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero i his edoctos cū seruare possent, spōte ad eorū interitū ruerē. quin potius uidere muros cōcidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse romanorūq; uires cognoscerēt sustinere nō posse: hisq; seruire nō esse nouū: neque inexpertū iudeis. Nam licet pulchrū sit pro libertate pugnare: tñ id in principio decere fieri. Semel aut subditū qui multo tpe puisset impio, iugū excuti: malā mortis cupidū nō libertatis amatorē uidē. Debere aut dedignari dños humiliores: uō quorū in potestate sunt oīa.

DE BELLO IYDAICO

Nam qđ romanos effugissent: nisi qđ pp æstus aut frigora eēt iutile: imo uero trāsisse ad eos undiq; fortunā: deūq; p singulas nationes ducentē imperiū tum esse in italia. Hanc aut ualidissimā legē tam feris bestiis quā hoībus esse p̄finitā potētiōib⁹ cedere: quosq; armis ingētes obedire uictoriā. Iccirco et maiores eorū q̄q multū & alas & corporib⁹ & aliis subsidiis meliores, cecisse rōanis: q̄ nisi deū scissent illis fauere, nūq̄ perpeſsi fuissent ipsos uero qđ tunc referret resistere: cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut etiam si muros integros haberēt excidiopariter affecti sunt. Nec. n. latereromanos quē fames teneat ciuitatē: & modo qđ cōsumi populū: cōtinuo uero et bellatores interituros: nam & si romani deficerint: & ab obsidione cessauerint: neq; ciuitatē strictis gladiis irruerint: iudæis tñ inexpugnabile bellū intus assidere quod horis singulis aleret: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarent: soli q; possent etiā clades superare. His addebat optimū esse ante intolerabilē calamitatē mutare sniam: dūq; liceret, salutare consiliū sequi: nec enim antea gestorum causa succensere romanos: nisi ad finē usq; insolētes fuissent: natura eos esse in impio mansuetos: atq; iracūdiā pferre: quod utile ē. Vtile aut putare neq; ciuitatē uacuum uiris: neq; desertā habere prouinciā. iccirco uelle impatore cum his dexterā iungere: nec. n. cuiq; salutē datus: si coeperit ciuitatē: p̄sertim q̄ nec inextremis ei cladibus rogati paruerūt. Breui atq; mus: quoq; tertiu captū iri: priores q̄ capti sunt fidē facere. Et quis perrūp̄iutamina nō possint: famē p rōanis pugnaturā. His monētem Iosippū multi in muro stantes uituperabant: multi uero conuiuiis: nonnulli et iaculis appetebant. Ille aut cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias. Cap. xviij. O miseri uociferans: uirorūq; auxiliator: imemores armis & manibus cū rōanis bellū geritis: q̄ si quē aliū sic uicerimus. Quādo aut non deus oīum conditor iudæorū defensor est: si lædantur nō respicietis? Vnde progressi pugnatīs: quantūq; auxiliatorē uiolatis? Nō recordamini opa diuina parentū: atq; hunc sanctū locū quāta bella nobis aliqñ peremit. Ego aut facta dei narrare auribus idignis hoc resco: sed tñ audite ut cognoscatis nō solū uos rōanis: sed et deo resistere. Ne chias q̄ tūc erat rex ægyptiorū: idēq; Pharaon uocabat: cū infinita manu descendit: regināq; Sarā nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abrahā proauus noster? Armis credo ultus ē iniuriā. Atqui. ccc. & .xviij. p̄fectos habebat: quorū singulis infinita multitudo parebat. An ipse qđ quiescere maluit absente deo. Puras aut manus ad hunc locū tendens: quē uos polluitis inuictū sibi auxiliatorē ad militiā legit. Nōne secūda uespera icorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans aut quē uos gentili cæde cruentaſtis: ac tremēs nocturnis somniis ægyptius exagitatus aufugit: auroq; & argēto amātissimos deo donauit hebræos. Dicā trās lata in ægyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū ānos. cccc. tyrānis ac regibus alienigenis subiacerēt: armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius pmisere. Quis nescit ægyptū repletā omni genere serpentū: omniq; morbo corruptā? Quis terrā infructuosā: quis Nili defectionē: & cōtinuas decē plagas: & ob hoc parētes nostros cū p̄sidio incruētos: & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab assyriis raptā nobis sanctā arcā palestina & dagon simulachrū gemuit: et tota gēs q̄ rapuerat: corruptis uero occultis corporū: ac p ea cū cibo uisceribus exhaustis cymbalorū ac tympanorū sono māib⁹ noxiis reportarūt scūm placatiōib⁹ expiātes de⁹ erat q̄ hac parētib⁹ admistrabat: propterea q̄ omisſis armis ac manib⁹ eius se iudicio pmisere. Rex assyriorū sēnacherib cū totā ducēs asiā ad hāc urbē castra posuisset: māib⁹ nō hūanis cecidit: nā ab armis q̄scētes in uotis erāt: & angelus dei una uoce infinitū de leuit exercitū. Posteroq; die excit⁹ assyrius. clxxxv. milia rep̄it mortuorū: atq; ita cū reliquis hebræos inermes: nec p̄sequentes fugiebat. Scitis et in babylone seruitium: ubi p

annos. lxx. populus exultans non ante libertatē respexit quam eam dominus donaret: qui eos et est persecutus: iterūq; auxiliatori suo sacerdotū more seruebant. Breuiter dicā: nullū est opera precium quod armis parentes nostri p̄ccere: aut nō sine armis deo p̄missa potestate imperauerit. Domi autē manentes ut placebat iudici sueprabant. Pugnātes uero semp de spe ceciderūt. Nam ubi rege babyloniorum oppidū obsidēte contra Hyeremiæ prædicationē Sedechias rex noster cum eo congressus est: tam ipse captus ē: quā cum templo ciuitatē uidit excindi. At qui uidere quanto ille rex uestris ducibus: ciulq; populus uobis erat mediocrior. Deniq; Hyeremiā uociferatē iustos esse deo propter delicta quę in eum cōmiserāt captū iri aut nili traderet ciuitatē: neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos ut itus gesta prætermittā: neq; digne possum iniquitates uestras exponere: me q; uobis salutē luadeā q̄rimini: tēlisq; appetitis irati: q; uos uestrorum cōmone facio peccatorū: nec dici ea toleratis: quorū cotidie facta cōmittitis. Idē tūc fuit cū antiocho qui dictus ē Epiphanes: obsidēte ciuitatē. multis modis offensa diuinitate maiores nostri cum armis progressi: ipsi qdem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumq; p̄ triennium sexq; mēses p̄cēitus desolatum est. Et qd pluribus opus ē: Ipsos romanos quis contra iudeorum gentes ad militiā prouocauit? Nonne indigenarū impietas? Vnde scāuire cōepimus? Nonne a seditione maiorum quando Aristoboli & Hyrcani furor: & itereos contētio Pompeiū itulit ciuitati: & romanis deus indignos libertate subiecit. Deniq; tres menses obfessi quāq; nihil quale uos in sanctum legelq; deliquerant: & maioribus ad bellum subsidii utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autē filii Aristoboli nescimus exitū. Quo regnū obtinēte: deus itēq; captiuitate p̄sequēbas populū delinquentē. Et Herodes quidē Antipatri filius Sosliū & romanū adduxit exercitū. Circūdatis uero p̄ sex mēses obfidebant: donec capti peccatorū suorū supplīcia pependerūt: direptaq; ē ab hostib⁹ ciuitas: ita nunq; gētī arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coharet excidiū. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessores iudicium deo de oībus p̄mittere: manusq; tunc hūanas cōtēnere: cū a supno sibi duce nō recedant. Vos autē qd ex his q̄ legis cōditor bene dixit, egistis? Quid qd is execratus est prætermisistis? Quantū autē illos: q̄ cito perire impietate lupastis: nā occulta dedignātes peccata: hoc ē furta: insidias atq; adulteria: rapinis: cēdib⁹ certatis: nouasq; maleficioꝝ excoGITASTIS UIAS. Sanctū uero templū factū est oīum receptaculū: & indigenarū māibus pollutus ē locus: quē rōani ex tā longinquo adorabant: multa p̄ legē nostrā de suis morib⁹ derogantes. Deinde post hęc in quē fuistis impii hunc auxiliatorē spastis? Valde qdem iustū estis supplices purisq; manibus adiutorē uestrū rogatis? Talibus rex uester p̄cibus aduersum Assyriū supplicauit: cū magnū illū exercitū deus una nocte p̄strauit. Similia uero assyriū rōani cōmittūt: ut et simile ultionē speretis: nā ille qdē ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iureiurādo ad incēdiū tēpli descēdit. Romani autē solēne p̄scūt tributū: qd̄ parētes nostri eorū parētibus pensabāt. Et si hoc impetrauerint neq; populantes ciuitatē: neq; sancta oīno tangūt. Concedūt autē nobis familias liberas: & possessiones tenere: sacrasq; leges saluas manere patiunt. Insania est p̄fecto sperare deū talē circa iustos fore: qualis iniustis appuit: p̄sertim q̄ statī ulcisci no uerit cū oportet. Deniq; assyrios priā nocte qua castra ciuitati admouerāt, fregit. Quod si et uestrā p̄geniē liberaret: rōanos uero dignos p̄cena iudicaret, cōfestim eis illo tpe sicut assyriis irasceretur: quo genti man⁹ Pompeius attulit: quo post illū Soslius ascendit: quo Galileā Vespasian⁹ excidit. Postreō nō nūc Titus ciuitati appropinq̄ret. Sed neq; Magn⁹ neq; Sosli⁹ passi sunt: & ciuitatē uictoria cōeperūt. Vespasian⁹ autē ex bello qd nobiscū gessit et iperū adeptus ē. Nā Tīto qdē et fontes ubiores p̄fluūt: q̄ pri⁹ uobis

DE BELLO IYDAICO

aruerāt. Deniq; ante huius aduentū scitis & filoā & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse ut ad utrūq; aqua mercaret. Nunc autē ita hostibus nostris largi sunt: ut nō modo ipsis & iumentis eorū: sed et hortis sufficiāt. Deniq; huius prodigiū: & ante periculū factū ē in excidio ciuitatis: qñ supra memorat⁹ babylonius rex cū exercitu uenit: q & captā ciuitatē incēdit & templū: quis ut opinor nihil tūc illi: quantū uos impie nunc: cōmisissent. Itaq; sanctis relictis deū fugisse putauerim: Hisq; nunc adesse qbus cū bellū geritis. An bonus qdē uir domū flagitiolam fugiet & domesticos oderit, Deū uero malis uestris inherere arbitramini: qd ēt occulta cōspicit & audit oīa q tacent. Quid at apud uos taceat? qd gelat? qd nō ēt planū in inuicis factū est? Iniquitates .n. uestre uelut in prōptu neminē latent: inq; dies singulos, qs peior sit, certamē habetis: atq; ita nequitia ut uirtutē de nō strare cōtenditis. Verūtū reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas cōfessis ac poenitēti bus solet sese placabilis offerre. Arma proicite. pudeat uos patriā iam dirutā. conuertite oculos: & pspicite eius quā pditis pulchritudinē: quale oppidū: quale templū: quā multarū gentiū munera. Quis in hoc flāmas adducit? qs hēc iam nō esse desiderat? Et qd ē hoc qd saluū esse debeat dignius? o lapidib⁹ duriores. Si hēc nō ueris luminib⁹ cernitis saltē familiarū uestrarū miseremini. Versent in cōspectu cuiusq; filii: cōiuges: & parētes: quos paulopost aut bellum aut fames absumpserit. Scio qā una cū his periclitabit mihi mater & coniūx: & familia nō ignobilis: domusq; olim clarissima: & fortasse propterea me quisq; hēc suadere crediderit. Interficate illos: accipite mercedē salutis uestre sanguine meū. Ipse quoq; mori patus sum si post merespiscitis. Cap. xix. Hęc Iosippo uociferāte cū lachrymis, seditiosi qdē neq; aīos flexerūt: neq; tutā sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus uero ad pfugiendū cōmotus ē: & alii qdē possessionib⁹ suis: aliisq; rebus carissimis exiguo p̄cio uenūdatīs solidos qdē ne latrones eos deprehēderent trāsgluciebāt. Qui uero ad rōanos elapsi fuissent exonerato uentre habebāt usui necessaria. Titus autē plerōsq; p agros quo uellet quisq; p̄gere dimittebat: idq; magis eos ad pfugiū hortabat: q; intestinis malis carebāt rōanis cōseruire. Ioānes autē & Symon cū sociis ne his magis pateret exitus quā ne rōanis aditus obstruebāt: & q uel umbrā suspicionis dedisset, cōtinuo necabat. Ditionibus qdē manere ēt sicut pfugere par cā erat pereūdi: nā quasi trāsfugere uoluisset pp patrimoniu quisq; occidebat. Cū fame autē crescebat desperatio seditiosorū: & in dies singulos utrūq; malū amplius accēdebat. Et palā qdē nulla erant frumēta: intrūpentes autē scrutabant domos. Et siquidē iuenissent aliqd eosq; negauerūt uerberabāt: si uero nihil iuenissent quasi diligentius celauissent tormētis itidē affliciebant. Habendi autē argumēto erant corpora miserorū: cū ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarent. Tabidi autē trāsfugebant: nec rōnis esse uidebat statim fame morituros occidere: multi uero clā substantiā suā uno frumētī modio q diores essent: itē q; paupes ordeī pmutarūt. Inclusi deinde itimis ædiū tectis quidā sūma penuria insectū triticū comedebāt. Panē alii cōficiebant ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa qdē nusq; apponebat: sed incoctū subtrahentes igni cibū diripiēbant: miserabilis autē erat uictus dignūq; lachrymis spectaculū: cum potētiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuriā deplorarēt: quippe fames super omnes clades haberetur: nihil sic pdit hominē ut pudor: nā qd reuerētia dignū est in fame negligēt. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & qd miserrimū matres cibū infantibus ex ipso ore rapiebāt: & marcescētibus inter man⁹ carissimis nemo parcebat qn uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nō latebant: sed ubiq; aderāt qui ista diriperēt: nā sicubi clausam domū uidissent: eos q intus erant cibū capere hoc suspicabant indicio: statimq; ruptis foribus intruebāt: uictūq; iam cōtusum dentibus ex gutture poene reuocabāt ipsos faucib⁹ strāgulantes. Pullabant at

senes ne cibū defenderēt: lacerabant mulieres ea quæ haberēt ī manibus oculētes: nullaq; misratio uel cani capitis uel infantia sed abstractos pueros & ex bucella pendentes humo allidebāt. Si qs aut incurrētes anteuenisset qd̄q; rapturi fuerāt deuorasset: tanq̄q; si cruetiores erant. Acerbissimos aut cruciatus excogitabāt dūmodo alimēta reperirēt: nunc extruētes genitaliū uias: nunc uirgis acutis podices trāssigiendo. Horrēdaq; ēt auditu qs patiebat in unius panis confusione & ut unū pugnū farinae abditum indicaret. Tortores aut nec esuriebāt: minus enim crudele uidere qd̄ necessitas imparet. Exercētes aut dementiā suā sexq; sibi dieꝝ uiatice pparātes hisq; occurrentes q; rōanos: custodias agrestis olcris herbarūq; gratia colligēdaq; nocte repperissent: cū iā se hostes euasisse credebāt: q̄ attulissent eripiebāt: multūq; supplicatibus & horribile dēi nomē īplorātibus ut aliquā partē sibi cōcederēt: eorū quē cū piculo sibi collegissent, nihil p̄cēnit da bāt: gratūq; uidebat si spoliati nō perirēt. Hæc qd̄e humiliores a satellitibꝫ patiebant. Honorati uero ac diuites ad tyrānos pducebant: quorū alii infidiarū falso accusati occidebant: alii qā rōanis pderēt ciuitatē. Et plarūq; delator subornatꝫ agebat q; pfugere uoluissent. Sic uero quē Symō expoliasset eū ad Ioānē remittebat: & quē Ioānes expoliasset eū Symō excipiebat: sibiq; inuicē p̄pīnabāt. sanguinē populariū miserorūq; cadauera partiebant. Et dominādī qd̄e erat cā in utrūq; dissensio: scelēꝫ uero cōcordia. Nā q; ex alienis malis partē alteri sibi totū uendicans nō dedisset neq; s̄simus uidebat. Et q; nō accepisset uelut boni alicuiꝫ dāno dolebat: q; crudelitatis pte doluisset. Sigillatī qd̄e īniquitates eorū explanare nō potero: ut aut breuiter dicā neq; aliā ciuitatē unq; talia perpessam puto: neq; ullā nationē post hominū memoriā malitia ferociorē fuisse. Postremo ēt gentibus hebræorū maledicebāt ut minꝫ impiī uiderent in alienos. Verūtī q; erant & seruos se & degeneris gētis abortiōes esse cōfessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere: & romanos iuitos hanc tristē admittere uictoriā coegere: tardiusq; uenientē in templū ignē potne traxere. Deniq; cū hi ardere superiorē ciuitatē uidissent: neq; doluere neq; illachrymauerunt: sed apud rōanos q; hæc paterent iuenti sunt. Verū q; per territoriū gesta sunt postea cū reꝝ documētis dicemus. Cap. xx. Tito aut aggeres pficiebāt: quis a muro milites male afficerent: parte uero eq̄tatus directā iussit per ualles ad alimenta cōportanda exeūtibꝫ insidias tendi. Erant aut in his nōnulli ēt pugnatōres: qbus iam minime p̄da sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos pfugere deterrebat p̄ affectibus suis metus: nec clā enī seditiosis fieri posse sperabāt: ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundum fames: restabatq; iam latitantes egredi & ab oībus capi. Depræhēsi aut necessitate repugnabant: metu supplicii rerūq; uidebant supplicare. Post pugnam itaq; uerberati: & ante mortē modis oībus excruciatī contra murum excruciabantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas cum iudæi in dies singulos quingenti nōnunq; etiam plures caperent: sed neq; captos dimittere tutū erat tantamq; asseruare multitudinē custodū uidebāt esse custodiā: maxime uero p̄p̄ea non phibuit citius eos existimās ea facie remissuros: tanq; similia passuros nisi se dedidissent. Milites at diuersis modis suffigebāt ira & odio & ludibrii cā. & p̄p̄ multitudinē quā cœpissent, iam spaciū crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantū defuit ut ea clademouerent: quod ētī contrariū eis cessit ad deterredā reliquā multitudinē. Trāsfugas enī familiaribus ad mūrꝫ tractis: & si qui erant populariū prouiores ad pacē: & quē paterent qui ad romanos profugerent demonstrabant: & q; cōpræhēsi tenebātur eos supplices non captiuos eē ducebāt. Ea res multos pfugere cupientiū donec uerū cognosceretur inhibuit. Fuerunt at qui statim dilapsi sunt quasi ad uerꝫ supplicii p̄perantes. Illa

DE BELLO IYDAICO

tā enī ab hostib⁹ mortē cōpatiōe famis requiē esse ducbāt: multis at captiuor⁹. Tit⁹ ē
 man⁹ absidi pcepit: eosq; ad Ioānē & Symonē itromisit: ut pp calamitatē nec uiderēt
 pfugi: nec crederent: saltē nūc desinerēt admonēs: nec uere cōpellerēt ad excidiū ciuita
 tis sed lucraretur i extremis mutata uolūtate: & pprias aīas & patriā tāā & tēplū cui⁹
 pncipē nō hēbāt. Simul at dictis aggeres circūcūdo operātes urgebat ueluti scā uerbis
 uō multo post secutura. Ad hāc i muros stātes & ipsi cāsari: & pī ci⁹ maledicebāt mor
 tēq; secōtēnere clamabāt: eāq; seruituti recte pferre: multa uero mala i romanos facere
 dū sperāt se nec patriā curare ut ipse diceret pituros mūdūq; deo tēplū hoc meli⁹ cē q̄
 uis & is secutur⁹ sit q̄ icoleret: quē ipsi quoq; auxiliatorē hñtes oib⁹ itēminatōibus illu
 suos qb⁹ scā n̄ aderūt finē. n. dei eē. Talia cōuitiis admiscētes uociferabant. Ca. xxi.
 Et inter hāc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & prae
 terea caterua stipatus q̄ macedones appellabantur: oēs atate pares & paulo magis p
 ceres adolescentuli more macedonum instructi armis & cruditi unde etiā nomen habē
 bant: plariq; tamen famam gentis aquare non poterant. Oīum. n. regum qui romanis
 parebāt foeliciissimū cōmagenū fieri cōtigit priusq; fortuna mutaretur. Ostēdit ille quo
 q; in senecta atate nullū ante mortē beatū dici oportere. Cateq; fili⁹ eius adhuc uigē
 tē p̄sens se mirari aiebat: qd nā eēt quod romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator
 ipse naturaq; p̄mptissimus: tātulq; uirib⁹: ut multū peccaret audacia. Cū uero Tit⁹ ad
 hoc subrisilēt: laborēq; cōem esse dixisset: sicut erat antiochus cū macedonibus i mure
 lperū fecit: & ipse qdē p uiribus suis ac peritiā cauebat tēla iudeor⁹ sagittis eos appetēs
 adolescentuli at oēs p̄ter paucos attriti sunt. Nā pudorē p̄missionis diutius pugna certa
 uerat: & ad extremū multi sauti recessere: hoc reputātes q̄ ēt uiris macedonibus uicere
 cupiētibus fortuna opus sit alexādri. A romanis enim duodecimo die mēsis mali agge
 res i choati uix nono & uigesimo pfecti sunt: cū totos dies leptē & decē laborassent. igē
 tes. n. q̄tuor acti sunt: & unus qdē q̄ erat ad Antoniā & a q̄nta legione fuerat extructus
 cōtra mediū stagnū qd strūthiū uocat: alter uero a duodecima uigiti cubitis distās. De
 cima uero legio q̄ supra memoratis p̄stabat in septētrionali parte opus crexerat: ubi sta
 gnū est qd appellatur amigdalōn. Adhuc aut q̄ntadecima legio. xxx. descēdentē cubi
 tis aggerē fecit ad pōtificis munimētū. Iā uero ad motis aggeribus Ioānes suffossa itus
 terra usq; ad aggeres antoniā uersus dispositis p cuniculū sudib⁹ opera suspēdit: illataq;
 silua pice ac bitumine illita ignē imittit. Succēsis at fulcimētis fossa repēte subfedit: cū
 q; magno sonitu i ea aggeres decidere: ac primo qdē cū puluere fumus ex alto excit⁹
 est cū ignē ruina cōcluderet. Perasa uero materia: qua p̄mebatur flāma iā clarior appa
 rebat. Et rōanos repētini qdē facti stupor occupar molitionē iudeor⁹ agre ferebāt: iāq;
 seuicisse credētū: & spes eo casu refrixit: & i posteq; subuenire aduersus ignē minus uti
 le uidebatur ēt si esset extinct⁹ emel aggerib⁹ deuoratis. Biduo uero post alios ēt agge
 res Symon cū sociis aggredit⁹. Illa. n. pte rōanis ad motis arietib⁹ cōcutere mure expe
 rāt. Teste⁹ aut qdā ex Garfi ort⁹ ciuitate galilee & Magassari⁹ ex regalib⁹ familiis ma
 riānes: cūq; his Adiabē⁹ qdā fili⁹ Nabatae nomē hñs ex fortuna Egiras: cui⁹ ē itēp
 tatio claud⁹: raptis facib⁹ i machinas euolarūt: hisq; uiris neq; audaciores i illo bello ex
 tra ciuitatē appuere: neq; magis horrēdi. Nā uelut i amicos: nō ut i agmē hostiū excu
 rerēt nihil cunctati sunt aut substitere: sed p medios inimicos scō ipetu machinas icēdere.
 Acti at missilib⁹ & gladiis detrusi nō pri⁹ a piculo dimoti sunt quā ignis istrumēta cor
 riperet. Sublata uero iā flāma romanū qdē cōcurrētes e castris auxilio pperabāt: iudai
 uero ex muro eos phibebāt: manusq; cū his cōcrebāt: q flāmas extinguere conarētur
 ppriis corporib⁹ nullo modo parcētes. Et illi qdē arietes igni subtrahēt cū eor⁹ regmi

na cremarentur: iudæi et p flāmas eos retinere certabāt: & quīs feruens nacti essent fer-
rum tñ arietes nō amiserē. Hīnc aut auxiliātes flāma trāsīit: & aggeres iā occupabat in
cēdiū. Itaq; romani flāma circūdati: qm̄ feruare posse opera desperabāt in castra descē-
dūt. Iudæi uero magis īstabāt: cū semp eorū numer⁹ cresceret ex ciuitate accedētib⁹ ad
iūmētis mīusq; cautos hērent īpet⁹ freti uictoria. Progressi at usq; ad munimēta castro-
rū plio cū eorū custodibus dimicabāt. Est ergo qdam pro castris p uices stantium arma-
torū & acerbissima ī eos sanctio romanorū: ut q loco de qualibet cā celsisset occideret:
hī poenali exitio gloriosa morte p̄lata steterūt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pūdo-
re plurimī fugiētū redierūt: balistisq; ī muro dispositis ex ciuitate accedētem multitudi-
nē phibebāt: nihil p cautioē siue turamie suorū corporū puidētē: nā quoscūq; obuios
habuissent cū his cōgrediebant iudæi: & ī spicula irruētes īcaute īplis corporib⁹ inimī-
cos feriebāt. Sed neq; his actis magis quā fiducia supabāt: & rōani pl⁹ audaciā quā q-
male tractarent cedebāt. Iā uero Tit⁹ aderat ab Antonia quosecesserat locū aliis ag-
gerib⁹ pspiciēs: multūq; īcrepatis militib⁹ si cū hostiū muros optinebāt ī suis piclita-
retur: & uelut ex carcere cōtra se dimissis iudæis obfessorū pateretur īplī fortunā cū ele-
ctis militibus hostes a latere circūuenit: illi aut cū ī ora ferirent: cōtra eū cōuersi dura-
bāt: mixta uero acie puluis qdē lumīa: clamor uero aures exuperabat. Neq; aut amīcū
qsq; īternoscere poterat aut inimicū. Iudæis aut nō tā uiriū fiducia quātū salutis despera-
tione pseuerantibus: et Romanos pudor armorū & gloriā & p̄sentia piclītātis Cēsaris
reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremū nimia ferocitate aiorū uel totā mul-
titudinē iudeorū fuisse rapturos nisi pūeto pugne momēto ī ciuitatē se recepissent. Cor-
ruptis aut aggerib⁹ romani sōno tenebātur q; tā lōgū laborē ūna hora pdidere: & mul-
tū quidem solutis machinis captum īri ciuitatē iā desperabant. Cap. xxii. Titus
autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni ad-
moto milite uī muros expiri: adhuc enim iudæos cum exercitus parte dimicasse: uniuers-
si uero militis impetum tolerare non posse: uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores
autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus assideri gressus eorū tātum
modo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere:
neq; cum hoste manu confligere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: qbus
optatum est ferro procumbere: uel etiam sine hoc interficere: quā scauior est cupiditas:
īplī autem Tito cessare quidem prorsus tanto cum exercitu honestum non uidebatur:
& pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri
impendorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius.
Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem ab exerci-
tu posse: & propterea ad excursus īcautum: contra manifestam uero uiam obseruatam
occultas uias excogitaturos iudæos tam necessitate q̄ locorum sciētia. Siquid autē clā
esset illatum diutius obsidionem trahendam: uerendumq; ne uictoriā gloriā diminui-
at temporis longitudo. Hac enim quidem effici posse: sed celeritatē ante gloriā duci de-
bere tamē si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enī mō
omnes exitus posse percludi: & iudeos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem
tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerū
& aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibeant: q; si cuiq; magnū
opus & īextricabile uideat cū cōsiderare debere q; neq; parū opus romanos deccebat
facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit. Cap. xxiii.
His duces exhortatus iubet eos: exercitus ī opera distribuere. Diuinus autem qdē im-
petus militibus incidit: ambitumq; p̄titi non solum rectores inter se: uerum īplī etiam

DE BELLO IYDAICO

ordines certabāt. Et miles quīdem decatarcho. Decatarchus autem Ecatontarcho: iſq; Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero oſtentatio ad duces uſq; pertinebat. Ducū uero certamīa Cēſar ipſe diiudicabat. In dies enī ſingulos circuiēs op⁹ ſepiſſi me iſpiciebat. Coeptū enī a caſtris aſſyriorū: ubi ipſe tendebat ad inferiorē cenopoli murū duxit. Hīnc p cedronē ad Elcona montē reuertēs a meridie montē complectitur uſq; ad ſaxū quod piſterconos uocatur: eiq; proximū collem qui ſuper uallē iminet. Siloā ac inde ad occidētē flexo ædificio ad uallē fontis deſcēdit. Hīnc ſubiens ad Anani pontificis monumētū circūdato monte ubi Pōpeiū caſtra poſuerat: ad ſeptētrionalē rediit regionē. eā cū pceſſiſſet ad uici partē cui nomen eſt crebitonicus. Poſt illū Herodis monumētū ab oriēte clauſum caſtris ſuis coniunxit unde coeperat murus qdē uno min⁹ xl. ſtadiis erat. Adhuc autem foris caſtella. xlii. ædificata ſunt: eorum gyr⁹ denis ſtadiis numerabatur. Totum autem opus triduo conſtructum eſt ut id quīdem dignum menſibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circūcluſa ciuitate p caſtella cuſtodibus collocatis: primam quīdem uigiliam noctis ipſe circuiens explorabat. Secundā uero Alexandro permīſerat: Tertiā uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter ſe ſortiebantur: totaq; nocte per caſtellorū ſpatia circuibāt. Cap. xxiii. Iudæis autem cum exeundi facultate omnis etiam ſpes ſalutis adēpta eſt: auctaq; iam fames totas domus ac familias depaſcebatur. Et tecta quīdem plena erant mulieribus exanimatis atq; iſantibus: uiarum autem anguſta ſenibus mortuis. Adoleſcentes autē ac iuuenes turgidi uelut umbræ mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quem caſus occupauerat decidebāt. Sepelire autē funera neq; poterāt prę labore: & eos qb⁹ ali qua uis ſuperat pigebat & pp multitudinē mortuorū: & qd de ipſis erat icertū. Deniq; ſup eos quos ſepellierāt multi moriebant. Multi at ad ſepulchra priuſq; ſati dies ueniret & uiui pperabāt: neq; luct⁹ in illis calamitatib⁹ neq; flet⁹ erat: ſed fame ſupabant affe ctus. Siccis at oculis & corruptis oribus q tardius morerent eos q an ſe regeſcerēt tue bantur. Altū uero ſilentiū ciuitatē plenāq; mortuis nox cōprehēderat. Et latrones his acerbiores (domus. n. tm̄ ſepulchra erāt) & cadauera ſpoliabāt uelamīa corporib⁹ de trahētes cū riſu egrediebant. Hiſq; gladioꝝ mucrones ppinabāt: nōnullosq; iacentiū adhuc ſpirātes ferro experiēdi cātrāuerberabāt. Si qs aut manū rogallet aut ferrū ſibi cōmodari quo famē euaderat: ſupbiſſime negligebat. Anias uero eſſantiū qſq; in mor te tēplū obtutibus intuebat cū uiuos relinqueret ſeditioſos. Illi aut primo qdē ſumptu publico iubebant mortuos ſepeliri cū dolorē ferre nō poſſent: Deinde q nō ſufficiebāt in ualles eos ex muro p̄cipitabant. Quas circuiēs Titus ubi plenas cadaueribus uidit: atraq; ſanie tabeſactis corpibus deſluētes ingemuit & extenſis manib⁹ deū teſtabat factū illud ſuū nō eſſe. Ciuitas qdē ita erat affecta. Cap. xxy. Romani uero cū nemo iam ſeditioſoꝝ auderet excurrere: nā etiam eos moror fameſq; tangebat: dies lætos agebant: frumentū aliarūq; reꝝ neceſſariarū habentes copiam de ſyria proximīſq; prouinciis. Multi autem iuxta murum ſtantes magnāq; alimentorū abundantiam demonſtrantes ſatietate ſui famē hoſtium incendebant. Seditioſis autē nihilomags calamitate cedentibus Titus reliquias populi miſeratus: & properans ſaltē hoc liberare qd ſupereſtiterū aggeres inchoabat: quāq; difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciuitati p̄ximas ſiluas opera prima cōſumpſerant. Ex nonageſimo uero ſtadio milites alias congerebāt: & ad antoniā ſolam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres ſtruebant. Cēſar aut agmina circuiens atq; opus ugens demonſtrabat: q in manibus eorū latrōes haberet. Sed illis p̄cēnitudo plane perierat: & animis & corpibus ſeparati utriſq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio manſueta uel corpora dolor tan

et mortuā plebē quasi canes lacerabāt: replebātq; languētib⁹ carcere. Cap. xxvi. Deniq; Symon Emathiā quidem p quem obtinuerat ciuitatem excruciatum peremit. Boechi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cū a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam Ioannes accesserat ut adiutorem Symonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliqd mali metuēs. Ingressus autem ille postq̄ obtinuit ciuitatē: inimicum eum æque atq; alios esse dicebat: q̄ pro se consilium dederat: uelut hoc simplicitate suauisset productum eum & accusatum q̄ cum romanis sentiret morte dānauit: ne quidem purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enī ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi quā filios obsecrantem: atq; hanc pro illa q̄ ciuitatē ei apuissent gratiam postulantem: ut auget eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super caros in conspectu suo filios iugulatur coram romanis productus: ita enim Symon Anano magadi filio pcepserat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid eum iuuarent ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias quidam pōtifex filius Masabali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Amua genus ducens: & cum his. xv. ex populo clariores necabant. Iosippi uero patrē cōclusum asseruabāt: missosq; pcone denūciāt ne q̄s i ciuitate degētū uel colloqueret cū eo: uel i unum ueniret prodicionis metu proposito: & eos qui hęc cum illo deslerent ante quēstionem perimebant. Cap. xxvii. Ista uidens quidam Iudas filius Dudi unus ex numero p̄fectorum Symonis: qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem non nihil etiam misericordia crudeliter pereuntū: magis autem sui prouidentia conuocatis. x. fidissimis contubernaliū quousq; tādē inquit hęc mala sustinebimus: quam uel salutis spē habemus seruantes pessimo fidē. Ecce iā fames oppugnat: romani uero p̄cne it⁹ sunt. Symō aut bñ quoq; meritis infidelis ē: metusq; sibi ēt apud eū p̄cne & apud rōanos certa fœderis dextera. Ergo age tradito muro & nosmet fuem⁹ & ciuitatē. Nihil aut graue Symō patiet si cū de se despauerit p̄cenas cit⁹ pēdet. His ubi. x. assensu sunt mane ceteros quos subiectos habebat p diuersum dimittit: ne qd eorū quē cogitauerat prodere. Ipse uero de turri hora tertiā rōanos iuocabat: illosq; aut alii superbiam contēbant: alii nō credebant: alios ēt pigebat uelut mox capturos ciuitatē nullo piculo. Interea uero cū Tit⁹ ad mūrē cū armatis accederet: añ rē Symō cognouit: turrimq; uelociter occupat. Romanis eos inspectantibus peremit: & p mūrē p̄iecit corpa mortuorū. Ibiq; circuiēs Iosippus: nec. n. rogare cessabat: caput uulnerat lapide: statim attonitus cadit. Excursus at ad eius casum factus ē iudeorū: abreptusq; esset i ciuitatē nisi Cēsar misisset: q̄ eū ptegeret. Illis at pugnātib⁹ Iosippus qdē tollit nihil qd ageret itelligēs. Seditiosi uero tāq̄ interfecto quē maxie cupiebāt cū letitia cōclamauerūt. Dicit aut hic nūci⁹ p ciuitatē ex quo residuā multitudinē moror tenuit uere pisse credentē: cuius fiducia pfugere cogitabāt. Audito aut Iosippi mater in carcere mortuū esse filium suū ad custodes quidē ex iotapatis hęc ait: certo se credere nec. n. uiuo potiri. Secreto aut flens ad ancillas: hunc inquit fecunditatis recepisse fructū q̄ ne sepelire quidem sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendaciū diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito. n. curato uulnere Iosippus resipuit: pgressusq; clamabat illos quidē nō sibi multo post uulnertis p̄cenas daturus: populū aut rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidē fiducia: seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorū autem alii statim de muro necessitate profugiebant: alii uelut ad pugnā cum lampadibus progressi simulantes mox ad romanos profugiebant. Hos aut scāuior ea quā intus pertulerant fortuna cōsequēbat & fame quā domi reliquerant uelociorē apud romanos inueniebant ad exitium satietatē.

DE BELLO IYDAICO

Aderāt autē inflati ex inēdia & uelut morbo itercutis aq̄ turgidi. Deinde uacuata replētes corpora dirūpebātur: nisi q̄ peniti desideria cohibuissent: paulatimq; cibū defueto corpore obtulissent. Verū & eos q̄ hoc mō seruarent alia plaga suscepit. Quidā. n. apud syrios ex trāsugis dephenditur e simo uētris aureos colligēs. Trāsglutiētes autē: ut supra diximus: eo ueniebāt q̄ cūctos seditiosi scrutabātur: & maxia uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; .xii. atticis cōparabant qđ antea .xxv. ualebat. Verū hac arte p unū detecta totis castris fama pcrebuit q̄ auro trāsfige pleni uenirēt. Arabū at multitudo & Syri scis uentrib⁹ suppliciū minitabant. Et hac ego clade nullā credo scāuiorē cōtigisse iudeis: una deniq; nocte duorū miliū patefacta sunt uiscera. Et hac Tirus iniustitia cognita poene iussisset auctores circūfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiorū: multoq; plures puiēdi q̄ qui fuerant interēpti. Cōuocatis autē auxiliatorū duobus iteq; militū romanorū: nam et militū quosdā hęc tangebāt iuidia, utriq; iratus dicebat: si qui militū suorū hęc cōmitterent lucri cā icerti nec arma ppria quisq; erubesceret auro argentoq; facta. Arabi autē & Syri primo qđ in alieno bello iure suo calamitatibus uterētur. Deinde q̄ crudelitātē in cādibus & in iudeis odia romanis ascriberent. Hac enī quosdā eorū milites infamia participare. Et his qđ mortē iternitatus ē: si qs in eadē postea repertus fuisset audacia. Ad legiones autē litteras dedit ut suspectos iuestigarent atq; ad se referrent. Verū pfecto auaritia contēnit oē suppliciū: scāuissq; hoibus lucrafdi amor inatus est: nullaq; oīno calamitas plus habēdi cupidine cōparatur: imo uero hęc alios & modū habentē metus subiūgitur. Deus autē qui dānauerat populū omnemq; uia salutis ad interitū uenerat. Deniq; id qđ cū pena interdixerat Caesar occulte in pfugos admittebatur. & si qs transfugisset circūspectantes aut ne qs romanorū uideret: eos scindebāt: & ex uisceribus q̄stū nefariū trahebant. In paucis autē reperiebatur: & plerosq; sola spes cōsumebat. Hic qđ casus multos trāsfigarū seduxit. Ca. xxviii. Ioānes autē ubi rapinā ex templo defuerat: ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens: multaq; uasa diuinā rei mīsterio necessaria crateras & lances & mēsas: urceolis qđem abstīnuit quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorū quidē imperatores honorauerunt semper templū atque orinauerūt: tunc autē iudeus etiā alienigenarum dona detrahebat: ad socios autē dicebat sine metu diuinis abuti debere: q̄ p deos qui pro tēplo militarent. Et ipso alii ppterea q; sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis seruabant: tutum erat effudisse. Nāq; in templo & multitudini distribuisset & illi sine horrore ungebātur & potabāt. Non quidē recusabo dicere quā dolor subet. Puto si romani cōtra noxios uenire tardassent: aut hiatu terrā deuorandā esse ciuitatē aut diluuiū periturā: aut fulgura: aut sodomitana incēdia passurā. Multo enim magis impiam progeniem tulit: q̄ quā illa pertulerant. Deniq; cum eorum pertinacia desperata totus populus interiit. Et quid opus est sigillatim narrare cades? Annii Eleazarī filius transgressus ad Titum per unam portā quā sibi credita fureat: centum & quindecim milia & .lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra ppe ciuitatē posita sunt. Et die quartadecima mensis aprilis usque ad celēdas iulii. Hac autē imensa est multitudo: nec tñ uel ipse fuit appositus portē: sed publicā mercedem diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Ceteros enim ppinqui sepeliebant. Sepultura autē fuit elatos ex oppido proiicere. Post hunc autē nobiles profugi omnia mortuorū sexcēta milia portis eieci nunciabant. Aliorum uero numerum minime posse comprehendī. Cum ad pauperes ferendos non sufficerent: congesta in maximis edibus cadauera essent inclusa. Et frumētī quidē modium uenisse talento. Post ubi autem muro circundata ciuitate ne herbas quidē legere iam liceret, ad hoc necessitas quosdam fuisse compulso ut cloacas rima

rent: boumque ueterē simū alimentū haberent. Stercus inde collectū & qđ nec usui quidem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc rōanī quidē audiētes miserati sunt: seditiosos autē ne uidentes qđem poenitebant: sed patiebantē usque ad ea p̄gredi: fatū. n. eos reddiderat cecos: quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Cap. i.

¶ De bello iudaico. Liber. vii. incipit.

Lades qđem hierosolymos: in peius cotidie p̄cedebant: cū & seditiosi magis accenderent inclusi: postq̄ populū fames ipsosq̄ iam possederat. Quin & multitudo cōgestos: in ciuitate cadaucos: & uisu horreda erat: odoremque pestiferos emittebat: cum excursus ēt pugnatiū moraretur. Nā ueluti per aciem ruerent plurima cāde exēitata conculcare mortuos cōgebātur: & qui super eos pedem ponerent: neque superabant neque horrebant: nec saltē sibi augurio fore putabāt cōtumeliā mortuorū. Gentili autē cāde polluti dextras ad extremū bellum p̄parabant: tanq̄ exprobatē deo: ut mihi uideat: supplicii sui tarditatē. Nō. n. spe uictoriē maior pars eorū: sed despatione salutis ferocius ferebātur. Romani autē quāuis plurimū in aggreganda materia laborarēt: tñ intra. xxi. dies aggeres erexerūt attonsis oibus ad nonaginta u'q̄ stadia circū oppidū lucis. Erat autē miserabilis terrē facies. Nam quē antea arborib⁹ & paradisis ornata fuerat: ea tunc deserta p̄cis undiq̄ arboribus cernebatur: nec ullus q̄ prius iudeam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cū eius solitudinē tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat: uel nō gemere mutationē naturē quantū pristinae derogasset. Omnia nāq̄ insignia pulchritudinis bellū deleuerat: ne si qs subito ad ueniens q̄ locū prius scierat eū cognosceret: sed p̄sens q̄reret ciuitatē. Romanis autē ac iudeis finitū opus aggerū par faciebat timoris initū. Nāq̄ hi nisi eos quoque exurerēt caputū iri ciuitatē putabant. Romani autē fortasse nec uolūtātē sibi fore illis incēsis alios parare. nam & mariē defecerant: & labori qđem corpora militū crebris offensionibus cessarāt. Verū ciuitatis cladibus tristius romani quā ciues ea habitātes afficiebant. Ad mala enim q̄ hinc accedebant ēt pugnatoribus nihilo segnius utebantur. Sed eorū spes frāgebatur cū aggeres infidiis: machinē soliditate muri: manus uero cōflictus audacia repugnantū superaretur: & p̄cipne q̄ cū seditione fameque ac bello: totque malis p̄stantiores iudeorū aios iuenirent. Viros quidem iexpugnabiles esse impetus arbitrabant: inuictam uero animorū magnitudinē quē calamitatibus aleretur. Nam quis eos in reb⁹ secundis sustineat: qui malis ad uirtutē icitarētur. Illi quidē p̄pterea cautius custodias p̄parabant. Ioānis autē factio apud Antonia simul & futura timebant. Si disciceretur murus cauebat & anteq̄ arietes admouebantur operibus instabat: nisi q̄a conatus eorū irritus fuerit. Aggressi. n. cum facibus aggerē spe decepti remeare. Nā primū ne concordare quidē eorū uidebatur consiliū paulatim & per interualla & cūstanter nō sine metu p̄siliētiū neque iudeorū more: ut breuiter dicā. Decrant. n. q̄ ppria gentis essent, audacia cursus: & oīum simul impetus: & ut non sine offensiōe recederent. Languidiōres p̄gressi quā solebant ēt romanos solito p̄optiores offendere: qui corporibus qđē atq̄ armis ita undiq̄ aggeres sepsere: ut nusq̄ igni aditum relinquerēt. Animū uero ita cōfirmauerunt, ne quis loco anteq̄ occūberet, moueretur. Nam p̄ter oīum rerū desperationē si etiam illud opus esset exustū, acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditātē uirtus cederet: aut arma temeritatē: aut peritiā multitudinē: aut iudeis romani. Simul at missilia cū illis faciebant i. p̄siliētes delata: & q̄ cecidisset posteriores ipediebat ac peri

DE BELLO IYDAICO

culū antecederēt molliores efficiebat. Qui uero itra telī iactū uenire pperassent: alii di-
 sciplina hostiū & densitate pterriti alii cōfixi hastis retrocedebāt: & ad extremū alius
 aliū timiditatis arguēs reīfecta reuertebātur. Calēdis aut iulii tētata fuerat expugna-
 tio. Iudeis aut inde digressis rōanī machīnas admouere: quīs ab antonia saxīs atq; igni
 ferroq; peterent: & quodcūq; hostibus telū necessitas attulisset. Nā licet multū mōni-
 bus iudei cōfiderēt: machīnasq; cōtēnerēt. tñ eas applicare phibebāt rōanos. Illi aut iu-
 deis studiū esse ratī ne muroz infirmitate antonia lēderet: & fragilibus eā fundamētis
 suspicantes cōtra certabant. Nec tñ q; feriebat īctibus obediebat: sed ipsi quidē crebris
 in se missilibus iactis cū nullis periculis desup uenientibus lassarent, arietū opus urge-
 bant. Cū uero inferiores essent ac lapidibus frangerētur: alii scutis sup corpore cōcame-
 ratīs: fundamēta manib⁹ & uectib⁹ suffodiebāt. Itaq; saxīs quatī obstinato labore cō-
 cussis. Quietē utrisq; nox attulit: & ī ea murus arietibus labefactatus ex qua pte priori-
 bus Ioānes aggerib⁹ insidiādo muz suffoderat subsidēte cuniculo repēte labiē pag⁹ p-
 ter spem utrorūq; animi affecti sunt. Nā iudei qdē qbus memoria esse oportebat qd rui-
 na pter spem accederet & aduersum eā pcauti nō fuerant tanq; mansura esset antonia
 confidebant. Romanosq; aut inopinatā leticiam sub celerī subuersione natam: conspe-
 ctus alius murus quē intrinsecus Ioānes edificauerat cito restrinxit. Verūtamen prior
 facilior impetus uidebatur. Tunc. n. & ascensum per ruinas promptiorē & antoniā sa-
 tis esse infirmiorē. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabat. Nemo tñ
 eū audebat ascendere q; qui primus id tentauisset certissimū esset exitium. Cap. ii.
 Titus uero spe atq; rōne putans alacritatē pugnantū excitari: & adhortatione atq; p-
 missis saepe quidē periculoz nasci obliuiaz: interdū aut mortē solere contēni, in unum
 cōgregatos fortissimos experiebat dicēs. O cōmilites hortari qdē ad ea quē piculū
 non afferunt, aperte & ipsis qui rogant: & qui eos rogant ignauia reprehensionē parit.
 Exhortatione aut opus ē in solis rebus ambiguis: quippe illa p se quēq; gerere dignū ē.
 Itaq; difficilē uobis ī muz esse ascensum ipse pteor: q; aut uel maxie oporteat gloriā
 cupidos pugnare difficilimis rebus: pulchrūq; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum,
 q; primi fortiter fecerit psequar. Primū qdē uos illud hortet: quod. nōnullos fortasse de-
 terreat, iudeoz paties aīus: & ī aduersis rebus dura cōstantia. Romanos. n. eosq; mili-
 tes qbus ī pace bella discere: in bello aut uicere cōsuetū ē, a iudeis manu uel aīo supera-
 ri turpissimū est: idq; ī fine uictoriae: cū ēt dei nitamur auxilio. Nāq; offensionis nostrae
 iudaicae desperationes sunt. Illoz at clades fauore dei uestisq; uirtutibus crescūt. Etenī
 seditio: fames: obsidio: murorūq; sine machinis casus, qd sit aliud q; ī illos ira dei: nostrū
 q; adiumentū. Igī non solū deterioribus īferiores uideri: sed et diuinū p̄sidiū pdere uo-
 bis nō cōuenit. Quo pacto aut nō turpe uideat: iudeos qdē qbus nō magni pudoris ē
 uinci: q; seruire didicerint: quo minus ī postez patiātur mortē contēnere: atq; ī nos me-
 dios frequēter excurrere nō uictoriae spe: sed ostētationis grā: Vos aut toti⁹ p̄cne terre
 marisq; uictores: qbus et non uincere probro habetur ociosos sedētes: ne semel qdē ī ho-
 stes aliqd audaciter expertos: famā ac fortunā cū his armis operiri: maxie cū paruo dis-
 crimine totum possitis efficere. Deniq; iam ī Antonia si ascenderimus, habebimus ci-
 uitatē. Nā & si pugnandū sit aduersum intus positos quod non arbitror: attamē capta
 hac respiratiōe hostiū incedere uictoriā nobis plenissimā repromittit. Et ego p̄termis-
 sa nūc eoz laude: q; ī bello cecidere: & ī mortalitate q; martio furore pstrati sunt ex morbo
 pacis tpe mortē aliter sentiētib⁹ imprecabor: quosq; aīa cū corpore sepultura damnat.
 Quis. n. uiroz fortū nescit: q; animas ī acie ferro corporibusq; absolutas purissimum
 elemētū ether hospitio receptas iter sidera collocat: manesq; se bonos ac ppitios hero

as uidēdos offerre posteris suis. Quas uero morbo⁹ corpis tabesq; cōsumperit: & si maxime pbris ac piaculis purgatae sunt: subterraneae tenebrae operiūt: altaq; obliuio sulci pīt: & corpis simul ac uitae ac memoriae sine circūscriptas. Quod si n. cellar: o mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leui⁹ ē ferri minis leniūt: cui nō uideat ignauū negare usui quod debito redditurus sit: Et hęc quidē ueluti seruari neq̃ant: uel qui conati fuerint psecutus sum. Est aut saluē spes in maximis quoq; periculis: qui uirilē aium gerūt: primū. n. qđ decidit patet īcessu. Deinde totū qđ edificatū est facillime dissolui pīt. Vosq; plures hoc opus aggrediētes: alii⁹ alii p adhortatiōe fiet atque subsidio: uestraq; obstinatio in breui aios hostiū frāget: ac fortasse nobis si eā tñ coepimus īcruēta res efficietur. Etenim ascēdētes quidē nos phibere scilicet conabūtur. Si uero clā uel ēt per uim aliqd egerimus semel quis paucos nō sustinebūt. Me aut pfecto pudeat nisi q prius hoc fecerit: iuidendū remuneratiōibus fecero: & q uixerit quidē similibus pīt: bea tissima uero p̃mia sequantur occisos. Talia dicēte Tīto: cetera quidē multitudo piculi magnitudinē timuit. corq; uero unus qui ī cohortibus militarent. Sabinus quidē genere syrus uir & manu simul & aīo fortis apparuit: licet si quis eū aī uīdisset: quantū ex habitu corporis ne specie quidē militem esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudi ne: sed aīa quādā heroīca ī macro corpore atque angustiore uiribus suis habitabat. Cū primus surrexisset: itaque dedo me īquit tibi alacri aīo Caesar: & ante oēs in murū ascendo: atque opto qđē ut uires ac uoluntatē meā scq̃tur fortuna tua. Quod si coepi u casus iuiderit: scito me nō pter spem q res aliter cesserit: sed q sic decreuerim p te moriturū. His dictis & scutū laeua manu capiti p̃tendens: strictoq; dextera gladio circa horā diei sextā मुख petebat. Sequebātur aut ex aliis qui soli eius uirtuti emuli esse cupiebāt. xi. uiri. Multo at oēs antecedeat diuino quodā ip̃ctu excitatus: cū de muro custodes iaculis & sagittis undiq; īfinitis appeterēt: atq; īgētia saxa deuoluerēt: q nōnullos de. xi. de ceperunt. Sabinus aut misilibus occurrēs: licet obstrueretur sagittis: nō tñ ante ip̃etum cohibuit quā summa muri p̃henderet: hostesq; in fugā uerteret. Viribus aut eius atq; aī p̃tinacia territi pluresq; ascēdisse rati nō steterūt. Qua in re fortunā q̃s ueluti uirtutibus iuideat: sempq; p̃claris facinoribus officiat, nō īcūsa uir: Siq̃dem hic uir neque ab īcepto errauit: & offensione lapidis cū maximo crepitu pnus decidit. Vnde factū est ut iudei reuersi ubi solū & iacentē uidere ex oī eū parte iaculis peterēt. Ille gēnibus nixus & scuto p̃tectus primo qđē ulciscēbat hostes multosq; ad se appropīquātes sauciauit: uulnēz aut multitudinē remisit dexterā: & ad extremū priusq; redderet aīam sagittis est obrutus uir dignus p fortitudine q meliori fortuna uteret. Pro mēsurā uero coepi facinoris cecidit. Ceteri aut tres p̃cēne iā sūma tenētes obtriti lapidib⁹ pierūt: & octo sauciari detracti & ī castra relati sunt. Hac q̃dem tertia die mēsis iulii gesta sunt. Cap. iiii. Biduo at post. xx. de numero excubantiū p aggeres militū cōgregati signiferū ordinis sui & duos quosdā ex ala equitū & tubicinē unū ad se uocāt: nonaq; noctis hora per ruinas ad antoniā ociose p̃cedunt: occisis aut primis custodibus sōno opp̃sis मुख obtinent: ac buccina signū dari p̃cipiūt: quo ceteri qđē uigiles subito exsuscitant & fugiūt priusq; multitudinē q murū ascēderat cernerēt. Nam & timor illis & tuba imaginē quādā, ubi magnū hostiū numēz ascēdisse crederēt, oñdit. Caesar aut signo audito p̃pere armat exercitū: & cū ducib⁹ primis lectoz ceterua comitat⁹ ascēdit. Cū at iudei ad tēplū īteri⁹ cōfugissent: ipsi quoq; p cuniculū irruerūt: quē loānes aduersum rōanēz aggeres apuerat. Dispositiq; amboz agminū seditiosi tā loānis q Symōis arcēbāt eos sūma uī atq; alacritate repugnādī. Siq̃dē excidii finē putabāt locū scūz penetrasse rōanos qđ & his uictoriē p̃cipiū fuit. Ad ip̃m at adytū ualidissima pugna cōmittit. His qđē tē

DE BELLO IVDAICO

plū uī occupare certātib⁹: iudais uero antoniā uersus eos repellētibus. Et sagittæ qdē atq; hastæ utriq; inuiles erāt. Strictis atq; ensib⁹ dimicabāt. Neq; cōflictū discerni poterat: ex q̄ pte q̄q; pugnaret p̄mixtis uiris & p̄ angustias p̄mutatis: cū & uocis intellectū magnitudo cōfunderet: multaq; mors esset utriq;: arma simul & cadauera iacentiū cōculcata frāgerēt p̄liantes. Semp̄ atq; si bellū fluēs grauasset alterā partē potior: ex hortatio & inferior: cōquestio nascebat: neq; aut fugæ aut p̄secutioni loc⁹ erat. sed p̄ p̄inquare mutatiōes cōfligētū & inclinatiōes p̄mixtæ fiebāt exercit⁹. Qui uero inter p̄imos steterant aut occidēdi aut moriēdi necessitatē hēbāt: q; refugere nō dabat. Nā & posteriores utriusq; ptes suos in frontē urgebāt: nullūq; inter dimicātes bello uacū interuallū relinquerāt. Cū aut iudeorū animi rōanorū peritiā uincerē: iāq; oīno tota acies pellere (ex nona .n. hora noctis ad septimā usq; diēi pugnabāt). Hi qdē simul oēs & excidiū periculū p̄ nutrimento uirtutis hñtes: rōani uero exercit⁹ parti (nondū .n. ascēderāt agmina: illiq; spes pugnantiū nitebat) satis esse uisum est in p̄sentia antoniā obtinere. Cap. iiii. Iulian⁹ uero qdā Ecatōtarchus ex Bithyna nō ignobilis: quē in illo bello & armorū peritiā & uiribus corpis & cū spiritu oīum fortissimū ipse cognoui, ubi rōanos iā cedere & male repugnare cōspexit: p̄ Titū aut q̄ apud Antonia stabat: subito p̄siliit iāq; iudeos uincētes solus ad interiōrē usq; tēpli angulū p̄secutus ē. Fugiebat aut uniuersa multitudo: neq; uim eius neq; audaciā hoīs esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio disiecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verū & ipsum p̄fecto facta persequēbantur quæ ab homine uitari nō possunt. Calceos nāq; hñs creberrimis atq; acutis clauis ut ceteri solēt milites: fixos. Dū stratos axeis crustis solo occurreret, labitur: magnoq; cum armorū sono deiectus intergū fugiētes reduxit. Et romanorū qdem clamor ex Antonia sublat⁹ salutē eius metuētū: iudei uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebāt. Ille aut multā qdē ferri uim scuto excipiebat: sape aut conatus erigere p̄cutiētū multitudie reuolut⁹ ē. Et iacēs tñ gladio multos p̄culit. Nec enī cito p̄emptus ē: quādo galea & thorace omnia membra neci oportuna septus orat. Nāq; diu uerticē cōtraxerat: donec cōcisus aliis eius mēbris remisit uires: cū ei nemo auderet succurrere. Nimi⁹ aut dolor cæsarem tenuit: ubi tātæ fortitudinis uirum i cōspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & q; locus se qdē itercludebat auxiliū ferre cupiētē. Alios aut tēne possent metus ipediebat. Iulianus qdē diu cū morte luctatus: cum non paucos interfectorū suorū sautios reliq̄set ægre pemptus ē: magna sui gloria nō apud romanos tantū & Cæsare: uerū apd̄ hostes quoq; relicta. Iudei uero ēt mortui raptō corpe Romanos i fugā uersos i Antonia cōcludere. Fortiter aut i eo p̄lio decertare Alexas quidam egyptus ex agmine Ioānis: ex pte uero Symonis Malchius & Militonis fili⁹ Iudas & Iosue filius Iacobus duces Idumeorū: Zelotarū uero fratres duo iuuenes Arsimon & Iudas. Cap. v. Tit⁹ aut militib⁹ suis i perat Antonia fundamēta diruere: facile q; ascēsum cūcto exercitū p̄parare. Ipse uero Iosippo ad se uocato: nāq; audierat eo diē q̄ erat mensis iulii septimūdecimus diuinā obseruatiā quæ entelechismos uocat uirorū penuria defuisse: eaq; re populū nimis dolere: iterū dici Ioāni p̄cepit q̄ ante mādauerat: quod etiam si quis eum pugnandi scēuus amor teneret: cū qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secū & ciuitas interiret simul & tēplū: sanctum tamen locum uiolare desineret: ne ue in deū nephas admitteret. Potestātē aut habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudeos quos ipse delegisset. Itaq; iosippus ne soli Ioāni hęc intimerent: sed ēt pluribus: unū exaudiri posset cōstitit & mādata Cæsaris hebraico sermone disseruit. Multū aut ab his quo patriæ p̄ceret p̄cabaat: ignemq;

depellerent iam templo contiguum: deoq; uota redderent cōsue'ta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis aut conuitiis tyrānus Iosippo cū execrationibus lacerato: postremo addidit nunq̃ sibi excidium esse metuēdū : quoniā dei ciuitas esset. Atq; cū exclamatiōe sane uero inquit Iosippus eā purā deo conseruasti: uiolataq; sancta mansere. Nec in eū cuius speras auxiliū quicq̃ impiū deliquisti: sed solēnitas sacra cōsequit̃. Et si qdē tibi quisq̃ quotidianū auferat cibū impiū cū hostē putabis? Deū uero quē ppetua religiōe priuaueris belli auxilio speras futurū? Et romanis peccata imputas: qui nostras leges et nunc tuent̃: & quæ ipse intercidisti sacra deo reddi cōpellunt. Quis nō inopinata mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem : cū alieni quidē hostesq; impietate tuā corrigant? Tu uero iudeus & inter leges educatus illis quoq; i has scæuior iueniaris? At quin Ioannē et qdē poeniteremalorū nō ē turpe in rebus extremis honorūq; tibi exēplo patriā seruare cupiētī ppositū est. Iechonias rex iudeorū q̃ quondā babylonis bellū sibi iherētibus: spōte ciuitatē priusq̃ caperet excessit: & cū cognatione sua uolūtariā captiuitatē sustinuit: ne hæc sancta hostibus pderet: deiq; domū uideret exuri. Ob hæc facta iudeorū cōmemoratione laudat̃: eūq; memoria trāsmissa psecula semper nouam immortalitatē posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar: & si periculū præsto sit: ego autē ueniā quoq; tibi a romanis spōdeo: dū meminerisq; gētilis mo neo: & iudeis ista promittam spectarique oporteat qui sit auctor & unde cōsiliū. Absit. n. unq̃ me ita captiuū uiuere: ut gen⁹ aut leges patrias obliuiscar. Rursum idignaris & clamas mihiq; maledicis. Etiā acerbiora mereor : qui hæc aduersus fara suadeo: deiq; sententia condēnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta ueterū prophetarū & respōsum impendens miserrimæ ciuitati. Iam tunc. n. eius excidiū prædixere cū q̃s homicidiū gentile coepisset. Vestrorū autem cadauerū nō ciuitas tantū: sed et templū omne repletum. Deus plane deus ipse cū romanis ignē sibi lustrationis infert totq; scelesq; plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosippo cū fletu & lachrymis psequēte uox eius singultibus interrupta est. Et romani quidē miserati dolorem admirati sunt. Ioannes aut eiūsq; socii magis contra romanos irritabantur: illum quoq; capere cupiētes. Nobiliū tñ plurimos cōmouit eius oratio: & nōnulli quidem seditiosorū custodias formidantes locis suis manebant: iā dudū certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt aut q̃ capto discessionistēpore ad romanos cōfugere: i qb⁹ erāt pōtiffices Iosipp⁹ & iesses. Filii uero pōtifficū, tres qdē Hismaeli: cui apud Cyrenē fuerat caput abscissum: & Mathiæ quatuor: alteri⁹ uero Mathiæ unus: qui post interitū patris aufugerat: quē Symon Gloriæ cū tribus filiis: ut supra dictū ē: interemit. Multi aut nobiles cū pōtifficibus defecere: eosq; impator cū palia humane suscepit: tū sciēs alienigenis moribus illic uersari molestū esse: i Gnophā dimisit ut ibi manerēt: interim monitos et pollicitus possēssioes cuiq; peracto bello reditūq; esse. Illi qdē in destinātū municipiū lēti cum omni cautione discedunt. His autē in ciuitate non uisus rumor seditiosis iteq; diffamatus ē q̃ romani trāsfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidē hæc caliditas eorū sicut autea ualuit: timor aut profugere cupientes inhibuit. Rursus aut postq̃ eos Titus reuocatos a Gnophā cū iosippo mūq; circūire & populo cōspici iussit, multi ad rōanos fugiebant. In unum uero congregati & ante romanos stātes cū lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabāt. Primo quidē paucos in ciuitate rōanos suscipiet̃ patriāq; seruaret̃. Si hoc displiceret saltē de phano certi exirēt templūq; sibi liberarent. Nec. n. aufuros sine maxia necessitate rōanos ignē sanctis imittere. His illi magis aduersabant̃ mītraq; in trāsfugas uociferari cōuitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorū disposuer̃ tormēta: ut oē qdē circū phanum spaciū multitudinem mortuorū sepulchro: templum

DE BELLO IYDAICO

uero ipsum castello simile uideret. In loca uero sancta & iacella cum armis adhuc & manibus gentili cede calatibus infiliebant: & ad hanc pcessere legis iniuriam ut quam iudeos indignatione oporteret exercere si hac roani admitteret: & tunc in iudeos propria sacra temerantes uterentur roani milites. Nemo tamen fuit eorum qui non cum honore templum aspiceret atque adoraret: latronesque optaret antequam intollerandum malum contingeret poenitere. Cap. vi. Titus autem dolens uicem eorum iterum loanem eiusque socios increpabat dicens. Nonne uos osce-leratissimi cancello sancta loca prexistis? Non litteris gravis ac nostris incisas tabulas constituistis: quibus ne septa cuique transgredi liceret edicite. Non eos qui transissent quamuis roanus quis esset uobis necare permilim? Quid igitur in eo est mortuos conculcastis o nocetissimi. Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluitis? Testor ego patrios deos: & si quis nunquam hunc locum ante aspexit: nunc. n. neminem credo: itaque testor & exercitum meum & iudeos qui apud me sunt & uos ipsos quod non ego uos uiolare hanc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit: neque accederet ad sancta quispiam roanorum: neque quicquam in eius contumeliam faciet. Seruabo autem uobis et templum uolentibus. Cap. vii. Hac Iosip- po item uiciate principis dicta: latrones ac tyranni existimantes non beniuolentia: sed timiditate hos sermones fieri in superbia tollebant. Tunc autem quod neque se ipsos miserari eos: neque templo peccere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit iuuare. Sed uniuersum quod his militem qui locum eum non capere ferre non poterat. Tunc enim de singulis centuriis uiris fortissimis lectis et chiliarchis singulis milites attribuit: hisque duce proposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoque in armis esset unaque descendere statuisset, amici cum proprii culi magnitudine ducumque dicta continuerunt. Plinius enim opis antonia sedentes: qui militum certamina factum esse dixerunt: qui si periculum subisset. Oes enim fore sub oculis impatoris optimos bellatores, his prout. Deinde ob hoc solum se maiore locum ad milites: ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisque indonat abiret: aut contra impunitus ignauus lateret: sed omnium spectator ac testis fieret ipse: qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quod ad aciem hora quam supra memoratum est dimisit. Progressus autem ad Speluncam de Antonia quod fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant non ita ut sperabant somno oppressos iuuenes custodes: sed excitatis cum clamore confestim manus conseruere excubitorum intus. Mane autem ceteri cateruati excurrere. Itaque primorum quod impetum excipiebant roani. Qui autem illos sequerentur: in agmen proprium incidebant: multisque suorum uelut hostibus utebantur. Vocis namque agnitione confusus primus clamor oculorum autem singulis nox ademerat: cum preterea quosdam furor cecos: alios iracundia: alios timor efficeret: circos obuium quenque sine discretione feriebant. Romanis quod scutorum coniunctione septis & per globos persilietibus ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudei uero disiecti tam impetus quam recessus temere facientes: saepe imaginem inter se hostium alius alii demonstrabant: cum reuertente suum quisque per tenebras romanum quasi aggrediente exciperet. Denique plures a suis quam ab hostibus sauciati sunt: donec orto die uisum iam pugna discerneret: & in acie stantes ordine sagittis atque lapidibus agerentur. Neutri uero cedebant neque labore fatigabantur. Sed romani quod & singillatim & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant. Illi quoque die sibi quisque promotionis initium fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudeis autem & proprium cuiusque periculum: & quod templo metueret ministrabat audacia: qui tyrannus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnam interminationibus incitaret. Cominus autem plerumque pugnantium. Sed cito & breui momento prelia mutabantur. Neutra enim pars periculum fugae spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat: & confidere superantibus: & stare si fugeretur: acclamantium. eratque ueluti quoddam belli theatrum. Nec enim uel Titum uel alios qui una erant quicquam eorum qui in pugna gererent latebat. Postremo nona hora noctis cepto prello: quanta diei dissoluti sunt. Cum neu-

tri eo loco unū pugnā iniere certe fuga cessissent: uerū mediā in ancipiti plio uictoriā reli-
quissent. Rōanorū qdē plurimi nobiliter decertarūt. Iudaeorū p̄tis qdē Symonis iudas
Mariō filius: & Simō Iosaiā. Idumeorū uero Iacob⁹ & Symō alter Carthae filius: Iaco-
bus aut iosia. De ioānis aut sociis Getheus & Alexander. De zelotis aut Symon filius
Tagirā. Cap. viii. At rōanorū reliqua man⁹ die septimo submersis antoniē fun-
damentis: latam uiam usq; ad templū composuit. Admotaq; muro agmina mox agge-
res inchoabāt: unū contra interioris templi angulū qui ad septentrionalē orientēq; spe-
ctabat: alterū cōtra exedrā ad aqlonis partē inter duos muros edificatū. Aliorū duorū
unū cōtra portā occidentālē tēpli exterioris: alterū ab aqlone. Magno tñ opus cū labore
ac miseris pficiebat cū materias sexcētesimo usq; stadio deportarēt. Interdū at insidiis
ladebātur: cū ipsi qdē uincēdi facultate minime cauerēt: iudaeis uero pp desperationē sa-
lutis audaciorib⁹ uterent. Nōnulli. n. eqtū quotiēs ad ligna siue fornū colligendū exis-
sent interea dū id facerēt equos suos fr̄nīs exutos pasci, sinebāt: quos iudei per cuncos
erūpētes rapiebāt. Itaq; dū id crebro fieret caesar existimās quod erat uerū, negligentia
suorū magis quā iudeorū uirtute rapinas contingere, tristī aiaduersione ceteros ad equorū
custodiā reuocare statuit: unoq; milite q equū perdiderat morte dānato eo metu equos
suos ceteris cōseruauit. Nunq̄. n. eos post hēc i pascua dimittebant sed tanq̄ natura his
connexi ad necessitatē egrediebant. Illi quidē tēplū oppugnabant aggeresq; erigebāt.
Altera uero die post eorū ascēsum multi seditiosorū quos rapinā defecerāt & fames urge-
bant: cōgregati in p̄sidia romanorū q̄ Elenoā montē uersus collocata erant circa undecī
mā diei horā impetū faciūt. Sperabat. n. primo qdē inopinatos: deinde curandī corporis
cā q̄scētes facile decipi posse. Verū cognito illo conatu romani & de p̄p̄iis custodiis
celeriter collecti obstabant eis murū transcendere ac perrūpere uolēter conatis. Cōflato
aut uehementi plio multa qdē & alia ab utraq; parte fortiter gesta sunt cum romani p̄ter
fortitudinē et bellandī peritiā: iudei uero imoderato ipetu & effrenatis aīs uterent. Dux
at his pudor erat illis necessitas. Nam & amittere iudeos ueluti laq̄is irretitos romanis
turpissimū uidebatur & illi unā spē salutis si murū uel perrūpere potuissent hēbāt. Ibi tū
qdam ex ala eqtū Pedanius noīe iudaeis i fugam uersis atq; in uallē coactis equo in ad-
uersum motē a latere icitato p̄teruectus rapit unū ex hostib⁹ fugā petentē iuuenē & gra-
uē corpore & armis undiq; leptū: talo cōprehensum tñ se iclinauit equo currete: tanq;
dexterā uim itēq; careri corporis & equestris peritiē demonstrauit. Iste qdē tanq̄ mun⁹
aliquid rapuisset captiuū ferens ad Cēsare uenit. Titus aut uires eius q̄ coeperat admi-
ratus & captū q̄a murū aggredi tētauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidē tēpli oppu-
gnationē curabat: utq; aggeres mature fieret purgebat. Cap. ix. Interq; iudeos
aduēsis plis male tractatos tumescēte paulatī bello & i serpēte tēpli pernīcie sicut i pu-
trefacto corpore ad sola mēbra peste occupata pueniētes ne ulterius pcederet absconde-
bat. Porticus. n. parte q̄ ab aqlone in oriētē pertinēs antoniā iūgebatur incēsa: Deinde
ad. xx. fere cubitos abrupte: imisso sanctis icēdio manib⁹ suis. Biduo at post p̄dicti mē-
sis uicesimo & q̄rto die romani porticū inflāmare: & usq; ad quartūdecimū cubitū igne
pgresso: iudei similiter culmē abiiciūt: neq; oīno recedētes operibus & antoniā cōtinē-
tia diruētes: cū liceret eis ac deberēt icēdiū p̄hibere. Itaq; imisso igne cursum eius ocio-
se p̄ sua utilitate metiebant. Circa tēplū aut nunq̄ plia cessauere: sed frequēs paulatim
cōtra se excurrentiū bellū. Hisdē aut diebus qdā ex iudeis uir & corpore breuis & uul-
tu despiciabilis tanq; genere quā rebus aliis uilissimus Ionathes noīe p̄gressus ad Ioan-
nis pōtificis monumentū: cū alia multa superbe ad romanos plocutus esset: tū quē fortis-
simū hērent ad singulare plū puocauit. At q̄ cōtra steterē multi qdē dedignabāt: erāt

Ap̄i. r̄uāt m̄st. f̄ndklyn

DE BELLO IYDAICO

aut iter eos ut assolet et quod timerent: quosdam uero non inconsulta moueret ratio cum mortis cupidine non debere colligere. Nam quod de salute desperassent eos neque cautos impetus neque deum habere placabilem: et cum his in discrimine uenire quos neque uincere magnus sit et uinci cum dehonefamento periculosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu neque prederet multaque iudeus eorum timiditati illuderet: erat arrogantissimus quodam superbus et romanis ex alae equitum nomine Pudes insolentiam eius exosus. Fortasse autem etiam corporis breuitate sublatum inconsulte perfiliit: et ceteris commissa cum copugna risum prebuit: sed a fortuna perditum est. Lapsus. nam ionathes interfecit: deinde pede supra mortuum posito: laua scutum dextraque cruentum gladium coruscabat armisque cum fremitu concussis exercitui et iacenti insultans spectantes romanos increpabat: donec cum tripudiantem et uana iactantem quidam priscus centurio sagitta transfixit eoque facto et iudeorum et romanorum clamor excitatus est. ille autem dolore in uertiginem tortus supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit. **Cap. x.** Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem et quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. Vicefimo autem septimo die predicti mensis huiusmodi dolorem excogitant. Occidentalis porticus spatium quod iter culmen et trabes erat uacuam siluis aridis: itaque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarii fugientibus instabant: et in porticum ascendere positos scalis nitabantur. Qui uero prudentiores erant nullam fugam quam iudeis fuisse cogitantes locis suis manebant. Vix porticu repleta his qui ascenderant ignem imittunt iudei. Excitata undique subito flamma: romanos et qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: et despatio quos incedunt coepit occupauit. Flammas. nam cincti semetipsos in oppidum: alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis defiliantes in putres ilico debilitabantur. Alios dum conantur peruenire incedunt: alii ferro flammam antecedeabant. Stanti uero et alios fugientes ignis comprehendebat plurimum peragat. Caesaris uero licet promouentibus indignaretur: quod iniussu porticum ascenderat: misericordia tamen eorum tetigit. Cumque nemo prohibere posset incedunt: hoc erat tamen solatio pereuntibus: quia uidebant eius dolorem pro quo ipsi animam perderent. Vociferantes. nam et ante alios perfiliens: et comites suos quam possent auxilium ferre obsecrans cernebat. Eiusque uoces et affectiones quicquid uelut aliquam preclarissimam sepulturam secum afferens moriebat. Nonnulli tamen recepti in parte porticus latiore flammam quidem periculum euasere. Obsessi autem iudeis cum diu sauii resisterent: postremo uiuersi cecidere. **Cap. xi.** Post omnes autem quodam iuuenis nomine Logus toti huic ornameto fuit calamitatis: et quamuis sigillatim digni sunt memoria qui perire: omnium tamen fortissimum demonstrat est. Quem iudei quidem et quia fortis erat: et quia interficere cum cupiebant: ad se descendere promissa fide hortabantur. Frater uero eius Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtinuerat: sublatoque altius gladio ut ab utroque partibus cerneret semetipsum occidit. Eorum quos ignis obsederat Argorius quodam calliditate seruatus est. Appellatus. nam clara uoce Lucio quodam commilitone et cotubernali suo: heredem te inquit relinquo toti patrimonio mei: si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset: ipse quidem quod se in eum peccerat uiuit. Lucius uero pondere oppressus: constratoque lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem romanis tristitiam comparauit. In posterum tamen cautiorem effecit: et aduersus iudeos insidias inuit: quibus plerumque loca moreque hominum nescientes ledebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque ioannis: quam ille belli tempore quod cum Symone gerebat supra postes quam in Christum duceret adificauerat. Reliquum uero iudei quam consumpti fuerant qui ascenderant abscederunt. Postero autem die Romani quoque porticum quam in boream parte fuit ad orientalem usque totam incedunt: continenter angulos eius qui appellatur cedron super uallē adificata: unde et profunda erat et horribilis eius altitudo. **Cap. xii.** Circa templum quidem itares se habebant. Eorum uero qui per

*Deus iudeorum qd similitudo dicitur
aridus ignis et sulphur qd arbor
bitumini repleuitur fingit fugam*

*Miseranda Titimora ubi
erat solatio*

ciuitatē fame corrūpebātur īfīnīta multītudo moriebatur. Inenarrabiles autē clades eue-
niebāt. In dies nāq; singulos si uel nunq̄ aliquid cibi apparuisset bellū illico gerebatur:
& amicissimīter se ad manus ueniebant miseris diripiētes aīs uīaticū. Fides autē penu-
riā nec moriētibus hēbatur: sed etiā quos uiderēt expirare scrutabant latrones: ne quē
forte cibū sinu occultās q̄spīā moreret. Ipsos at̄ spes egestate uictus hiātes ueluti canes
rabidos decipiebat: & impingentes ī hostiā tanq̄ ebrii ferebantur: easdēq; domos bis ac
ter eodē momēto desperationē īgetabant: oīaq; dētibus necessitas subigebat: & ea collī-
gētes q̄ nullū quīs sordidissimū mutoz aīaliū nō horreret comedere patiebātur. Deniq;
nec cingulis nec calciāmētis abstinuere coriaq; scutis detracta mādebāt. Quin et sceni
ueteris laceramēta uictui hēbantur: cuius nōnulli exiguū pondus q̄tuor atticis uenūda-
bant. Et qd opus est famis īprobitatē ex rebus aīa carētibus demonstrare? Factū. n. rela-
turus sum neque apud grēcos neque apud barbaros cognitū & dictū qdē horrendū: au-
ditu uero īcredibile. Itaq; libēter hanc calamitatē ītermittēre ne mentiri me posteri aēsti-
marent: nisi testes multos habere & fortasse aliq̄ priē referre gratiā partius ea differens
quorū facta p̄pessa est. Cap. xiii. Mulier quadā ex plebe trans iordanē habitan-
tiū incolaz Maria noīe Eleazari filia deuico Vatezobra qd significat domos Esopi: ge-
nere ac diuitis nobilis cū alia multitudine fugiēs ī hierosolyma recepta cū ceteris obli-
debat. Huius alia quidē bona tyrāni diripuerūt: q̄ ex trāsamnanis locis ī oppidū cōpor-
tauerat. Reliquias uero cōditoz & si alimēta repperissent irrūpentes domū eius satellī-
tes quotidie auferebant. Grauius autē mulier idignabatur: p̄pterea q; sapissīme raptorū
bus maledicēs: & īprecans eos cōtra se uehementius irritabat cū neque iratus neque mi-
serans eā quīsq̄ uellet īterficere. Sed uictū quidem patrādo aliis parabat. Vniq; autē adē-
pta iam erat ei et reperiēdi facultas famēs q; uisceribus & medullis irrepserat. Plus uero
q̄ famēs iracūdia succēdebat. Igit̄ uī aī ac necessitate īpulla reb⁹ aduersis tra naturā ex-
citāt: raptoz filio quē latentē hēbat miserū te ait īsans ī bello & fame & seditiōe cui te
seruauero? Apud romanos ēt si uixeris seruīturus es: famēs autē p̄uenit seruītutē. His ue-
ro seditiōsi scauiores sunt. Esto igitur mihi cibus & seditiōis furia & humanę uitę fabu-
la quę sola deest calamitatibus iudeoz. Et hoc simul dicēs occidit filiū coctūq; mediū
comedit. Ad opertū autē reliquū seruauit. Ecce aderant seditiōsi & cōtaminatissimi nido-
ris odore capti mortē ei statim nisi qd parasset ostēderet minabant. Illa uero bonā par-
tē se reseruasse respondens aperit filiū reliq̄as. Illos autē cōfestim horror cōcepit atq; demē-
tia uisq; īpō diriguerūt. At mulier & hic ingt ē uere filius & facin⁹ comedite: nā & ego
comedi. Nolo ut sitis aut scemia molliores: aut matre misericordiores: q; si uos pietatē
colitis & mea sacrificia repudiatis: ego qdē comedi: reliquū eius me māebit. Post hoc il-
li qdē tremētes exierūt: ad hoc solū timidi uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē reple-
ta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladē illā p̄ponēs tāq; hoc ip-
se admīssisset horrebat. Ab oībus autē quos famēs urgebat p̄perabat ad mortē & beati
appellabant q̄ priusq̄ id paterent īterīissent. Cito at̄ rōanis nūciata ē illa calamitas: co-
rūq; alii nō credebāt: alii miserebant: multos at̄ uehementi⁹ ei⁹ gētis odiū cōcepit. Cesar
autē sup hoc deū placabat: si qdē iudeis pacē obtulisset eisq; liberā p̄posuisset oīum obli-
uionē q̄ cōmiserāt. Illos at̄ p̄ cōcordia seditiōnē: bellū p̄ pacē: p̄ facietate atq; opulētia
famē optasse: & q̄ p̄priis manib⁹ tēplū qd̄ ipse eis seruasset icendere cōperāt: huiusmo-
di alimentis eos esse dignissimos. Verūt̄ īscēl⁹ hui⁹ nefandi uict⁹ ruia se se patriē optu-
rū: neq; relictūz ī orbe terrę: ut sol īspiciat ciuitatē ī q̄ matres sic uescerent. Añ matres
autē p̄rib⁹ hmōi alimēta deberi: q̄ nec post ei⁹modi clades arma deponeret. Simul hęc
dicēs desperationē hostiū reputabat: nec eos sanā mentē recepturos existimabat: q̄ cū

*fame peruenit in finem
multitudo et per dies annos
in finem uelut fames*

*fame uelut fames domos
desperatio et per dies annos
in finem uelut fames*

Horrendum facinus

*Maria Eleazar filia deuico
nobilis*

*Indel filius raptus et comedit
de parte reliquarum et seruauit*

*Ingente furia dei dei
fames et exasperatio et uelut
oblivio et in finem*

DE BELLO IYDAICO

Ita iā pertulissent qbus anteq̃ ea paterent mutare sententiā sperabant. Cap. xiiii.
 Octauo aut̃ die mēsis augusti: cū duæ legiōes aggeres p̃fecissent ad exedrā occidentālē
 templi exterioris admoueri arietes iussit. Cum diebus aut̃ sex q̃ firmissim⁹ erat aries pa
 rietem sine intermissione pulsando nihil oīno p̃fecisset. Ver⁹ & huius & ceterorū ma
 gnitudines structura lapidū supabat. Septentrionalis aut̃ portæ alii fundamēta suffodie
 bant: multūq; fatigati exteriores tantū lapides euellere potuere. Ab interioribus aut̃ por
 tæ sustinebant: iāq; diu māsere donec instrumentorū & uectiū conatibus desperatis ro
 mani scalas porticibus applicauere. Iudæi uero p̃uuenti ne eos subire p̃hiberēt cū his
 cōgressi dimicabant. Et alios qdē retro depellētes p̃cipitabāt: accedētes alios subsidio
 trucidabāt. Multos de scalis egredientes priusq̃ scutis obtegerent ferientes gladiis p̃ue
 niebāt. Nonnullas aut̃ scalas armatorū plenas in latus deiciētes declinabāt. Vnde ro
 manorū quoq; nō pua cædes sequebat. Alii signis ablatiis pro his decertabāt: rapinam
 eorū grauissimē fore turpitudini ducentes. Postremo tamen iudæi & signis potuerunt
 & eos qui una ascēderēt interficiunt. Cæteri uero clade intereuntiū p̃territi descendunt.
 Romanorū qdē nemo nō aliquo facto ope p̃cubuit. Seditiosorū aut̃ qui prioribus p̃liis
 etiam tunc fortiter pugnauerūt. Et præterea Eleazarus fratris Symonis tyranni filius.
 Titus aut̃ cum uideret se alienis & templocum damno & nece militum parcere, ignē
 portis subiici iussit. Inter hæc aut̃ ad eum profugī ueniunt Ananus ex Maue Symonis
 satelles crudelissimus: & Archelaus filius Magaditi: iccirco sperantes ueniāq; iudæos
 uictores reliquerāt. Tit⁹ aut̃ cū hæc eorū i iudæos crudelitātē audiuit: utrūq; obtrūcare
 decreuit. Dicebat. n. necessitate nō uolūtate uēisse: nec salute dignos eē iccēsa iporū cā prius
 deferētes. Verū tñ cohibuit iracūdiā fides: eosq; dimisit: sed non eo loco hñdos quo etiā
 alios credidit. Iā uero portis milites ignē admouerāt: liq̃ factoq; argēto cito lignū flāmē
 absumpserāt: cū subito auctæ p̃ximas idē portic⁹ corripuere. Iudæis uero ignē circū se
 uidētib⁹: corpa simul aīaq; ceciderūt: & stupore attoniti adiuuare qdē uel extinguere
 nemo conat⁹ est. Stātes uero aspiciēbāt: nec tñ his q̃ absumerent dolētes: saltē ut qdē re
 liquū esset saluū haberēt aīum colligebāt. Illo qdē die & q̃ secuta ē nocte creſcebat incē
 diū: paulatim. n. nec simul undiq; inflāmāre portic⁹ potuerūt. Postero at̃ die Tit⁹ partē
 militū iussit incēdiū restringere perq; p̃xima portis loca uiā sternere: ut facili⁹ agmini
 b⁹ esset ascēsus: rectores ad se cōuocat: sexq; collectis q̃ erāt p̃ceres: Tiberio Alexādri
 totius militiæ p̃fecto: & Sexto cereali q̃nta legionis p̃posito: & Largio lepido decimæ:
 & Tito phrygio q̃ntēdecimæ: cū qb⁹ erat et̃ frōto ac term⁹ magister duarū alexādrinarū
 legionū & M. Ant. Iulianus p̃curator iudæorū. Cōgregatisq; præterea chiliarchis & p̃cu
 ratorib⁹ cōsiliū de tēplo p̃posuit. Aliis qdē uidebat̃ lege belli utendū esse: nunq̃. n. iu
 dæos a nouis reb⁹ posse desinere tēplo manēte: quo oēs ubicūq; essent colligereut. Nō
 nulli monebāt: ut si templū reliq̃issent iudæi neq; armis p̃ eo q̃q̃ certaret: cōseruādū esse
 suadebāt. Si uero id pugna obtinuissent ignib⁹ cōsumendū: qm̃ castellū iā uideret̃ esse
 nō templū: & piaculū nō ipse id uer⁹ illi q̃ fieri coegere cōmitterent. Tito aut̃ nec si stā
 tes dimicarēt iudæi p̃ hoībus animo carentibus: ulciscendū esse dicente: neq; se unq̃ tñ
 opus incēsurū: iā. n. romanorū fore hoc damnuū: sicut ornāmētū quoq; foret iperū si ma
 neret: iā certi qd uellet: ad eius accedūt sniam frōto Alexāder & Cerealis tunc quidē cō
 siliū dimisit. Iussitq; militibus req̃escere itēq; ducibus ut his in p̃cinctu ualidiorib⁹ ute
 ret̃: uiā sternere p̃ruinas lectis ex cohortib⁹ iperat ignēq; restringere. Illo qdē die iu
 dæos labor itēq; timor ab ipetu cōtinuit. Postreō at̃ collectis uirib⁹ & recepta fiducia p̃
 orientālē portā cōtra tēpli exterioris custodes secūda hora diei p̃curritur. Illi aut̃ primā
 quidē concionē fortiter excepere: septiq; scutis a frōte murū cōdensa acie inclinānt. Cer

Magna ratio Romanorum

tum tñ erat eos non diu duraturos q̃ & multitudine infestatum & animis uincerent. Caesar aut priusq̃ uerterent acies: na pugnā ex antonia prospectabat: cū eq̃ibus lectis uenit auxilio. Impetū uero eius non sustinere iudaei: sed primis interfectis plariq̃ fugā petunt. Et cedētib⁹ qdē romanis reuertētes istabāt. Cū at illi retorsissent iteq̃ refugiebāt: donec circa horā q̃ntā iudaei uī coacti tēplo introire, cōclusi sunt. Titus at discessit i antoniā decreto postridie mane cū oī exercitū aggredi templūq̃ obsidere. Sed id plane dei sentētia iam dudū igne dānauerat: euolutisq̃ rēponibus aderat fatalis dies q̃ erat de cim⁹ mēsis augusti: quo ēt pri⁹ a rege babyloniorū fuerat cōcrematū. Ex adib⁹ at cām principiūq̃ sumpsit icendiū. Nā cū paulisper Titi discessu seditiosi quēssent romanos rursus aggrediunt⁹ custodiūq̃ tēpli cū ignē iterioris phani restinguētibus pugna cōmittit. Hicq̃ iudaeis in fugā uerlis usq̃ ad tēplū transferunt. Cap. xv. Hic itaq̃ tūc militum unus nō expectato cuiusq̃ edicto neq̃ tñ facinus ueritus: sed diuino quodam motus ipetu a contubernali suo sustollit: & ex ardēte materia raptū ignē i fenestrā infert aureā inde ad mēbra circū templū adificata de septentrionali regiōe aditus erat. Flāma uero excitata iudaeorū qdē calamitati dignus clamor exoritur: & ad ulciscēdū pperabant: neq̃ iam uitae pcendū rati neq̃ uiribus temperandū: amisso eo cuius gratia cauitissimi uidebantur. Mature aut hoc Tīto quidam nunciat. Et ille namq̃ casu i tabernaculo q̃escebat sicut a plio redierat, exiliit: templūq̃ curriculo petit phibiturus incēdiū: omnesq̃ post eum duces & hos agmina pterrita lequebant. Clamor aut ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cēsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato ignē iubebat extingui. Sed neq̃ uox eius audiebatur q̃ aures eorū maior clamor obstrueret: nutūq̃ dexterarū nō attēdebant cū alios bellū alios ira distraheret. In trocurrentiū uero agminū impetū nō pcepta neq̃ interminatio cōtinebant: sed quo furor ea duceret sequebant. Ad ipsos aut introitus obstrusi multi quidē scē inuicē conculcabant: multi uero ardētib⁹ adhuc & fumantibus porticū icēdētes ruinis liuore qdē utebantur. Cū uero ad tēplū accessissent edicta qdē cēsaris nō audire simulātes: pccdentē q̃sq̃ ut ignē imitteret hortabāt. Seditiosis aut iā subeūdi quidē spes nulla erat: sed fuga & caedes oīa possidebat. Magna uero populi multitudo iualida & iermis ubicūq̃ occupati fuerant interficiebātur: & circū aram qdā ingens mortuorū numerus cōgerebāt. Per gradus uero tēpli & sanguis multus pfluebat: & eorū corpora q̃ supra ceciderāt delabebantur. Caesar aut ubi neq̃ impetū inlaniētū militū cōtinere poterat: & flāma domina bāt itro cū rectorib⁹ igressus & scūm tēpli & qcqd illic erat aspexit: ea qdē q̃ apud alienigenas erant fama maiora. Pōpa uero & opinione domestica nō minora. Cū aut flāma nōdum ex ulla parte ad iteriora penetraffet: nec mēbra quae circū erant tēplū depascere: qd erat uey existimans adhuc illud opus posse seruari: & ipse pfluit militesque rogare ut ignē restingeret conabāt: & liberalē & hecatōtarchū de stipatorib⁹ suis fuisse mulctatos: qui nō obedirent iussit arcere. Illosq̃ aut furor belli q̃ ipetus qdā uehemērior iudeorūq̃ odia & cēsaris reuerentiā & phibētis metū superabāt. Plarosq̃ aut pda rū spes incitabat supicantes intus oīa pecuniā referta esse: qm̃ fores auro factas cōspicerent. Præterea qdam miles ex his qui itrauerant: cū cēsar ad inhibēdū incēdiū cucurrisset ignē iam cardinibus portē subiecerat. Tūq̃ subito postq̃ flāma intus apparuit: & duces cum Cēsare discedebant: & stantes extra succedere nemo phibebat. Templūq̃ dem hoc modo iuito Tīto exurit. Cap. xvi. Sed hoc multū q̃ deflēdum putet: ut opus oīum q̃ audiui⁹mus aut uidui⁹mus maxime admirabile tā extructionis genere quā magnitudinis: iteq̃ munificētiæ in singulis rebus & gloriæ q̃ de sanctis habebant maximū tñ ex facto capiet solatiū: quod ut aīalibus ira opibus locisq̃ fatū sit inelucta

DE BELLO IYDAICO

bile. Mirabitur aut in eo et circumactis tepis fide. Nam & mensum ut dictum est eumque die serua
 uit: quo primum ab babyloniis templum erat icelsum. Et a prima structione templi quam Solo
 mon rex inchoauerat: usque ad hoc excidium quod euenit secundo anno principis uespasianis
 mille. cxxx. colliguntur anni: & septem menses ac dies. xv. A posteriore uero quam secundo anno
 Cyni regis aggeus fecerat: usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas anni
 dcxxxix. & dies. xly. Dum templum aut incendere et quicquid in manus forte uenisset ra
 piebat: & caedes erat infinita dephensoz. Nec acta fuit aetatis miseria aut reuerentia ca
 sitatis: sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter interficiebantur: atque omne genus ho
 minum belli calamitas persequerebatur: unaque supplices cum repugnantibus necabant: flammaque
 ulterius progrediens cum gemitu occubentium concrepabat. Et pro altitudine quod collis ar
 dentisque opis magnitudine tota quis ardere crederet ciuitatem. Illo aut clamore nihil ma
 ius aut horribilius excogitari potest. Nam & roanorum agminum fremitus erat & seditionum:
 ferro ignisque clausorum clamor ingens tollebat: & populi sursum dephenfi ad hostes fuga
 cum stupore ac calamitate coquestio. Incolle aut constitutis et multitudo oppidi consonabat.
 Iam uero multi fame maridi in morte perne luminibus clausis postquam igne templi uidere
 in questus interim clamoremque uiresque ceperunt. Resonabat aut & trans flumini regio: & mo
 tes circumpositi grauiorem impetum faciebant: & tamen erant clades acerbiores tumultuum. Nam col
 le quod in quo templum erat euelli radicitus quis putaret: ita undique belli plenus uidebat &
 sanguis igne largior esse pluresque interfectorum interfectum omnesque terra cadaueribus tege
 bat: & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebatur. Latroci
 nalis quod multitudo tandem pulsos a roanis in exterius templum deinde ciuitatem euadit. Popu
 li aut quod fuit reliquum in exteriori porticum confugerunt. Sacerdotum aut iudeorumque nonnulli
 primum quod eam uiribus itaque sedibus suis quae ex plumbos factae erant: a uulsis in roanos promi
 sibus utebantur. Deinde cum nihil proficerent ignisque in eos euomeretur: in parietem descendere
 res octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cum ad romanos transendo ser
 uari possent aut eodem cum ceteris durare fortunam: semetipsos in igne iniicere: & cum tem
 plo concremati sunt Hynerius filius Velgae: & Iosippus Dares. Romani autem quod frustra
 se circum templum aedificiis parcere iudicabant: cum ipsum templum arderet omnia simul icedunt
 & quicquid ex porticibus reliquum erat & portis: propter unam ex parte orientalis: alteram ex meridiana
 quis eas quoque postea funditus euerterint: quoniam et arcus quae gazophilatia uocantur in
 cendantur in quibus magna uis erat pecuniae ac plurimum uestium: aliaque substantia. Et ut breui
 ter dicam omnes iudeorum congestae diuitiae quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhaule
 rat. Venerunt autem et super eam quae restabat una porticum extra templum quo confugerant ex po
 pulo mulierculae itaque pueri & promiscuae multitudinis prope ad sex hominum milia. Sed
 priusquam de his Caesar quicquam decerneret uel ducibus imperaret: ira flagrantem militem incendunt
 porticum. Hincque contigit ut alii cum se ex flamma precipitarent morerentur: alios ipsa corrumpe
 ret. Ex tanto autem numero nemo seruatus. His causa iteritus quidam pseudo propheta fuerat:
 qui eo die praedicauerat in ciuitate: quod eos in templum deus ascendere signa salutis acceptu
 ros iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc subornati prophetae populo deuinciabant ut expe
 ctaret dei auxilium: quo propterea minus profugerent: & eos qui supra timorem & custodiam fie
 rent spes retineret: cito autem in aduersis persuadet. Quod si et malorum instantium liberationem
 polliceatur qui fallit: necessario qui ea patitur spei tutus efficitur. Cap. xvii. Denique
 miserabilis populus illis quod eam fallacibus deumque calumniis credulas erat. Certis uero
 prodigiis & futurae solitudinis praenuntiis neque attendeabant animo neque credebant: sed uelut
 attoniti nec aut oculos habentes aut animas edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem
 sidus stetit simile gladio & per annum persequerentur cometes: modo cum ante defectionem primi

q; bellī motus ad diē festū azymoz; populo cōueniēte. Octauus at̄ diēs erat aprilis mē-
 sis: nona hora nocturna circu arā iteq; teplū tm̄ lumē effulsi ut clarissim⁹ diēs putare
 tur. Et hoc usq; ad mediā pmanſit horā quod iperitis qdē bonū auguriū esse uidebatur
 sacroz; uero peritis priusq; ueniret statī diudicatū est. Eodēq; festo die ēt bos cū ad ho-
 stiā duceretur agnū in medio phanī peperit. Orientalis autem porta interioris templī
 cū esset enea atq; grauissima: & post meridiē uix a. xx. uiris clauderetur: senisq; ferro iun-
 ctis obseruaret; pcellulosq; altos haberet i saxeū limē dimissos uno ppetuo lapide fabri-
 catū uisa ē noctis hora sexta patere. His aut̄ curriculo p custodes tēpli magistratui nū-
 ciatis ascēdit ille: uixq; eā potuit claudere. Verū & hoc iterū ignaris qdē signū optimū
 uidebat. Deū nāq; bonoz; portā sibi aperuisse dicebāt. Prudētiōres uero tēpli tutamē
 sponte sua dissolurū in cogitabāt & hostiū domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo
 ostēto signari inter se pnunciabāt. Post diēs at̄ festos in dieb⁹ paucis uicesimo priō die
 mēsis maii Larualis quēdā imago uisa ē fidē superās. Mōstrū aut̄ fortasse qd̄ dicturus
 sum ēt his ē cognitū quiderūt & q̄ secutę sunt clades dignę p̄fagiū extitere. Nāq; añ so-
 lis occasum uisi sunt p inane ferri currus totis regionib⁹ & armata acies tranātes nubi-
 la & ciuitatib⁹ circūfusa. Festo aut̄ die quā pēthecosten uocāt nocte sacerdotes itimū
 tēplū more suo ad diuinas res celebrādas igressi primū qdē motū quēdāq; strepitū sen-
 ferūt. Postea uero subitā uocē audiere q̄ diceret migremus hinc. Quid aut̄ his horribili-
 us fuit: Iesus qdā filius Anani plebeius & rustic⁹ quadrienniū priusq; bellū gereret in
 sūma ciuitatis pace atq; opulētia cū ad festū diē uenisset quo Attegiās in honore dei cō-
 poni in tēplo ab hoibus mos est, repēte exclamare ccepit. Vox ab oriēte. Vox ab occi-
 dente. Vox a quattuor uētis. Vox in Hierosolymā & templū. Vox i maritos novos no-
 uasq; nuptas. Vox in oēm hūc populū: atq; hac iterdiu noctuq; oēs ciuitatis uicos cla-
 mītās circuibat. Nōnulli aut̄ uiroz; insigniū aduersum omē idignā ferentes corripunt
 hoīem: multis uerberibus afficiūt. Ille aut̄ neq; pro se nec ad eos q se mulētabāt secreto
 qcq; locutus eadē quā pri⁹ uociferās p̄fuerabat. Magistratus aut̄ rati quod erat uerū:
 magis diuinū eē hoīs motū: ducūt eū ad romanor; p̄fectū ubi plagis usq; ad ossa lacera-
 tus: neq; supplex quicq; fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinās maxime flebiliter
 uocē ad singulos ictus respōdebat. Ueh ueh hierosolymis. Albino at̄ it̄rogātis nāq;
 iudex erat: qs cēt uel un̄ ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Nō prius at̄ cessauit lu-
 ctus miserę ciuitatis donec eū Albinus furere iudicatū dimisit. Ille aut̄ ad bellū usq; tps
 neq; adibat quēq; ciuiū nec quēq; uidit: sed quotidie uelut orationē quādā meditat⁹ ueh
 ueh hierosolymis q̄rebat. Sed nec ip̄cat⁹ ē cuiq; cū i dies singulos mulctaret: nec uictū
 offerētib⁹ benedicbat. Sola uero eius respōsio ad oēs erat i triste p̄fagiū. Maxime at̄
 diebus festis uociferabatur: idq; p annos septē & qnq; mēses cōtinuos faciēs neq; uoce
 rauior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tēpore p̄spectis auguriis ipse q̄cuit. Supra
 murū eū circuiēs iterū: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat.
 Cū aut̄ ad extremū addidisset: ueh ēt mihi: lapis tormēto missus eū statim peremit ani-
 māq; adhuc illa oīa lugētē dimisit. Ca. xviii. Hac si qs reputet, p̄fecto iueniet,
 Deū qdē hoibus cōsulere: modisq; oibus pramonstrare q̄ sunt eoz; generi salutaria: ip-
 sos aut̄ ad demētiā suā malis uolūtariis it̄rere: qñ qdē & iudai post antoniā captā qua-
 dratū phanū fecerāt: cū in sacris libris scriptū haberent capiendā ciuitatē ac templū: si
 phanū quatuor angulis esset effectū. Sed qd̄ maxie eos ad bellū excitaueat r̄sum erat
 ambiguū itidē in sacris libris inuētū q; eo tpe qdem esset ex eoz; finibus orbis terrę ha-
 biturus ip̄erū. Id enī illi qdē quasi ppriū acceperūt: multiq; sapiētes it̄p̄tatione dōce-
 ptī sunt. Hoc aut̄ plane r̄sō Vespasiani designabat imperiū quī apud iudeā creat⁹ est

DE BELLO IYDAICO

Imperator. Sed et hostes fati uicere non possunt et si prouiderint: At uero his signorum quodam per sua libidine interpretati sunt: alia contempsere: donec patriae excidio suaeque perniciē eorum iniquitas confurata est. Cap. xix. Romani quodam postquam seditiosi ad ciuitatem confugere templo itemque omnibus circum locis ardētibz signa in phano reponere contra portam orientalem: hic ibi sacrificio celebrato maximis cum clamoribus declarant Titum Imperatorem. Vsqz adeo uero praeda satiati sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quampridem fuerat pretio podus auri uenisset. Et his autem sacerdotibus qui in templi pietate perdurauerant: puer sitiens romanis custodibus pacem petebat: sitimque fatebatur. Sed ubi illi tanta aetatis quam necessitatis miserati dedere ei dexteram: et ipse bibit: et quam secum attulerat lagenam repletam sursum refugies abiit ad suos. nec eum quisque custodum insequi ualuit: sed eius perfidiae maledicebant. Ille autem nihil se praeter placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descenderet atque ut aquam acciperet: quae cum fecerit in fide mansisse. Astutia quidam praeter aetatem maxime pueri qui decepti fuerant mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt: et a custodibus ad Titum perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniae quidem tempus illis praeterisse fatus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum templo duci hostes ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quam bello undique tenebatur: circumdatis autem nusquam erat fugere copias: Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens et amicis praeterea suadentibus. Latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur in parte occidua templi exterioris consistit. Hic. n. super christum erat portae ac pons qui ciuitatem templo iungebat: isque tunc iter tyrannos ac Titum iterueniebat. Multitudo autem utrinque densi astabant: iudei quidem circum Symonem ac Ioanem suspensi uenie spe. Romani uero ad Caesaris speculandi studio quamlibet eos reciperet. Edicto autem dato militibus Titus ut et iracundiam et sagittas continerent: adhibitoque interprete: quo argumento superior ostendebatur prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patriae malis: O uiri quibus neque uirtutis nostrae neque infirmitatis propriae uenit in mentem: sed incosulto impetu ac furore perditis populo et ciuitate simul ac templo ipsi quoque iuste perituri. Qui primum quidem postquam uos Pompeius fortiter debellauerat nouas res affecta re non debuistis. Deinde et bellum apertum contra romanum populum extulistis: Vtrum ne multitudine freti: an quia prae manus uobis romanis ex exercitu satis restitit auxiliorum fides: Et quae gens imperio nostro libera iudeos praeter romanis optaret: sed uiribus corporum: At quae scitis nobis seruire germanos. Firmitate murorum et maior Oceano murus atque obstaculum quo septem britanni adorant arma romanorum. Animos obstinatione uel astutia ducunt. at quoniam et carthaginenses captos esse noueratis: itaque uos contra romanos ipsorum excitauit humanitas qui primum uobis et terram dedimus possidendam: et gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: et uiuere uos non solum discretos: sed cum aliis et uestra uoluntate concessimus: quodque maximum est: tributum capere dei nomine ac donaria colligere permisimus: eaque offerentes neque monuimus neque prohibuimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraque pecunia uos contra nos instruere. Ergo tantis bonis affectu facietatem in eos qui haec uobis praestiterant extulistis et imitium exemplum serpentium uirus bladien tibus infudistis. Esto Neronis negligetiam contempsistis et ueluti ruptum aliquod membrum: siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: et ad spes improbas et cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram non ut poenas a uobis ob ea quae certa commiseratis exigerat: sed monitis emendaret. denique cum deberet si depopulanda nationis eam uenisset stirpem uestram petere atque hanc delere ciuitatem galileam et circa eam loca uastare maluit ut potuerit di uobis praebere indutias. Sed haec eius humanitatis infirmitas uidebatur: nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo fecistis quod negligissimi solent

& ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam psumpistis: meq; ac patre meo digressis ad ægyptū, ad struendū bello tps illud utile putauistis. Neq; uos puduit pturbare principes declaratos: quos et duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cōfugit imperiū & oibus in eo q̄scētibus p legatos aut gratulātib; exteris natiōib; iterq; hostes iudei & legatiōes q̄dem a uobis trans euphraten usq; nouasq; rerū gratia missæ: murorū aut ambitus reparabant. Seditio uero tyrānorūq; cōtentio & bellū intestinū q̄ sola hu iuscemodi neq̄ssimos decet. Iussus ego abiūto patre cū mādatis trīstibus ad ciuitatē uenire lætabar: cognito populū de pace sentire. Ante ellū rogabā uos desistere: pugnātibus aliquādiu parcebā: spōte adueniētibus dexterā dedi: fidē seruauī cōfugiētibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgētes bellū coercui: muris uestris machinas iuitus admoui: semp cādīs uestræ cupidos in ilites cōtinui. Quoties uici toties uos ad pacē tan q̄ uictus puocaui. Cū ppe ad tēplū accessissem: cōsulto iterq; legis belli oblitus parcere uos ppriis sanctis orabā: tēplū seruare data uobis exeūdi copia & fide salutis: uel et pugnare alio tpe si uelleris i alio loco facultates pbui. ista oīa spreuistis & tēplū manibus uestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū puocatis: ut qd tale cōseruetis quale perit. Qua uosmetipsos salute dignos esse post tēpli excidiū iudicatis. Qui et nunc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri q̄ fiducia. Nōne populus uester exanimatus. Tēplū uero perit: mihiq; subdita est ciuitas: in manibus atq; meis hētis aīas uestras. Et tñ fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini. Non cōtēdā cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis traditisq; corporibus uita uobis idulgeo: & sicut in priuata domo dñs mitis ultus grauiora cætera mihī seruo. Ad hæc illi rñderunt: fidem qdē se ab eo minime posse accipere. Nā iurasse nunq̄ id eē facturos: exeūdi uero per munitiones qua murū seperat cū cōiugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim se in solitudinē ipsiq; oppidū relicturos. Hoc Titus uehemēter iratus q; in sorte captorū cōstituti uictorū cōditiones sibi poneret. Declarari q̄dem his iussit uoce p̄conis ne ulterius ad se pfugerent: neue fidē speraret: nulli enim esse parcēdū: cūctis atq; uiribus dimicarēt quātū possent salutē sue cōsulerent. Iam enim se oīa iure belli gesturū: militibus aut diripere ciuitatē atq; inflāmare permisit. Illi aut ipso qdē die nihil egerūt. Postremo aut die archiū & aerā & curiā & qui uocat ephlam succedere: & pgrediebat ignis usq; ad Helenæ regiā: quæ in media erat acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici ardebant domusque fumo consumptis eodem die galeza regis filia & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarunt. Ille autem q̄q; cæteris omnibus iratus erat: mores tamen non mutauit: sed eos suscepit. Et tunc qdam omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos romam perduxit: fidē obsidū p̄statueros. Cap. xx. Seditiosi aut ad domū regiā p̄fecti ubi q̄a tura erat multi facultates suas deposuerant & rōanos hinc pellūt: & oibus popularibus q̄ cōcōenerant ppe ad octo milia & .cccc. occisus pecuniā et diripere. Viuos aut duos milites romanos cōpere unū eq̄tem alteq; peditē: & peditē q̄dem interfectū per oēm traxere ciuitatē uelut uno corpe oēs rōanos ulciscerent. Eques uero qdā his quod salutē fore suadere pollicitus deducit ad Symonē. Cūq; qd diceret nihil saperet: Ardali cui dam ex nūero ducū trahit: r̄puniēdus. is at eū reuincētis post terga manib;: ceruice atq; oculis in cōspectu rōanorū uelut capite cæsurus pduxit. Verū ille dū gladiū iudæus educeret ad romanos refugit. Hunc Titus qm̄ ab hostibus esset lapsus nō est passus qdē occidere. indignū uero esse rōanorū militē iudicauit: q̄a uiuus fuerat captus: & armis ab latis eū agmine pepulit. Quæ res prudētī uiro grauior eē morte uidebat. Cap. xxi. Postero autē die romani uersis in fugā ex iteriori ciuitate latronibus oīa Siloā usq; igni

DE BELLO IYDAICO

tradidere: & oppidū qdē gaudebant absumi rapinis uero carebāt: qm̄ latrones ex inani-
tis prius oibus ī supiorē ciuitatē recedebāt. Erat nāq; illis malorū qdē nulla pēnitudo:
arrogātia aut tanq̄ in rebus secūdis. Deniq; ardere ciuitatē latis uultibus aspiciētes ala-
cri uoto mortē expectare dicebāt q; perēpto populo incēso templo: & flagrāte oppido
nihil essent hostibus relicturi. Sed tñ ioseppus in extremis eorū rebus p̄ reliq̄is ciuitatis
obsecrādo laborabat. Sed multa qdē in eorū crudelitātē atq; impietātē locutus multa
uero p̄ salute adhortat⁹ nihil amplius quā elusus est: qā neq; se tradere pp̄ iusiurandū
patiebant⁹: neq; pugnare cū rōanis ex equo iā poterāt ueluti custodia circūuallati: cēdib⁹
q; insup̄ cōsuetudo dexteras cōmouebat. Dispsī aut per ciuitatē p̄ ruinas latitabāt p̄su-
gere parati infidiātes. Multi aut capiebant⁹ oēs q; interficiebant⁹. Nam pp̄ inediā fugere
nō ualebāt: mortuos aut canib⁹ p̄iiciebāt. Omne aut per eūdī genus fame leuius uide-
bat⁹: adeo ut ad rōanos quoq; licet ēt desperata misericordia tñ fugerent atq; in seditio-
fos a cāde nō cessantes spōte incederēt: nullusq; in ciuitate locus uacu⁹ erat: sed cūcta
mortuos habebāt: quos fames aut latrones cōfecerāt: & cadauerib⁹ eorū plena erāt oīa:
qui alimētōrū penuria uel seditione perierant. Tyrānos aut fouebat factiōnū latronūq;
spes ultima sita in cloacis. Quo si fugissent minime iueniri posse arbitrabant⁹. Sed pera-
cto excidio post rōanorū digressum p̄dire ac fugere cogitabāt. Id. n. plane illis erat som-
niū. Nec enim uel deū uel rōanos fuerāt latituri. Tunc qdē subterraneis freti plura quā
rōani cōcremabāt. & q ex incēdiis fugiētes in cuniculos descendissent eos ip̄robe neca-
bant itēq; spoliabāt. Quin ēt cibū sicubi reperissent cōcretū sanguine deuorabāt. Erat
aut inter se illis iā rapināz cā bellū: eosq; putaueri nisi excidio p̄uenti essent nimia cru-
delitate mortuorū quoq; corpa degustaturos fuisse. Cap. xxii. Casar aut fieri nō
posse p̄spiciens ut sine aggeribus supiorē caperet ciuitatē in p̄rupto undiq; loco sitā.
distribuit opibus militē uicesimo die mēsis augusti. Erat at transuectio īpendiorū diffi-
cilis oibus: ut dictū est, circū ciuitatē usq; ad centesimū stadiū in priorū aggerū extru-
ctionē dēronsis. Quatuor qdē legionū opus in occidentali parte ciuitatis cōtra aulā re-
giā erigē. auxiliatorū uero manus & cetera multitudo xistū uersus ac pontē & Symo-
nis turri quā ioānes bellū gerēs p̄ castello sibi aedificauerat. His aut diebus idumeorū
duces clam cōgregati consiliū desui traditiōe cōepere missis ad Titū qnq; uiris ut dex-
terā sibi darēt p̄cabant⁹. ille tyrānos sperās esse cessuros idumeis abstractis qm̄ belli ps
uidebant⁹: sero qdē uerū tñ uitā his pollicitus legatos remisit. Discessum aut paratibus
Symō p̄sensit. & eos qdē q ad Titū prexerāt qnq; uiros statim occidit. duces uero quo-
rū nobilissim⁹ erat Sosa filius iacobus correptos in custodiā conūcit. nec multitudinē
idumeorū abductis rectoribus qd ageret nescientē sine custodia hēbat: sed diligentiori-
bus eā custodiis amplectebat⁹ & tñ custodes pfugientib⁹ obstare nō poterāt. Quāuis
multi necarent⁹: plures tñ erant q fugerēt. Omnes aut suscipiebant⁹ a rōanis: q Titus
nimia lenitate priora p̄cepta neglexerat: ipsiq; milites iā & spe lucri & sacietate cēdib⁹
tpabant. sola. n. relicta plebe aliud uulgus cū cōiugibus ac liberis puo quēq; precio ue-
nundabāt. Cū multi aut distraherent⁹ & emptores pauci essent: q̄q uoce p̄conis edixe-
rat ne qs solus traffugeret: ut eo mō familias suas educerēt: tñ hos quoq; recipiebat: ap-
positisq; qui ab his secerneret si qs digno supplicio uideret⁹. Et īfinita qdem multitudo
uenit. Ex populo uero seruati sunt plusq̄ milia. xl. quos impator quomodo cuiq; gratū
erat dimisit. Cap. xxiii. Idē aut diebus ēt sacerdotū aliqs filius nebuti noie ie-
sus accepta fide salutis a Casare ut de sacris donariis quēdā traderet: egredit⁹ ac tradit
ex phani pariete cādelabra duo. His q̄ in tēplo erant posita similia mēlasq; & crateras
oīa ex auro solido & grauissimo facta. Tradit ēt uela & pontificū indumēta cū gēmis

& uasa multa sacrificio cōparata. Quin ēt custos sacræ pecuniæ comprehēsus phinees
noīe uestes & cingula sacerdotū ōndit: multaq; purpurā & cocchū q̄ ad usum reposita ca
pitifinatis seruabant. Cū qbus aliq̄tū ciuami erat casia pigmētōrūq; aliōz multitu
do: qbus cōmixta deo ī dies singulos adolebāt. Tradita sunt at̄ ab eo & ex aliis opibus
multa & sacra ornāmēta nō pauca: quoz gratia licet ui capto trāsfuga tamen data est
uenia. Cap. xxiiii. Iā uero pfectis aggeribus septēbris mēsis die. vii. qui erat cōe
pto ope octauus & decimus dies: romani quidē machinas admoueāt. Seditioz qdē
alii q ciuitatē desperauerāt muris relictis in acra recedebāt: alii aut̄ se in cloacas demitte
bant. Multi aut̄ dispositi ulciscēbant̄ eos q arietes applicarēt: & hos aut̄ superabāt mul
titudine ac uirtute romani: quodq; maximū est: latī meēstos atq; iā debiles. Cū at̄ pars
esset aliqua muri subruta: nōnullaq; turres arietib⁹ pulsata cecidissent: statim quidē ppu
gnatores eaz diffugiunt: timor aut̄ etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam &
priusquā transgrederentur hostes torpore tenebantur: & ad fugiendum suspensi erant.
Videres autem paulo ante superbos & factis impiis arrogantes ita tunc humiles esse
ac tremere ut miseranda esset, quanq̄ in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt qui
dem ambitu & muro: quo mœnia cingebantur, inualo atq; perrupto custodes pellere
atq; egredi. Cum uero quos antea fideles habuerant nusquā uiderent, fugiebant quo
quemq; necessitas impulisset. Adeuntes aut̄ alii totum ab occidente murū subuersum
essenunciarent: alii subiisse romanos: ac etiam propinquare sese querentes: alii ēt uide
re hostes in turribus affirmarent metu fallente conspectum in ora prostrati pro sua de
mentia querebant: ac ueluti succisi neruos qua fugerent hæsitrabant. Vnde & maxie qz
& uirtutē dei pspexerit contra iniustos & fortunā romanorū. Tyrāni qdē semetipsos tui
tione priuauere: ac sponte de turribus descēdere: uñ ui nunq̄ sola uero fame capi poterāt.
Rōani uero q tñ in muris infirmioribus laborauerāt: eos quos instrumētis nō potuiss
sent nunc fortuna cōepere. Omnib⁹. n. machinis tres turres ualidiores erant de qbus su
pra memorauimus. Relictis itaq; his uel (quod est uerius) dei nutu in his dep̄henſi con
fessim qdē ad uallē siloā cōfugere. Rursum aut̄ ibi a metu paululū respiraerunt muni
tione q̄ murus erat accinctus ex ea pte partiēre. Vñ aut̄ infirmiori audacia quā necessi
tate. iam. n. uires eoz labor met⁹: & calamitas fregerat, a custodibus retrudunt: & per
diuersa disiecti in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti signa in turrib⁹ posue
re: & plausu atq; læticia uictoriā cātu celebrabāt: q principio finē belli multo senserant
leuiorē. Deniq; sine sanguine muz nacti nouissimum non esse credebant: cūq; nullum
reluctantē uiderent: pro in certo mirabant. In angustias aut̄ uiarū stric̄tis gladiis fusi &
quos cōepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas cum oībus qui eo cōfuge
rant igni tradebant. Multas uero uastantes quas prædæ cā penetrassent, integras mor
tuoz familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebāt. Ipsum deinde
horretes aspectum uacuis manibus egrediebātur. Nec tñ eodem modo peremptos mi
serantes. Non idem aut̄ circa uiuos patiebantur: sed unum quēq; obuīum transfigēdūz
& angusta uiarum cadaueribus obstruxere: totaq; ciuitatem sanguine diluere: ut plerof
q; incensoz cædes extinguerent. Et occidētes quidem uespere cessabant: nocte uero cre
scebat incendium. Ardentibus aut̄ Hierosolymis illuxit dies septēbris mēsis octau⁹ ci
uitati tot clades cū obsideretur experta: quot bonis si usa esset ex quo condita inuiden
da mansisset. nulla tñ alia re tantis infelicitatibus digna: nisi qm̄ talem progeniē qua
subuersa est edidit. Intro aut̄ Tit⁹ ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū cās
miratus est: quas tyranni per dementiā deseruerāt. Conspecta quidem earum solida al
titudine: itēq; magnitudinē subtiliq; lapidū compagine singulorū quantūq; paterēt uei

DE BELLO IYDAICO

quātū erigerent: deo inqt plāe adiūuāte pugnauim⁹: & de⁹ erat q detraxit ab istis munimētis iudeos. nā quæ hoīm manus: aut quæ machinæ ad istas ualerēt: Tūc qdē multa eiūsmodi cū amicis collocutus ē. Quos uero a tyrānis uinctos in castellis reppit relaxauit. Cū aut alia ciuitatis deleret murosq; subuerteret, eas turres fortunę suę monumētū reliquit: q̄a eo militāte his potit⁹ fuisset quæ capi nō potuissent. Quia ergo milites iterficiēdo laborabāt magna adhuc extabat supstitū multitudo: solos qdē armatos Cæsar & q manū opponerent iubet iterfici. reliquā uero multitudinē saluā esse. Illi aut cū his quos occidi mandatum fuerat: et senes ac debiles trucidabāt. uegetos aut atq; utiliores coactos in tēplū in destinātū mulieribus ambitū concluderunt. Custodes aut his Cæsar apposuit unū ex libertis & amicis suis Frontonē: q fortunā quā meritis esset qsq; decerneret. Ille aut latrones qdē oēs atq; seditiosos cū alius ab alio indicarent: occidit. Iuuenes aut lectos q procero atq; formoso essent corpe triūpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uictos mittit ad egyptū operibus deputādos. Plurimos aut p puīcias Tītus distribuit i spectaculis ferro & bestiis cōsumēdos. Qui uero ifra. x. & .vi. annū atatis agerēt uēdidere. Hisdē aut dieb⁹ qb⁹ secernebātur a frōtōe mortui sunt fame. xii. milia qb⁹ ptim odio custodū nō pbebat cib⁹: ptim qm ipsi uictus fastidio tenebant. Erat aut præ multitudinē hoīm frumētī penuria. Cap. xxv. Et captiuos: quidem oīum qui toto bello cōprahensi sunt. xc. & .vii. milium comprahēsus est numerus. Mortuorū uero p omnetps obsidiōis decies cētena milia. Horū pleriq; gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azimorū diem festum congregati bello subito circūfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nascere: deinde citius fames. q̄ at caperet tātā hoīm multitudinē ciuitas certū erat ex his q sub Cestio fuerāt. enumeratis. n. tūc uiris ciuitatis ac flor⁹ Neroni significare cupiēs cōtēnenti nationē a pōtificibus petiit ut si quo mō possent multitudinē numerarēt. Illi aut cū dies festus adesset q pascha uocat⁹ qn a nona qdē hora usq; ad undecimā hostias eēdūt p singula qdē cōtubernia nō paucior: quā decē hoīm fiūt: solū. n. epulari nō licet: multi et uicini cōueniunt. Hostias: qdē ducēta & quinquagita sex milia & qngētas numerauere. Fiunt aut ut deos epulatores p singulas impurem⁹ uicies centena ac septingētena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uiriliginosis & semine fluētibus quos gonotitos uocant: neq; mulieribus menstruo cruore pollutis neq; aliis inquinatis picipare sacrificia permittebant: sed nec alienigenis qdē nisi q religionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat. Tunc tñ tota gens fato cōclusa ē & facta hoīb⁹ ciuitas bello oblidebat. Itaq; supat oēm humanā & diuinū emissam pestē numerus pemptorū: quos partim palā occidere ptim capere romani. Rimātes. n. cloacas & sepulchra ruētes quos offendissent iugulabāt. Inuenti sunt aut ibi quoq; plusq; duo milia quorū alii manu sua plures aut mutuis se uulneribus interfecerāt: cū alios fames corrupisset. Scæuus aut corporū odor introeuntibus excurrerat adeo ut statim multi recederent: alii pluris habendi cupidine cōgesta cadauera calcantes se imgerent. Multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur: nephasq; oēm uiam lucri faciebat. Subducebant aut multi quos tyrāni uinxerāt: nec enim in extremis a crudelitate cessauerāt. Vlt⁹ ē aut de⁹ utrūq; merito. Et ioānes qdē oppressus fame cū fratrib⁹ i cloacis: quā sape despexit a rōanis dextrā sibi dari pcat⁹ ē. Simō uero multa uī cū necessitate luctat⁹, sicut designabim⁹, semet tradidit. Seruat⁹ ē at alter triūpho. Ioānes at uiculis se pitemis. Rōani uero extremas oppidi ptes icendūt: murosq; subuertūt. Cap. xxvi. Ita quidē hierosolyma capta est secundo āno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die. Quinquies aut prius capta tunc iterū uastata est. A egyptiorū quidē rex alo

beis: & post cū Antiochus: deīde Pōpeius: & post hos tū herodes & Sosius captū op-
pidū seruauere. Antea uero rex babyloniorū eo potitus excidit. Post annos ex quo ædifi-
catū est mille. ccc. lx. & menses octo & dies sex. Primus autē cōditor eius fuerat chanā co-
rū potētissimus q̄ patria lingua iustus appellatus est rex. Erat q̄ppetalis: ideoq̄ sacerdo-
tiū deo primus exhibuit: & phano primū ædificato hierosolymā ciuitatē uocauit cū an-
te solyma uocaret. Chananeorū quidē populo rex iudeorū leobius pulso colēdā suo tra-
didit: & .ccc. lxxiii. anno post ac mēsis trib⁹ a babylonis euerſa est. A rege at̄ leobio:
qui primus iudeus ī ea regnauit usq̄ ad id quod Titus fecit excidiū anni mille. clxxiii.
Ex quo primū autē condita est usq̄ ad excidiū anni. Mclxxvii. sed. n. neq̄ antiq̄tas: neq̄
ingētes diuitię neq̄ p totū orbē terrā diffusa notio: nec magna religionis gloria quicq̄
iuuīt quo minus periret. Talis quidē finis hierosolymorū obsidiōis fuit: q̄ uero quos oc-
cideret quidue raperet nō hēbat exercitus: q̄ iratis aīs oīa deerant: nec enim parcēdo si
esset quod agerēt abstinuissent: iubet eos Cēsar totā funditus iā eruere ciuitatē ac tem-
plū: relictis qdē turrib⁹ quæ p̄ter alias eminebāt: Phasello & Hyppico & Mariāne: mu-
riq̄ tanto quāto ciuitatē ab occidentē cingebat. Id qdē ut esset castrū illis custodiæ cā re-
linq̄ndis: turres at̄ ut posteris indicarēt: q̄lem ciuitatē q̄ue munitissimā romanorū uirt⁹
obtinuisset. Aliū uero totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruētes: ut q̄ ad eā acces-
sissent, habitatā aliquādo uix esse crederēt. Hic qdē finis eorū demētiaz: q̄ nouas res mo-
uere tentauerunt hierosolymis fuit clarissimæ ciuitati: & apud oēs hoīes p̄dicatissimæ.
Cēsar autē p̄sidio qdē illic statuit relinquere decimā legionē: nonnullasq̄ alas equitū ac
peditum cuneos. Oībus autē belli p̄tib⁹ administratis & laudare uniuersum cupiebat
exercitū pro rebus fortiter gestis: & debita uiris fortibus p̄mia p̄soluere. Cōposito autē ī
medio ante castra magno tribunali stans ī eo cū proceꝝ eminētissimis unde ab oī mī-
lite posset audiri: magnā illis ait habere se gratiā q̄ beniuolētia erga se utēdo p̄seueras-
sent. Laudabat autē q̄ p̄ter oīa bella morigeri fuissent: q̄q̄ p̄liando fortitudinē ī multis
magnisq̄ p̄iculis monstrassent patrię p̄ le amplificātes imperiū: oībusq̄ planū faciētes
hoībus: q̄a neq̄ hostiū multitudo neq̄ munitiones regionū: neq̄ magnitudies ciuitatū:
uel audacia incōsulta & imanitates effere aduersantiū possint unq̄ romanorū uires uel
manus effugere: quīs ī multis rebus aliqui fortunā opitulātem habuerint. Bonū qdē
ēēt ait illos ēt bello finē ponere: quod & multo tpe gestū sit. Nec. n. optasse his q̄cūq̄ me-
lius cū id īgrederent. Hoc autē pulchrius atq̄ p̄clari⁹ q̄ duces romāi & p̄curatores im-
perii ab his declaratos ac p̄missos ī imperiū cuncti libēter suspiciūt. Et his quæ ipsi de-
creuere manēdū putant agentes his gratias q̄ legissent: mirari autē se eos ac diligere oēs
q̄a nemo uiribus alacritatē habuit tardiores. Et illis tñ qui pro maiore uī clarius decer-
tassent uitāq̄ suā condecorassent fortibus factis ēt re bene gesta militiam suā nobiliore
fecissent. Dixit se & honores & p̄mia redditurū: nec ullum eorū qui plus alio laborare uo-
luissent iusta uicissitudine cariturū: magnamq̄ sibi huius rei fore diligentia q̄ magis uel
let honorare uirtutes eorū qui militię socii fuissent q̄ punire peccata. Confestim ergo ius-
sit eos: quorū p̄tes sunt, indicare, quos nā scirent fortiter aliqd ī bello fecisse: & noīatim
singulos appellatos p̄sentes collaudabat: quasi qui domesticis recte gestis nīmium lē-
taretur: & coronas eis aureas imponebat & torques longasq̄ hastas: & signa ex argen-
to facta donabat: & uniuscuiusq̄ ordinem mutabat ī melius. Quin & ex manubiis au-
rum & argentū itemq̄ uestes aliamq̄ p̄dā largiter distribuebat. Capit. xxvii.

Omnibus autē ita donatis ut q̄sq̄ se meritū p̄buerat: uotisq̄ cū uniuerso exercitu factis
magno fauore descēdit uertitq̄ se ad sacra pro uictoria celebrāda: magnaq̄ astātē boū
multitudine circū aras imolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipse cū honoratis per tri-

DE BELLO IYDAICO

duū lacrat⁹ milites qdē alios quo quēq; cōueniret: dimittit. Hierosolymoz: at custodiā decimæ legiōi credit. Neq; ad Euphratē q pridē ibi fuerāt missit duodecimæ legiōis memor: qd Cestio duce iudeis cōcesserat: totā qdē illā de Syria pepulit. Erat at olim apud Taphaneos: ad meletē at quē sic uocat^r misit. Hæc ad Euphratē in cōfinio Armeniæ & Cappadociæ sita ē. Duas uero sibi obsq; satis eē duxit: donec ad Aegyptū pueniret quæ & decima legiōes. Deinde cū ad maritimā Cæsareā cū exercitu descēdisset i eā māubiaz multitudinē reposuit: captiuosq; ibi asseruari pcepit: q; ad Italiā nauigare tps hycmis p hibeat. Cap. xxyiii. Per idē uero tps quo Titus Cæsar obsidiōis cā apud hierosolymā cōmorabat^r ascēsa nauī oneraria Vespasian⁹ Rhodū trāsmittit. hic at uetus tū remibus postq oēs q; sp̄ternauigauit ciuitates iuasit: & ab his cū uotis exceptus i Græciā ex Ionia trāsiit. egressus deinde Cecia i lapigiā delatus est: uñ iā terra iter agebat. Titus aut ex maritima Cæsarea reuersus in Cēsareā q Philippi uocat^r aduenit: diuq; ibi cōmorabat^r: celebrans oīa genera spectaculoz: multiq; i ea captiui cōsumpti sunt. Alii beistiis obiecti. Alii aut cateruatim more hostiū inter se depugnare coacti. Cap. xxix. Hic Symonē et minorē Gorgiæ filiū cōperit hoc mō cōprehēsum. iste Symon cū Hierosolyma obsideret in supiore ciuitate cōstitutus postq muros īgressus fuit exercitus totā uastare ciuitatē coeperat: tunc fidelissimis amicorū ascitis & lapidariis cū ferramentis eorū necessitati cōgruis & alimētis quē multis dieb⁹ sufficere possent: una cū illis oibus in aliquā occultiorē cloacā sese demittit: & quoad fossa patebat illa pgredebatur: ubi uero soliditas obstitisset: eā suffodiebant spantes posse ulterius pgressos tuto emergere atq; ita seruari. Sed hanc expectationē uerā non cōfieri periculū repellebat. Vix. n. paululū fossiores pcellerant: iāq; alimēta quāuis pce his uterent^r eos deficiebāt. Et nūc igitur uelut stupore posset romanos fallere: albis tunicis innexaq; fibula ac chlamyde purpurea indutus illum ipsum ex terra editus ubi templū fuerat appuit. Ac priō qdē obstupere qui eū uiderunt locisq; suis manebant. Deinde propius cū accessissent qessent p cūctati sunt. & id qdem Symon non dicebat. iubeat aut ad se ducem uocari. Statimq; accersitus ab his q ad eū cūcurrerāt, uenit Terentius rufus. nanq; is rector militiæ relictus erat. oī aut ab eo ueritate cōperta ipsum qdē uinctū custodiebat. cēsari uero quēadmodū esset cōphensus idicauit. Symonē qdē i ultionē crudelitatis qua i ciues suos amare ac tyrānice fuerat usus īptate hostiū qbus maxie iuisus erat (ita de⁹ posuit) nō ui subditū eoz: manibus: sed sua spōte ad suppliciū adductū ppterea q; plurimos ipse crudeliter iteremerat falsis criminatōib⁹ īsimulatos defectiōis. i. ad rōanos. Nec. n. pōt irā dei effugere neqtia: nec iualida est res iustitia: sed qnq; sui temeratores ulciscit^r: & grauiorē poenā ingerit criminosis cū iam se liberatos esse crediderint: eo q; nō statim luere cōmissa. Id et Symon didicit postq in iras romanorū incidit. illius aut ascēsus e terra magnam etiā alioz seditiosoz multitudinē hisdē diebus fecit in cloacis deprehēdi. Cēsari aut maritimā cæsareā reuerso uinctus Symō oblat^r est: & illū qdem triūpho: quē romæ acturus erat, suari iussit. Ibi at moratus fratris sui natalē diē clarissime celebrabat multā pte dānatoz: eius honori attribuēs. Numerus. n. eoz: q cum bestiis depugnarūt: quicq; ignibus cremati sunt & iter se digladiatores piere, duo milia gūgetos excessit. Oīa tñ romanis uidebant^r hæc, licet mille modis illi cōsumerent^r, min⁹ eē supplicii. Postea cæsar beritū uenit: hæc at est ciuitas phoenicis puiciæ: Colonia romanorū: & i hac quoq; diut⁹ de moratus est: maiore usque claritudine circa natalē pr̄is diē tā magnificētia spectaculoz q sup̄tib⁹ aliis excogitatis cū et captiuoz multitudē eodē quo antea mō p̄iret. Ca. xxx. Euenit aut per idem tempus iudeos qui apud antiōchiā reliqui erant acerbæ & exiciosa pericula perpeti cōcitata in eos antiōcheusiū ciuitate tam ppter criminationes illatas

eis in pſentia: q̄ propter ea q̄ fuerant nō multo ante cōmiſſa. De q̄bus neceſſariū mihi u-
det̄ pauca prędicere: ut etia quę poſtea geſta ſunt cōſequenti narratione referamus. Iu-
dęorū nanq; gens multū quidē totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimū aut ſyris
in ciuitate permixta p̄cipue apud antiōchiā uerſabat̄ ppter magnitudinē ciuitatis. Ma-
xime uero his liberā domicili facultatē regis qui poſt antiōchū fuerāt p̄buerūt. Nanq;
antiōchus qdē qui epiphanes dictus eſt uas̄tatis hieroſolymis templū ſpoliauit. Qui ue-
ro poſt eū regnū aſſecuti ſunt: q̄cquid aeneū in donariis fuit hoc iudeis apud antiōchiā
degentibus reddidere: in eorū ſynagoga dedicatū. Conceſſerūtq; ut pari cū gr̄cis iure
ciuitatis uterent̄. A ſecutis quoq; eodē poſtea regibus modo tractata & multitudine p̄-
fecere & extrucone: itēq; magnificētia munerū templū clari⁹ reddidere: ſempq; reli-
gione ſibi lociantes magnā paganorū multitudinē ēt illos quodāmodo ſui partē fece-
runt. Quo tpe bellū aut fuerat conclamatū & recens in ſyriā Veſpaſianus delatus ē na-
uigio: iudeorū uero odiū apud oēs pullulabat: tunc unus eorū antiōchus quidā plurimū
patris cauſa honorabilis: erat. n. princeps apud antiōchiā iudeorū cum antiōchenſiū po-
pulus cōcionaretur in theatro progreſſus in mediū patrem ſuū & ceteros deferbat: in-
ſimulans eos q; una nocte totā ciuitatē incendere ſtatuiffent: & ueluti geſtorū p̄cipēs
quosdā hoſpites iudeos tradidit. His aut auditis populus irā cohibere nō poterat: ſed in
eos qdē q; traditi fuerāt ignem iuſſit afferri: ſtatiq; oēs in theatro cōcremati ſunt. In mul-
titudine uero iudeorū properabat irnuere: ſi eos celeriter ul̄ti eſſent patriā ſuā ſeruātū iri
exiſtimātes. Antiōchus aut iracundiā magis accendere mutato qdē uolūtatis argumē-
to quodq; iudeorū mores exhibere ſe credens ſi paganorū ritu ſacrificaret. itēq; iuſſit &
ceteros cōpelli facere: renuēdo. n. manifeſtos inſidiatores fore. huius itē rei piculo ab an-
tiōchenſibus factō pauci qdē conſenſerunt: alii uero q uoluerūt perēpti ſunt. Antiōchus
aut acceptis a rōanorū duce militibus ſc̄zu⁹ inſtabat ſuis ciuib⁹ nequaq; eos die ſeptio
ab opere ceſſare p̄mittens: ſed oīa cogēs facere q̄ diebus aliis agerēt. Tāq; ualidā neceſ-
ſitatē impoſuit: ut nō mō apud antiōchiā ſeptimi diei ſeriā ſoluerent̄: ſed ab hoc exordio
in ceteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Capit. xxxi. Iudeis
autem: apud antiōchiā qui tunc erant, ei⁹ſmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas
accidit: de qua narrare conati hęc quoq; proſecuti ſuimus. Nāq; q; quadratum forē
exuri contigit & archiua monimentorumq; receptacula publicorū: itemq; baſilicas uix
q; ignis inhibitus eſt: ſuper oēm ciuitatē magnanimus uiuens. Huius facti Antiōchus
iudeos accuſat: & antiōchenſes quo. ſ. his inſeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio
tumultu facile calumniā perpuliſſet: multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis ſuis
perſuaſit: ut pcene ſe uidiffe ignem ab iudeis iniici arbitrarentur: & tanq; furore correpti
magno cum ardore cuncti aduerſus eos q; accuſabantur: impetum facerēt. Vix aut mo-
tus eorum potuit reprimere Colligas adhuc iuuenis legat⁹ poſtulās ſibi p̄mitti referre
ad ceſarem geſta Rectorē nanq; ſyriæ ceſennium Priſcū. Iam quidē Veſpaſianus eum
miſerat: nondum aut ille peruenerat. Habita uero diligenti quæſtione Colligas reperit
ueritatē. & eorū iudeorū qdē quos Antiōchus accuſauerat nemo cōſcius fuit. Omne aut
facinus admifcere hoies quidam innocentiffimi neceſſitate debitorum: rati quod ſi forum
& ſcripta publica concremaſſent: exactione liberarentur. iudei qdem pro ſuſpectis con-
ſultatione criminationibus futura expectantes magna fluctuabant. Cap. xxxii.
Titus autem ceſar a patre ſibi allato nuncio q; uniuerſis quidē italiæ ciuitatibus deſide-
rabilis perueniſſet: maxime uero q; urbs eum Roma ſumma cū alacritate & claritudie
ſuſcepiffet: in maximā laticiam uolūtateq; translatus eſt. curis de eo ita ſibi erat ſuauiſſi-
mum liberari. Veſpaſianum. n. etiam longe abſentem oēs hoies Italiæ uoluptatibus ut

DE BELLO IYDAICO

praesentem colebant expectatione sua quod nimis eum uenire cupiebant pro eius aduentu ducentes: & omni habentes necessitate libera erga illum beniuolentia. Nam & senatus memor calamitatum quae mutatione principum contigissent: operatum erat imperatorem sulci pere senectutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum: cuius praesentiam sciebant soli saluti subiectorum commodatura: quod & populus malis intestinis sollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens: anti quam uero libertatem cum opulentia recepturum: praecipue pars militaris ad eum respiciebat. Hi namque maxime bellicos per illum patratum nouerant magnitudinem: imperitiam uero aliorum dum cum experti atque ignauiam magna quidem se optabant turpitudine liberari. Eum uero qui se & sequare & honestare solus posset recipere praecabant. Cum uero hac beniuolentia diligeretur ab omnibus honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur sed eum longissime ab urbe Roma conuenire ante propabat: nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat: sed ita simul omnes effundebantur & uniuersis facilius & promptius ire quam manere uidebatur ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iocundam sentiret hominum raritatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare iudicarent: quamquam mansuete singulos suscepisset qui praecesserant nuntiatum est, omnes iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabantur. & quo transiens aduenisset: uidendi eius uoluntatem uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur bene meritum & salutis datorem solumque dignum romanorum principem appellantes. tota uero ciuitas ueluti templum erat fertis atque odoribus plena. cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset: ipse quidem penetibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. uertunt autem se ad epulas turbae perque tribus & genera & uicinas conuiuia exercetes deo delibabant & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quam plurimum temporis in romano impio perseverare & filium eius & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabile principatum. Urbs quidem romana Vespasiano ita suscepto statim maxima felicitate crescebat. Ca. xxxiii. Ante haec uero tempora quibus Vespasianus quidem apud Alexandria erat Titus uero hierosolymam obsidebat, magna pars germanorum ad defectionem mota est: quibus et galatae proximique conspirantes magnam spem contulerant quod et romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle bellumque inferre sustulit primo natura bonis consiliis uacua: parua spe appetens periculis deinde odium principum: quoniam soli sciunt praeter ceteris gentem suam ui coactam seruire romanis. necnon eodem maximam temporis eius fiduciam dedit. nam cum uiderent romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari: omnemque huius subiectam orbis terrarum partem perdere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant: & hac eos spe decipiebant. Clauisius quidam & Ballis ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: tempore autem abducti suam finem perdere. iamque alacriter affecte multitudinis periculum facturi erant. Vex maxime parte germanorum defectione pollicita: & ceteris fortasse non dissentientibus: ueluti diuina prouidentia Vespasianus ad Petilium cerealem qui pridem germaniam rexerat litteras mittit: quibus eum consule declarauit: iussitque ad britannias administrandas perficisci. igitur ille quod iussus erat abiiciens audita rebellionem germanorum in eos iam congregatos inuadit ordinata acie: magnam in conflictu numerum peremit: depositaque amentia ad sobrietatem coegit. Sed quanto cito illi ad loca non peruenissent: tunc autem multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est romam, Domitianus cesar hoc audito non sicut alteri illa etate fecisset (Nam omnino adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detraxit: sed a praeparatis ingenita fortitudine & supragratum exercitatus illico tenebat in barbaros. illi autem expeditionis fama percussi ei se primo

serunt: lucrū hoc existimare maximū nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subicerent. Omnib⁹ ergo circa galitiā ut oportuit ordinatis: ne facilerius unq̄ turbarent, Domitian⁹ clarus atq; insignis etatē superātibus factis & patriū decus attinentibus romā ingreditur. Cap. xxxiiii. Cum supradicta uero germanorū defectione hisdē diebus etiā scytharū cōuenit audacia. Nā q̄ appellant^r sarmatæ maxia multitudo clā transgressi flumē istū uiolenti atq; scēuissimi propter inopinatū impetū multos quidē rōanorū quos in p̄sidiis offendere: interficiūt. Et consularē uirū seniorē pompeiū agrippā qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: p̄ximaq; regiones totas feriendo atq; diruendo oīa quę incendisse ut peruagabant^r. Vespasianus aut hoc facto & uastitate mesie cognita Rubriū gallū dirigit poenas his impositurū: a quo multi qdē in p̄liis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere cū timore domū refugere. Hoc aut bello magister militū diffinito ēt, futuri t̄pis cautioni consulit. Pluribus. n. & maioribus p̄sidiis loca circūdedit: ut oīno barbaris ēt impossibilis transitus. In mesia quidē bellum ea celeritate discretum est. Cap. xxxv. Princeps uero Titus aliquādiu quidē Beriti cōmorabat^r ira ut diximus. Inde aut reuersus & per oēs quas obiret syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudeorū captiuis ad ostentationē cladis eorum abutebatur. Conspicit aut in itinere fluuiū cognitione dignissimū. Is fluit medius inter arcas & raphaneas agrippę regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cū sit quando fluit plurimus neq; meatu segnīs: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinē semper eum obseruare pro certo compertū est. Vnde etiam sabbaticus appellatus est: a sacro iudeorū septimo die sic noiatus. Ciuitatis aut antiocheniū populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra mœnia præ gaudio non patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi nō modo uiri sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē uidissent ex utroq; uia: latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes cum ipso reuertebant^r. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur ut iudeos expelleret ciuitate. Tirus quidem nihil precibus istis indulgit: sed ociose quæ dicebantur audiebat. incerti aut quid sentiret quidue facturus esset iudei magno & atroci metu tenebant^r. Nec. n. cōmoratus est antiochię Titus: sed continuo ad zeuma euphratē uersus iter contendit. Quo missi etiam ab rege parthorū uenere aureā ei ferentes coronā q̄ iudeos uicisset. Ea q; suscepta etiam cōuiuuium exhibuit regiis atq; ita antiochiā remeauit. Curia uero & populo antiocheni multum petentibus ut in theatrū ueniret ubi omnis eum multitudo præstolabat^r, humanissime paruīt. Rursus aut fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudeos ingeniose respondit patriā eorū dicens quo expellendi fuerāt interisse: nullumq; iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionē scē conuertunt antiocheni: q̄ priorē impetrare nō potuerunt. Aeneas. n. tabulas eum præcabant^r eximere: quibus incisa essent priuilegia iudeorū. Sed ne id quidē Titus adnuīt. uerū in eodē statu relictis omnibus q̄ habebant apud Antiochiā iudei: ad Aegyptū inde discessit. Iter aut agendo cum ad Hierosolymā uenisset tristēmq; solitudinē quā uidebat antiquę ciuitatis claritudini compararet, disiectorū operum magnitudinē & ueterē pulchritudinē recordatus miserebat^r excidium ciuitatis nō sicut alius fecisset exultans q̄ talem & tam funditus excidisset: Verū multa imprecans seditionis auctoribus: & qui hāc poenā ei inferri coegere: ita certus erat q̄ nunq̄ uirturē suam uoluisset punitorū calamitate clarescere. Ex magnis. n. diuitiis nō minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quēdam enim

DE BELLO IYDAICO

eruebant romani. Plura uero captiuis idicantibus auferebant aurū atq; argentū aliāq; in
strumēta p̄ciosissima: quæ dñi p̄pter incertam belli fortunā terræ cōdidere. Titus autē
p̄positum iter ad Aegyptū tendēs c̄mensa uelociter solitudine peruenit Alexandria: de
cretoq; ad italiā nauigare cū se duæ legiōes comitarent, utriūq; unde uenerāt remisit. qn
tāquidē in Mysiam: qntam uero decimā in Pānoniā. Captiuoz autē duces Symonē &
Ioanē & alios numero septingētos uiros electos tā magnitudinis corporoz q̄ pulchritudi
ne p̄stātes ilico ad italiā portare p̄cepit: cupiēs eos triūpho p̄terducere. Cap. xxxvi.
Peracta uero nauigatione pro uoto similiter q̄dem Roma in eo suscipiēdo erat affecta:
& excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uiro Tito pater attulit: qui uenit obuiās
eūq; suscepit. Multitudinē autē ciuiū diuinā quandā letitiā suggererat q̄ uidebat in unū
tres cōuenisse. Non multis autē diebus post unū cōem triūphum ob res gestas agere sta
tuere: quāuis utriūq; senatus p̄priū decreuisset. p̄dicto at̄ dic quo futura erat pōpa uictō
riæ, nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remāsit. Oēs at̄ cū exissent loca ubi
tm̄ stare possent p̄uenerant: quātus spectādīs ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso ne
cessario trāsitu. Cūcta uero parte militari antelucē per turmas atq; ordines p̄gressa cū
receptoribus suis & circa hostia cōstituta nō palatii supioris: sed p̄pe Iliidis tēplum (ibi. n.
principes nocte illa q̄secebant) p̄rima iam aurora icipiēte p̄cedunt Vespasianus & Ti
tus lauro q̄dem coronati. amicti uero patria ueste purpurea: & ad octauianas ambula
tiones trāseunt ibi. n. senatus & ducū p̄ceres & honorati equites eoz p̄stolabātur aduē
tū. tribunal autē ante porticus factū erat: sella q; eburneæ in eo p̄parate. Quo cū ascēdis
sent cōsederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: multis uirtutū testimoniis p̄
dicans. Illi autē iermes erant in ueste serica laurcis coronati. Perceptis autē laudibus eorū
Vespasianus cū dicere adhuc uellēt silentiū signū dedit. Magna q; oīum quiete facta sur
rexit: & amictu magnā partē capitis adoptus solēnia uota celebrauit: idēq; titus fecit.
Perfectis autē uotis Vespasianus in cōe oēs br̄citer allocutus ē. Milites quidē ad pran
diū quod his ex more ab impatore parari solēt dimittit. Ipse uero ad portā recedit q̄ ab
eo q; per illā semp triūphoz pōpa ducit nomen accepit. ibi & cibum prius capiebāt &
triūphalibus uestibus amicti diis ad portā collocatis: casta hostia inter spectacula tran
seūtes triūphū ducebāt ut multitudinē faciliōr p̄beretur aspectus. Pro merito autē narra
ri multitudo illoz spectaculoz & magnis cētia nō pōt in oībus quæ quīq; cogitauerit
uel artū factis uel diuitiāz opibus uel naturę nouitate. Nā p̄cne q̄cūq; hoībus qui usq;
sunt fortunatis paulatim q̄sita sunt: aliis alia mirabilia atq; magnifica, hęc uniuersa illa
dieromani imperiū magnitudinē p̄bauere. Etenim argēti auriq; necnō eboris in oī ge
nere speciez siue opoz multitudinē: nō ut i pōpa ferre cerneret: sed si qs dixerit oīa flue
re: & als qdē uestes ex rarissimis ḡnerib; purpura portari: als diligētissima p̄ctura uaria
tas arte babylonia gēmæ at̄ clarissimę & tā multæ aliz coronis aureis alię sp̄ebus alię
fortunę inclusę traductę sunt: ut appareret frustra nos eoz usq; uerę esse aliqd suspicari.
Perebātur simulachroz sigilla: q̄ illi deos hēbant & magnitudinē mirabili & arte nō de
functorię facta. Horūq; nihil nō ex p̄ciōsa materia. Quin & aīalium diuersa genera pro
ducebātur p̄priis ornāmētis induta. Erāt autē q̄ ēt singula portaret magna hoīum mul
tudo purpureis uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab
alia turba discreti: p̄cipua & mirabili ornāmētorum magnificētia culti erant. Insuper
his ne captiuoz quidem uulgus inornatū uideres: sed uarietas & pulchritudo uestium
natam ex fatigatione corporū deformitatem oculis subtrahebat. Maxime autē stupor
erat machinaz quæ portabātur siue p̄egmatū fabricatio p̄ cuius magnitudinē timēdū
uiribus portatiū occurrētes putabāt. Multa. n. in tertiū uidū quartūq; surgebāt: & ma

gnificētia fabricæ cū admiratione delectabat: multisq; aurata ueste circūdati cū aurū
 p̄terea factū atq; ebur oībus esset affixū. Multis aut̄ imitationibus bellū aliter in alia di
 uisum certā sui faciē demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimā terrā: totas ue
 ro interfici acies hostiū & alios fugere: alios captiuos duci: muro q̄ excellētes magnitudi
 ne machinis dirui: & castelloꝝ excindi munimina & populosaꝝ ciuitatū mœnia distur
 bari: exercitūq; intra muros infundi: cædisq; oīa loca plena: & eoꝝ q̄ manu resistere nō
 poterant p̄cesignemq; tēplis imissum ædiūq; super dominos: & post multā uastationē
 euerfionis atq; oīs tristitiæ defluētis: nō arua culta neq; ad hoīum uel pecorum potum:
 sed terram ex omni parte flagratem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt.
 Ars aut̄ & confectorū operū magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̄ p̄sentibus ostē
 debāt. Erat aut̄ per singula p̄gmata captræ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinat⁹.
 multæ aut̄ naues sequebant̄ spolia uero alia: alia q̄dem passim ferebant̄. Eminebant at̄
 duces eoꝝ quæ apud hierosolymā in tēplo reperta sunt: mensa aurea ponderis talēti ma
 gni & cadelabrum q̄dem similiter auro factū: sed opere cōmutato abusus nostra cōsue
 tudine. Nā media q̄dē colūna basi hærebat: tenues aut̄ ab eo cānulæ p̄ducebantur: for
 mata: ad similitudinē fuscinae & summū cuiusq; in lichini speciem fabricata. Erant aut̄
 numero septem septimi diei: qui apud iudæos est indicātes honorem. Post hæc autē por
 tabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriae simu
 lachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta: Post quæ Vespasianus prior ibat: &
 titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudi
 ne dignūq; spectari exhibens equū. Pōpe at̄ finis fuit capitolini iouis tēplū. Quo postq̄
 uentum est cōstitere. Erat aut̄ uetus mos patrius operiri donec ducis hostiū mortē qui
 piam nunciaret. Is erat Symon giorē tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo
 uero circūdatus per publicum trahebatur: qui eū simul caderent qui ducebant. Lex aut̄
 romanis est ibi necare criminū reos morte dānatos. Postq̄ igitur eum finē uitæ habere
 nunciatū est oīumq; fauor secutus est tunc hostias inchoare. Hisq; oīno peractis secun
 do puota solēnia in palatiū recessere. Et alios q̄dē epulis ipsi exceptaliis at̄ oībus domi
 cōiuios: instructi erāt apparat⁹. Hūc. n. diē urbs romana celebrat uictoriae q̄dē i hostes
 gratulatoriū: finē uero malorū ciuiliū & spei bonæ p̄felicitate p̄cipū. Cap. xxxvii.
 Post triumphos uero & romani imperii firmissimū statum: Vespasianus paci templum
 ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate & quæ hōlum cogitationē superaret effectū est.
 Magna. n. diuitiarum largitate usus i super sectis id picturæ ac pigmentorū operibus de
 corauit. Omnia nanq; in illud phanum collecta sunt: quorum uisendorū studio per totū
 orbē qui ante nos fuerunt uagabātur quō aliud apud alios situm esset uidere cupiētes.
 Hic aut̄ reposuit etiam quæ iudeorū fuerant instrumēta hisq; se magnifice ferens. Legē
 uero eoꝝ: & penetraliū uela purpurea in palatio cōdita seruari p̄cepit. Cap. xxxviii.
 In iudeā uero legatus missus Lucilius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano militū ma
 gistro castellū q̄dem Herodiō ab icolētibus sibi sociauit. Post at̄ oī manu militari colle
 cta: multi aut̄ i ptes diuisi erāt: & legiōe decima bellū i ferre macherutiis statuit. Valde
 n. necessariū uidebat̄ id excidi castellū ne multos sui munimine ad defectionē iuaret.
 Nā & salutis spem hitatoribus certā & aggrediētibus hēitationē atq; formidinē natu
 ra loci p̄stare maxime poterat. Nā ipsum q̄dem quod muro cinctū est saxosus est collis
 in p̄ceram altitudinē surgens: & ob hoc et̄ capi difficilis uideretur: sed ne uel accedi pos
 se eo natura excogitarat: q̄ uallibus eū ex oī pte uallauerat: quæ altitudo oculis cōphē
 di nō posset: nec trāsire erat facile: nec aggestu ulla rōne cōpleri possibile. nā ea q̄ ab occi
 dēte līra erat uallis. lx. stadiis distendit: uñ Asphaltidis lacus ei limitē facit. Ex hoc uero

DE BELLO IVDAICO

tractu ipse macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione at & meridie ualles magnitudine quidē supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatū uero eius uallis q̄ ab oriente est altitudo nō minor centū cubitis iuenit. Mōte uero ex aduerso macherūtī posito terminat. Ea loci natura p̄specta rex Alexāder primitus ī eo castellū cōmuniuit: qđ postea Gabinius bello cū anitobolo gesto deposuit. Herodī at regnāti oībus locis dignior cura uisa est & cōstructione tutissima p̄p arabū p̄cipue uicinitatē. Nāq; opportune situs est eorū fines p̄spectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit īcolis unde in arcē ipsam ferebant ascēsum. Quin & ipm uerticē rursus edificauerat: turreſq; in angulis, clx. cubitis erexerat. In medio aut ambitu regīa struxerat magnitudine simul habitationū & pulchritudine locupletē. Multas uero cisternas recipiēdis aquis abūdeq; suppeditatibus locis maxie idoneis fecerat: ueluti cū natura certaret: ut quod illa situ loci iexpugnabile fecerat: ipse manu instructis munitionibus superaret. Iulap̄er. n. & sagittas: multitudinē machinarūq; reposuit: & oēm apparatū excogitauit q̄ habitatoribus posset magnē obsidionis p̄stare contemptū. Erat aut in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uidebatur. Ferebant at eam ex Herodis t̄pibus p̄secuerat: māsissetq; ultenus p̄fecto: sed ab iudæis q̄ locū coeperat excisa est. Vallis aut qua ciuitas a parte septentrionali cingitur qdam locus Babras appellabatur: ubi radix eodē noīe gignitur quæ flamme qdem assimilis est colore. circa uesperā uero ueluti iubare fulgurans accedētib; eāq; euellere cupiētib; facilis nō est: sed tādiu refugit nec prius manet quā siq; urīnā muliebri uel mēstruū sanguinē super eā fuderit. Quinēt tunc si quis eam tetigerit mors certa est: nisi forte illā ipsam radicē fērat de manu pendētem. Capitur at alio quoq; modo sine piculo q̄ talis est. Totā eam circūfodiunt ita ut minimū ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canē illoq; seq̄ eū a quo religatus est cupiēte radix qđ ē facile euellit: canis uero cōtinuo morit̄: tanq̄ eius uice a quo herba tollēda erat traditus. Nullus n. postea accipiētib; metus est. rāis aut periculis p̄p unā uim capi eā opere precīū est. Nāq; uocātur dēmonia pessimorū hoīum spiritus uiuis īmersa eosq; necantia qbus subuentū nō fuerit. Hæc cito ēt si t̄mmodo offerat̄ egrotantibus abigit. Fluunt aut ex eo loco aquarū fontes ēt calidarū multū inter se sapore diuersi. Alii nanq; amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi aut frigidę aque ortus nō solū in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miret̄ in proximo. Etenim quedā spelunca cernitur nō quidem alte caua: saxo aut imminente protecta. Super hoc ueluti duæ manū me inter se paululū distantes. Et altera quidem frigidissimū fontem: altera calidissimū fundit. Qui mixti lauacrum suauissimū p̄bent: multisq; morbis acutis salutare: maxime uero neruorū curationi conueniens: habetq; idem locus metalla fulfuris & aluminis: Bassus aut contemplatus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusq; inchoauit properans aggerem q̄ plurimū extollere faciliq; per eum obsidionē facere. Qui uero intus fuerant deprehensi ab externis segregati iudæi illos quidem coegere inane uulguſ esse existimantes inferiorem obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebāt & p̄p munitionis firmitatē: & ut salutē suā cōsulerēt. Impetraturos. n. se ueniā opinabant̄ si locū tradidissent romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandæ conuincere ideoq; alacri aīo in dies singulos excursus habebant & cū his quos fors obtulisset cōsertis manibus multū qđ moriebant̄ multosq; rōanos interficiebāt: semp aut utriusq; plus ex t̄pe uictorię captabat̄: iudæis qđ si īcautiores aggredierent̄ si aggere at potius si iprouisum excursus eorū bñ septi annis exciperēt. Sed nō erat finis obsidiōis futu-

rus. Res aut quædā fortuito gesta inopinatā castelli tradēdi necessitatē iudeis iposuerat. Inter obseſſos iuuenis & audacia ferox ē : & manu strēnuus Eleazarus noīe. is aut fuerat & incursibus nobilis multos aggredi aggressumq; phibere obseruans: et in plīs semp grauiterq; romanos afficiens : audaciaq; lua locios psequens: impetū qdē facilem his: piculo aut uacuū discesum efficiebat nouissimus recedēdo. Itaq; discreto quodā die pugna pgressa ex utraq; parte ipse tanq; despiciens oēs existimans neminē tunc hostiū piliū excepturū extra portā remansit: & i muro stantes alloquebat tota tñ mente illos attendens. Hanc aut oportunitatē uidit qdā ex castris romanorū ægyptius noīe rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cū ipsis eū armis repente correptū, cum hoc uiso stātes in muro stupor teneret, in castra romanorū traduxit. Postq; uero dux nudū pcepit extendi: & in apto constitutū ut ex ciuitate cōspiceretur, cædi uerberibus uehementer, iudeos confudit casus adoleſcētis: uniuerſaq; ciuitas in fletu erat : & quæstibus unius uirī clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit cōsilioꝝ aduersus hostes hoc principiū sumpsit: eorūq; miserationē augere cupiēs q̄tenus coacti p eius salute castelli traditionē facerēt, quod sperauit adeptus ē. Nā ipse qdē uelut mox eleazarū suspēsurus crucē defigi iussit. Ea uero cōspecta maior castellanos dolor inuasit: & ululādo querebant itolerabile esse calamitatē uociferātes. Tunc igit̃ eleazarus eos orabat ne uel se despicerēt: mortē miserrimā se subiturū sibiq; ipsis salutē pberent: postq; iā subacti oēs romanorū uiribus ac fortunæ concederent. illi aut & eius sermōe fracti: & quod multi intus pro eo precabant (ex magna. n. & populosa propinquitate genus ducebat) & cōtra ingeniū suū misericordia uicti sunt: & q̄buldā celeriter missis colloquebant castelli traditionē facere petētes: ac reddito sibi eleazaro sine metu dimitti. Cū aut his accēsus esset dux romanorū multitudo ciuitatis inferioris inita separatī cū iudeis cognita pactiōe ipsi clā nocte auferre statuere. Cū uero portas apuissent ab his q̄ deditiōē pmisserāt ad bassum nūciis uenit: siue iuidia salutis eorū: siue formidie ne eorū fugē cās ipsi pstarēt. Sed fortissimī qdē fugientū pcesserāt euasere. Reliquorū aut uiri q̄dem mille septingēti pempti sunt: mulierculæ uero & pueri in seruitiū ducti. Spōsiones aut cū his q̄ castellū dedidere habitas: Bassus cōseruādas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarū reddidit. Cap. xxxix.

His aut administratis in saltū qui appellat larden ducere pperabat exercitū: multi. n. illuc cōgregati esse nunciabant: qui pridē tpe obsidionis ex Hierosolymis & Macherūthe pfugerant. Ergo cū ad locū uenisset neq; falsum fuisse nunciū reperisset, primo qdē oēm locū cum eq̄tibus cingit: ut si quis iudeorū conatus fuisset euadere: fugiendi per eq̄tes copiā nō haberet. Pedites aut siluā iussit cedere ne inde cōfugerent. Hoc mō ad necessitatē adducti sunt fortiter aliqd̄ faciendi uelut ex audaci certamiē fortasse fugā et reperirent. Itaq; simul uniuerſi & cū clamore impetu facto in eos a q̄bus cincti fuerant irruūt. Illi aut fortiter excipiebāt: multa q; his audacia illis cōtentiōe usis: diu qdē praliū factū est. Nō aut similis euenit finis pugnæ certātib; . Nā roanorū qdē. xii. tñ cōtigat occūbere neq; multos sautari. Iudeorū uero ex illo plio nullus euasit. Sed cū nō essent pauciores tribus milibus pstrati sunt oēs: eorumq; dux Iudas Gari filius: de quo supra meminimus q̄ ordini cuidā prapositus cū hierosolyma obsideret: q̄bus demersus fuerat cloacis latenter effugit. Cap. xl.

Eodē uero tpe Cēsar et ad Liberū maximū scripsit. erat aut pcurator: ut oēm terrā uenderet iudeorū. Nec enim ciuitarē in ea condidit propria seruās & patriā suā. Solis uero octingentis militibus illic relictis locū dedit quē icolerēt: q̄ uocat Massada. distat aut ab hierosolymis. xxx. stadiis. Stipediū uero ubicūq; degerent iudeis indixit: binas drachmas singulis annis deferre in capitoliū iussit: ita ut ante hæc hierosolymorū templo pendeat: & res qdē iudeorū illo tpe hunc sta

DE BELLLO IYDAICO

tū habebant. Cap. xli. Iam uero quarto auno Vespasiano administrāte imperiū contigit Cōmagenē regē Antiochū in maximas clades cū tota domo incurrere ex cā hmōi. Cefennius petus q tūc Syriā administrabat: siue re uera: seu pp inimicitias antiochi (certū non ualde patrefactū ē) litteras ad Cēsare misit. Antiochū dicens deficere ab romanis cū Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cū rege parthorū: ppter eaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent: totū romāorū imperiū bello p̄tur barent. Non erat aut Cēsar hmōi nunciū ad se perlatū neglecturus. nam uicinitas regū maiore negociū puidētia dignū esse faciebat. Samosata. n. Cōmagene maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est ut esset parthis (eo nāq; id cogitauere) facillimus trāsitus: tutū aut receptaculū. fide igit̄ habita & p̄tate sibi p̄missa ut ageret quod expedire uideret, negligendū non putauit. Subito tñ Antiocho eiusq; sociis nihil op̄inatibus in cōmagena ingressus est ex legionibus qdē sextā ducens: & isup quosdā cuneos alasq; eqtū. Habebat at auxilio reges terræ qdem quæ chalchaica uocat Aristobolū eius q; fratrē Masadamū. Introitus aut illis sine certamine: q; nemo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus. n. inspatō p̄cussus nuncio bellū qdē contra romanos ne cogitatione concepit. Decreuit aut toto regno in eo quo erat tractu relicto cū cōiuge ac liberis egredi. Hoc se romanis p̄uē ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturū esse ratus. Progreffusq; de ciuitate. cxxx. p̄pe modū stadiis in campo tabernaculū ponit. Petus aut in Samosata quē eam capefferent mittit: & p̄ eos ciuitatē tenebat. Ipse uero cum alio milite i Antiochū ire tendebat. Non tñ rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum romanos aliquid bellī cōgerere. Sed fortunam quæstus quiduis pati sustinebat. Adolecentibus autem belliq; peritis uiq; corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callennicus. Vehementi autem pugna per totā diem habita insigni fortitudine demonstrati sunt: nulla q; p̄te suarū uirū diminuta discedūt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo pacta manere domi tolerabile uidebat: sed abducta coniuge cū filiabus in ciliciā fugit: atq; hoc facto militū suorū aios fregit. Nam ueluti despato ab eo regno defecere: & ad rōanos se transulcre: oīumq; erat desperatio. Ergo priusq; p̄cinitus destituerent auxilium epiphani cū cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū. Fūuntq; oēs eqtes decē: qui cum his una trāsgressi sunt flumē euphratē: hinc iam sine metu p̄fecti cū ad bologessen pthorū regē uenissent, nō quasi fugitiui despecti sunt: sed adhuc fortunā pristinā retinētes omni honore dignati sunt. Antiochū uero ubi tharsum cilicię uenit, misso hecatontarcho Petus uinctū romā trāsmisit. Vespasianus aut ita regē ad se deduci nō passus est: dignius esse ratus ueteris amicitie habere rationē: quā belli occasionē inexorabilē iracundiā obseruare. Itaq; iubet ei it̄ agentī auferri uincula: intermissaq; interim profectiōne Romā apud lacedemoniā degere: magnos uero ei pecuniæ redditus p̄bet: ut nō modo copiose sed et̄ regie uictū haberet. His epiphantes & cæteri cognitis q patri ante m̄tuebāt magna cura & inextricabili aios relaxarūt: & ipsi quoq; sp̄em reconciliandi cū cæsare concepere. Cum aut et̄ bologessus de his scripsisset ad cēsare nec .n. quāuis foeliciter agerent: extra romanū uiuere patiebant̄ imperiū: & cū cæsar his mansuete facultatē dedisset: romā uenerunt. Patrē aut ad eos ex lacedemone statim aduecto cū omni honore his habere ibi mansere. Cap. xlii. Alanorū aut natio quod qdē scythæ sunt iuxta flumen tanain & meotides paludes sedes habentes iam quodā loco memorauimus. His uero tēporibus inito cōsilio ut terrā Mediā & ulterius p̄dandi cā peruaderent cū rege hyrcanorū colloquunt̄. Nanq; is est illius trāsitus dñs: quē rex Alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderet. Aditu aut sibi p̄bito uniuersi nihil suspicantibus medis incum-

bunt: eorūq; fines populosos omnigenūq; pecorūq; plenos diripiēbant: cū resistere nullus auderet. Nam q; regnū eius terrā obtinebat Pacorus metu percussus in difficiliora loca fugiens ceteris qdem bonis oībus cesserat: uix autē ab illis coniugē ac concubinas captas datis centū talentis redemerat. Sūma ergo facultate sine pugna p̄dabundi & usq; ad armenīā uastantes oīa p̄cessere. Eius autē tyridatis erat. Qui cū his obuius bello conflīxisset: non multū abfuit quo uiuus in illa acie caperet. Procul. n. qdam misso laqueo circumdatū tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueū atq; ita fugisset: illi autē pugna multo magis efferrati terrā qdem depopulati sunt: magnā uero hoīum multitudinē aliāque ducentes p̄dam ex utroq; regno ad sua domicilia rediere. Cap. xliii.

¶ Apud iudēā uero mortuo basso flauio filio i administratōe succedit. Et aliā qdē terrā bello subactā uidēs unū autē adhuc rebelle supesse castellū, oī quā i illis locis habebatur manu collecta aduersus id milite mouit. Nomen est autē castello mesada. Princeps uero sicariorū a qbus fuerat occupatū erat uir p̄potens Eleazarus ex origine iudae: q nō paucis iudaeis p̄suaserat: ut ante diximus, ne p̄fessionē facerent qn̄ censor cyrinus in iudēam directus est. Tunc. n. se sicarios uocauere: q romanis dicto audientes esse nollēt: omniq; modo his quasi hostibus utebant. deripiendo quidē & circūagendo eos: bonas ignē uero domibus iniiciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dicebāt: qui pugna ēt petendā iudeorū libertatē tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare si romanis seruitiū spopōdissent. Erat autē id plane causatio & crudelitas atq; auaritiā dicebat obtentu: manifeste at reb̄ effectū ē. Nā uidē illi & defectiōis socii fuerūt: & bellū cū romanis cōiter susceperē. Cā uero peior illorū i eos facta ē: & cū mēta prior eorū rescelleret occasio, peius tractabāt eos q neqtiā suā iustis assertiōibus exprobraret. Fuit. n. quodā mō illud tps apud iudeos oīum generū malitiā fecundissimū: ut nullū opus intermitteret infectū: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliqd inueniret ita & priuatim & cōiter oēs unū erant: & exuperare aliū aliū tam impietate q iniquitate in p̄ximos certabant. Potentes quidē multitudinē male tractando: multitudo uero ad interitū potentiū properando: illis. n. erat dominandi cupiditas: his autē uim faciendī bonaq; locupletitū diripiendi. Primo qdē Sicarii fure iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullo neq; uerbo indicto ad iniuriā: neq; facto intentato ad exitiū eorū qbus insidiarent p̄cēnitus p̄termisso. Verū & hos Ioānes moderatiores esse demonstrauit. Non solū. n. oēs interficiebat q necessaria & p̄futura suaderent tanq̄ inimicissimos eiūsq; modī maxie ciues tractans: sed ēt patriā malis plurimis cumulauit. Qualia facturus fuerat q deū quoq; iā esset ausus impietate cōtemnere. Nā & mensa nefaria uescēbat: & legitimā patriāq; exterminauerat castimoniam ut iam sit minie miq; si māluectudinis cōiōnē minime seruabat hoībus: q dei pietatē furore contēpserat. Rursus igitur Symō Gioraz qd malī nō cōmisit: q̄ue liberorū corporū iniuria tēperauit: qui eū creauere tyrannū. Quae uero eos amicitia: q̄ue cognatio ad quotidianas cēdes nō ferociore effecit. Nā q̄ alienos qdē male tractare inertis neqtiā opus esse arbitrabant. Clarissimā uero gloriā parere crudelitātē in familiarissimos existimabant. Horū furoris amuli ēt idumei fure: illi. n. sceleratissimi perēptis p̄tificibus ne qua pars cōseruaret pietatis in deū: totū qd ex ciuitatis facie supererat abscidere: summāq; per oīa iniustitiā induxerunt: in qua illud hoīum genus qui zelotae appellati sunt uiguit: qui nomē factis ueq; p̄bauerunt. Omne. n. malitiā facinus peremulati sunt. nullo inemulato: qd ante cōmissum memoriē tradidit p̄termisso quāuis uomē sibi ex bonorū emulatione iposuisent: q eos quos lēderēt p̄pter efferrā sui naturā cauillando fallebāt: q malorū q̄ maxia essent bona ducebāt. Ita quē debitū finē innuere merita illis p̄cēna dei uolūtate decreta. Cuncta. n. q̄ natura ho

DE BFLLO IYDAICO

minis posset ferre supplicia in eos usq; ad extremū uitę terminū congesta sunt q̄ uariis perempti cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam cōmiseri perpeſſos: uerum his qui iuste ea paterentur hārebant. De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeam unde digressus sum. Capit. xliiij. ¶ Venit autem dux romanorum contra Eleazarum: & qui cū eo Mesadam tenebant Sicarios exercitum ducēs: & fines qdē statim omnes obtinuit: p̄fidiis ubiq; locis opportunissimis collocatis: Castellum autē muro circūdedit: ne quis obſessorū fugiēdi facultatē haberet: ut quę custodes p̄seuerassent: ipse uero castris locum occupat ad obſidionē qdē idoneū quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo applicabant. Ceterę: difficilē ad copias utensiliū: non solum enim comneatus ex longinquo & cum labore iudeorū maxime portabantur: qbus hęc fuerat cura mandata: uerę ēt potus aliunde ī castra ducebatur: qm̄ in eo loco nullus fons proximus nascebat. His autē dispositis Siluius obſidionē agressus est: maxime molis ac laboris egentem p̄ castelli munitionē cuius natura hmoi est. Saxum gyro non exigū: & excelsum lōgitudine undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo hīs scopulos: ip̄sq; oīum sunt animalīū gressibus inaccessa: nisi q; duobus modis idem saxum in difficilē explicatur ascensum. Est autē unū iter ab lacu Asphaltide ad solis ortū: & alter; ab occidēte facili⁹ ābulari. Vocatur autē unū coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quę enī p̄minet rupes frangit: ac sape ī se reuertēs paulatim rursū producit: uixq; illo itinere gradiēs p̄mouet pedē. Nāq; mutati uestigiū necesse ē pede altero nitī. Est autē certa perniciēs. Altitudo. n. rupiū utriq; dehiscit ut quę horrore quēuis terrere audaciſsimū possit. Per eiusmodi uia cū. xxx. stadiis ascēderis qdē restat uerticis ē nō in acutū finē coactis: sed ut habeat ī ſūmo planiciē. In hac primus qdē Ionathes pōtīfex castellū edificauit & appellauit Mesadā. Post autē Herodī magno studio fuit loci illius structio. Nā & murū p̄ oēm eius gyrū erexit stadiorū spatio. lx. & cādido lapide factū: & p. xii. altū latūq; octo cubitis: & uingintiseptē turres quinquagenis cubitis in eo stabant: ex qbus aditus mēbra p̄ oēm murū intus edificata. Rex. n. uerticē quo scēcūdus oīq; planicie mollior esset cultura destinauerat: ut si quādo externorū alimentorū penuria contigisset: hanc qdem laboraret qui salutē suā castello tradidissent. Quin & regiā sibi edificauerat ab occidē talis partis ascensu itra oīa qdem arcis positā uergentē autē ad septētrionē. Regiæ uero murus erat magnus ac firmiſſimus celsitudine quattuor sexagenū cubitorū in angulis turres habebat. Membros; autē intus & porticū: iteq; balnearū uaria erat & sumptuosa constructio: colūnis qdem & singularibus faxis undiq; substitutis. Parietibus autē mēbrisq; solida cōpage lapidū uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum: & circa regiā & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat: custodes aquarū tā tā molitus abundantia quātam q fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regiā in arcem summā ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ qdē uia facile sui usum p̄bere hostibus poterāt. Nā oriētalīs qdē uia natura ē iaccessa: ut supra memorauim⁹. Occidētalē uero magna ī angustia posita turri cōclūsit: quę uō mīore mille cubitorū spacio ab arce distaret quā neq; trāſiri posse neq; capi facile uidebat. Inextricabilis autē quīs licēter ambulātibus fuerat fabricata. Ita qdē aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū erat communitū: intus autē repositi apparat⁹ magis & diuurnitatem & opulentiā iuuare: nā & frumentum multū erat conditū: & quod in longū tps sufficere posset: uinūq; multum & oleum: superant cuiusq; leguminis fruct⁹: & palme coaceruatę. Cunctaque repperit Eleazarus castello p̄ dolū cū ficariis occupato ma

tura: nihilq; recens depositis deteriora quāq; fere ex quo apparata sunt ad excidium a romanis illatū. c. annos; tps agebatur. Quin et romāi tructū reliquias icorruptas offendere. Si qs aut cām diuturnitatis aurā esse existimet: nō errauerit q; arcis altitudie ab oī terrena ac fœculenta materia sit remota: Inuenta ē aut omnigenū quoq; armos; multitudo ab rege condita: quæ decem milibus uiros; sufficerēt: ferrumq; infectū necnō aris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt. n. Heroden idipsum castellū sibi ad refugium parauisse duplex periculū suspicātē: unum qdem ab iudeos; populo ne se deposito illos q antea reges fuerant ad principatū reduceret. Alter; uero maius atq; atrocius ab regia egypti Cleopatra. Hęc enim suā sniam non celabat: sed cum Antonio sepe uerba faciebat postulās heroden interfici: sibi autē obsecrās regnum iudeos; donari. Et magis quis miraretur nondū eius imperio Antonium paruissē male eius amore mācipatū: quā non dominaturā sperasset. pp eiusmodi metus Herodes condita mœlada in extremū belli cōtra iudeos romanis opus dimisit. Nam q; foris iā locum oēm muro ciuxerat dux romanos; sicut supra dixim⁹: ac ne qs effugeret diligētissime pcurauerat: incipit obsidionē uno tm loco reperto qui agger; iāctum posset excipere. Nam post eam turrē quæ iter ab occidente quod ad regiā summūq; montem duceret pcludebat: erat quēdam continentia saxi uastior latitudine multumq; potrecta: celsitudine autem mœlada trecentis cubitis inferior: quā Leucem appellabāt: hinc igitur Siluius ut ascēdit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis aut alacri aīo & magna manu operātibus solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Vex; neq; firma neq; sufficiens machinis ferēdis hac mēsurā uidebat: sed sup eū tribunal constructis saxi ingētibus factū est altū itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat aut alias; machinas; fabrica illis assimilis. Quas primo qdem Vespasianus ad obsidiones postea uero Titus excogitauerat turr; q; qnquaginta cubitis efficta est: tora ferro cōlepta. Vnde multis balistaz; tormentorūq; iaculis romani cito eos reppulere q de muro pugnabant: & caput exere phibuere. Simul aut ingente ēt arietē fabricato Siluius crebro mus; pulsari iubet: ac uix qdē tm aliquā eius deicit partē interruptā. Cito aut puenere sicarii muro itus altero cōstituto. Qui ne machinis qdē simile aliqd patere tur: mollis. n. adhuc erat & ipetus laxare uolentiā poterat: hoc mō constructas trabes pperitate magnas: & q; sectæ sunt continentes cōposuere. Eaz; aut ordines crant duo si miles tmq; distantes quātū esset muri latitudo & iter cos ambos replebant aggeris spaciū. Nec uero crescēte cumulo terra deflueret aliis trāsuersis trabibus qs in longitudinē posuerāt colligabāt. Erat ergo illis qdē opus aedificio simile: sed qdē cadendū inferebant machinas; iēt⁹ euanescebāt lutoq; subsidēte structiorē fabricā faciebāt. Vbi hoc Silui⁹ cōsiderauit igni magis mus; captum iri putans multas qdē ardētes faces militibus itro iaculari pcepit: murus aut qppe: ut maxia ex pte lignis cōstructus ignē cito cōprehēdit & usq; ad imū suū laxitate calefactus ingēti flāma colluxit. Incipiente qdē adhuc incendio spirans aglorōanis erat horribilis auertens desup flāmas in cos abigebat: & pocne machinas quasi iam conflagaturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multaq; uī contra obuīos eas referens muro appulit: iāq; totus ardebat ex alto. Rōani quidē cum deī uterent⁹ auxilio ad castra lati digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte uigilias accuratiores facere ne qs eoz; clā subterfugeret. Cap. xlv. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns aut murum igne consumptū: alium uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans: sed his quæ romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis, de oīum morte consiliū cœpit: idq; ex

DE BELLO IYDAICO

præsentibus fortissimū ratus ualidioris animi sociis uesperī cōgregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretū sit uiri fortes neq; romanis neq; cuiq; aliū seruire nisi deo: is. n. solus est uerus & iustus deus hoīum: ecce nūc tps adest quod factis uestros pbare aīos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante qdē seruitutem uel sine piculo passi. Nunc aut cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuim⁹ sub romāis futuri: Primī. n. oīum ab his defecimus: & nouissimi cū his bellū gerimus. Puto aut & hanc nobis a deo gratiā datā: ut bene ac libere possimus mori quod aliis nō euenit: pter spem supatis: nobis aut certum est orto die futuꝝ excidiū. Libera est aut strēua mortis cōdictio cum affectibus: nec. n. prohibere id hostes possunt: q pfecto nos optāt uiuos abducere: neq; nos illos iā possum⁹ superare pugnādo. Nā fortasse qdē ab initio statim oportuit qn libertatem defendere cupiētibus oīa & a nobis ipsis acerbiora q; ab hostibus eueniebāt. De dei uoluntate conūcere & scire q; amica ei quōdam natio dānata esset interitus: manens. n. propitius uel saltē nobis leuiter insensus nunq̄ tantorū qdē hoīum perniciē neglexisset: sacratissimā uero urbem suā igni hostiū excidioq; pdidisset. Nos aut soli. s. ex oī genere iudeorū sperauimus seruata libertate superare tāq̄ nil in deū deliquissemus: nulliusq; culpæ participes fuisset: qui alios quoq; docuimus. Ita q; uidetis quēadmodū nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus maiorū necessitate illata. Nec enim quicq̄ nobis castelli natura iexpugnabilis pfuit ad salutē. Sed & alimentorū copiā: sed armorū multitudinē aliūq; habētes abūdantissimū apparatus ipso manifestissime deo spem salutis auferēte pdidimus. Ignis. n. qui ferebatur in hostes in edificatū a nobis murū nō sponte reuersus est. Sed hæc multorū ira sunt crimīnū: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro qbus quēso ne rōanis inuictissimis pœnas: sed p nos ipsos deo pstemus. iste aut illis moderatiores sunt: morient⁹. n. coniuges iniuria uacuæ: liberi seruitutis expertes. Post illos aut ipsi nobis honestā inuicē gratiam pbeamus libertate seruata optima sepultura. Prius tñ & pecunias & castellū igni cōburamus. Mercebunt⁹. n. rōani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cōpendioq; caruerint. A limēta sola relinquemus: hæc. n. nobis erūt testimonio mortuis: q; nō penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortē seruituti ptulimus. Hac dicebat Eleazarus: sed nō in eundē modū pſentiū sniæ congruebāt. Sed alii qdē ei obedire pperabant: quasi uolūtate replebant pulchrā esse mortē existimantes. Qui uero molliores erant coniugū ac familiarū suarū misericordia: uel ē propius quēq; apertissimus detestabatur interitus alius aliū intuens contrariū uoluntatis suæ motū lachrymis designabāt. Quos cū uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinē consilii aīs frangi ptimuit: ne ēt qui fortiter dicta pceperunt effocinarēt flentes ipsi ac deplorātes. Ergo exhortationē nō intermisit: sed erectior multoq; repletus spīritu clariorē de immortalitate aīæ orationē incipit magnaq; usus exclamatione lachrymātes attentius expectās plurimum inquit opīniōe deceptus sum: q putarē uiros fortes pro libertate certātes mori benē malle quā uiuere. Vos aut nec cuilibet qdē hominī qcq̄ neq; audacia neq; uirtute pſtatis: q ēt magna mala effugituri mortē timetis: cū oporteret uos sup hoc neq; cūctari neq; expectare monitorē. Olim. n. & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacrę maiorūq; nostrorū factis & aīs confirmando pseuerabant: quod uiuere hoīs est: nō mori calamitas. Nā mors quidē libertatē aīs pſtat ad proprium purūq; locū eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec aut mortali corpore iunctę sunt: unaq; malis eius impletur: qd uerisimile dicit⁹ mortuę sunt. Diuina. n. cū mortali societas turpis est: multū quidem potest aīa iuncta cū corpore: instrumentū enim facit suū latenter id mouens & ultra mortale naturā gestis producēs. Verūtñ cū pondere quo in terrā detrahī: quodq;

ab ea pendet absoluta propriū locum receperit : tunc beatā & undiq; liberā participat fortitudinē: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec .n. cū est in corpore conspicitur : nā & accedit occulte: neq; rursus cū recedit uidet; unā qdem ipsa habēs in corruptā naturā: corpori at cām pbens mutationis: nam qd aīa attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unū uero digressa fuerit hoc marcidū moritur tm̄ immortalitas ei lupabit. Huius orationis argumentū uobis sit somnūs: in quo collectę aīę nunq; eas detrahente corpore iocūdisimā quietē agunt. Cū deo uero p cognatione degētes ubiq; adsunt: ac multa futura p̄dicūt. Cur igitur mortē timere cōueniat: qui somni diligimus quietē quēadmodū aut nō sit dementissimū breuitatē uitę sequētes sibi met iūdere perpetuā. Oportebat qdē nos domestica instrutione meditato; aliis esse exēplū p̄opte uoluntatis ad mortē. Nā si ab alienigenis etiā rei fides petēda sit: iudeor; uideamus sapiētes: qui sapientiā profitētur: illi enim cū sint boni uiri uitę qdē tēpus quasi quoddā necessariū naturę mun⁹ inuiti sustinēt: pperant aut hoies corporibus soluere: nulloq; urgēte neq; exagitate malo pp̄ immortalis cōuersationis desideriu aliis qdem p̄dicunt se esse abituros. Nec est q p̄hibeat quicq; : sed oēs fortunatissimos appellantes eos ad familiāres suos litteras mittunt. Ita certā ueramq; aīs esse inter se consuetudinē credidere. Alii aut cum mandata pceperint: igni traditis corpibus ut imaculata puraq; aīa secernatur paulatim moriunt. Facilius enim ad mortē illos amicissimī psequūtur: quam exteroꝝ hoīum quisq; suos ciues in longinquā peregrinationē ituros. Et se quidem ipsos deslent: illos aut beatos dicunt q; immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo uos pudebit si deterius indis sapiamus: propriaq; ignauia leges patrias quę oībus hoībus amulandę uiderentur, inhoneste despiciamus: quāq; & si contraria nos a principio instituisse eruditio: qd ei sum mū bonū est hoībus uiuere: mors aut calamitas attamē tps nos adhortatur eam bono aīo & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olim quantū enim appareret cōtra oē iudeor; genus hoc decretū posuit deus ut uita careremus q ea nō eramus quēadmodū oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipis ascribere: neue Romanis gratificari q; nos oēs eor; bellū assumpserit. Non .n. uiribus illoꝝ hęc accidere: sed cātorior iterueniēs illis p̄stitit ut uincere uiderent. Quibus .n. armis romanoꝝ pempti sunt q Cēsare incolebāt iudai; : Ac ne defecturos qdē ab illis dum diē septimū celebraret aggressa cēsariēsiū multitudo: neq; manus referētes cū cōiugibus ac liberis mactauerūt: ne uel ipsos erubuere romanos: q nos tantūmodo hostes q; defecramus putabāt. Sed dicet aliquis cēsariēsisibus sp̄ cum suę ciuitatis iudeis fuisse discordiā: tēpusq; nactos uetus odiū exupasse. Quid ergo de scytopolitanis dicemus: Nobiscū .n. illi pp̄ grēcos bellū gerere ausi sunt: an nō cū pp̄i quis nostris romanos ulcisci. Multū igit his fides illoꝝ ac beniuolētia pfuit: ac nō ab ipsis cū totis familiis acerbissime trucidati sunt: ac p auxiliis gratias eis reddidere. Nā quę illos a nobis pati phibere hęc passi sunt: uelut ea ipsi cōmittere uoluissent. Lōgū sit si uelim nūc sepatim de singulis dicere. Nostis enim q; Syrię ciuitatū nulla ē quę nō iudeos apud se habitātes occiderit nobis quā romanos plus inimicos. Vbi ēt damasceni quem ne cām qdē p̄babilē cōfingere potuissent ciuitatē suā cēde nefaria repleuere. xviii. milibus iudeor; cū cōiugib⁹ ac familiis iugularis. Eor; aut multitudinē plagis i Aegypto pemptor; .lx. miliū numero; audiebam⁹ excedere: illi qdē fortasse in aliena terra cū nullū iuenissent hostibus aduersarium ita sunt mortui. Omnibus aut qui domi cum romanis bellū susciperēt: nihil deerat eor; quę sp̄ totam possent prębere uictorię. Arma enim & muri & castelloꝝ inexpugnabiles fabricę atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionē reddunt fortiores: sed hęc ad paucū tempus cum suffecissent: seq; sustulissent maiorum malorū

DE BELLO IYDAICO

extiterē principiū. Omnia. n. capta sunt: oīaq; hostibus succubuerūt: uelut illos nobilio-
 ris causa uictoria: nō ad eos salutē a quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in plio
 quidē mortuos beatos existimari oportet: repugnantes. n. & libertate nō perdita perie-
 re. Eorū uero multitudinis qui a romanis subiugati sunt, quis nō misereat? q̄sue nō an-
 teq̄ illa patiat̄ mori pperet? Quorū alii torti tāq; igne quā uerbis excruciatī perie-
 re: alii ferocissime a bestiis ad secundū eorū cibū seruati uiui sunt: illos qdē miserrimi ha-
 bendi sunt: qui adhuc uiuunt: qui sepe mortē optātes nō accipiant. Vbi est aut̄ illa ma-
 gna ciuitas? Aut ubi est q̄ totius gentis iudee metropolis fuit? Tantis quidē murorū se-
 ptis munitissima: tot uero ante muros castellis turriūq; obiectis mœnibus tuta belli-
 apparatū uix capiens: tot aut̄ uiroz; pro se pugnantū multitudinē continens: qd nobis
 facta est: q̄ deū habere incolam credebat̄: radicitus ex fundamētis erepta est: sola-
 que eius monumēta restant eorū a quibus excisa est: imposita reliquis castra. Senes uero infelices
 ad cineres templi assident: & paucae mulieres ad turpissimā pudoris iniuriā ab hostibus
 reueruat̄. Hæc secū reputans quisq; nostrorū aspicere solē durabit, et si uiuere sine peri-
 culo possit? Quis inimicus adeo patriæ: quis tā imbellis aut parcus aīa ut eum nō pce-
 niteat hucusq; uixisse? Atq; utinā oēs fuissēmus mortui priusq̄ illam sacrā ciuitatē ho-
 stium manibus uideremus excindi: priusq̄ templū sanctū tanta impietate funditus erui:
 sed qm̄ spes nō instrenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc at̄
 euauit ac solos necessitate derelict. Mori bene properemus. nostrimetipsi misereamur
 & coniugū liberorūq; dū nobis licet a nobis ipsis misericordiā capere. ad mortē nāq; ip-
 si nati sumus: & quos ex nobis genuimus: eamq; fugere ne fortissimi quidē possunt. In-
 iuria uero & seruitus & uidere cōiuges ad turpitudinē duci cum liberis, nō est malū hoī-
 bus ex naturę necessitate profectū: sed hæc sua timiditate perferūt qui ante mori cū li-
 cuit noluerē. Nos aut̄ multū freti fortitudine a rōanis defecimus: & postremo nunc illis
 ad salutē hortantibus nō paruimus. Cui igitur nō est eorū iracundia manifesta: si nos ui-
 uos subiugare potuerint: miserādi quidē adolescētes erunt: quorū uires corporis ad mul-
 tos sufficient cruciatus: miscrandi aut̄ puectiores quorū etas clades ferre nō poterit: ui-
 debit alius coniugē abduci: alius manibus reuinctus uocē filii patrē implorantis exau-
 diet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrū ministeriū nobis prębeant exptes
 seruitutis hostiū: moriamur liberi cū filiis & cōiugibus uita decedamus nobis leges p̄ci-
 piūt: hæc nos cōiuges & filii deprecant̄: hos necessitatē deus misit. his cōtraria rōani uo-
 lunt: & ne qs nostrū ante excidiū pereat timēt. Festinemus igit̄ eis p̄ sperata potiū di-
 stri uoluptate stuporē mortis admirationēq; relinquere audacię. Cap. xlyi. Ad-
 huc cū orare cupientē oēs interpellabant: & effrenato quodā impetu pleni ad opus inci-
 tabāt: ac ueluti laruis exagitati alius aliū antecapere cupiebat: hoc specimē esse fortitu-
 dinis: rectiq; consilii existimātes ne qs extremus remanere uideret̄ tantus eos & coniu-
 gū & filios & pprię cēdis amor iualit. Sed nec id qd̄ aliqs putauerit cū facinus accēde-
 ret obtuli sunt: uerū et̄ seruauere sententiā: quā cū dicta pciperent, habuerunt: ppriū qui-
 dem carūq; affectū retinentibus cunctis: rōni uero cedentibus q̄ iam optime filiis con-
 suluissent. Simul. n. ualere uxoribus cū amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos ex-
 tremū lachrymantes osculabant̄. Et simul qdem manibus alienis iussa peragētibus uo-
 lentes eos configebant: malorūq; subditi hostibus passuri fuerāt cogitationē habentes
 pro solatio necessitatis ad cēdē. Deniq; nemo hac audacia minor inuētus est. Cuncti at̄
 coniunctissimos transfixere miseri qbus id necesse fuit: qbusq; filios atq; uxores occide-
 re malorū oīum uidebat̄ esse leuissimū. Igitur neq; hos iam factorū dolorē tolerātes: &
 interfectos leſos existimātes si uel breuissimū tps eis superuieret: cito qdē uniuersis bo-

nis in unū congestis ignē iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decē lectis oīum percussoribus uniuersū ēt propter liberos ac cōiuges p̄stratos cōpositi: eosq; cōplexi manibus cū cōmunicauissent parato aīo se mactandos p̄bebant infelicitissimū illud exhibentib⁹ ministeriū: isti aut̄ itrepide cūctis occisis eādē sortis legē in sua quoq; morte statuerunt: ut cui obtigisset nouē perēptis semet sup̄ eos occideret. Ita oēs sibi cōfidebāt: qđ neq; in audiēdo neq; ī sustinēdo facinore p̄staret alius alii. Et ad extremū ceteri qđ se neci sup̄ posuere. Vnus uero atq; nouissimus circūspecta multitudine mortuorū: ne quis forte in multa cāde sup̄esset qui suę manus egeret: ubi cognouit oēs perēptos: ignē qđem imitit regiā: uehemētī uero manu toto p̄ se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidē perierant nullā credentes aīam ex numero suo rōanis subditā reliq̄sse: latuit aut̄ una mulier senior: & alia quādam Eleazari cognata plurimū doctrina sapiētiāq; mulieribus p̄stans. Et quinq; pueri p̄ cuniculos: qui aquā sub terra potui ducebant abditi: cū alii cādibus occupatas mentes haberent: q̄ erant noningenti numero: & sexaginta cū mulieribus simul ac pueris. Hęc aut̄ calamitas acta est Aprilis mēsis quintodecimo die. Romani aut̄ adhuc pugnā expectantes mane desistunt & aggeribus scalaz; pontibus iūctis muros aggrediebant̄. Cum uero hostiū neminē uiderent: sed undiq; uersum acerbā solitudinē ignēq; intus silentiū quid factū esset conuicere nō poterant: ad extremū uelut impellentes ictum arietis ululatū si quē forte puocarent dederant. Clamorē aut̄ sensere mulieres & ex cloacis emerſe factū romanis ut erat indicarunt altera earū quēadmodū dicta uel gesta fuissent oīa narrante manifeste. Non tñ rōani facile his uerbis adducebant̄ ausi magnitudinē uerisimilē nō credentes. Ignē uero extinguere conabant̄ perq; hunc uia seclantes cito in regiā puenere: conspectaq; multitudine mortuorū nō ut in hostibus gauisi sunt: sed cōsiliū fortitudinē & obstinatū in tanto numero rebus ipsis cōtēptū mortis admirabant̄. Cap. xlyii. Huiusmodi aut̄ peracto excidio in castello quidē p̄sidiū dux reliq̄t: ipse uero cū exercitu ad Cēsare p̄fectus est. Nec .n. quisq; supererat in illis regionibus hostiū: sed iam tota iudea belli fuerat longinquitate subuersa: multisq; suorū ēt procul incolentibus sensim pturbationis periculū exhibuerat. Nam & circū Alexādrīā ægypti ciuitatē postea cōtingit multos iudeorū perire. His enim qui ex factione sicariorū illuc effugere potuerunt nō satis erat saluos esse: uerū & illic nouas res conabant̄ ut libertatē defenderēt: & romanos quidē nihil se meliores putarent: deū uero solū dñm dicerent. Cum aut̄ quidā is iudeorū nō ignobiles aduersarent̄ illos quidē mactauere: aliis qđem instabant ad defectionē eos rogantes. Eorū aut̄ uidentes cōfidentia principes seniorū iam cohibere tutū sibi nō esse arbitrabant̄: sed congregatis oībus in congregationē iudeis sicariorū temeritatē publicabant: illos oīum malorum cām esse demonstrantes: & nunc aiebant eos q; nec sic fugissent certā spem salutis habituri uiderent̄: a rōanis enim cognitos statim esse perituros pprias calamitates explere. Ipsi aut̄ qui nullius fuissent eorū delicti participes cauendū esse ab eorū exitio: & multitudinē precabant̄ ut illoz; causa rōanis ipsoz; traditione satisfacerent. His dictis prospecta periculi magnitudie puere: multoq; impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcēti qđ statim capti sunt. Qui uero in ægyptū ac Thebas q̄ in illo tractu erāt elapsi sunt nō multo post cōprehensi reducti sunt: quorū nō est qui duritia siue confidentia siue ptinacia uoluntatis sit dicenda nō obstupescat. Omni .n. genere tormentorū & uexatione corporū in eos excogitata ob hoc solūmodo ut Cēsare dominū faterētur: ne mo cessit neq; dicere uelle uisus est: sed oēs illę necessitates ualidiorē sniam cōseruauere tanq̄ brutis corporibus nō ais ēt cruciatus ignēq; susciperent: maxie uero pueroz; ætas miraculo spectantiū fuit. Nec .n. uel eorū quisq; cōmotus ut dñm Cēsare noīaret: usq;

DE BELLO IUDÆICO

adeo corporis infirmitatē uis audaciæ superabat. Cap. xlviii. Lupus tunc Alexandriā rector administrabat: & de hoc ad Cæsare motu uelociter rettulit. Ille autē inquietū iudeorū circa res nouas studium cauendū esse existimans ac ueritus ne rursus in unū congregarētur: & quosdā sibi adiungant pcepit Lupus ut templū iudeorū qd esset apud Thānis quæ sic appellatur ciuitatē destrueret: hac autē in Aegypto. Quæ ob hanc cām & coli cœpit: & nomē sumpsit. Cap. xlix. Onias Symonis filius unus ex pōtificibus ex hierosolymis fugatus Antiōcho rege Syriæ cū iudæis bellū gerente Alexandriā uenit: & a Ptolomæo suscipitur humanissime ppter ea qd Antiōcho erat inimicus: ait se gētem iudeorū eius auxilio lociaturū si dictis suis obtēperasset. Cum autē rex ea quæ posset fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templū sibi edificare pmitteret: & more patrio deū colere. Ita enim & Antiōchū magis odiosum iudeis quī templū apud hierosolymā uastauisset: ipsiq; beniuolētiore fore eosq; multos ad eos religionis diligētia colligēdos. Paruit his Ptolomæus eiq; locum dedit centū & octuaginta stadiis a Mēphi distantē. Heliopolitanus autē ille tractus dicit: ubi castello fabricato Onias templū quidē dissimile ab eo quod est in Hierosolymis: turrim autē similē instruxit ingētib; saxis sexaginta cubitis ere: tā. Aræ autē fabricā smpatriam imitatus est: & donariis similiter exornauit pter candelabri cōfectionē: cādelebra enim nō fecit: sed informatū aureū lignū tanq iubare in luce radiante de aurea catēna suspēdit. Totum uero circa templū spaciū structo latere circūdedit saxeas portas habēte: cōcessit autē rex et multū agrū modum ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret: nō tñ hęc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei cōtentio cū iudeis apud Hierosolymā degētib; ppter fugæ memoriē iracundiā. Et hoc tēplo edificato arbitrabat ad id oēm ab hierosolymis multitudinē reuocaturū. Fuerat autē olim pdictio quēdā annis noningētis septuaginta. Esaiaq; pduxerat huius tēpli futurā in ægypto cōstructionē a quodā uiro iudeo: templū qdē ita fuerat edificatum. Cap. l. Lupus autē rector Alexandriæ susceptus litteris imperatoris cū ad templū aduenisset nonnullis ablatiis donariis templū claudit. Postmodū Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit: neq; donariorū quicq reliquit: uehemēter enim sacerdotibus cōminatus ē nisi oīa ptulissent: neq; ad templū religionis cā adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita iacessum fecit ut ne uestigiū quidē diuini cultus in eo resideret. Tempus autē fluxerat usq; clausum templū ex quo fuerat cōditū anni. ccc. xxxiii. Cap. li. Audacia uero sicariorū uelut ei morbus quēdā ēt ea quæ circū Cyrenē oppida erant cōtingerat. Elapsus. n. ad eos Ionathes homo nequissimus: & arte Genecarius nō paucis imperitorū ut se attenderent persuasit: perduxitq; in solitudines cū signa umbrarum imagines se polliceretur ascēdere: & alios qdem hęc agendo atq; fallendo latebat. Dignitate uero pstatēs Cyrenē siue iudeorū apparatū eius & pfectionē pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo pnuiciant. Ille autē equitibus ac peditibus missis inermes facile cōphendit: & magna quidē pars manibus interūt. Nonnulli autē uiui capti ad Catullū pducti sunt. Auctor autē consiliū Ionathes tunc quidē potuit effugere: multū uero ac diligenter per oēs quæ sitas regiones incidit: adductusq; est ad Catullū sibi qdem morā pœnæ moliebatur Catullus autē iniquitatis prēbuit occasionē: nam ipse quidē locupletissimos iudeorū falso insimulans auctores sibi huius consiliū fuisse dicebat. Catullus autē criminationes alacri aīo suscipiebat: remq; delatā multimode incumulabat. Tragicis ēt uerbis exaggerans: ut & ipse quoddam bellum iudeorū patrassē uideret: quodq; hoc atrocius est pter credendī facultatē etiam doctor erat calūniandi Sicarios. Deniq; cū uidisset iudeorū aliquē Alexandrū nomine: cui iādudum insensus odium publicauerat et uxore eius Berenice criminationi-

bus implicata. hos quod priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarum copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hec secure facere arbitrabatur: quod eorum patrimonium redditibus Caesaris sociabat. Ne uero uel alibi degentium quisque iudeorum eius iniustitiam confutaret, et longius mendacium propagauit: ac Ionathem nonnullisque aliis qui comprehensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudeorum apud Alexandria Romanorum degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt: unus erat Iosippus qui haec scripsit. Non tamen Catullo factio: ita ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathem: ceterosque uinctos ducere sine arbitratu esse quaestionis apud se: ac per illam conflata caluniam. Vespasianus autem rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione non iure hominibus accusationem illam: illos quidem Titi studio criminibus soluit: merito uero poenam in Ionathem statuit. Prius enim uerberatus exultus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obligit ne quid amplius repraesensibile experiretur. Non multo autem post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantum cruciatum sustinens: sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat: & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat & clamitabat. Cumque se tenere non posset exiliebat stratis tanquam tormētis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo totisque defluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinam prouidentiam factus iudicio quam quod nequissimos ulciscatur. FINIS.

Hic nobis est finis historiae: quam promissimus nos cum ueritate tradituros cognoscere cupientibus quemadmodum hoc bellum romanis ita gestum est cum iudeis: & qualiter sit quidem expositum lectoris ut dicant relinquant. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit quod eam solam per omnia quae scripsi habuerim coniecturam.

Flauii Ioseppi de Bello Iudaico Liber Septimus & Ultimus explicitus est.

Ioseppi Flauii Mathathiae filii hebraei genere sacerdotis ex hierosolymis de antiquitate iudeorum contra Appionem grammaticum alexandrinum Liber Primus.

Vfficiet ut arbitror: & per libros antiquitatum opulentissime uirorum Epaphrodite legentibus eos, aperui de nostro genere iudeorum: quia & uetustissimum est: & primam conscientiam propriam habuit. Quinque milia enim annorum numerum historiam continentem ex nostris sacris libris graeco sermone conscripsi. Quoniam uero multos uideo respicientes blasphemiam quorundam insane prolatam: & ea quae a me de antiquitate conscripta sunt non credentes: putantes mendacium nostrum sit genus: eo quod nulla memoria apud graecorum nobiles Historiographos digni sunt habiti nostri maiores, pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter haec dicta conscribere: & derogantium quidem uesanum spontaneumque increpare mendacium: aliorum uero ignorantiam pariter emendare: uniuersosque de nostra antiquitate: quae scilicet ueritatem amplectuntur edocere. Ut autem in meis dictis testibus eis: quae de omni antiquitate apud graecos fide digni sunt iudicandi: eos autem qui blasphemie de nobis atque fallaciter conscribere aliqua per semetipsos coniecta indubitanter ostendat. Conabor et causas exponere: propter quas non multi in graecis historiis gentis nostrae fecere memoriam: nec non & eos qui de nobis nequaquam scribere uoluerunt nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaque satis admiror eos: qui existimant oportere de rebus antiquis graecis tantummodo fide ha-

*Historia quinquagesima An
ex qua conscripsit Ioseppus*